4. Uluslararası 5. Ulusal
Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi

Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü:
Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

16-18 Nisan 2025

Gazi Üniversitesi
Mimar Kemaleddin Salonu
ANKARA

www.halkhemder2025.org

Sayın Meslektaşlarım,

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Yönetim Kurulu olarak düzenlediğimiz "4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi"ni sizlerle paylaşmaktan gurur ve mutluluk duyuyorum. Kongremiz 16-18 Nisan 2025 tarihleri arasında Ankara'da Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonunda gerçekleştirilecektir.

Dijitalleşen dünyada halk sağlığı hemşireliği, sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliğini, verimliliğini ve etkinliğini artıran güçlü bir araç haline gelmiştir. Küresel krizlerin arttığı günümüzde toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesinde ön saflarda yer alan halk sağlığı hemşireleri, dijital beceriler ve teknolojilerle donanmış olarak, küresel sağlık hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynar. Bu bağlamda, kongrenin ana teması **"Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar"** olarak belirlenmiştir. Ana tema doğrultusunda halk sağlığı hemşireliğinin gücünü artırmak ve küresel sağlık için yenilikçi, sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirmek için öne çıkan alanlar olan tele-sağlıktan inovasyon örneklerine, çevre dostu uygulamalardan yapay zekaya kadar pek çok dijital teknolojinin kongre programında tartışılması hedeflenmektedir. Kongremizde alanında uzman ulusal ve uluslararası konuşmacıların yer alacağı paneller, konferanslar, sözel ve poster bildiri oturumları ve çeşitli kurslardan oluşan zengin bilimsel ortamda profesyonel katkıların paylaşılmasını ve Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği'nin ortak sesinin ilgili tüm kişi ve kuruluşlara ulaşmasını diliyoruz.

Halk sağlığı hemşireliği alanındaki bilgi birikimimizi paylaşmak, meslektaşlarımızla etkileşim kurmak ve mesleki dayanışmamızı güçlendirmek temennisiyle sizleri kongremize davet ediyoruz. 4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde görüşmek dileğiyle….

Saygılarımla,

Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA
Kongre Başkanı

Kongre Başkanı
Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya

Kongre Sekreteryası
Doç. Dr. Ayşe Çal
Dr. Öğr. Üyesi Handan Terzi
Arş. Gör. Neslihan Köse Kabakcıoğlu

Kongre Düzenleme Kurulu
Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Doç. Dr. Ayşe Çal
Doç. Dr. Serpil Özdemir
Dr. Öğr. Üyesi Handan Terzi
Dr. Öğr. Üyesi Duygu Öztaş
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Akca
Arş. Gör. Neslihan Köse Kabakcıoğlu

Bilimsel Kurul

Prof. Dr. Filiz Adana
Prof. Dr. Belgin Akın
Prof. Dr. Birsen Altay
Prof. Dr. Melek Ardahan
Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Prof. Dr. İlknur Aydın Avcı
Prof. Dr. Zuhal Bahar
Doç. Dr. Fatma Başalan İz
Prof. Dr. Ayla Bayık Temel
Prof. Dr. Hatice Bebiş
Prof. Dr. Naile Bilgili
Prof. Dr. Cantürk Çapık
Prof. Dr. Ayşe Çevirme
Prof. Dr. Şafak Dağhan
Prof. Dr. Gökçe Demir
Prof. Dr. Birsen Canan Demirbağ
Prof. Dr. Oya Nuran Emiroğlu
Prof. Dr. Semra Erdoğan
Prof. Dr. Ayşe Ergün
Prof. Dr. Saime Erol
Prof. Dr. Fatma Ersin
Prof. Dr. Melek Nihal Esin
Prof. Dr. Sebahat Gözüm
Prof. Dr. Nuran Güler
Prof. Dr. Zeynep Güngörmüş
Prof. Dr. Kamer Gür
Prof. Dr. Rabia Hacıhasanoğlu Aşılar
Prof. Dr. Filiz Hisar
Prof. Dr. Hasibe Kadıoğlu
Prof. Dr. Selma Kahraman
Prof. Dr. Gülendam Karadağ
Prof. Dr. Nimet Karataş
Prof. Dr. Gülnaz Karatay
Prof. Dr. Asiye Kartal
Prof. Dr. Dilek Kılıç
Prof. Dr. Yeter Kitiş
Prof. Dr. Gülümser Kublay
Prof. Dr. Gülengül Mermer
Prof. Dr. Nursen Nahcivan
Prof. Dr. Tülay Ortabağ
Prof. Dr. Selma Öncel
Prof. Dr. Özlem Örsal
Prof. Dr. Fatma Şeyda Özbıçakcı
Prof. Dr. Aysel Özdemir
Prof. Dr. Dilek Özmen
Prof. Dr. Süheyla Özsoy
Prof. Dr. Meryem Öztürk Haney
Prof. Dr. Esmeralda Ricks
Prof. Dr. Selda Seçginli
Prof. Dr. Ümit Seviğ
Prof. Dr. Joyce Simones
Prof. Dr. Media Subaşı Baybuga

Prof. Dr. Gülbu Tanrıverdi
Prof. Dr. Deniz Tanyer
Prof. Dr. Ayfer Tezel
Prof. Dr. Aynur Uysal Toraman
Prof. Dr. Fiona Timmins
Prof. Dr. Esra Yıldız
Prof. Dr. Medine Yılmaz
Prof. Dr. Handan Zincir
Doç. Dr. Derya Adıbelli
Doç. Dr. Arzu Akcan
Doç. Dr. Nurcan Akgül Gündoğdu
Doç. Dr. Şenay Akgün
Doç. Dr. Betül Aktaş
Doç. Dr. Sevil Albayrak
Doç. Dr. Büşra Altınel
Doç. Dr. Şeyma Zehra Altunkürek
Doç. Dr. Aysun Ardıç
Doç. Dr. Gülcihan Arkan Üner
Doç. Dr. Gülpınar Aslan
Doç. Dr. Esma Atasoy
Doç. Dr. Semra Ay
Doç. Dr. Tuğba Aydın Yıldırım
Doç. Dr. Özcan Aygün
Doç. Dr. Ayşe Berivan Bakan
Doç. Dr. Nukhet Ballıel
Doç. Dr. Berna Bayır
Doç. Dr. Canan Birimoğlu
Doç. Dr. Dilek Cingil
Doç. Dr. Gülhan Coşansu
Doç. Dr. Ayşe Çal
Doç. Dr. Aslıhan Çatıker
Doç. Dr. Aynur Çetinkaya
Doç. Dr. İlknur Dolu
Doç. Dr. Gizem Deniz Büyüksoy
Doç. Dr. Pınar Duru
Doç. Dr. Nilay Ercan Şahin
Doç. Dr. Özüm Erkin
Doç. Dr. Hacer Gök Uğur
Doç. Dr. İlknur Göl
Doç. Dr. Nihal Gördes Aydoğdu
Doç. Dr. Yasemin Gümüş Şekerci
Doç. Dr. Tiffany Kelley
Doç. Dr. Emine Öncü
Doç. Dr. Betül Özen
Doç. Dr. Tuğba Özaydın
Doç. Dr. Ayşegül Özcan Algül
Doç. Dr. Serpil Özdemir
Doç. Dr. Kamuran Özdil
Doç. Dr. Filiz Özkan
Doç. Dr. Fatma Özlem Öztürk
Doç. Dr. Ebru Öztürk Çopur
Doç. Dr. Aslıhan Öztürk Eyimaya
Doç. Dr. Renginar Öztürk Dönmez
Doç. Dr. Özlem Sinan
Doç. Dr. Fatma Nevin Şişman
Doç. Dr. Filiz Taş
Doç. Dr. Makbule Tokur Kesgin
Doç. Dr. Ayla Tuzcu İnce
Doç. Dr. Adile Tümer
Doç. Dr. Ziyafet Uğurlu
Doç. Dr. Tuğba Uzunçakmak
Doç. Dr. Bahire Ulus
Doç. Dr. Hasret Yalçınöz Baysal
Doç. Dr. Belgin Yıldırım
Doç. Dr. Hilal Yıldırım
Doç. Dr. Nuriye Yıldırım Şişman
Doç. Dr. Ayten Yılmaz Yavuz
Doç. Dr. Seher Yurt
Doç. Dr. Cevriye Yüksel Kaçan
Doç. Dr. Bilge Kalanlar
Doç. Dr. Aslı Kalkım
Doç. Dr. Zeliha Kaya Erten
Doç. Dr. Bilgin Kıray Vural
Doç. Dr. Aygül Kıssal
Doç. Dr. Semra Kocataş
Doç. Dr. Gülbahar Korkmaz Aslan
Doç. Dr. Sümbüle Köksoy Vayısoğlu
Doç. Dr. Hülya Kulakçı Altıntaş
Doç. Dr. Nilgün Kuru Alıcı
Doç. Dr. Kader Mert
Doç. Dr. Ayşe Meydanlıoğlu
Doç. Dr. Kübra Pınar Gürkan
Doç. Dr. Nazlı Hacıalioğlu
Doç. Dr. Kevser Işık
Doç. Dr. Nesrin İlhan
Dr. Öğr. Üyesi Hanna Belay
Dr. Öğr. Üyesi Sameh Eltaybani
Dr. Öğr. Üyesi Karleah Harris
Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Trauth

BİLİMSEL PROGRAM

16 Nisan 2025, Çarşamba	
	TEKNOLOJİ FAK. TAŞKENT KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ / SALON A
09:30-12:30	**KURS-1:** **Metodolojik Araştırmalarda Veri Analizi (Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi)**
	Doç. Dr. Emre DÜNDER, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
12:30-13:30	**ÖĞLE ARASI**
13:30-16:30	**KURS-2: Nitel Araştırma Kursu**
	Prof. Dr. Süheyla ÖZSOY, Ege Üniversitesi

17 Nisan 2025, Perşembe	
	MİMAR KEMALEDDİN SALONU
08:30-09:00	**Kayıt**
09:15-09:30	Müzik Dinletisi
09:30-09:45	**AÇILIŞ KONUŞMALARI**
	Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA, *Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Başkanı / Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*
	Prof. Dr. Uğur ÜNAL, *Gazi Üniversitesi Rektörü (Teşrifleri halinde)*
09:45-10:15	**AÇILIŞ KONFERANSI**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA, Prof. Dr. Gülümser KUBLAY
	Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü Prof. Dr. Medine YILMAZ, *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*
10:15-10:30	Tartışma
10:30-11:00	**ARA**
11:00-12:00	**KONFERANS-1**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Sebahat GÖZÜM, Prof. Dr. Hatice Bebiş
11:00-11:45	**Halk Sağlığı Hemşireliği Araştırmalarında İnovatif Yaklaşımlar** Fiona TIMMINS, *Prof. University College Dublin, İRLANDA*
11:45-12:00	Tartışma
12:00-13:00	**KONFERANS-2**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Süheyla ÖZSOY, Prof. Dr. Melek Nihal ESİN
12:00-12:45	**Yenilikçi Uygulamaların Halk Sağlığı Hemşireliğine Entegrasyonunda Güncel Sorunlar** Doç. Dr. Ayşe ÇAL, *Ankara Medipol Üniversitesi*
12:45-13:00	Tartışma
13:00-14:00	**ÖĞLE ARASI**
14:00-14:55	**PANEL-1: Halk Sağlığı Hemşireliğinde Teknolojik Gelişmeler**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Yeter KİTİŞ, Prof. Dr. Sevil ALBAYRAK
14:00-14:20	**Halk Sağlığı Hemşireliği Eğitiminde Simülasyon Teknolojileri** Prof. Dr. Aynur Uysal TORAMAN, *Ege Üniversitesi*
14:20-14:40	**Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulamalarında Mobil Teknolojiler** Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA, *Gazi Üniversitesi*
14:40-14:55	Tartışma

14:55-17:15	**PANEL-2: İnovasyon ve Halk Sağlığı Hemşireliği**
	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Belgin AKIN
14:55-15:40	**Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulamalarında İnovatif Yaklaşımlar** Tiffany KELLEY, *Assoc. Prof. University of Connecticut, ABD [ONLINE]*
15:45-16:15	**ARA**
16:15-17:00	**Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulamalarında Giyilebilir Teknolojiler** Doç. Dr. Hülya Kulakçı ALTINTAŞ, *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi*
17:00-17:15	Tartışma
18:00-19:00	**AÇILIŞ KOKTEYLİ**

	TEKNOLOJİ FAK. TAŞKENT KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ / SALON A
10:45-11:55	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 1**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Adem SÜMEN, Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKÇA
	SB-001, SB-002, SB-003, SB-004, SB-005, SB-006, SB-007, SB-008, SB-009, SB-010
12:00-13:10	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 3**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Selma ÖNCEL, Dr. Öğretim Üyesi Ayla HENDEKÇİ
	SB-022, SB-023, SB-024, SB-025, SB-026, SB-027, SB-028, SB-029, SB-030, SB-145
14:20-15:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 5**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Berna BAYIR, Dr. Öğr. Üyesi Dercan GENÇBAŞ
	SB-041, SB-042, SB-043, SB-044, SB-045, SB-046, SB-047, SB-048, SB-049, SB-050
15:40-16:50	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 7**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Akgün YEŞİLTEPE, Dr. Öğr. Üyesi Ebru SÖNMEZ-SARI
	SB-061, SB-062, SB-063, SB-064, SB-065, SB-066, SB-067, SB-068, SB-069, SB-070
17:00-18:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 9**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Dilek CİNGİL, Dr. Öğr. Üyesi Sezer AVCI
	SB-081, SB-082, SB-083, SB-084, SB-085, SB-086, SB-087, SB-088, SB-089, SB-090, SB-091, SB-092

	TEKNOLOJİ FAK. TAŞKENT KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ / SALON B
10:45-11:55	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 2**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Betül ÖZEN, Dr. Öğr. Üyesi Duygu ÖZTAŞ
	SB-011, SB-013, SB-014, SB-015, SB-016, SB-017, SB-018, SB-019, SB-020
12:00-13:10	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 4**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Ayten YILMAZ YAVUZ, Dr. Öğr. Üyesi Özge AYDOĞAN AŞIR
	SB-031, SB-032, SB-033, SB-034, SB-035, SB-036, SB-037, SB-038, SB-039, SB-040
14:20-15:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 6**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Fatma Şeyda ÖZBIÇAKÇI, Doç. Dr. Bahire ULUS
	SB-051, SB-052, SB-053, SB-054, SB-055, SB-056, SB-057, SB-058, SB-059, SB-060
15:40-16:50	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 8**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Derya ADIBELLİ, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KORKMAZ
	SB-071, SB-072, SB-073, SB-074, SB-075, SB-076, SB-077, SB-078, SB-079, SB-080
17:00-18:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 10**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Hilal YILDIRIM, Dr. Öğr. Üyesi Yasemin DEMİR AVCI
	SB-093, SB-094, SB-095, SB-096, SB-097, SB-098, SB-099, SB-100, SB-101, SB-102, SB-103, SB-104, SB-105

18 Nisan 2025, Cuma	
	MİMAR KEMALEDDİN SALONU
09:00-10:15	**PANEL-3: Halk Sağlığı Hemşireliğinde Yapay Zeka**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. E. Ümit SEVİĞ, Prof. Dr. Aynur UYSAL TORAMAN
09:00-09:20	**Yapay Zeka, Nesnelerin İnterneti ve Blok Zincirinin Gelişimi** *Prof. Dr. Sebahat GÖZÜM, Akdeniz Üniversitesi*
09:20-09:40	Veri Madenciliği *Prof. Dr. Gülengül MERMER, Iğdır Üniversitesi*
09:40-10:00	**Halk Sağlığı Hemşireliğinde Yapay Zeka Uygulama Örnekleri** *Dr. Öğr. Üyesi Duygu ÖZTAŞ, Ankara Üniversitesi*
10:00-10:15	Tartışma
10:15-10:45	**ARA**
10:45-12:00	**PANEL-4: Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulamalarında Sürdürülebilirlik**
	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ayfer TEZEL
10:45-11:05	**İklim Değişikliği ve Çevre Dostu Uygulamalar** *Doç. Dr. Nilay ERCAN ŞAHİN, Hacettepe Üniversitesi*
11:05-11:25	**Küresel Krizlerde Çevre Sağlığı Hizmetlerinin Yönetimi** *Doç. Dr. Aslıhan ÖZTÜRK EYİMAYA, Ankara Üniversitesi*
11:25-11:45	**Bireyden Topluma Sürdürülebilirlik: Çevre Okuryazarlığı** *Prof. Dr. Seçil ÖZKAN, Gazi Üniversitesi*
11:45-12:00	Tartışma
12:00-13:00	**KONFERANS-3**
	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şafak DAĞHAN
12:00-12:45	**Dijital Teknolojilerin Sağlık Uygulamalarında Kullanımında Güvenlik ve Etik Konular** *Prof. Dr. Muhammet Ali AKÇAYOL, Gazi Üniversitesi*
12:45-13:00	Tartışma
14:00-15:15	**PANEL-5: Halk Sağlığı Hemşireliğinde Dijital Uygulama Örnekleri**
	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Medine YILMAZ
14:00-14:20	**Web Destekli Eğitim Örneği** *Dr. Öğr. Üyesi Hanifi DÜLGER, Bartın Üniversitesi*
14:20-14:40	**Mobil Teknoloji Örneği: Omaha Sistemine Temelli Mobil Sağlık Yazılımı** *Prof. Dr. Selda SEÇGİNLİ, İstanbul Atlas Üniversitesi*
14:40-15:00	**Tekrarlı Simülasyon Temelli Eğitim Örneği** *Arş. Gör. Dr. Ebru KONAL KORKMAZ, Ege Üniversitesi*
15:00-15:15	Tartışma
15:15-15:45	**ARA**
15:45-16:45	**KONFERANS-4**
	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Selma ÖNCEL
15:45-16:30	**Dijital Şiddet: Toplum Sağlığına Etkileri ve Çözüm Önerileri** *Doç. Dr. Gülüm ŞENER ULAGAY, Onbeş Kasım Kıbrıs Üniversitesi, KKTC*
16:30-16:45	Tartışma
16:45-17:30	**KAPANIŞ**

	TEKNOLOJİ FAK. TAŞKENT KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ / SALON A
08:30-09:40	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 11**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Elif ATEŞ, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TOPUZ
	SB-106, SB-107, SB-108, SB-109, SB-110, SB-111, SB-112, SB-113, SB-114, SB-115
09:50-11:00	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 13**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Elif ATEŞ, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TOPUZ
	SB-126, SB-127, SB-128, SB-129, SB-130, SB-131, SB-132, SB-133, SB-134, SB-135
11:10-12:40	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 15**
	Oturum Başkanları: Prof. Dr. Kamer GÜR, Dr. Öğr. Üyesi Dilay AÇIL
	SB-146, SB-147, SB-148, SB-149, SB-150, SB-151, SB-152, SB-153, SB-154, SB-155, SB-156, SB-157
14:10-15:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 18**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Özlem SİNAN, Dr. Öğr. Üyesi Özge ÖZ YILDIRIM
	SB-170, SB-171, SB-172, SB-173, SB-174, SB-175, SB-176, SB-177, SB-178, SB-179
15:30-16:20	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 19**
	Oturum Başkanları: Dr. Öğr. Üyesi Burcu CENGİZ, Dr. Öğr. Üyesi Eda KILINÇ İŞLEYEN
	SB-012, SB-125, SB-192, SB-193, SB-194, SB-195, SB-196, SB-197
	TEKNOLOJİ FAK. TAŞKENT KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ / SALON B
08:30-09:40	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 12**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Ziyafet UĞURLU, Dr. Öğr. Üyesi Songül ÇAĞLAR
	SB-116, SB-117, SB-118, SB-119, SB-120, SB-121, SB-122, SB-123, SB-124
09:50-11:00	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 14**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. İlknur GÖL, Dr. Öğr. Üyesi Figen ÇAVUŞOĞLU
	SB-136, SB-137, SB-138, SB-139, SB-140, SB-141, SB-142, SB-143, SB-144
11:10-12:40	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 16**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Ayşe USLU MEYDANLIOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Kemal ELYELİ
	SB-159, SB-160, SB-161, SB-162, SB-163, SB-164, SB-165, SB-166, SB-167, SB-168, SB-169
14:10-15:30	**SÖZLÜ BİLDİRİLER - 18**
	Oturum Başkanları: Doç. Dr. Kübra Pınar GÜRKAN, Dr. Öğr. Üyesi Habip BALSAK
	SB-181, SB-182, SB-183, SB-184, SB-185, SB-186, SB-187, SB-188, SB-189, SB-190, SB-191

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği
Sözlü Bildiri Birincilik Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Sözlü Bildiri Birincilik Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

Gözde Özsezer, Gülengül Mermer tarafından hazırlanan

"Geleneksel ve Yapay Zeka Destekli Yoganın Yaşam Kalitesine ve Mental İyi Oluşa Etkisinin Karşılaştırılması: Randomize Kontrollü Çalışma"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Sözlü Bildiri Birincilik Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Sözlü Bildiri İkincilik Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Sözlü Bildiri İkincilik Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

Dilek Kacar, Sultan Ayaz Alkaya tarafından hazırlanan

"Hortikültürel Uygulamaların Çocuklarda İnternet Bağımlılığı, Sosyal Beceri ve Stres Düzeyine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Sözlü Bildiri İkincilik Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği
Sözlü Bildiri Üçüncülük Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği
Poster Birincilik Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Poster Birincilik Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

İrem Nur Özdemir, Eda Kılınç İşleyen, Yavuz Onur Danacıoğlu tarafından hazırlanan

"Kasa İnvaziv Olmayan Mesane Kanseri Tanılı Hastalarda Telefon Destekli Sigara Bıraktırma Programının Öz Etkililik, Sigara İçme Davranışı, Tümör Nüksü ve Progresyonu Üzerine Etkisi"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Poster Birincilik Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği
Poster İkincilik Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Poster İkincilik Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

Çağla Sunker Çoban, Jülide Gülizar Yıldırım tarafından hazırlanan

"Gebelik ve Doğum Sonu Dönemde Yapay Zekâ Destekli Sağlık Uygulamalarının Sistematik İncelemesi"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Poster İkincilik Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği
Poster Üçüncülük Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Poster Üçüncülük Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

Özge Sürel, Aslıhan Öztürk Eyimaya tarafından hazırlanan

"Hemşirelerin Egzersize Yönelik Sağlık İnançlarının ve Egzersiz Yapma Durumlarının Değerlendirilmesi"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Poster Üçüncülük Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Özel Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Özel Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

İbrahim Topuz, Sebahat Gözüm tarafından hazırlanan

"The Effect of a Mobile App Developed for Adults at Risk of Diabetes on the Mediterranean Diet, Physical Activity and Metabolic Parameters: A Randomized Controlled Study"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Özel Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Özel Ödülü

Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği Özel Ödülü

"4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi" kapsamında

Mümin Savaş, Handan Zincir tarafından hazırlanan

"Planlı Davranış Teorisi Temelli Hazırlanan Sanal Gerçeklik Video eğitimi ve Klasik eğitimin Öğrencilerin El Hijyeni Davranışlarına Etkisi"

başlıklı çalışmanız Halk Sağlığı Hemşireliği Derneğinin Özel Ödülüne layık görülmüştür.

Prof. Dr. Sultan Ayaz Alkaya
Kongre Başkanı / Congress Chair

SÖZEL BİLDİRİ ÖZETLERİ

SB-001
Hipertansiyonlu hastalarda Koruma Motivasyon Teorisine dayalı hemşirelik girişimlerinin ilaç uyumuna ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına etkisi: Randomize kontrollü çalışma

Handan Altunkan[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Karaman İl Sağlık Müdürlüğü, Karaman*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Bilim Dalı, Konya*

Amaç: Bu çalışmada, 40-59 yaş arası hipertansif bireyler için Rogers'ın Koruma Motivasyon Teorisi (KMT) temel alınarak oluşturulan hipertansiyon eğitimi ve SMS (Kısa Mesaj Servisi) gönderilmesinden oluşan hemşirelik girişimlerinin insanlarda ilaç uyumu ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını artırabileceği ve sistolik kan basıncı (SKB) ile diyastolik kan basıncı'nı (DKB) düşürebileceği amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma ön test- son test paralel grup randomize kontollü tasarımda yapılmıştır. Araştırma Karaman ili merkezde bulunan 7 no'lu Aile Sağlığı Merkezi'nde Kasım 2023-Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna 40- 59 yaş arası, tedaviye uyumu düşük, duyma, görme ve anlama yönünden iletişim problemi olmayan, araştırmacı tarafından gönderilecek SMS'i almak için cep telefonu kullanıcısı olan ve primer hipertansiyon tanısı alan bireyler dahil edilmiştir. Araştırma %95 güç ile hesaplanan 39 müdahale ve 39 kontrol grubunda olmak üzere 78 hipertansif birey ile yürütülmüştür. Araştırma öncesi etik kurul, kurum, ölçek kullanım izni ve katılımcıların yazılı onamı alınmıştır. Katılımcılar üç noktada değerlendirildi: (T0) başlangıç değerlendirmesi, (T1) üçüncü ayın sonu (T2) altıncı ayın sonu. Veriler T0, T1 ve T2 zamanlarında Kişisel Bilgi Formu, Antihipertansif İlaç Tedavisine Uyum Ölçeği, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği (SYBDÖ-II), Kan Basıncı İzlem Formu kullanılarak araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Müdahale grubuna araştırmacı tarafından Rogers'ın KMT'den yararlanılarak oluşturulan hipertansiyon eğitimi, broşür ve kısa mesajdan oluşan ve 14 hafta süren çoklu hemşirelik girişimleri uygulanmıştır. Kontrol grubundan altı ay boyunca rutin tedavisine devam etmeleri beklenmiştir ve girişim uygulanmamıştır. İstatistik uzmanı ve raporlama yönünden körleme uygulanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplarda t testi, ki-kare testi (Pearson kikare/ Fisher exact test), gruplarda değişkenlerin izlem zamanlarına göre karşılaştırılmasında karışık düzen varyans analizi (ANOVA) ve analizlerde ana etkilerin karşılaştırılmasında Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Eksik verilerin değerlendirilmesinde intention to treat (ITT) analizi yapılmıştır.

Bulgular: Başlangıçta tanımlayıcı özellikler ile Antihipertansif İlaç Tedavisine Uyum Ölçeği toplam puan ortalamaları, SYBDÖ-II toplam puan ortalamaları, SKB ve DKB ortalama değerleri müdahale ve kontrol gruplarında benzer olduğu görüldü ($p>.05$). Katılımcıların yaş ortalamaları müdahale grubunda 51,54(5,15), kontrol grubunda ise 51,28(5,12) idi. Katılımcıların çoğu evli, ortaokul/lise mezunu, çalışıyor, eşi ve çocukları ile yaşamaktadır. Katılımcıların çoğunun ailesinde hipertansiyon öyküsü bulunmakta, hipertansiyona özel bir diyet uygulamamakta, düzenli egzersiz yapmamaktadır. Uygulanan hemşirelik girişimleri sonrasında müdahale ve kontrol grubunun Antihipertansif İlaç Tedavisi Uyum Ölçeği ile SYBDÖ-II toplam puan ortalamaları ve SKB ile DKB değerleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Hemşirelik girişimleri sonrası kontrol grubuna göre müdahale grubundaki hipertansif bireylerin Antihipertansif İlaç Tedavisine Uyum Ölçeği toplam puan ortalamaları ile SKB ve DKB değerleri anlamlı derecede düşük, SYBDÖ-II toplan puanları ise anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak KMT'ne dayalı hemşirelik girişimleri (hipertansiyon eğitimi + SMS mesajı) hipertansif bireylerde Antihipertansif İlaç Tedavisi Uyum Ölçeği ile SYBDÖ-II toplam puan ortalamalarını ve SKB ile DKB değerlerini iyileştirebileceğini göstermiştir. Bu çalışma sonuçları doğrultusunda sağlık eğitimi ve teknolojiyi birleştiren uygulanabilir, ekonomik müdahaleler toplumda hipertansiyon yükünü azaltmak için sağlık hizmetlerinde önemli bir araç olarak önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hipertansiyon, İlaç uyumu, Koruma motivasyon teorisi, Sağlıklı yaşam biçimi davranışları

SB-002
Tip 2 Diyabetli Bireylerin Sağlık Okur-yazarlıkları ile Kalp ve Damar Hastalıklarına Yönelik Sağlık İnançları arasındaki ilişki

Hasret Açıkgönül[1], Özge Öz Yıldırım[2]
[1]*On Dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği,SAMSUN*
[2]*On Dokuz Mayıs Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, SAMSUN*

Amaç: Bu araştırmanın amacı Tip 2 Diyabetli Bireylerin Sağlık Okur-yazarlıkları ile Kalp ve Damar Hastalıklarına Yönelik Sağlık İnançları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel ilişki arayıcı araştırma türünde olan bu çalışma, bir hastanenin Kardiyoloji Polikliniğine başvuran tip-2 diyabetli 300 birey ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, kişisel veri formu, Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ve Tip 2 Diyabetli Bireylerde Kalp ve Damar Hastalıkları ile İlişkili Sağlık İnançları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler IBM 22 paket programında analiz edilmiştir. Özet istatistik olarak birim sayısı (n), yüzde (%), ortalama±standart sapma (ortalama (SD) değerleri kullanılmıştır. Verilerin normallik varsayımına uygunluğu "Kurtosis" ve "Skewness" katsayıları (± 2) ile hesaplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, İndependent t testi, pearson korelasyon ve linear regresyon analizi kullanılmıştır. P<0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulun etik kurul onayı (No:2024-593; Tarih: 31.05.2024) ve Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi kurum izni (No:2024/14/17; Tarih:14.08.2024) ve araştırmaya katılan katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan katılımcıların yaş ortalaması 48.83±12.59'dur. Katılımcıların yaşları ile Diyabet tanısına sahip olma yılı arasında orta düzey pozitif yönlü bir ilişki olduğu, sağlık okur yazarlık ölçeği ile düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu ve Kardiyovasküler Hastalıklara İlişkin Sağlık İnançları Ölçeği ile düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Diyabet tanısına sahip olma yılı ile sağlık okuryazarlığı ölçeği arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.05). Yaş (β:0.136), Diyabet hakkında bilgi alma durumu (β:-0.218) ve Diyabet hastalığı kaynaklı gelecekte kalp hastalıkları yaşayacağını düşünme durumu (β:-0.294) Kardiyovasküler Hastalıklara İlişkin Sağlık İnançları ile istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Katılımcıların sağlık okuryazarlıkları yetersiz bulunmuştur. Diyabet hastalığı haricinde başka kronik bir hastalığı bulunan katılımcıların Kardiyovasküler Hastalıklara İlişkin Sağlık İnançları ve sağlık okuryazarlıkları daha fazladır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Sağlık İnanç, Kardiyovasküler Hastalık, Sağlık Okuryazarlığı

SB-003
Kronik hastalıkların öz-yönetiminde elektronik sağlık okuryazarlığı ve sağlıkta işbirliğinin incelenmesi

Jülide Gülizar Yıldırım, Feyza Dereli
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

Amaç: Kronik hastalıklar (hayat boyu devam eden) çoğunlukla uzun süreli bir karaktere sahip olan, yavaş seyirli, kişilerin yaşam kalitelerini negatif bir şekilde etkileyen rahatsızlıklardır. Elektronik sağlık (e-Sağlık) kavramı; sağlık hizmetlerinin gelişiminde, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde, hastalıkların önlenmesinde, teşhis ve tedavilerde, sağlığın öz yönetiminde, hastalık izlemlerinde bilgi, iletişim ve bilişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. Bireylerin e- sağlık okuryazarlığı düzeyinin düşük olması, internet üzerinden doğru olmayan bilgilere ulaşmasına, ulaşılan yanlış bilgilere inanıp o bilgilere yönelik yapılan doğru olmayan teşhis, tedavi ve sağlık tutumlarına neden olabilmektedir. Araştırmanın amacı kronik hastalıkların (diyabet, astım, romatoid artrit, hipertansiyon, kronik obstruktif akciğer hastalığı) öz-yönetiminde e-sağlık okuryazarlığı ve hastaların sağlık çalışanları ile işbirliğini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipte tasarlanan araştırma İzmir de bir Aile Sağlığı Merkezinde tedavi görmekte olan kronik hastalığı olan (diyabet, romatoid artrit, hipertansiyon, astım, kronik obstruktif akciğer hastalığı) bireylerle gerçekleştirildi. Araştırmada örneklem gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçildi 0,17 etki büyüklüğü ve %80 güç ve 0.05 hata ile toplam 277 kişi alınmasına karar verildi, çalışmada 288 kişiye ulaşıldı. Veriler toplanmasında "Anket Bilgi Formu", Yıldırım ve Lawn (2025) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Kronik Hastalıkların Öz-Yönetiminde Sağlıkta İşbirliği Ölçeği", Day ve Yıldırım (2023) tarafından geliştirilen "Kronik hastalıklarınn öz-yönetiminde e-sağlık okuryazarlığı Ölçeği" kullanıldı. Verilerin analizi SPSS istatistik programında (27.0) sayı ve yüzde dağılımları, normallik analizi, regresyon analizi, t testleri, varyans analizi, ki kare, ve normal dağılmayan verilerde ise, kruskal wallis varyans, korelasyon analizleri yapıldı. G power programı ile preop ve posthoc güç analizden yararlanıldı.

Bulgular: Kronik hastalıkların öz-yönetiminde e-sağlık Okuryazarlığı ölçeği toptam puan ortalaması 21,67±6,07 (14-36, puan) olarak saptandı. Kronik hastalıkların öz-yönetiminde sağlıkta işbirliği toplam puanı (PIH) 73,92±15,36 (20-167, puan) olarak saptandı. Bireylerin kronik hastalık öz-yönetiminde sağlıkta işbirliğini e-Sağlık Okur Yazarlığı, Teknoloji/Medya boyutu (t=2,361 p=0,19), sağlık bilgisi arama boyutu (t=7,041 p<0,001), cinsiyet (t=-2,062 p=0,040), gelir (t=2,538 p=0,012), kullandığı ilaç sayısı (t=2,348 p=0,020) ve genel sağlık algısı (t=3,796 p<0,001) etkileyen değişken olarak saptandı. Bireylerin kronik hastalık öz-yönetiminde e-sağlık okuryazarlığını etkileyen değişkenler ise, başetme boyutu (t=7,299 p<0,001), eğitim durumu (t=4,213 p<0,001), gelir durumu (t=4,437 p<0,001), genel sağlık algısı (t=2,120 p=0,035), kronik hastalığa ilişkin eğitim alma durumu (t=-2,605 p=0,010) ve sosyal desteğinin olmasıdır (t=-2,905 p=0,004). Sağlıkta işbirliği ölçeği ile e-sağlık okuryazarlığı ölçeği arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde zayıf bir ilişki vardı (r=0,401 p<0,001). Sağlıkta işbirliği ölçeği ile sağlık bilgisi arama arasında orta düzeyde (r=0,521 p<0,001), e-Sağlık Okur Yazarlığı, Teknoloji/Medya boyutu ile zayıf ilişki (r=0,247 p<0,001) vardı. E-sağlık okuryazarlığı ölçeği ile semptom yönetimi (r=0,354 p<0,001) ve başetme boyutu (r=0,475 p<0,001) arasında zayıf bir ilişki vardı.

Sonuç: Kronik hastalığı olan bireylerin öz-yönetiminde e-sağlık okuryazarlığı ve sağlıkta işbirliği etkilidir. Bireylerin e-sağlık okuryazarlığını sağlık çalışanı ile işbirliği zayıf düzeyde etkilemekteydi. Bireylerin sağlık çalışanı ile işbirliği kurmasını sağlık bilgisi ile ilgili arama yapması orta düzeyde etkilemektedir. Bu çalışma sonuçları, kronik hastalığı olan bireylere öz-yönetim becerilerinin kazandırılmasında sağlık çalışanı ile işbirliği yapabilmek ve bireylerin e-sağlık okuryazarlıklarının geliştirilmesinde sağlık profesyonellerinin iş gücü planlamasında ve vereceği eğitim programlarında yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kronik hastalık, öz-yönetim, e-sağlık okuryazarlığı, sağlıkta işbirliği

SB-004
The Effect of Web-Based Diabetes Education Programme Based on Orem's Self-Care Deficit Theory on the Care Outcomes of Individuals with Type 2 Diabetes; RCT

Kemal Elyeli, Samineh Esmaeilzadeh
Faculty of Nursing, Near East University, Nicosia, Cyprus

Objective: Diabetes is characterised as the 'pandemic of the age' due to its increasing prevalence and it has negative effects on quality of life and self-care activities of individuals. In this study, it was aimed to determine the effect of the web-based diabetes education programme which was based on 'Orem's Self-Care Deficit Theory' on the quality of life and self-care activities of individuals with Type 2 Diabetes.

Materials-Methods: This study was conducted as a randomised controlled experimental study in the Cyprus Turkish Diabetes Association between September 2023 and June 2024. The population of the study consisted of individuals (N=387) registered to the Cyprus Turkish Diabetes Association. The sample size was determined as n=40 experimental and n=40 control groups with G*Power3.1.9.7 software programme. In order to determine the participants to be included in the study,(n=181) people who applied to the Cyprus Turkish Diabetes Association were reached. Participants, who did not meet the inclusion criteria (n=101) were excluded from the study. The data of the study were collected with Descriptive Data Form, Diabetes Specific Quality of Life Scale, Diabetes Self-Care Activities Questionnaire and WAMMI Scale. After pre-test randomisation was performed by a nursing faculty member other than the researchers using the 'randomizer.org' website and blinding was ensured. The closed envelopes prepared after randomisation were sent to the researcher. Web-based training was applied to the experimental group for 3 months and reminder messages were sent 2 days a week. After the completion of the intervention period, post-tests were applied to both groups.All ethical permissions required for the realisation of the research were obtained.

Results: It was determined that there was no significant difference (p>0,05) between the identifying characteristics of the individuals in the experimental and control groups. After the implementation of the intervention, a statistically significant difference was found in the mean scores of the 'Diabetes Specific Quality of Life Scale' between the experimental and control groups (p=0,005) and Cohen's d value was determined to have a large effect size of 1.239 on quality of life. While there was no statistically significant difference between the experimental and control groups in the results of the Diabetes Self-Care Activities Questionnaire(p=0,575), Cohen's d value was calculated as 0,357 and it was found to have a small effect size. As a result of the evaluation of the developed web-based education programme with the WAMMI scale, it was found to be useful with the lowest sub-dimension score of 80,785±13,875. Finally, when the HbA1c values of the participants were measured, it was calculated that there was a significant difference between the groups after the web-based training (p=0,010) and that it had a small effect size on individuals with a Cohen's d value of 0.398.

Conclusion: It was determined that the developed web-based education programme was useful in individuals with type 2 diabetes and had a positive effect on quality of life and HbA1c levels. On the other hand, although web-based diabetes education had a positive effect on self-care activities, it did not create a significant difference between the groups.

Keywords: Health-related quality of life, nursing, Orem self-care theory, type 2 diabetes, web-based intervention

SB-005
Bir Aile Sağlığı Merkezindeki Hipertansiyon Hastalarının Hasta Aktiflik Düzeyleri ile Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin İlişkisi

Mine Topçu[1], Özcan Aygün[2]
[1]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Halk Sağlığı Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı*
[2]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hipertansiyon hastalarının sağlık okuryazarlığı ve hasta aktivasyon düzeylerini belirlemek, sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile hasta aktiflik düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç-Yöntem: Bir aile sağlığı merkezinde (ASM)1 Eylül 2021- 1 Haziran 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu çalışmanın evrenini ASM bağlı aile hekimliği biriminde kayıtlı olup, çalışmaya onay veren ve hipertansiyon tanısı olan toplam 6041 kişi oluşturmuştur. Bu aile sağlığı merkezinden %95 güven aralığında %5 örneklem hatası ve %80 gücü yansıtabilmesi için toplam 362 katılımcıya gereksinim olduğu hesaplanmıştır. Çalışma toplam 425 katılımcı ile tamamlanmıştır. Araştıranının etik onamı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulundan ve kurum izni ise Aydın İl Sağlık Müdürlüğünden alınmıştır. Veriler Sosyo-demografik Veri Formu, Hasta Aktiflik Düzeyi Ölçeği ve Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile toplanmıştır. Veri toplama işlemi hafta içi günlerde 10.00 ile 16.00 saatleri arasında katılımcıların kayıtlı oldukları aile sağlığı merkezinin danışma bölümünde yapılmıştır. Verilerin analizinde ki kare testi ve Ordinal Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %49.9'u 56 yaş altında, %55.8'i erkek, %38.6'sı okuryazar veya ilkokul mezunu, %85.6'sı ailesiyle birlikte yaşamakta, %45.4'ünün HT hastalığı 1-5 yıl arasındadır. Katılımcıların %58.6'sı ilk başvuru yaptığı sağlık kurumunun hastaneler olduğunu, %61.9'u sağlık kurumlarından destek aldıklarını, %67.3'ü HT ile ilgili bir eğitim almadıklarını, %56.3'ünün HT dışında kronik hastalığı olduğunu, %69.6'sı sigara kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların 61.7'si kendi fiziksel sağlık ve %54'i mental sağlık düzeylerini iyi düzeyde ifade etmiş, %46.4'ü sağlık okuryazarlık düzeylerinin yetersiz ve sadece %36'sının harekete geçme (düzey 4) hasta aktivasyon düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve hasta aktivasyon düzeyleri ile sağlık okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, 56 yaş altında olanların (p=.006) 5.34 kat (%95 CI OR=1.62-17.52) ve 56-65 yaş arasında olanların (p=.001) 5.65 kat (%95 CI OR=1.97-17.52) yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 65 yas üstünde olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kadınların yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 2.87 kat (%95 CI OR=1.54-5.34) erkeklerden (p=.001), üniversite mezunlarının yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 13.49 kat (%95 CI OR=4.70-38.64) ilkokul mezunlarından (p<.001), aile sağlığı merkezine başvuranların yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 4.33 kat (%95 CI OR=2.11-8.87) hastaneye başvuranlardan (p<.001), hastalığı ile ilgili eğitim alanların yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 3.06 kat (%95 CI OR=1.45-6.44) eğitim almayanlardan (p=.003), sigara kullanmayanların yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 3.05 kat (%95 CI OR=1.54-6.03) sigara kullananlardan daha yüksek (p=.003) olduğu belirlenmiştir. Hasta aktiflik düzeyi 4 olan katılımcıların (harekete geçen) yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyi 7.48 kat (%95 CI OR=2.29-24.45) hasta aktiflik düzeyi 1 olanlardan (aktivasyonun önemli olduğuna inanmamak) daha yüksek olduğu (p=.001) saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada, yaşı daha küçük olanların ileri yaşlardan, kadınların erkeklerden, üniversite mezunlarının ilkokul mezunlarından, aile sağlığı merkezine başvuranların hastaneye başvuranlardan, hastalığı ile ilgili eğitim alanların almayanlardan, sigara kullanmayanların kullananlardan ve hasta aktiflik düzeyinde harekete geçenlerin aktivasyonun önemli olduğuna inanmayanlardan yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığı düzeyinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Halk sağlığı hemşirelerinin hipertansiyon tanısı olan bireylere çalıştıkları kurumlarda sağlık okuryazarlığı yeterlilik düzeyini arttırmak için eğitimler planlaması, bu eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması, hipertansiyon tanısı olan bireylere sağlık okuryazarlığını geliştirici faaliyetler planlaması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hasta aktifliği, hipertansiyon, sağlık okuryazarlığı

SB-006
Kanser Deneyiminde Barış, Sükûnet ve Kabul (PEACE) Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlilik ve Güvenilirliği

Ömer Ödek[1], Mümin Savaş[2], Hakan Çelik[3], Gönül Taşçı[4], Ender Doğan[5], Handan Zincir[6]
[1]Ministry of Health, Kayseri City Training and Research Hospital, 38080 Kayseri,
[2]Department of Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Adıyaman University,
[3]Department of Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Çukurova University, 38280 Adana
[4]Ministry of Health, Kayseri City Training and Research Hospital, 38080 Kayseri
[5]Ministry of Health, Kayseri City Training and Research Hospital, 38080 Kayseri, Turkey.
[6]Department of Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Erciyes University, 38280 Kayseri

Amaç: Bu çalışma, Kanser Deneyiminde Huzur, Denge ve Kabul (PEACE) ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın hedefi, kanser hastaları örnekleminde kabul ve başa çıkma düzeylerini ölçmede ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Çalışmaya 90 kanser hastası dahil edilmiş olup, katılımcılar 12 maddelik PEACE ölçeğini tamamlamıştır. Ölçek, 5 maddelik "Huzurlu Kabul" alt ölçeği ve 7 maddelik "Hastalıkla Mücadele" alt ölçeği olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Güvenilirlik analizleri Cronbach's alfa ve test-tekrar test güvenilirliği (r = 0.916) kullanılarak yapılmıştır. İçerik geçerliliği, içerik geçerlilik indeksi (CVI = 0.84) ile değerlendirilmiştir. Faktör yapısını ve model uyumunu değerlendirmek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Her iki alt ölçeğin iç tutarlılığı yeterli düzeyde bulunmuştur (Cronbach's α =.78). AFA, iki alt ölçeğin toplam varyansın %53.169'unu açıkladığını göstermiştir. DFA, iki faktörlü yapıyı doğrulamış ve model uyumunun iyi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/df = 1.689$, RMSEA = 0.088). Bu bulgular, PEACE ölçeğinin Türkçe versiyonunun psikometrik açıdan sağlam bir araç olduğunu göstermektedir.

Sonuç: PEACE ölçeği, kanser hastalarının kabul ve başa çıkma düzeylerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir araçtır. Bu ölçeğin kullanımı, sağlık profesyonellerinin hastaların duygusal durumlarını anlamalarına ve yaşam kalitelerini artırmaya yönelik müdahalelerde bulunmalarına yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: kanser, kabul, huzur ölçeği, güvenilirlik, geçerlilik

SB-007
Taksi-minibüs sürücülerinde motivasyonel görüşmeye dayalı kardiyovasküler risk azaltma programının (KARDİYORAP) risk farkındalığı, algısı ve risk faktörlerine etkisi: Randomize kontrollü çalışma

Serdar Ulak[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Mersin Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi Programı*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Araştırma motivasyonel görüşmeye dayalı uygulanan kardiyovasküler risk azaltma programının kardiyovasküler hastalık risk farkındalığı, algısı ve risk faktörlerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma ön test, ara test ve son test olmak üzere aktif kontrol gruplu, randomize kontrollü olarak yürütüldü. Katılımcılar kardiyovasküler hastalık tanısı almamış, akıllı telefon kullanabilen taksi ve minibüs sürücülerinden oluşmaktadır. Araştırmada 26 müdahale, 26 kontrol grubu olmak üzere 52 sürücü bireye randomizasyon yapılmıştır. Veriler ön test, müdahale sonrası 6. haftada ara test, ara testten sonra 6. haftada son test şeklinde Kişisel Bilgi Formu, Kardiyovasküler Hastalık Risk Farkındalığı Formu, Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Formu, Uluslararası Fiziksel Aktivite Kısa Formu, Beck Anksiyete Ölçeği kullanılarak, bağımsız anketörler aracılığıyla toplanmıştır. Ön test sonrası tüm katılımcılara araştırmacı tarafından kardiyovasküler hastalık risk düzeyi E-Nabız uygulaması üzerinden hesaplanmıştır. Müdahale grubuna Kardiyovasküler Hastalıklardan Korunmada Eğitim Rehberi aracılığıyla 2 hafta da bir 3 seans yüzyüze motivasyonel görüşmeye dayalı eğitim müdahalesi uygulanmıştır. Müdahale sürecinde eğitim müdahalesinin aralıklarında WhatsApp uygulaması üzerinden motivasyon mesajı gönderilmiştir. Araştırmada veri toplayıcı, istatistikçi ve raporlama yönünden körleme sağlanmıştır.

Bulgular: Araştırmada sigara kullanım durumu, BKI, bel/kalça oranı, kan basıncı düzeylerinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Kardiyovasküler hastalık bilgi düzeyinde, algılanan kalp krizi/inme riski, sağlıklı beslenme niyetleri, algılanan faydalar ve değişime yönelik niyetler, kardiyovasküler hastalık risk farkındalığı toplam puanları, fiziksel aktvite toplam MET puanları ve anksiyete puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Sürücülerin kardiyovasküler hastalık bilgi düzeylerinde, algılanan kalp krizi/inme riski düzeyinde şiddetli fiziksel aktivite MET puanlarında ve fiziksel aktivite toplam MET puanlarında, ön test, ara test ve son test ölçümlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Ölçümlerde elde edilen anlamlı farklılık grup ve zaman etkileşimi açısından incelendiğinde anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Kardiyovasküler hastalık risk farkındalığının arttırılmasında ve risk faktörlerinin azaltılmasında sürücülerin daha aktif katılımının sağlandığı müdahalelerin planlanması ve uygulanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler hastalıklar, kardiyovasküler hastalık risk faktörleri, motivasyonel görüşme, risk farkındalığı

SB-008
Hemşirelik Öğrencilerinin Organ Bağışına Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Tuğba Solmaz
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Giriş-Amaç: Son yıllarda ekonomik ve teknolojik gelişmeler, yaşlı nüfusun ve kronik hastalıkların artması organ nakline olan gereksinimi arttırmıştır. Ancak organ nakli bekleyen hasta sayısı artmasına rağmen bağışlanan organ sayısı istenen düzeyde değildir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin organ bağışına yönelik tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal-Metod: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türdedir. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin kuzeyinde yer alan bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler (n=615) oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerle (n=420) 1 Kasım - 31 Aralık 2024 tarihleri arasında çalışma yürütülmüştür ve evrenin %68.29'una ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri Anket Formu ve Organ Bağışına İlişkin Tutumlar Ölçeği kullanılarak elektronik ortamda çevrim içi toplanmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans (ANOVA) ve post-hoc analizleri ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20.87+2.68 olup, %71.9'u kız ve %29.3'ü birinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %73.8'i organ bağışı hakkında bilgi aldığını belirtmiştir. Organ bağışını etkileyen faktörler arasında öğrencilerin %46.7'si öldükten sonra organlarının başkalarına hayat vereceğini, %33.3'ü ise kendisinin veya bir başkasının organ nakline ihtiyaç duyacağını düşünmektedir. Öğrencilerin Organ Bağışına İlişkin Tutumlar Ölçeği puan ortalaması 64.33±15.65 olup, ölçeğin alt boyutlarının puan ortalamaları sırasıyla tutum 26.42±5.90; algılanan davranışsal kontrol 12.99±5.12; davranışsal niyet 12.66±5.24 ve öznel norm 12.25±2.81'dir. Organ bağışı hakkında bilgi alma, organ bağışının gerekli olduğuna inanma ve organ bağışı hakkında bilgi kaynağı ile öğrencilerin organ bağışına ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin tutum ölçeği puan ortalamalarının birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu ve aralarındaki ilişkinin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin organ bağışına ilişkin tutumları orta düzeydedir. Öğrencilerin çoğunluğu (%95.2) organ naklinin gerekli olduğunu düşünse de bağış yapan öğrenci sayısı oldukça düşük düzeyde (%7.1) bulunmuştur. Organ bağışı konusunda geleceğin hemşire adaylarının tutumlarının bilinmesi ve olumsuz tutumlarını değiştirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinin planlanmasının faydalı olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, organ bağışı, tutum

SB-009
Güçlendirme Modeli Temelli Tele-Hemşirelik Girişimlerinin KOAH Hastalarını Güçlendirmede Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Zahide Aksoy[1], Saime Erol[2], Özlem Oruç[3]
[1]*İstanbul Kent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[2]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[3]*Medical Park Hastanesi, Gebze, Kocaeli*

Giriş-Amaç: Güçlendirme, kronik hastalık yönetiminin önemli bir bileşeni olarak öne çıkmakta ve giderek daha fazla kabul görmektedir. Özellikle KOAH gibi kronik hastalıklarda, güçlendirme, hastaların tedaviye uyumunu artırmak ve hastalık özyönetiminde daha aktif rol almalarını sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Tele-hemşirelik, KOAH hastalarının güçlendirilmesinde destekleyici bir araç olarak potansiyel taşısa da bu alandaki kanıtlar henüz yeterli düzeyde değildir. Bu araştırmanın amacı; güçlendirme modeli temelli tele-hemşirelik girişimlerinin KOAH hastalarını güçlendirmede etkisini test etmektir.

Gereç-Yöntem: Randomize kontrollü deneysel tasarım ile yürütülen bu araştırmaya bir kamu üniversite eğitim ve araştırma hastanesine başvuran dahil edilme kriterlerini karşılayan 90 KOAH hastası alındı. Örnekleme alınan KOAH hastaları "hastalık evresi (Evre 2, Evre 3)" ve "sigara kullanımı "kullanıyor-kullanmıyor" durumuna göre tabakalı randomizasyon ile Deney=45, Kontrol=45 olarak gruplara ayrıldı. Araştırmanın raporlanmasında CONSORT 2017 rehberi kullanıldı.

Girişim: Araştırmanın verileri Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu, KOAH Güçlendirme Ölçeği (KOAH-GÖ), KOAH Değerlendirme Anketi (CAT), Modifiye Medikal Araştırma Kurulu Skalası (MMRC), Modifiye Barthel İndeksi, İnhaler Cihaz Kullanım Beceri Skalası ve Solunum Fonksiyon Testi (SFT) ile ön test (0.ay) son test (3. ay) ve izlem testte (6.ay) toplandı. Araştırmanın başında tüm katılımcılara bir adet pulse oksimetre, bir adet KOAH semptom günlüğü, bir adet KOAH eylem planı ve 12 haftalık oksijen satürasyonu/nabız takip çizelgesinden oluşan KOAH güçlendirme kiti verilerek nasıl kullanacakları anlatıldı. Deney grubuna yüz yüze dört oturum KOAH güçlendirme eğitimi verildi. Deney grubunun 12 hafta boyunca haftada en az üç kez oksijen satürasyonu ve nabız ölçümü yapıp çizelgeye kaydetmeleri istendi. Ayrıca herhangi bir şikayetleri olursa semptom günlüğüne kaydetmeleri istendi. Ardından iki haftada bir kez telefon aramaları ve haftada iki adet bilgilendirici-hatırlatıcı kısa metin mesajları ile 12 hafta takip edildi. Kontrol grubu standart bakım aldı. Randomizasyon ve verilerin analizi araştırma süreci dışında olan bir istatistik uzmanı tarafından yapıldı (tek kör yöntem). Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, Ki-Kare ve Fisher exact testleri, bağımsız gruplar t-testi, ANOVA testi ve bonferroni testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ alındı.

Bulgular: Son test ve izlem test ölçümlerinde güçlendirme modeli temelli tele-hemşirelik girişimleri uygulanan deney grubunda; SFT FEV1 değerleri, hastane başvuru sayısı, hastane yatış sayısı, CAT toplam puan ortalamaları, MMRC Dispne Skalası, inhaler cihaz kullanım beceri skalasının toplam puan ortalamalarında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Deney grubunun girişimden memnuniyet dereceleri "1 (hiç memnun değilim) ile 10 (çok memnunum)" derecelendirme sorusu ile değerlendirildi. Tüm katılımcılar (N=43), 10 puan verdi.

Sonuç: Girişim sonrası, KOAH hastalarında hastane başvuru ve yatış sayılarında belirgin bir azalma, solunum fonksiyonlarında iyileşme, dispne düzeylerinde düşüş, semptom kontrolünde gelişme ve inhaler kullanım becerilerinde artış bulundu. Tüm katılımcıların yüksek memnuniyet düzeyleri, tele-hemşirelik uygulamalarının hastalar tarafından olumlu bir şekilde değerlendirildiğini ve faydalı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: güçlendirme, kronik obstrüktif akciğer hastalığı, randomize kontrollü çalışma, tele-hemşirelik

SB-010
Kronik Böbrek Yetmezliği Olan Hastaların Güçlendirilmesinde Dijitalin Etkisi. Iğdır İli Örneği

Zeynep Yıldırım[1], Sonay Bilgin[2]
[1]*Iğdır Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Iğdır*
[2]*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum*

Giriş-Amaç: Hasta güçlendirme hastaların mevcut hastalıkları konusunda karar verebilme yetenekleri ile birlikte kendi hastalıklarını kontrol edebilme sorumluluğunu geliştirmeyi ifade etmektedir. Güçlendirme kişilerin sahip oldukları kronik hastalıkların etkilerini günlük hayatlarına olan etkilerini en asgari düzeye indirmek ve bu hastalıkları yönetebilmek için kendi hastalık bilgilerini geliştirdikleri bir süreci ifade etmektedir. Hastaların güçlendirilmesinin hem hastalara hem sağlık sunucularına hem de sağlık sistemlerine birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin daha iyi sağlık sonuçlarını, hasta ve sağlık çalışan memnuniyetini, hasta merkezli yaklaşımı, kaynakların etkili kullanımını ve uyumlu ilaç kullanımını arttırmaktadır. Bununla birlikte maliyetleri ve gereksiz sağlık hizmeti kullanımını ise azaltmaktadır.
Hemodiyaliz hastaları, yaşamlarının belirli bir bölümünü planlı olarak diyaliz merkezlerinde geçirmekte ve kişiye özel bir prosedür ile tedavi almaktadır. Hemodiyaliz hastalarının, başka hasta gruplarından ayrı olarak olarak hakim olması ve uyum sağlamasını gerektiren konular mevcuttur. Çünkü HD, hastanın yaşantısında önemli farklılıklar ortaya çıkarmakta, hastayı makineye, kuruma, tedavi ekibine bağımlı hale getirmekte ve hastalar terapötik bir tedavi rejimini sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Hastaların, bu süreçte kendi sağlık durumları hakkında verilen bilgileri değerlendirebilmeleri, sağlıklı kararlar verebilmeleri ve daha aktif rol üstlenmeleri için de yeterli sağlık okuryazarlığa (SOY) sahip olmaları gerekmektedir. Sağlık okuryazarlığı yüksek olan hemodiyaliz hastaları, hemşirelerle iletişim halinde olarak hastalığı ile ilgili karar sürecine katılarak; öz bakımlarını etkili yapmayı ve tedavi sürecini yönetmeyi geliştirirler ayrıca tıbbı kaynakları arama ve kullanma yoluyla sorumluluk üstlenip, HD tedavi sürecini yönetme gücüne ve yetkiye sahip olurlar. Bu çalışma, kronik böbrek yetmezliği olan hastaların güçlendirilmesinde dijitalin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı kesitel tipte tasarlanan bu araştırma; Iğdır il merkezinde bulunan Iğdır Devlet Hastanesi Hemodiyaliz Ünitesinde Ocak-Şubat 2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Araştırmanın evreni Iğdır İli Hemodiyaliz ünitesindeki 90 hastadan oluşmaktadır. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için hesaplamaya gidilmeden evrendeki sayının tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Dahil edilme kriterleri doğrultusunda okuryazar olmayan 18 hasta araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini 72 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", "Hasta Güçlendirme Ölçeği", "Dijital Ortamdan Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; ikili gruplarda bağımsız gruplar t testi, üç ve üzeri gruplarda tek yönlü varyans (ANOVA), değişkenler arasında ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi ve yordama analizi için ise hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada analiz sonucuna bakıldığında, "Hasta Güçlendirme" ölçeği ile "Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit" ölçeği arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir [r=,791; p<0.001]. Ortaya çıkan bu sonuca göre hastaların dijital ortamda sağlık bilgisi edinme ve teyit düzeyleri arttıkça hasta güçlendirme düzeyleri de artmaktadır.

Sonuç: Kronik böbrek yetmezliği olan hastaların güçlendirilmesinde dijitalin olumlu yönde etkisinin olduğu tespit edildi. Bu doğrultuda bu hasta grubundaki bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerinin arttırılması ve bu bireylere bu konuda farkındalık yaratmak adına eğitimler verilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Okuryazarlık, Hasta Güçlendirme, Hemşirelik, Kronik Böbrek Yetmezliği

SB-011
Adolesanlarda Siber Zorbalık ve Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Gülcan Kar Şen[1], Müzeyyen Şevval Çakmak[2]
[1]*Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Karabük Eğitim Araştırma Hastanesi*

Amaç: İnternetin sunduğu olanaklar özellikle akran etkisinin ön plana çıktığı adölesan dönem bireylerinin dikkatini çekmektedir. İnternetin yerinde ve etkili kullanımının avantajı olmasının yanı sıra uzun süre çevrimiçi kalmak günlük yaşam sorumlulukların ertelenmesine, sanal ve gerçek dünyayı ayırt edememeye, sanal ortamda daha başarılı ilişkiler kurup gerçek dünyada iletişim sorunlarının yaşanmasına, akademik başarıda düşüşe, internet bağımlılığına, problemli internet kullanımına ve siber zorbalığa sebep olmaktadır. Aynı zamanda güvenli internet kullanımı farkındalığının ergenlerde siber zorbalığı önleyebileceği de bilinmektedir. İnternetin yanlış kullanımı ve siber zorbalığın adölesan bireyler üzerindeki bu olumsuz etkilerin öncelikli olarak farkında olmak ardından çözümler üretmek önemlidir. Bu çalışma, adölesanlarda siber zorbalık ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı tipte yapıldı.

Gereç-Yöntem: Çalışmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Karabük merkez ve Safranbolu ilçesindeki 3 farklı türde toplam 26 lisede öğrenim gören 9647 öğrenci oluşturdu. Örneklem evreni bilinen örneklem hesaplama formülü kullanılarak en az 369 kişi olarak hesaplandı ve çalışma 700 kişiyle tamamlandı. Araştırmanın verileri "Bilgi Formu", "Ergenler İçin Zorbalık ve Siber Zorbalık Ölçeğinin çevrimiçi davranışları içeren siber alt ölçeği zorbalık (EZSZÖ-Z) ve mağduriyet (EZSZÖ-M) paralel testleri" ve "Genelleştirilmiş Problemli İnternet Kullanım Ölçeği 2 (GPİKÖ2)" kullanılarak yüz yüze görüşme ile elde edildi. Araştırma için Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan 29.09.2022 tarihli ve 2022/1069 nolu karar ile onay alındı, Milli Eğitim İl Müdürlüğü aracılığı ile çalışma yapılan okulların müdürlüklerinden izin alında, velilerden ve öğrencilerden yazılı onamları alındı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 15,86±1,19 yıl, akıllı cihaz kullanma yaşının ise 10,12±2,46 yıl olarak saptandı. Katılımcıların %50,7'sinin erkek, %62,7'sinin Anadolu lisesi, %93,6'sının İnternet erişim kaynağının telefon olduğu ve %99,4'ünün her gün internete girdiği belirlendi. Adölesanların yaşı arttıkça EZSZÖ-Z, EZSZÖ-M paralel test puanlarının ve GPİKÖ2 ölçek puanının pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı olarak artış gösterdiği görüldü. Adölesanların cinsiyeti ile EZSZÖ-Z, EZSZÖ-M paralel test puanları ile anlamlı ilişki olduğu, erkek öğrencilerin puan ortalamalarının anlamlı olarak artış gösterdiği görüldü. Cinsiyet ile GPİKÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu ve kadın öğrencilerin puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu saptandı. Adölesanların okul türü ile EZSZÖ-Z, EZSZÖ-M paralel test puanları ve GPİKÖ2 toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu, Anadolu lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamalarının Meslek ve/veya Teknik Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerden anlamlı derecede düşük olduğu görüldü. Adölesanların sınıf düzeyleri ile EZSZÖ-Z, EZSZÖ-M paralel test puanları ve GPİKÖ2 toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu, 12. Sınıf olan öğrencilerin puan ortalamalarının diğer sınıflardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptandı. Ergenler İçin Zorbalık ve Siber Zorbalık Ölçeği Toplam Puanı ile GPİKÖ2 Toplam Puan arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görüldü.

Sonuç: Bulgular doğrultusunda adolesanların siber zorbalığa uğrama ve problemli internet kullanımında yaşın artmasının etkili olduğu; siber zorbalıkta erkek cinsiyetin, problemli internet kullanımda kadın cinsiyetin riskli olduğu; siber zorbalığa maruz kalmada ve problemli internet davranışları sergilemede Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin ve 12. sınıf öğrencilerinin daha çok risk altında olduğu görülmektedir. Bu durumda lise öğrencilerinde akademik başarısı daha düşük olan okullarda kadın ve erkek öğrencilerin, özellikle de son sınıf öğrencilerine siber zorbalık ve problemli internet kullanımı konusunda daha çok eğitim ve danışmanlık verilmesi ve öğrencilerin davranışlarının izlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, Siber Zorbalık, Problemli İnternet Kullanımı

SB-012
Halk Sağlığı Hemşireleri İçin Aşı Tereddütü ile İlgili Müdahalelerin İncelenmesi: Clinicaltrials.gov'dan Veri Analizi

Songül Çağlar, Bersu Adal
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı,Bolu

Amaç: Aşı tereddütünde artan oranlar çeşitli halk sağlığı hemşireliği uygulamalarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.Bu inceleme ClinicalTrials.gov'daki aşı tereddütü ile ilgili klinik çalışmaları değerlendirmektedir. Çalışmanın amacı halk sağlığı hemşireliğine aşı tereddütünü önlemek için yapılan güncel uygulamalar hakkında bilgi vermektir

Gereç-Yöntem: 2000 yılında başlatılan ClinicalTrials.gov, klinik çalışmalardan elde edilen sonuç verilerinin dünyanın en büyük deneme deposu olarak kabul edilmektedir. Araştırma kapsamında aşı tereddütü ile ilgili 2 Mart 2025'e kadar kaydedilen tüm ClinicalTrials.gov denemeleri incelendi. Ulaşılan 123 deneme, çalışma durumları, çalışma fazı, çalışma türü, fon sağlayıcı türü ve aşı tereddütü için kullanılan metotlarla ilgili çalışma sonuçlarına göre özetlendi. Araştırmanın verileri kamuya açık bir veri toplama havuzundan elde edildiği ve etik kurul onayı gerektirecek şekilde veri toplanmadığından etik kurul iznine ihtiyaç duyulmadı.Denemelere ilişkin nicel veriler JAMOVİ istatistik programında analiz edildi. Veriler sayı ve yüzde şeklinde değerlendirildi.

Bulgular: Araştırma verilerinin incelenmesi, ClinicalTrials.gov'da listelenen aşı tereddütü konusunda yapılan klinik çalışmanın toplu sayısını ve özelliklerini ortaya koydu. Bu çalışmaların %52.0'si tamamlanmış ve %10.4'ünün sonuçları sistemde yer almaktadır. Çalışmaların %81.6'sı müdahale çalışmasıdır. Denemelerin başlangıç tarihi Nisan 2010 ile Mart 2025 arasındadır. Çalışmalar içerisinde Türkiye'den 5 deneme yer almaktadır. Bu denemelerden bir tanesi tamamlanmış, bir tanesinin durumu bilinmemekte, ikisi henüz hasta alımı yapmamakta, bir tanesi ise şu an hasta alımı aşamasındadır. İncelemede en fazla Covid 19 (n=40) aşısı hakkında aşı tereddütünü önlemeye yönelik deneysel çalışmaların planlandığı görülmektedir. En sık planlanan müdahale türü ise davranışsal müdahale içerisinde yer alan SMS ile hastalara mesajla bilgilendirme ve hatırlatma yapmak olarak görülmektedir. Sms mesajlarından sonra en çok yapılan müdahale motivasyonel görüşmedir. Çalışmalar içerisinde Türkiye'den 5 deneme yer almaktadır. Bu denemelerden bir tanesi tamamlanmış, bir tanesinin durumu bilinmemekte, ikisi henüz hasta alımı yapmamakta, bir tanesi ise şu an hasta alımı aşamasındadır. İncelemede en fazla Covid 19 (n=40) aşısı hakkında aşı tereddütünü önlemeye yönelik deneysel çalışmaların planlandığı görülmektedir. En sık planlanan müdahale türü ise davranışsal müdahale içerisinde yer alan SMS ile hastalara mesajla bilgilendirme ve hatırlatma yapmak olarak görülmektedir. Sms mesajlarından sonra en çok yapılan müdahale motivasyonel görüşmedir.

Sonuç: Halk sağlığı hemşireleri aşı tereddütünü önlemek için ergenlerle motivasyonel görüşmeler yaparak onların aşı hakkındaki tereddütlerini ortadan kaldırabilir. Ayrıca hem yetişkin hem de ergen grupta telefon mesajları ile bilgilendirme ve hatırlatma yapmak, video tabanlı uygulamalar yapmak da toplumda aşı tereddütünün giderilmesi için halk sağlığı hemşirelerinin yapabileceği uygulamalardan kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aşı Kararsızlığı, aşı karşıtı hareket, klinik çalışma, halk sağlığı hemşireliği

SB-013
Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Gebelerin Aşı Okuryazarlığının, Aşıya Yönelik Tutumları ve Aşı Karşıtlığına Etkisi

Buket Çifte[1], Kamer Gür[2]
[1]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul*
[2]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul*

Amaç: Aile Sağlığı Merkezine başvuran gebelerin aşı okuryazarlığının aşıya yönelik tutumlarının, aşı tereddütü ve aşı karşıtlığına etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu çalışmanın evreni İstanbul Avrupa yakasındaki bir ilçede bulunan 259 Aile Hekimliği Birimine kayıtlı 4500 gebedir. Örneklem büyüklüğü, %99 güven düzeyi, %5 hata payı ve güç analizi ile belirlenen bilinmeyen popülasyon oranı %50 olarak kabul edilerek 580 kişi olarak hesaplandı. Ancak çalışma 414 katılımcıyla tamamlandı. Veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Aşı Okuryazarlığı Ölçeği (tüm sağlık okur yazarlığı alt boyut min:1; max:4), Çocukluk Çağı Aşılarına Yönelik Ebeveyn Tutumları Ölçeği (min:0; max:100), ve Aşı Karşıtlığı Ölçeği (min:21; max:105) ile yüz yüze görüşmelerle toplandı ve SPSS 27.0 programı ile analiz edildi. Çalışmanın bağımsız değişkeni aşı okuryazarlığı puanı ve sosyodemografik özellikler, bağımlı değişkeni Çocukluk Çağı Aşılarına Yönelik Ebeveyn Tutumları ve aşı karşıtlığı puanlarıdır. Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam, kurum ve etik kurul, ölçek kullanım izni alınmıştır. Veriler normal dağılıma uygunluğu çarpıklık basıklık değerleri ile değerlendirilmiş olup t-testi, ANOVA ve korelasyon analizleri kullanıldı. Anlamlılık değeri $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların aşı okuryazarlığı puan ortalaması; iletişimsel alt boyutunda (2,78 ±0,66), işlevsel alt boyutunda (2,74±0,86), eleştirel alt boyutundadır (2,75±0,84). Çocukluk çağı aşılarına yönelik ebeveyn tutumları puan ortalaması 39,28 ± 15,87 ve aşı karşıtlığı puan ortalaması 49,62 ± 18,99 dur. Aşı okuryazarlığı ölçeğinin alt boyutu olan eleştirel sağlık okuryazarlığı ile çocukluk çağı aşılarına yönelik ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı ($r=0,179$, $p<0,001$). Fakat aşı okuryazarlığı ölçeğinin alt boyutları ile aşı karşıtlığı ölçeği arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmadı ($p>0,05$). Katılımcıların eğitim durumları ile aşı okuryazarlığı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) üniversite mezunu katılımcıların daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu bulundu. Katılımcıların yaş grupları ile aşı tereddütü arasında anlamlı fark ($p<0,05$) olduğu, farkın 18-29 yaş grubunun daha yüksek puan almasından kaynaklandığı tespit edildi. Çalışma durumu ile aşı karşıtlığı arasında ($p<0,05$), medya aracılığıyla bilgi edinme ile aşı tereddütü ve aşı karşıtlığı arasında anlamlı fark saptandı ($p<0,05$).

Sonuç: Araştırmada, katılımcıların aşı okuryazarlığı alt boyut puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu belirlendi. Eleştirel sağlık okuryazarlığı alt boyutu ile çocukluk çağı aşılarına yönelik ebeveyn tutumları arasında ilişki saptandı. Aşı okuryazarlığı ile eğitim durumu, yaş ve çalışma durumu gibi bağımsız değişkenler arasında anlamlı farklar bulunmuş, üniversite mezunu katılımcıların daha yüksek aşı okuryazarlığı seviyelerine sahip oldukları belirlendi. Ayrıca, medya aracılığıyla bilgi edinme ile aşı tereddütü ve aşı karşıtlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuş, medyanın olumsuz etkilerinin aşı karşıtlığını etkilediği tespit edildi. Bu bulgular doğrultusunda, sağlık kurumlarının ve sağlık çalışanlarının, aşı okuryazarlığının artırılması için eğitimler düzenlemeleri ve olumsuz medya etkisini minimize etmek amacıyla stratejiler geliştirmeleri ve ayrıca, sosyodemografik özellikler göz önünde bulundurularak, aşı karşıtlığı ve tereddütü üzerine daha odaklanan ve girişimsel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşı Karşıtlığı, Aşı Okuryazarlığı, Aşı Tereddütü, Gebelik

SB-014
Carolina HPV Aşısı Tutumları ve İnançları Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenilirliği

Serpil Özdemir[1], Leyla Yaman Üzümcü[1], Kazım Emre Karaşahin[2]
[1]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD / Ankara*
[2]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum AD / Ankara*

Amaç: Ebeveynlerin, HPV aşısına yönelik bilgi, inanç ve tutumları servikal kanserle mücadelede adölesanlar arasında HPV aşısının yaygınlaştırılmasında belirleyici rol oynamaktadır. HPV enfeksiyonu ve HPV aşısına yönelik toplumun bilgi, inanç ve tutumlarını değerlendiren, kültürlerarası geçerliği ve güvenirliği sınanmış, standart araçlara gereksinim duyulmaktadır. Çalışmada Carolina HPV Aşılama Tutumları ve İnançları Ölçeğinin Türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin test edilmesi amaçlandı.

Gereç-Yöntem: Çalışma, metodolojik araştırma olarak dizayn edildi. Etik Kurul onayı ve kurum izni alındı. Ankara'da bulunan bir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniği ile Üroloji Polikliniğinde yürütüldü. Çalışmanın örneklemini, Mayıs 2019- Eylül 2019 tarihleri arasında polikliniklere başvuran, 9-18 yaş aralığında çocuğu olan 400 ebeveyn ile gerçekleştirildi. Veri toplamada, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Carolina HPV Aşılama Tutumları ve İnançları Ölçeği kullanıldı. Veri analizi, SPSS Statistics 23.0 ve AMOS yazılımları kullanılarak yapıldı. Kriter geçerliği için HPV Bilgi Ölçeği ile Human Papilloma Virüs Enfeksiyonu ve Aşılamasına ilişkin Sağlık İnanç Modeli ölçekleri kullanıldı. Tekrar test için ölçek 15 gün sonra 100 katılımcıya yeniden uygulandı. Ölçeğin kapsam geçerliliği için, kapsam geçerlilik indeksi hesaplandı. Ölçek maddelerinin korelasyon düzeyi madde analizi ile değerlendirildi. Ölçeğin geçerliği; doğrulayıcı faktör analizi, kriter geçerliği ve yakınsak - ıraksak geçerlik analizleri ile belirlendi. Güvenirlik analizinde; Cronbach α değeri ve test-tekrar test arasındaki sınıf içi korelasyon katsayısı değerleri hesaplandı.

Bulgular: Ölçeğin kapsam geçerlilik indeksi 0.97 olarak belirlendi. Madde analizine göre ilk 15 maddenin korelasyon değerlerinin 0.405 ile 0.669 arasında değiştiği, 16. maddenin korelasyon düzeyi 0.30'un altında olduğu belirlendi ve bu madde ölçekten çıkarıldı. Doğrulayıcı faktör analizinde, 15 maddelik ölçek formunun dört faktörlü yapısı doğrulandı. Ölçeğin uyum indeksleri, kabul edilebilir düzeyde bulundu. "t istatistiği" kriter geçerliliğinde ölçeğin alt boyutları ile HPV Bilgi Ölçeği, Human Papilloma Virüs Enfeksiyonu ve Aşılamasına ilişkin Sağlık İnanç Modeli ölçekleri arasında pozitif yönde ve anlamlı korelasyonlar bulundu ($p<0.05$). Yakınsak ve ıraksak geçerlik analizinde alt boyut CR değerleri sırasıyla, 0.85, 0.87, 0.94 ve 0.70 olduğu, AVE değerlerinin ise 0.54, 0.58, 0.89, 0.55 olduğu ve CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olduğu belirlendi. Ölçeğin toplam Cronbach's α değerinin 0.74 olduğu alt boyutlarının ise sırasıyla 0.85, 0.84, 0.94 ve 0.70 olduğu hesaplandı. Test-tekrar test arasındaki sınıf içi korelasyon düzeyi toplam test için 0.83 ($p< 0.001$) bulundu. Alt boyutların sınıf içi korelasyon kat sayıları 0.82-0.85 aralığında olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptandı ($p<0.01$).

Sonuç: Türkçe geçerlik ve güvenirlik analizlerine göre 15 madde ve dört boyuttan oluşan Carolina HPV Aşılama Tutumları ve İnançları Ölçeği, Türk toplumunda HPV Aşılama Tutumları ve İnançlarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Anahtar Kelimeler: HPV aşısı, HPV aşısı inançları, HPV aşısı tutumu, geçerlik, güvenirlik

SB-015
İntörn Hemşirelerin Uygulamaya Hazır Bulunuşluklarının Topuk Kanı Alma Bilgi ve Uygulamalarına Etkisi

Sultan Esra Sayar[1], Süheyla Yaralı[2]
[1]*Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum*
[2]*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Erzurum*

Amaç: Yenidoğan taraması kapsamında hemşireler, kan örneklerini Guthrie kartlarına doğru bir şekilde toplamaktan, bunları uygun şekilde kurutmaktan ve laboratuvara güvenli bir şekilde transfer etmekten sorumludur. 2020-2023 yılları arasında Türkiye, COVID-19 salgını ve ülke genelinde yaygın etkileri olan Kahramanmaraş'taki yıkıcı depremler de dahil olmak üzere önemli zorluklarla karşı karşıya kaldı. Bu zorluklar nedeniyle, uygulamalı olanlar da dahil olmak üzere tüm dersler belirli bir süre uzaktan yürütüldü. Bu değişimin, hemşirelerin üniversite eğitimlerinden sonraki uygulama becerilerini olumsuz etkilemiş olması muhtemeldir.Bu çalışma, intörn hemşirelerin uygulamaya hazır olmalarının topuk kanı alma ile ilgili bilgi ve uygulamaları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Çalışma, Türkiye'de doğuda bir üniversitede öğrenim gören intörn hemşireler arasında yürütülmüştür. Veri toplama, Nisan ve Haziran 2024 arasında, e-posta yoluyla gönderilen Kişisel Bilgi Formu, Casey-Fink Uygulamaya Hazıroluşluk Ölçeği ve Öz Bildirime Dayalı Topuk Kanı Alma Bilgi ve Uygulamalar Ölçeği 'nin çevrimiçi versiyonu kullanılarak gerçekleştirildi.

Bulgular: Çalışma, Türkiye'de doğuda bir üniversitede öğrenim gören intörn hemşireler arasında yürütülmüştür. Veri toplama, Nisan ve Haziran 2024 arasında, e-posta yoluyla gönderilen Kişisel Bilgi Formu, Casey-Fink Uygulamaya Hazıroluşluk Ölçeği ve Öz Bildirime Dayalı Topuk Kanı Alma Bilgi ve Uygulamalar Ölçeği 'nin çevrimiçi versiyonu kullanılarak gerçekleştirildi.

Sonuç: Öğrencilerin uygulamaya hazır olma düzeylerinin artırılması, topuk kanı alma gibi işlemlerdeki becerilerini geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: İntörn hemşireler, uygulamaya hazırbulunuşluk, topuk kanı

SB-016
Kalp Sağlığında Hemşirelerin Liderliği: Büyük Veriye Dayalı Kardiyovasküler Hastalık Risklerinin Tahmininde Veri Dengelemesi Yapılan Farklı Makine Öğrenmesi Modellerinin Karşılaştırılması

Gözde Özsezer[1], Gülengül Mermer[2], Başak Süslü[1]
[1]*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Çanakkale*
[2]*Iğdır Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Iğdır*

Amaç: Bu çalışmanın amacı büyük veriye dayalı KVH risklerinin tahmininde veri dengelemesi yapılan farklı ML modellerinin karşılaştırılmasıdır.

Gereç-Yöntem: Deneysel bir makine öğrenmesi çalışması olan bu çalışmada Centers for Disease Control and Prevention (CDC) tarafından 2021 yılında toplanan Behavioral Risk Factor Surveillance System (BRFSS) veri seti kullanıldı. Toplam 304 özniteliğe sahip 308.854 kayıttan oluşan veri kümesine, analiz ve model geliştirme için 13 Şubat 2024 tarihinde erişildi. Sınıf dengesizliğini gidermek, veri kümesini dengelemek ve makine öğrenmesi (ML) modellerinin performanslarını artırmak için, nominal verilere göre uyarlanmış eğitim verileri üzerinde aşırı örnekleme tekniği (Synthetic Minority Over-sampling Technique - SMOTE) uygulandı. Bununla birlikte yetersiz örneklemeden kurtulmak için Edited Nearest Neighbor (ENN) ve melez tekniklerden SMOTE-ENN ve SMOTE-TOMEK kullanıldı. Veri seti, %80 eğitim ve %20 test olmak üzere iki alt kümeye bölündü. Bu araştırmada kardiyovasküler hastalık riskleri tahmini için ML algoritmalarından logistic regression (LR), decision tree (DT), random forest (RF), support vector machine (SVM), k-nearest neighbor (KNN), gradient boosting (GB), light gradient boosting machine (LightGBM), extreme gradient boosting (XGBoost), adaptive boosting (AdaBoost) ve categorical boosting (CatBoost) algoritmaları aynı veri setine grid search ile hiperparametre optimizasyonu yapılarak 10 katlı çapraz doğrulama ile uygulandı. Model performansları accuracy, precision, recall, F1 puanı, ROC eğrisi ve AUC metrikleri kullanılarak değerlendirildi. İstatistiksel analiz için IBM Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) versiyon 22.0 kullanıldı. Tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (ortalama, standart sapma ve frekans) yanı sıra anlamlılık $p < .05$ düzeyinde belirlendi. ML modellerin Python 3.0 ile analiz edildi. NumPy, Pandas ve Sci-Kit Learn gibi kütüphaneler kullanıldı. Bu çalışma doğası gereği etik izin gerektirmedi.

Bulgular: Veri dengelemede kullanılan SMOTE sonrası en iyi tahmin yapan algoritma CatBoost (accuracy: 0.9150), ENN sonrası GB (accuracy: 0.9139), SMOTE-ENN sonrası CatBoost (accuracy: 0.8700), SMOTE-Tomek sonrası CatBoost (accuracy: 0.9144)'tur. Veri dengeleme öncesi ML modellerinin ROC eğrileri değerlendirildiğinde GB, LightGBM, XGBoost, AdaBoost, CatBoost modelleri aynı seviyede performans göstermiştir (AUC = 0.84). Boosting tabanlı modellerden CatBoost (AUC=0,82), LightGBM (AUC=0,80), XGBoost (AUC=0,80) SMOTE sonrası da üstün performans göstermektedir. GB, LightGBM, XGBoost, AdaBoost, CatBoost gibi ensembled modeller ENN uygulandıktan sonra da en iyi performansı sergilemiştir (AUC = 0.84). SMOTE-ENN yöntemi, özellikle karmaşık ensemble modeller (GB, LightGBM, XGBoost, AdaBoost, CatBoost) için yine yüksek performanslı sonuçlar vermiştir (AUC = 0,80-0,82). SMOTE-Tomek yöntemi, özellikle ensemble modellerle birlikte kullanıldığında başarılı sonuçlar vermektedir. CatBoost (AUC = 0.82) bu yöntemde de yine en yüksek performansı göstermiştir.

Sonuç: Bu çalışma, hemşirelerin KVH risklerini tahmin etmede ML ve büyük veri uygulamalarını etkin bir şekilde kullanabileceğini göstermektedir. Bu çalışmada kullanılan dört farklı veri dengeleme yönteminden SMOTE-ENN en iyi performansı göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: kardiyovasküler hastalıklar, makine öğrenmesi, büyük veri, risk, hemşirelik liderliği

SB-017
Hemşirelik Öğrencilerinin Spiritual Sağlık Düzeyi ve Spiritual Bakım Yeterlilikleri Arasındaki İlişki: Türkiye'de Kesitsel Bir Çalışma

Eda Kılınç İşleyen[1], Asiye Kartal[2]
[1]*Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Giriş-Amaç: Hemşireler hastaların manevi bakım ihtiyaçlarını karşılamada çok önemli bir role sahiptir. Çünkü hastalarla yakın temas halindedirler ve tedavi-bakım sırasında hastalarla daha fazla etkileşime girerler. Hemşirelerin manevi bakım rollerini yerine getirebilmeleri için manevi sağlık düzeylerinin iyi olması gerekir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde manevi sağlığın manevi bakım yeterlilikleri üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma kesitsel bir çalışmadır. Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin batısında bulunan bir üniversitenin hemşirelik öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise dahil etme ve dışlanma kriterlerini karşılayan hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemdeki dahil etme kriterleri (1) 18 yaşından büyük olmak, (2) klinik deneyimi olan bir hemşirelik öğrencisi olmak ve (3) çalışmaya katılmayı kabul etmek olmuştur. Çalışmadan dışlanma kriterleri ise (1) birinci sınıf öğrencisi olmaktır. Örneklem büyüklüğü için G*Power 3.1.9.7 programı kullanılmıştır. Buna göre etki büyüklüğü 0,2, tip 1 hata payı %5 ve güç %95 olarak alınarak örneklem büyüklüğü en az 272 kişi olarak hesaplanmıştır. Çalışma kriterlerini karşılayan toplam 348 hemşirelik öğrencisi ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışmada veri toplama araçları olarak sosyodemografik soru formu, spiritual sağlık ölçeği-kısa formu (SHS-SF) ve manevi bakım yeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Veriler Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi sürüm 22.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t-testi, Anova, korelasyon ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bu çalışma Helsinki Bildirgesi ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın etik kurul onayı Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alındı (Tarih: 18.10.2022, Sayı: E-60116787-020-278880). Kurum izni alınmıştır (Tarih: 03.11.2022, Sayı: E-84949371-600-280718). Ayrıca tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alındı.

Bulgular: SHS-SF ile Manevi Bakım Yeterlilik Ölçeği arasında anlamlı ilişki vardır (r=0,544; p=0,000). Manevi bakım konusunda kurs/eğitim alan öğrencilerin Manevi Bakım Yeterlilik Ölçeği puanı daha yüksek bulunmuştur (p<0,05). Hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım yeterliliklerini etkileyen yordayıcılar manevi sağlık düzeyi (β=0,697) ve manevi bakım konusunda kurs/eğitim almadır (β=7,925).

Sonuç: Çalışmanın bulguları, hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım yeterliliklerinin spiritual sağlık düzeyleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kadın öğrencilerin ve manevi bakım konusunda ders/eğitim alan öğrencilerin daha yüksek manevi bakım yeterliliklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Dini faaliyetlere katılan öğrencilerin spiritual sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu nedenle araştırmacılar, spiritual sağlık ve manevi bakımın hemşirelik eğitim programlarına dahil edilmesi için müfredatın revize edilmesinin gerekli olabileceğini ileri sürmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım yeterliliklerini geliştirmek için kapsamlı spiritual sağlığı geliştirme programları oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, spiritual bakım yeterlilikleri, spiritual sağlık

SB-018
Effectiveness of Wearable Technologies Used in the Monitoring of Cardiovascular Diseases in the Community: A Systematic Review of Randomized Controlled Trials

Gözde Özsezer[1], Şafak Dağhan[2]
[1]*Public Health Nursing Department, Faculty of Health Sciences, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye*
[2]*Public Health Nursing Department, Nursing Faculty, Ege University, İzmir, Türkiye*

Aim: This systematic review aimed to evaluate the effectiveness of wearable technologies in monitoring cardiovascular diseases (CVD) in community settings.

Methods: A comprehensive literature search was conducted following PRISMA-P guidelines across multiple databases, including MEDLINE, Web of Science, PUBMED, Scopus, Science Direct, and Google Scholar, covering studies published until February 15, 2025. A total of 7,098 studies were initially identified, and after applying inclusion criteria, 15 randomized controlled trials (RCTs) were selected for review. The methodological quality of the studies was assessed using the Joanna Briggs Institute (JBI) Checklist, and the risk of bias was evaluated using the Cochrane Risk of Bias tool (RoB 2).

Results: The 15 selected RCTs, published between 2014 and 2024, included 6,581 participants. The most commonly monitored CVDs were coronary artery disease, angina pectoris, atrial fibrillation, and heart failure. The wearable devices used in the studies included armbands, accelerometers, heart rate monitors, ECG monitoring patches, and blood pressure monitors. Interventions in the studies involved daily step goals, exercise training, physical activity counseling, and personalized exercise prescriptions. Among the reviewed studies, 12 reported a significant positive impact of wearable technologies on monitoring and managing CVDs, while three found no significant difference between intervention and control groups. The findings suggest that wearable devices improve early diagnosis, patient management, adherence to monitoring, and overall health outcomes.

Conclusion: This systematic review highlights the potential of wearable devices in enhancing CVD monitoring in community settings. The results suggest that these technologies can facilitate early detection, improve patient engagement, and optimize disease management. However, further research with larger sample sizes and long-term follow-ups is needed to strengthen the evidence base for their widespread implementation.

Keywords: Cardiovascular diseases, digital health, systematic review, wearable devices, randomized controlled trials

SB-019
Evde oksijen tedavisi alan KOAH hastalarında taburculuk sonrası çoklu hemşirelik girişimlerinin hastane başvuru sayısı, dispne düzeyi ve yaşam kalitesi üzerine etkisi: Randomize kontrollü çalışma

Hasan Bakır[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi*

Amaç: Bu araştırma evde oksijen tedavisi alan KOAH hastalarında taburculuk sonrası çoklu hemşirelik girişimlerinin hastane başvuru sayısı, dispne düzeyi ve yaşam kalitesi üzerine etkisini belirlemek amacıyla ön test-son test randomize kontrollü yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma grubu, KOAH tanısı almış evde oksijen konsantratörü kullanan ve akıllı telefon kullanabilen hastalardan oluşmuştur. Araştırmada %90 güç ile hesaplanan 35 müdahale 34 kontrol grubunda olmak üzere 69 KOAH hastası bireyle randomizasyon yapılmıştır. Veriler ön test, müdahale sonrası üç ay sonra ara test, altı ay sonra son test hastane başvuru sayısı anketi, mMRC Dispne Anketi, St George Solunum Anketi (Yaşam Kalitesi Ölçeği) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen KOAH hasta eğitim kitapçığı yoluyla eğitim, mobil uygulama (WhatsApp) kullanımı, telefon ile görüntülü konuşma, tele danışmanlık gibi çoklu hemşirelik müdahaleleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna altı ay süresince hastane tarafından taburculuk esnasında verilen standart bakım uygulamalarına tabi olmuş ve herhangi bir girişim uygulanmamıştır. Ön tetstler göğüs hastalıkları servisinde çalışan bir anketör hemşire tarafından toplanmıştır. Ara ve son test ölçümleri araştırmada yer almayan bağımsız bir araştırmacı tarafından toplanmıştır. Veri toplayıcı, istatistikçi ve raporlama yönünden kör teknik kullanılmıştır. Verilerin istatistik analizinde Gruplara göre kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında Fisher's Exact Testi, Yates Düzeltmesi, Fisher Freeman Halton Testi uygulanmıştır. Araştırma öncesi etik kurul, kurum, ölçek kullanım izni ve katılımcıların yazılı onamı alınmıştır.

Bulgular: Bulgular sonucunda evde oksijen tedavisi alan KOAH hastalarına uygulanan çoklu hemşirelik girişimlerinin müdahale grubundaki hastaların 3. aydan itibaren hastane başvuru sayılarını azalttığı görümüştür. Müdahale grubuna uygulanan çoklu hemşirelik girişiminin gruplara göre mMRC dispne skalasının ön test ve ara testler arasında anlamlı bir fark olduğu ve müdahale grubundaki katılımcıların mMRC dispne skalasında istatistiksel olarak bir azalma olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Evde oksijen tedavisi alan KOAH hastalarının gruplara göre yaşam kalitesi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Müdahale grubunun yaşam kalitesi düzeyi ara ve son testte artma gösterir iken kontrol grubunun yaşam kalitesi puan olarak azalmış ancak istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Sonuç: Özellikle tersiyer koruma düzeyinde birinci basamak sağlık hizmetlerinde KOAH hastalarının yaşam kalitesini artırmaya yönelik farkındalığın artırılması, KOAH hastalarının izlem ve takiplerinde çoklu hemşirelik girişimlerinin farklı biçimlerde uygulanması ve bu yönde farkındalık eğitimlerinin planlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu hemşirelik girişimi, dispne düzeyi, hastane başvurusu, KOAH, yaşam kalitesi

SB-020
The Effect of a Mobile App Developed for Adults at Risk of Diabetes on the Mediterranean Diet, Physical Activity and Metabolic Parameters: A Randomized Controlled Study

İbrahim Topuz[1], Sebahat Gözüm[2]
[1]*Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye*
[2]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye*

Objective: The period that elapses between normal glucose metabolism and evidenced diabetes is known as the "prediabetes stage" and leads to a prognosis of Type 2 diabetes in 5%-10% of the Turkish population. The primary aim of this study is to develop a prediabetes-specific mobile application in Turkish for participants at risk of diabetes that will inform and advise them about healthy eating habits and physical exercise. The study's second aim is to determine whether participants using the PREDIABE-TR app can record a difference in diabetes-related metabolic parameters by implementing the Mediterranean Diet, engaging in physical activity, and following the recommendations.

Materials-Methods: In this two-stage study, the first stage is of methodological design. At this stage, a mobile application was developed for individuals with prediabetes. The second phase is a randomized controlled clinical trial comprising 33 people who met the inclusion criteria and were assigned to the experimental group and 28 who were assigned to the control group by stratified block randomization. The experimental group used the researcher-developed mobile application (PREDIABE-TR) that was created with the input of a software specialist. The Diabetes Checklists mobile application of the Ministry of Health and the Türkiye Nutrition Guide mobile application were introduced to the control group. Ethical approval for the conduct of the study was obtained from Akdeniz University Faculty of Medicine Clinical Studies Ethics Committee (Date: 16.03.2022, No. 192) and institutional approval from the Kütahya Provincial Health Directorate (Date: 26.04.2022, No. 5151).

Results: Mediterranean-type dietary behavior increased significantly in the control group. There was a significant decrease in the physical activity level of both groups. In both groups, the proportion of normal blood glucose values increased. There was an increase in systolic blood pressure in the control group and significant decreases in diastolic blood pressure and BMI in the intervention group ($p<0.05$). The scope (CVI: 0.98) and usability (CVI: 0.91) of the developed PREDIABE-TR application were found to be high.

Conclusion: We found the PREDIABE-TR mobile app developed by the researchers to be appropriate in content and easily usable. We determined that compared to those using the PREDIABE-TR mobile app, the participants using the Diabetes Checklists App of the Ministry of Health and the Turkish Nutrition Guide exhibited an improvement in their Mediterranean-type dietary behaviors but both groups generally showed a "low adherence" to the Mediterranean Diet, meaning that they did not sufficiently abide by its recommendations. We observed that the use of the mobile app resulted in a lower level of physical activity, equally in both the intervention and control groups, and that the participants receded from engaging in minimal activity to becoming physically inactive. The use of the mobile app was responsible for the clinically significant result of attaining normal blood glucose levels in both groups.

Keywords: Mediterranean diet, mobile app, nursing, physical activity, prediabetes

SB-021
Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Çalışan Hemşirelerin Topuk Kanı Örneği ile Yapılan Yenidoğan Tarama Programına İlişkin Bilgileri, Görüşleri ve İlişkili Faktörler

Aynur Kurt Sarıtaş[1], Aynur Uysal Toraman[2]
[1]*İzmir İl Sağlık Müdürlüğü-Halk Sağlığı Başkanlığı*
[2]*İzmir Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Amaç: Bu çalışma, İzmir ilindeki Birinci Basamak Sağlık Kurumları'nda (BBSK) çalışan hemşirelerin Topuk Kanı Örneği (TKÖ) ile yapılan yenidoğan tarama programına (YTP) ilişkin bilgileri, görüşleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: İzmir İl Sağlık Müdürlüğü bünyesindeki otuz ilçede yer alan BBSK'nda, 1 Eylül-15 Aralık 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Tanımlayıcı ilişkisel tasarımda oluşturulan araştırmanın evrenini, İzmir İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı BBSK'ndan İlçe Sağlık Müdürlükleri, Aile Sağlığı Merkezleri (ASM), Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM) ve diğer sağlık kuruluşlarında çalışan hemşireler oluşturmaktadır (N=781). Örneklem büyüklüğü, olayın görülüş sıklığına göre evreni bilinen gruplarda örneklem belirleme formülü kullanılarak hesaplanmış olup seçiminde olasılıksız örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılarak 258 hemşire olması gerektiği tespit edilmiştir. Kayıplar göz önüne alınarak örnekleme 260 katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmanın yürütülmesi için etik kurul izni ve katılımcıların gönüllü olurları alınmıştır. Verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan, hemşirelerin Hemşire Tanıtım Formu ve Yenidoğan Tarama Programı Bilgi ve Görüş Değerlendirme Anket Formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler Google anket formu aracılığı ile 1 Eylül-15 Aralık 2023 tarihleri arasında çevirim içi olarak toplanmıştır. Verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada hipotez testleri %95 güven aralığı ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır. Veri analizi sürecinde, hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ve yenidoğan tarama programlarına ilişkin bilgi ve görüşleri üzerine çeşitli tanımlayıcı istatistiksel analizler uygulanmıştır. Bu analizler arasında sayı ve yüzde dağılımları, aritmetik ortalama gibi temel istatistiksel ölçütler yer almaktadır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında, grupların ortalamaları arasındaki farklılıkları değerlendirmek için parametrik olmayan önemlilik testlerinden Ki-Kare Önemlilik Testi uygulanmıştır.

Bulgular: Yapılan çalışmanın sonucunda hemşirelerin yaş ortalaması 42,02 ± 6,82 olup, tamamı kadındır. Hemşirelerin %68.8'i lisans mezunudur ve mesleki hizmet sürelerinin (yıl) ortalaması 21,03±7,88 (2,00-38,92) olarak belirlenmiştir. Hemşirelerin %88,1'i TKTP ile ilgili yenilik ve gelişmeleri takip ettiğini belirtirken, %77,7'si TKTP hakkındaki bireysel bilgi düzeyi ve %84,6'sı bireysel beceri düzeyini "iyi" olarak değerlendirmiştir Araştırmaya katılan hemşirelerin topuk kanı reddi ile karşılaşma durumları incelendiğinde, hemşirelerin %69,6'sının ailelerin bebeklerinden topuk kanı alınmasına izin verilmeme durumu (topuk kanı reddi) ile karşılaştığı saptanmıştır. Hemşirelere TKTP kapsamında erken tanısı yapılan hastalıkların isimleri sorulduğunda, hemşirelerin %56.9'u programda yer alan 6 (altı) hastalığı bilmiştir. Hemşirelerin TKTP ile ilgili bilgi düzeyleri ortalama altında, ortalamada ve ortalama üstünde olarak gruplandırılmıştır. Hemşirelerin birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışma sürelerinin, mezuniyet sonrası TKTP ile ilgili eğitim almalarının ve TKTP ile ilgili yenilik ve gelişmeleri takip etme durumunun bilgi düzeylerini etkilediği saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca hemşirelerin TKTP hakkındaki bilgi ve beceri düzeylerine ilişkin öz değerlendirmelerinin TKTP bilgi düzeylerini etkilediği görülmüştür.

Sonuç: BBSK'nda çalışan hemşirelerin çalıştıkları kurumlarda görev alma sürelerinin, mezuniyet sonrası TKTP hakkında aldıkları eğitimlerin ve TKTP ile ilgili yenilik/gelişmeleri takip etmelerinin bilgi düzeyleri üzerinde arttırıcı etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca TKÖ ile yapılan yenidoğan taramaları hakkında bilgi ve beceri düzeyini iyi olarak tanımlayanların kötü olarak tanımlayanlara göre bilgi seviyesinin daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Tarama Testleri, Topuk Kanı Numunesi, Yenidoğan

SB-022
0-4 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Yabancı Cisim Aspirasyonuna Yönelik Farkındalığının İlk Yardım Öz-Yeterliliklerine Etkisinin Değerlendirilmesi

Dercan Gençbaş[1], Yağmur Yüksel[2], Melek Kan[2], Nazife İşler[2]
[1]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*
[2]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Ankara*

Giriş-Amaç: Çocukluk döneminde sık rastlanan yabancı cisim aspirasyonu konusunda farkındalık ve müdahalesine yönelik ilk yardım eğitimi ebeveynler için kritiktir. Yapılan çalışmalarda, ilk yardım bilgi puanları ile ilk yardım öz yeterliliği yüksek olan bireylerin, yabancı cisim aspirasyonu konusundaki bilgisinin de yüksek olduğu saptanmıştır. Böylece, çocuklarda görülen yabancı cisim aspirasyonu konusundaki farkındalık, ebeveynlerin ilk yardım konusundaki yetkinliklerini artırabilecektir. Bu anlamda bu çalışmada ebeveynlerin çocuklarda görülen yabancı cisim aspirasyonuna yönelik algılarının ilk yardım öz-yeterliliklerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipte yapılan bu çalışmanın evrenini iki özel anaokulunda 0-4 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve dahil edilme kriterlerini taşıyan 75 ebeveyn örnekleme dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, Tanıcı Bilgi Formu, Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi ortamda Google forms aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizi için tanımlayıcı istatistikler ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanması için Etik Kurul Onayı, ölçek kullanım izni için ölçek geçerlik güvenirliğini

Bulgular: Araştırma bulgularına göre, ebeveynlerden annelerin %72'si, babaların %64'ü üniversite ve üzeri eğitime sahipti. Annelerin %53.3'ü, babaların %46.7'si 31-37 yaş aralığındadır. Annelerin %44'ü, babaların %97.3'ü çalışıyor olarak belirlendi. Üç ve üzeri çocuğa sahip olan ebeveyneler %13.3'tü. Çocukların yaşı çoğunlukla (%45.3) 4, ve yarısı (%50.7) kız olarak belirlendi. Ebeveynlerin %48'inin çocuğu ev kazası geçirmiş ve bunların %25.3'ü yabancı cisim aspirasyonuna yönelik bir kaza olarak belirtildi. Yabancı cisim aspirasyonuna neden olan sebep olarak çoğunlukla (%66.7) dikkatsizlik olarak belirtildi. Ebeveynlerin %36.7'si daha önce çocuğuna ilk yardım uyguladığı, %81.3'ü de kendisini acil bir durumda ilk yardım uygulayabilecek yetkinliğinde hissettiğini belirtti. İlk yardım eğitimi alan ebeveynlerin oranı ise %45.3 olarak hesaplandı. Ebeveynlerin %56'sı evinde ilk yardım malzemesi bulunduğunu belirtti. Ebeveynlerin Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeği puan dağılımı incelendiğinde, ortalama puan 44.97± 9.14 olarak belirlendi. Ev kazalarında ilk yardım öz-yeterlik düzeylerini etkileyen faktörler incelendiğinde, çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, baba çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, ilkyardım yapma durumu, ilkyardım uygulama yetkinliği ve ilk yardım malzemesi bulundurma durumu ev kazalarında ilk yardım öz-yeterlik düzeylerini etkileyen faktörler olarak belirlendi.

Sonuç: Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin neredeyse yarısının çocuğunun ev kazası geçirdiği, bu kazalar içerisinde yabancı cisim aspirasyonunun önemli bir oranda olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin ev kazalarında ilk yardım öz-yeterlilik düzeyleri orta düzeyde olup, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, baba çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, ilkyardım yapma durumu, ilkyardım uygulama yetkinliği ve ilk yardım malzemesi bulundurma durumu öz-yeterliliklerini etkileyen faktörlerdi. Bu kapsamda, ilk yardım eğitiminin ve geçmişteki ilk yardım deneyiminin önemi açıktır. Bu bulgular doğrultusunda, ebeveynlere yönelik ev kazalarının ve yabancı cisim aspirasyonunun önlenmesi ve müdahale yetkinliği kazandırılması için ilk yardım eğitimlerinin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ev kazası, yabancı cisim aspirasyonu, ilk yardım, öz-yeterlilik

SB-023
Hortikültürel Uygulamaların Çocuklarda İnternet Bağımlılığı, Sosyal Beceri ve Stres Düzeyine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Dilek Kacar[1], Sultan Ayaz Alkaya[2]
[1]*Uşak Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Uşak*
[2]*Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Amaç: Doğa terapileri arasında yer alan Hortikültürel uygulamalar çiçek, meyve, sebze ve diğer bitkileri yetiştirmek gibi faaliyetleri içermektedir. Hortikültürel uygulamalar çocukların fiziksel, duygusal, sosyal ve iletişim alanlarını desteklemektedir. Bu çalışma hortikültürel uygulamaların çocuklarda internet bağımlılığı, sosyal beceri ve stres düzeyine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma paralel grup randomize kontrollü deneysel tasarım ile Eylül 2023- Mayıs 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu bir il merkezindeki bir ortaokulda öğrenim gören 11-12 yaş grubundaki çocuklar oluşturmuştur (n= 246). Örneklem büyüklüğün %95 güven aralığı, %5 hata payı, %80 güç ve 0.83 etki büyüklüğü dikkate alınarak yapılan güç analizine her bir grup için 24 kişi olmak üzere toplam en az 48 kişi olarak belirlenmiştir. Olası kayıplar dikkate alınarak örnekleme araştırma kriterlerini sağlayan 60 çocuk dahil edilmiştir. Çocuklar tabakalı (cinsiyete göre) ve tabaka içinde basit randomizasyon yöntemi ile müdahale ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Verilerin toplanmasında 'kişisel bilgi formu', 'ergenler için internet bağımlılık ölçeği', 'çocuklarda algılanan stres ölçeği', 'sosyal becerileri değerlendirme ölçeği' ve 'sosyal beceri ölçeği' kullanılmıştır. Müdahale grubuna altı oturumdan oluşan Hortikültürel uygulama programı uygulanmıştır. Her iki grupta müdahale öncesi ön test, müdahale sonrası son test, müdahaleden üç ay sonra ilk izlem ve altı ay sonra ikinci izlem ölçümleri yapılmıştır. Müdahale ve kontrol gruplarına ait ölçümlerin grup, zaman ve grup*zaman etkileşimini değerlendirmek için tekrarlı ölçümler iki yönlü karma desenli varyans analizi ile birlikte Bonferroni çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak $p<0.05$ değeri kabul edilmiştir. Araştırma ClinicalTrials.gov kayıt sistemine kaydedilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı, kurum izni ve ebeveynlerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırma 60 öğrenci ile (müdahale: 30, kontrol: 30) tamamlanmıştır. Çalışmada müdahale ve kontrol grupları arasında internet bağımlılığı, sosyal beceri ve stres düzeyi ön test ortalama puanları açısından anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$). Hortikültürel uygulama grubunda son test, ilk izlem (3. ay) ve ikinci izlem (6. ay) internet bağımlılığı ortalama puanlarının kontrol grubuna göre azaldığı ($\eta2 = 0.27$), sosyal beceriler ortalama puanlarının arttığı (sosyal beceri ölçeği $\eta2 = 0.301$, sosyal beceriler değerlendirme $\eta2 = 0.337$) belirlenmiştir ($p < 0.05$). Müdahale ve kontrol grubu arasında hortikültürel uygulama programı sonrası algılanan stres ölçeği son test, birinci ve ikinci izlem ortalama puanlarının kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Sonuç: Araştırmada hortikültürel uygulamaların çocuklarda internet bağımlılığının azaltılmasında, sosyal becerilerin arttırılmasında etkili olduğu ve girişimin geniş etki büyüklüğüne sahip olduğu ancak stres düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, hortikültürel uygulamaların çocuklarda internet bağımlılığı ve sosyal becerilere olumlu etkilerini ortaya koyan bir çalışma olarak literatüre katkı sağlamaktadır. Okul sağlığı hemşirelerinin, çocukların internet kullanımını azaltmak ve sosyal becerilerini arttırmak için ebeveynler ile iş birliği halinde hortikültürel uygulamaları kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hortikültürel, Sosyal Beceri, İnternet Bağımlılığı, Stres, Okul Sağlığı Hemşireliği

SB-024
Türkiye'de Hemşirelik Alanında Çocuklarla Yürütülen Sanal Gerçeklik Çalışmaları: Lisansüstü Tez İncelemesi

Süheyla Altuğ Özsoy[1], Emine Şişko[2], Burcu Nal[3]
[1]*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir*
[2]*Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kütahya*
[3]*Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Kütahya*

Giriş-Amaç: Çocuk sağlığı ve hastalıklarına yönelik bakım uygulamaları teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte yeni bir boyut kazanırken, sanal gerçeklik uygulamaları, hemşirelerin çocuklarla etkileşimini yeniden şekillendiren dikkat çekici bir uygulama haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de hemşirelik alanındaki lisansüstü tezlerde çocuklarla yürütülen sanal gerçeklik çalışmalarının sayısal ve metodolojik özellikleri açısından incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Çalışma nitel araştırma deseni olan doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Tezlerin taranması 01-07 Mart 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, arama motoru olarak Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır. İlgili veri tabanı üzerinden yapılan taramada herhangi bir yıl sınırlaması olmadan "sanal gerçeklik", "çocuk" ve "hemşirelik" anahtar kelimeleri tezin tümünü içerecek şekilde taranmış ve toplam 32 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 4'ü içerik uygunsuzluğu nedeni ile çalışmaya dahil edilmemiştir. Sonuçta 28 çalışma detaylı olarak incelenmiştir. Tam metin erişime açık olan çalışmaların doküman analizi olduğu için etik kurul onayı alınmamıştır.

Bulgular: Çocuklarda sanal gerçeklik uygulamalarının kullanımı ile ilgili ilk lisansüstü tez çalışmasının 2017 yılında yapıldığı ve bu konudaki çalışmaların 2022 yılından itibaren yoğunlaştığı görülmüştür. Tezlerin yarısından fazlasının (%64,3) yüksek lisans tezi olduğu, büyük çoğunluğunun (%85,7) randomize kontrollü desende yapıldığı, tezlerde örnekleme dahil edilen çocukların en düşük 3 yaş, en yüksek 14 yaşında olduğu ve tezlerin çoğunda sanal gerçeklik uygulamalarının ağrı (%85,7), anksiyete/kaygı (%71,4) ve korkuya (%53,6) yönelik etkisinin incelendiği belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerde sanal gerçeklik uygulamalarının sıklıkla invaziv girişim (%64,3) ve pansuman (%17,9) sırasında uygulandığı görülmüştür. Tezlerde ağrı, anksiyete ve korkuyu değerlendirmede çoğunlukla Wong-Baker Yüzler Ağrı Derecelendirme Ölçeği, Çocuk Anksiyete Skalası-Durumluluk ve Çocuk Korku Ölçeği kullanılmıştır. Sanal gerçeklik uygulamasının ağrı üzerine etkisini inceleyen çalışmaların tamamında uygulamanın ağrı üzerinde etkili olduğu, anksiyete/kaygı ve korku üzerine etkisini inceleyen çalışmaların tamamına yakınında uygulamanın anksiyete/kaygı ve korku üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Tezlerde sanal gerçeklik uygulamasının dışında sıklıkla kullanılan diğer yöntemler buzzy uygulaması ve kaleydeskop uygulaması olmuştur.

Sonuç: Bu bulgular, Türkiye'de çocuklar ile yapılan sanal gerçeklik uygulamalarına yönelik tezlerin son yıllarda artış gösterdiğini ve özellikle ağrı, anksiyete ve korku üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Gelecekte, bu alanda daha geniş yaş grupları ile farklı psikolojik ve fizyolojik parametrelere etkilerin incelendiği çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bununla birlikte çalışmalarda sanal gerçeklik uygulamasının maliyet etkinlik açısından incelenmesi ve diğer yöntemlere kıyasla daha etkili olup olmadığının tartışılması değerli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: çocuk, hemşirelik, sanal gerçeklik

SB-025
Okul Çağı Çocuklarında Ekran Bağımlılığı ile Beslenme Davranışları Arasındaki İlişki

Hacer Merve Ünüvar[1], Hacer Sönmezer Öcal[2]
[1]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Karaman*
[2]*Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Kayseri*

Giriş-Amaç: Medya araçları, teknolojinin gelişmesiyle hayatın her alanına nüfuz etmiş; farklı versiyonları üretilmesi ile popülerliği ve yaygınlığı küçük yaş gruplarına kadar inerek insanların vazgeçilmezi olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2021 yılında "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" kapsamında 6-15 yaş arası çocukların internet kullanım oranı %83, cep telefonu kullanım oranı %64, bilgisayar kullanım oranı ise %56'dır. Çocuk ve ergenlerin ekran kullanım alışkanlıkları genel olarak çocuğun yaşı büyüdükçe ekran kullanım süresinin arttığı ve çocukların ekran bağımlılığı yönünden risk altında olduğu belirtilmektedir. Yapılan bir çalışma da, çocukların ekran başında günlük yaklaşık altı buçuk saat vakit geçirdiği bulunmuştur. Ortalama teknolojik cihaz kullanım yaşının 9,39 olduğu, en sık kullanılan teknolojik cihazlar sırasıyla tablet, cep telefonu ve masaüstü bilgisayar olduğu bulunmuştur. Çocuklar üzerinde büyük bir etkiye sahip olan görsel medya araçlarının sağlıksız davranışları değiştirmesi, yaşamlarını zenginleştirmesi, bilgiyi ve eğitimi yaygınlaştırması gibi işlevleri olup aynı zamanda öğrenme güçlüğüne, okul başarısında düşmeye, fiziksel ve zihinsel hastalıklara neden olmaktadır. Bu hastalıklardan en önemlisi beslenmeyle ilişkili obezite hastalığıdır. Bu çalışma okul çağı çocuklarında ekran bağımlılığı ile beslenme davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte tasarlanan bu çalışmaya, Karaman ilinde bulunan devlet/özel ilkokul ve ortaokullarında eğitim görmekte olan, 9-11 yaş arası 468 öğrenci ve ebeveynleri katılmıştır. Veriler Mayıs-Haziran 2022 tarihinde toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Klinik araştırmaları Etik Kurulu'ndan 03-2022/25 nolu karar ile onay alınmıştır. Araştırmanın okullarda uygulanabilmesi için Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Araştırma kapsamındaki çocukların ailelerinden yazılı onam alınmıştır. Ebeveynlere Problemli Medya Kullanım Ölçeği, çocuklara ise Kişisel Bilgi Formu, Beslenme Davranış Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin SPSS 21.0 programı ile istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya dahil olan okul çağı çocukların %59'u erkek ve yaşları 9-11 arasındadır. Çocukların 'Beslenme Davranış Ölçeği' ortalama puan değeri -0,21±5,08 ve ebeveynlerin 'Problemli Medya Kullanım Ölçeği' ortalama puanı 2,10±0,88 olarak bulunmuştur. Çocuklarda; öğün aralarında genellikle cips, kraker tüketenlerin, beslenme davranış ölçeğinden aldıkları puanlar, meyve, süt, ayran, yoğurt ve kuruyemiş tüketenlere göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Görsel medya araçları kullanırken yiyecek tüketen çocukların olumsuz beslenme davranışı gösterdiği saptanmıştır. Çalışma grubumuzda bulunan çocukların günde televizyon izleme süreleri arttıkça olumsuz beslenme davranışı gösterdikleri belirlenmiştir. Erkek çocukları problemli medya kullanım ölçeğinden, kız çocuklarına göre daha yüksek puan almışlardır. Televizyon seyrederken bir şeyler yiyen çocuklar ile oyun sitelerine giren çocukların, problemli medya kullanım ölçeğinden aldıkları puanların yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç: Bu çalışmada Beslenme Davranış Ölçeği ile Problemli Medya Kullanım Ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmadı. Çocukların ekran karşısında yiyecek tüketim miktarının fazla olduğu ve kaliteli yiyecek seçimlerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Hemşirelik hizmetlerinde koruyucu sağlık bakımının, toplumun geleceği olan çocukların sağlıklı yetişkin birey olmalarında etkisi büyüktür. Bu hizmetler ile aile ve toplum içinde, çocukların ekran karşısında geçirdikleri sürenin azaltılmasının beslenme davranışlarına bağlı hastalıkların oluşumunu engelleyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Beslenme Davranışı, Çocuk Sağlığı, Dijital Teknoloji

SB-026
Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarının Çocukluk Çağı Otizm Spektrum Bozukluğu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler

Cahide Çevik[1], Hatice Perihan Korkmaz[2]
[1]*Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü 10 Nolu Aile Sağlığı Merkezi*

Giriş-Amaç: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), karşılıklı iletişim ve sosyal etkileşimde, yinelenen davranışlarda, ilgi alanında veya aktivitelerde kalıcı bir bozulma ile tanımlanan yaygın nörogelişimsel bir bozukluktur. Erken tanı büyük önem taşır. Zamanında yapılan müdahale, çocuklar ve aileleri için daha olumlu sonuçlara yol açabilir. Ülkemizde 2017 yılında Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Takip Programı başlatılmıştır. Birinci basamak sağlık çalışanları, OSB'nin erken tespitinde önemli bir rol oynar. Ancak OSB'nin erken tanılanması, birinci basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin OSB ile ilgili bilgi düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmada birinci basamak sağlık hizmetlerinde görevli sağlık çalışanlarının çocukluk çağı otizm spektrum bozukluğu hakkındaki bilgi düzeyi ve bu bilgi düzeyinde etkili olan faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Çalışma kapsamına 355 birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan sağlık çalışanı alındı. Veriler kişisel veri tanımlama formu ve sağlık çalışanlarının çocukluk çağı otizmi hakkında bilgi anketi kullanılarak (SÇ-OBA) 15 Ocak – 3 Mart 2025 tarihleri arasında Google form ile online ve yüz yüze elde edildi. Çalışmanın yapılabilmesi için etik izin (Tarih: 13 Aralık 2024, Sayı: 2024/493) ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alındı. Çalışmada sağlık çalışanlarının anketten aldıkları puanların bireysel özelliklere göre karşılaştırılması için bağımsız örneklerde t testi ve One Way ANOVA, çoklu karşılaştırma testlerinden Duncan testi kullanıldı. Çocukluk çağı otizmi hakkında bilgi düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi için $P<0,05$ kabul edildi.

Bulgular: Sağlık çalışanlarının yaş ortalaması 40,0±9,14, %68,7'si kadın, %31,3'ü erkek, %44,8'i hekim, %31,3'ü hemşire ve %23,9'u ebeydi. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışma yılı ortalaması 11,40±9,31 idi. Sağlık çalışanlarının %46,9'unun otizm spektrum bozukluğuna yönelik eğitim aldığı, %54,1'inin ise almadığı belirlendi. Ortalama anket puanın 13,92±3,10 olduğu tespit edildi. Sağlık çalışanlarının eğitim düzeyine ($F=17,445$; $p<0,001$), mesleğine ($F=12,779$; $p<0,001$) ve daha önce otizm hakkında eğitim alma ($t=6,581$; $p<0,001$), durumlarına göre otizm spektrum bozukluğu bilgi puanlarının farklılık gösterdiği bulundu. Yüksek lisans eğitimine sahip olanlar, hekimler ve daha önce bu konuda eğitim alanların bilgi puanları daha yüksekti. Bilgi düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek üzere meslek, eğitim düzeyi, otizme yönelik eğitim alma durumu, daha önceden otizmli bir hastayı takip etme durumu ve çalışma yılı ile oluşturulan regresyon modeli anlamlı bulundu ($F=14,023$; $p<0,001$; Adj. $R2=0,21$; $SE=2,72$). Regresyon analizi sonuçlarına göre çalışma yılı ($B=-0,061$; $p<0,001$) otizm spektrum bozukluğu bilgi puanın negatif yordayıcı, lisans eğitimine sahip olma ($B=-1,620$; $p=0,026$), yüksek lisans eğitimine sahip olma ($B=1,620$; $p=0,018$), bu konuda eğitim alma ($B=1,195$; $p=0,001$) ve daha önce otizm spektrum bozukluğu olan bir hastayı takip etme durumu ($B=1,563$; $p<0,001$) ise otizm spektrum bozukluğu bilgi puanın pozitif yordayıcısıydı.

Sonuç: Birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin çocukluk çağı spektrum bozukluğuna yönelik bilgi düzeyinin orta değerin üzerinde olduğu, çalışma yılının artması ile bilginin azaldığı, lisans ve yüksek lisans eğitimine sahip olma, bu konuda eğitim alma, daha önce otizmli bir hastayı takip etme ile bilgi düzeyinin arttığı sonucuna varılabilir. Bu doğrultuda birinci basamak sağlık personeli için otizm spektrum bozukluğuna yönelik yapılacak eğitimlerin sürekliliği bu bozukluğun erken tanılanmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, birinci basamak sağlık hizmeti, sağlık çalışanı

SB-027
Planlı Davranış Teorisi Temelli Hazırlanan Sanal Gerçeklik Video eğitimi ve Klasik eğitimin Öğrencilerin El Hijyeni Davranışlarına Etkisi

Mümin Savaş[1], Handan Zincir[2]
[1]*Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Adıyaman*
[2]*Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri*

Amaç: Bu araştırma, ilkokul öğrencilerinin sanal gerçeklik gözlüğü ve ile verilen planlı davranış teorisi temelli eğitimin öğrencilerin el hijyeni davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yarı deneysel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma, üç ilkokulda eğitim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 195 öğrenci ile tamamlanmıştır. Bu öğrencilerden 65'i deney 1 grubu; 65'i deney 2 grubu ve 65'i kontrol grubu olarak ayrılmıştır. Araştırmanın verileri sosyo-demografik bilgi formu ve hijyen davranışları ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme ile toplanmıştır. Deney 1 grubuna sanal gerçeklik gözlüğü kullanılarak el hijyeni ile ilgili eğitim verilmiş, deney 2 grubuna planlı davranış temelli el hijyeni ile ilgili eğitim verilmiş, kontrol grubuna ise öğretmenler tarafından el hijyeninin önemi ile ilgili genel bilgilendirme yapılmıştır. Sanal gerçeklik gözlüğü ile el hijyeni eğitimi için Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan —Doğru Yöntemle El Yıkama Deneyi videosu sanal gerçeklik gözlüğü ile izletilmiştir. Bir diğer grup olan deney 2 grubuna planlı davranış teorisi temelli hazırlanan el hijyeni eğitimi verilmiştir. Eğitim iki ders saatinde, 20 dakikada ve iki oturumda verilmiştir. İstatistiksel analizler SPSS programında yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının değerlerinin karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının kategorik değişkenlerinin karşılaştırılmasında Ki-kare testi (Pearson ki-kare) kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının değişkenlerinin zaman içinde etkileşimlerini değerlendirmek için varyans analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Deney 1 grubu ve deney 2 grubundaki öğrencilerin hijyen davranışları kontrol grubundan daha yüksektir. Sanal gerçeklik gözlüğü ile eğitim alan öğrencilerin eğitim sonrası (41.66) öncesine (44.93) göre hijyen davranışlarının iyileştiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). El yıkama istasyonu sonuçlarında da benzer sonuçlar bulunmuş olup sanal gerçeklik gözlüğü ile eğitim alan öğrencilerin hijyen puanı (10.65) klasik eğitim (8.76) ve kontrol grubundan (5.15), deney 2 grubundaki öğrencilerin hijyen puanı (8.76) kontrol grubundan (5.15) hijyen puanı yüksektir ($p<0.05$). Araştırmanın sonuçlarına göre sanal gerçeklik gözlüğü ile verilen eğitimin el hijyeni davranışının kazanılmasında etkili olduğu görülmektedir.

Sonuç: Sanal gerçeklik gözlüğü ve klasik eğitim grubundaki öğrencilerin kişisel hijyen durumlarının kontrol grubundan daha iyi olduğu saptanmıştır. Sosyal el yıkama eğitiminin öğrencilerin el yıkama davranışında etkili olduğu tespit edilmiştir. Sanal gerçeklik gözlüğü ile verilen hijyen eğitimi, kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre hijyen davranışının iyileşmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Klasik yöntemle verilen hijyen eğitimi, kontrol grubuna göre el yıkama davranışını etkilediği saptanmıştır. Sanal gerçeklik gözlüğü ile verilen hijyen eğitimi, kontrol grubuna göre öğrencilerin hijyen davranışını etkilediği tespit edilmiştir. Klasik eğitimle verilen hijyen eğitimi, kontrol grubuna göre öğrencilerin hijyen davranışlarını etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hijyen davranışı, Sanal gerçeklik gözlüğü, Planlı davranış temelli eğitim

SB-028
Ortaokul Öğrencilerinde Hijyen Davranışlarının Geliştirilmesinde Eğitimin Etkisi

Özge Şanlıtürk[1], Nesrin İlhan[1], Aynur Aytekin Özdemir[2], Rujnan Tuna[3], Cemile Savcı[4], Berna Dinçer[5], Hacer Ataman[6], Özlem İbrahimoğlu[7], Nurten Arslan Işık[8], Oya Çelebi Çakıroğlu[3], Furkan Keleş[4], Emine Barbaros[9]

[1]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği*
[2]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,Çocuk Sağlığı Hemşireliği*
[3]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,Hemşirelikte Yönetim*
[4]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,Hemşirelik Esasları*
[5]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,İç Hastalıkları Hemşireliği*
[6]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kadın Sağlığı Hemşireliği*
[7]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları*
[8]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,Psikiyatri Hemşireliği*
[9]*İstanbul Kartal Yavuz Selim Ortaokulu*

Amaç: Bu araştırma ortaokul öğrencilerine verilen hijyen eğitimin hijyen davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç-Yöntem: Yarı deneysel tipteki bu araştırma İstanbul Kartal İlçesinde bir Ortaokulda 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı Güz döneminde gerçekleştirildi. Bu araştırma İstanbul Kartal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile imzalanan Okul Sağlığı Uygulama Protokolü kapsamında gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu, Genel Hijyen bilgi ve davranışları soru formu ve Hijyen Davranışlarını Belirleme Ölçeği kullanıldı. Soru formu ve ölçeklerin doldurtulmasından sonra 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencilerine sınıflarında 2 ders saati genel hijyen eğitimi verildi. Genel hijyen eğitiminin içeriğinde; hijyenin önemi, sağlıkla ilişkisi, kişisel hijyen uygulamaları (el yıkama, banyo, saç temizliği, ağız ve diş temizliği, kulak temizliği, ayak ve tırnak bakımı, çamaşır değiştirme), gıda ve okulda uyulması gereken hijyen uygulamaları yer almıştır. Genel hijyen eğitiminin tamamlanmasından 2 hafta sonra soru formları ve ölçekler öğrencilere tekrar doldurtuldu. Araştırma araştırmaya katılmayı kabul eden ve soru formlarını eksiksiz tamamlayan 375 öğrenci ile tamamlandı. Araştırmaya başlamadan önce öğrencilerin araştırmaya katılmaları için öncelikle ebeveynlerden yazılı onam alındı. Öğrenciler araştırmanın amacı ve araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesi doğrultusunda olduğu konusunda bilgilendirilerek izin alındı. Çalışma için Etik kurul Onayı ve kurum izni alındı. Verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 25 (IBM SPSS, Türkiye) programında tanımlayıcı istatistikler ve bağımlı gruplarda t testi kullanılarak yapıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında ve anlamlılık $p<0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 11,67±0,70 olup %54,1'i erkek ve %49,1'i 6. sınıf ve %50,9'u 7. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %78,7'sinin ailesinin çekirdek aile yapısında olduğu, annelerinin %38,7'sinin ve babalarının %37,1'inin üniversite mezunu olduğu belirlendi. Öğrencilerin % 45,9'u okul başarısının iyi olduğunu ifade etti. Öğrencilerin %51,5'inin kendi sağlığını çok iyi olarak değerlendirdiği %12'sinin sürekli tedavi gördüğü kronik hastalığı olduğu, belirlendi. Genel hijyen eğitimi sonrasında hijyen bilgi formu ve hijyen davranışları soru formu son test puan ortalaması, ön test puan ortalamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,001$; $p<0,05$). Hijyen Davranışlarını Belirleme Ölçeğinin Gıda Hijyeni ve Okulda Hijyen alt boyutu, Kişisel Sağlık ve Hijyen alt boyutu ve Hijyen Davranışlarını Belirleme Ölçeği toplam son test puan ortalaması, ön test puan ortalamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,001$).

Sonuç: Genel hijyen eğitimi sonrasında araştırmaya katılan 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin genel hijyen bilgileri, gıda hijyeni/ okulda hijyen davranışları, kişisel sağlık ve hijyen davranışlarının arttığı saptandı. Okullarda öğrencilerin hijyen davranışlarını geliştirmeye yönelik eğitimlerin belirli aralıklarla tekrarlanmasının öğrencilerin hijyen davranışlarının sürdürülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genel hijyen, gıda hijyeni, kişisel hijyen, okul sağlığı, okulda hijyen

SB-029
Evaluation of Mothers' Health Literacy Levels and Microbiota Awareness in Relation to Early Childhood Allergic Diseases

Pınar Duru[1], Firdes Komaç[2], Özlem Örsal[1]
[1]*Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Public Health Nursing, Eskişehir, Türkiye*
[2]*Işıklar Family Health Center, Tepebaşı District Health Directorate, Eskişehir Provincial Health Directorate, Eskişehir, Türkiye*

Background and Aim: The relationship between microbiota and human health has gained increasing importance in recent years. The gut microbiota plays a critical role in immune system development and the occurrence of allergic diseases. Particularly in early childhood, microbiota shaping is influenced by environmental factors, dietary habits, and the mother's level of health literacy. This study aims to investigate the relationship between mothers' health literacy levels and microbiota awareness with allergic diseases observed in their children during early childhood. Within the scope of the study, the health literacy and microbiota awareness levels of mothers with children aged 0-6 years were determined, and their relationship with the prevalence of allergic diseases in children was evaluated.

Methods: This cross-sectional study was conducted between April and August 2022. The study population consisted of 538 mothers with children aged 0-6 years registered at Eskişehir Işıklar Family Health Center. In comparison, the sample size was determined as 225 mothers, calculated with a 95% confidence interval and a 5% margin of error. Participants were selected using stratified random sampling based on their children's age groups (0-12 months, 13-24 months, 25-36 months, 37-48 months, 49-60 months, and 61-72 months). Data were collected using the "Sociodemographic Data Form," the "Turkey Health Literacy Scale (TSOY-32)," and the "Microbiota Awareness Scale." The questionnaire forms were administered face-to-face to mothers during their visits to the family health center. Ethical approval was obtained from the Eskişehir Osmangazi University Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee (14.12.2021/41) and institutional approval from the Eskişehir Provincial Health Directorate (31.03.2022). Verbal and written informed consent was obtained from participating mothers.

Results: The mean age of the mothers was 34.67±5.94 years, with 96.4% being married and 51.6% having a high school or lower education level. Among the mothers, 57.8% were unemployed, and 32.0% reported that their household income was less than their expenses. 17.8% of the participants reported that their children aged 0-6 had an allergic disease. The mean health literacy score of the mothers was 39.14±8.24, with 37.3% classified as excellent, 36.0% as sufficient, 21.8% as problematic-limited, and 4.9% as inadequate. The mean microbiota awareness score was 67.16±9.18, indicating a moderate level of awareness among the participants. A positive and significant relationship was found between microbiota awareness and health literacy ($r=0.233$; $p<0.001$). Mothers with children diagnosed with allergic diseases had higher microbiota awareness scores ($r=0.252$; $p<0.001$). Microbiota awareness was significantly influenced by health literacy, education level, income level, history of allergic diseases, and certain dietary habits ($p<0.05$ for each).

Conclusion: The results of this study indicate that mothers' microbiota awareness is associated with early childhood allergic diseases in their children. Mothers with at least one child diagnosed with an allergic disease tend to have higher microbiota awareness. Future longitudinal and experimental studies are recommended to investigate this relationship further.

Keywords: Allergic diseases, Early childhood, Health literacy, Microbiota awareness

SB-030
Tamamlayıcı beslenmeye başlayacak primipar annelerde Sağlık Davranışları Etkileşim Modeline göre hazırlanan motivasyonel görüşmenin mikrobiyota farkındalığı ve bebek beslenmesi tutumuna etkisi: Randomize kontrollü çalışma

Yeşim Ceylantekin[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Bağırsak mikrobiyotası vücudumuzun en büyük bileşenlerinden biri olması nedeniyle bebek sağlığında önemli bir role sahiptir. Bu araştırma, tamamlayıcı beslenmeye başlayacak primipar annelerde Sağlık Davranışları Etkileşim Modeli'ne göre hazırlanan motivasyonel görüşmenin mikrobiyota farkındalığı ve bebek beslenmesi tutumuna etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma ön test, son test, paralel grup, randomize kontrollü olarak 11.01-30.07.2023 tarihleri arasında, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan 64 anne ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubuna Afyonkarahisar merkezde bulunan randomizasyon yoluyla seçilen Aile Sağlığı Merkezleri dahil edilmiş ve basit rastgele örneklem yoluyla müdahale ve kontrol grubuna atanmıştır. Veriler, bebek ve anne tanıtıcı bilgi formu, annelerin besin tüketim sıklığı kayıt formu, Mikrobiyota Farkındalık Ölçeği (MFÖ), Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği (LOWA), davranış değişim aşaması tanılama formu, motivasyonel görüşme derecelendirme cetveli ile toplanmıştır. Çalışma grubuna dahil edilen annelerle modele dayalı toplam dokuz motivasyonel görüşme gerçekleştirilmiştir. Grup ve zamana göre normal dağılan ölçek puanının karşılaştırılmasında Genelleştirilmiş lineer model yöntemi, çoklu karşılaştırmalarda Tukey HSD testi, grup ve zamana göre normal dağılmayan ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Robust ANOVA kullanılmıştır. Önem düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır. Çalışma için Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik izin alınmıştır.

Bulgular: Müdahale ve kontrol grubunda yer alan annelerin yaş, çalışma durumu, anne mesleği, aile tipi, gelir durumu, kronik hastalığı olma, sigara kullanma durumu, gebelikte antibiyotik kullanma durumu, beslenme eğitimi alma, mikrobiyotanın önemini bilme ve beslenme bilgi kaynağı arasında fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Gruplara göre ara izlem ve son izlemde yeşil yapraklı sebze besin tüketim sıklıklarında anlamlı fark vardır ($p<0,001$). Mikrobiyota Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları ön izlem (Ort±Ss) 31,84±12,28, ara izlem 57,31±27,04, son izlem 64,19±31,90'dır. Gruplara ve zamana göre MFÖ toplam puanı ortanca değerleri arasında farklılık elde edilmiştir ($p<0,001$). Grup ve zaman etkileşimlerine göre ise MFÖ alt boyutları olan genel bilgiler ($p<0,001$), ürün bilgisi ($p<0,001$), kronik hastalıklar ($p=0,001$) prebiyotik probiyotik ($p<0,001$) ortanca değerleri arasında farklılık elde edilmiştir. LOWA ölçeği puan ortalamaları ve standart sapmaları sırasıyla ön 60,88±5,93, ara 62,25±3,61 ve son izlem 62,31±4,20'dir. LOWA ölçeği toplam puanı ortalama değerleri arasında gruplara göre ($p=0,769$) ve zamana göre ($p=0,117$) farklılık elde edilmemiştir. Grup ve zaman etkileşimine göre LOWA ölçeği toplam puanı ortalama değerleri arasında farklılık elde edilmiştir ($p<0,001$).

Sonuç: Sağlık Davranışları Etkileşim Modeli'ne göre temellendirilmiş motivasyonel görüşmenin annelerin mikrobiyota farkındalık durumlarını olumlu yönde değiştirdiği belirlenmiştir. Motivasyonel görüşmeler bebek beslenmesi tutumu üzerinde anlamlı fark oluşturmamasına karşılık annelerin beslenme şekilleri, emzirmeye devam etme istekleri anlamlı şekilde artmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bebek beslenmesi, hemşirelik, mikrobiyota, motivasyonel görüşme, Sağlık Davranışları Etkileşim Modeli

SB-031
Dijital Dünyada Çocuklar: Riskler ve Çözüm Önerileri

Nurcan Gebeşoğlu[1], Nesrin Arslan[2]
[1]*Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği*

Giriş: Dijitalleşme, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte hayatın her alanına yayılan ve günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen bir olgudur. Teknolojik gelişmeler hızla devam etmekte ve gelecek yıllarda da bu hızın artarak süreceği öngörülmektedir. Dijital dünya, bireyler arasında farklı şekillerde deneyimlenmekte olup özellikle çocuklar erken yaşlarda teknoloji ile tanışmaktadır. Ancak teknolojinin sağladığı faydaların yanı sıra, çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri de göz ardı edilmemelidir. Teknolojiye ayrılan zamanın artması ve ekrana bağımlılığın yaygınlaşması, çocukların yüz yüze sözlü iletişim yeteneklerini zayıflatabilir. Ayrıca, dijital medya aracılığıyla şiddetin yeni bir türü ortaya çıkmış olup "dijital şiddet" olarak tanımlanan bu kavram, bireylerin psikolojisini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu derleme çalışmasında, dijital dünya ve çocukların karşılaştığı riskler incelenmekte ve olası çözüm önerileri sunulmaktadır.

Yöntem: Bu derleme çalışması, dijital dünya ve çocukların maruz kaldığı riskler konusunda yapılan akademik çalışmalar, raporlar ve literatür taramaları esas alınarak hazırlanmıştır. Dijital şiddet, siber zorbalık, teknoloji bağımlılığı gibi konular ele alınarak, mevcut literatürde bulunan çalışmalar ışığında çocuklar üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Bulgular: Dijital teknolojilerin çocuklar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Çocukların dijital dünya ile erken yaşlarda tanışması, bilişsel gelişimlerine katkı sağlayabilmekte ancak aşırı teknoloji kullanımı sonucu şu riskler ortaya çıkabilmektedir:

- Yüz yüze sosyal etkileşim becerilerinde azalma
- Siber zorbalık ve dijital şiddete maruz kalma
- Dijital bağımlılık nedeniyle fiziksel aktivitelerin azalması
- Akademik başarının düşmesi
- Çocukların internet ortamında kontrolsüz bir şekilde bilgiye maruz kalması

Sonuç ve Çözüm Önerileri: Dijital şiddet ve siber zorbalık, çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığını tehdit eden ciddi sorunlardır. Bu nedenle, çocukların dijital dünya ile etkileşimlerinde daha bilinçli olmaları ve ebeveynlerin bu süreci aktif olarak yönetmeleri gerekmektedir.

Alınabilecek Önlemler:
- Çocukların sosyal medyada kişisel bilgilerinin gizliliğini koruyacak ayarların yapılması
- Medya okuryazarlığının ebeveynler ve çocuklar arasında yaygınlaştırılması
- Dijital medya kullanımının sınırlandırılması ve belirli kurallar oluşturulması
- Siber zorbalığa karşı bilinçlendirme eğitimlerinin verilmesi
- Çocuklara uygun içerikler sunan uygulama ve platformların desteklenmesi
- Olumsuz etkiler oluşturabilecek site ve uygulamalara karşı uyarı sistemlerinin geliştirilmesi

Dijital dünya, çocukların gelişimi için hem faydalar hem de riskler barındırmaktadır. Teknolojinin bilinçli ve kontrollü kullanımı, dijital şiddet ve siber zorbalık gibi tehditlere karşı çocukları korumanın en etkili yollarından biridir. Aileler, eğitimciler ve politika yapıcıların bir araya gelerek, çocukların güvenli bir dijital ortamda büyümelerini sağlamak için ortak stratejiler belirlemesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: dijital teknoloji, çocuk, siber zorbalık

SB-032
Transteoretik model temelli evde kardiyak rehabilitasyon eğitim programının kalp yetmezliği hastalarında öz bakım, yaşam kalitesi ve öz yeterliliğe etkisi

Hakan Çelik[1], Betül Özen[2]
[1]Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, ADANA
[2]Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, KAYSERİ

Amaç: KY'nin halk sağlığı açısından önemli bir sorun olmasının temel nedeni, koroner arter hastalığı sıklığındaki azalmaya rağmen KY insidansının artması ve mortalite oranlarının değişmemesidir. Güncel kılavuzlar, eğitim ve rehabilitasyonu, semptomatik KY tedavisinin temel bileşeni olarak ve en güçlü kanıt düzeyiyle önermektedir. Transteoretik Model (TTM), bireylerin sağlıksız davranışlardan sağlıklı alışkanlıklara geçiş sürecini açıklayan ve içsel motivasyonu teşvik eden bir yaklaşımdır. Bu çalışmanın amacı, TTM temelli evde uygulanan kardiyak rehabilitasyon (KR) eğitim programının KY hastalarının öz bakım, yaşam kalitesi ve öz yeterlilik düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma, ön test ve son test ölçümlerinin yapıldığı, paralel gruplu, randomize kontrollü deneysel bir tasarımla gerçekleştirilmiştir. Dahil edilme ve dışlanma kriterlerine göre rastgele atanan 32 müdahale ve 31 kontrol hastası, 12 hafta boyunca ev ortamında takip edilmiştir. Müdahale grubuna ev ziyaretleri aracılığıyla TTM temelli evde KR eğitim programı uygulanmış ve belirlenen haftalarda veri toplanmıştır. Kontrol grubuna ise yalnızca belirlenen haftalarda veri toplama amacıyla ev ziyareti gerçekleştirilmiş ve herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırma sonunda kontrol grubundaki hastalara da eğitim modülleri uygulanmıştır. Veriler; Tanıtıcı ve Klinik Özellikler Bilgi Formu, Davranış Değişim Aşaması Tanılama Formu, Minnesota Kalp Yetersizliği ile Birlikte Yaşam Ölçeği, Avrupa Kalp Yetersizliği Öz Bakım Davranış Ölçeği, Genel Öz Yeterlilik Ölçeği, Dijital Akıllı Tartı, Ev Ziyaretleri İzlem Çizelgesi, Hasta İzlem Formu, 6 Dakika Yürüme Testi ve Genel Durum Değerlendirme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde normallik durumuna göre t-testi, ANOVA, Ki-kare, Fisher's Exact Test, Wilcoxon ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce kurum ve etik kurul onayı alınmış, ölçeklerin kullanım izinleri sağlanmış ve katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam formları temin edilmiştir. İlk veri toplanmadan önce Clinicaltrials' dan protokol kaydı numarası alınmıştır. Bu araştırma TUBİTAK 1002-B Acil Destek Modülü ile desteklenmiştir.

Bulgular: Başlangıçta deney ve kontrol grubu hastalarının tanıtıcı ve klinik özellikler açısından benzer özelliklere sahip olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$). TTM temelli KR programının, müdahale grubundaki hastaların yaşam kalitesi, öz yeterlik ve öz bakım düzeylerini artırmada istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Buna karşın, kontrol grubunda bu değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir iyileşme saptanmamıştır. Öz bakım puanlarının zamana göre değişimi incelendiğinde deney grubundaki katılımcıların öz bakım puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş tespit edilirken ($p<0,01$), kontrol grubunda ise öz bakım puanlarında anlamlı bir artış gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Deney grubunda hücre dışı ve içi sıvı, 6DYT ve EF değerlerinde anlamlı iyileşmeler tespit edilmiştir ($p<0,01$). Kontrol grubunda ise 6DYT puanları daha düşük kalmıştır. Ayrıca, müdahale grubundaki hastaların New York Kalp Cemiyeti (NYHA) sınıflamasında iyileşme gözlenmiş ve %96.9'unun TTM'nin "harekete geçme" aşamasına ilerlediği belirlenmiştir.

Sonuç: TTM temelli KR programı, KY hastalarının yaşam kalitesini, öz yeterlik ve öz bakım düzeylerini artırmış, klinik parametrelerde iyileşme sağlamıştır. Deney grubunda NYHA sınıfında iyileşme ve TTM aşamalarında ilerleme gözlemlenmiştir. Bu bulgular, TTM temelli rehabilitasyonun KY tedavisinde etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir.KY hastalarının genel durumlarını ve klinik parametrelerini iyileştirmek amacıyla ev temelli KR programlarının yaygınlaştırılması ve sağlık profesyonellerinin TTM temelli müdahaleler konusunda eğitilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyak rehabilitasyon, kalp yetmezliği, öz bakım, yaşam kalitesi, öz yeterlik

SB-033
Ortopedik Cerrahi Uygulanan Hastalarda Taburculuk Eğitimi Memnuniyetinin ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi

Mehmet Murat Topaloğlu[1], Hülya Kulakçı Altıntaş[1], Hatice Nur Yilmaz[2]
[1]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Zonguldak*
[2]*Zonguldak Atatürk Devlet Hastanesi, Zonguldak*

Giriş-Amaç: Taburculuk eğitimi, hastaların hastaneye yatışından hastaneden taburcu olmalarına kadar süren ve taburculuk sonrasında evde bakım gereksinimlerine yönelik bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan bir eğitim sürecidir. Ameliyat sonrası taburcu edilen hastalar, evde bakım sürecinde ağrı, solunum zorlukları, kanama, yara enfeksiyonları, yara yeri açılması, beslenme problemleri, kabızlık, hareket kısıtlılıkları ve öz bakım yetersizlikleri gibi çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sebeple, hastaların evde bakım ihtiyaçlarını karşılamak, potansiyel sorunları önlemek, gerektiğinde sağlık personelinden destek almak, iyileşmeyi destekleyerek en kısa sürede öz bakım yapabilir hale gelmelerini sağlamak için kişiye özel taburculuk eğitimi verilmesi gereklidir. Özellikle ortopedik cerrahi geçiren hastalar için temel sorun hareketliliğin kısıtlanmasıdır ve bu durum, hastaların günlük yaşam aktivitelerini sürdürmeleri ve kaliteli bir yaşama dönmeleri konusunda uzun bir iyileşme süreci gerektirir. Bu nedenle, ortopedik cerrahi sonrası hastaların evde bakımının etkin bir şekilde yönetilmesi için taburculuk eğitimi kritik bir öneme sahiptir ve hemşirelik bakımının önemli bir parçasını oluşturur. Bu çalışma, ortopedik cerrahi uygulanan hastalarda taburculuk eğitimi memnuniyetinin ve taburculuk eğitimi memnuniyetini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla yürütüldü.

Gereç-Yöntem: Kesitsel-ilişki arayıcı tasarımdaki bu çalışma, Zonguldak İli'nde bulunan bir devlet hastanesinin ortopedi servislerinde ortopedik cerrahi uygulanan ve taburculuğu planlanan 380 hastanın katılımıyla gerçekleştirildi. Çalışmanın yürütülebilmesi için öncelikli olarak, etik kurul onayı ve kurum izni alındı. Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre yürütüldü. Çalışmanın verileri, Temmuz 2024-Eylül 2024 tarihleri arasında, Kişisel Bilgi Formu ve Cerrahi Hastalara Özgü Taburculuk Eğitimi Memnuniyet Ölçeği kullanılarak toplandı. Elde edilen veriler, SPSS 25.0 programı ile değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ve çoklu regresyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Hastaların %36.1'i (n=137) 65 yaş ve üzerinde, %61.8'i (n=235) kadın, %17.4'ü (n=66) okur yazar değil, %68.2'si (n=259) evli, %80.8'i (n=307) çocuk sahibidir. Hastaların %53.2'si (n=202) kırık nedeniyle ameliyat geçirmiş olup, %73.9'unun (n=281) hastaneye yatış öyküsü bulunduğu, %79.4'ünün (n=223) yatış öyküsünün ameliyat nedeniyle olduğu, %39.2'sinin (n=149) 1 haftadan fazla süredir hastanede yattığı, %60.8'inin (n=231) daha önce taburculuk eğitimi aldığı ve taburculuk eğitimi alanların %22.6'sının (n=86) ise taburculuk eğitimini hemşireden aldıkları tespit edilmiştir. Hastaların "Taburculuk Eğitimi Memnuniyet Ölçeği" toplam puan ortalaması 92.36±8.78, "Taburculuk Süreci" alt boyut puan ortalaması 14.36±1.43, "Kişisel Bilgilendirme" alt boyut puan ortalaması 12.95±2.20, "Evde Bakım" alt boyut puan ortalaması 26.31±5.63, "Enfeksiyon İzlem" alt boyut puan ortalaması 14.11±2.41 ve "Kontroller" alt boyut puan ortalaması ise, 24.5±1.73'dur. Hastaların bazı sosyodemografik ve sağlık öykülerinden oluşan çoklu doğrusal regresyon model, taburculuk eğitimi memnuniyeti varyansının %39'unu açıklamaktadır (Adjusted $R2 = 0.39$, $F = 13.68$, $p < 0.001$, $DW = 1.58$). Hastaların yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, çocuk durumu, geçirdiği ameliyat türü, daha önce hastaneye yatma nedeni ve daha önce ameliyat geçirme durumu özelliklerinin taburculuk eğitimi memnuniyetini etkilemediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Bununla birlikte, hastaların hastanede yatış süresi, daha önce hastaneye yatış öyküsü ve daha önce taburculuk eğitimi alma durumu özelliklerinin taburculuk eğitimi memnuniyetini anlamlı derecede etkilediği saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Çalışmada, hastaların yüksek düzeyde taburculuk eğitimi memnuniyetine sahip oldukları; hastaların hastane yatış öyküsünün bulunması ve daha önce taburculuk eğitiminin almış olmaları taburculuk eğitimi memnuniyetlerini anlamlı düzeyde arttırdığı ($p<0.05$), bununla birlikte hastaların hastanede yatış sürelerinin 1 haftanın üzerinde olmasının taburculuk eğitimi memnuniyetlerini anlamlı düzeyde azalttığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evde bakım, hasta memnuniyeti, hastanın taburcu olması, hemşirelik, ortopedik cerrahi

SB-034
Evde Sağlık Hizmetlerine Kayıtlı Alzheimer Hastalarının Bakım Vericilerine Verilen Eğitimin Alzheimer Hastalığına Yönelik Bilgi ve Tutumlarına Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Selin Nur Kara, Hacer Gök Uğur
Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Ordu

Amaç: Bu çalışma evde sağlık hizmetlerine kayıtlı Alzheimer hastalarının bakım vericilerine verilen eğitimin Alzheimer hastalığına yönelik bilgi ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma "randomize kontrollü deneysel çalışma" olarak yürütülmüştür. Bu araştırma, Giresun ili Bulancak Devlet Hastanesi Evde Sağlık Hizmetleri kapsamında takip edilen Alzheimer hastalarının bakım vericileri üzerinde, 01 Aralık 2023 ile 01 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, evde sağlık hizmetlerine kayıtlı olan 145 Alzheimer hastasının bakım verenlerinden oluşmaktadır. Araştırmada, araştırma kriterlerini karşılayan ve katılım göstermeyi kabul eden 60 hasta bakım vericisi örneklem grubunu oluşturmuştur. Bakım verenler deney ve kontrol grubuna basit randomizasyon yöntemiyle atanmıştır. Basit randomizasyonla deney ve kontrol grubuna bakım vericiler rastgele atanmıştır. Deney grubundaki bakım verenlere bir kez eğitim yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu bakım vericilere 15 gün ara ile ön ve son testler ev ziyareti yapılarak uygulanmıştır Araştırmanın verileri "Hasta ve Bakım Verici Tanıtım Formu", "Alzheimer Hastalığı Bilgi Ölçeği" ve "Demans Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Deney grubundaki bakım verenlere bir kez eğitim yapılmıştır. Veriler Mann Whitney U testi, Fisher's Exact testi, Pearson ki-kare, Yates düzeltmesi, Robust ANOVA testi, Benforonni testi ve Robust Regresyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Deney ve kontrol grubu bakım verenlerin "Alzheimer Hastalığı Bilgi Ölçeği" ortanca fark değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$). Deney ve kontrol grubu bakım verenlerin "Demans Tutum Ölçeği" ortanca fark değerleri arasında istatistiksel olarak fark olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Deney ve kontrol grubu bakım verenlerin "Demans Tutum Ölçeği" alt boyutları "Destekleyici Tutum", "Kabullenici Tutum" ve "Dışlayıcı Tutum" ortanca değerleri istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmada deney grubundaki bakım verenlerin Alzheimer hastalığı hakkındaki bilgi düzeylerinin ve hastalıkla ilgili olumlu tutumlarının arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, bakım verici, bilgi, hemşirelik, tutum

SB-035
Bir Tekstil Fabrikasında Çalışan İşçilerin Ergonomik Riskleri Ve Kas İskelet Sistemi Rahatsızlıklarının Belirlenmesi

Gülay Gönder[1], Aslıhan Çatıker[2]
[1]*Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Ordu*
[2]*Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Ordu*

Amaç: Bu çalışma, bir tekstil fabrikasında çalışan işçilerin ergonomik riskleri ve kas iskelet sistemi rahatsızlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini, Ordu ilinde bir tekstil fabrikasında çalışan toplam 202 işçi oluşturmuştur. Araştırma 01 Ocak-01 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Hızlı Tüm Vücut Değerlendirme Formu (REBA) ve Cornell Kas İskelet Rahatsızlığı (Diskonfor) Anketi (CMDQ) kullanılarak gözlem ve yüz yüze görüşme tekniği ile araştırmacı tarafından toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Pearson Ki-Kare testi, Fisher's Exact testi, Spearman korelasyon, Kendal's Tau Korelasyon analizi ve Post Hoc Düzeltilmiş Bonferroni testleri kullanılmıştır. Veriler, SPSS for Windows 25 paket programı ile analiz edilmiş ve $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: İşçilerin CMDQ'ya göre en sık sırasıyla sırt (%42.1, 5.92±14.13), bel (%38.6, 5.06±13.84) ve boyun (%37.13, 4.01±10.89) rahatsızlığı yaşadığı belirlenmiştir. İşçilerin REBA risk değerlendirmesi; %66.3'ünün "Düşük risk, değişiklik gerekebilir", %32.2'sinin "Orta risk detaylı inceleme gerekir, değişiklik acildir" ve %1.5'inin "Yüksek risk, yeniden değerlendirme, uygulama değişikliği gerekir" şeklindedir. İşçilerin cinsiyet, gelir durumu, çalışılan birim ve işe ara verme aralıkları ile REBA skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. İşçilerin bu işyerindeki çalışma süresi ile CMDQ puanları arasında 0.237 hesaplanan korelasyon katsayısı ile istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Günlük çalışma saati ile REBA puanları arasında-0.173 hesaplanan korelasyon katsayısı ile istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve çok düşük düzeyli bir ilişki, boy ile REBA puanları arasında 0.202 hesaplanan korelasyon katsayısı ile istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). İşçilerin REBA risk düzey skorlarına göre CMDQ kalça puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Çalışma sonucunda, işçilerin düşük risk skorlarına sahip olmakla birlikte, sırt, bel ve boyun bölgeleri başta olmak üzere kas iskelet sistemi rahatsızlıkları yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda; işyerlerinde ergonomik risklerin ortaya çıkarılması ve bu riskleri en aza indirecek ve kas iskelet sistemi rahatsızlıklarını önleyici müdahale çalışmaları gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: CMDQ, ergonomik, hemşirelik, kas iskelet sistemi, REBA

SB-036
Bel Sağlığını Korumaya Yönelik Verilen İnteraktif Eğitimin ve Basılı Materyal Kullanımının Mermer İşçilerinin Bel Sağlığını Koruma Bilgi ve Davranışına Etkisi

Gülcihan Aybike Dilek Kart[1], Ayşe Meydanlıoğlu[2]
[1]*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Bölümü, Burdur*
[2]*Akdeniz Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya*

Amaç: İş yerlerinde iş sağlığının korunması ve geliştirilmesinde, işe bağlı hastalıkların ve sakatlıkların önlenmesinde iş sağlığı hemşiresi önemli rol oynamaktadır. Mermer sektörü de iş sağlığı hemşiresinin bu rollerini gerçekleştireceği riskli iş kollarından birisidir. Ancak, mermer taş ocaklarının ve fabrikalarının yaygın olarak görüldüğü bir il olan Burdur'da mermer fabrikalarının çoğunda iş sağlığı hemşiresi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra fabrikalarda işçileri vücut mekaniklerinin doğru kullanımı ve manuel taşıma teknikleri konusunda uyarıcı levha veya afiş yoktur. Ayrıca Burdur'da bulunan fabrikaların çoğunda işçiler belirtilen maksimum kaldırabilir yük değerinden fazla ağırlığı kaldırdığı ve bel ağrısı sorunu olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bu çalışma, Burdur'daki mermer işçilerinde sıklıkla görülen bel ağrısının önlenmesine yönelik bir müdahale çalışması olarak yapılmış ve çalışmada ayrıca basılı materyal kullanılarak verilen interaktif eğitim ile sadece basılı materyal kullanılarak verilen eğitimin mermer işçilerinin bel sağlığını koruma bilgi ve davranışına etkisini karşılaştırmak amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Ön test-son test-izlem düzeninde randomize olmayan deneysel tipteki bu çalışma Burdur'un Bucak ilçesinde yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini 135 işçi (interaktif eğitim ve basılı materyal grubu= 44, basılı materyal grubu= 45, kontrol grubu= 46) oluşturmaktadır. Bel sağlığını korumaya yönelik araştırmacılar tarafından literatür incelenerek hazırlanan PowerPoint sunum materyali el broşürü ve manuel taşıma teknikleri afişinden yararlanılarak eğitim verilmiştir Çalışmada eğitimler iki farklı yolla uygulanmıştır. Birinci girişim grubuna sadece el broşürü verilmiş, ikinci girişim grubuna interaktif olarak araştırmacı tarafından yüz yüze eğitim (2 oturum) verilmiş ve eğitim sonunda el broşürü dağıltılmış, kontrol grubuna ise herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Bel Sağlığını Koruma Bilgi Düzeyi Formu" ve "Manuel Taşıma Gözlem Formu" ile "Visüel Analog Skala" ile toplanmıştır. Çalışmada $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Çalışma için etik onam, kurum izni ve işçilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan işçilerin %33.3'ü 40-49 yaş aralığında, %75.6'sı evli olduğu, %37.1'inin ilkokul mezunu olduğu, %39.6'sının 1-5 yıl çalışma deneyimi olduğu ve %45.2'sinin ekonomik düzeyinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak düzeyde olduğu belirlenmiştir. İşçilerin %65.9'ünün mesai saatleri içerisinde dinlenme sürelerinin olduğu, %82.9'unun ekstra başka bir işte çalışmadığı, %46.7'sinin sigara içtiği belirlenmiştir. İşçilerin beden kitle indeksi kategorisinin yoğunlukta olduğu kategori ise %38.5 ile fazla kilolu grup olduğu görülmektedir. Yapılan eğitimler sonrası her iki girişim grubunda da kontrol grubuna göre işçilerin son test bel sağlığını koruma bilgi puan ortalamaları ($p<0.01$) ve manuel taşıma davranış puan ortalamaları ($p<0.01$) kontrol grubuna göre artarken, VAS puan ortalamalarında ($p<0.05$) kontrol grubuna göre azalma belirlenmiştir. Ortalamalar arasındaki fark interaktif eğitim ve basılı materyalin birlikte uygulandığı girişim grubunda daha büyük olmuştur. İşçilerin izlem testi bel sağlığı koruma bilgi ve manuel taşıma gözlem ortalama puanlarının hem basılı materyal grubunun hem de kontrol grubunun puanlarından anlamlı yüksek ($p<0.001$), VAS puanlarının ise basılı materyal grubundan anlamlı düşük ($p<0.05$) olduğu görülmüştür.

Sonuç: İnteraktif eğitim ve basılı materyalin birlikte uygulanmasının, işçilerin bel sağlığını koruma bilgi ve davranış düzeyini artırma ve bel ağrısını azaltmada yalnızca basılı materyal kullanımına göre daha etkili olduğu görülmüştür. Ancak basılı materyaller kullanılması da anlamlı etki doğurmuştur. Bu sonuçlar, interaktif eğitimler sağlanamadığı durumlarda işçilerin bel sağlığını korumaya yönelik basılı materyallerin de kullanılabileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Basılı materyal, bel ağrısı, interaktif eğitim, halk sağlığı hemşiresi, mermer işçisi

SB-037
Yoğun Bakım Hemşirelerinde Radyasyon Güvenliğini Artırmada Alternatif Bir Yaklaşım: Motivasyonel Mesajların Etkinliği Üzerine Deneysel Bir Çalışma

Cengiz Sarıtoy[1], Habip Balsak[2]
[1]*Batman İl Sağlık Müdürlüğü, Hasankeyf Devlet Hastanesi, Batman*
[2]*Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Batman*

Amaç: Yoğun Bakım Ünitelerinde (YBÜ) mobil röntgen cihazı kullanımı, iyonize radyasyon maruziyetine neden olduğu için, çalışanlar açısından önemli bir mesleki risk faktörüdür. Özellikle Yoğun bakım hemşireleri (YBH), röntgen çekimi sırasında hastanın hazırlanması ve refakat edilmesi süreçlerine aktif olarak katıldıkları için, diğer YBÜ çalışanlarına kıyasla daha yüksek düzeyde iyonize radyasyona maruz kalabilmektedirler. Mevcut iş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimlerine rağmen, literatürde hemşirelerin radyasyon güvenliği konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları ve güvenli davranış geliştirme noktasında eksiklikler yaşandığı belirtilmektedir. Bu nedenle, İSG uygulamalarının daha pratik ve maliyet etkin yöntemlerle desteklenmesi, bu eksikliklerin giderilmesine önemli katkı sağlayabilir. Bu çalışmada, hemşirelerin radyasyon güvenliği konusundaki bilgi ve davranışlarını geliştirmede geleneksel İSG eğitimi ile dijital ortamda iletilen motivasyonel mesajların etkinliği karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, iki gruplu ön test-son test araştırma deseninde, deneysel türde bir araştırmadır. Araştırmaya başlanmadan önce Batman Üniversitesi Etik kurulundan izin alındı (Tarih:05.12.2024; Sayı:2024/09-28). En az üç aydır yoğun bakım deneyimi olan hemşireler çalışmaya davet edildi. Çalışmaya katılmayı kabul eden YBH'leri randomizasyon sonrasında Eğitim Grubu (EG) ve Motivasyonel mesaj Grubu (MG) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. EG' ye Çevrim içi İSG eğitimi, MG' ye ise dijital ortamda gönderilen motivasyonel mesajlar uygulanmıştır. YBH'lerinin radyasyondan korunma ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesinde "Sağlık çalışanları radyasyondan korunma bilgisi ölçeği" (RKBÖ) kullanılmıştır. Çalışma gruplarının RKBÖ toplam ve alt boyut puanları grup içi karşılaştırmada bağımlı örneklem t testi, gruplar arası karşılaştırmada ise bağımsız gruplar t testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu testlerde p değerinin 0.05'in altında olması anlamlı kabul edilmiş olup, etki büyüklüğü Cohen's d Katsayısı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışma grupları EG (n:46) ve MG (n:54) yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, mesleki deneyim ve çalışılan YBÜ ünitesi' ne göre değerlendirilerek, gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Bununla birlikte grupların ön-test RKBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı ($p>0,05$) test edilerek grupların homojenliği sağlanmıştır. Hem EG hem de MG grubunda müdahale öncesi ve sonrası RKBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının tamamında anlamlı puan artışı tespit edilmiştir ($p<0,05$). Grup içi RKBÖ puan artışında etki büyüklüğü EG grubunda (Cohen's d: 5,21) MG (Cohen's d: 3,03) grubuna göre daha yüksekti. Ayrıca RKBÖ toplam ve alt boyut son test puan ortalamalarının tamamında EG grubunun puan ortalaması MG grubundan anlamlı düzeyde daha yüksekti ($p<0.05$).

Sonuç: Radyasyon güvenliği eğitimleri ve motivasyonel mesajlar, YBH' lerinde radyasyon güvenliğini artırmada etkili müdahaleler olarak öne çıkmaktadır. Son test analizleri ve grup içi etki büyüklüklerine bakıldığında, eğitim programlarının etkisi, motivasyonel mesajlara kıyasla daha fazla olduğu açıktır. Ancak Motivasyonel mesajlarında grup içinde anlamlı düzeyde bilgi artışı sağladığı unutulmamalıdır. Bununla birlikte, motivasyonel mesajların maliyet etkin ve pratik bir müdahale yöntemi olması, standart İSG eğitimlerini destekleyici bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ayrıca motivasyonel mesajlar etkin kullanılması (görseller, sesli uyaranlar vb.) ile İSG eğitimlerine alternatif olma potansiyeline de sahiptir. Gelecekteki çalışmalarda, motivasyonel mesajların etkinliğini artıracak yöntemlerin geliştirilmesi ile farklı risk ve tehlikelere yönelik olarak pratik çözümler geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun Bakım, Hemşire, Radyasyon, Korunma, Motivasyonel Mesaj

SB-038
An Occupational Health Nurse-Led Digital Application Enhancing Employee Wellbeing: A Pilot Study ClickWell

İlknur Mizrahi[1], Vedat Mizrahi[1]
[1]*Nursing, Medipol Üniversitesi, İstanbul, Turkey*
[2]*Occupational Health, Microsoft, London, United Kingdom*

Objective: Employee wellbeing is pivotal to organizational productivity, engagement, and job satisfaction. The increasing prevalence of workplace stress and burnout necessitates innovative interventions to support employee health (Cvenkel, 2020). Occupational Health Nurses (OHNs) play a crucial role in this context, leveraging their expertise to design and implement health initiatives (ACOEM,2020) Digital applications have emerged as promising tools to support health and wellbeing, offering personalized, cost-efficient, and engaging platforms (Widmer et. All, 2015). In response to these challenges and in light of developments, "ClickWell," a digital wellbeing application, was developed and implemented under OHN leadership to provide accessible, evidence-based resources tailored to employee needs. This study aimed to pilot test the ClickWell application.

Materials-Methods: This study, which was a single arm repeated measures trial conducted over six months of ClickWell pilot intervention was performed with 64 office employees (M age = 34-years). The development of Clickwell was guided by occupational health principles and best practices, ensuring a holistic approach to employee wellbeing. Key features include:

• Wellbeing Wheel: A self-assessment tool enabling employees to evaluate their health across various dimensions, receiving personalized recommendations when scores fall below 60%.
• Goal Tracking: Facilitates setting and monitoring personal health goals related to nutrition, hydration, physical activity, sleep, and stress management, with a point-based reward system to encourage engagement.
• Local and Global Resources: Offers information on on-site health events, wellbeing workshops, and volunteering opportunities, fostering community and support within the workplace.
• Data Collection: Gathers non-identifiable data on employee health challenges and resource utilization, enabling organizations to tailor future wellbeing strategies effectively.
Chi-square test, t test and ANOVA test were used for analyzing data. The data was collected with Clickwell self-rated questionnaire and user satisfaction form via online forms. The primary outcome was usage of wellbeing resources and the secondary outcomes included: physical and mental wellbeing, anxiety and stress, and engagement.

Results: Following the intervention, ANOVA test revealed that participants self-reported significantly high engagement with Clickwell, with employees actively utilizing self-assessment tools, goal tracking, and accessing local wellbeing resources. Participants reported increased awareness of workplace health programs and a greater sense of control over their personal health. Early data analytics highlighted key employee health concerns, including high stress levels, sleep disturbances, and low physical activity participation. These insights enabled OHNs to refine workplace interventions and to develop targeted educational programs. User feedback indicated that the anonymity of the app encouraged honest self-assessments and proactive participation. Employees also valued the OHN-led approach, as it provided credible, evidence-based recommendations tailored to their needs.

Conclusion: Clickwell, developed under the leadership of an Occupational Health Nurse, demonstrates the critical role of OHNs in shaping workplace wellbeing strategies. By integrating digital health solutions with occupational health expertise, the app provides employees with accessible, personalized, and data-driven support to improve their overall wellbeing. The success of Clickwell reinforces the vital role of OHNs in digital health innovation, ensuring that employee wellbeing remains a top priority in organizational health strategies.

Keywords: Occupational Health Nurse, Employee Wellbeing, Digital Health Application, Employee Engagement

SB-039
Hastane Çalışanlarının Maruz Kaldığı İş Kazalarının İncelenmesi: Retrospektif Bir Araştırma

İsmail Kuşoğlu[1], Ayşe Turan[2], Gülçin Türkmen Sarıyıldız[2]
[1]*Ankara Medicana International Hastanesi; Başkent Üniversitesi*
[2]*Ankara Medicana International Hastanesi*

Amaç: Bu araştırma özel bir hastanede çalışanların maruz kaldığı iş kazaları ve etkileyen faktörlerin incelenmes amacıyla retrospektif olarak gerçekleştirildi.

Gereç-Yöntem: Araştırma 01 Ocak 2023- 31 Aralık 2023 tarihleri arasında iş kazasına maruz kalan 70 çalışanın iş kazası bildirim formu kayıt dosyası taranarak gerçekleştirildi. Veriler SPSS 26.0 paket programında uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirildi.

Bulgular: İş kazası geçiren çalışanların %68,6'sı kadın olup %44,3'ü 20-25 yaş aralığındadır. Kurumda iş kazası yaşayan personelin %32,9'u hemşiredir. Kazaların %28,6'sının yataklı servislerde gerçekleştiği, iş kazası yaşayanların sağlık çalışanı (%51,5) ve sağlık çalışanı olmama (%48,5) durumlarına göre eşit dağılım gösterdiği bulunmuştur. Bir yıldan az deneyimi olan kazazedelerin oranı %38,6'dır. İş kazalarının %72,9'u gündüz vardiyasında gerçekleşmiştir. Kazaların %51,4'ünün kesici delici alet yaralanması olduğu, %45,8'inin biyolojik risk taşıdığı, %31,4'ünün bakım, tetkik veya tedavi sırasında gerçekleştiği, %44,3'ünün asıl nedeninin dikkat eksikliği olduğu görülmüştür. Araştırmada biyolojik riskle daha çok (%65,2) 20-25 yaş grubu çalışanların, fizyolojik riskle ise daha çok (%50) 26-35 yaş grubunun karşılaştığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca biyolojik riske sağlık çalışanları daha sık maruz kalırken sağlık dışı çalışanların fizyolojik riske daha sık maruz kaldıkları ve bu sonucun istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). İş kazası gelişme saat aralığı ile riskler karşılaştırıldığında 08.00-20.00 vardiyasında fizyolojik risklerin daha sık görüldüğü saptanmıştır ($p<0,05$). Kaza süreçleri ile risk etmenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Biyolojik kazaların daha çok bakım ve tedavi sırasında gerçekleştiği, fizyolojik risklerin ise temizlik ve teknik çalışmalar sırasında gerçekleştiği belirlenmiştir ($p<0,01$).

Sonuç: Araştırmada biyolojik riske bağlı kazaların; 20-25 yaş çalışanlarda ve sağlık çalışanlarında ve bakım/tedavi sırasında daha çok geliştiği belirlenmiştir. Ayrıca 08.00-20.00 vardiyasında çalışanların ve temizlik-teknik personelin daha sık fizyolojik riskler nedeniyle iş kazasına maruz kaldıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: iş kazası, iş güvenliği, hastane çalışanı

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-040
Maden İşçilerinin İş Kazaları Kader İnancının Belirleyicileri Olarak İş Sağlığı Okuryazarlığı Ve Güvenlik İklimi Algısı

Nil Eroğlu[1], Hülya Kulakçı Altıntaş[2], Deniz Koçoğlu Tanyer[3]
[1]*Zonguldak Atatürk Devlet Hastanesi, Zonguldak, Türkiye*
[2]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye*
[3]*Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye*

Amaç: İş kazaları, madencilik gibi ağır ve tehlikeli iş kollarında önemli bir halk sağlığı sorunudur. İş kazalarının meydana gelmesinde birçok faktör etkilidir, bunlar; çalışma koşulları, iş yeri denetim yönetimi, çalışan eğitimi, iş yükü, mesai saatleri, riskli davranışlar ve diğer faktörler olarak sıralanabilir. Çalışma ortamındaki riskli davranışlara yönelik tutum ve davranışların temelinde toplumun inanç ve kabulleri önemli bir rol oynar. İş kazalarının algılanan riski yüksek olduğunda, çalışanların kaderci yönelimi artma eğilimindedir. İş sağlığı okuryazarlığı ve güvenlik iklimi algısının arttırılması, çalışanların risk algısını güçlendirebilir ve kaderci yaklaşımları azaltarak iş kazalarının önüne geçilmesine katkı sağlayabilir. Bu nedenle, bu çalışma, yer altında çalışan maden işçilerinin iş kazaları kader inancının belirleyicileri olarak iş sağlığı okuryazarlığı ve güvenlik iklimi algısını değerlendirmek amacıyla yürütüldü.

Gereç-Yöntem: Kesitsel-ilişki arayıcı tasarımdaki bu çalışma, Zonguldak İli Türkiye Taşkömürü Kurumuna bağlı Karadon Taş Kömürü İşletme Müessesi'nde çalışan 326 madencinin katılımıyla gerçekleştirildi. Çalışmanın yürütülebilmesi için öncelikli olarak, etik kurul onayı ve kurum izni alındı. Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre yürütüldü. Çalışmanın verileri, Temmuz 2023-Aralık 2023 tarihleri arasında, Kişisel Bilgi Formu, İş Kazaları ve Kader Ölçeği, İş Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği ve Güvenlik İklimi Ölçeği kullanılarak toplandı. Elde edilen veriler, SPSS 25.0 programı ile değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ve çoklu regresyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Maden işçilerinin yaş ortalaması 41.05±5.94 olup, %85'i (n=277) evli, %56,7'si (n=185) lise mezunudur. Maden işçilerinin ortalama 14.28±5.74 yıldır çalıştığı, %70.2'sinin (n=229) çalışma süresi boyunca en az bir kez iş kazası geçirdiği ve %72.4'ünün (n=236) vardiyalı çalıştığı belirlenmiştir. Maden işçilerinin İş Kazaları ve Kader Ölçeği puan ortalamaları "teslimiyetçi" alt boyut için 43.48±16.92, "tevekkülcü" alt boyut için 29.45±29.00 ve özyeterlikçi alt boyut için 27.70±8.20 olarak tespit edilmiştir. Maden işçilerinin, İş Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği toplam puan ortalaması 87.72±12.96 ve Güvenlik İklimi Ölçeği toplam puan ortalaması 78.04±13.46 olarak saptanmıştır. Maden işçilerinin iş sağlığı okuryazarlığı ve güvenlik iklimi algı düzeylerinin "tevekkülcü" ve "özyeterlikçi" kader anlayışlarının önemli belirleyicileri olduğu ($p<0.05$), iş sağlığı okuryazarlığı düzeylerinin "teslimiyetçi" kader anlayışlarını etkilemediği ($p>0.05$), ancak, güvenlik iklimi algı düzeylerinin "teslimiyetçi" kaderci anlayışlarının önemli bir belirleyicisi ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmada, maden işçilerinin iş sağlığı okuryazarlığı düzeylerinin ve güvenlik iklimi algılarının iş kazaları kader inançlarının önemli belirleyicileri olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, önemli bir halk sağlığı sorunu olan iş kazalarının önlenmesinde, maden işçilerinin iş sağlığı okuryazarlığı düzeylerinin ve güvenlik iklimi algılarının arttırılmasına yönelik iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: iş sağlığı, kader, kaza, madencilik, sağlık okuryazarlığı

SB-041
Adölesanlarda Siber Zorbalık ve Empati Düzeyleri ve Yordayan Faktörler: Kesitsel Bir Çalışma

Büşra Dağcı Günal[1], Sultan Ayaz Alkaya[2]
[1]Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı
[2]Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Siber zorbalık, adölesanların sağlıklarını, sosyal ilişkilerini ve akademik başarılarını olumsuz etkileyen ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Hızla değişen teknoloji ve küreselleşme adölesanları her zamankinden daha fazla çevrimiçi ortamlara çekmekte ve onları siber zorbalık riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Literatürde empati, siber zorbalıkla mücadelede koruyucu bir faktör olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmanın amacı, adölesanlarda siber zorbalık prevalansı ve empati düzeylerini ölçmek ve siber zorbalık ile empatinin yordayan faktörlerini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Çalışma kesitsel desende yürütülmüştür. Araştırmanın popülasyonunu bir il merkezindeki iki ortaokulda öğrenim gören 10-13 yaş grubu adölesanlar oluşturmuştur (N=384). Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 303 adölesan dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği ve Çocuklar için Bilişsel, Duygusal ve Bedensel Empati Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Mart - Haziran 2024 tarihleri arasında yüz yüze anket yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizinde basit ve çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırma öncesi etik onay ve araştırmanın yürütüleceği kurumdan resmi izin alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada adölesanların yaş ortalaması 11.79 ± 0.89 olup, %35'i beşinci sınıfta öğrenim görmekte, %47.2'si kız öğrenciydi. Adölesanların %49.2'si günde 2 saat veya daha az çevrimiçi zaman geçirirken, en yaygın etkinlikler çevrimiçi oyun (%36.6) ve sosyal medya kullanımıdır (%23.8). Araştırmada siber zorba, kurban ve seyirci oranları sırasıyla %23.8, %35.3 ve %51.2 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %32.7'si siber zorbalık üçgenine dahil olmazken, %21.1'i yalnızca seyirci rolünde olduğu belirlenmiştir. Adölesanların empati ölçeğinden aldıkları ortalama puan 34.17 ± 11.95 olarak saptanmıştır. Günde 3 saatten fazla internet kullanan (β = 0.340), sosyal medyayı aktif takip eden (β = 0.249) ve düşük empati düzeyine sahip (β = -0.723) adölesanların siber zorbalık üçgeni puanları daha yüksekti. Empati düzeyi kızlarda (β = 0.187) ve akademik başarısı yüksek olanlarda (β = -0.152) daha yüksek, siber zorbalar arasında ise daha düşüktü (β = -0.497).

Sonuç: Adölesanların yarısından fazlasının siber zorbalık üçgenine dahil olduğu, her iki adölesandan birinin seyirci, her üç adölesandan birinin mağdur ve her beş adölesandan birinin zorba rolünde yer aldığı tespit edilmiştir. Adölesanların empati düzeyi ölçek puan aralığına göre orta seviyede yer almakta olup, internet kullanımı ve sosyal medya, siber zorbalığın yordayan faktörleri; siber zorbalık, cinsiyet ve akademik başarı ise empatinin yordayan faktörleri olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak, siber zorbalığın önlenmesinde empatiyi artırıcı ve güvenli internet kullanım eğitim programlarının okul ortamında yürütülmesi ve okul hemşirelerinin aktif rol alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: adölesan, empati, okul hemşireleri, siber zorbalık, siber zorbalık üçgeni

SB-042
Adölesanlar İçin Smombie Ölçeği'nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliği

Ebru Konal Korkmaz, Aslı Kalkım, Şafak Dağhan
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş-Amaç: "Akıllı telefon" ve "zombi" kelimelerinin birleşiminden oluşan "smombie (telefon zombisi)" terimi, akıllı telefonlarını kullanırken etraflarından habersiz yürüyen yayaları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram, yürürken akıllı telefon kullanan yayayı ve bu davranışın doğurabileceği fiziksel veya bilişsel sonuçları tanımlamaktadır. Çalışmanın amacı SMOMBIE ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Metodolojik türdeki çalışma, bir ortaokulda öğrenim gören 11-13 yaş grubundaki öğrenciler ile yürütülmüştür. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırmanın amacı açıklandıktan sonra katılmaya gönüllü olan ve ebeveynleri tarafından onay verilen adölesanlar çalışma kapsamına alınmış, 209 kişi ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Smombie Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek dört alt boyut ve 15 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Verilerin geçerlilik analizinde, kapsam geçerlilik indeksi, Kendall W uyuşum katsayısı, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliğe yönelik olarak, madde toplam korelasyonu, Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı, independent sample t-test, test-tekrar test analizleri yapılmıştır. Ölçeği geliştiren yazardan ölçek kullanımı için elektronik posta ile gerekli izin, bir üniversitenin Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Tarih: 2024, Karar No: 24-5.1T/9) ve araştırmanın yürütüldüğü kurumdan kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 12.08±0.75 olup %56.9'u yedinci sınıf öğrencisidir. Adölesanların hafta içi telefon kullanma süreleri 3.12±1.05 saat, hafta sonu ise 4.73±1.78 saattir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü yapıdan oluştuğu ve faktör yük değerlerinin 0.63-0.96 arasında değiştiği belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri x2/df = 2.88; RMSEA= 0.065; CFI = 0.95; NFI = 0.95; GFI = 0.92; TLI= 0.93; IFI=0.91; p< 0.001 olarak bulunmuştur. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.91, alt boyutlarının ise sırasıyla 0.89, 0.86, 0.82 olduğu tespit edilmiştir. Test-tekrar test güvenirlik analizinde ölçümler aralarında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Adölesanlar için Smombie Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Geçerlilik, Güvenilirlik

SB-043
Sporcularda Gıda Okuryazarlık Düzeyi ile Spor Besin Takviyesi İnancının Değerlendirilmesi

Eray İleri, Deniz Aslı Dokuzcan
Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Balıkesir

Amaç: Gıda okuryazarlığı, sporcuların ihtiyaçlarına uygun bir şekilde beslenmelerini sağlamak için temel bir araçtır. Gıda okuryazarlığı ayrıca sporcuların doğru besin takviyesi kullanımlarını ve dengeli beslenme tercihlerini de etkilemektedir. Çalışmamız, sporcularda gıda okuryazarlık düzeyi ile spor besin takviyesi inancını değerlendirilmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte ki çalışmamız lisanslı sporcular ile 15.12.2023 – 15.12.2024 tarihleri arasında yüz yüze anket uygulanarak 187 sporcu ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Balıkesir ilinde ikamet eden, herhangi bir spor dalında lisansa sahip olan 18 yaşından büyük kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada kolaydan örnekleme yöntemi kullanılarak 187 kişi ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışma sonrasında "G. Power-3.1.9.2" programı kullanılarak, %95 güven düzeyinde %5 hata payıyla çalışmanın gücünün %99.8 olarak hesaplanmıştır. Veri Toplamada, Sosyodemografik özellikler formu, Spor Besin Takviyeleri İnanç Ölçeği, Algılanan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın yürütülebilmesi için Balıkesir Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 15.12. 23 tarihinde karar no: 2023/132 ile izin alınmıştır. Çalışma Helsinki deklerasyonuna uygun şekilde yürütülmüştür.

Bulgular: Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki fark ise Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir. Ayrıca sürekli değişkenler arasındaki ilişki için Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Katılımcıların %76.5'i erkek, %85.6'sı üniversite mezunu, %97.3'ü bekar %92.5'i öğrencidir. BKİ (Beden Kitle İndeksi) dağılımı, katılımcıların %86.1'inin 18.51-24.90 aralığında normal sınırlarda olduğunu görülmektedir. Katılımcıların %69.5'i sigara kullanmamakta, %88.2'si ise alkol kullanmamaktadır. Katılımcıların %71.1'i supplement kullanmamakta, %22.5 protein tozu kullanmaktadır. Algılanan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği'nde ortalama değer 96.99 ± 12, olarak hesaplanmıştır, Spor Besin Takviyeleri İnanç Ölçeği'nde, ortalama skor 29.59 ± 6.80 olarak hesaplanmıştır. Algılanan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği ile Spor Besin Takviyeleri İnanç Ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı zayıf düzey bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.345$, $p < 0.01$). Katılımcıların çalışma durumu, supplement kullanımı, ara öğün sayısı, protein tozu kullanımı kafein kullanımı ile algılanan gıda okuryazarlık düzeyi ölçek puanı arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). Katılımcıların cinsiyetine göre Spor Besin Takviyeleri İnanç Ölçeği puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($z=-2.661$; $p=0.008$). Erkek sporcuların kadın sporculara göre inanç düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edildi. Katılımcıların eğitim durumuna göre ve medeni durumlarına göre Spor Besin Takviyeleri İnanç Ölçeği puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmamız, sporcuların gıda okuryazarlığı düzeyleri ile besin takviyelerine yönelik inançları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Sporcularda doğru beslenme alışkanlıkları geliştirmek ve gereksiz veya yanlış takviye kullanımının önlenmek için gıda okuryazarlığının güçlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme Davranışı, Gıda Okuryazarlığı, Gıda Takviyeleri, Sporcular

SB-044
Lise öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı ile dijital oyun bağımlılığı ilişkisi

İsmail Çağlar Altunkaynak[1], Özcan Aygün[2], Zeynep Çetinkaya[3], Media Subaşı Baybuğa[3]
[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla
[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muğla
[3]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muğla

Amaç: E-Sağlık okuryazarlığı (ESO), bireylerin dijital sağlık bilgilerini anlama, değerlendirme ve uygulama becerilerine sahip olmalarını ifade ederken, Şahin ve Tuğrul'a göre dijital oyun bağımlılığı (DOB) bir tür davranışsal bağımlılıktır. DOB, günlük yaşamı olumsuz etkileyen aşırı dijital oyun oynama, sosyal kopukluk, tecrit ve gerçek hayattan ziyade oyun başarılarına odaklanma ile karakterizedir. Bu araştırmada lise öğrencilerinin ESO ile DOB arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın soruları; Lise öğrencilerinin ESO ne düzeydedir?
Lise öğrencilerinin DOB düzeyi nedir?
Lise öğrencilerinin ESO ile DOB arasında ilişki var mıdır?

Gereç-Yöntem: Çalışmanın evrenini Muğla ili Menteşe Merkez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 12 farklı lisede eğitim gören toplam 4833 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Bu evrenden GPower 3.1.9.7 programı kullanılarak (Faul et al., 2016), orta etki büyüklüğünde (0.25), %95 güven aralığında, %5 ölçüm hatası ve çalışmanın gücünün %95 düzeyinde ortaya çıkmasını sağlamak için toplam 305 kişiye gereksinim olduğu hesaplanmıştır. Tabakalama örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma izni verilen 9 okuldan evrendeki oranı nispetince örneklem seçilerek çalışma 402 öğrenci ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik veri formu, ESO Ölçeği ve DOB Ölçeği kullanılmıştır. Veriler etik onam ve kurum izni alındıktan sonra araştırmacı tarafından öğrencilerin derslerinin olmadığı saatlerde toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi IBM SPSS versiyon 25.0 istatistik paket programı kullanılarak sayı yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler ve normallik analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde ikili bağımsız değişkenlerde, bağımsız değişkenlerde t-testi ve ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. DOB ile ESO ilişkisini belirlemek için linear regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %39.6'sı erkek, %53.7'si 9. Sınıf, %92.5'i ailesiyle yaşamakta ve %83.8'isinin ailesi çekirdek ailedir. Öğrencilerin genel olarak DOB puanı (1.99±.75) ve ESO puanları (3.64±.79) iyi düzeydedir. Cinsiyete göre ESO puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık saptanmazken ($p>.05$), erkeklerin DOB ölçeği puan ortalamaları kızlardan anlamlı derecede yüksektir ($p<.001$). Öğrencilerin yaş, öğrenim gördükleri sınıf, fiziksel sağlık durumlarını değerlendirme düzeyleri ile e-sağlık okuryazarlığı ve dijital oyun bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$). Aile tipi ($p<.001$) ve ruhsal sağlık durumlarını değerlendirme düzeyleri ile DOB ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Parçalanmış aileye sahip çocukların DOB ölçeği puan ortalamaları hem çekirdek hem de geniş aileye sahip öğrencilerden daha yüksek ve anlamlıdır ($p<.001$). Ruhsal sağlık durumlarını değerlendirme düzeyleri kötü olan öğrencilerin DOB ölçeği puan ortalamaları kendini ruhsal sağlık durumu fena değil ($p=.003$), iyi, oldukça iyi ve mükemmel olarak tanımlayan öğrencilerden yüksektir ($p<.001$). Günlük 9 saat ve üzeri cihaz kullananların hem 5-8 saat arası hem de 0-4 saat arası kullananlardan ($p<.001$), 5-8 saat arası kullananların da 0-4 saat arası kullananlardan ($p<.001$) DOB puan ortalamaları anlamlı derece daha yüksektir. Öğrencilerin cinsiyeti ($p<.001$), aile tipi ($p=.001$), fiziksel ($p=.003$) ve mental sağlık düzeyleri ($p<.001$), günlük elektronik cihaz kullanımı ($p<.001$), ESO bilgisi ($p=009$), DOB bilgisi ($p<.001$) ve ESO ($p=.040$) ile DOB ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($R2=.336$, Durbin Watson=1.74, $F=17.95$ ve $p<.001$).

Sonuç: Öğrencilerin DOB ve ESO düzeyleri iyi seviyededir Erkek, parçalanmış aileye sahip ve ruhsal sağlığı kötü olan öğrencilerin diğerlerine göre DOB puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. ESO ile DOB arasında istatistiksel olarak anlamlı zayıf düzeyde ve ters yönlü ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Bağımlılığı, E-Sağlık Okuryazarlığı, Lise Öğrencisi, Adolesan

SB-045
Lise Öğrencilerinin Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Durumlarının İncelenmesi

Mehmet Murat Topaloğlu[1], Işın Bıyıkoğlu Alkan[1], Nebahat Bora Güneş[2]
[1]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*
[2]*Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Amaç: Yenilenen bilgi ve iletişim teknolojileri toplumsal yaşamda giderek artan bir önem kazanmaktadır. Yerel ve küresel sınırları ortadan kaldırmakta, iletişimde yeni kanallar açmakta, günlük işlevlerin çevrimiçinde de yapılabilmesini sağlamaktadır. Teknoloji çağının bir getirisi olan internetin yaygın kullanımı özellikle gençlerin ilgisini çekmekte ve bu durum da siber zorbalık ve buna bağlı olarak siber mağduriyet durumunu gündeme taşımaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışma, lise öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarının incelenmesi amacıyla uygulanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma, lisede öğrenim gören, 9., 10., 11. Ve 12. Sınıfa devam eden öğrencilerin siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarının incelenmesi amacıyla tanımlayıcı kesitsel olarak uygulanmıştır. Araştırma verileri Zonguldak ili Merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde Şubat 2024-Haziran 2024 tarihlerinde toplanmıştır.Veri toplama aracı olarak, sosyodemografik veri toplama formu, Siber Zorbalık Ölçeği ve Siber Mağduriyet Ölçeği kullanılmıştır. Siber Zorbalık Ölçeği; Arıcak, Tanrıkulu ve Kınay (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır ve dörtlü likert tipindedir. Ölçekten alınabilen en düşük puan 24, en yükseği ise 96'dır. Siber Mağduriyet Ölçeği; Arıcak, Kınay ve Tanrıkulu (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 24 maddeden oluşmakta olup "Evet" ve "Hayır" şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten en düşük 24 puan, en yüksek 48 puan alınmaktadır. Puanların yüksek olması siber mağduriyetin yüksekliğini ifade etmektedir. Bu çalışma için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik kurul oluru alınmıştır (Tarih: 09.01.2024 Sayı: 400187). Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 22 programları ile yapılacaktır. Bulguların değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerleri, yüzdelik sayılar) yararlanılmıştır. Analizlerde $p<0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %58'i kadın (n=459), %42'si (332) erkek, %26'sı 12. sınıftadır. %95, 5'u evde internete, %99,7'si cep telefonuna, %50,6'sı tablete, %80,5'i bilgisayara sahiptir. Katılımcıların %84'ü sosyal medyada, %79'u akıllı telefonda fazlaca vakit geçirmektedir. Katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği ortalama puanı 31,23 ±12,14, Siber Mağduriyet Ölçeği ortalama puanları ise 44,02±5,72'dir.

Sonuç: Lise öğrencilerinin siber zorbalık yaptıkları ve aynı zamanda da büyük oranda siber mağduriyet yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Ergenlerin günden güne gelişen ve değişen dijital ortamların içinde yetişkinlerden daha fazla bulunduğu günümüzün bir gerçeğidir. Siber zorbalık sonucunda oluşabilecek risklerle mücadelede yasaklayıcı önlemler yerine bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının arttırılması daha yararlı olduğu görülmektedir. Öğrencilere siber zorbalık ile ilgili gerekli olan eğitimler okullarda bulunan psikolojik danışmanlık ve rehberlik birimi ve hemşire iş birliği ile verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Siber zorbalık, siber mağduriyet, ergenlik dönemi, lise öğrencisi

SB-046
Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığının nomofobiyle ilişkisi: Bir yapısal eşitlik modellemesi

Necmettin Çiftci[1], Abdullah Sarman[2]
[1]*Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*
[2]*Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Giriş: Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte akıllı telefonlar, özellikle ergenler arasında yaygın kullanılan bir iletişim ve eğlence aracı haline gelmiştir. Dijital çağın gereklilikleri doğrultusunda akıllı telefon kullanımı yaygınlaşırken, bu durum bazı olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Özellikle aşırı telefon kullanımı, bireylerde bağımlılık davranışlarına yol açabilmekte ve nomofobi (telefonsuz kalma korkusu) gibi sorunlarla ilişkilendirilmektedir.

Amaç: Bu araştırma ergenlerde akıllı telefon bağımlılığının nomofobi ile ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma ilişkisel-kesitsel-tanımlayıcı modelde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin Doğusunda bir il merkezinde yer alan liseler oluşturmuştur. Küme örnekleme yönteminin uygulandığı bu çalışma 985 katılımcıyla tamamlanmıştır. Araştırma verileri kişisel bilgi formu, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Versiyonu ve Nomofobi Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Veriler SPSS 25 ve AMOS 24 programıyla analiz edilmiştir.

Bulgular: Ergenlerin orta düzeyde akıllı telefon bağımlılığı ve nomofobi düzeyi olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefon bağımlılığı ve nomofobi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kadın ergenlerin, okul başarısı düşük olanların, ebeveyni okuryazar olmayanların akıllı telefon bağımlılığı ve nomofobi puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapısal eşitlik modellemesi ile kurulan modelin uyumlu olduğu akıllı telefon kullanımında geçirilen günlük sürenin bağımlılık ve nomofobi düzeyi ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Sonuç: Akıllı telefon kullanım süresinin telefon bağımlılığı ve nomofobi ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Kadın ergenlerin, akademik başarısı düşük olanların ve ebeveynleri okuryazar olmayanların daha yüksek bağımlılık ve nomofobi puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, risk altındaki ergenlerin erken dönemde belirlenmesi, akıllı telefon bağımlılığı ve nomofobi konusunda farkındalık yaratacak bilinçlendirme ve eğitim programlarının yaygınlaştırılması, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin artırılması, okullarda teknoloji kullanımına yönelik rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi ve sağlıklı teknoloji kullanımını teşvik eden multidisipliner yaklaşımlar ile ulusal düzeyde düzenleyici politikaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, Akıllı telefon bağımlılığı, Ergen, Hemşire, Nomofobi

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-047
Adölesanlarda Problemli Teknoloji Kullanımına Yönelik Sağlığı Geliştirme Modeli Temelli PROBTEK - Yönetim Programının Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Nesrin Arslan[1], Aysun Ardıç[2]
[1]*Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilimdalı*
[2]*İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilimdalı*

Amaç: İhtiyaçlar doğrultusunda teknolojinin doğru şekilde kullanımı hayatı kolaylaştırırken, uzun süre ve kontrolsüz bir şekilde kullanımı olumsuz sonuçlara sebebiyet vermektedir. Günümüzde teknolojik gelişmeler ile birlikte bilgisayar, internet, akıllı telefon kullanımı günlük yaşamın bir parçasını oluştururken teknoloji ile yaşamlarının her alanında karşılaşan genç bireyleri teknolojinin problemli kullanımına karşı risk altına sokmaktadır. Araştırmanın amacı adölesanlarda problemli teknoloji kullanımını azaltmada okul temelli ebeveyn bileşenli Problemli Teknoloji Kullanımı Yönetim Programının (PROBTEK - Yönetim Programı) etkisini değerlendirmektir

Gereç-Yöntem: Araştırma küme randomize kontrollü ön test-son test tekrarlı ölçümlü deneysel tasarım tipindedir. Araştırmaya evrenini, sosyodemografik özellikler bakımından benzer toplam on okul (N=1200) oluşturdu. Tüm okullarda zorunlu beden eğitimi dersi dışında extra fiziksel aktivite programı yoktu. Her okul bir küme olacak şekilde basit rastgele kura yöntemi ile beş okul deney ve beş okul kontrol okulu seçilmiştir. Örneklem büyüklüğü, %80 güç, 0.01 hata payı ve 0.5 etki düzeyi deney ve kontrol gruplarının her biri için en az 64 çocuğun alınması gerektiği belirlendi. Basit rastgele kura yöntemi ile belirlenmiş 200 (deney n=100, kontrol n= 100) çocuk örnekleme alındı. Araştırmaya 14-15 yaş arası, araştırmaya katılımda gönüllü olan, ekran başında günde iki saatten fazla vakit harcayan adölesanlar dahil edildi. Herhangi bir zihinsel, fiziksel engeli ya da kronik hastalığı olan adölesanlar araştırmadan hariç tutulmuştur. Veriler sosyo-demeografik form, bileklik adım sayar, Teknoloji Bağımlılık Ölçeği, Egzersiz Yarar/Engel Ölçeği, Fiziksel Aktivite Yeterlik Ölçeği, Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi, aracılığı ile toplandı. Veri toplama ve girişim yüz yüze gerçekleşmiştir. Sağlığı Geliştirme Modeli temel alınarak hazırlanan "Problemli Teknoloji Kullanımı Yönetim Programı" dahlinde hazırlanan eğitim içeriği için halk sağlığı hemşireliği, beden eğitimi ve spor, çocuk gelişimi alanlarında olmak üzere toplam yedi uzmanın görüşü alındı (CVI= 0.95). Program Teknoloji ve Problemli Teknoloji Kullanımı, Teknoloji Kullanımın Zararları, Sağlık İçin Spor, Spor ve Egzersiz Üçgeni, Hareket Et, Sağlıklı Yaşa !, Aktif Bir Gelecek şeklinde toplam altı oturumdan oluşmaktadır. Girişim hem spor hem de hemşirelik lisans derecesine sahip araştırmacı tarafından altı hafta boyunca haftada bir gün, 50 dakika uygulandı. Programın teorik kısmında soru-cevap yer almakta ve her oturumun sonunda konu ile ilgili hedefler bulunmaktadır. Katılımcılara girişim öncesi ve girişim sonrası 1. hafta, ve 3.ayda izlemler yapıldı. Kategorik değişkenler için frekans dağılımı, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Tekrarlı ölçümlerde Repeated Measures ANOVA testi kullanılmıştır. Veriler % 95'lik güven aralığında, anlamlılık p <.05 düzeyinde kabul edildi. Girişimin etki büyüklüğünü belirlemede Cohen's d etki büyüklüğü analizi uygulandı. Araştırmaya başlamadan önce, adölesan ve ebeveynlerden katılım ve kurum ve etik kurul izinleri alındı.

Bulgular: Girişim öncesi deney ve kontrol grubundaki adölesanların değişkenlerinin homojen olduğu saptandı (p >.05). Girişim sonrası deney grubundaki katılımcıların Teknoloji Bağımlılığı ve Egzersiz Engelleri düzeylerinin kontrol grubuna kıyasla önemli ölçüde daha düşük olduğunu saptandı. Ek olarak, müdahale grubunun Egzersiz Faydaları, Fiziksel Aktivite Etkinliği, genel MET puan ortalamaları, kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha yüksek bulundu (p <.001). Bu etkilerin üç ay boyunca çok büyük etki büyüklüğünde (Cohen's d >= 2.00) sürdüğü görüldü.

Sonuç: Araştırma sonucunda PROBTEK - Yönetim Programının adölesanlarda problemli teknoloji kullanımını azaltmada ve fiziksel aktiviteyi artırmada etkili olduğu görüldü. Bu okul temelli müdahalelerin gençlerin dijital alışkanlıklarını dönüştürmede kritik bir rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adölesan davranışı, Fiziksel aktivite, Problemli teknoloji kullanımı, Randomize kontrollü çalışma, Sağlığı geliştirme

SB-048
Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Mikrobiyota Farkındalığı ve Yeme Tutumuna Etkisi

Yeşim Ceylantekin[1], Saliha Dilara Yalçın[2]
[1]*Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi/ Halk Sağlığı Anabilim Dalı/Afyonkarahisar*
[2]*Konya Ilgın Dr Vefa Tanır Devlet Hastanesi/Halk Sağlığı Anabilim Dalı / Konya*

Amaç: Sıklıkla ergenlik döneminde başlayan yeme bozuklukları çok bileşenli bir yapıdan oluşmaktadır. Başta riskli yeme davranışları olmak üzere pek çok psikolojik problemin, beliren yetişkinlik olarak da adlandırılan üniversite öğrencilerinde yaygın olduğu dikkat çekmektedir. Diğer yandan diyetin bağırsak mikrobiyomu üzerinde önemli bir itici gücü olduğu düşünüldüğünde mikrobiyota farkındalığı yeme tutumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının mikrobiyota farkındalığı ve yeme tutumuna etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel türde yapılan araştırmanın evrenini hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin tamamı oluşturdu. Örneklem hesabı yapılmadan evrenin tümüne ulaşılmaya çalışıldı. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmaya gönüllü 359 öğrenci oluşturdu. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Verilerin toplanmasında sosyodemografik özellikler bilgi formu, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Mikrobiyota Farkındalık Ölçeği, Yeme Tutum Ölçeği kullanıldı. Araştırma verileri SPSS 22.0 ile analiz edildi. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilks testi ile değerlendirildi. Verileri değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotların yanı sıra Student-t testi, Pearson ki-kare testi, çoklu regresyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20,43±2,43'tür. Öğrenciler %31,8'i birinci sınıftadır. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ortalaması ±SD 21,14±6,87, Mikrobiyota Farkındalığı Ölçeği ortalaması ±SD 67,08±11,51,Yeme Tutum Ölçeği ortalaması ±SD 13,55±11,41'dir. Öğrencilerin okudukları sınıfları ile mikrobiyota farkındalığı arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0,05$). Öğrencilerin cinsiyeti ve yaşı ile sosyal medya bağımlılığı ve mikrobiyota farkındalık düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadı ($p>0,05$). Çocuğun beslenme biçimi ile anne ve babasının beslenme biçimi arasında anlamlı ilişki bulundu ($p<0,05$). Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ile Yeme Tutum Ölçeği arasında olumlu yönde anlamlı korelasyon bulundu ($r=0,19$, $p<0,01$). Çoklu regresyon analizinde öğrencilerin beslenme tutumunun %21 oranındaki varyansın medya kullanımı ($\beta=-0,50$, $p=0,001$) ile günlük zamanını sosyal medyada geçirme ($\beta=-0,006$, $p=0,001$) öğrencinin yaşı ($\beta=0,041$, $p=0,001$) ile açıklandığını göstermektedir.

Sonuç: Sosyal Medya Bağımlılığı öğrencilerde orta düzeydedir. Mikrobiyota Farkındalığı orta düzeyin üzerindedir. Öğrencilerin yeme tutumu ise oldukça düşük seviyededir. Öğrencilerin beslenme tutumlarını sosyal medya kullanımı ve sosyal medyada zaman geçirmek olumsuz, öğrencinin yaşı ise olumlu etkilemiştir. Öğrencilerin sosyal medyada daha fazla mikrobiyota farkındalığına yönelik izlemler yapması ve yeme tutumlarını da bu doğrultuda düzenlemesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, mikrobiyota, sosyal medya, yeme tutumu

SB-049
Adölesanlara Uygulanan Akran Zorbalığı Farkındalık Eğitiminin Akran Zorbalığı, Empati Ve Sempati Düzeyine Etkisi

Tuba Köse, Alime Selçuk Tosun
Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,Konya

Amaç: Çağımızda zorbalık gençlerin sağlıklarında olumsuz değişimlere neden olmaktadır ve önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir.Bu araştırma, adölesanlara uygulanan akran zorbalığı farkındalık eğitiminin akran zorbalığı ve mağduriyeti, empati ve sempati düzeyine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır

Gereç-Yöntem: Bu çalışma ön test-son test, paralel grup randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Bu çalışma 28 Şubat 2024–11 Nisan 2024 tarihleri arasında Karaman Bifa Anadolu Lisesi'nde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 32 müdahale, 32 kontrol grubunda olmak üzere toplam 64 adölesan oluşturmuştur. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu, Adölesanlarda Empati ve Sempati Kurma Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Müdahale grubundaki adölesanlara beş oturumundan oluşan akran zorbalığı farkındalık eğitim programı uygulanmıştır. Müdahale grubu 16 kişilik olacak şekilde iki gruba ayrılmıştır. Oturum süreleri 40-45 dakikadır. Kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Araştırmanın etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı (Etik No:2023/82, Tarih:24.11.2023) alınmıştır. Ayrıca verilerin toplanabilmesi için Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden yazılı kurum izni (Sayı: E-42933958-100-702110, Tarih:14.02.2024) alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ki-kare analizi, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Müdahale ve kontrol grubundaki adölesanların ön test ve son test Akran Zorbalığı Belirme Ölçeği "mağdur" ve "zorba" toplam puan ortalamaları arasında istatiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Müdahale ve kontrol grubundaki adölesanların ön test ve son test bilişsel empati, duygusal empati ve sempati alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak adölesanlara uygulanan bu eğitim programının zorbalığı ve mağduriyeti azalttığı, empati ve sempati düzeylerini artırdığı saptanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada empati ve sempati duygusal faktörlerinin zorbalık davranışlarını değiştirmedeki etkinliğinin ortaya konulmasının yanı sıra, müdahaleye daha farklı duygusal ve bilişsel faktörlerin dahil edilmesi gerekliliği yönüyle de literatüre katkı sağlayabilir. Gelecek çalışmalarda okul sağlığına yönelik farklı yaş gruplarında akran zorbalığı ve empati ve sempati kavramının birlikte ele alındığı eğitim programının oturum sıklığı ve süresi dikkate alınarak davranış değişimine yönelik araştırmalar planlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Akran zorbalığı, Empati, Mağduriyet, Sempati

SB-050
Adölesanlarda Öz Güven, İyi Oluş, Empati ve Sempati Düzeyinin Akran Zorbalığı ile İlişkisinin İncelenmesi

Ümmügülsüm Ünsal Yüceer, Alime Selçuk Tosun
Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, KONYA

Amaç: Akran zorbalığı adölesanları birçok yönden etkileyen önemli bir halk sağlığı endişesidir. Bu araştırma adölesanlarda akran zorbalığı, öz güven, iyi oluş, empati ve sempati düzeyini belirlemek; akran zorbalığı ile öz güven, iyi oluş, empati ve sempati düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek; akran zorbalığını etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Konya ili merkezinde öğrenim gören 3468 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü ise 1250 öğrencidir. Araştırma verilerinin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu (AZBÖ), Öz Güven Ölçeği, Ergenler İçin Beş Boyutlu İyi Oluş (EPOCH) Ölçeği, Adölesanlarda Empati ve Sempati Kurma Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulundan etik kurul onayı (2023/95,Tarih:29.12.23), verilerin toplanabilmesi için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı kurum izni (Sayı: E-83688308-605.99-97555733, Tarih:26.02.24) alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, bağımsız gruplarda t testi, Oneway ANOVA testi, Pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre adölesanların zorba toplam puan ortalaması 73,62±22,53 ve mağdur toplam puan ortalaması 79,37±22,86 olarak saptanmıştır. Adölesanların zorba toplam puanı ile öz güven düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($r=0,012, p>0,05$), iyi oluş ($r=-0,710, p<0,05$), bilişsel empati ($r=-0,111, p<0,05$) duygusal empati ($r=-0,490, p<0,05$) ve sempati düzeyi ($r=-0,310, p<0,05$) arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Adölesanların mağdur toplam puanı ile öz güven ($r=-0,311, p<0,05$) ve iyi oluş düzeyi ($r=-0,780, p<0,05$) arasında negatif yönlü, bilişsel empati ($r=0,610, p<0,05$) ve duygusal empati ($r=0,404, p<0,05$) düzeyi ile istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, sempati düzeyi ile anlamlı bir ilişki olmadığı ($r=-0,630, p>0,05$) tespit edilmiştir. Adölesanların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, okul başarısı, iyi oluş, bilişsel empati, duygusal empati ve sempati düzeylerinin zorba toplam puanı üzerindeki değişimin %71,2'sini açıkladığı belirlenmiştir (Adjusted $R2=0,712$ $p<0,05$). Adölesanların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, okul başarısı, öz güven, iyi oluş, bilişsel empati ve duygusal empati düzeylerinin mağduriyet toplam puanı üzerindeki değişimin %73,6'sını açıkladığı belirlenmiştir (Adjusted $R2=0,736$ $p<0,05$).

Sonuç: Adölesanların zorbalık ve mağduriyetinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Adölesanların, iyi oluş, empati ve sempati düzeyi akran zorbalığının, öz güven, iyi oluş ve empati düzeyi ise akran mağduriyetinin önemli yordayıcılarıdır. Bu sonuçlar doğrultusunda akran zorbalığı ve mağduriyetinin yaygınlığında etkili olan faktörlerin belirlenmesi, bu faktörlerin birbiri ile ilişkisinin araştırılması, adölesanların akran zorbalığı ve ilişkili faktörler konusunda farkındalığının artırılmasına yönelik müdahale çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Empati, İyi oluş, Öz güven, Sempati

SB-051
Hemşirelik Öğrencilerinin Afet Risk Algısı İle Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi

M. Akif Sami Toker[1], Betül Esra Çevik[1], Nuran Güler[2]
[1]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Suşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü
[2]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı

Amaç: Afetler dünya çapında ölüme, yaralanmaya, ekonomik kayba, sosyal çöküşe ve çevresel hasara neden olmaktadır. Hemşireler, afetler sırasında sağlık hizmetlerinin sağlanmasında kritik bir rol oynadıkları için afetlere yönelik hazırlıklı olmaları büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik öğrencileri, gelecekte bu profesyonel rolü üstlenecek adaylar olarak, afetlere karşı duyarlı ve hazırlıklı olmaları gereken bir gruptur. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin afet risk algısı ile genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Çalışma Mart 2023- Nisan 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 862 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Üniversite Öğrencileri Afet Risk Algısı Ölçeği, Genel Afet Hazırlık İnanç Ölçeği kullanılmıştır. Veriler sınıf ortamında öğrencilere dağıtılarak doldurmaları sağlanmıştır.Verilerin analizinde SPSS 23 programı ile tanımlayıcı istatistikler, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay ve araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %67.6'sı kadın, %32.4'ü erkektir. Öğrencilerin %65.9'u daha önce afet yaşamış olduğunu bildirmiştir. Öğrencilerin %42.4'ü herhangi bir afet eğitimi almadıklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin afet risk algısı puan ortalaması 61.37±11.04 ve genel afet hazırlık inancı puan ortalaması 112.68±11.36 olarak bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin Afet Risk Algısı Ölçeği puanı ile Genel Afet Hazırlık İnanç Ölçeği puanı arasında zayıf düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin afet risk algısının, öğrencilerin genel afet hazırlık inanç durumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve genel afet hazırlık inanç durumundaki toplam değişimin %23'ünün afet risk algısı değişkeni tarafından açıklandığı belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin afet hazırlık düzeylerinin yüksek olduğu ve afet risk algısının öğrencilerin afet hazırlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu alandaki eğitim ve farkındalık çalışmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, afet, afet risk algısı, afete hazırlık

SB-052
Hemşirelik Öğrencilerinin Afet Hazırbulunuşluğu ve Etkileyen Faktörler

Burcu Cengiz, Mert Soran, Enes Akcan
Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Amaç: Toplumların afetlerden etkilenme düzeyini azaltmak için öncesinde yapılacak bireysel ve toplumsal afet hazırlığı ön plana çıkmaktadır. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin afet hazırbulunuşluk düzeyini ve bu düzeyi etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte olan bu çalışma hemşirelik fakültesinde öğrenim gören toplam 434 öğrenci ile Mayıs-Kasım 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veriler Öğrenci Bilgi Formu, Afet Hazırbulunuşluk Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ortalama gibi tanımlayıcı istatistikler ve regresyon analizi kullanılmıştır. Etik kurul onayı Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Karar tarihi:12.04.2023, Karar no: 2023/12-11) alınmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü fakülteden kurum izni ve katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %73.7'si kız, %35.9'u 2.sınıfta öğrenim görmekte, %86.1'i çekirdek aile tipinde, %48.2'sinin en uzun süre yaşadığı yerleşim birimi şehir merkezi olarak saptanmıştır. Öğrencilerin %49.7'sinin annesi ve %47.2'sinin babası ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin %63.6'sının yaşadığı yerde daha önce afet gerçekleşmiş, %53'ü herhangi bir afet hazıroluşluk eğitimine katılmamıştır. Daha önce afet tatbikatına katılan öğrencilerimiz %81.6 oranındayken; %76.5'i okul afet planını bilmediğini ifade etmiştir. Cevresindeki insanları afet yönetimi konusunda uyaran öğrencilerimiz ise katılımcılarımızın %82.7'sini oluşturmaktadır. Öğrencilerin Afet Hazırbulunuşluk ölçeği toplam puan ortalaması 30.69 ±4.26'dır. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin afet hazırbulunuşluğunda %17.5 oranında yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sınıf seviyelerinin, en uzun süre yaşadığı yerleşim biriminin, baba eğitim seviyesinin, afet hazırbulunuşluk eğitimi almalarının ve çevresindeki insanları afet yönetimi konusunda uyarmanın öğrencilerin afet hazırbulunuşluğunu belirleyen faktörler olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmamıza katılan öğrencilerin afet hazırbulunuşluğu orta düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim görmesi, şehirde yaşaması, baba eğitim seviyesinin üniversite ve üzeri olması, afet hazırbulunuşluk eğitimi almış olması ve çevresindeki insanları afet yönetimi konusunda uyarması afet hazırbulunuşluğunu belirleyen faktörler olarak saptanmıştır. Öğrencilere lisans eğitimleri süresince birleşik afet eğitimlerinin hem teorik temelde hem de uygulamalı senaryolar ile aktarılması önerilebilir. Özellikle akademik kurumlarla ilgili olarak, öğrenciler birçok üniversite kampüsünün nüfusunun büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu anlamda öğrenci perspektifinden afet hazırlığını değerlendiren araştırmalar yapılması önerilebilir. Afet hemşireliği çatısı altında dil ve kavram birliği oluşturmak açısından afet hazırlığı ile ilgili yapılacak çalışmalarda ortak bir dil kararına varılması tavsiye edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Afet Planlama, Hemşirelik, Öğrenci

SB-053
Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Eğitimin Afete Hazırlık Algılarına Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma

Tayyip Çapkur, Fatoş Uncu
Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Elazığ

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerine yönelik afet eğitiminin, afet müdahale yeterlilik algıları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Afetlerin karmaşık yapısı nedeniyle hemşirelerin afet müdahalesine yönelik bilgi ve becerilerini geliştirmek hayati öneme sahiptir. Bu çalışma, eğitim programlarının öğrencilerin afetlere hazırlıklı olma düzeylerini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Gereç-Yöntem: Araştırma, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 4. sınıf öğrencileri ile yürütülen ön test-son test randomize kontrollü deneysel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Örneklem, 90 öğrenci (45 deney, 45 kontrol) olarak belirlenmiş ve basit randomizasyon yöntemi kullanılarak gruplara ayrılmıştır. Deney grubuna planlı ve detaylı bir afet eğitimi verilmiştir. Veri toplamak için "Kişisel Bilgi Formu" ve "Afete Müdahale Öz Yeterlilik Ölçeği (AMÖYÖ)" kullanılmıştır. Eğitimden sonra 15 gün içinde son test uygulanmıştır. Veriler SPSS 22 programında analiz edilmiş, t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın ön test sonuçlarında, deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak, son test sonuçlarında deney grubunun AMÖYÖ toplam puan ortalaması (72.53 ± 13.27) kontrol grubuna kıyasla anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Yerinde kurtarma yetkinliği, psikolojik hemşirelik yeterliliği ve kriz yönetimi gibi alt boyutlarda da deney grubunun puanlarının belirgin şekilde arttığı gözlemlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışma, afet eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin afet müdahale yeterlilik algılarını anlamlı derecede artırdığını göstermektedir. Eğitim alan öğrencilerin afet müdahalesinde teknik ve psikososyal becerilerinin geliştiği, kriz anlarında daha bilinçli hareket ettikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, afet eğitiminin hemşirelik müfredatında daha kapsamlı şekilde yer alması gerektiğini ve bu tür eğitimlerin bireysel ve toplumsal düzeyde önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet eğitimi, hemşirelik öğrencileri, afet müdahale yeterliliği

SB-054
Olağan Dışı Durumların Yönetiminde Teknolojinin Kullanımı

Hacer Canatan
Demiroğlu Bilim Üniversitesi

Amaç: Çeşitli doğa afetlerinin etkilerini hafifletmek için uzaktan Algılama, radar, uydu görüntüleme, nesnelerdeki internet, akıllı telefonlar, sosyal medya, arama ve kurtarma teknolojileri ile afetlerin yönetiminde nasıl kullanılabileceğine dair bir genel bakış sunulması amaçlanmıştır. Bu teknolojileri kullanılarak, afetler daha etkili bir şekilde tahmin edebilir, yanıt verebilir, insan hayatlarını kurtarabilir ve altyapı hasarını en aza indirebiliriz. Afetlerde görev alacak sağlık profesyonellerinin bütüncül afet yönetim sisteminde yeni teknolojik gelişmeleri bilmeleri daha etkili çalışmalarına da etki edecektir.

Yöntem: Çalışma, Ulusal /uluslararası raporların ve ulusal doküman analizi ve geçmiş yayınlanan kaynaklar baz alınarak dokümanların elektronik veri tabanlarından ve basılı kaynaklarından taranması sonucunda elde edilmiştir. Bu çalışma, literatür incelemesine dayanan derleme çalışmasıdır.

Bulgular: Mobil teknolojiden yararlanarak, bireyler engellenen yollar, hasarlı altyapı veya acil tıbbi ihtiyaçlar gibi sorunları hızlı ve kolay bir şekilde bildirebilir. Blockchain, önceki kayıtlara güvenli bir şekilde bağlanarak, kurcalamaya dayanıklı bir veri zinciri oluşturur. Bu özellik, kaynak tahsisi, lojistik ve acil durum protokolleri gibi afet müdahalesine ilişkin hayati bilgilerin değiştirilmeden ve güvenilir kalmasını sağlar. Topluluk temelli yaklaşımların önemli bir yönü, bir topluluk içindeki bireyleri birbirine bağlamak ve güçlendirmek için özel olarak tasarlanmış mobil uygulamaların kullanılmasıdır.

Sonuç: Teknolojinin kullanımı ile afetlerin yönetimini büyük ölçüde kolaylaştırabiliriz. Bu teknolojiler sayesinde kriz durumlarının verileri, görselleştirmeleri ve analizleri gerçek zamanlı olarak kullanılabilir ve daha iyi karar alma ve acil durum müdahalesini kolaylaştırır. Afet verilerinin analizinde yapay zekanın kullanımı, gelecek için umut vadeden bir alandır. Bu araçları kullanarak, doğal afetlerin etkilerini daha iyi tahmin edebilir ve bunlara önceden hazırlanabiliriz. karar vericiler, acil müdahale ekipleri ve etkilenen topluluklar doğru ve güncel bilgilere erişebilir, bu da bilinçli kararlar almalarını ve hızlı eylemlerde bulunmalarını sağlar.

Anahtar Kelimeler: olağan dışı durum, teknoloji, yapay zeka

SB-055
Kahramanmaraş Depremi Sonrasında Afet Bölgesine Çalışmaya Giden Gönüllü Hemşirelerin Deneyimleri: Kalitatif Bir Çalışma

Sebahat Gözüm[1], Merve Şıklaroğlu[1], Züleyha Öğür[2]
[1]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Antalya, Türkiye*
[2]*T.C. Sağlık Bakanlığı, Antalya İl Sağlık Müdürlüğü, Antalya, Türkiye*

Amaç: Afetler; zamanı belli olmayan, can ve mal kayıplarına neden olan, ağır ekonomik sonuçları bulunan, uzun dönemde ciddi sağlık sorunlarına neden olan önemli bir halk sağlığı problemidir. Afet yönetiminde ve afetlerden etkilenen bireylere yardım etmede hemşireler hayati bir rol oynayarak afete hazırlık, afet müdahalesi ve iyileştirme süreçlerinde yer almaktadır. Bu çalışmada, Kahramanmaraş depremi sonrasında afet bölgesine çalışmaya giden gönüllü hemşirelerin deneyimleri ve görüşlerinin derinlemesine anlaşılması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Fenomenolojik bir çalışma tasarımı kullanılarak yürütülen çalışmaya Kahramanmaraş deprem bölgesine belirtilen sağlık kurumlarından afet sonrası ilk bir ay içerisinde Antalya'dan gönülllü olarak giden, Türkçe konuşabilen ve anlayabilen 20 hemşire dahil edilmiş olup Zoom üzerinden online derinlemesine bireysel görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların verileri, araştırmacılar tarafından literatüre dayandırılarak oluşturulan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılarak derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizi; tema, betimsel ve içerik analizlerinden oluşmaktadır. Veriler toplandıktan sonra verilerin ham dökümü Nvivo 10 programına aktarılıp tekrar okunarak yazılı hale getirilmiştir. Analizler, Giorgi'nin fenomenolojik yöntem analizi kullanılarak beş aşamada yapılmıştır. Bu çalışmada, Nitel Araştırmaların Raporlanması için Birleştirilmiş Kriterler Kontrol Listesi (COnsolidated criteria for REporting Qualitative research [COREQ]) yönergeleri yer almaktadır. Çalışma için Akdeniz Üniversitesi Tıbbi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay ve Antalya İl Sağlık Müdürlüğü'nden resmi izin alınmıştır. Katılımcılara Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak çalışmanın amacı, veri toplama yöntemleri ve gizlilik hakkında sözlü ve yazılı bilgi verilmiştir.

Bulgular: Çalışmada beş ana tema ortaya çıkmıştır: Afet bölgesine yönelik hissedilenler, afet bölgesine giderken yapılan hazırlıklar, afet bölgesinde yapılanlar, afet bölgesinde karşılaşılan durumlar ve gelecekteki afetlere hazırlık için gönüllü hemşirelere öneriler. Hemşirelerin afet bölgesine yönelik hislerinde psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerinin yanında olumlu etkilenmelerinin de olduğu belirlenmiştir. Afet bölgesine giderken hemşireler psikolojik hazırlık, kişisel malzeme hazırlıkları ve tıbbi malzeme hazırlıkları yapmıştır. Hemşireler afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması, tıbbi müdahale ve bakım verme, organizasyon ve koordinasyonu sağlama, lojistik desteği sağlama ve güvenli alan oluşturma görevlerini gerçekleştirmiş olup bölgede bu görevleri gerçekleştirirken zorluklarla karşılaşmıştır. Hemşireler afet bölgesindeki deneyimleri sonucunda gelecekteki afetlere hazırlık için gönüllü hemşirelere önerilerde bulunmuştur.

Sonuç: Hemşireler afet hazırlık eğitimi almaları konusunda kurumları tarafından teşvik edilmeli ve etkin bir afet yönetim sistemini oluşturmak için hemşirelerin görüşlerine tam olarak başvurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Deneyim, Depremler, Hemşire, Kalitatif çalışma, Türkiye

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-056
Sağlık İnanç Modeli Temelli Eğitimin Hemşirelik Öğrencilerinin Genel Afet Hazırlık İnançlarına ve Afete Müdahale Öz Yeterlilik Düzeylerine Etkisi; Şanlıurfa ve Gaziantep Örneği

Sezer Avcı[1], Fatma Ersin[2], Betül Kaplan[3], Medine Kılıç[2]
[1]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Afşin Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye.*
[2]*Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye.*
[3]*Gaziantep İslami Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye.*

Amaç: Literatürde, hemşirelerin afet yönetimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirtilmektedir. Ayrıca hemşire öğrencilere afet hemşireliği ve yönetimi eğitimi vermenin, afete maruz kalan bireyler ve toplumlar için ölüm oranlarının azalması, gelişmiş sağlık hizmetleri ve afetle ilgili maliyetlerin azalması gibi olumlu sonuçlar doğuracağına da ifade edilmektedir. Ayrıca literatürde hemşirelerin afet ve afet yönetimi konusunda, afetlerin her aşamasında eğitilmelerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında hemşirelikte birçok alanda kullandığımız model ve teorilerin, afetlere uyarlanarak kullanılabileceği ve bu modeller kullanılarak afetler konusunda eğitimler planlanması üzerine literatürde çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Literatürde, algının sağlık riskleriyle ilgili davranış değişikliğini nasıl etkileyebileceğini incelemek için kullanılabilecek bir dizi davranış değişikliği modelinin olduğu belirtilmektedir. Sağlık İnanç Modeli (SİM)'de bunlardan biridir. Ülkemizin deprem kuşağında olması, hemşirelerin afetler konusundaki bilimsel bilgilerinin boyutunu anlamak ve en iyi bakım uygulamalarını sağlamak için özellikle depreme yönelik afet eğitiminin temel hemşirelik eğitiminin bir parçası olarak yer alması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin halk sağlığı hemşireliği dersleri kapsamında afet hemşireliği ve yönetimi konusunda kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmelerinin afetler nedeniyle oluşabilecek birçok sorunun çözümünde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma Sağlık İnanç Modeli temel alınarak yapılan eğitimin öğrencilerin afete hazırlık inançlarına ve afete müdahale öz yeterlilik durumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma yarı deneysel tipte olup 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Türkiye'nin doğusunda biri vakıf diğeri devlet üniversitesi olmak üzere iki üniversitenin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinde gerçekleştirildi. Evreni 238 hemşirelik öğrencisidir. Verilerin toplanmasında Anket Formu, Genel Afet Hazırlık Ölçeği (GAHÖ) ve Afete Müdahale Öz-Yeterlik Ölçeği (AMÖYÖ) kullanıldı. Eğitimler afet yönetim aşamaları göz önünde bulundurularak ve haftada 1 saat olmak üzere toplam 8 haftada SİM temel alınarak gerçekleştirildi. Eğitimler devlet üniversitesinde yüz yüze düz anlatım yöntemi, vakıf üniversitesinde yüz yüze örnek olay yöntemi (senaryolar) kullanılarak gerçekleştirildi. Senaryo grubunda 108, eğitim grubunda 77 olmak üzere araştırmanın örneklemi 185 hemşirelik öğrencisidir. Araştırmanın uygulaması için gerekli izinler ve etik kurul onayı alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan her iki grupta da GAHÖ toplam puanı ve bazı alt boyutlarda (Öz Etkililik, Algılanan Duyarlılık, Algılanan Faydalar) ön-test ile son-test arasında anlamlı fark bulundu (GAHÖ: Eğitim grubunda t=-3,067, p=,002; Senaryo grubunda t=-3,062, p=,003; Öz Etkililik: Eğitim t=-2,731, p=,007; Senaryo t=-2,601, p=,012; Algılanan Duyarlılık: Eğitim t=-0,201, p=,039; Senaryo t=-3,048, p=,001; Algılanan Faydalar: Eğitim t=-3,131, p=,002; Senaryo t=-3,155, p=,002). (AMÖYÖ) toplam puanı her iki grupta da grup içi olarak anlamlı artış gösterdi (Eğitim: t=2.446, p=.015; Senaryo: t=2.583, p=.011) ancak gruplar arası karşılaştırmada son-test (t=1.083, p=.115) düzeylerinde anlamlı fark bulunmadı. AMÖYÖ'de Yerinde Kurtarma Alt Boyutu açısından Eğitim grubunda grup içi fark anlamlı bulunarak ön-test ile son-test arasında artış sağlandı (t=-2.129, p=.042), ancak Senaryo grubunda bu fark anlamlı çıkmadı (t=-1.259, p=.098) ve gruplar arası son-test karşılaştırmada (t=1.857, p=.065) anlamlı farklılık tespit edilmedi. Psikolojik Hemşirelik Alt Boyutu (PHAB) için ise her iki grupta grup içi artış anlamlı bulundu (Eğitim: t=3.336, p=.001; Senaryo: t=3.305, p=.001) ancak gruplar arası fark, son-test (t=.877, p=.638) sonuçlarında anlamlı çıkmadı.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde SİM temel alınarak verilen eğitim öncesine göre eğitim sonrası genel afet hazırlık inanç ve afete müdahale öz yeterlilik düzeylerinin her iki grupta da arttığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Afete Müdahale Öz Yeterliliği, Genel Afet Hazırlık İnançları, Sağlık İnanç Modeli, Öğrenciler

SB-057
Sağlık Alanında Eğitim Gören Lisans Öğrencilerinin Afete Hazırbulunuşluk ve Afet Risk Algılarının Belirlenmesi: Karma Tasarım Çalışması

Media Subaşı Baybuğa[1], Mehtap Çullu[2], Zeynep Çetinkaya[1], Hatice Küreci[3]
[1]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla*
[2]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla*
[3]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Muğla*

Amaç: Afetler, ciddi can ve mal kaybına yol açan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Üniversiteler, öğrencilerin afetlere hazırbulunuşluğunu arttırmada önemlidir. Özellikle sağlık alanında eğitin gören öğrenciler gelecekteki afetlerde ön safhalarda yer alarak insanların yaşamlarını kurtarmada görev alacaklardır. Bu nedenle özellikle sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin afetlere ilişkin hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda bu araştırma sağlık alanında eğitim gören lisans öğrencilerinin afete hazırbulunuşluk ve afet risk algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Karma araştırma tasarımı kullanılarak yapılan bu çalışmada, nicel boyutun örneklemini bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri, Tıp ve Diş Hekimliği fakültelerinde eğitim gören 452 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Bilgi Toplama Formu, Afete Hazırbulunuşluk Ölçeği ve Üniversite Öğrencileri Afet Risk Algısı Ölçeği ile Google Forms linki oluşturularak çevrimiçi olarak toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunu ise amaçlı örnekleme ile bu fakültelerde eğitim gören 24 öğrenci oluşturmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak farklı sağlık alanlarında eğitim gören öğrencilerle odak grup görüşmesi ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma öncesi etik kurul onayı, kurum izni ve çevrimiçi bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,51±1,64, %64,2'si kızdır. Öğrencilerin %69,0'unun afet yaşadığı, %14,6'sının afet nedeniyle kayıp yaşadığı ve %68,1'inin afetle ilgili bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Afete Hazırbulunuşluk Ölçeği toplam puanı ile cinsiyet, afet yaşama durumu ve afet eğitimi alma durumu arasında istatiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin Afet Risk Algısı Ölçeği toplam puanı ile afet ile ilgili eğitim alma durumu arasında istatiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin Afet Risk Algısı ve Afete Hazırbulunuşluk düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur ($r=-0,382$, $p<0,05$). Araştırmanın nitel boyutunda odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular; "Afete ilişkin algı ve deneyimler", "Afete yönelik hazır oluş durumu", "Afet durumunda verilen hizmetlere yönelik deneyim ve görüşler" ve "Afet yönetimine ilişkin görüş ve öneriler" olmak üzere dört ana tema olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Afete hazırbulunuşluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin afet risk algısının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu anlamda; sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin afet hazırbulunuşluğunu ve afetlerdeki rol ve sorumlukları hakkında farkındalıklarının arttırılmasına yönelik farklı strateji ve özellikle teknoloji kullanılarak planlı çalışmaların yapılması, müfredat ve ders içeriklerinin revize edilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: afet, hazırbulunuşluk, risk algısı, sağlık, üniversite öğrencisi

SB-058
Hemşirelik öğrencilerinde gelecek kaygısı, beyin göçü tutumları ve kariyer karar verme yetkinlikleri

Filiz Özkan, Betül Şenbay
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri

Giriş ve Amaç: Gelecek kaygısı ve beyin göçü ile ilgili düşünceler mezunların kariyer planlamalarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Kişinin devam eden hayatının, mesleki performansının ve mesleki doyumunun belirleyicisi alınan kariyer kararlarıdır. Kariyer kararı verme yetkinliği, kariyer planlama ve kariyer geliştirme aşamasında gerekli olan gelişim görevlerine ve eylemlerini gerçekleştirebilmesi için bireyin kendi yeteneğinde olan inancına odaklanır. Türkiye'de mezun sayısını artırma çabalarına rağmen istihdamın sınırlı kaldığı görülmektedir. Mezunların istihdam oranlarının düşük olması hemşirelik adaylarının işsizlik kaygısını artırabileceği, bunun gelecek kaygısına neden olabileceği ve beyin göçleri ile sonuçlanabileceğini düşünülmektedir. Türkiye son yıllarda tıbbi beyin göçünün önemli oranda arttığı ülkelerden biri durumuna gelmiştir. Araştırmalar hemşirelik mezunları arasında artan işsizliğin göçü tetikleyerek insan sermayesi kaybına neden olabileceği endişesini dile getirmiştir. Ancak konuyla ilgili kaynaklar oldukça kısıtlıdır. Ayrıca literatüre bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı, beyin göçü tutumları ve kariyer karar verme yetkinliklerini birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple bu çalışma hemşirelik öğrencilerinde gelecek kaygısı, beyin göçü tutumları ve kariyer karar verme yetkinliklerini incelemek amacı ile planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinde gelecek kaygısı, beyin göçü tutumları ve kariyer karar verme yetkinliklerini incelemek amacı ile tanımlayıcı tipte yapıldı Araştırma Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde Mart 2025 tarihinde gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini; araştırmanın yapıldığı 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Dördüncü Sınıf Hemşirelik öğrencilerinin tümü (200) oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, araştırma evreninden araştırmayı kabul eden tüm öğrenciler (137) araştırmanın örneklemini oluşturdu. Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan etik kurul onayı ve katılımcılardan gönüllü onam alındı. Veri toplama aracı olarak; 'Tanıtıcı Özellikler Formu', "Hemşirelik Öğrencilerinde Göçe Yönelik Tutum Ölçeği", "Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği" ve "Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği" kullanıldı. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics Version 26 istatistik paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (n), yüzde (%), ortalama, standart sapma, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis testleri ve Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamasının 22.34, %85.4'ünün kadın, %8'inin çalıştığı, %52.6'sının akademik başarısının orta düzey olduğu, %35.3'ünün akademik etkinliklere katıldığı, %48.9'unun bir kariyer hedefinin bulunduğu, %90.5'inin daha önce yurtdışına çıkmadığı, %27.0'ının bir yabancı dil bildiği belirlendi. Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği puanı 155.921± 21.427; Hemşirelik Öğrencilerinde Göçe Yönelik Tutum Ölçeği puanı 50.819±11.924; Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği puanı 32.609±8.860 olduğu bulundu. Akademik etkinliklere katılma ve kariyer hedefleri bulunma durumlarının kariyer karar verme yetkinliğinde önemli olduğu bulundu ((p<=0.05). Öğrencilerin Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği ile Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği arasında (rho=-0.20) negatif, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulundu (p<=0.05).

Sonuç ve öneriler: Çalışmada Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği, Hemşirelik Öğrencilerinde Göçe Yönelik Tutum Ölçeği ve Gelecek Kaygısı Ölçeği puanlarının orta düzeyde olduğu belirlendi. Öğrencilerin kariyer hedeflerinin olmasının kariyer yetkinliklerini etkilemesi sebebi ile öğrencilerin kariyer gelişimlerini destekleyecek uygulamaların arttırılması ve konuya ilişkin uygulamalı çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Sözcükler: Beyin Göçü, Gelecek Kaygısı, Kariyer Kara Verme Yetkinliği

SB-059
Dijital Halk Sağlığı Hemşireliği: Roller, Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Sena Tılfarlıoğlu, Duygu Ayar
Gaziantep İslam Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi

Küreselleşen dünyada sağlık hizmetleri boyut değiştirmeye ve dijital teknolojileri mevcut sitemlere entegre etmeye başlamıştır. Hemşireler, sağlık bakımının önemli bileşenleri olarak bu sürece dahil olup yönetim ve denetimde önemli bir rolleri olduğunun farkında olarak bu alanda mesleki gelişimlerini sürdürebilmelilerdir. Teknolojinin etkin biçimde kullanılması, hemşirelerin iş yüklerini hafifletirken hasta bakımının da kalitesinin arttırılmasında rol oynayacaktır. Bu sürecin önünde; bilgiye erişim, etik ve yasal problemler, tele tıp sistem entegrasyonundaki hatalar ve sisteme olan güven eksikliği, dijital okuryazarlık düzeylerinin düşük olması gibi engeller olduğu görülmektedir. Bu problemlerin üstesinden gelebilmek için halk sağlığı hemşirelerine oldukça önemli görevler düşmektedir. Halk sağlığı hemşireleri bu sorunların farkında olarak kurum yöneticileri, üniversiteler, politika yapıcılar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile ortak hareket ederek çözümler geliştirebilmelidir. Sonuç olarak, dijital teknolojilerin kamu sağlık hizmetlerinde kullanımının teknik, etik, politik engellerinin olduğu bilinmektedir. Halk sağlığı hemşireleri bu engeller ve zorlukların bilincinde olarak, ortak projelerle bu teknolojilerin sağlık hizmetlerine başarılı bir şekilde entegre edilmesi ve uygulanması için çaba sarf etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Dijital halk sağlığı hemşireliği, dijital hemşirelik engelleri, dijitalleşmede zorluklar, tele tıp

SB-060
Serbest Hemşirelerin Girişkenlik, İş Doyum Düzeyleri Ve Meslek Deneyimlerinin Belirlenmesi

İlker Murat Avcıbaşı[1], Elif Ateş[2]
[1]*Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Serbest çalışan hemşirelerin girişkenlik düzeylerini, iş doyumları ile arasındaki ilişkiyi ve kariyerlerindeki zorluk ve fırsat deneyimlerinin mesleki çerçeveden değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma karma metot içeren bir araştırmadır. Serbest çalışan hemşirelerin girişkenlik ve iş doyum düzeylerini belirlemek için kesitsel tipte tanımlayıcı, mesleki deneyimlerini anlamak için fenomenolojik desen izlendi. Araştırmanın evrenini İstanbul, Tekirdağ ve Edirne illerinde mesleğini serbest olarak icra eden hemşireler oluşturmaktadır. Girişkenlik düzeylerini ölçmek için Rathus Atılganlık Envanteri, iş doyum düzeylerini belirlemek için Minnesota İş Doyum Ölçeği ve nitel görüşmede kullanmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı.

Bulgular: Bu çalışmaya e-anket yoluyla katılan 21 ve bunların içerisinden yüz yüze görüşmeye katılan 9 serbest hemşirenin verileri incelendi. Katılımcıların %76,2'si (n=16) İstanbul'da faaliyet gösteriyordu; %71,4'ü (n=15) kadın, %66,7'si (n=14) evli, %38,1'i (n=8) lisans mezunu idi. Katılımcıların en küçüğü 28, en büyüğü 53 yaşında olmakla birlikte ortalama 36,8 ± 9,5 yaşındaydı. Serbest çalışan hemşirelerin RAE puanlarının ortalaması 34,67 ± 20,45 idi. Serbest hemşirelerin MİDÖ puan ortalaması 83,9 ± 8,64, iç doyum alt boyutu puan ortalaması 51,43 ± 4,38 ve dış doyum alt boyutu puan ortalaması 32,48 ± 5,17 idi. Serbest hemşirelerin girişkenlik düzeyleri ile MİDÖ iç doyum alt boyutunda anlamlı düzeyde pozitif yönlü korelasyon vardı (p=0.045, r=0.442).

Sonuç: Sonuç olarak; serbest hemşirelerin girişkenlik seviyeleri normal, iş doyum düzeylerinin yüksek olduğu görüldü. Girişkenlik düzeylerini arttırmak için eğitimler düzenlenmesi ve konuyla ilgili daha fazla çalışmanın yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Serbest hemşire, mesleki deneyim, iş doyumu

SB-061
Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinde Aleksitimi ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği

Serap Ekinci Torlak, Berna Bayır
KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya

Giriş-Amaç: İnternetin aşırı kullanımının patolojik kumar veya yeme bozuklukları gibi kişisel, ailevi ve mesleki sorunlara yol açtığı ve bu durumun ruhsal bir sorun olarak değerlendirilmesi gerektiği öne sürülmektedir. Daha çok genç yetişkinlik sürecinde görülmesine rağmen farklı yaş popülasyonlarında da görülmeye başlamıştır. Bu araştırmada, Konya ilinde bulunan üniversitelerin hemşirelik son sınıf öğrencilerinde aleksitimi ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırmanın evrenini; Konya ilinde bulunan üç üniversitenin hemşirelik son sınıfında eğitim gören 369 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, araştırmaya alınma kriterlerini taşıyan ve gönüllü olarak araştırmaya katılan 180 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya başlamadan önce KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Uygulamalar etik kurulundan onay alınmıştır (Karar no: 2022/016). Araştırmanın verileri Sosyo-demografik Veri Formu, Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) ile toplanmıştır. İstatistiksel analiz için SPSS for windows-25 programı kullanılmış ve verilerin değerlendirilmesinde bağımsız gruplarda t-testi, çoklu grupların karşılaştırılmasında varyans analizi, ilişkisel çıkarımlarda Pearson Korelasyon analizi ve ileri analizler için Linear regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin YİBT-KF toplam puan ortalaması 37,2±16,36; TAÖ-20 toplam puan ortalaması ise 57±10,09 bulunmuştur. Bu puanlara göre katılımcıların %30'u aleksitimik ve %13,3'ünün riskli internet kullanıcısı olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda YİBT-KF ve TAÖ-20 puan ortalamaları arasında anlamlı, pozitif yönlü zayıf düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca YİBT-KF toplam puanı ile aleksitimi alt boyut puan ortalamaları arasında da anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). İncelenen değişkenlerden annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, yaşanılan yer, yakın arkadaş sayısının ve internet sıklığının aleksitimiyi etkilediği, anne ile vakit geçirme, baba ile vakit geçirme, sosyal medya arkadaş sayısının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, son sınıf hemşirelik öğrencilerinde orta düzeyde internet bağımlılığı ve aleksitimi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi arttıkça aleksitimi düzeyi de artmaktadır. Bu durumun hemşirelik mesleğinde hasta bakımına olumsuz yansıyabileceği, aleksitimik durumun özellikle empati yapma durumu üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda internet ya da teknoloji bağımlılıkları konusunda üniversitelerde uygulanacak projeler geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, hemşirelik, internet bağımlılığı, öğrenci hemşire

SB-062
Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekaya Yönelik Tutumları Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Metodolojik Bir Çalışma

Ecem Çiçek Gümüş, Feyza Demir Bozkurt, Hilal Büyüktopaç Çakıcı, İlknur Dolu
Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bartın, Türkiye.

Giriş: Son yıllarda, yapay zeka (YZ) teknolojilerinin hızla ilerlemesi, toplumsal sistemler üzerinde kayda değer etkiler yaratmış ve sağlık sektöründe geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Bu durum, hemşirelik eğitiminin değişen ihtiyaçlara uyum göstermesini ve YZ uygulamalarının yükseköğretim müfredatlarına entegre edilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Hemşirelikte teknoloji okuryazarlığının geliştirilmesi, yapay zeka kullanımını artırarak hasta bakımının kalitesini ve hemşirelik mesleğinin ilerlemesini destekleyecektir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutumlarının incelenmesi ve bu teknolojinin lisans eğitimine entegrasyonu büyük önem taşımaktadır.

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutumları ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirliğini değerlendirmek amacıyla metodolojik olarak yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırmada Araştırma, hemşirelik öğrencileri arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve 2024-2025 eğitim-öğretim yılında aktif olarak eğitimine devam eden 350 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplamak için "kişisel bilgi formu" ve "Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekaya Yönelik Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler, 01-31 Aralık 2024 tarihleri arasında çevrim içi bir form aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılara form, karekod okutma yöntemiyle veya WhatsApp üzerinden bağlantı paylaşımı yoluyla ulaştırılmış ve yüz yüze ortamda tamamlanmıştır. Araştırmada, ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi 1 ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Güvenirlik analizleri ise Cronbach alfa katsayıları ve test-tekrar test yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre; AFA sonucunda üç faktörlü yapı, toplam varyansın %68.89'unu açıklamıştır. Faktörler sırasıyla "Hemşirelikte yapay zekanın faydaları," "Yapay zekanın tehlikeleri" ve "Yapay zekanın uygulamada kullanımı" olarak adlandırılmıştır. DFA sonuçları, uyum indekslerinin (IFI=0.890, NFI=0.862, CFI=0.889, RMSEA=0.068) model uyumunu desteklediğini göstermiştir. Cronbach alfa katsayıları toplam ölçek için 0.924, alt boyutlar için 0.804 ile 0.941 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test sonuçlarında sınıf içi korelasyon katsayıları 0.85 ile 0.94 arasında değişmiş ve ölçeğin zaman içinde yüksek güvenilirlik gösterdiği belirlenmiştir.

Sonuç: HÖYZYTÖ, Türk kültürüne uyarlanmış, hem geçerli hem de güvenilir bir ölçüm aracı olarak değerlendirilmiştir. Ölçek, hemşirelikte yapay zeka konusundaki tutumları ölçmek için kullanılabilir bir araçtır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, yapay zeka, geçerlilik ve güvenilirlik, tutum, öğrenci

SB-063
Erken Adölesanlarda Görme Problemleriyle Teknoloji Bağımlılığı Düzeylerinin İlişkisinin İncelenmesi

Ecem Çiçek Gümüş, Feyza Demir Bozkurt, Hilal Büyüktopaç Çakıcı
Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bartın, Türkiye.

Giriş-Amaç: Teknoloji bağımlılığı, çocuklar ve gençlerde fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Bu sorunlardan biri de çocukların gelişimini ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyen görme problemleridir. Okul hemşireleri, öğrencilerin sağlık gereksinimlerini ilk değerlendiren ve onlarla sürekli etkileşim halinde olan profesyonellerdir. Bu nedenle, öğrencilerin genel sağlık durumunu değerlendirirken teknolojinin olası etkilerini de dikkate almaları önemlidir. Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin görme problemleri ile teknoloji bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma vaka-kontrol deseniyle planlanmıştır. Veriler, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Bartın il merkezinde rastgele seçilen üç ortaöğretim kurumunun 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden toplanmıştır. Belirlenen okullardaki tüm öğrenciler çalışmaya dahil edilmiş, veli onamı alınan öğrenciler için sağlık taramaları kapsamında görme testleri uygulanmıştır. Görme problemi olanlar vaka grubunu, olmayanlar ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Örneklem hesabı yapılmaksızın, veli izni bulunan, taramalara katılmaya gönüllü ve dahil edilme kriterlerini karşılayan tüm öğrenciler çalışmaya alınmıştır. Veri toplama sürecinde, öğrencilerden Kişisel Bilgi Formu ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği aracılığıyla yüz yüze veri toplanmıştır. Toplamda 587 öğrenci çalışmaya katılmış olup, eksiksiz form dolduranlardan 47'si vaka, 540'ı ise kontrol grubunda yer almıştır. Vaka ve kontrol grupları arasındaki dengesizliği dengelemek amacıyla ağırlıklandırma yöntemi uygulanmıştır. Vaka grubundaki öğrenciler için ağırlık katsayısı 1, kontrol grubundakiler için ise 47/540 olarak belirlenmiştir. Analizler SPSS'te "Weight Cases" seçeneği kullanılarak ağırlıklı verilerle gerçekleştirilmiş; ki-kare, t-testi, ANOVA ve regresyon analizlerinde bu yöntem uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ise hem ağırlıklı hem ağırlıksız olarak sunulmuştur.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 11,81 olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılanların %47,5'i kızdır. Bağımlılık düzeyi açısından katılımcıların %56,2'si düşük, %33,4'ü ise orta düzeyde bağımlı olarak belirlenmiştir. Tablet, bilgisayar, telefon ve çevrimiçi oyunlarda geçirilen sürenin artmasıyla hem toplam bağımlılık puanında hem de alt boyutlarda anlamlı bir artış gözlemlenmiştir ($p<.05$). Uyku süresi 8 saatten az veya 10 saatten fazla olan bireylerde bağımlılık düzeyi orta düzeyde olup bu ilişki anlamlıdır ($p<.05$). Tüm alt boyutlar açısından da uyku süresi ile bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, bu farkın özellikle ortalama uyku süresine sahip bireylerden kaynaklandığı görülmüştür. Son dönemde göz problemi yaşayan bireylerin ($n=73$) toplam bağımlılık puanı, nadiren veya hiç yaşamayan bireylere kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<.05$). Göz sorunu yaşayanların bağımlılık düzeyinin orta düzeyde olduğu ve tüm alt boyutlarda bu ilişkinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu anlamlılık, göz problemi yaşayan bireylerin puan farkından kaynaklanmaktadır. Anne eğitim durumu bağımlılık düzeyi açısından anlamlı bir farklılık göstermezken, babalar açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Okuryazar olan babaların toplam bağımlılık puanı ve web sitesi bağımlılığı puanı, ilkokul hariç diğer eğitim seviyelerine göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Vaka ve kontrol grupları karşılaştırıldığında, vaka grubunun toplam teknoloji bağımlılığı ve tüm alt boyutlarda anlamlı derecede daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir ($p<.05$). Ölçeğin genel Cronbach alfa değeri 0.79 iken, bu çalışmada Cronbach's Alpha değeri.895 olarak hesaplanmıştır, bu da ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç: Çalışma bulguları, teknoloji kullanım süresinin artmasıyla bağımlılık düzeyinin yükseldiğini ve uyku süresi ile göz sağlığının bağımlılıkla anlamlı bir ilişki gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, vaka grubunun toplam teknoloji bağımlılığı ve alt boyut puanlarının kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, okul sağlığı hemşireliği, teknoloji bağımlılığı, görme problemleri

SB-064
Web-based Randomized Controlled Trial to Improve Mental Health Literacy in School

Özlem Özkan Salkım[1], Fatma Şeyda Özbıçakcı[2]
[1]*Provincial Health Directorate, Izmir, Türkiye*
[2]*University of Dokuz Eylül, Nursing Faculty, Public Health Nursing Department, Izmir, Türkiye*

Poor mental health literacy (MHL) reflects frequently unmet needs among adolescents, highlighting the importance of interventions in this demographic. School nurses play an important role in promoting mental health among adolescents. The purpose of this study was to examine the effects of a web-based Mental Health Literacy educational intervention on knowledge level, help-seeking behavior, and attitudes toward stigma among adolescents.

Methods: The study used a randomized controlled clinical trial design with pretest and posttest assessments. A total of 100 students, equally distributed between experimental and control groups, were randomly recruited from a middle school and a high school. The experimental group received a six-module video-based MHL educational intervention, while the control group did not receive any intervention. Educational videos were created by the researchers and 7 experts were consulted to assess the appropriateness of the educational content (content validity). The prepared video content was uploaded to a YouTube channel and the intervention group was able to watch it. Data were collected at the pretest (t0), 4-week follow-up test (t2), and 8-week posttest (t3) time points. SPSS Statistics 27.00 program was used in the analysis of the data. The effect of the education applied to the intervention group was examined with two-way analysis of variance in repeated measures. In order to determine the effect of the intervention and the power of the study, Cohen f and post-hoc power (β) values were calculated with G*Power 3.1.9.7 program based on partial eta squares (ηp2). Independent sample t-test was used in the comparison of continuous variables between two independent groups. The statistical significance level was determined as 0.05 in the analysis process. The analysis results were reported within a 95% confidence interval. The groups are similar to each other in terms of their descriptive characteristics. As a result of the analyses, the joint effect depending on time and group was found to be statistically significant in the scores of the Mental Health Literacy Scale for Children and Adolescents ($F=6.555$, $p<0.05$, $\eta 2=0.063$), the Attitudes Towards Seeking Psychological Help Scale ($F=31.824$, $p<0.05$, $\eta 2=0.245$) and the Self-Stigma of Seeking Psychological Help Scale ($F=33.654$, $p<0.05$, $\eta 2=0.256$).

Results: Significant improvements were observed in the intervention group compared to the control group on outcome measures ($p<.05$). Feedback from students indicated a willingness to apply the knowledge gained from the training program to their lives, indicating the success of the intervention.

The findings suggest that the MHL training program is effective in improving adolescent mental health literacy, help-seeking behavior, and reducing stigmatizing attitudes. School nurses can utilize such programs to significantly enhance mental health development among adolescents. This study contributes to the literature on mental health education for adolescents, emphasizing the importance of interventions in meeting mental health needs. The Web-based video program also provides a proven, economical, time-saving, and engaging method that school nurses can use to provide MHL education to their students.

Keywords: mental health literacy, web based health education, mental health promotion, adolescent, school nurse

SB-065
Üniversite öğrencilerinde bilişsel kaçınma davranışı ve teknoloji bağımlılığı arasındakı ilişkinin incelenmesi

Mesiya Aydın, Figen Çavuşoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Halk Sağlığı Hemşireliği, Samsun, Türkiye

Giriş ve Amaç: Teknoloji yaşamın ayrılmaz ve büyüyen bir bileşeni haline gelmiştir. Günlük yaşamın birçok alanında verimli bir şekilde işlev görmek için anahtardır ve birçok kişi için hayati önem taşımaktadır. Bilişsel kaçınma, istenmeyen durum veya sorunlarla ilgili düşüncelerden kaçınmayı veya kaçmayı amaçlayan dikkat dağıtma, endişe ve düşünceyi bastırma gibi çeşitli stratejileri temsil eden bir terimdir. Çeşitli teknoloji türlerinin aşırı, zorlayıcı veya kontrolsüz kullanımı giderek artan bir endişe alanıdır. Bu nedenle bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bilişsel kaçınma davranışları ve teknoloji bağımlılığı arasında ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel tiptedir. Araştırma Haziran 2022-Şubat 2023 tarihleri arasında Samsun ilinde bulunan bir üniversite öğrenim gören 548 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Bilişsel Kaçınma Ölçeği ve Teknoloji Bağımlılık Ölçeği ile online olarak toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %68.1'inin kadın, katılımcıların yaş ortalamalarının 20.79±1.71 olduğu, günlük internet kullanım sürelerinin 11.72 ±16.63 olduğu bulunmuştur. Katılımcıların teknoloji bağımlılığı ölçeği puan ortalamasının 51.76±15.58, bilişsel kaçınma ölçeği puan ortalamasının ise 69.11 ± 20.34 olarak bulunmuştur. Ölçek puanları arasındaki korelasyon r=0.38 olarak belirlenmiş olup öğrencilerin bilişsel kaçınma durumları ile teknoloji bağımlılıkları arasında pozitif orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonucunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinde orta düzeyde teknoloji bağımlılığı görüldüğü, öğrencilerin bilişsel kaçınma davranışlarının ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Gençlerin problem çözme mekanizmalarının gelişmesi, gelişmiş baş etme becerilerine sahip olmaları oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle daha sağlıklı bir gelecek için bağımlılıkları ve altında yatan mekanizmaları anlamaya yönelik daha fazla çalışmanın yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Bilişsel kaçınma, Teknoloji bağımlılığı, Üniversite öğrencisi

SB-066
Adölesanlarda Sosyal Medya Bağımlılığı ve Nomofobi Arasındaki İlişkide Sosyal Kaygının Aracı Rolü: Korelasyonel Bir Çalışma

Sultan Ayaz Alkaya[1], Hülya Kulakçı Altıntaş[2]
[1]*Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye*
[2]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye*

Giriş-Amaç: Nomofobi, akıllı telefonu kullanamama veya akıllı telefon aracılığıyla ulaşılamama korkusuolarak tanımlanmaktadır. Nomofobi, adölesanların fiziksel, bilişsel ve psikososyal sağlığını etkileyen ve giderek artan bir halk sağlığı sorunudur. Sosyal kaygı ve sosyal medya bağımlılığı, nomofobi davranışlarını şiddetlendiren iki önemli sorundur. Bu çalışma, adölesanlarda sosyal medya bağımlılığı ve nomofobi arasındaki ilişkide sosyal kaygının aracı rolünü belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma, korelasyonel desende yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bir il merkezindeki beş lisede öğrenim gören adölesanlar oluşturmuştur. Araştırma, dahil edilme kriterlerini sağlayan 1724 adölesanın katılımı ile tamamlanmıştır. Çalışmanın verileri Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında Kişisel Bilgi Formu, Nomofobi Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği ve Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu ile toplanmıştır. Tanımlayıcı veriler ortalama, standart sapma ve yüzde olarak sunulmuştur. Sosyal kaygının aracı rolünü belirlemek için SPSS PROCESS Makro Model 4 kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir. Çalışmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Çalışma Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre yürütülmüştür.

Bulgular: Adölesanların yaş ortalamasının 16.19±1.17, %55.9'unın kız, %29.1'inin dokuzuncu sınıf öğrencisi olduğu ve %36.4'ünün günde >=5 saat sosyal medya kullandığı bulunmuştur. Adölesanların nomofobi ortalama puanı 71.02±17.75, sosyal kaygı 43.40 ±15.55 ve sosyal medya bağımlılığı 3.42±1.39 idi. Adölesanların %32'si sosyal medya bağımlısı olup, %35.4'ünün hafif, %46.8'i orta ve %16'sı aşırı düzeyde nomofobik davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Çalışmada, sosyal medya bağımlılığı ve nomofobi arasındaki ilişkide sosyal kaygının %12.4 dolaylı aracı rolü olduğu bulunmuştur ($p<0.001$).

Sonuç: Çalışmada, adölesanların yarısından fazlasının orta ila aşırı düzeyde nomofobi davranışlarına sahip olduğu, her üç adölesandan birinin sosyal medya bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. Adölesanlarda sosyal medya bağımlılığı ve sosyal kaygının nomofobi davranışlarını etkilediği ve sosyal medya bağımlılığının sosyal kaygının bir yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal medya bağımlılığı ile nomofobi arasındaki ilişkide sosyal kaygının kısmi aracı rolü olduğu saptanmıştır. Adölesanlarda nomofobi davranışlarını önlemek için sosyal ilişkileri artırmaya yönelik yüz yüze aktivitelerin arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Nomofobi, Sosyal Kaygı, Sosyal Medya

SB-067
Adölesanlarda Şiddet ve Sosyal Medya Bağımlılığı: Prediktif Korelayonel Tasarım

Hülya Kulakçı Altıntaş[1], Sultan Ayaz Alkaya[2]
[1]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye*
[2]*Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye*

Giriş-Amaç: Şiddet, küresel bir halk sağlığı sorunudur. Risk almaya yatkın olan veya sıklıkla riskli davranışlarda bulunan adölesanlar, olumlu akran geri bildirimi almak, akranları tarafından beğenilme ve takip edilme durumlarını izlemek ve iletişim ağları aracılığıyla benzer özelliklere sahip diğer akranlarıyla bağlantı kurmak için çevrimiçi olarak riskli davranışlar sergileyebilirler. Sosyal medya, yüz yüze etkileşimin aksine, adölesanlar üzerinde güçlü bir etki ve baskıya yol açarak onları riskli davranışlara zorlayabilir. Sosyal medya kullanımı ile riskli davranışlar arasındaki ilişkiyi anlamak, hem sağlıklı bir toplum için adölesanların gelişiminin yakından izlenmesi hem de bu yaş grubunda olumsuz davranışlara neden olan risk faktörlerine yönelik önleyici çalışmaların planlanması ve yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, adölesanlarda şiddet eğilimi ve sosyal medya bağımlılığını incelemek ve bu davranış sorunlarına zemin hazırlayan faktörleri belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Gereç-Yöntem: Çalışma prediktif korelasyonel tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bir il merkezindeki iki lisede öğrenim gören adölesanlar oluşturmuştur (N=1056). Araştırma, dahil edilme kriterlerini sağlayan 904 adölesanın ile tamamlanmıştır. Veriler, Şubat 2023-Nisan 2023 tarihleri arasında, Kişisel Bilgi Formu, Şiddet Eğilimi Ölçeği ve Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, basit ve çoklu lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir.Çalışmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Adölesanların %34.3'ünün dokuzuncu sınıf, %53.4'ünün kız, %32.5'inin akademik başarısının yüksek olduğu ve %39.8'inin günde <= 2 saat sosyal medya kullandığı belirlenmiştir. Adölesanların %67.1'i gündemi takip etmek, %68.1'i ise bilgi edinmek için sosyal medya kullandığını bildirmiştir. Adölesanların %25.6'sının sosyal medya bağımlısı, %60.3'ünün yüksek düzeyde şiddete eğilimli olduğu bulunmuştur. Şiddet eğiliminin 11.ve 12. sınıfta öğrenim görenlerde (1.5 kat), erkeklerde (2.3 kat), günde 5 saat ve üzeri sosyal medya kullananlarda (1.7 kat) ve sosyal medya bağımlısı olanlarda (2 kat) daha fazla olduğu saptanmıştır. Sosyal medyaya bağımlı olma olasılığı, 9. ve 10. sınıfta öğrenim görenlerde (0.6 kat), kızlarda (1.9 kat), günde 5 saat ve üzeri sosyal medya kullananlarda (2 kat), sosyal medyadan bilgi edinenlerde (0.6 kat) ve şiddete eğilimi yüksek olanlarda (2.1 kat) daha yüksek olarak tespit edilmiştir($p< 0.001$).

Sonuç: Çalışma, adölesanların yarısından fazlasının yüksek şiddete eğilimli olduğunu ve her dört adölesandan birinin sosyal medyaya bağımlı olduğunu ortaya koymuştur. Şiddet eğilimi ve sosyal medya bağımlılığının birbirini yordayan faktörler olduğu belirlenmiştir. Akademik düzey, cinsiyet ve günlük sosyal medya kullanım süresi hem sosyal medya bağımlılığının hem de şiddetin ortak yordayıcıları olduğu ortaya konulmuştur. Adölesanlar arasında şiddet eğilimini azaltmak ve sosyal medya bağımlılığını önlemek için risk faktörleri göz önünde bulundurularak müdahale programlarının geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Bağımlılık, Saldırgan Davranış, Sosyal Medya, Şiddet

SB-068
Dijital ebeveynliğe yönelik tutumun erken dönem adölesanların nomofobi şiddetine etkisi

Handan Terzi, Ayşe Çal, Kardelen Özçoban
Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara/Türkiye

Giriş-Amaç: Adölesanlara akıllı cep telefonu ve dijital teknolojilere yönelik sağlıklı kullanım davranışı kazandırmada ebeveynlerin tutumu önemlidir. Bu çalışma dijital ebeveynliğe yönelik tutumun erken dönem adölesanların nomofobi şiddetine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Ankara'nın Çankaya ilçesindeki bir ortaokulda öğrenim gören öğrenciler (N=1075) ve ebeveynleri oluşturdu. Çalışmaya 847 adölesan ve 521 ebeveynin verisi dahil edildi. Veriler adölesan ve ebeveyn sosyodemografik formlar, 9-18 yaş Nomofobi Ölçeği ve Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği (DETÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde IBM SPSS v27.0 programında tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve sıralı lojistik regresyon analizi kullanıldı. Sıralı lojistik regresyon analizinde logit model kullanıldı. Araştırma öncesinde gerekli kurum izni, ebeveyn izni, ebeveyn ve çocuklardan bilgilendirilmiş onam ve etik kurul izni alındı. İstatistiksel anlamlılık değeri $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Adölesanların yaş ortalaması 12.39±1.05 (min: 11, mak: 14) olup, %50.1'i erkek ve %31.5'i beşinci sınıf öğrencisidir. Adölesanların %51.7'sinin günlük iki saatten az süre internet kullandığı, %81.1'inin sosyal medya kullandığı, %51.7'sinin üç ve üzeri sayıda sosyal medya hesabı olduğu belirlendi. Adölesanların %75.8'inin film izlemek, %73.4'ünün oyun oynamak, %68.4'ünün ödev yapmak, %64.3'ünün sosyalleşmek ve %33.1'inin alışveriş yapmak amacıyla internet kullandıkları bulundu. Ebeveynlerin yaş ortalaması 42.19±5.75 (min:28, mak: 59) olup, %77.5'inin kadın, %89.3'ünün üniversite ve üzeri eğitim düzeyindeydi. Ebeveynlerin %68.9'unun günlük internet kullanma süresinin iki saatten az olduğu, %86.9'unun sosyal medya kullandığı ve %80.4'ünün üçten az sayıda aktif sosyal medya hesabı olduğu saptandı. Ebeveynlerin %91'inin internete erişimde en sık kullandığı cihazın akıllı telefon olduğu belirlendi. Adölesanların nomofobi ölçeği puan ortalamasının 71.03±26.56; ebeveynlerin DETÖ puan ortalamasının 47.39±8.19 olduğu belirlendi. Adölesanların nomofobi düzeyi ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($r=0.047$; $p>0.05$). Kurulan sıralı lojistik regresyon analizi modelinin anlamlı olduğu (test=633.485; $X2=81.566$; $df=11$; $p<0.001$) ve modele dahil edilen bağımsız değişkenlerin nomofobi şiddetinin %17'sini açıkladığı saptandı (Nagelkarke $R2=0.170$). Sıralı lojistik regresyon analizi sonuçları adölesanların nomofobi şiddetini günlük internet kullanma süresinin 2 saat ve üzerinde olmasının 0.674 kat; sosyal medya kullanma durumunun 0.542 kat; interneti oyun amaçlı kullanmanın 0.640 kat; ödev amaçlı kullanmamanın 1.648 kat; kitap okuma amaçlı kullanmamanın 1.704 kat; alışveriş yapmak amaçlı kullanmanın 0.480 kat ve ebeveynin internete erişimde sıklıkla akıllı cep telefonu kullanımının 2.359 kat arttırdığını gösterdi ($p<0.05$). Adölesanların cinsiyetinin, aktif sosyal medya hesabı sayısının ve interneti sosyalleşmek ve film izlemek amacıyla kullanma durumlarının nomofobi şiddetini anlamlı olarak etkilemediği bulundu ($p>0.05$).

Sonuç: Adölesanların nomofobi düzeylerinin orta, ebeveylerinin dijital ebeveynlik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu belirlendi. Adölesanların günlük internet kullanma süresinin, sosyal medya kullanma durumunun, interneti oyun oynamak, alışveriş yapmak amaçlı kullanmanın ve ebeveynin internete erişimde kullandığı cihazın adölesanların nomofobi şiddetini anlamlı olarak arttırdığı belirlendi. Adölesanların interneti ödev yapmak ve kitap okumak amaçlı kullanmanın ise nomofobi şiddetini azalttığı bulundu. Dijital ebeveynlik tutumunun nomofobi şiddetini etkilemediği saptandı. Adölesanlarda teknolojik cihazları kullanım amaçlarının izlenmesi, sağlıklı teknoloji kullanım alışkanlığının kazandırılması ve sürdürülmesinde ebeveynlerinin rol model olma farkındalığının arttırılmasına yönelik müdahalelerin planlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: adölesan, cep telefonu, ebeveyn tutumu, korku, teknoloji bağımlılığı

SB-069
Üniversite Öğrencilerinde Akran ve Sanal Zorbalığına Maruziyet Durumun Belirlenmesi

Sinan Aslan[1], Ercan Çınar[2], Aysun Okçu[3], Helin Gürses[3]
[1]*Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş*
[2]*Batman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Batman*
[3]*Batman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Amaç: Bu çalışma, üniversite öğrencileri arasındaki akran ve sanal zorbalık maruziyet durumunu belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan bu çalışma Eylül– Aralık 2024 tarihleri arasında 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı Batman Üniversitesi okuyan 1124 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan "Sosyo-demografik Soru Formu", "Üniversite Öğrencilerinden Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği (AZBÖ) ve "Revize Edilmiş Siber Zorbalık Envanteri" kullanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 25 paket programı ile yapılmış olup, verilerin analizinde bağımsız gruplarda t testi ve Anova, Spearman korelasyon analizi yapıldı. Araştırmanın etik kurul onayı Batman Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan etik onayı alındı (Karar tarihi: 13.03.2024 Karar no: 2024/02-28).

Bulgular: Üniversite öğrencilerin yaş ortalaması 20.00 ± 3.96 olup, %74.4'ü kadın, %95'i bekar, %47'si 2. sınıfa devam ettiğini %59'u gelir gidere eşit, %64.3'ü uzun süre yaşadığı yerin il merkezi olduğunu ve %66.4'ü lisans programında okuduğunu belirtmiştir. Katılımcıları AZBÖ puan ortalamaları 14.64 ± 23.42, Siber Zorbalık Envanteri Kurban alt boyut ortalaması 29.52 ± 6.36 ve Siber Zorbalık Envanteri Zorba alt boyutu 30.29 ± 7.38 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyet, medeni durum, okuduğu program, okuduğu sınıf ile öğrenci AZBÖ, Siber Zorbalık Envanteri Kurban ve Siber Zorbalık Envanteri Zorba alt boyutları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin AZBÖ ile Siber Zorbalık Envanteri Kurban arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r= 0.555$, $p = 0.001$), AZBÖ ile Siber Zorbalık Envanteri Zorba arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r= 0.499$, $p = 0.001$) ve Siber Zorbalık Envanteri Zorba ile Siber Zorbalık Envanteri Kurban arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r= 0.808$, $p = 0.05$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin akran zorbalığı, siber zorbalık kurban ve siber zorbalık zorba düzeyleri düşük düzeyde olup, aralarındaki ilişki orta düzeydedir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Sanal Zorbalık, Üniversite, Öğrenci

SB-070
Halk Sağlığı Hemşireliğinde İnovasyon: İnovatif Uygulama Örnekleri

Sultan Ayaz Alkaya
** Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye*

Amaç: Son yıllarda pandemi gibi halk sağlığı acil durumlarının ortaya çıkmasından dolayı inovasyon (yenilik) ve dijital sağlık uygulamalarının halk sağlığı alanında kullanımı artmıştır. İnovasyon, topluma veya bir pazara sunulan ve hedef kitlenin karşılanmamış bir ihtiyacını karşılayan yeni bir fikir, ürün, süreç ve/veya hizmet olarak tanımlanmaktadır. İnovasyon ve teknoloji kullanımındaki gelişmeler sağlık hizmetlerinin sunulmasını kolaylaştırmıştır. İnovasyon, sağlık hizmetlerinin maliyetlerini düşürmek ve yaşam kalitesini artırmak için önemli bir araçtır. Bu derleme, halk sağlığı hemşireliğinde inovasyon sürecini ve inovatif uygulama örneklerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Konu ile ilgili olarak PubMed, CINAHL, SCOPUS ve EMBASE'de yayınlanan literatür taranmıştır. Tarama stratejisinde "innovation, public health, digital technology, nursing" terimleri kullanılmıştır.

Bulgular: İnovatif uygulamalar hemşirelik alanında bakım kalitesinin geliştirilmesi, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının ve hemşirelikte bilimsel bilgi birikiminin arttırılmasında önemli bir yere sahiptir. Halk sağlığı uygulamaları kapsamında mobil sağlık (mHealth), tele-sağlık, Nesnelerin İnterneti, veri analitiği, yapay zekâ ve giyilebilir teknolojiler gibi inovatif uygulamalar öne çıkmıştır. Mobil sağlık uygulamaları aracılığıyla bireylerin sağlık durumlarını takip etmeleri, fiziksel aktiviteye katılım, sağlıklı beslenme gibi sağlıklı davranışlar sergilemeleri, ilaçları düzenli ve zamanında kullanımları teşvik edilmektedir. Tele-sağlık uygulamaları, bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırarak sağlık hizmetlerinin daha etkin sunulmasını sağlar. Büyük veri analitiği bulaşıcı hastalık salgınlarını öngörme, sağlık hizmeti ihtiyacını belirleme ve hastalık yükünü analiz etme konularında önemli rol oynamaktadır. Yapay zekâ destekli algoritmalar tanı süreçlerini hızlandırarak, bulaşıcı hastalıkların gelişimini tahmin etmeye yardımcı olarak ve yeni ilaç hedefleri geliştirerek sağlık hizmetlerinde etkinliği artırmaktadır. Akıllı saat ve bileklik gibi giyilebilir teknolojiler aracılığıyla bireylerin fiziksel aktiviteleri, kalp ritimleri ve uyku düzenleri takip edilebilmektedir.

Sonuç: İnovasyon halk sağlığı alanında sağlık hizmetlerinin daha erişilebilir, sürdürülebilir ve etkin olarak sunulmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesinde inovatif uygulamalar ve dijital teknolojilerin kullanımı önem taşımaktadır. Halk sağlığı hemşirelerinin topluma kaliteli ve etkili hizmet sunabilmeleri için yenilikçi rollerini benimseyerek yenilikleri en etkili şekilde kullanabilmeleri beklenmektedir. Multidisipliner yaklaşımlarla halk sağlığı alanında inovatif uygulamaların yaygınlaştırılmasında teorilerin kullanılması yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital teknoloji, Halk sağlığı, Hemşirelik, İnovasyon

SB-071
Depremden Etkilenen Bireylerde Algılanan Stres ve Uyku Kalitesi Arasındaki İlişkide Negatif Duyguların Aracı Rolü

Ayşegül Akca[1], Sultan Ayaz Alkaya[2]
[1]*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*
[2]*Gazi Üniversitesi*

Amaç: Deprem gibi fiziksel yaralanmalara ve maddi hasara neden olan travmatik olaylardan sonra etkilenen bireylerde uyku problemleri ve ruh sağlığı sorunları görülebilmektedir. Yaralanma ve ölüm riski, sevilen birinin kaybı gibi acil tehditler, barınma, ekonomik, sosyal ve duygusal sorunlar gibi uzun süreli stres etkenleri bireylerin ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Deprem sonrası dönemde anksiyete, stres ve depresyon belirtileri daha fazla uyku sorunu ile ilişkilendirilmiştir. Deprem sonrası uyku kalitesine dikkat edilmesi, stres ve negatif duyguların ele alınması hayatta kalanlar bireyler arasında posttravmatik stres bozukluğu başta olmak üzere ruh sağlığı sorunlarının önlenmesinde önem taşımaktadır. Deprem sonrası negatif duyguların aracı rolünün ortaya konulması, ruh sağlığını geliştirme çalışmaları için yol gösterici olacaktır. Araştırma depremden etkilenen bireylerde algılanan stres ve uyku kalitesi arasındaki ilişkide negatif duyguların aracı rolünü belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca, bu çalışmada uyku kalitesi, algılanan stres ve negatif duygular ile ilişkili faktörleri incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel tasarım ile yürütülmüştür. Araştırma örneklemini depremin merkez üssü olan Kahramanmaraş'ta yaşayan 406 yetişkin oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında "anket formu", "Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi", "Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği" ve "Algılanan Stres Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma, Aralık 2023- Şubat 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul izni alınmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, linear regresyon analizi ve tek yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Aracı rolü belirlemek için SPSS PROCESS Makro Model 4 kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %47.5'inin 18-24 yaş aralığında, %68.7'sinin kadın, %52'sinin lise ve altı eğitim düzeyine sahip olduğu ve %66.7'sinin depremde yakınlarını kaybettiği belirlenmiştir. Uyku kalitesi ile algılanan stres ($r= 0.440$, $p<0.001$) ve negatif duygular ($r= 0.531$, $p<0.001$) arasında pozitif korelasyon olduğu belirlenmiştir. Bireylerin negatif duyguları kontrol edildiğinde algılanan stres ile uyku kalitesi arasındaki ilişkinin gücünün zayıfladığı ortaya konulmuştur. Araştırmada, algılanan stres ve uyku kalitesi arasındaki ilişkide negatif duyguların %65 dolaylı aracı rolü olduğu bulunmuştur. Kadınlarda, lise ve altı eğitime sahip olanlarda, kentte yaşayanlarda, bir işte çalışmayanlarda, geliri az olanlarda, sağlık durumunu orta/kötü algılayanlarda ve depremde yakınlarını kaybedenlerde uyku kalitesi düzeylerinin daha düşük, negatif duygu ve algılanan stres düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada deprem sonrası dönemde algılanan stres ve uyku kalitesi arasındaki ilişkide negatif duyguların kısmi aracı rolü olduğu ortaya konulmuştur. Araştırmada cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir düzeyi ve depremde yakınlarını kaybetme durumunun uyku kalitesi, negatif duygu ve algılanan stres düzeylerinin belirleyicileri olduğu bulunmuştur. Deprem sonrası dönemde uyku sorunları ve ruh sağlığı bakımından daha yüksek risk altında olan bu gruplara yönelik özel müdahaleler ve destek programları geliştirilmelidir. Depremden kurtulan bireylerin ruh sağlığını geliştirmeye yönelik müdahalelerde negatif duyguların aracı rolü dikkate alınarak stres düzeyinin azaltılması ve uyku kalitesinin geliştirilmesi hedeflenmelidir. Uyku kalitesi, stres yönetimi, duyguları tanıma, etkili baş etme konularında farkındalık çalışmaları ve eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: aracı rol, deprem, duygu, stres, uyku kalitesi

SB-072
CHERRIES Internet Üzerinden Yapılan E Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi

Ayten Yılmaz Yavuz[1], Murat Bektaş[2], Ayla Hendekci[3], Hacer Gök Uğur[4]
[1]*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*
[3]*Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[4]*Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Son yıllarda internet ortamı, çevrimiçi anketler ve web tabanlı araştırmalar için daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışma, internet üzerinden yapılan e- anket sonuçlarının raporlanması gerçekleştirilirken web anketlerinin kalitenin arttırılması için geliştirilen The Checklist for Reporting Results of Internet E-Surveys (CHERRIES) (İnternet Üzerinden Yapılan E-Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi)'nin Türkçe'ye uyarlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma metodolojik tasarımda Ağustos 2024-Şubat 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada CHERRIES İnternet Üzerinden Yapılan E-Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi geliştiren araştırmacı/lardan Türkçe uyarlama için izinler alınmıştır. CHERRIES İnternet Üzerinden Yapılan E-Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi iki dil bilimci tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ayrıca çalışmada yer alan 4 araştırmacı formu Türkçe'ye çevirmiştir. Dil uzmanlarından gelen form ve araştırmacıların formları karşılaştırılarak CHERRIES Kontrol Listesi Türkçe formu oluşturulmuştur. Türkçe ve orijinal form web anketleri alanında uzman beş akademisyene gönderilmiş ve uzman görüşleri alınmıştır.

Bulgular: CHERRIES İnternet Üzerinden Yapılan E-Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi Türkçe formuna son şekli verildikten sonra form internet üzerinden yapılan bir e-anket çalışması aracılığıyla araştırmacılar tarafından kullanılmış ve formun Türkçe'sinin internet üzerinden yapılan e-anket sonuçlarının raporlanmasında kullanılarak web anketlerinin kalitesinin artırılmasında kullanılabileceği belirlenmiştir. CHERRIES İnternet Üzerinden Yapılan E-Anket Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi; tasarım, etik kurul onayı ve bilgilendirilmiş onam süreci, geliştirme ve ön test, dahil edilme süreci ve ankete erişimi olan örneklemin tanımlanması, anketin uygulanması, yanıtlanma oranı, aynı kişi tarafından çoklu girişleri önleme, analiz gibi madde kategorilerinden oluşmaktadır. CHERRIES kontrol listesine göre raporlanan makaleler, hakemlere ve okuyuculara örnek seçimi ve "temsili" bir örneklemden olası farklılıkları hakkında daha etkin ve kaliteli bir anlayış sağlayacaktır.

Sonuç: Türkçe'ye uyarlanan CHERRIES Kontrol Listesi internet üzerinden yapılan e-anket çalışmalarının raporlanmasında ve kalitenin artırılmasında kullanılabilecek geçerli bir ölçüm aracı olarak kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: CHERRIES, e-anket, kontrol listesi, web tabanlı araştırma

SB-073
Dijitalleşen dünyada halk sağlığı hemşireliğinin geleceği ve yapay zekâ

Bünyamin Bazyel[1], Firdevs Bazyel[2]
[1]*Muş Alparslan Üniversitesi, Ameliyathane Hizmetleri Bölümü, Muş, Türkiye*
[2]*Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Muş, Türkiye*

Konunun Tanımı: Halk sağlığı hemşireliğinin hizmet hedefi "sağlıklı nüfus", hizmet alanı "bu nüfusun yaşadığı her yer", hizmet biçimi ise "bu nüfusa sunulan her türlü çağdaş hizmet" tir. Bu bağlamda dijitalleşmenin önemi, yeri ve yapay zekânın etkileri.

Amaç: Bu derlemenin amacı dijitalleşmenin ve yapay zekânın halk sağlığındaki yerinin halk sağlığı hemşireliği perspektifinden değerlendirilmesidir.

Teorik Çerçeve: 21. yüzyılda teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi toplumu sağlık alanında da etkilemektedir. Dijitalleşme ile beraber insanların yaşamındaki değişimler, internetin kaçınılmaz varlığını da gündeme getirmiştir. Sağlığın dijitalleştiği bir ortamda, sağlık hizmeti kompleks cihazların olduğu fiziksel hastane ortamından farklıdır. Bu yapıda hastalar randevu, muayene, tedavi, raporlama, evde bakım gibi süreçlerde internet ortamında sanal sağlık hizmetlerinden faydalanmaktadır. Hızla gelişen teknoloji tabanlı yenilikler, sağlıkta dönüşümün hasta merkezli ve kanıta dayalı hizmetlerinde öncülük etmektedir. Halk sağlığı hemşireleri, doktorlar sağlık ve tıbbi alanlarda veri toplamak için dijital platformlardan yararlanmaktadır. Hastaların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, sağlık hizmetlerinin etkinliğini arttırmak ve hastaların tedavi süreçlerini iyileştirmek için dijital sağlık dijital dönüşümle ortaya çıkmıştır. Sağlıkta iş yükünün düzenli olarak artmasından dolayı yapay zekâ tabanlı uzaktan sağlık çözümleri cazip hale gelmeye başlamıştır. Yakın geçmişte yaşanan pandemi nedeniyle bireylerin evden çıkamadığı durumlarda sanal hemşirelik, sanal tedavi gibi süreçler önem kazanmıştır. Halk sağlığı hemşireliği kapsayıcı bir alan olduğu ve koruyucu sağlık hizmetlerinin etkin yürütülmesine önem verdiği için iş yükünün azaltılması, gerek kayıt tutma ve arşivleme gerekse hedef kitlelere ulaşım için yapay zekâ ve diğer dijital teknolojilerin etkin kullanılabileceği bir hizmet alanıdır. Örneğin sağlığın geliştirilmesinde önemli kriterler olan uyku, oturma, yürüme, efor tespitleri gibi kişilerin kendi sağlığı üzerindeki kontrol ve tutumları Yapay zekâ ile kontroledilebilmektedir. Ülkemizde halk sağlığı alanında çalışan bilimsel ve sosyal derneklerin ve birliklerin eşgüdüm içerisinde EUPHA (European Public Health Association) kurumsal yapısı ile iletişim kurabilecekleri zeminlerin geliştirilmesine gereksinim bulunmaktadır. Türkiye'nin, nüfus ve bilim potansiyeli açısından birikimini bu platforma yansıtabilmesinin Avrupa ve Dünya açısından önemli ve değerli olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda üyelerin eşit temsil edildiği bir konsorsiyumun tüm dünya için yararlı olabileceği düşünülmektedir. Yapay zekânın sağlık alanında kullanılmaya başlanması ile bazı avantaj ve dezavantajlarla karşılaşılacağı belirtilmektedir. Öncelikle yapay zekânın insanların anlama ve anlaşılma beklentilerini karşılamayacağı düşüncesi bulunmaktadır. Ancak yapay zekânın sağlık alanı için kullanılması ile insandan kaynaklanan hataların engelleneceği de düşünülmektedir. Bu ve diğer avantajlara rağmen sağlık profesyonelleri birçok nedenden dolayı yapay zekâya karşı kaygı duymaktadır, bu nedenlerin birkaç tanesi; medikal işsizliğin artması, yapay zekânın duygudan yoksun olması, tıbbi hatalarda sorumlu belirsizliği ve yapay zekâ teknolojilerinin maliyeti şeklinde sıralanabilir. Ayrıca tüm dünyada artış gösteren yaşlı nüfus nedeniyle birçok ülke, sağlıkla ilgili yapay zekâ teknolojilerine önem vererek bu alana yatırım yapmaktadır.

Sonuç ve Öneriler: Sağlık profesyonellerinin çoğunluğu yapay zekânın salgın hastalıkları tahmin ve kontrol etme ile salgın hastalıklardan korunma açısından faydalı olduğu kanaatindedir.. Öncelikle yapay zekânın sağlık idaresine hız ve kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Malzeme ve kaynak planlama ve yönetme, finansal konularda planlama ve takip, insan kaynağı planlama, yönetme ve iş yükü analizlerinin yapılması ile kalite ve denetim noktasında yapay zekânın etkili olacağı ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Halk Sağlığı Hemşireliği, Yapay Zekâ

SB-074
Önlisans öğrenimi gören öğrencilerin ağız diş sağlığı ve algılarının çok boyutlu değerlendirilmesi

Bünyamin Bazyel[1], Sezer Avcı[2]
[1]*Muş Alparslan Üniversitesi, Ameliyathane Hizmetleri Bölümü, Muş, Türkiye*
[2]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Afşin Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye*

Amaç: Ağız ve diş sağlığı yaşam kalitesini, dengeli beslenmeyi, bedensel sağlığın tümünü ve estetik açıdan görünümü etkilemektedir. Bu nedenle ağız ve diş sağlığının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi ancak toplumsal olarak farkındalık oluştuğunda gerçekleşebilir. Sağlıklı bir toplum için geleceğimizi oluşturacak olan çocuklara bu farkındalığı aşılayabilmek için ebeveynlerin ve okul döneminde rol model olan öğretmen ve çevrelerinin üzerinde yoğunlaşmanın en büyük etkiyi sağlayacağı öngörülmektedir. Bu araştırma bir meslek yüksekokulunda ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin ağız diş sağlığı durumu ve ağız diş sağlığı konusundaki mevcut bilgilerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma 20.01.2024'te bir devlet üniversitesinin Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören Evde Hasta Bakımı, Yaşlı Bakımı, Çocuk Gelişimi, Finans Bankacılık ve Sigortacılık öğrencilerine uygulandı. Bu üniversitede belirtilen bölümlerdeki öğrencilerin sayısı yaklaşık 460 kadardır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya (n=285) katılmıştır. Veri toplama formları olarak Kişisel Bilgi Formu, Ağız Diş Sağlığı Değerlendirme Formu ve Çok Boyutlu Ağız Diş Sağlığı Kontrol Odağı Ölçeği (ÇBASKOÖ) kullanıldı. ÇBASKOÖ ve alt ölçeklerden alınan yüksek puan anlamlı sonucu ifade etmektedir. Araştırmanın uygulaması için bir vakıf üniversitenin "Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 11 Aralık 2023 tarihli ve 2023/89 sayılı yazı ile onay ve üniversiteden gerekli izin alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin % 47.7'sinin yaşam yerinin ilçe olduğu, %32.6'sının Yaşlı Bakımı Programı öğrencisi olduğu belirlendi. Öğrencilerin %88.4'ünün düzenli olarak diş hekimi kontrolüne gitmediği, kontrole gidenlerin %45.0'ının en son 4 ay önce gittiği, düzenli olarak kontrole gitmeyenlerin %60.04'ünün şikayeti olmadığından gitmediği belirlendi. Öğrencilerin %43,5'inin bütün ana dişlerinin olduğu, %31.2'sinin hiç diş hekimine gitmediği, %64.2'sinin dişlerini günde en az 2 defa fırçaladığı, %78.2'sinin dişlerini fırçalamayı sevdiğini, diş fırçalamanın gerekli olduğuna inandığı ve düzenli olarak dişlerini fırçaladığı, %33.3'ünün hiçbir ağız diş sağlığı sorunu olmadığı bulundu. Düzenli olarak diş hekimi kontrolüne gitme, ne sıklıkta diş hekimine gitme ve ağızdaki dişler hakkında bilgi verme değişkeni için ÇBASKOÖ'nde anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Öğrenim görülen program, düzenli olarak diş kontrolüne gitmeme nedeni, diş fırçalama alışkanlığınızı değerlendirme ve şuan ağız diş sağlığı durumu için İçsel kontrol odağı alt ölçeğinde anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p<0.05$). Düzenli olarak diş kontrolüne gitmeme nedeni ve ağızdaki dişler hakkında bilgi verme değişkeni için Dışsal/diş hekimi kontrol odağı alt ölçeğinde anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Düzenli olarak diş kontrolüne gitmeme nedeni ve diş fırçalama alışkanlığını değerlendirme değişkenleri için Şans kontrol odağı alt ölçeğinde anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Yaşanılan yerleşim yeri, düzenli olarak diş hekimi kontrolüne gitme, ne sıklıkta diş hekimine gitme, dişleri hangi sıklıkla fırçalama durumu için Dışsal/1. ve 2. Sosyalizasyon kontrol odağı alt ölçeğinde anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Öğrencilerin yaş grupları, cinsiyet, sınıf durumları, sağlık güvencesi, gelir düzeyi, son 5 yılda diş hekimine gitme durumu değişkenlerinde "Çok Boyutlu Ağız Diş Sağlığı Kontrol Odağı Ölçeği ve alt ölçeklerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0.05$).

Sonuç: Çalışmamızda ÇBASKOÖ puan ortalamaları kentte yaşayanlarda daha yüksek çıkmış olup, kentte yaşayanların ağız diş sağlığı hususunda daha iyi oldukları görülmüştür. Yakın çevredekilerin ağız diş sağlığı alışkanlıklarının kişileri etkilediği, öğrencilerin %64'ünün dişlerini olması gerektiği gibi günde en az 2 defa fırçaladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağız Sağlığı, Algı, Diş Sağlığı, Öğrenciler

SB-075
Sağlık Kabinlerinden Hizmet Alan Bireylerin Sağlık Okuryazarlığı ve Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi

Naile Çoban[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Meram Devlet Hastanesi, Meram, Konya*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya*

Amaç: Son dönemlerde giderek artan bir şekilde ülkemizde sağlık kabinleri toplumun farklı popülasyonlarına yönelik temel sağlık hizmeti sunmaktadır. Bu çalışma sağlık kabinlerinden hizmet alan bireylerin sağlık okuryazarlığı ve memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırmanın örneklemini Konya il merkezinde bulunan bir sağlık kabininden kendisi veya bir yakını için hizmet almış 265 birey oluşturmuştur. Veri toplamada sosyodemografik bilgi formu, Sağlık Hizmetleri Memnuniyet Anketi ve Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %87.2 si 18-64 yaş grubunda, %61.9'u kadın, %69.4'ü evli, %34.3'ünün kronik hastalığı bulunmaktadır. Sağlık okuryazarlığı ölçeğinin toplam puan ortalaması 111.28±7.81; Sağlık hizmetleri memnuniyet anketinin toplam puan ortalaması 86.50±18.20 olarak bulunmuştur. Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin toplam puan ile sağlık kabini çalışanlarından beklenen hizmeti alma, sağlık kabininden alınan hizmeti bir yakınına önerme durumu anlamsızken ($p>0.05$); yaş, cinsiyet, medeni durum, kronik hastalık varlığı, kronik hastalık için ilaç kullanımı, Covid-19 aşı dozu, Covid-19 rahatsızlığı geçirme, eğitim durumu, sağlık kabininde hizmet almayı tercih etme nedeni, engellilik durumu, hizmet alan bireyin yaşı ile anlamlı ($p<0.05$) bulunmuştur. Sağlık Hizmetleri Memnuniyet Ölçeği toplam puan ortalamasında medeni durum, Covid–19 aşı dozu, Covid-19 rahatsızlığı geçirme, engellilik durumu anlamsızken ($p>0.05$); yaş, cinsiyet, kronik hastalık varlığı, kronik hastalık için ilaç kullanımı, eğitim durumu, sağlık kabininde hizmet almayı tercih etme nedeni, sağlık kabini çalışanlarından beklenen hizmeti alma, sağlık kabininde alınan hizmeti bir yakınına önerme durumu değişkenlerinde anlamlı ($p<0.05$) fark bulunmuştur. Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlık Hizmeti Ortam Memnuniyet Anketi ($r=0.250$ $p<0.001$) arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Sağlık kabinlerinden hizmet alan popülasyonlar arasında sağlık okuryazarlığı ve memnuniyet düzeyleri düşük olan bireylerin seviyelerini iyileştirmeye yönelik planlamalar ve girişimler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Sağlık hizmetleri memnuniyeti, Sağlık kabini, Sağlık okuryazarlığı

SB-076
Omaha Bakım Planının Dijital Ortamda uygulanmasının Avantajları, Zorlukları ve Gelecek Perspektifi

Gönül Akbulut[1], Gülsüm Yetiş Koca[2]
[1]*Atatürk Üniversitesi, Aşkale Meslek Yüksek Okulu, Erzurum*
[2]*İnönü Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Malatya*

Giriş-Amaç: Hemşireler, bakım süreçlerini iyileştirebilmek ve daha etkin bir sağlık hizmeti sunmak için sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi sürecine uyum sağlamalıdır. Hemşirelerin bireysel bakımlarını sistematik bir şekilde uygulamalarını sağlayan Omaha Bakım Planı da dijital ortamda uygulandığında sağlık bakım hizmetinin daha etkin, entegre ve verimli olmasına olanak tanımaktadır. Fakat bakım süreçlerinde dijital ortamları kullanmanın hem avantajları hem de zorlukları vardır. Bahsedilen bağlamda bu çalışma, Omaha Bakım Planı'nın dijital ortamda uygulanmasının sağlık hizmetlerinde nasıl bir etkisi olacağını, avantajlarını ve karşılaşılan zorlukları incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma, Omaha Bakım Planının Dijital Ortamda uygulanmasına yönelik olarak son on yılda yapılmış olan çalışmalar incelenerek derleme türünde yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmanın bulgularına göre; Omaha Bakım Planı'nın dijital ortamda uygulanmasının, sağlık bakım hizmetlerinde verimlilik ve etkinliği artıracağı ancak bu sürecin birçok avantajı olduğu gibi bazı zorluklarla da yaşanabileceği belirlenmiştir. İlgili çalışmalar incelendiğinde; Omaha Bakım Planı'nın dijitalleştirilmesi sonucunda, sağlık profesyonelleri arasında iletişimin güçlendiği ve hasta bilgilerine ulaşımın kolaylaştığı görülmüştür. Bununla birlikte, sağlık bakım hizmetlerinde hata oranlarının azaldığı ve zaman kazandırdığı belirlenmiştir. Omaha Bakım Planı'nın dijitalleştirilmesinin bu avantajlarının yanı sıra bazı zorlukları da bulunmaktadır. Bu zorluklar arasında güçlü bir internet ve teknoloji altyapısına gereklilik, dijital sağlık verilerinin güvenliği için güvenlik önlemlerinin en yüksek seviyede tutulmasına yönelik gereklilik en çok kaygı uyandıran durumlardandır. Ayrıca teknolojik arızalar ve sistem çökmeleri gibi sorunlar da önemli zorluklardandır.

Sonuç: Yapılan inceleme sonucunda; Omaha Bakım Planının Dijital Ortamda uygulanmasının bakım sürecini yönetmeyi kolaylaştırdığı, iletişim ve koordinasyonu iyileştirdiği saptanmıştır. Bunun yanı sıra dijitalleşme sürecinde güçlü bir teknolojik altyapı, veri güvenliğinin sağlanabilir olması ve hemşirelerin eğitim gereksinimleri gibi konuların da karşılaşılabilecek zorluklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca gelecekte, dijital sağlık sistemlerinin daha da yaygınlaştırılmasıyla, teknolojik bağımlılık ve dijital sağlık hizmetlerine erişim de eşitsizlikler gibi dijitalleşmenin önündeki engellerin aşılabileceği görülmüştür. Bu kapsamda dijital sağlık bakım hizmetlerine geçişin çok dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerektiği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Halk Sağlığı Hemşireliği, Omaha Bakım Planı

SB-077
Lise Öğrencilerine İzletilen Animasyonun Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rolü Üzerine Etkisi

Hilal Büyüktopaç Çakıcı[1], Hülya Şekar[2], Rabia Özeral[2]
[1]*Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Bartın*
[2]*Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın*

Amaç: Toplumsal cinsiyet eşitsizliği önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bireyler yaşamları boyunca cinsiyet eşitsizliği normlarını toplumdan öğrenerek farkındalığa sahip olmadıkları için tekrar ettirmektedir. Böylelikle toplumsal cinsiyet rollerindeki geleneksel bakış açısı döngüsü kırılmadan devam etmektedir. Kimlik oluşturma sürecini içine alan ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerinin farkındalığına sahip olmaları, buna göre yaşamlarının her alanında tercihlerini toplumun beklentisinden bağımsız olarak yapabilmeleri cinsiyet eşitsizliği döngüsünün kırılabilmesi için kritiktir. Toplumsal cinsiyet bağlamında farkındalık çalışmaları bu nedenle kritik öneme sahiptir. Lise öğrencileri, mezun olduktan sonra gelir elde edecek bir işte çalışacaklardır. İstihdamda kadın erkek eşitliği parametresinde hedeflenen düzeyi yakalayabilmek için öğrencilerin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri düzeylerinin belirlenmesi, yaşamları boyunca yapacakları meslekleri tanıması ve meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız tanıtılmasına yönelik müdahalelerde bulunulması amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışmada interaktif materyal olarak "Kinetik Tipografi Animasyon" geliştirilmiştir. Araştırma için geliştirilen animasyon metinleri için 12 bilim insanından uzman görüşü alınmış ve transkript bir yazılım şirketiyle anlaşılarak oluşturulmuştur. Çalışma ön test- son test yarı deneysel araştırmadır. Karadeniz bölgesinde yer alan bir il merkezinde eğitim gören Anadolu liselerinin öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü ise Dünya Sağlık Örgütü'nün evreni bilinen örneklem hesaplama yöntemi ile 587 olarak hesaplanmıştır. 587 öğrenciye ulaşabilmek için ise olasılıklı örnekleme yöntemlerinden, orantılı tabakalı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. 21.09.2023 tarihinde Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik kurulundan 2023-SBB-0561 sayılı protokol numarası ile onay alınmış, 28.10.2024 tarihinde Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından kurum izinleri tamamlanmıştır. Ayrıca 2023/2. Dönem 2209 A öğrenci projeleri kapsamında proje desteklenmiştir. Dahil etme kriterlerini sağlayan, ebeveyn ve kendi onamları alınan 654 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırmanın ön test uygulamasında "Kişisel Bilgi Form" ve "Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği" ölçek kullanım izni alınarak uygulanmıştır. Ardından animasyon izletilmiş ve sonrasında son test olarak "Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği" uygulanmıştır. Verilerin normal dağılımı Kolmogorov- Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediğinden wilcoxon testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmanın örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin %66,1'i kadın, %18,2'sinin annesi, %24,8'inin babası üniversite mezunu, %44,2'sinin annesi çalışırken %83,6'sının babası çalışmakta olup %31,4'ünün ebeveyni meslek önerisinde bulunurken cinsiyetlerine uygun meslekler önermektedir. Animasyon izletilmeden önce, lise öğrencilerinin meslek seçimlerine yönelik geleneksel roller alt boyutu puanları fazla, eşitlikçi roller alt boyutu puanın ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Müdahale istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Z: 5,974, p:,000).

Sonuç: Kariyer planlama sürecinde olan lise öğrencilerine yönelik geliştirilen animasyonun öğrencilerin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır. Dijitalleşen dünyada animasyon girişimlerinin arttırılarak uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer seçimi, Cinsiyet Eşitliği, Adölesan, Animasyon

SB-078
Hemşireler ve Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekâ Kaygıları

Nur Özlem Kılınç[1], Nihan Türkoğlu[2]
[1]*Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Elazığ*
[2]*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Erzurum*

Giriş-Amaç: Hemşireler ve diğer sağlık profesyonellerinin yapay zekâ uygulamalarına adaptasyonu oldukça önemlidir. Ancak yapay zekâ uygulamalarının yeni olması, bilinmeyenlerin çokluğu ve yenilikler sonucunda karşılaşılacak belirsizlikler nedeniyle kaygı duyulabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma, hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ kaygı düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma, Türkiye' nin doğusunda bir ildeki bir hastanede çalışan hemşireler ve aynı ildeki bir üniversitenin hemşirelik bölümündeki öğrenciler ile tanımlayıcı olarak yürütülmüştür. Araştırmada tüm hemşire ve öğrencilere ulaşılmaya çalışılmış ve araştırma gönüllü olarak çalışmayı kabul eden 480 katılımcı ile tamamlanmıştır. Araştırmanın verileri "Bilgi Formu ve Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği" ile toplanmıştır. Çalışmaya başlamadan önce bir üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı'ndan etik kurul izni (Karar No: 2022/05-2) alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada katılımcıların tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; yaş ortalamasının 25.29±6.48 olduğu, %60'ının kadın, %59.4'ünün öğrenci, %76.3'ünün bekâr, %57.5'inin gelirinin giderine eşit olduğu, %84.5'inin çekirdek aile tipinde olduğu belirlendi. Katılımcıların%33.3'ünün günde 5 saat ve üzerinde internet kullandığı, %83.1'inin teknolojiyi takip ettiği, %53.3'ünün yapay zekâ bilgisinin olduğu %65.2'sinin yapay zekâyı tercih etmediği ve %71'inin yapay zekânın hemşirenin yerini almayacağını düşündüğü saptandı. Katılımcıların Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği Puan Ortalamasının Dağılımı incelendiğinde 49.81±12.45, Cronbach alfa katsayısının 0.89 olduğu belirlendi. Çalışma kapsamında bekâr, öğrenci hemşirelerin, yapay zekâyı tercih etmeyen, yapay zekânın hemşirenin yerini alacağını düşünen katılımcıların Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi. Ayrıca katılımcıların cinsiyet, gelir, eğitim, aile tipi, günlük internet kullanımı, yapay zekâ bilgisi, teknoloji takip durumu değişkenlerine göre ölçek puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı.

Sonuç olarak; Bu çalışmada hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ ile ilgili kaygı düzeyleri ele alınmıştır. Bulgular, özellikle bekâr ve öğrenci hemşirelerin, yapay zekâyı tercih etmeyenlerin ve yapay zekânın mesleklerini tehdit edeceğine inananların kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, yapay zekâ kaygılarının bireylerin mesleki ve kişisel algılarına dayandığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda; sağlık çalışanları ve öğrenciler için yapay zekâ üzerine farkındalık ve eğitim programları düzenlenmeli, yapay zekâ uygulamalarıyla pratik yapma fırsatları sunulmalı, yapay zekâ algılarını daha iyi anlamak için ileri araştırmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: halk sağlığı, hemşire, kaygı, öğrenci, yapay zekâ

SB-079
Özel Gereksinimli Çocuklara Bakım Veren Ailelerin Güçlü Yönleri, Zorlukları ve Gereksinimlerinin Omaha Sistemi'ne göre Değerlendirilmesi

Seren Demirtaş, Merve Altıner Yaş
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa F.N. Hemşirelik Fakültesi

Amaç: Buyume ve gelismenin hizla gerceklestigi yaşamın ilk yirmi yılında özel gereksinimli çocukların desteklenmesinde aileler onemli rollere sahiptir. Aileler, çocuklarının temel gereksinimlerini karşılamanın yanı sıra gelişimlerini desteklemekte ve çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Ailelerin cogunlukla yaşam kalitesi, bakım yükü, fiziksel ve psikososyal sorunları incelenmistir. Ancak, ailelerin yasadigi zorluklarla birlikte güçlü yönlerini de ortaya koyan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bir hemşirelik sınıflama sistemi olan Omaha Sistemi son yillarda birey ve toplumun güçlü yönlerini belirlemede kullanilmaktadir. Bu kapsamda, arastirmanin amaci, özel gereksinimli çocuklara bakım veren ailelerin güçlü yönleri, zorlukları ve gereksinimlerinin Omaha Sistemi ile değerlendirilmesidir.

Gereç-Yöntem: Tanimlayici tasarim tipinde olan bu arastirma Nisan-Mayis 2024 tarihleri arasinda Istanbul'da özel bir çocuk rehabilitasyon merkezinde gerceklestirilmistir. Arastirmanin orneklemi, 250 aile üyesinden olusmaktadir. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Basitleştirilmiş Omaha Sistemi Kavramlarına (BOSK) temelli MyStrengths MyHealth™ (MSMH) mobil sağlık uygulaması ile toplanmıştır. MSMH, bireylerin güçlü yönlerini, zorluklarını ve gereksinimlerini öz bildirime dayalı olarak değerlendirebilmesini saglayan bir uygulamadir. MSMH'in bireyler icin daha basit ve anlaşılır olması acisindan BOSK gelistirilmistir. BOSK, Turkce dahil 11 dilde MSMH uygulamasina entegre edilmistir. Veriler, tanımlayıcı istatiksel yöntemler ve çoklu doğrusal regresyon analizi ile degerlendirilmistir. Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan (2023/501 karar numaralı) ve rehabilitasyon merkezinden izin alınmıştır.

Bulgular: Calismaya katilanlarin %53,2'si 25-44 yaş arasında, %73,6'sı kadın, %55,2'si anne, %22'si baba, %73,6'sı evli ve %33,2'si ilkokul mezunuydu. Katilimcilarin %76,8'sinin orta düzeyde gelir durumuna sahip olduğu, %58,4'ünün aile üyelerinden bakim icin destek aldigi ve %36,4'ünün ise destek almadığı saptandi. BOSK'a göre en sık Üreme sağlığı (%93,6; n= 234), İstismar (%92; n= 230) ve Bulaşıcı Hastalıklar problemlerinde sorun yaşamadıkları ve güçlü yönlerinin olduğu belirlendi. En sık Gelir zorluğuna ilişkin "sadece temel ihtiyaçları satın alabilme" (%51,2; n=128), Sağlık Hizmeti zorluğuna ilişkin "sadece hasta olunca sağlık hizmeti alma" (%49,6; n=124), Ağız Sağlığı zorluğuna ilişkin "diş kaybı veya kırık diş" (%48,8; n=122) ve Duygu'ya ilişkin "endişe duymak" (%33,6; n=84) belirti/ bulgularının görüldüğü saptandi. "Bilgi Alma/Rehberlik" gereksinimi en fazla Sosyal Etkileşim (%46; f=115), "Tedavi/Bakım" gereksinimi en fazla Ağız Sağlığı (%52,8; f=132), "Sağlık/ Sosyal Hizmetlerin Koordinasyonu" gereksinimi en fazla Gelir (%66,8; f=167) ve "Sağlık Kontrolü" gereksinimi en fazla Ağız Sağlığı (%56,8; f=142) problemine yonelikti. Katilimcilarin güçlü yönleri cinsiyet, eğitim düzeyi ve bakım destek kaynakları ile ilişkili iken yasadiklari zorluklar medeni durumu ve eğitim düzeyi ile ilişkiliydi ($p<0,05$).

Sonuç: BOSK temelli MSMH mobil uygulamasi, özel gereksinimli çocuğa bakım veren ailelerin güçlü yönleri, zorlukları ve gereksinimlerinin bütüncül ve standardize bir yaklaşımla değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin güçlü yönlerini ortaya koyan ve geliştiren sağlık programlarının planlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Aile, güçlü yönler, Omaha Sistemi, özel gereksinimli çocuklar, zorluklar

SB-080
Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Siberostrasizm Arasındaki İlişki: Yalnızlığın Aracılık Rolü

Şeyma Nur Hepokur Yıldırım, Sultan Ayaz Alkaya
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Akıllı telefonlar ve sosyal medya, dünya genelinde insanların günlük hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu araçlar, bireyler arasında sosyal etkileşimi kolaylaştırmakla birlikte, aşırı kullanım sonucunda sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve siberostrasizm gibi olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Özellikle üniversite öğrencileri, çevrimiçi etkileşimlere daha fazla katılım gösterdiklerinden, bu olumsuz sonuçlarla daha fazla karşılaşmaktadır. Yalnızlık, siberostrasizm ve sosyal medya bağımlılığı gibi faktörler, öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinde yalnızlık, siberostrasizm ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkileri incelemek ve yalnızlığın bu değişkenler arasındaki aracılık etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma, korelasyonel desende yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini dahil edilme kriterlerini karşılayan 810 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler Ocak-Şubat 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Siberostrasizm Ölçeği", "UCLA Yalnızlık Ölçeği Kısa Formu" ve "Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler ortalama, standart sapma ve yüzde olarak sunulmuştur. Yalnızlık, sosyal medya bağımlılığı ve siberostrasizm arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yalnızlığın aracı rolünü belirlemek için SPSS PROCESS Makro Model 4 kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için bir üniversitenin etik komisyonundan onay ve araştırmanın gerçekleştirileceği birimden kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.77±2.29, %84.4'ünün kadın ve %27.2'sinin son sınıf olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeği ortalama puanı 13.59±3.73, Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ortalama puanı 17.21±5.33 ve Siberostrasizm Ölçeği ortalama puanı 22.22±7.06 olarak bulunmuştur. Siberostrasizm ($r=0.378$, $p<0.001$) ve sosyal medya bağımlılığı ($r=0.120$, $p<0.001$) ile yalnızlık arasında pozitif korelasyon olduğu belirlenmiştir. Siberostrasizm ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif korelasyon ($r= 0.278$, $p<0.001$) mevcuttur. Çalışmada, siberostrasizm ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide yalnızlığın %18.9 dolaylı aracı rolü olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmada yalnızlığın siberostrasizm üzerindeki anlamlı standardize dolaylı etkisi kısmi aracılık rolü olduğunu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencileri arasında yalnızlık duygusunu azaltmak için, duygusal destek sağlama, sosyal bağlantıları güçlendirme ve çevrimiçi etkileşimler dışında, yüz yüze sosyal etkileşimleri teşvik eden müdahaleler, siberostrasizmi azaltmada etkili olabilir. Bu doğrultuda hemşirelik öğrencileri arasında siberostrasizmi azaltmak için etkin müdahaleleri belirlemek amacıyla deneysel çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, siberostrasizm, sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık

SB-081
Yaşlı Bireylerin İklim Değişikliği İle İlgili Kaygılarının Yaşam Kalitelerine Etkisi

Aysun Bekdemir[1], Özlem Sinan[2]
[1]*Kastamonu Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Servis, Kastamonu*
[2]*Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü*

Amaç: Yaşlıların iklim değişikliği kaygılarının yaşam kalitesine etkilerini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın örneklemini 15.09.2022-15.12.2022 tarihleri arasında Kastamonu Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Kastamonu Aile Sağlığı Merkezleri'ne başvuran ve araştırmayı kabul eden 65 yaş ve üzeri yaşlı 206 birey oluşturmuştur. Veriler, yaşlı bireyleri tanıtıcı form, İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği, Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Ölçeği (CASP-19) kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır

Bulgular: Araştırmada katılımcıların %55,8' i 65-74 yaş aralığında %60,7'si erkektir. Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği (İDKÖ) puan ortalaması 27,95±9,77 ve Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Ölçeği (CASP-19) puan ortalaması 24,69±3,61' dir. Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin yaşadığı yer, gelir durumu, kullandığı ilaç sayısı, iklim değişikliği etkileri ile bireylerin İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği (İDKÖ) ve Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Ölçeği (CASP-19) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sonuç: Sonuç olarak hem iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak hem de yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla politikalar geliştirilmeli ve uygulamaya konulmalıdır. Yaşlı bireylerin iklim değişikliği farkındalıklarını artırarak kaygılarını azaltmak için sağlık okuryazarlıklarını maksimum seviyede tutmak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Yaşam kalitesi, Yaşlı Bireyler

SB-082
Türkiye Halk Sağlığı Hemşireliği Müfredatında Küresel Sağlık: İstenilen ve Gerekli Olan Arasındaki Yol

Ayşe Elkoca
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Amaç: Küresel sağlık zorluklarının önümüzdeki yıllarda hızlı iklim değişikliği ve çevresel bozulma nedeniyle daha da kötüleşmesi beklenmektedir. Ortaya çıkan sağlık eşitsizliklerini ele almak için hemşirelerin çevresel ve sosyal sağlık belirleyicileri hakkında bütünleşik bir anlayışa sahip olmaları gerekmektedir. Çalışmanın amacı Türkiye'deki halk sağlığı hemşireliği müfredatında küresel sağlık konusunun işlenme durumlarını incelemektedir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, küresel sağlık ve sürdürülebilirliğin Türkiye'deki lisans hemşirelik programlarının (n = 158) ders müfredatlarında halk sağlığı hemşireliği dersinde nasıl ifade edildiğini incelemek için keşfedici tüme varımsal bir yaklaşım benimsemiştir. Yök Atlas web sitesi kullanılarak Türkiye'deki Üniversiteler sıralanmıştır ve üniversitelerin ders içeriklerine üniversitelerin ana sayfalarından ulaşılmıştır. Veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Sonuçlar, küresel sağlık, sağlık ve sürdürülebilirliğin sosyal belirleyicileri müfredatlarda parçalı bir şekilde görünme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Halk sağlığı hemşireliği ders içeriklerinde küresel sağlık konusunun bulunma durumuna bakıldığında, %10,8 inin ders içeriğinde küresel sağlık konusunun yer aldığı, %74,7'sinde yer almadığı ve %14,6'sının ise ders içeriğine ulaşılamadığı bulunmuştur. Teorik bir çerçeve eksiktir ve odak yapısal bir bakış açısı yerine bireysel bir bakış açısındadır.

Sonuç: Sonuç olarak, hemşirelikteki küresel sağlık eğitimi küreselleşmiş bir dünyanın taleplerini karşılamak için evrimleşmektedir. Kapsamlı programlar geliştirerek ve temel yeterlilikleri müfredata entegre ederek, hemşirelik eğitimi öğrencileri küresel sağlık zorluklarını etkili bir şekilde ele almaya daha iyi hazırlayabilmelidir.

Anahtar Kelimeler: ders müfredatları, gündem 2030, halk sağlığı hemşireliği, küresel sağlık

SB-083
Çocukları Aşırı Sıcakların Olumsuz Etkilerinden Korunmada E-Sağlık Okuryazarlığının Etkisi

İsa Çelik[1], Fatma Dinç[2], Mustafa Belli[3], Ayten Yılmaz Yavuz[4], Murat Bektaş[5]
[1]*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize*
[2]*Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bartın*
[3]*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Burdur*
[4]*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize*
[5]*Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*

Amaç: Küresel iklim değişikliğinden dolayı yaz ayları daha sıcak geçmektedir. Çocukları aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden korumak için ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Ebeveynlerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri, çocuklarını aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden koruma uygulamalarında etkili olabilir. Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlığı düzeylerinin çocuklarını aşırı sıcakların etkilerinden korumaya yönelik uygulamaları üzerindeki etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı, ilişki arayıcı ve kesitsel tasarıma sahip olan bu araştırma, 313 ebeveyn ile Ağustos-Eylül 2023 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlık düzeyleri, E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile; çocuklarını aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden korumaya yönelik uygulamaları ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "Çocukları Aşırı Sıcaklardan Koruma Uygulamaları Anketi" ile değerlendirildi. Çalışma verileri SPSS 29 programı ile analiz edildi. Ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlığı düzeylerinin çocuklarını aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden korumaya yönelik uygulamaları üzerindeki etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile incelendi.

Bulgular: Ebeveynlerin %85.3'ü kadın, %78.9'u il merkezinde yaşamakta ve %64.5'inin tek çocuğu vardı. Ebeveynlerin %25.6'sı bu yaz aşırı sıcaklar nedeniyle çocuklarının daha çok hastalandığını, %49.8'i harcamalarının arttığını (klima taktırma, yazı başka yerde geçirme gibi, ev değiştirme) ve %33.2'si farklı bir bölgeye taşınmayı düşündüğünü ifade etti. Ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlığı düzeyleri, çocuklarını aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden korumaya yönelik uygulamalarındaki varyansın %12.0'ını açıklamaktaydı ($F = 43.357$, $p < 0.001$, $R^2 = 0.122$, Adjusted $R^2 = 0.120$).

Sonuç: Araştırma sonuçları ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin, çocuklarını aşırı sıcakların olumsuz etkilerinden korumaya yönelik uygulamalarında önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik müdahaleler, çocukların sıcakların olumsuz etkilerinden korunmasında önemli rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: aşırı sıcaklar, çocuk, ebeveyn, e-sağlık okuryazarlığı, iklim değişikliği

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-084
Hemşirelik Eğitimi Alan Öğrencilerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine İlişkin Bilgi ve Tutumlarının Belirlenmesi

Bahire Ulus, Gözde Gür, Azize Karahan
Acibadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlik Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Amaç: İklim değişikliği, doğal kaynakların kirlenmesi, su kaynaklarının azalması gibi sorunlar, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda halk sağlığı açısından da önemli tehditler oluşturmaktadır. Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN),(Rosa 2021), hemşirelerin sağlık hizmetleri sunumunda önemli ve en büyük meslek grubu olduğunu, 2030 yılana kadar Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH)ne ulaşmada kilit rol oynadığını vurgulamıştır. Ancak, yapılan araştırmalar; hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin, iklim değişikliği, sürdürülebilirlik ve sağlık arasındaki bağlantıları anlamada zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Bu çalışma, Hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin SKH'ne ilişkin tutumlarını ve iklim değişikliği konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel ilişki arayıcı türde olan bu araştırma, İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde 01.012025/01.02.2025 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini aynı üniversitenin Türkçe ve İngilizce hemşirelik bölümünde eğitim alan tüm hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyen bu çalışmada 425 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul izni (ATADEK-2024/19) ve kurum izinleri alınmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre yapılmıştır.
Veri toplama sürecinde öğrencilere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında ön bilgilendirme yapılmış, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden bilgilendirilmiş onam formu doldurmaları istenmiştir. Daha sonra veri toplama araçları öğrencilere online olarak gönderilmiştir. Veriler; Tanıtıcı Soru Formu, Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği (SKYTÖ) ve İklim Değişikliği Bilgi Testleri ile toplanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler kapsamında sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma analiz yöntemleri ile, ölçek puanları Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis yöntemi, ilişki arayıcı analiz için ise Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan toplam 425 öğrencinin, %88.5 kız, %11.5 erkekdi. Öğrencilerin %74.4'ü çevre konularına duyarlı olduğunu, %86.6 'sının çevre ile ilgili kuruluşa üye olduğu belirlendi. Hemşirelik eğitiminin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik yeterli bilgi ve beceri sağladığına inanan öğrencilerin %78.1, bu becerilerin hemşirelik uygulamalarına aktarılabileceği ifade edenlerin ise %77.9 olduğu görüldü. SKYTÖ puan ortalamaları incelendiğinde; kız öğrencilerin (83) puan ortalamalarının erkeklerden (80) daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p=0.0016) görüldü. Öğrencilerin sınıflara göre SKYTÖ puanları incelendiğinde; 4. sınıf öğrencilerinin (n=115) toplam puanı medyanı 87,00 (80,00-93,00) ile en yüksek olup, tüm alt boyutlar ve toplam puanda anlamlı farklar gözlenmiştir (p<0,001); post-hoc analizler 4. sınıfın diğer sınıflardan üstün olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre İklim Değişikliği Bilgi Testi (İDBT) puanları incelendiğinde; sayısal değişkenlerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre İDBT toplam puanı ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Cinsiyet açısından, teorik bilgi alt boyutunda kızların (n=376, medyan 5,00) erkeklere (n=49, medyan 4,00) göre daha yüksek puan aldığı ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p=0,013). Yapılan benzer çalışmada ise erkeklerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Tahkol, Haney, 2023). Öğrencilerin iklim değişikliği bilgileri ile sürdürülebilir kalkınma tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde iki ölçekten alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon bulunamamıştır. Ölçekler kendi alt boyutları ile korelasyonlara sahiptir.

Sonuç: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu, ancak iklim değişikliğine ilişkin bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ilişkin puanlarının yüksek olmasının Halk Sağlığı Hemşireliği dersinde konunun ayrıntılı işlenmesine bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen verilere dayanılarak; İklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ilişkin konuların hemşirelik eğitim programında tüm sınıf düzeylerine dağıtılmasının gerekli olduğu önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, iklim değişikliği, hemşirelik eğitimi

SB-085
Hemşirelik Öğrencilerinde İklim Değişikliği Endişesi İle Ekolojik Zeka İlişkisinin İncelenmesi

Ela Varol
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ağrı

Amaç: İklim değişikliği hızla mücadele edilmesi gereken, küresel bir sorundur. Küresel iklim değişikliği, insanoğlunun doğal kaynakları bilinçsizce aşırı derecede sömürmesi ve buna bağlı olarak doğal dengeleri bozması sonucunda yerkürenin yüzey sıcaklıklarındaki artışı ve iklimde meydana gelen değişiklikleri ifade eder. Doğal dengenin bozulmasına karşı gereken önlemler alınmadığında ve doğal dengeyi bozacak durumların devam etmesiyle iklim değişikliklerinin artacağı bilinmektedir. İklim değişikliği sel, kasırga gibi aşırı hava olaylarına, buzulların erimesine, su seviyesindeki azalmaya ve bunlara bağlı olarak bitkilerin, hayvanların ve ekosistemin zarar görmesine neden olmaktadır. İklim değişikliğinin en çarpıcı sonuçlarından biri de sağlığa olan olumsuz etkileridir. Bu nedenle tüm insanlığın iklim değişikliğine karşı duyarlı olması gerekmektedir. Bu bağlamda İklim değişikliğine sebep olan çevresel sorunların çözümünde bireyleri bu sorunlara dikkat çekmeye ve reaktif davranmaya iten ekolojik zekanın önemi büyüktür. Sağlık sisteminin en büyük çalışma grubu olan hemşirelerin, iklim değişikliği ile mücadelede önemli rolleri bulunmaktadır. Bu noktada hemşirelerin özellikle öğrencilikten başlayarak iklim değişikliği ile mücadelede farkındalıklarının, duyarlılıklarının, bilgi düzeylerinin başka bir değişle ekolojik zekalarının yüksek olması gerekmektedir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde iklim değişikliği endişesi ile ekolojik zeka ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı tiptedir. Araştırma Şubat 2025-Mart 2025 tarihleri arasında 310 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan ‘’Kişisel Bilgi formu’’, ‘’ İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği ve ‘Yetişkinler için Ekolojik Zeka Ölçeği’’ kullanılmıştır. Verilerin analizi, bilgisayarda SPSS istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken yüzdelik değerleri hesaplanmıştır. Normalite testi sonucuna göre t testi ve varyans analizi, değişkenler arasında ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. P değeri <0.05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin %73,9’ünün akademik başarı seviyelerinin orta düzeyde olduğu, %92,9’unun çevreye duyarlı olduklarını ifade ettikleri, %66,1’inin hemşirelerin iklim değişikliği ve küresel ısınmayla mücadelede rolü olduklarını düşündükleri saptanmıştır. İklim Değişikliği Endişesi Ölçeğinin toplam puanında; çevreye duyarlılık durumu, iklim değişikliği ve küresel ısınmayla mücadelede hemşirelerin görevi ve rolü olduğunu düşünme durumu değişkenlerinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit dilmiştir. Yetişkinler için Ekolojik Zeka ölçek toplamında; akademik başarı durumu, çevreye duyarlılık durumu, iklim değişikliği ve küresel ısınmayla mücadelede çevremdeki bireyleri bilgilendirebilme veya eğitebilme durumu değişkenlerinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<,05). “İklim Değişikliği Endişesi” ölçeği toplamı ile “Yetişkinler İçin Ekolojik Zeka” ölçeği toplamı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<.001).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin ekolojik zeka düzeyleri arttıkça iklim değişikliği endişe düzeylerinin de artığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekoloji, Hemşirelik Öğrencisi, İklim Değişikliği

SB-086
Hemşirelik Öğrencilerinde İklim Değişikliğine İlişkin Anksiyetenin Premenstrual Sendrom Üzerine Etkisi

Münevver Aybüke Çıkrık[1], Zeynep Arabacı[1], Gamze Ağartıoğlu Kundakçı[2]
[1]*Kastamonu Üniversitesi*
[2]*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*

Giriş: İklim değişikliği, küresel ekosistem üzerinde olduğu kadar insan sağlığı üzerinde de ciddi etkilere sahiptir. Bu etkiler arasında psikolojik sorunlar, özellikle de anksiyete önemli bir yer tutmaktadır. İklim değişikliği anksiyetesi, bireylerin iklimle ilgili olumsuz duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerini ifade etmektedir. Premenstrual sendrom (PMS), kadınların menstrüel döngüsünün luteal fazında ortaya çıkan fiziksel, duygusal ve davranışsal semptomlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. PMS'nin gelişiminde psikolojik faktörlerin etkili olduğu bilinmektedir. Bu psikolojik faktörlerden biri olan iklim değişikliği anksiyetesi, hormonal dengeleri ve duygusal durumu etkileyerek PMS semptomlarının şiddetlenmesine katkıda bulunabilmektedir.

Amaç: Çalışmanın amacı hemşirelik bölümü öğrencilerinde iklim değişikliğine ilişkin anksiyetenin premenstrual sendrom üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Bu tanımlayıcı araştırmanın evrenini, iki devlet üniversitesinin hemşirelik bölümüne kayıtlı tüm kız öğrenciler oluşturmuştur (N=892). Örneklem seçimi yapılmayıp, çalışmaya katılmayı kabul eden gönüllü öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir (n=328). Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan Tanıtıcı Bilgi Formu, Premenstrual Sendrom Ölçeği (PMSÖ) ve İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde, formlar çevrimiçi olarak uygulanmış ve gönüllü katılım onayı alınmadan sorulara erişim sağlanmamıştır. Çalışma verileri Jamovi programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama), Mann Whitney U testi, bağımsız gruplarda t testi, ki-kare ve Spearman korelasyon analizi ile değerlendirme yapılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce etik kurul izni ve kurum izinleri alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,1±2,36 (17-46) olup, %98,8'i bekar, %82,3'ü hayatının en büyük bölümünü kentsel alanda geçirmiş, %85,4'ü çekirdek aileye sahip, %73,8'i öğrenci yurdunda yaşamakta, %66,8'inin geliri giderine denk, %2,7'si gelir getiren bir işte çalışmakta, %19,2'si sigara kullanmakta, %8,8'i alkol kullanmakta, %14,6'sı düzenli egzersiz yapmaktadır. İlk menstruasyon yaş ortalaması 13,1±1,31'dir. Öğrencilerin %75,9'unun menstrual siklus sıklığı 21-35 gün, %49,1'inin menstrual siklus süresi 6-8 gündür. %65,9'u ise her menstruasyon sırasında ağrı semptomunu yaşamaktadır. Menstruasyon sırasında ağrı yaşayanların ağrı puanı ortalaması 10 üzerinden 6,27±2,19'dur. PMSÖ toplam puan ortalaması 143±35,7 (44-220)'dir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde PMS'ye sahip olduğunu göstermektedir. İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği toplam puan ortalaması ise 23,1±10,5 (13-65)'tir. İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği toplam puanı ile PMSÖ toplam puan ortalaması arasında orta düzeyde ileri derecede anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r=0,30$, $p<0,001$). PMSÖ alt boyutlarından depresif duygulanım ($r=0,18$, $p<0,001$), anksiyete ($r=0,35$, $p<0,001$), yorgunluk ($r=0,20$, $p<0,001$), sinirlilik ($r=0,22$, $p<0,001$), depresif düşünceler ($r=0,32$, $p<0,001$), ağrı ($r=0,25$, $p<0,001$), iştah değişimleri ($r=0,12$, $p=0,03$) ve uyku değişimleri ($r=0,27$ $p<0,001$) ile İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği toplam puanı arasında düşük-orta düzeyde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Şişkinlik alt boyutu ile herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Sonuç: Bu sonuçlar, hemşirelik bölümü öğrencilerinde iklim değişikliği anksiyetesinin premenstrual semptomları artırabileceğini göstermektedir. Hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği anksiyetesi ile baş etme stratejilerinin desteklenmesi, PMS semptomlarının yönetimine katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, iklim değişikliği, Premenstrual Sendrom, anksiyete

SB-087
Küresel Isınma İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

Dilek Yıldırım Gürkan[1], Hanifi Dülger[2]
[1]*Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yozgat*
[2]*Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Bartın*

Giriş: Küresel ısınma, çağımızın en önemli çevresel ve sosyal sorunlarından biri olarak, dünya genelinde ekosistemlerin dengesini tehdit etmekte ve insan yaşamını derinden etkilemektedir. Bu sorunun çözülmesi için bilimsel araştırmalar ve çözüm önerileri giderek daha büyük bir önem taşımaktadır. Lisansüstü tezler, bu alandaki yeni bakış açılarını, çözümleri ve politikaları ortaya koyarak, küresel ısınmanın etkilerini azaltma yolunda önemli katkılar sunmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, Türkiye'de küresel ısınma konusunda yazılmış lisansüstü tezleri nicel yöntemler kullanarak incelemeyi ve bu alandaki eğilimlerini sayısal verilerle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Veriler, YÖK Tez Merkezi, veri tabanından yıl sınırlaması yapılmaksızın tez başlıklarında küresel ısınma kelimesi ile yayınlanmış lisansüstü tezler taranarak elde edilmiştir. Tarama Mart 2025 tarihinde yapılmıştır. Toplanan tezlerin bibliyografik bilgileri (yıl, bölüm, tez türü) ve içerikleri nicel ölçütlere göre sınıflandırılmıştır.

Bulgular: Küresel ısınma başlığı ile 2003 ve 2024 yılları arasında yayınlanmış toplam 61 tez bulunmuştur. Bu tezlerin 9 tanesi doktora tezi iken, 52 tanesi yüksek lisans tezidir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde en çok tezin eğitim bilimleri alanında olduğu görülmüştür. Eğitim bilimlerindeki tezleri sosyal bilimler ve fen bilimlerindeki tezler takip etmektedir. Halk sağlığı alanında 1 hemşirelik alanında ise 1 tez bulunmaktadır. Yüksek lisans tezleri 2005-2024, doktora tezleri ise 2003-2024 yılları arasında, geniş bir zaman dilimine yayılmıştır. Tezler özellikle 2009 ve sonrası yıllarda belirgin bir artış göstermektedir. En çok tez çalışması ise 2024 yılında yer almaktadır.

Sonuç: Bu sonuçlar doğrultusunda, küresel ısınma konusundaki çalışmaların daha çok sosyal bilimler ve eğitim alanında yoğunlaştığı, mühendislik ve doğa bilimleri alanlarında ise nispeten daha az çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Sağlık alanında yapılan tez sayısının az olduğu bulunmuştur. Küresel ısınma ile ilgili hemşirelik alanında daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Çok boyutlu etkileri olan küresel ısınma ile ilgili gelecekte disiplinler arası çalışmalara ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Sözcükler: Küresel ısınma, Hemşirelik, Tez

SB-088
Genç-yetişkin kadınlarda iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışları ile ilişkisi

Hasret Dikici[1], Derya Adıbelli[2]
[1]*Antalya Eğitim Ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Amaç: İklim değişikliği, günümüzde küresel ölçekte en büyük çevresel ve sağlık tehditlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kadınlar, iklim değişikliğinin doğrudan ve dolaylı etkilerinden daha fazla etkilenmektedir; çünkü kadınlar, özellikle hamilelik dönemi ve anne sağlığı bağlamında iklim değişikliğine bağlı sağlık risklerine daha duyarlıdır. Aynı zamanda, kadınların maruz kaldığı aşırı hava olayları, su ve gıda güvencesizliği gibi çevresel tehditler, psikolojik stres ve kaygıya yol açabilmektedir. İklim değişiklerini önlemek için en çok vurgulanan yaklaşım sürdürülebilir kalkınma olmaktadır. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Planları ‘’İklim Eylemi’’ planında ve Paris İklim Antlaşması’nda kadınlarda iklim değişikliğiyle ilgili etkili planlama ve yönetim kapasitesini artıracak mekanizmaların desteklenmesi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda özellikle iklim değişikliğinden daha çok etkilenen kadınların iklim değişikliği endişesi ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve korelasyonel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini bir eğitim araştıma hastanesinde polikliniklere başvuran tüm 18 yaş üzeri kadın hasta ve hasta yakınları oluşturmaktadır. G*Power programında önsel (A-Priori) güç analizi yapılmış olup, 252 kadına ulaşılması gerektiği belirlenmiş olup, 270 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma öncesinde Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nden etik onay ve uygulama izni, kadınlardan da yazılı olarak aydınlatılmış onamları alınmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği (STDÖ) ve İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği (İDEÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 29.0 programında aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık katsayıları, bağımsız gruplar t testi, Tek yönlü varyans analizi, Post Hoc analizler için Bonferroni testi, Pearson korelasyon analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır.

Bulgular: Sonuçlara göre katılımcıların yaş ortalaması 31,22±11,97’dir. Aşırı hava olaylarına maruz kalma yönünden %24,8’i deprem, %19,3’ü orman yangını ve %11,5’i sel olayına maruz kaldığını bildirmiştir. Aşırı hava olaylarına maruz kaldığını bildiren katılımcıların İDEÖ ve STDÖ puanları daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). İDEÖ toplam, kaygı ve çaresizlik alt boyutları ile STDÖ toplam, çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Çevre duyarlılığının kaygı ve çaresizlik üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Bu araştırma, iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir adım atmıştır. Elde edilen bulgular, iklim değişikliği ile ilgili farkındalık artırıcı eğitim ve politika önerilerinin, kadınların çevresel sorumluluklarını artırmaya ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları geliştirmelerine yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: endişe, iklim değişikliği, kadın, sürdürülebilir tüketim davranışı

SB-089
Yetişkinlerin çevreye yönelik davranışları, iklim değişikliği endişeleri ve ilişkili faktörler

Hatice Akbaş, Saime Erol
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul

Amaç: Bu araştırma, yetişkinlerin çevreye yönelik davranışları, iklim değişikliği endişeleri ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tasarım ile yürütülen araştırmanın evrenini İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan iki Aile Sağlığı Merkezine (ASM) kayıtlı 30.000 yetişkin birey oluşturdu. Örneklem büyüklüğü Epiinfo programı ile 464 kişi olarak belirlendi, veri kaybı düşünülerek örneklemin %10 fazlası olan 514 kişi (1. ASM=326 ve 2.ASM=188) ile araştırma tamamlandı. Örnekleme yöntemi olarak ASM'lere göre tabakalı ve kolayda örnekleme yöntemi kullanıldı. Veriler, "Sosyo-demografik Özellikleri Tanılama Formu", "Çevre Davranış Ölçeği (ÇDÖ)" ve "İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği (İDEÖ)" kullanılarak anket uygulama yöntemi ile gerekli izinler alındıktan sonra toplandı. Bağımlı değişkenler ÇDÖ ve İDEÖ toplam ve alt boyut puanlarıdır, bağımsız değişkenler ise bireylerin sosyo-demografik özellikleridir. SPSS 25 kullanılarak normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov), tanımlayıcı istatistikler, T-testleri, Tukey HSD ile ANOVA, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Pearson korelasyon ve Eta kare analizleri yapıldı. Anlamlılık seviyesi $P<0.05$ olarak belirlendi.

Bulgular: Bu çalışma, yetişkinlerin çevresel davranışlarını ve iklim değişikliği kaygılarını incelemiştir. Katılımcıların %57,1'i kadın ve %46,6'sı 18-31 yaş arasındadır. Çevresel Davranış Ölçeği toplam puan ortalaması 59.69±12.85 olup, yaş, eğitim ve meslek grupları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($P<0.05$). İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği toplam puan ortalaması 33.10±11.04 olup, evli ve kentsel alanlarda yaşayan bireylerin daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir ($P<0.05$). Çevresel davranışlarla iklim değişikliği kaygıları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0.50$, $P<0.05$). Bu bulgular, yetişkinlerin çevresel davranışlarını geliştirmek ve iklim değişikliği kaygılarını ele almak için hedeflenmiş halk sağlığı müdahalelerine ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Sonuç: Yetişkinlerin çevreye yönelik davranışlarının ve iklim değişikliği endişelerinin çeşitli demografik ve sosyoekonomik faktörlerle anlamlı bir ilişki içinde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, çevre bilinci ve iklim değişikliği endişelerinin, bireylerin geri dönüşüm çabaları, çevre eylemciliği ve çevre duyarlılığı gibi davranışlarla doğrudan bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çevresel farkındalık ve iklim değişikliğiyle mücadele konularında hemşirelik ve halk sağlığı alanındaki müdahalelerin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, çevreye yönelik davranış, iklim değişikliği, iklim değişikliği endişesi

SB-090
İklim Değişikliği Ebeveynlik Davranışları Ölçeği Geliştirilmesi

Nesrin Arslan[1], Ayşe Dost[2], Azize Karahan[3]
[1]*Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği*
[2]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği*
[3]*Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği*

Amaç: İklim değişikliği, küresel ölçekte doğal sistemlerde önemli bozulmalara yol açan bir fenomendir ve bireylerin çevresel sorumlulukları konusunda bilinçlenmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Ebeveynlik davranışlarının iklim değişikliği üzerindeki etkisi, bireylerin ve toplumun çevresel sorumluluklarını yerine getirmesi ve sürdürülebilir bir gelecek için önlem alması açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, ebeveynlerin çevresel farkındalık düzeylerinin ve tüketim alışkanlıklarının çocukların çevresel davranışları üzerinde belirleyici bir etki yarattığını göstermektedir. Mevcut literatürde, ebeveynlik davranışlarını ölçmeye yönelik yeterli araçların bulunmaması, bu araştırmanın ulusal ve uluslararası literatüre önemli bir katkı sunacağına işaret etmektedir. Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin iklim değişikliğiyle ilgili davranışlarını ölçmek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Çalışmada metodolojik desen kullanılmıştır. Çalışma Mart - Nisan 2024 tarihleri arasında Karabük ili Safranbolu ilçesinde çalışmaya katılımda gönüllü olan 335 ebeveyn ile yürütülmüştür. Veriler yüz yüze veri toplama yöntemi ile toplanmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliği için çocuk gelişimi, çocuk sağlığı ve hastalıkları, halk sağlığı hemşirelerinden oluşan toplam yedi uzmanın görüşlerine başvurulmuş, CVI değeri % 92 olarak hesaplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan ebeveynlere ve çocuklara ait sosyo-demografik özellikleri içeren bilgi formu ve araştırmacılar tarafından geliştirilen İklim Değişikliği Ebeveynlik Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Kapsam Geçerlilik Oranı, Kaiser Mayer-Olkin Katsayısı, Bartlett küresellik testi, Temel Bileşenler Analizi, Faktör Döndürme, Güvenilirlik analizi için zaman içinde değişmezlik (test-tekrar test güvenilirliği) ve iç tutarlılık testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Ebeveynlerin yaş ortalaması 37.06±5.17, çocukların yaş ortalaması 7.09±2.08'dir. Yapılan analizler sonucunda; ölçeğin 4'lü likert tipi 34 madde ve yedi faktörden oluştuğu ve faktörlerin toplam varyansın %61.10'unu açıkladığı saptanmıştır. Ölçeğin 1-7. maddeleri "Çevre dostu davranışlar", 8-14. maddeleri "Atık ayrıştırma", 15-21. maddeleri "Doğa eğitimi ve çevre bilinci", 22-25.maddeler "Doğa dostu ürün seçimi", 26-29.maddeler "Atık yönetimi ve geri dönüşüm eğitimi", 30-32.maddeler "Çevre dostu tüketim ve ulaşım" ve 33-34.maddeler "Kaynak tasarrufu ve sosyal sorumluluk" başlığı altında toplanmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach's Alpha katsayısı.93 olarak hesaplanmıştır. Madde analizlerinde ise madde-toplam ve madde-kalan korelasyonlarının anlamlı ($p<.001$), ayırt edicilik için yapılan analizlerde de tüm madde, faktör puanlarının ayırt edici olduğu gözlenmiştir. Test-tekrar test güvenirliğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda) tüm maddeler ve faktör puanlarının iki uygulama arasında anlamlı ($p<.001$) ilişkiler gösterdiği saptanmıştır.

Sonuç: İklim Değişikliği Ebeveynlik Davranışları Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği oldukça yüksek, ebeveynlerin iklim değişikliğiyle ilgili davranışlarını belirlemede yeterli bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir. Bu ölçek, ebeveynlerin çevresel farkındalığını değerlendirmeye ve bilinçli davranışları teşvik etmeye yardımcı olabilir. Eğitim programları ve politika geliştirme süreçlerinde bilimsel bir araç olarak kullanılabilir, böylece sürdürülebilir ebeveynlik yaklaşımlarına rehberlik edebilir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, ebeveyn davranışı, çevre, güvenirlik ve geçerlik

SB-091
Afetin Yaşam Kalitesine Etkisi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Özge Öz Yıldırım, Dilek Çelik Eren, İlknur Aydın Avci
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği ABD

Amaç: Bu çalışma, afetin yaşam kalitesine etkisi ölçeği geliştirmek ve psikometrik özelliklerini değerlendirmek amacıyla yürütülen metodolojik ve kesitsel türde bir araştırmadır.

Gereç-Yöntem: Çalışmanın verileri 405 katılımcı ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak Mayıs 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler, tanımlayıcı soru formu ve afetin yaşam kalitesine etkisi ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Ölçek madde havuzu oluşturulmuş ve ölçek maddelerinin kapsam geçerliliği Davis metodu kullanılarak uzman görüşüne gönderilmiştir. Verilerin faktör analizi için uygunluk değerlendirmesi Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett testi ile yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliklerini test etmek için Temel Bileşenler analizi (Principal Components Analysis), AFA ve DFA yapılmıştır. Maddelerin iç tutarlılıklarını test etmek için Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Verilerin analizinde, istatistik anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulun etik kurul onayı (no:2023-153, izin tarihi: 29.03.2023) alınmıştır.

Bulgular: Ölçek maddelerinin kapsam geçerlik indexi 0.95-1.00 aralığında değişmektedir. Açımlayıcı Faktör Analizi sonrasında KMO coefficient değeri 0.934 ve Barlett test sonucu $\chi^2=2123.215$ $p<0.001$ olarak bulunmuştur. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0.66-0.84 aralığında, Corrected Item-Total Correlation ise 0.61-0.80 aralığında değişmektedir. Cronbach alfa katsayısı 0.945 ve total açıklama varyansı 60.65'dir. Doğrulayıcı faktör analiz sonuçlarına göre ölçeğin uyum indeksleri CMIN/DF 2,75, RMSEA 0,09, NFI 0,91, CFI 0,94, IFI 0,94, GFI 0,87, TLI 0,92, AGFI 0,80 değerleriyle kabul edilebilir düzeydedir.

Sonuç: Afetin yaşam kalitesine etkisi ölçeği, yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda tek boyut ve 13 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir. Ölçekten alınan puanın artması yaşam kalitesinin azaldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Hemşirelik, Yaşam kalitesi

SB-092
Hemşirelerin İklim Değişikliği Farkındalığı, Endişeleri ve Önlenmesine Yönelik Umut Düzeylerinin İncelenmesi

Adile Tümer[1], Zeynep Çetinkaya[1], Salime Üçel[2], Fatma Vaybil[2]
[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla
[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Muğla

Amaç: İklim değişikliği su ve gıda güvenliğini tehdit ederek gün geçtikçe birey, toplum ve çevre üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Sağlık çalışanları arasında büyük bir çoğunluğu oluşturan hemşirelerin iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin rol ve sorumlulukları bulunmaktadır. Hemşirelerde iklim değişikliği farkındalığı, endişe ve umut düzeyinin belirlenmesi iklim değişikliğinin etkilerine karşı harekete geçmek ve toplum sağlığının olumsuz yönde etkilenmesini önlemek açısından oldukça önemlidir. Hemşirelik alanında literatüre bakıldığında konuyla ilgili sınırlı çalışma olduğu görülmektedir. Bu araştırma hemşirelerde iklim değişikliği farkındalığı, endişe ve umut düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel ve ilişki arayıcı tiptedir. Bu araştırmanın örneklemini bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan 240 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri çevrimiçi anket yöntemi (Google Forms) ile Mart-Nisan 2023 tarihleri arasında Tanıtıcı Bilgiler Formu, Küresel İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeği, İklim Değişikliği Endişe Ölçeği ve İklim Değişikliğinin Önlenmesine Yönelik Umut Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, Kolmogorov Smirnov testi, tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Spearman's korealasyon analizi ve Linear regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma öncesi etik kurul onayı, kurum izni ve çevrimiçi bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalamasının 34,81±8,99 (min:21, maks:56), %81,7'sinin kadın, %59,6'sının evli ve %76,3'ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin %85,8'i iklim değişikliği ile ilgili eğitim/ders almadığını, %32,9'u iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerini bildiğini belirtmiştir. Hemşirelerin iklim değişikliği farkındalığının (75,04±13,96) orta düzeyde, iklim değişikliği endişesinin (37,10±8,37) orta düzeyin üzerinde ve iklim değişikliğinin önlenmesine yönelik umudun (39,14±7,50) orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Farkındalık, endişe ve umut düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p < ,01$). Linear regresyon analizinde, iklim değişikliği farkındalığı ve iklim değişikliği endişesi, iklim değişikliğini önleme umudunu olumlu ve anlamlı yordamıştır ($R2 = 0,438$, $p < ,05$).

Sonuç: Hem küresel iklim değişikliği farkındalığının hem de iklim değişikliği endişesinin, iklim değişikliğinin önlenmesine yönelik umudu etkilediği sonucuna varılmıştır. İklim değişikliği farkındalığını artıracak girişimler, iklim değişikliğini önleme umudunu yükselterek hemşirelerin iklim değişikliğiyle mücadelede rol almalarını sağlayabilir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, hemşirelerde farkındalık geliştirici faaliyetlerin planlaması ve uygulanması, iklim değişikliğinin önlenmesine yönelik umut düzeyinin arttırılması, iklim değişikliği endişesinin azaltılması, çözüm odaklı bireysel ve toplumsal eylemlerin gerçekleştirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, farkındalık, umut, endişe, hemşire

SB-093
Kadınlarda Sosyal Medya Bağımlılığının Yordayıcıları Olarak Psikolojik İyi Oluş ve Mutluluğun İncelenmesi

Burcu Türk, Figen Çavuşoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Samsun

Amaç: Araştırmanın amacı kadınlarda sosyal medya bağımlılığının yordayıcıları olarak psikolojik iyi oluş ve mutluluğun incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Çalışmanın türü tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olup, Mayıs-Temmuz 2024 tarih aralığında, 18 yaş üstü olan 209 kadının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada tanımlayıcı bilgi formu, Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu ve Perma Ölçeği kullanılmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Analizde sayı, yüzde, minimum-maksimum değerler ile ortalama ve standart sapmalarla birlikte pearson ve spearman korelasyon analizleri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında etik kurul izni ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 29.22±8.69 olup, %60.3'i bekar, %56.5'i lisans eğitim düzeyine sahip, çoğunluğunun Whatsapp ve Instagram (93.8, 94.3) kullandığı ve 7 yıldan fazla sosyal medya hesaplarını kullandıkları (%64.6) tespit edilmiştir. Sosyal Medya Bağımlılığı toplam ölçekten 2.13±0.77, alt boyutlardan sırasıyla Sanal Tolerans 2.34±0.84 puan, Sanal İletişim 2.03±0.86 puan aldıkları ve katılımcıların %49.8'inin düşük düzeyde, %26.8'inin de orta düzeyde sosyal medya bağımlılığının olduğu bulunmuştur. Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu puan ortalamaları 20.78±4.02 olup PERMA ölçeği toplamından da 109.07±24.73 puan almışlardır. Kadınların sosyal medya bağımlılığı toplam ölçek puan ortalaması ile Perma toplam puanı ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken ($p>0.05$), Perma ölçeği alt boyutlarından yalnızlık ve olumsuz duygularla sosyal medya bağımlılığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$), regresyon analizine göre de sosyal medya bağımlılık düzeyi üzerinde iyi oluş düzeylerinin pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu ($p<0.05$), PERMA puanının kadınların sosyal medya bağımlılığındaki değişimin %2.3'ünü açıkladığı, mutluluğun ise anlamlı bir etkisinin olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir.

Sonuç: Buna göre kadınların orta düzeyde sosyal medya bağımlısı oldukları ve bağımlılık arttıkça olumsuz duygular ve yalnızlık düzeylerinin azaldığı, sosyal medya bağımlılığı üzerinde psikolojik iyi oluşun düşük düzeyde etkisinin olduğu saptanmıştır. Kadınlarda sosyal medya bağımlılığını azaltıp, psikolojik iyi oluşu arttırmaya yönelik başka kaynaklar keşfedilmesini destekleyen çalışmalar yapılması önerilmektedir. Anahtar Kelimeler: Kadın, sosyal medya bağımlılığı, iyi oluş, mutluluk

Anahtar Kelimeler: Kadın, sosyal medya bağımlılığı, iyi oluş, mutluluk

SB-094
Eş Desteğinin Gebeliğin Üç Trimesterindeki Rolü: Nitel Araştırma

Çağla Sunker Çoban[1], Jülide Gülizar Yıldırım[2], Hatice Yıldırım Sarı[3]
[1]*Uzman Hemş., Dr. Öğrencisi, Altınova İlçe Devlet Hastanesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yalova*
[2]*Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*
[3]*Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*

Giriş-Amaç: Gebelik, kadınların biyolojik, psikolojik ve duygusal açıdan önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Genellikle mutluluk ve sevinç kaynağı olarak görülse de beraberinde getirdiği ek yükler ve belirsizlikler dolayısıyla yaşanan stres ve anneliğe uyumda yaşanabilecek zorluklar gebenin yaşam kalitesini ve konforunu etkileyerek, anne, bebek ve aile sağlığında olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Ayrıca gebeliğin her trimesterinde, gebelerin farklı fiziksel ve duygusal değişimlerle birlikte yeni farklı deneyimler ve bunların beraberinde gelişen sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Bu süreçte eş desteğinin, annenin yaşam kalitesi ve psikolojik iyilik hali üzerinde belirleyici bir rol oynadığı literatürde vurgulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı; eş desteğinin gebeliğin her trimesterindeki rolünün anlaşılması ve bu sürecin gebelerin fiziksel, duygusal ve sosyal sağlık üzerindeki etkilerinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma, nitel bir çalışma olup fenomenolojik araştırma desenine dayanmaktadır. Araştırma Yalova ilinde yaşayan ve amaçlı örnekleme ile gebeliğinin üçüncü trimesterinde olan 6 gebe ve 6 eş olmak üzere toplam 12 katılımcı ile tamamlanmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen tanımlayıcı soru formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla birebir yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır. Veri analizi içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada verilerin analizi sonucunda gebelikte yaşanan değişimler ve zorluklar, eşin fiziksel desteği, eşin psikolojik desteği, iletişim ve anlayış, eşlerin öğrenme istekleri ve bilgi arayışı olmak üzere toplam 5 ana tema belirlenmiştir. Gebelikte yaşanan değişimler ve zorluklar ana teması altında fiziksel değişimler ve zorluklar, psikolojik değişimler ve zorluklar alt temaları; iletişim ve anlayış ana teması altında gebenin iletişim ihtiyaçları alt teması belirlenmiştir. Ayrıca her tema altındaki veriler 3 trimester için ayrı olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Bu çalışmada eş desteğinin, gebeliğin her trimesterinde annenin fiziksel, duygusal ve sosyal sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve gebelerin yeterli destek göremediği durumlarda psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Sağlık profesyonelleri, antenatal bakım süreçlerinde eşlerin aktif katılımını teşvik etmeli ve eğitim programları düzenlemelidir. Ayrıca, eşlerin bilgi edinme ve destek gruplarına katılma istekleri göz önünde bulundurularak, bilgilendirme materyalleri ve programları geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Eş Desteği, Gebelik, Nitel Araştırma, Trimester

SB-095
Halk Sağlığı Hemşireliği Öğrencilerinin Lohusa İzlemlerini Simülasyonla Deneyimlemesinin İzlem ve İletişim Yeterliliklerine Etkisi

Eda Ünal, Aysel Özdemir
Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş: Doğum sonrası bakım anne ve bebeğin sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından önemlidir. Doğum sonrası dönemde anne ve bebeğe yönelik fiziksel ve psikolojik bakımın sağlanması, değerlendirilmesi, komplikasyonların önlenmesi, annenin eğitilmesi için hemşirelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Doğum sonrası anne ve bebeğin izlemi birinci basamak aile sağlığı merkezlerinde halk sağlığı hemşireleri tarafından yapılmaktadır. Doğum sonrası bakımın ve izlemin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için iletişim önemlidir. Anne ve bebeğin sağlığı için hemşirelik öğrencileri mezun olmadan önce lohusa izlemi ve iletişim becerilerini öğrenmelidir. Simülasyon lohusa izlem bilgi, beceri ve iletişim becerilerinin kazanılmasında yenilikçi bir yöntem olabilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, halk sağlığı hemşireliği dersini alan öğrencilerin lohusa izlemlerini simülasyonla deneyimlemesinin izlem, iletişim yeterliliklerine etkisini belirlemektir

Gereç-Yöntem: Bu çalışmada randomize kontrollü deneysel bir desen kullanılmıştır. Çalışma 2023-2024 tarihleri arasında Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi üçüncü sınıf hemşirelik öğrencileriyle Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi İyi Hekimlik Uygulamaları ve Simülasyon Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencileri rastgele müdahale grubu (n =40) ve kontrol grubu (n=40) grubuna ayrılmıştır. Araştırma verileri; anket, lohusa bilgi ve beceri formu, hemşirelik öğrencileri için terapötik iletişim becerileri ölçeği kullanılarak, teorik eğitimden hemen sonra ve hibrit simülasyonlu lohusa izlem eğitiminden üç hafta sonra toplanmıştır. Teorik eğitimden sonra müdahale grubuna hibrit simülasyonlu lohusa izlem eğitimi verilmiştir. Araştırma müdahale grubu (n =35) ve kontrol grubu (n=39) olarak tamamlanmıştır. Bu çalışmanın yapılabilmesi için (No. 2023-26/8, 7 Aralık 2023) Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır.

Bulgular: Müdahale grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması 20,82±0,95 yıl, kontrol gruptaki grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması 21,15±1,30 yıl idi. Öğrencilerin yaş ortalamaları gruplar arasında benzerdi ($p>0,05$). Müdahale grubundaki kız öğrencilerin oranı %80, kontrol grubundaki öğrencilerin %69'du. Hibrit simülasyonlu lohusa izlem eğitimi hemşirelik öğrencilerinin lohusa bilgi ($p<0,001$) beceri ($p=0,034$), terapötik iletişim beceri puanlarını ($p=0,026$), ölçeğin alt boyutlarından terapötik iletişim becerileri 1($p<0,001$), terapötik iletişim becerileri 2 alt boyutu puanlarını($p<0,001$) kontrol grubuna göre daha fazla artırdığını göstermiştir ($p<0,05$). Eğitimden sonra ölçeğin nonterapotik iletişim puanları ($p=0,105$)gruplar arasında benzerdi ($p>0,05$).

Sonuç: Hibrit simülasyonlu lohusa izlem eğitimi hemşirelik öğrencilerinin lohusa bilgi, beceri ve terapötik iletişim becerilerinin geliştirdiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, halk sağlığı hemşireliği, hibrit simülasyon, lohusa izlem

SB-096
Menopoz belirtilerinin yönetiminde yapay zeka uygulamaları

Makbule Esin Erdoğan[1], Serap Batı[2]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kâmil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye*

Giriş ve Amaç: Menopoz geçişi, on yıldan fazla sürebilen ve kadınların çoğunda semptomlara neden olabilen yıkıcı bir süreçtir. Bu dönemde kadınlar, çeşitli fiziksel ve psikolojik belirtilerle karşılaşabilirler. En yaygın belirtiler arasında sıcak basmaları, gece terlemeleri, uyku bozuklukları ve genitoüriner rahatsızlıklar yer alır. Ayrıca, ruh hali dalgalanmaları, bilişsel değişiklikler, cinsel istekte azalma, kemik kaybı ve karın bölgesinde yağ artışı gibi belirtiler de menopoz sürecinde sıkça görülür. Bu belirtiler, hormonal değişikliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve kadınların yaşam kalitesini önemli ölçüde etkileyebilir. Menopoz belirtilerinin tanınması ve uygun tedavi seçeneklerinin sunulması, kadınların bu dönemi daha rahat geçirmelerine yardımcı olabilir. Yapay zekâ (YZ), karmaşık sorunları çözmek için tasarlanmış yazılım ve donanım sistemleri olarak ifade edilmektedir. YZ kadın sağlığında çeşitli alanlarda önemli bir rol oynamaktadır. Bunlardan biri de menopoz dönemidir. Bu çalışmanın amacı menopoz belirtilerinin yönetiminde kullanılan yapay zekâ uygulamalarını incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Çalışma derleme niteliğinde olup konu ile ilgili yapmış araştırmalardan yararlanılmıştır.

Bulgular: YZ, menopoz semptomlarını tahmin etme ve yönetme konusunda umut verici bir araç olarak değerlendirilmektedir. En yaygın görülen menopoz semptomlarından olan sıcak basmalarını tespit etmek amacıyla cilt iletkenliği izleme sistemleri kullanılmıştır. Bu sistem ile belirtiler güvenilir bir şekilde kaydedilmiş ve elde edilen veriler, yapay sinir ağları ile eşleşmiş filtre teknikleri gibi algoritmalar kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, %87 duyarlılık ve %97 özgüllük elde edilmiştir. Ayrıca sıcak basmalarını azaltmak için YZ tabanlı terapiler kullanılmaktadır. Bu terapilerin, bilişsel davranışçı terapi ve farkındalık temelli stres azaltma tekniklerini içeren sanal gerçeklik ortamları sunarak sıcak basmaların sıklığını ve şiddetini önemli ölçüde azalttığını, uyku kalitesini ve genel yaşam kalitesini iyileştirdiğini görülmüştür. Gece terlemelerinin tahmininde ve izlenmesinde giyilebilir ter sensörleri kullanılmaktadır. Bu sensörler, terdeki biyokimyasal bileşenleri analiz ederek sağlık durumunu izlemekte ve yapay zekâ algoritmaları ile verileri işleyerek sağlık değerlendirmesi yapmaktadır. YZ ve makine öğreniminin sunduğu büyük veri analizi yeteneklerinden faydalanarak, uyku bozukluklarının daha doğru ve hızlı bir şekilde teşhis edilmesini sağlamaktadır. Bu teknolojiler, uyku laboratuvarlarında toplanan dijital verilerin analizinde kullanılmakta ve uyku bozukluklarının daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, yapay zekâ klinik, genetik ve yaşam tarzı verilerini birleştirerek kişiselleştirilmiş tedavi seçenekleri sunabilir. Örneğin, menopoz döneminde hormon tedavisi önerileri için bir karar destek sistemi geliştirilmiştir. Kardiyovasküler risk faktörlerinin değerlendirilmesinde veri madenciliği ve karar ağaçları gibi yöntemler kullanılmıştır. YZ, menopoz sonrası kadınlarda endometriyal kanser taramasında da kullanılmakta ve %86,8 duyarlılık ve %83,3 özgüllük ile başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Menopozun yönetiminin YZ destekli mobil uygulamalarda mevcuttur. Örneğin, MenoPro uygulaması kadınların kişisel tercihlerine ve risk hakkına dayalı olarak tedavi kararlarını özelleştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Sonuç: Menopoz sürecinde YZ semptomların izlenmesi, bireyselleştirilmiş bakım planlarının oluşturulması ve tedavi seçeneklerinin optimize edilmesi gibi çeşitli uygulamalarla kadınların yaşam kalitesini artırmaya katkı sağlamaktadır. Ancak, bu teknolojilerin klinik uygulamalara tam entegrasyonu için daha fazla araştırma ve geliştirme gereklidir. Halk sağlığı hemşireleri YZ teknolojileri ile menopoz dönemindeki kadınların semptom yönetimini destekleyerek yaşam kalitesini artırabilir. Ayrıca, bireyselleştirilmiş sağlık eğitimi ve erken müdahale stratejileri geliştirerek toplum temelli bakımın etkinliğini artırabilir. YZ destekli veri analizi, risk faktörlerini belirleme ve koruyucu sağlık hizmetlerini planlama süreçlerinde hemşirelere önemli bir rehberlik sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: kadın sağlığı, menopoz, yapay zekâ

SB-097
Gebelerde E-Sağlık Okuryazarlığı ve İnternet Yoluyla Karar Almanın Sağlığı Geliştirme Davranışlarına Etkisi

Yeşim Ceylantekin[1], Mehmet Hilmi Öz[2]
[1]Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar
[2]Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Afyonkarahisar

Amaç: 18 yaş ve üzeri gebe kadınların e-sağlık okuryazarlığı ve internet yolu ile karar alma davranışlarının sağlığı geliştirme davranışları üzerine etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tasarımlı yapılan pilot araştırma Afyonkarahisar merkezde bulunan randomizasyon yolu ile belirlenmiş aile sağlığı merkezlerinde gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini G Power analizi ile belirlenmiş araştırmaya katılmaya gönüllü olan 122 gebe oluşturdu. Verilerin toplanmasında gebe kadınların sosyodemografik özelliklerini belirleyen Sosyodemografik Tanıtıcı Bilgi Form, Sağlığı Geliştirme Davranışları Ölçeği, Gebelikte İnternet Yoluyla Karar Alma Ölçeği ve E-Sağlık Okuryazarlık Ölçeği kullanıldı. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılarak verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilks testi ile değerlendirildi. Normal dağılım gösteren verilerde Pearson korelasyon, t testi ve ANOVA testleri kullanıldı. İstatistiksel olarak $p<0,05$ anlamlı olarak kabul edildi. Araştırmanın etik izni Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Müdahale Olmayan Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alındı.

Bulgular: Gebelerin yaş ortalaması 28±0,99, eğitim durumları %49,2'sinin üniversite mezunudur. Gebelerin e-sağlık okuryazarlık ölçeği ortalama ±SS değerleri 37,81±9,51, Gebelerin Sağlığı Geliştirme Davranışları Ölçeği ortalama değerleri 99,62±9,14, Gebelikte İnternet Yoluyla Karar Alma Ölçeği ortalama değerleri ise 39,09±9,88'dir. Sağlığı geliştirme davranışları ölçeğinde en yüksek alt boyutun kişisel hijyen (23,25±1,74), en düşük alt boyutun sosyal sağlık (7,89±1,29) olduğu belirlendi. Gebelerin e-Sağlık Okuryazarlık düzeyi ile internet yoluyla karar alma durumları ve sağlığı geliştirme davranışları arasında anlamlı ilişki bulundu ($p<0,05$). Gebelerin eğitim düzeyi ile internetten karar alma ve sağlığı geliştirme davranışları arasında anlamlı ilişki bulundu ($p<,001$, df:4, $F=16,858$). Araştırmada internetten karar alma ve sağlığı geliştirme davranışları ile gebelik haftası arasında anlamlı ilişki bulunmamakta, gebelik sayısı ile anlamlı ilişki bulunmaktadır (sırasıyla $p>,001$, df: 2, $F=3,597$; $p<.001$, df:3, $F= 8,741$).

Sonuç: Gebelerde e-sağlık okuryazarlığı yüksek olduğu belirlendi. Gebelerde internet yoluyla karar alma durumu ortalamanın üstündedir. Sağlığı geliştirme davranışlarından kişisel hijyen davranışı gebelerde en yüksektir. Gebenin eğitim düzeyi ve gebelik sayısı arttıkça sağlığı geliştirme davranışı ve internet yoluyla karar alma durumu da artmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gebe, e-sağlık, internet, sağlığı geliştirme

SB-098
Kadınlarda HPV Bilgi Durumu ve Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Anahita Ghaffariyan Ghaleh, Nihan Türkoğlu
Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum

Amaç: Bu çalışma, kadınların HPV hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu, bu bilgiye dayalı tutumlarının ne yönde olduğunu ve bu durumun sağlık okuryazarlık düzeyleriyle olan ilişkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Materyal-Metod: Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma, Mayıs-Ağustos 2024 tarihleri arasında Erzurum ili Palandöken ilçesine bağlı Adnan Menderes ve Yıldızkent Aile Sağlığı Merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Erzurum ili Adnan Menderes ve Yıldızkent Aile Sağlığı Merkezlerinde kayıtlı olan 18 yaş üstü 17 371 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise güç analizi yöntemi ile belirlenen ve rastgele yöntemle seçilen 383 kadın ile oluşturmuştur. Veri toplama sürecinde, Kişisel Bilgi Formu, HPV Bilgi Ölçeği ve Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında, çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılar ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan 30.04.2024 tarihinde yazılı izin alınmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık katsayıları, bağımsız gruplarda t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), grup varyanslarının homojen olmadığı durumlarda Welch ANOVA, Post Hoc analizler için Bonferroni testleri ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda, kadınların Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinden toplamda 56.69±9.58, HPV Bilgi Ölçeğinden ise toplamda 6.94±7.83 puanını almışlardır. Araştırmada üniversite ve üzerinde eğitime sahip, çalışan, CYBH ve rahim ağzı kanseri hakkında bilgi sahibi olan kadınların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bekar, üniversite ve üzerinde eğitime sahip, çalışan, rahim ağzı kanserini daha önce duyan, CYBH ve rahim ağzı kanseri hakkında bilgi sahibi olan ve aşı olan kadınların HPV Bilgi ölçeğinden daha yüksek puanlar aldığı ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile Genel HPV bilgisi, HPV tarama testi bilgisi, Genel HPV aşı bilgisi alt boyut ve toplam puanları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu araştırmanın sonuçları, kadınlarda sağlık okuryazarlığı ve HPV bilgi düzeyinin sosyodemografik ve sağlıkla ilişkili faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Üniversite eğitimi alan, çalışan, CYBH ve rahim ağzı kanseri hakkında bilgi sahibi olan kadınların hem sağlık okuryazarlığı hem de HPV bilgi puanlarının anlamlı şekilde yüksek olması, eğitim ve bilinçlendirme programlarının bu alanlardaki kritik rolünü vurgulamaktadır. Ayrıca, bekâr olmanın ve HPV aşısı yaptırmanın HPV bilgi düzeyini artıran faktörler arasında yer alması, toplumsal farkındalık kampanyalarının hedef kitlesi ve içeriği konusunda yol gösterici olabilir. Sağlık okuryazarlığı ile HPV bilgisi arasındaki zayıf ancak pozitif ilişki, sağlık okuryazarlığının genel sağlık bilgisi üzerinde dolaylı bir etkisi olabileceğine işaret etmektedir. Ancak HPV bilgi puanlarının genel olarak düşük seviyede kalması özellikle risk gruplarına yönelik (eğitim seviyesi düşük, çalışmayan, evli kadınlar) HPV ve rahim ağzı kanseri konusunda daha etkili eğitim ve müdahale programlarına ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, sağlık politikalarında eğitim, istihdam ve aşı erişimini destekleyici stratejilerin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.
* Bu araştırma, proje no: "TYL-2024-14160" kodu ile Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: HPV, sağlık okuryazarlığı, kadın, hemşirelik

SB-099
Normal Vajinal Ve Sezaryen Doğum Yapan Kadınlara Doğum Sonrası Verilen Emzirme Eğitiminin Emzirme Öz Yeterliliği Ve Emzirme Başarısına Etkisi

Nur Bahar Kuru Aktürk[1], Merve Kolcu[2]
[1]*İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[2]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul*

Amaç: Emzirme; anne, bebek ve toplum sağlığını olumlu yönde etkileyen yeni doğan için en uygun ve doğal beslenme şeklidir. Bu çalışma, kadınlara doğum sonrası verilen emzirme eğitiminin emzirme öz yeterliliği ve emzirme başarısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla ön test-son test yarı deneysel bir tasarımla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışmanın örneklemini, Ekim 2021 - Ocak 2022 tarihleri arasında İstanbul'da bir eğitim ve araştırma hastanesinde normal vajinal doğum ve sezaryen ile doğum yapan 76 kadın (38 girişim ve 38 kontrol grubu) oluşturmuştur. Çalışma verileri, girişim ve kontrol grubunda yer alan tüm annelere eğitim öncesinde normal vajinal ve sezaryen doğumu takiben 6. saatte ön test uygulaması kapsamında; Tanıtıcı Bilgi Formu, Emzirme Bilgi Düzeyi Tanılama Formu, LATCH Ölçeği ve Postnatal ÖzYeterlilik Ölçeği uygulanmıştır. Girişim grubunda yer alan annelere ise ön test uygulamasının ardından emzirme eğitimi verilmiştir. Emzirme eğitiminin tamamlanmasını takiben girişim grubundaki annelere taburculuk öncesinde son test uygulaması yapılmıştır. Kontrol grubunda yer alan annelere ise ön test uygulamasını takiben herhangi bir girişimde bulunulmamış olup, hastanede rutin yapılan girişimler uygulanmıştır ve annelere taburculuk öncesinde son test uygulaması yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda sosyodemografik ve tanımlayıcı değişkenler arasındaki farklar ki-kare testi ve Fisher Exact testi ile analiz edilmiştir. Gruplara göre ölçek puanlarındaki farklılıklar bağımsız gruplar t-testi ile grupların ön test ve son test ölçümleri arasındaki değişimler ise bağımlı gruplar t-testi ile incelenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların ortalama yaşı 30,82±4,95 yıldır. Girişim grubundaki kadınların %60,5'inin kontrol grubundaki kadınların %55,3'ünün sezaryen doğum yaptığı saptanmıştır. Girişim grubundaki kadınların Emzirme Bilgi Düzeyi Tanılama Formu son test puanları (13,68±1,14), kontrol grubunda yer alan kadınların Emzirme Bilgi Düzeyi Tanılama Formu son test puanlarından (10,63±1,92) yüksek bulunmuştur. Girişim grubundaki kadınların LATCH Ölçeği ön test değerine (7,07±1,56) göre LATCH Ölçeği son test değerindeki (8,31±1,31) artış anlamlı bulunmuştur (t=-7,255;p=0,000<0,05). Girişim grubunda Postnatal Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği ön test değerine (54,76±5,26) göre Postnatal Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği son test değerindeki (60,50±3,90) artış anlamlı bulunmuştur (t=-10,170, p<0,05).

Sonuç: Bu çalışma kapsamında doğum sonrası kısa sürede verilen emzirme eğitiminin, emzirme bilgi düzeyinin arttırılması, Emzirme başarısının arttırılması, emzirme öz yeterliliğinin arttırılmasında etkili olmuştur. Doğum sonrası erken dönemde hemşireler tarafından düzenli olarak emzirme eğitimlerinin verilmesi, doğum sonu servislerinde çalışan tüm hemşirelerin emzirme danışmanlığı eğitimlerine katılarak emzirme eğitiminde standardizasyonunun sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Başarılı Emzirme, Emzirme, Emzirme Eğitimi, Öz-Yeterlilik.

SB-100
Laktasyon Dönemindeki Annelere Emzirme Sırasında Müzik Eşliğinde Doğal Manzara Resimleri Kullanımının Emzirme, Emzirme Memnuniyeti Ve Maternal Bağlanma Üzerine Etkisi

Nuray Aydın[1], Sezer Avcı[2]
[1]Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adıyaman.
[2]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Afşin Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş

Giriş-Amaç: Laktasyon dönemi, yeni annelerin bebeklerini emzirdiği ve süt üretiminin en yüksek seviyede olduğu bir süreçtir. Anneler emzirme döneminde farklı fizyolojik ve psikolojik problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden ebe ve hemşirelerin kaliteli bakım sunabilmeleri için emzirme sorunlarını gidermeye yönelik nonfarmakolojik yöntemleri uygulamaları gerekmektedir. Kadın sağlığında nonfarmakolojik yöntemler arasında müzik dinletisi önemli bir yere sahiptir. Non-farmakolojik bir yöntem olan dikkat dağıtma da sağlık alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Annelere doğal manzara resimleri izletilerek rahatlatılması sağlanır. Dolayısıyla bu çalışma, laktasyon dönemindeki annelere emzirme sırasında müzik eşliğinde doğal manzara resimleri kullanımının emzirme, emzirme memnuniyeti ve maternal bağlanma üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma Aralık 2023 ve Ağustos 2024 tarihlerinde Adıyaman Üniversitesi 400 yataklı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde bulunan Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniklerinde yürütüldü. Çalışmada gönüllü katılımcılar basit randomizasyon yöntemi ile müdahale gurubunda 45 ve kontrol grubunda 45 anne olacak şekilde iki gruba ayrıldı. Veriler Kişisel Bilgi Formu, LATCH Emzirme Tanılama ve Değerlendirme Ölçeği, Visual Analog Skala (VAS) ve Maternal Bağlanma Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin toplanması amacıyla çalışmaya katılan annelere ön test ve son test uygulandı. Kontrol grubundaki annelere ön test sonrası müdahale yapılmadı yalnızca çalışmaya katılan annelere primipar olması dolayısıyla emzirme eğitimi verildi ve 10 gün sonunda telefonla aranarak son test uygulandı. Müdahale grubundaki annelere ön test uygulandı, aynı şekilde emzirme eğitimi verildi ve sonrasında ilk gün hastane odasında ikinci gün ev ziyareti sırasında ve 8 gün boyunca da telefonla takip ederek toplamda 10 gün olacak şekilde müzik eşliğinde doğal manzara resimlerinden oluşan video emzirme sırasında anneye izletildi. Onuncu gün müdahale grubundaki annelere son test uygulandı. Araştırmanın uygulaması için gerekli izinler ve etik kurul onayı alındı.

Bulgular: Müdahale sonrası son test puan ortalamaları incelendiğinde; LATCH son test puan ortalaması müdahale grubunda 8.24±1.65, kontrol grubunda ise 6.51±2.39; VAS son test puan ortalaması müdahale grubunda 5.73±1.68, kontrol grubunda ise 4.49±1.58; maternal bağlanma ölçeği son test puan ortalaması müdahale grubunda 103.18±1.84, kontrol grubunda ise 100.38±5.46 olduğu belirlendi.

Sonuç: Çalışmamızda sonuç olarak; annelere müzik eşliğinde doğal manzara resimleri izlettirilmesinin annelerin emzirme, emzirme memnuniyeti ve maternal bağlanma düzeyleri üzerinde etkili bir yöntem olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Emzirme, Emzirme memnuniyeti, Maternal bağlanma, Müzik dinletisi

SB-101
Evaluation of Telemedicine for Contraceptive Counseling Given to Pregnant Women During the COVID-19 Pandemic: A Randomized Controlled

Rabia Sağlam Aksüt[1], Özen İnam[2]
[1]*Fenerbahçe University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Turkiye*
[2]*Maltepe University, Vocational School, Istanbul, Turkiye*

Objective: Maintaining health-promoting activities through telemedicine, especially in matters requiring consultancy, has come to the forefront with the emergence of the COVID-19 pandemic. In this study, we aimed to evaluate the impact of telemedicine for contraceptive counseling on knowledge levels and satisfaction with Family Planning Services of the third-trimester pregnant women.

Materials-Methods: This parallel group randomized controlled trial with a two-group design with pretest and post-test was conducted in one of the primary health care centers located in the western part of Turkiye between December 2020-June 2021. We collected data from 77 third-trimester pregnant women using a Personal Information Form, Family Planning Knowledge Questionnaire, and the Satisfaction with Family Planning Services Scale. The participants were randomly assigned following simple randomization procedures (computerized random numbers) to groups, one experimental group and one control group respectively, according to the order in the list created using the random sequence generator. The first interview with pregnant women was performed face-to-face at the primary health care center, and women accepting to participate in the study were asked to fill out the Personal Information Form, Family Planning Knowledge Questionnaire, and the Satisfaction with Family Planning Services Scale. In addition, contact information of the participants was also obtained during this interview, and they were informed that the contraceptive counseling would be carried out twice via video visits by using the WhatsApp application. During the study, experimental group participants (n=37) received two informative video visits for contraceptive counseling, while the women in the control group (n=40) received routine face-to-face family planning services at their primary health care center. A family planning handbook prepared by the researchers and family planning materials such as oral contraceptive, condom, and Intrauterine Device (IUD) were used to visualize the training. The pregnant women in the experimental group had the opportunity to see the researchers and their materials during video visit sessions, all sessions were held individually, and each session lasted approximately 50 minutes. Two weeks after the first video visit, contraceptive counseling session was repeated, and at the end of this second session, post-test data were collected. In the analysis, we compared the data using chi-square test, Fisher's exact chi-square test, t-test for independent and dependent groups and Mann-Whitney U analysis. The study was approved by the Ethics Committee of the University (Date/Number: 25/12/2020/2020/17-15). Prior to enrollment, all participants were informed that their personal data would only be used just for scientific purposes and would not be shared with any person or any institution, and written consent form was obtained from all participants who voluntarily accepted to participate in the study. In addition, this study is registered at ClinicalTrials.gov: number NCT05743309.

Results: Participants in the experimental group showed a greater increase in knowledge levels and higher satisfaction with Family Planning Services than the pregnant women in the control group who received only routine face-to-face family planning services in the primary health care center ($p<.05$).

Conclusion: We determined that telemedicine for contraceptive counseling is a promising option even beyond the pandemic.

Keywords: Contraceptive counseling, COVID-19 pandemic, pregnant women, telemedicine

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-102
Menopozla İlgili Sık Sorulan Sorulara Yönelik ChatGPT 4.0 ve Gemini Tarafından Üretilen Yanıtların Okunabilirliği ve Uygunluğu

Merve Altıner Yaş[1], Seren Demirtaş[2], Meltem Mecdi Kaydırak[3], Nil Küçük Yüceyurt[4]
[1]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Fatih Eram Özel Eğitim Meslek Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı*
[3]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*
[4]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Eğitim Anabilim Dalı*

Amaç: Kadınlar, menopoz semptomları ile baş edebilmek için sıklıkla bilgi arayışına girer ve günümüzde bu arayış, sosyal medya ve web siteleri gibi çevrimiçi bilgi kaynaklarına yönelmektedir. Yapay zekâ modelleri de giderek birincil sağlık bilgi kaynaklarından biri hâline gelmektedir. ChatGPT ve Gemini, insan benzeri yanıtlar üreten yapay zekâ modeli temelli sohbet robotlarıdır. Temel kullanım alanları arasında sağlık konularına yanıt verme, öğrenme materyalleri sunma ve çeşitli alanlarda bilgi toplama yer almaktadır. Ancak, yanıtların doğruluğu ve anlaşılırlığı, bireylerin sağlıkla ilgili kararlarını etkileme potansiyeli nedeniyle değerlendirilmelidir. Bu araştırma, menopoz ile ilgili sık sorulan sorulara yönelik ChatGPT 4.0 ve Gemini tarafından üretilen yanıtların uygunluk ve okunabilirlik düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tasarım tipinde olan bu çalışmada, ChatGPT 4.0 ve Gemini sohbet robotlarına menopozla ilgili Türkçe dokuz soru yöneltilmiştir. Sorular; resmi kurumların halka açık paylaştığı menopoz ile ilgili bilgi içerikleri, ulusal ve uluslararası kuruluşların rehberleri, menopoz çağındaki kadınların sağlık bilgisi ihtiyaçlarını belirleyen araştırma makaleleri ve Google arama motorunda menopoz ile ilgili sıkça sorulan sorulardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Her soru, yeni bir sohbet oturumunda sorulmuştur. Yanıtların uygunluk ve yeterliliği, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ile Halk Sağlığı Hemşireliği alanında uzman iki kişi tarafından "uygun", "eksik" ve "uygunsuz" şeklinde değerlendirilmiştir. Yanıtların okunabilirlik düzeyi, Ateşman Okunabilirlik Formülü ile belirlenmiştir. Bu araştırmada, herhangi bir hayvan veya insandan veri toplanmadığı ve kamuya açık veriler ile literatür kullanıldığı için etik kurul onayı gerekmemiştir.

Bulgular: Menopoz ile ilgili sorulan dokuz soruya yönelik olarak ChatGPT 4.0 tarafından verilen sekiz yanıtın ve Gemini tarafından verilen altı yanıtın uygun ve yeterli olduğu belirlenmiştir. ChatGPT 4.0 yanıtlarının ortalama okunabilirlik düzeyi 74,07±2,90 (minimum: 69,90 ve maksimum: 78,50) olarak bulunmuştur. ChatGPT 4.0 yanıtlarının büyük çoğunluğunun 7. veya 8. sınıf okuma düzeyinde olduğu, yalnızca bir yanıtın 9. veya 10. sınıf okuma düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Gemini yanıtlarının ortalama okunabilirlik düzeyi ise 65,24±5,58 (Minimum: 52,50 ve Maksimum: 71,50) olarak bulunmuştur. Gemini tarafından verilen altı yanıtın 9. veya 10. sınıf, iki yanıtın 7. veya 8. sınıf ve bir yanıtın 11. veya 12. sınıf okuma düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Menopoz ile ilgili ChatGPT 4.0 yanıtlarının ortalama 7. veya 8. sınıf okuma düzeyinde, Gemini yanıtlarının ise ortalama 9. veya 10. sınıf okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. İki modelin yanıtları, literatürde önerilen seviye olan 6. sınıf okuma düzeyinin üzerindedir. Yanıtların önerilen düzeyin üzerinde olması, sağlık okuryazarlığı düşük olan kadınlar için anlaşılmasını zorlaştırabilir. Gelecek çalışmalarda, yapay zeka modellerinin ürettiği sağlık bilgilerinin doğruluğunun ve okunabilirlik düzeyinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, bu çalışmada yanıtların Türkçe üretilmesi istenmistir. Yapay zeka modellerinin farklı dillerdeki performansları değişken olabilir. Gelecekteki çalışmalarda, yapay zeka modellerinin sağlık hizmetlerine entegrasyonunda Türkçe gibi diğer dillerdeki performans farkları göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT 4.0, Gemini, menopoz, okunabilirlik, yapay zekâ

SB-103
Üriner İnkontinansı Olan Perimenopozal Dönemdeki Kadınlarda Kegel Egzersizi Ve Baduanjin Qigong Temelli Girişimlerin Yaşam Kalitesi Ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine Etkisi

Aynur Ataman Kufacı[1], Tuba Yılmaz Bulut[2], Birsen Altay[3]
[1]*Sinop Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler, Sinop*
[2]*Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kocaeli*
[3]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Samsun*

Amaç: Perimenopozal dönemde görülen semptomlardan biri de Üriner İnkontinans olarak bilinmektedir. Orta yaşlı ve yaşlı kadınlarda üriner inkontinans sık görülen bir halk sağlığı sorunudur. Hem hijyenik hem de sosyal bir sorun olarak değerlendirilen üriner inkontinans, istemsiz idrar kaçırma olarak tanımlanmakta olup kadınların yaşam kalitesinde ve psikolojik iyi oluşunda düşüklüğe sebebiyet vermektedir. Kegel egzersizi ve BaDuanJin Qigong temelli girişimlerin üriner inkontinansı olan perimenopozal dönemdeki kadınların yaşam kalitesi ve psikolojik iyi oluşu üzerine etkisini belirlemek bu araştırmanın amacıdır.

Gereç-Yöntem: Randomize, ön test, son test ve kontrol gruplu müdahale araştırma ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilen bu araştırma Sinop'da bulunan bir aile sağlığı merkezinde yapılmıştır. Veri toplama süreci devam eden araştırmaya Ocak 2025'den beri 30 kontrol 30 deney olmak üzere toplam 60 perimenopozal dönemde üriner inkontinansı olan kadın dahil edilmiştir. Araştırmanın ön testleri uygulanmış olup girişimlere devam edilmektedir. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve İnkontinans Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için bir etik komite tarafından onam alındıktan sonra İl Sağlık Müdürlüğü'nden uygulama izni alınmıştır. İstatistiksel analizler SPSSV26 kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın Clinical Trials kayıt numarası E-57428665-050.04-240046'dır.

Bulgular: Deney grubundaki kadınların yaş ortalamalarının 49.30±2.99 yıl, %76.7'sinin evli, %46.7'sinin normal doğum yaptığı, %56.6'sının öksürürken-hapşırırken inkontinans yaşadığı, %76.7'sinin kegel egzersizi yapmadığı, %36.6'sının inkontinans durumunu önemsemediği için doktora başvurmadığı belirlenmiştir. Kontrol grubundaki kadınların yaş ortalamalarının 49.57±2.60 yıl, %86.7'sinin evli, %86.7'sinin normal doğum yaptığı, %56.7'sinin öksürürken-hapşırırken inkontinans yaşadığı, %96.7'sinin kegel egzersizi yapmadığı ve %50'sinin inkontinans durumunu önemsemediği için doktora başvurmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınlar tanıtıcı özellikleri açısından incelendiğinde, deney ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$) Ön test ölçümlerinde deney ve kontrol grubundaki kadınların hem Psikolojik İyi Oluş Ölçeği hem de İnkontinans Yaşam Kalitesi ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan bireylerin Psikolojik İyi Oluş ölçeği toplam ortalama puanı ön test deney grubunda 37.73±6.39, kontrol grubunda ise 36.13±9.24'tür. Araştırmaya katılan bireylerin İnkontinans Yaşam Kalitesi Ölçeği toplam ortalama puanı ön test deney grubunda 76.36±15.44, kontrol grubunda ise 60.86±21.17'dir.

Sonuç: Araştırma ön test bulgularına göre perimenopozal dönemde üriner inkontinansı olan kadınların psikolojik iyi oluş ile üriner inkontinansa yönelik yaşam kalitelerinin orta düzeyde oldukları belirlenmiştir. Bu çalışma ile Kegel egzersizleri ve Baduanjin Qigong temelli girişimlerin, perimenopozal dönemdeki kadınlarda üriner inkontinansın yönetilmesine yardımcı olmasının yanı sıra, yaşam kalitesini artırdığı ve psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yaratacağı öngörülmüştür. Bu tür müdahalelerin, daha geniş bir toplulukta uygulanabilirliğini ve uzun vadeli faydalarını değerlendirmek için daha kapsamlı çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu çalışma, Kegel egzersizi ve Baduanjin Qigong'un potansiyel faydalarını daha geniş bir kitleye ulaştırmak için hemşirelere yönelik eğitim programlarının oluşturulmasını ve bu yöntemlerin klinik pratiklere entegrasyonunu önermektedir. Ayrıca, multidisipliner bir tedavi yaklaşımının benimsenmesi, kadınların genel sağlıkları üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır.

Anahtar Kelimeler: Baduanjin Qigong, Kegel egzersizi, Psikolojik iyi oluş, Üriner inkontinans, Yaşam kalitesi

SB-104
COM-B Modeline Temellendirilmiş Motivasyonel Görüşmenin Kadınların Serviks Kanseri Sağlık İnancına ve Taramaya Katılımına Etkisi: Tek Kör Randomize Kontrollü Çalışma

Züleyha Çakır[1], Hacer Gök Uğur[2]
[1]*Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Bu araştırma COM-B modeline (Cabality Opportunity Motivation-Behaviour) temellendirilmiş motivasyonel görüşmenin kadınların serviks kanseri sağlık inancına ve taramaya katılımına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma "tek kör randomize kontrollü deneysel çalışma" olarak uygulanmıştır. Araştırma Ordu İli Altınordu Merkez Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı 30-65 yaş aralığındaki kadınlar üzerinde 12 Şubat 2024-12 Kasım 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı 30-65 yaş aralığındaki 1600 kadın, örneklemini ise, güç analizi ile belirlenen 68 kadın oluşturmuştur. Blok randomizasyon ile kadınlar deney ve kontrol grubuna atanmıştır. Araştırmanın verileri "Bilgi Formu", "Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği", "Serviks Kanseri Taraması Yaptırma Durumunu Değerlendirme Formu" ve "Memnuniyet Değerlendirme Formu" ile toplanmıştır. Deney grubundaki kadınlara 1. hafta yüz yüze, 2., 3., ve 4. hafta telefonla COM-B modeline temellendirilmiş motivasyonel görüşme uygulanmıştır. Kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır. Veriler Fisher's Exact Testi, Monte Carlo Düzeltmeli Fisher Exact Testi, Yates Düzeltmesi, Pearson Ki-Kare Testi, Bağımsız Örnekler t Testi, Mann Whitney U Testi, Genelleşritilmiş Lineer Modeller yöntemi, İki Yönlü Robust ANOVA yöntemi, Bonferroni Testi ve Binary Lojistik Regresyon Analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Deney ve kontrol grubu kadınların "Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği" "Duyarlılık", "Önemseme/Ciddiyet", "Pap Smear Yarar ve Motivasyonu" alt boyutu grup zaman etkileşimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0.05$), "Sağlık Motivasyonu" alt boyutunda zamana göre ve "Pap Smear Engelleri" alt boyutunda grup zaman etkileşimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Deney ve kontrol grubu kadınların müdahale sonrası serviks kanseri taraması yaptırma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farlılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: COM-B modeline temellendirilmiş motivasyonel görüşmenin serviks kanseri taramasında sağlık motivasyonu algısını artırdığı, pap smear engelleri algısını azalttığı ve serviks kanseri taramasına katılımı artırdığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: COM-B modeli, hemşirelik, motivasyonel görüşme, serviks kanseri, tarama

SB-105
Kuzey Kıbrıs'ta Yaşayan Kadınların Kanser Cilt Bilgisi ve Güneşten Korunma Davranışları

Züleyha Gül, Hatice Bebiş
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC

Giriş: Toplumda teşhis edilen her üç kanser vakasından biri cilt kanseri olarak rapor edilmektedir. Cilt kanserlerinin birçok türü bulunsa da, güneşe maruziyetten kaynaklanan malign melanomlar önemli bir yer tutmaktadır. Yılda bir kez dahi güneş yanığı geçiriyor olmak, cilt kanseri açısından büyük risk taşımaktadır. Halk sağlığı hemşireleri, cilt kanseri ve güneşten korunma konusunda eksik, yanlış bilgi ve davranış ve nedenlerini belirleyerek, toplumda farkındalık ve duyarlılık yaratabilecek etkili girişimlerde bulunabilirler. Riskli grupların tanımlanması kadar riskli grubu etkileyen faktörlerde önemlidir. Yaşlılar, çocuklar ve kadınlar güneşe maruziyet süresi, sıklığı ve yetersiz koruma gibi nedenlerle risk altındadırlar. Kuzey Kıbrıs Akdeniz ikliminin hakim olduğu nerdeyse yılın tamamında güneşli olan bir coğrafyaya sahiptir. Daha önceki Kuzey Kıbrıs'ta, toplumda yaşayan yetişkin kadın ve erkeklerde yapılan çalışmalarda güneş bilgi ve cilt kanserinden korunma konusunda bilgi ve davranışlarda yetersizlikler olduğu saptanmıştır. Kadınların, güneş bilgi ve cilt kanserin korunma düzeylerinin bilinmesi birincil, ikincil ve üçüncül koruma açısından önemli olacaktır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, kadınların cilt kanseri bilgi düzeylerinin ve güneş korunma davranışlarının belirlemesidir.

Materyal-Yöntem: Bu çalışma, Şubat – Haziran 2024 tarihleri arasında Mağusa bölgesinde kesitsel tipte tanımlayıcı bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini (N) Mağusa bölgesinde yaşayan 18 yaş üstü kadınlar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem sayısı, evreni bilinmeyen örneklem yöntemine göre hesaplanmıştır. Buna hesaba göre, çalışmanın örnekleminin, minimum n=384 kişi olacağı belirlenmiştir. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma kriterlerini karşılayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan (n=473) kişi alınmıştır. Çalışmaya dâhil etme kriterleri arasında:18 yaş ve üzeri olmak, kadın olmak, Türkçeyi akıcı bir şekilde konuşuyor ve anlayabiliyor olmak varken; çalışmadan dışlanma kriterleri arasında ise araştırma yönergelerini okuyup anlama kapasitesine sahip olmamak bulunmaktadır. Veri toplama formları Google form aracılığı ile hazırlanmıştır. Gönüllü katılımcılara gönderilerek yaklaşık 15 dakikada doldurulmuştur. Veri toplama formlarının uygulanması için Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Bilimsel Araştırmalar Değerlendirme Etik Kurulu Başkanlığından etik kurul onayı alınmıştır. Ölçek yazarından ölçek izni alınmıştır. Katılımcılardan sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0'değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı veriler için sayı, yüzde, ortalama ortanca kullanılmış, kategorik değişkenleri karşılaştırılmasında Ki kare testi yapılmıştır. Normal dağılıma uyup uymadığı Kalmogrow Smirnow testi ile test edilmiştir. Analizinde non parametrik test teknikleri kullanılmıştır. Araştırma %95 güven aralığında %0.05 hata ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %46,5'inin 10 yıl veya daha uzun süredir Kıbrıs'ta yaşadığı, %87,7'sinin üniversite ve üstü eğitime sahip olduğu, %68,1'inin 21-35 yaşları aralığında ve yaş ortalamasının da 26,96±8,79 olduğu belirlenmiştir. %69,8'inin kahverengi ve tonlarında saç rengine, %64,1'inin ise normal cilt rengine sahip olduğu, %78'ininde yılda en az bir kez güneş yanığı yaşadığı; Bilgi Düzeyi Ölçeği puan ortalamalarının 10,35±2,29; Davranış Ölçeği puan ortalamalarının 27,86±5,21 olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler: Bu çalışmanın sonucunda bireylerin eğitim düzeyi yüksek olsa da Güneş Bilgi düzeylerinin düşük; Güneşten Korunma davranışlarının ise buna paralel olarak yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Risk gruplarına ve özellikle kadınlara, sosyal medya platformlarında videolar, infografikler ve etkileyici içeriklerle hazırlanmış sağlık eğitimleri sunulabilir. Popüler moda trendlerine uygun olarak tasarlanan güneş koruyucu ürünler, şapkalar ve güneş gözlükleri, kadınların bu ürünleri daha fazla tercih etmesini sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Cilt Kanseri, Güneşten Korunma, Güneş Koruyucu, Hemşirelik, Ultraviyole (UV)

SB-106
Akran Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin HIV/AIDS Bilgi Düzeyi ve Tutumuna Etkisi: Yarı Deneysel Bir Çalışma

Ayşe Dost[1], Sümeyye Gencer[1], Melisa Bayar[2], Sinem Baykuş[3]
[1]*Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi*
[2]*Liv Hospital Vadistanbul Hastanesi*
[3]*Amerikan Hastanesi*

Giriş-Amaç: Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) istatistiklerine göre, 2021 yılı sonu itibariyle dünya genelinde İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü (HIV)/Kazanılmış Bağışıklık Yetmezliği Sendromu (AIDS) ile yaşayan yaklaşık 38,4 milyon kişi bulunmaktadır. 1 Ocak 2023 ile 8 Kasım 2023 tarihleri arasında Türkiye'de toplam 1677 HIV(+) kişi ve 51 AIDS vakası bildirilmiştir. HIV/AIDS ile yaşayan kişilerin damgalanma, aşağılanma, yargılanma, dışlanma, ötekileştirilme, kirli olarak görülme, toplumda ve iş hayatında kabul görmeme, özgürlüklerinin kısıtlanması, ayrımcılık ve itibarsızlaştırma gibi birçok zorlu durumla karşı karşıya kaldıkları ileri sürülmektedir. Hemşireler, HIV/AIDS'in önlenmesinde ve HIV/AIDS ile yaşayan kişilerin bakımında kritik rol oynayan sağlık profesyonellerinden biridir. Ne yazık ki, geleceğin sağlık profesyonelleri olan hemşirelik öğrencileri arasında yapılan çalışmalar, HIV/AIDS konusunda yetersiz bilgi, yanlış tutum ve davranışların olduğunu ve HIV/AIDS ile yaşayan kişilerin sağlık hizmeti alırken sağlık çalışanlarının olumsuz tutum ve davranışlarıyla karşılaştıklarını bildirmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma hemşirelik öğrencilerine akran eğitimi modeli kullanılarak verilen HIV/AIDS eğitiminin HIV/AIDS bilgi ve tutumlarına etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: 2022-2023 akademik yılında bir vakıf üniversitesinde 57 hemşirelik öğrencisi ile yürütülen bu çalışma, yarı deneysel tek grup ön test-son test olarak tasarlanmıştır. Çalışma için Bezmialem Vakıf Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu onayı (E-54022451-050.05.04-96999, 16 Şubat 2023) alındı. Veri toplama araçları arasında Öğrenci Demografik Bilgi Formu ve HIV/AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği yer almaktadır. Öğrencilerin HIV/AIDS bilgi ve tutumları akran eğitimi programından önce ve sonra değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde frekans, yüzde analizleri, ortalama, standart sapma ve öğrencilerin ön test ve son test ölçek değişim düzeylerindeki farklılıkları incelemek için bağımsız gruplar t-testi analizleri uygulanmıştır.

Bulgular: Akran eğitimi müdahalesinden sonra, öğrencilerin HIV/AIDS bilgi düzeylerinde ön test puanı ($\bar{x}$=10,684) ve son test puanı ($\bar{x}$=13,737) olmak üzere anlamlı bir artış gözlenmiştir (t=-3,807; p=0,000<0,05). Benzer şekilde, ön test puanı ($\bar{x}$=55,175) ve son test puanı ($\bar{x}$=60,509) ile tutumlarda anlamlı bir artış bulunmuştur (t=-3,765; p=0,000<0,05).

Sonuç: Akran eğitimi müdahalesinden sonra hemşirelik öğrencilerinin HIV/AIDS bilgi ve tutum puanlarında anlamlı bir artış gözlenmiştir. Akranlar arasında bilgi paylaşımını kolaylaştıran bu eğitim programları, öğrencilerin HIV/AIDS'e karşı daha bilgili, duyarlı ve destekleyici tutumlar geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle gençlere yönelik bu tür programların sayısının artırılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: HIV, Edinilmiş Bağışıklık Yetmezliği Sendromu, Bilgi, Tutum, Hemşirelik

SB-107
COVID-19 Pandemi Sürecinde Doğru Maske Kullanımı ve Sosyoekolojik Modele Göre Maske Kullanımını Etkileyen Faktörler

Büşra Yürük[1], Sümbüle Köksoy Vayısoğlu[2]
[1]Toros Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Mersin; İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir; Roma Tor Vergata Üniversitesi Hemşirelik ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Roma
[2]Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Mersin

Amaç: Araştırma; COVID-19 pandemisi esnasında toplumda doğru maske kullanım davranışının doğrudan gözlem ve bildirime dayalı olarak değerlendirilmesi ve maske kullanım davranışını etkileyen faktörlerin, Sosyoekolojik Modelle belirlenmesini amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Toplum tabanlı kesitsel nitelikteki araştırmanın verileri, Nisan-Ağustos 2021 arasında Mersin merkezde 352 kişiden araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan "Sosyodemografik soru formu'', "Bildirime Dayalı Maske kullanım İndeksi'', "Mikro Sistem Soru Formu'', "Mezo ve Makro Sistem Değerlendirme Formu'' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t test, ANOVA ve Hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. p<=0,05 anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %59,1'i ortaöğretim/lise veya ön lisans mezunu, %54,5'i gelir getiren bir işte aktif çalışmakta olup %24,4'ü kronik hastalığa sahiptir. Mikrosistem yapılarından bireysel faktörler bildirime ve gözleme dayalı maske kullanımında sırasıyla varyansın %22,4'ünü ve %15,8'ini; sağlık ile ilişkili faktörler sırasıyla varyansın %12,7'sini ve %0,5'ini; maske kullanımına ilişkin sonuç beklentisi, maske takma öz yeterliliği ve COVID-19 hastalığına ilişkin risk algısı varyansın %13'ünü ve %9,2'sini; mezo sistem yapılarından sosyal norm varyansın %6'sını ve %6,4'ünü; makro sistem yapılarından pandemi yönetimine güven, maske kullanımına ilişkin şüphe ve maske imajı ise sırasıyla varyansın %1,62'sını ve %1,3'ünü açıklamaktadır.

Sonuç: Bildirime ve gözleme dayalı maske kullanımını yordayan en önemli değişkenler mikro sistem yapılarıdır. Mezo ve makro sistem yapıları da düşük düzeyde etkiye sahiptir.
Gelecekte maske kullanımını gerektirebilecek salgın durumlarında öncelikle bireysel faktörleri ele alan, mezo ve makro sistem yapılarını da içeren bütünleşik planlamalar/politikalar geliştirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, maske kullanımı, sağlığı koruma, doğrudan gözlem, Sosyoekolojik Model

SB-108
Üniversite Öğrencilerine Verilen Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Eğitiminin Bilgi Düzeylerine Etkisi

Eylem Çiçek[1], Seher Yurt[2]
[1]*İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, İstanbul*
[2]*İstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul*

Amaç: Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH), dünya çapında önemli bir halk sağlığı sorunudur. CYBH'nin bulaşması genellikle, cinsel sağlık bilincinin eksikliği korunmasız cinsel ilişki, çoklu partnerlik ve yeterli sağlık hizmetine ulaşamama gibi faktörlerle ilişkilendirilmektedir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerine verilen cinsel yolla bulaşan hastalıklar eğitiminin, bilgi düzeyindeki etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma yarı deneysel bir araştırmadır. Araştırma Ocak 2024-Kasım 2024 tarihleri arasında İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören ve CYBH eğitim dersini seçmeli olarak alan 55 öğrenciyle yürütüldü. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Bilgi Formu ve Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Bilgi Ölçeği (CYBHB-Ö) kullanılarak elde edildi. Araştırmaya başlamadan önce İstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.12.2023 tarihli, 2023-08 sayılı toplantısında etik kurul izni, katılımcılardan yazılı onam alındı ve ölçek sahibi ile e posta aracılığıyla izin alındı. Araştırma verileri SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edildi. Veriler %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve bağımlı gruplar t-testi kullanıldı.

Bulgular: Eğitim öncesi öğrencilerin toplam bilgi puanı ortalaması 10.36, eğitim sonrası bilgi puanı 20.03 bulundu. Bilgi düzeyindeki artış istatistiksel olarak anlamlı bulundu (t=-15.68; p=0.00). Araştırmaya katılanların %69.1'inin kadın, %36,4'ünün hemşirelik öğrencisi, %52.7'sinin ailesiyle yaşadığı, %80.0'inin çekirdek aile yapısına sahip olduğu, %36.4'ünün önceden cinsel sağlık eğitimi aldığı belirlendi. Cinsel sağlık hakkında bilgi kaynağının %78.2 ile internet kaynağı olduğu belirlendi. Katılımcıların %32.7'sinin cinsel deneyime sahip olduğu ve %66.7'sının her zaman prezervatif kullandığı, %3.6'sının cinsel yolla bulaşan hastalığa sahip olduğu, %30.9'unun yılda en az bir kez üreme sistemi muayenesi için uzmana başvurduğu belirlendi. Katılımcıların %98.2'si cinsel yolla bulaşan hastalıklar eğitiminin gerekli olduğunu ve %72.7'si cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanmaktan korktuğunu belirtti.

Sonuç: Üniversitelerde cinsel sağlık eğitimi programlarının seçmeli ders olarak verilmesi, internette, gençlerin doğrudan güvenilir programlara erişimini sağlayan platformlara yer verilmesi, erken tanı ve tedavi için sağlık kurumlarının kapasitesini artırmak ve erişilebilirlik için gerekli politikaların yaygınlaştırılması ve CYBH yönelik farklı türde araştırmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Eğitim, Cinsel Sağlık, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar

SB-109
Bulaşıcı Hastalıklar Bilgi Anketinin (BUHBA) Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Selda Seçginli[1], Nesrin İlhan[2], Merve Altıner Yaş[3], Gizemnur Torun[4], Seda Doğru Bolat[5]
[1]*İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İngilizce Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye*
[2]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye*
[3]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye*
[4]*Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kocaeli, Türkiye*
[5]*Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Hatay, Türkiye*

Amaç: Bulaşıcı hastalıklar toplum sağlığını tehdit eden önemli hastalıklardır. Bireylerin bulaşıcı hastalıklar konusunda bilgili olması, bu hastalıkların yayılmasını önlemede önemlidir. Özellikle, son yıllarda yaşanan deprem, salgın gibi olağandışı durumlar toplumda bulaşıcı hastalıklarla mücadelenin önemini bir kez daha göstermiştir. Bu araştırma, Bulaşıcı Hastalıklar Bilgi Anketinin (BUHBA) geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin test edilmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç-Yöntem: Metodolojik tipte planlanan bu araştırma, 20 Ocak-7 Mart 2025 tarihleri arasında toplumda yaşayan 18 yaş ve üstü 533 kişi ile gerçekleştirildi. Araştırmada veriler, sosyodemografik özellikler bilgi formu ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Bulaşıcı Hastalıklar Bilgi Anketi (BUHBA) ile toplandı. Veriler online olarak Google forms ile kartopu örnekleme yöntemi ile toplandı. Veri toplama süresi ortalama 6-8 dakika idi. Çalışmada araştırmacılar tarafından ölçülecek yapı belirlendi, madde havuzu oluşturuldu, uzman görüşü alındı, pilot çalışma yapıldı, örneklem grubunda veriler toplandı ve metodolojik analizler yapıldı. Ölçeğin geçerlilik çalışması için içerik/ kapsam geçerliliği, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulandı. İçerik/ kapsam geçerliği için Kapsam Geçerliği Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGI) kullanıldı. Anketin faktör yapısı açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak değerlendirildi. Verilerin faktör analizi için uygulanabilir olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Barlett Küresellik testi kullanıldı. Açımlayıcı Faktör Analizi temel bileşenler analizi ile varimax döndürme kullanılarak yapıldı. Ölçeğin güvenilirliği madde-toplam korelasyonları ve iç tutarlılık güvenilirliği (KR-20) ile değerlendirildi. Veriler, IBM SPSS Statistics 25 ve AMOS 21.0 paket programları kullanılarak analiz edildi. Araştırma için Etik kurul onayı ve katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alındı.

Bulgular: Araştırmada, ilgili literatür taranarak 76 maddelik bir madde havuzu oluşturuldu. Araştırmacılar tarafından yapılan toplantılarda anket madde sayısı 35 olarak düzenlendi. Anket maddelerinin kapsam geçerliliği için 18 uzmandan görüş alındı ve önerilere göre anket 33 maddeye indirildi. Maddelerin KGİ değerleri 0,77-1 arasında değişmekte olup anket düzeyinde KGO=0,98 olarak hesaplandı. Madde analizlerinde madde-toplam korelasyon güvenirlik katsayıları 0,20 altında olan 10 madde anketten çıkarıldı. KMO değeri 0,784 olan anketin Barlett Küresellik testi sonucu istatistiksel açıdan anlamlı bulundu ($p<0,001$). Açımlayıcı faktör analizi sonucunda faktör yükü 0,30'un altında olan 6 madde anketten çıkarıldı. Toplam varyansın %45,66'sını açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 17 maddeli dört alt boyuttan oluşan anket yapısı belirlendi. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda yapılan analiz sonucu $\chi 2/df$ (1,95), RMSEA (0.04), AGFI (0.94), GFI (0.95), SRMR (0.046) ve CFI (0.91) ölçümleri istenilen uyum değerleri içerisinde yer aldı. Bu özellikler, araştırma verilerinin iyi uyuma sahip olduğunu ve doğrulayıcı faktör analizinin istatistiksel olarak anlamlı ve geçerli olduğunu gösterdi. Anketin iç tutarlılık Kuder Richardson katsayısı 0,735 olarak belirlendi. Doğru, yanlış ve fikrim yok ifadelerinden oluşan ankette doğru yanıtlar 1 puan, yanlış veya fikrim yok yanıtları 0 puan ile değerlendirildi. Anketten alınabilecek minimum-maksimum puan 0-17'dir. Elde edilen puanın yüksek olması bulaşıcı hastalık bilgisinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Sonuç: Bulaşıcı Hastalıklar Bilgi anketi (BUHBA) geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olup toplumun bulaşıcı hastalıklara yönelik bilgi düzeyini değerlendirmek için kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Anket geliştirme, bulaşıcı hastalık bilgisi, geçerlilik, güvenilirlik, toplum

SB-110
Enfeksiyon Hastalıklarına Özgü Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (EH-SOY): Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Gülçin Uyanık[1], Asiye Akyol[2]
[1]*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Enfeksiyon hastalıkları geçmişten günümüze önemini korumakta ve hala güncel bir sorun olarak toplum sağlığını etkilemektedir. Sağlık okuryazarlığı, sağlık eşitsizliklerinin azaltılması yoluyla bireysel düzeyde, sağlık politikalarının sürekli geliştirilmesi yoluyla da toplumsal düzeyde sağlık sonuçlarının iyileştirilmesinde rol oynamaktadır. Bu araştırmanın amacı, Enfeksiyon Hastalıklarına Özgü Sağlık Okuryazarlığı (EH-SOY) Ölçeği Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenirliğinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma metodolojik tiptedir. İzmir'in Menemen ilçesinde bulunan, olasılıksız örnekleme yöntemi ile seçilen, 11 Nolu Aile Sağlığı Merkezinde yürütülmüştür. Yirmiiki maddeden oluşan ölçeğin geçerlilik ve güvenirliği için 15-69 yaş aralığında bulunan, ölçek madde sayısının 15 kat fazlası olan 330 birey araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler Katılımcı Bilgi Formu ve EH-SOY Ölçeği ile yüz yüze görüşme yöntemi uygulanarak, Ağustos-Kasım 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Ölçeğin geçerliliği, dil, kapsam ve yapı geçerliliği boyutları ile değerlendirilmiştir. Dil geçerliliği için çeviri-geri çeviri tekniği, kapsam geçerliliği için Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ), Kendall's W testi, yapı geçerliliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin güvenirliği, iç tutarlılık ve değişmezlik boyutları ile değerlendirilmiştir. İç tutarlılık Cronbach alfa, yarıya bölme yöntemi, madde toplam korelasyonu analizleri ile incelenmiş, değişmezlik için test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Ölçeğin ayırt ediciliği için %27'lik alt ve üst iki yarı karşılaştırılmış, tepki yanlılığı için Hotelling T2 testi yapılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin dil geçerliliği çeviri-geri çeviri yöntemiyle sağlandıktan sonra 10 uzmandan alınan uzman görüşüne göre hesaplanan KGİ 0,97, Kendall's W=0,194; p=0,088 bulunmuş, kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Yapı geçerliliği için uygulanan DFA sonucu, iç tutarlılık analiz sonuçları ile birlikte değerlendirilerek üç madde (6, 9 ve 17. maddeler) faktör yükü düşüklüğü ve uyum indekslerini düşürmeleri nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Ondokuz madde için uygulanan DFA sonucunda uyum iyiliği indekslerinin, kabul edilebilir uyum (RMSEA=0,054, SRMR=0,055, CFI=0,904, AGFI=0,892, TLI=0,885, NFI=0,826) ve mükemmel uyum ($\chi 2/SD$=1,968, GFI=0,919, IFI=0,906) gösterdiği belirlenerek ölçeğin yapı geçerliliği sağlanmıştır. EH-SOY Ölçeğinin güvenirliği kapsamında, iç tutarlılığı için Cronbach alfa değeri 0,852, alt boyut Cronbach alfa değerleri 0,605-0,749 aralığında bulunmuştur. Yarıya bölme yöntemi kullanılarak hesaplanan Spearman Brown katsayısı=0,841 ve Guttman katsayısı=0,840'dır. Madde toplam korelasyonları 0,301-0,644 arasında olup, tüm maddeler birbiri ile ilişkilidir ($p<0,05$). Alt ve üst grup arasında yapılan karşılaştırmada, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş ve ölçek ayırt edici olarak değerlendirilmiştir (p=0,0001). Ölçek değişmezlik ölçütünü sağlamıştır (r=0,969; $p<0,001$).

Sonuç: EH-SOY Ölçeği yapılan değerlendirmeler sonucunda geçerli ve güvenilir bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Enfeksiyon, Sağlık Okuryazarlığı, Psikometri, Geçerlilik, Güvenirlik

SB-111
Üniversite Çalışanlarının İnsan Papilloma Virüsü (HPV) ve Aşılarına İlişkin Bilgi Düzeyleri: Bir Üniversite Örneği

Müjde Kerkez
Şırnak Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Şırnak

Amaç: İnsan papilloma virüsü (HPV), dünya genelinde önemli bir morbidite ve mortalite nedenidir. Bu çalışmada bir üniversitede çalışan personellerin insan papilloma virüsü ve aşılarına yönelik bilgi düzeyleri incelenmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışma, Kasım 2024-Mart 2025 tarihleri arasında, bir devlet üniversitesinde çalışan personeller ile yürütüldü (n=107). Araştırma verileri; sosyodemografik özellikler formu ve HPV Bilgi Ölçeği kullanılarak toplandı. Araştırma verileri, tanımlayıcı istatistiklerin yanında Kruskall Wallis Varyans analizi ve Mann Whitney U testi ile değerlendirildi.

Bulgular: Katılımcıların %68.2'si erkek, %63.6'sı akademik personel ve %55.1'i çocuk sahibiydi. %55.1'i HPV enfeksiyonu, %43.9 HPV aşısı ve %44.9'u HPV testine dair bilgi sahibiydi. Katılımcıların çoğunluğu kendisine ve çocuğuna HPV aşısı yaptırmadığı belirlendi. Katılımcıların HPV Bilgi Ölçeği (HPV-BÖ)'nden aldıkları puan ortalamaları 15.71±5.47 idi. Çalışanların genel HPV bilgisi alt ölçeği puanı orta düzeyde (8.01±3.05), HPV tarama testi (2.16±1.54), genel HPV aşı bilgisi (1.65±1.18) ve mevcut HPV aşılama programına yönelik bilgisi (1.32±2.04) ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Kadın çalışanların Genel HPV Bilgi Ölçeği puan ortalamalarının erkeklere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi ($U = -2.514$, $p = 0.012$). Eğitim düzeyi yükseldikçe HPV Bilgi Ölçeği puan ortalamaları ve mevcut HPV aşılama programına yönelik bilgi puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak önemli fark görüldü (sırasıyla $U = -2.412$, $p = 0.016$; $U= -2.973$, $p = 0.003$). Akademik personelin HPV Bilgi Ölçeği puan ortalamaları ve mevcut HPV aşılama programına yönelik bilgi puan ortalamaları idari personele göre daha yüksekti ve sonuç istatistiksel olarak önemliydi (sırasıyla; $U = -2.054$, $p = 0.040$; $U = -2.919$, $p = 0.004$)

Sonuç: Bu çalışmada, üniversite çalışanlarının HPV, HPV aşısı ve HPV testi hakkında düşük bilgi düzeyine ve yetersiz farkındalığa sahip olduğu belirlendi. Bu doğrultuda, HPV enfeksiyonu ve aşısı konusundaki farkındalığın artırılması ve bireylerde olumlu davranış değişikliği oluşturulması amacıyla hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: HPV Bilgi Düzeyi, HPV aşısı, HPV testi, üniversite, personel

SB-112
Assessment of the Knowledge Level and Fear of Transmission Regarding Monkeypox Among Students Enrolled in the Public Health Nursing Course

Yasemin Demir Avcı
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya

Introduction and Purpose: Infections that threaten global health necessitate increased awareness and knowledge across all segments of society. According to data from the World Health Organization, monkeypox has spread globally since 2022 following reports of cases from various countries. The disease is transmitted from person to person, including through close contact and sexual interactions. In light of these facts, monkeypox which has recently reemerged as a public health concern-constitutes a critical area of knowledge for healthcare professionals and students in health-related fields. This study aims to evaluate the level of knowledge about monkeypox and the fear of transmission among students enrolled in a public health nursing course.

Materials-Methods: This descriptive study was conducted during the Fall Semester of the 2024-2025 Academic Year (December 2024-February-2025) with 140 fourth-year public health nursing students at the Faculty of Nursing, Akdeniz University. Data were collected using a Knowledge Assessment Form and a Transmission Fear Scale, wherein higher scores on the scale indicate an increased fear of transmission. Data collection was performed via Google Forms or face-to-face interviews. The Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were applied for non-normally distributed variables, while the Independent Samples T-Test was used for normally distributed variables. Informed verbal and written consent was obtained from all participants. Approval was secured from the ethics committee (TBAEK-76) and the institutional authority of the faculty. All results were interpreted at a significance level of $p<0.05$.

Results: The mean age of the students was 22 ± 1.12 years, with 98 students (70%) being female. Outside the classroom, 77 students (55%) reported learning about monkeypox through social media, and 52 (37.1%) through news outlets. Among the participants, 60 students (42.9%) perceived monkeypox as moderately serious; 104 students (74.3%) indicated that they were aware of its symptoms; and 97 students (69.3%) considered it a threatening disease. The majority of the students (100 students, 71.4%) demonstrated an intermediate level of knowledge about monkeypox. The fear of transmission was measured at 50.58 ± 14.99 on a 120-point scale (Q1-Q3: 39.00–60.75). The fear of transmission regarding monkeypox among the public health nursing students did not vary statistically with their demographic characteristics ($p<0.05$). Additionally, 76 students (54.3%) believed that nurses play a crucial role in preventing the societal spread of monkeypox, and 112 students (80%) considered the information they received to be beneficial.

Conclusion: Determining the knowledge level and transmission-related fear among students can inform curricular enhancements for the public health nursing course. Assessing the knowledge of public health nursing students regarding diseases such as monkeypox not only aids in identifying informational gaps but also facilitates a better understanding of potential transmission fears.

Anahtar Kelimeler: public health nursing, monkeypox, fear of transmission, knowledge level

SB-113
Okul Sağlığında Dijital Dönüşüm: Teknolojinin Öğrenci Sağlığına Katkıları ve Geleceği

Büşra Yürük
Toros Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Mersin; İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir; Roma Tor Vergata Üniversitesi Hemşirelik ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Roma

Amaç: Bu araştırmada dijital bakımın okul sağlığına entegrasyonuna dair bir çerçeve oluşturulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma için literatürde yer alan okul sağlığı alanında dijital bakım uygulamaları çalışmaları değerlendirilerek derlenmiştir.

Bulgular: Dijital teknolojinin gelişmesiyle birlikte sağlık hizmetlerinde dijitalleşme giderek yaygınlaşmakta ve sağlık profesyonellerinin hasta bakım süreçlerini daha etkin yönetmelerine olanak tanımaktadır. Dijital bakım uygulamaları, hasta takibi, erken tanı ve tedavi süreçlerini iyileştiren çeşitli teknolojik araçları içermekte olup, özellikle okul sağlığı hizmetlerinde büyük bir dönüşüm sağlamaktadır. Okul sağlığı hizmetleri, çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığını koruma ve geliştirme amacıyla yürütülen kapsamlı sağlık uygulamalarını içermektedir. Bu bağlamda, dijital bakım uygulamalarının entegrasyonu hem öğrenci sağlığını iyileştirmekte hem de halk sağlığı hemşirelerinin etkinliğini artırmaktadır. Dijital bakım uygulamalarının okul sağlığına entegrasyonu, tele-danışmanlık, dijital hasta kayıt sistemleri, mobil sağlık uygulamaları ve yapay zeka destekli analiz sistemleri aracılığıyla sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaktadır. Örneğin, okul hemşireleri, öğrencilerin sağlık verilerini dijital hasta kayıt sistemleri ile anlık olarak takip edebilir ve gerektiğinde uzaktan sağlık danışmanlığı sağlayabilir. Mobil uygulamalar sayesinde ebeveynler, çocuklarının aşı takvimini takip edebilir, düzenli sağlık kontrollerini planlayabilir ve olası sağlık riskleri hakkında bilgilendirilebilir. Bu sistemler, okul hemşirelerinin iş yükünü hafifletirken, öğrenci sağlığı ile ilgili kritik bilgilerin daha organize bir şekilde saklanmasını ve analiz edilmesini de mümkün kılmaktadır. Dijital sağlık teknolojileri, özellikle erken tanı ve takip sistemlerinin gelişmesini sağlayarak öğrenci sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Örneğin, çocuklarda sıkça görülen astım, diyabet veya epilepsi gibi kronik hastalıklar için geliştirilen dijital izleme sistemleri, öğrencilerin sağlık durumlarını yakından takip etmeye ve olası acil durumlara hızla müdahale etmeye olanak tanımaktadır. Akıllı insülin pompaları, sürekli glikoz izleme cihazları ve mobil sağlık takip uygulamaları sayesinde diyabet hastası öğrencilerin kan şekeri seviyeleri düzenli olarak kontrol edilmekte ve ebeveynler ile sağlık profesyonellerine anlık bildirimler gönderilmektedir. Giyilebilir teknoloji, öğrencilerin sağlık verilerini kesintisiz izleyerek hem hastalıkların yönetimini kolaylaştırmakta hem de genel sağlık durumlarını iyileştirmektedir. Örneğin, akıllı bileklikler ve saatler, öğrencilerin nabız, oksijen seviyeleri ve uyku düzeni gibi biyometrik verilerini takip ederek, okul hemşirelerine sağlık durumları hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Böylece, potansiyel sağlık sorunları erken aşamada tespit edilerek gerekli önlemler alınabilmekte, böylece sağlık hizmetlerine erişimde aksaklıkların önüne geçilmektedir. Bununla birlikte, dijital sağlık sistemlerinin etkin şekilde kullanılabilmesi için hemşirelerin bu teknolojilere yönelik yeterli eğitim alması ve okul sağlık hizmetlerinde teknolojik altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Dijital bakım uygulamalarının başarılı bir şekilde entegre edilebilmesi için sağlık çalışanlarına yönelik sürekli eğitim programları düzenlenmeli ve okullarda gerekli teknik altyapı sağlanmalıdır. Ayrıca, bu sistemlerin güvenli ve etik bir şekilde kullanılması için öğrenci sağlık verilerinin gizliliğini koruyacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Sonuç: Dijital bakım uygulamalarının okul sağlığı hizmetlerine entegrasyonu, öğrenci sağlığını iyileştirmekle kalmayıp, halk sağlığı hedeflerine ulaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin sağlık sektörüne entegrasyonu sayesinde, kronik hastalığı olan öğrencilerin yaşam kalitesi artırılmakta, erken tanı ve müdahale imkanları genişletilmekte ve genel sağlık hizmetleri daha erişilebilir hale getirilmektedir. Bu nedenle, dijital sağlık teknolojilerinin okul sağlığı alanında daha yaygın kullanılması, hem öğrenciler hem de sağlık profesyonelleri açısından büyük bir avantaj sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul sağlığı, dijital bakım, kronik hastalık, hemşirelik

SB-114
Sosyal Medyada Savaş içerik Maruziyeti ile İkincil Travmatik Stres Arasındaki İlişkide Psikolojik Sağlamlığın Aracı Rolü

Hilal Yıldırım
İnönü Üniversitesi

Amaç: Bu araştırma sosyal medyada savaş içerik maruziyeti ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rolünü belirlemek amaçlı yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, İnönü Üniversitesi hemşirelik öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Bu araştırma ilişkisel tanımlayıcı türdedir. Araştırma evrenini İnönü Üniversitesi hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Gpower analizinde etki büyüklüğü 0.3, %95 güven aralığı güç analizi ile 223 kişi örnekleme alım için hesaplanmıştır. Araştırma verileri olasılıksız örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel veri toplama yöntemi ile gönüllü olanlardan toplanmıştır, toplam 275 birey çalışmaya katılmıştır ve bu veriler üzerinden analiz yapılmıştır, veriler toplanmaya devam etmektedir. Araştırma için İnönü Üniversitesi'nden kurum ve etik onay alınmıştır. Veriler tanıtıcı bilgi formu, psikolojik sağlamlık ölçeği, Sosyal medya kullanıcıları için ikincil travmatik stres ölçeği kullanılarak Google forms üzerinden toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizi SPSS ve Process Macro v.3.1 eklentisi ile yapılmıştır. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistik değerleri hesaplanmıştır. İncelenen değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek ve sonraki analizlerin varsayımlarını doğrulamak için korelasyon analizi uygulanmıştır. Sosyal medyada savaş içeriklerine maruz kalma süresi (bağımsız değişken) ve ikincil travmatik stres (bağımlı değişken) arasındaki ilişkide psikojik (aracı değişken) aracılık rolünün incelenmesinde ise Hayes'in Model 4 prosedürü kullanılarak yapılmıştır. Dolaylı etkinin belirlenmesinde bootstrap yöntemi dikkate alınmıştır. Tüm testler için önem düzeyi %95 güven aralığında test edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların 203'ü (%73.8) kadın, 72'si (%26.2) erkek olup, yaş ortalamaları 20.51±2.76 yıldır, savaş içerikli sosyal medya maruziyeti 3.59±1.42 saatir. Katılımcıların ikincil travma (r: -343) ve sosyal medya maruziyet (r:-162) puan ortalamaları ile psikolojik sağlamlık puan ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Sosyal medya maruziyeti puanı ile ikincil travma puanı arasında pozitif ilişki bulunmuştur (r:169, $p < 0.05$). ikincil travma puan ortalaması 43.21±11.44 ile, psikolojik sağlamlık puan ortalaması 18.33±3.69 ile orta düzeyde bulunmuştur. Sosyal medyada savaş içerik maruziyeti ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rolüne ilişkin yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre, Sosyal medyada savaş içerik maruziyetinin, ikincil travmatik stres üzerindeki toplam etkisine bakıldığında, pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (β=.169; p=0.05). Sosyal medyada savaş içerik maruziyetinin psikolojik sağlamlık değişkenini yordadığı modelin istatistiksel olarak anlamlı ve etkisinin negatif yönde b:-.417 olduğu belirlenmiştir (F= 7.317; p<0.01). İkincil travmatik stres ile psikolojik sağlamlık arasında ki yolda anlamlı ve etkisinin negatif yönde b:-1.016 olduğu belirlenmiştir (F= 20.48; p=0.00). Sosyal medyada savaş içerik maruziyeti ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın kısmi aracı rolü olduğu belirlenmiştir (b:.424, LLCI:.1180, ULCI: 7610). Yani bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni etkileme üzerine, aracı değişken kısmen etkilemektedir. Bu modelde sosyal medyada savaş içerik maruziyeti ve psikolojik sağlamlığın, ikincil travmatik stresi %13 olarak anlamlı düzeyde yordamıştır.

Sonuç ve Öneriler: Elde edilen sonuçlar, sosyal medyada savaş içerik maruziyeti ikincil travma stresi üzerindeki etkisi, psikolojik sağlamlık aracılığıyla gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Sosyal medyada savaş içerik maruziyetinin ikincil travma düzeyini artırıcı etkisini, psikolojik sağlamlık aracılığıyla azaltmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, savaş içerikli sosyal medya maruziyeti, ikincil travmayı artırdığını dolayısıyla psikolojik sağlamlık temelli hemşirelik müdahalelerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medyada, Savaş, Maruziyet İkincil Travmatik Stres, Psikolojik Sağlamlık, Aracı Rol, Hemşirelik

SB-115
Tele-Hemşirelik İle Desteklenen Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın Palyatif Bakım Hemşirelerinde Stres, Psikolojik Sağlamlık ve Merhamet Yorgunluğu Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma

Özge Aydoğan Aşır[1], Özlem Örsal[2]
[1]*Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara*
[2]*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir*

Amaç: Palyatif bakım hemşireleri, yoğun duygusal ve fiziksel yük gerektiren bir çalışma ortamında görev yapmaktadır. Bu durum, stres düzeylerini artırarak psikolojik sağlamlıklarını olumsuz etkileyebilir ve merhamet yorgunluğu gelişimine yol açabilir. Bu çalışma, tele-hemşirelik yoluyla sunulan bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı stres yönetimi eğitim programının, palyatif bakım hemşirelerinde algılanan stres, psikolojik sağlamlık ve merhamet yorgunluğu üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Çalışma, çok merkezli, tek kör, ön test-son test tasarımlı randomize kontrollü, 90 günlük takip süresi olan bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de iki devlet hastanesinde görev yapan 42 palyatif bakım hemşiresi (21 müdahale, 21 kontrol) çalışmaya dahil edilmiştir. Veri toplama süreçleri ön test (Eylül 2022–Ocak 2023) ve son test (Haziran–Temmuz 2023) olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Son test verileri eğitim oturumları sonlandıktan 90 gün sonra toplanmıştır. Bu izlem süresi, bir davranışın alışkanlık haline gelmesi için 90 gün boyunca sürdürülmesi gerektiğini öne süren "90 Gün Kuralı"na dayanarak belirlenmiştir. Bu kural, kişisel gelişim ve motivasyon literatüründe yaygın olarak referans verilse de, davranışın kalıcılığı; motivasyon, tekrar ve bireysel farklılıklar gibi karmaşık faktörlere bağlı olduğundan kesin ampirik bir doğrulama bulunmamaktadır. Müdahale grubundaki hemşireler, pekiştireç amaçlı beş ödev içeren sekiz oturumluk bir stres yönetimi programına katılmış, kontrol grubundaki hemşireler ise Sağlık Bakanlığı'nın geliştirdiği Ruh Sağlığı Destek Sistemine yönlendirilmiştir. Müdahale oturumları online grup görüşmeleri ile gerçekleştirilmiştir. Telefon görüşmeleri ve online mesaj ve arama programı aracılığıyla ödev takibi ve hatırlatmalar yapılmış olup katılımcıların soruları cevaplanmıştır. Kişisel bilgi formu, Çalışmada Algılanan Stres Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Ölçeği, Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Merhamet Yorgunluğu Ölçeği kullanılarak ön test ve son test verileri toplanıştır. Veriler IBM SPSS programında analiz edilmiş, etki büyüklüğü (Cohen's d) hesaplanmış ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Çalışma için, bir üniversitenin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Onay No: 12.11.2021/32) ve çalışmanın gerçekleştirildiği ilin İl Sağlık Müdürlüğü'nden (Onay No: 02.06.2022/E-11202945-605.01) etik onay almıştır. Ayrıca ClinicalTrials.gov platformunda (NCT05830448) kayıt altına alınmıştır. Bu araştırma, randomize kontrollü çalışmaların şeffaf raporlanması için CONSORT 2010 yönergelerine uygun olarak yürütülmüştür.

Bulgular: Müdahale grubunda algılanan stres düzeyinde anlamlı bir azalma gözlemlenirken, stresle başa çıkma becerileri ve psikolojik sağlamlık düzeylerinde belirgin bir artış saptanmıştır ($p<0.05$). Ancak, eğitim programının merhamet yorgunluğu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Sonuç: Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı stres yönetimi eğitimi, palyatif bakım hemşirelerinde stresi azaltmada ve psikolojik sağlamlığı artırmada etkili olmuştur. Ancak, merhamet yorgunluğunu ele almak için daha kapsamlı müdahalelere ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim programlarının uzun vadeli etkileri değerlendirilerek, farkındalık temelli müdahaleler, öz-şefkat eğitimi ve duygusal dayanıklılığı artırmaya yönelik stratejilerle desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stres, Bilişsel davranışçı yaklaşım, Merhamet yorgunluğu, Psikolojik sağlamlık, Stresle başa çıkma becerileri

SB-116
Yetişkin Bireylerin Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme Durumları ve Etkileyen Faktörler

Ebru Gül
İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya

Giriş-Amaç: Dijital sağlık, sağlık risklerini yönetmek ve sağlığı geliştirmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. Hayat içerisinde dijital mecraların yaygınlaşması insanların sağlık bilgisine erişim olanaklarını da genişletmektedir. Bu çalışma, yetişkinlerin dijital ortamda sağlık bilgisi edinme durumlarını ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışma 254 yetişkinle yürütülmüştür. Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla "Kişisel Tanıtıcı Form" ve "Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Ölçeği (DOSBETÖ)" kullanılmıştır. Araştırmanın verileri bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Cronbach α güvenirlik katsayısı, bağımsız gruplarda t testi, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Bu çalışmada, katılımcıların yaş ortalamasının 38,50±13,29 olduğu, %71,3'ünün kadın, %62,6'sının evli, %34,3'ünün üniversite mezunu, %82,7'sinin gelir düzeyinin orta, %57,5'inin sağlığını orta düzey algıladığı, %35,8'inin günlük 3-4 saat internet kullandığı ve %55,1'inin sağlıkla ilgili sosyal medya sayfalarını takip ettiği belirlenmiştir. Bireylerin DOSBETÖ alt boyutları puan ortalamaları sırasıyla sağlık bilgisi edinme 6,86±2,68, dijital sağlık bilgisi edinme 5,98±2,53, dijital teyit 10,48±4,38 olarak saptanmıştır. Katılımcıların yaşı ile DOSBETÖ tüm alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0.001$). Bireylerin cinsiyeti ve kronik hastalık bulunma durumları ile sağlık bilgisi edinme ve dijital teyit alt boyutları puan ortalamaları arasında; medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, günlük internet kullanma süresi, sağlıkla ilgili sosyal medya sayfalarını takip etme durumu ile DOSBETÖ tüm alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0.05$; $p<0.001$).

Sonuç: Dijital ortamda sağlık bilgisine erişim günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan durumlar arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda önemli olan bilinçli sağlık bilgisine erişim için eğitimler verilmesidir. Bu çalışmada ulaşılan önemli faktörlerin dijital ortamda sağlık bilgisi edinmelerine etkisi düşünüldüğünde daha riskli grupların öncelikli bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Sağlık bilgisi, Yetişkin

SB-117
Feasibility of a Machine Learning-Based Mobile Application for Increasing Physical Activity in Women with Overweight and Obesity

Ezgi Hasret Kozan Çıkırıkçı, M. Nihal Esin
Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Istanbul University-Cerrahpasa, Istanbul, Türkiye

Objective: Non-communicable diseases (NCDs) contribute significantly to global morbidity and healthcare costs, requiring scalable interventions to promote physical activity. Research suggests that physical activity interventions are most effective when they are individualized, adaptable, and grounded in behavioral theories. However, implementing structured, personalized programs at scale poses challenges for public health professionals. Mobile health technologies integrated with machine learning (ML) offer a promising solution for delivering tailored physical activity interventions. This study aimed to evaluate the feasibility of an ML-based mobile application designed to enhance physical activity in women with overweight and obesity.

Materials-Methods: Twelve women (BMI >25) were randomly recruited from a social education center in Istanbul, Türkiye. Participants met inclusion criteria requiring smartphone ownership, no physical disabilities, and no prior use of fitness-tracking devices. Following ethical approval, data collection was completed in April 2024. Participants used the ML-based mobile application for four weeks, receiving personalized daily step count and exercise goals. Recommendations were developed with physiotherapist input and structured using an exercise decision schema, later converted into an algorithm. The intervention followed a Hybrid Model incorporating Cognitive Behavioral Theory (CBT) and Social Cognitive Theory (SCT) to support behavior initiation and maintenance. Individualized 14-day activity plans were generated based on International Physical Activity Questionnaire (IPAQ) categories, dynamically adjusting step goals, exercise plans, and self-efficacy-enhancing content based on progress and barriers. To evaluate the feasibility, participant's compliance with the intervention and withdrawals were monitored. A 10-point visual analog scale for satisfaction of the intervention, the System Usability Scale, The ML-Based Mobile App Feedback Form and exercise feedbacks were used to assess the acceptibility. The safety of the intervention was assessed by monitoring the possible side effects. All data were analyzed using SPSS (Statistical Package for the Social Science) IBM 29 package program. To evaluate descriptive data, mean and standard deviations were used. All p-values were considered significant if <0.05.

Results: The mean age of the participants was 49.83±10.84. A mean score of 9.33±0.77 obtained from the Satisfaction Scale and The System Usability Scale mean score was 78.95±12.26, indicating high satisfaction and usability of the application. All participants provided positive feedback and there were no withdrawals. None of the participants reported an increased amount of pain, injury related to exercises or any other side effects. Data from this trial are being leveraged to refine ML algorithms to improve the app's ability to generate more realistic and attainable goals and recommendations.

Conclusion: The findings suggest that the ML-based mobile application is a feasible, user-friendly, and safe tool for promoting physical activity among women with overweight and obesity. This application has the potential to enhance public health by facilitating remote, personalized health promotion services and supporting sustainable behavior change. By dynamically adjusting goals based on real-time user data, the application fosters long-term engagement. Features such as real-time reminders, personalized feedback, and rewards enhance motivation and adherence. Additionally, the automation of personalized recommendations reduces the burden on public health professionals, allowing them to focus on high-impact counseling and follow-up services.

Keywords: Health promotion, Machine learning, Mobile health, Obesity, Physical activity

SB-118
Sosyal Medyaya Özgü Epistemolojik İnançlar ve Akılcı İlaç Kullanımı Bilgisi: Sağlık Dışı Alanlardaki Üniversite Öğrencileri Üzerine Kesitsel Bir Araştırma

Cahide Çevik, Müge Kaptan
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş-Amaç: Akılcı ilaç kullanımı ilaçlara bağlı oluşabilecek advers ilaç olaylarının ve ilaç direncinin önlenmesi açısından halk sağlığının korunmasına önemli katkılar sağlar. Akılcı ilaç kullanımının sağlanabilmesi için akılcı ilaç kullanım bilgisinin arttırılması önemlidir. Mobil İnternet teknolojisinin ilerlemesi, mobil cihazların yaygınlaşması ve sosyal medya uygulamaların yaygınlaşması gibi çeşitli faktörler kullanıcıların sağlık bilgilerini yaymasının, oluşturmasının, erişmesinin ve paylaşmasının kolay hale getirdi. Sosyal medyanın sağlık bilgisi için yaygın olarak kullanılmasına rağmen, yayılan bilginin kalitesi bir endişe kaynağıdır. Bu noktada bireylerin sosyal medyada okudukları bilginin kaynağına eleştirel bakabilmeleri, bilginin değişebileceğini düşünebilmeleri ve kolayca inanmamaları yanlış bilgiler edinmemeleri için önemlidir. Böyle bir eleştirel bakış bireyin epistemolojik inancı ile ilişkilidir. Bu çalışmada, sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç ile akılcı ilaç kullanım bilgisi arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma sağlık alanı dışındaki bölümlerde eğitim gören üniversite öğrencilerinde gerçekleştirilen kesitsel bir çalışmadır. Çalışma kapsamına 644 öğrenci alındı. Veriler kişisel veri tanılama formu, sosyal medyaya özgü epistemolojik inançlar ölçeği ve akılcı ilaç kullanımı ölçeği ile 9 Ekim - 1 Aralık 2023 tarihleri arasında elde edildi. Çalışmanın yapılabilmesi için etik izin (Tarih: 2 Şubat 2023, Sayı: 2023/87; Tarih: 1 Eylül 2023, Sayı: 2023/406) ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alındı. Çalışmada öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanların bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması için bağımsız örneklerde t testi ve One Way ANOVA, çoklu karşılaştırma testlerinden Duncan testi kullanıldı. Sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç ile akılcı ilaç kullanım bilgisi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere pearson korelasyon analizi yapıldı. Sosyal medyaya özgü epistemolojik inancın akılcı ilaç kullanım bilgisinin yordayıcısı olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile test edildi.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21,38±3,38, %59,2'si kadın, %40,8'i erkektir. Öğrencilerin %13,7'si hukuk, %15,7'si eğitim, %29'u mühendislik, %23,6'sı ilahiyat fakültelerinde %18'i ise meslek yüksekokulunda eğitim görmektedir. Öğrencilerin eğitim gördüğü bölümlere göre sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç ($F= 20,705$; $p<0,001$) ve akılcı ilaç kullanım bilgisi ($F=20,705$; $p<0,001$) puanlarının farklılık gösterdiği bulundu. Sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç puanında en yüksek puan hukuk fakültesi, en düşük puan meslek yüksekokulu öğrencilerine aitti. Mühendis fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanım bilgisi puanı en yüksek iken ilahiyat ve meslek yüksekokulu öğrencilerin puanı en düşüktü. Sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç ile akılcı ilaç kullanım bilgisi arasında pozitif bir korelasyon belirlendi ($r = 0,374$; $p<0,001$). Ayrıca Sosyal medyaya özgü epistemolojik inanç akılcı ilaç kullanım bilgisinin pozitif yordayıcısı olduğu tespit edildi ($\beta = 0,225$; $P < 0,001$).

Sonuç: Sosyal medya epistemolojik inanç ile akılcı ilaç kullanım arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ve sosyal medya epistemolojik inanç geliştikçe akılcı ilaç kullanım bilgisinin artacağı sonucuna varılabilir. Akılcı olmayan ilaç kullanımı, hem halk sağlığı açısından hem de ülkelere getirdiği ekonomik yük bakımından önemli bir sorundur. Bu sorunun önüne geçilmesi, bireylerin bu konudaki bilgi düzeylerinin artırılması ve doğru bilgilere erişimlerinin sağlanmasıyla mümkün olabilir. Bunu başarmanın yolu ise akılcı ilaç kullanımı bilgisinin geliştirilmesidir. Ancak günümüzün internet ve sosyal medya çağında, doğru bilgiye erişim; doğru bilgiyi arama, eleştirel değerlendirme ve diğer kaynaklardan doğrulama gibi becerileri gerektirmektedir. Bu bağlamda, halk sağlığı hemşirelerinin bireylerin sosyal medyaya özgü epistemolojik inançlarını geliştirmeye yönelik müdahalelerde bulunması, doğru sağlık bilgisine erişimi desteklemek açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı ilaç kullanımı, sosyal medya, epistemoloji, üniversite öğrencisi

SB-119
Sigara Bırakma Davranışlarını Değerlendirmek İçin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Ölçek Geliştirme

Nursena Gündüz[1], Betül Aktaş[2], Ayşe Berivan Bakan[3]
[1]*Marmaraereğlisi İlçe Devlet Hastanesi, Tekirdağ*
[2]*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi İzmir*
[3]*Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ağrı*

Amaç: Sigara bırakmada daha etkili yöntemlere ihtiyaç olduğu ve sigara ile mücadele eden birey ve kurumlara önemli katkı sağlayacak model temelli girişimlerin gerekliliği düşünüldüğünden bu çalışma da sigara bırakmaya yönelik davranışları açıklayabilmek için Sağlık İnanç Modeli temelli bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Metadolojik türdeki bu çalışmada veriler online anket yöntemi ile Eylül 2020 – Şubat 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın evrenini sigara içen 18 yaş üzeri bireyler oluşturmuştur. Çalışmanın örnekleminde araştırmaya katılmayı kabul eden 720 birey yer almıştır. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu ve Siga Bırakma Davranışı Sağlık İnanç Modeli Ölçeği (SBD-SİM ölçeği) kullanılmıştır. Verilerin istatiksel analizi SPSS 26.0 ve AMOS istatistik paket programında yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışması için ilk aşamada kapsam geçerliliği için 10 uzman görüşüne başvurulmuştur. 38 maddeli olarak oluşturulan ölçekte yer alan bir ifadenin cronbach alpha değeri.62'nin altında kaldığı için çıkarılmıştır. Modelin güvenirliğini test etmek için Cronbach Alpha iç tutarlılık analizi, Madde-Toplam Korelasyonu ve Test-Tekrar Test, yapı geçerliğini ve faktör yapısını test etmek için Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce bir vakıf üniversitesinin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni, (2020/13) ve çalışmaya katılan bireylerden onam alınmıştır.

Bulgular: Ölçeğin açımlayıcı faktör analizinde, maddelerin faktör yüklerinin birinci faktörde (Algılanan Duyarlılık ve Ciddiyet).535 ile.783 arasında, ikinci faktörde (Algılanan Engel).715 ile.804 arasında, üçüncü faktörde (Öz Yeterlilik).593 ile.797 arasında, dördüncü faktörde (Algılanan Yarar) ise.590 ile.690 arasında değer aldığı izlenmiştir. Ölçekteki maddelerin Kapsam Geçerlik İndeksi (KGİ) değeri 0.988, Kapsam Geçerlik Ölçütü (KGÖ) değeri ise 0.800 olarak tespit edilmiştir. KMO değeri 0.926 ve Bartlett's testi değeri 16489,65 ($p<0.001$) olarak belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin, ki-kare istatistiğinin serbestlik derecelerine oranı CMIN/DF: 3,68; (RMSEA) 0.06; (GFI) 0,85; (RMR) 0,10; (AGFI) 0,82 ve (CFI) değeri ise 0,95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi uyum değerleri istenilen düzeyde yeterli bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan iç tutarlılık analizi cronbach alfa değerlerinin birinci faktör için 0.93, ikinci faktör için 0,91, üçüncü faktör için 0,85 ve dördüncü faktör için 0,86 olarak belirlenmiştir. Ölçekten, model gereği toplam puan hesaplanmadığı için sadece alt boyutları için Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır. Ölçeğin test tekrar test puan ortalamaları arasındaki uyumluluğu gösteren Pearson korelasyon analizinde, Algılanan Duyarlılık-Ciddiyet ve Öz Yeterlilik boyutlarında iki ölçüm arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,507$ $p><0,002$, $r=0,477$ $p><0,004$). Ancak Algılanan Engel ve Algılanan Yarar boyutlarında iki ölçüm arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r=0,171$ $p>0,05$, $r=0,117$ $p>0,05$). Analizler sonrasında 37 maddeye inen Sigara Bırakma Davranışı Sağlık İnanç Modeli Ölçeği (SBD-SİM ölçeği) duyarlılık ve ciddiyet algısı, engel algısı, öz yeterlilik ve yarar algısı olmak üzere dört alt boyut içermektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi alt boyutlar üzerinden gerçekleştirilir.

Sonuç: Bu çalışmada geliştirilen ölçüm aracının farklı dil ve kültürlere adaptasyonu yapılarak geniş bir kullanım alanı bulacağını ve sigara ile mücadele eden birey ve kurumlara önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık İnanç Modeli, Sigara bırakma, Halk Sağlığı, Tütün, Bağımlılık

SB-120
A Multicenter Cross-Sectional Analysis of Nursing Students' Attitudes on Aging Sexuality and Ageism

Beyzanur Toptaş[1], İrem Ayvat[1], Ceren Naz Şahin[1], Eray Erkılınç[2], İrem Nur Şahin[3]
[1]*Faculty of Nursing,Hacettepe University, Ankara, Türkiye*
[2]*United Medical LLC, Ankara, Türkiye; Faculty of Nursing, Hacettepe University, Ankara, Türkiye*
[3]*Guven Hospital, Ankara, Türkiye*

Objective: Sexuality encompasses not only physical needs but also psychosocial aspects such as love and belonging. Maslow's hierarchy of needs provides a broad framework applicable to all age groups. As the global aging population continues to rise, addressing the sexual well-being of older individuals becomes increasingly important. However, healthcare professionals often overlook the topic of sexuality in aging and avoid discussing. Nursing students, who transition rapidly into professional practice after graduation, play a crucial role in promoting sexual health and ensuring access to comprehensive sexual health education. This study aims to examine nursing students' attitudes toward aging sexuality, their perceptions of ageism, and the relationships between these factors.

Materials-Methods: Data were collected between October and December 2024 from 520 nursing students enrolled in three public universities. Face-to-face surveys included the Sociodemographic Information Form, the Aging Sexual Attitudes Scale, and the Positive and Negative Ageism Scale. Statistical analyses included independent t-tests, one-way analysis of variance, Pearson correlation, and multiple linear regression. Reporting was performed with The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology.

Results: Among the participants, 51.0% were fourth-year students, while 49.0% were in their third year. The findings indicated that nursing students demonstrated positive attitudes toward aging sexuality, high levels of positive ageism, and low levels of negative ageism. A significant positive correlation was found between attitudes toward aging sexuality and negative ageism, whereas no significant relationship was observed with positive ageism.

Conclusion: Nursing students' attitudes toward aging sexuality are influenced by their perceptions of ageism. Further experimental and qualitative research could provide deeper insights into these dynamics. İncorporating social activities and interactive projects into nursing education may help reduce ageism and enhance awareness of older adults' sexual health. Nursing curricula and clinical practice should emphasize awareness of older adults' sexual health while addressing biases through educational programs and interactive training methods. Combating ageism and improving care quality require social initiatives, multidisciplinary collaboration, and age-friendly healthcare policies.

Keywords: Ageism, aged, sexuality, attitude, nursing students

SB-121
Yaşlı Bireylerde Düşme Korkusuna Bağlı Kaçınma Davranışının ve Fiziksel Aktivite Düzeyinin İncelenmesi

Cahide Çevik, Müge Kaptan, Halime Özkan
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş-Amaç: Düşme, yaşlı bireylerde yaralanma kaynaklı mortalite ve morbiditenin öncü sebebidir. Düşme ve düşme tehlikesi yaşayan yaşlı bireylerde düşme korkusu ve kaçınma davranışı görülebilmektedir. Kaçınma davranışı düşme riskine karşı bir yere kadar faydalı olarak kabul edilse de aşırı seviyede bireyin kaçınma davranışını göstermesi bir süre sonra işlevsellikte azalmaya sebep olmakta, bireyler artık günlük aktivite ve görevlerini yerine getiremeyip kendilerini sosyal izolasyona alabilmektedir. Bu çalışmada yaşlı bireylerde düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışının değerlendirilmesi ve fiziksel aktivite düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu çalışma Aile Sağlığı Merkezine herhangi bir sebeple başvuran, 65 yaş üstü 314 birey ile gerçekleştirildi. Çalışmanın yapılabilmesi için etik izin (tarih:03.11.2023 sayı: 2023/477) ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alındı. Veriler, kişisel bilgi formu, yaşlı bireylerde düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı anketi ve birinci basamak için fiziksel aktivite anketi ile yüz yüze 01.12.2023-01.06.2024 tarihleri arasında elde edildi. Verilerin analizi IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0 programı ile gerçekleştirildi. Tanımlayıcı istatistikler aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile verildi. Bazı bireysel özelliklere göre düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı puanın karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 71,95±5,50 idi. Katılımcıların %52,5'i kadın, %47,5'i ise erkekti. Kaçınma davranışı ortalama puanı 19,72±17,00 idi. Çalışmaya katılan yaşlı bireylerin %75,1'inin kronik hastalığının bulunduğu, %9,6'sının az hareketli, %90,4'ünün ise hareketsiz olduğu tespit edildi. Kadınların erkeklerden ($t=4,501$, $p<0,001$), herhangi bir yardımcı cihaz kullananların kullanmayanlardan ($t=2,412$, $p=0,16$), daha önce düşme sorunu yaşayanların yaşamayanlardan ($t=4,157$, $p<0,001$) düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı puanı yüksekti. Ayrıca düşme sonrası yaralanan yaşlı bireylerin herhangi bir yaralanma problemi yaşamayanlardan ($t=2,536$, $p=0,012$), düşme korkusu yaşadığını ifade eden yaşlı bireylerin korku yaşamayanlardan ($t=14,714$, $p<0,001$) düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı puanın daha yüksek olduğu belirlendi.

Sonuç: Çalışmaya katılan yaşlı bireylerin büyük çoğunluğunun hareketsiz olduğu, düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışının düşük seviyelerde bulunduğu, kadınların, herhangi bir yardımcı cihaz kullananların, daha önce düşme sorunu ve yaralanma yaşayanların, düşme korkusu ifade edenlerin düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı göstereceği sonucuna varılabilir. Halk sağlığı hemşireleri uygun hemşirelik girişimleri ile bu bireylerin kaçınma davranışı ile baş etmelerine yardım ederek fiziksel olarak aktif olmalarını sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı birey, düşme korkusu, kaçınma davranışı

SB-122
Yaşlı Nüfusun Sağlık İhtiyaçlarında Dijital Çözümler: Teoriden Pratiğe

Elif Üner Asil
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği, Muğla

Yaşlı sağlığı ve dijitalleşme, günümüzde hem demografik değişimler hem de teknolojik ilerlemeler ışığında önemli bir araştırma ve uygulama alanı haline gelmiştir. Dünya genelinde yaşlı nüfusun hızla artması ve kronik hastalıkların yaygınlaşması, sağlık sistemlerinin bu grubun ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi çözümler geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, dijital teknolojiler yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmakta, yaşam kalitelerini artırmakta ve kronik hastalıkların yönetimini optimize etmektedir. Özellikle tele-tıp, akıllı ev teknolojileri, giyilebilir cihazlar, yapay zekâ (AI) ve robotik gibi alanlarda kaydedilen ilerlemeler, yaşlı sağlığına yönelik dijital çözümlerin çeşitlenmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Tele-tıp, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini önemli ölçüde kolaylaştıran bir araç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan yaşlılar veya hareket kısıtlılığı olan bireyler için tele-tıp, doktorlar ve hastalar arasında sanal bir köprü oluşturmaktadır. Uzaktan hasta izleme sistemleri (Remote Patient Monitoring- RPM), yaşlı bireylerin evde kalırken sağlık durumlarının sürekli olarak izlenmesini sağlamaktadır. Bu sistemler, kan basıncı, kalp ritmi, kan şekeri ve oksijen satürasyonu gibi vital bulguların takibini mümkün kılarak, kronik hastalıkların yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, Mayo Clinic tarafından geliştirilen bir tele-tıp platformu, yaşlı hastaların evde sağlık durumlarını izlemek ve doktorlarıyla gerçek zamanlı iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Akıllı ev teknolojileri, yaşlı bireylerin güvenliğini ve bağımsızlığını desteklemek amacıyla giderek yaygınlaşmaktadır. Bu teknolojiler arasında düşme algılama sistemleri, akıllı termostatlar, otomatik aydınlatma sistemleri ve sesli asistanlar bulunmaktadır. Düşme algılama sistemleri, yaşlı bireylerde sık görülen düşme olaylarını tespit ederek acil durum hizmetlerine otomatik olarak bildirimde bulunabilmektedir. Philips tarafından geliştirilen "Lifeline" sistemi, bu alanda öne çıkan bir örnek olarak yaşlı bireylerin evde güvenliğini sağlamaktadır. Giyilebilir teknolojiler, yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelerini, uyku düzenlerini ve kalp sağlığını izlemelerine yardımcı olmaktadır. Apple Watch gibi cihazlar, düşük kalp atış hızı veya düzensiz kalp ritmi gibi anormallikleri tespit edebilmekte ve kullanıcıyı uyarabilmektedir. Bu cihazlar, özellikle kronik hastalıkların yönetiminde ve önleyici sağlık hizmetlerinde kullanılmaktadır. Yapay zekâ ve makine öğrenmesi, yaşlı sağlığı alanında teşhis, tedavi ve hasta bakımını iyileştirmek için kullanılmaktadır. Özellikle Alzheimer ve demans gibi nörodejeneratif hastalıkların erken teşhisi için AI tabanlı araçlar geliştirilmektedir. IBM Watson Health, yaşlı hastaların sağlık verilerini analiz ederek kişiselleştirilmiş tedavi önerileri sunan bir AI platformu geliştirmiştir. Robotik teknolojiler, yaşlı bireylerin günlük aktivitelerine yardımcı olmak ve sosyal izolasyonu azaltmak amacıyla kullanılmaktadır. "Paro" adlı terapötik bir robot, demans hastaları için duygusal destek sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu robot, yaşlı bireylerin stres düzeylerini azaltmakta ve duygusal iyilik hallerini artırmaktadır. Ancak, bu teknolojilerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için yaşlı bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması ve erişim sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Gelecekte, yaşlı sağlığı için daha da kişiselleştirilmiş ve etkili dijital çözümlerin geliştirilmesi beklenmekte olup, bu çözümler yaşlı nüfusun sağlık ve refahını artırarak toplumun genel sağlık düzeyine önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Sağlığı, Dijital Sağlık Teknolojileri, Tele-Tıp, Yapay Zekâ, Robotik Sağlık Çözümleri.

SB-123
Yaşlılık İnancının Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisinde Depresyonun Etkisi; Artvin Yaşlı Örneği

Gizem Şahbaz[1], Selma Durmuş Sarıkahya[2]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Konya*
[2]*Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Artvin*

Amaç: Bu çalışma, yaşlı bireylerde yaşlılık inancının yaşam kalitesi üzerindeki etkisinde depresyonun aracılık rolünün incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu tanımlayıcı ve kesitsel çalışma TÜBİTAK–2209-A 1919B012316599 kapsamında bir il merkezinde yürütülmüştür. Çalışma, X Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 23.11.2023 tarihli ve E-18457941-050.99-117136 sayılı karar ile incelenmiş ve bilimsel araştırma etiği açısından uygun bulunmuştur. Veriler, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 65 yaş üstü bireylerle Haziran-Eylül 2024 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile "Kişisel Bilgi Formu", "Yaşlılar İçin Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Modülü (WHOQOL- OLD)", "Lomaşen Yaşlılık İnanç Ölçeği" ve "Geriatrik Depresyon Ölçeği (GDÖ)"kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) tanımlayıcı istatistiksel metotlar kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla "Güvenilirlik Analizi" yapılmıştır. Kurulan modeller doğrultusunda process macro ile aracı rolü analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 69.33±6.20, %52,2'si erkek, %85'i evli, %40,2 çalışmayan, 49.8'i emekli, %11.6'sı yalnız ve %39,2'si ilkokul mezunudur. Katılımcıların %37.4'ünün diyabet, %57'sinin hipertansiyon, %36.6'sının işitme problemi, %63.6'sının ise görme problemi olduğu, %26'sının ise 4 ve daha fazla ilaç kullandığı belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; yaşlılık inancı ile yaşam kalitesi arasında anlamlı negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.535$, $p<0.05$). Yaşlılığa yönelik olumsuz inançlar artıkça yaşam kalitesi daha düşüktür. Yaşlılık inancı ile depresyon arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.513$, $p<0.05$). Depresyonun yaşam kalitesi üzerinde güçlü bir olumsuz etkisi bulunmaktadır ($\beta=-2.107$, $p<0.05$). Depresyon düzeyi arttıkça yaşam kalitesi düzeyi önemli ölçüde azalmaktadır. Depresyon yaşlılık inancı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiye doğrudan etkisini zayıflattığı ve bu ilişkide kısmen aracılık etmektedir. ($\beta=-0.1768$, $p<0.05$). Depresyon düzeyi yüksek olan ve yaşlılığa yönelik olumsuz inançlar yaşayan bireylerin yaşam kalitesi düzeyleri daha düşüktür.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda yaşlılık inancının yaşam kalitesi üzerinde doğrudan etkili olduğunu ve depresyonun buna kısmi olarak aracılık ettiğini ortaya koymaktadır. Yaşlılardaki olumsuz sağlık sonuçlarını azaltmak için, yaşlanmaya ilişkin olumlu bir algı ve tutumunun teşvik edilmesi ve olumsuz streslerin değiştirilmesi için yaşlı yetişkinlerin bilinçlendirilmeleri, yaşlılık inançlarını olumlu yönde değiştirmeye, aktif yaşlanma belirtilerini artırmaya yönelik eğitimlerin düzenlenmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, düzenli ruh sağlığı taramalarının yapılması, yaşlılıkta sosyal desteğin geliştirilmesinin ve psikolojik dayanıklılıklarının arttırılmasına yönelik, koruyucu ve erken müdahale odaklı multidisipliner yaklaşımların benimsenmesi önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Sağlıkla İlişkili Yaşam Kalitesi, Yaşlılık, Yaşlılık İnancı

SB-124
Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve öz ihmalin e-sağlık okuryazarlığına etkisinin yol analizi kullanılarak incelenmesi

Özge Ertürk[1], Kübra Çetin[2], Şeyma Nur Azak[2], Nida Efetürk[3]
[1]*Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı*
[2]*Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüs Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Programı*
[3]*İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO Ameliyathane Hizmetleri*

Amaç: Bu araştırmanın amacı yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve kendini ihmal durumlarının e-sağlık okuryazarlığına etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımda olan bu araştırma, Türkiye'de yaşayan 60 yaş üstü olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden bireyler ile maksimum çeşitliliğin sağlanması amacıyla web tabanlı veri toplama yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan 60 yaş üstü olan bireyler oluşturmaktadır. Araştırma 250 birey ile gerçekleştirilmiştir. Anket formu; kişisel bilgi formu, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II(SYBDÖ-II), Yaşlılarda Kendini İhmal Ölçeği (YKİÖ) ve E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği(ESOÖ)'nden oluşmaktadır. Kişisel bilgi formunda yaşlıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgileri içermektedir. Bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumları ve sağlık durumlarını barındıran ifadeler yer almaktadır. Çalışmanın verileri IBM SPSS 29 ve IBM SPSS AMOS 24 programlarına aktarılarak gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel çözümlemede tanımlayıcı veriler sayı ve yüzdeler ile birlikte çalışmanın hipotezleri AMOS programında yapısal eşitlik modeli uygulanarak test edilmiştir. AMOS programında yapısal eşitlik modeli, gözlenen değişkenlerin test edildiği yol analizi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizlerde istatistiksel anlamlılık seviyesi 0.05 olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Araştırma 60 yaş üzerindeki 250 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %52.4'ü kadın, %86.4'ü evli, %61.2'si çekirdek ailede yaşamakta, %96.8'inin çocuğu bulunmaktadır, %52.0'si ilkokul mezunu, %39.6'sının geliri giderine denk ve %62.8'inin kronik rahatsızlığı bulunmamaktadır. SYBDÖ puan ortalamasının 2.38±0.45, YKİÖ puan ortalamasının 1.78±0.52 ve ESOÖ puan ortalamasının 3.34±1.24 olduğu saptanmıştır. Yapısal eşitlik modeli doğrultusunda SYBDÖ'nün ESOÖ üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur (β=0,394, $p<0,05$). SYBDÖ'nün YKİÖ üzerindeki etkisi ise anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). ESOÖ'nün YKİÖ üzerindeki etkisi de anlamlı bulunmuştur (β=-0,277, $p<0,05$). Ayrıca, SYBDÖ ile YKİÖ arasındaki ilişkide ESOÖ'nün aracılık etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (β=-0,109, $p<0,05$).

Sonuç: Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları e- sağlık okuryazarlığı üzerine etkiliyken, kendini ihmal etmekte etkili değildir. Bununla birlikte e- sağlık okuryazarlığı arttıkça kendini ihmal azalmaktadır. Ayrıca sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve yaşlıların kendini ihmali arasındaki ilişkide e- sağlık okuryazarlığın aracılık rolüne sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: E-sağlık okuryazarlığı, kendini ihmal, sağlıklı yaşam biçimi davranışları, yapısal eşitlik modeli

SB-125
Tip 2 Diyabeti Olan Yaşlı Bireylerde Kırılganlığın Belirleyicileri: Diyabet Yönetimi, Uyku Kalitesi, Bilişsel Düzey

Merve Anlar, Alime Selçuk Tosun
Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya

Amaç: Araştırma tip 2 diyabeti olan yaşlı bireylerin kırılganlık düzeyi belirleyicileri olan diyabet yönetimi, uyku kalitesi ve bilişsel düzey ile ilişkisini incelemek ve kırılganlığı etkileyen diğer faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel türde yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışmanın evrenini Hüyük Devlet Hastanesi dahiliye polikliniğine başvuran tip 2 diyabeti olan 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü toplam 246 yaşlı bireyden oluşmaktadır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Edmonton Kırılganlık Ölçeği, Diyabet Öz Yönetim Ölçeği, Pittsburg Uyku Kalite İndeksi (PUKİ), Standardize Mini Mental Test (SMMT) ile toplanmıştır. Çalışmanın verilerinin analizinde bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin yaş ortalamasının 73,22±8,02, %52,4'ünün kadın, %68,3'ünün evli, %41,5'inin ilkokul mezunu, diyabet hastalık süresinin 10,91±8,77, %49,2'sinin insülin tedavisi aldığı saptanmıştır. Bireylerin kırılganlık toplam puan ortalaması 7,10±3,71, mini mental test puan ortalaması 25,04±1,77 ve uyku kalitesi puan ortalamasının 7,10±3,77 olduğu görülmüştür. Tip 2 diyabeti olan yaşlı bireylerin yaş, HbA1c, diyabet süresi, kullanılan ilaç sayısı ile kırılganlık düzeyi puan ortalaması ilişkisi incelendiğinde, kırılganlık düzeyi ile yaş ve hastalık süresi arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişki ($p<0,05$), kırılganlık düzeyi ile HbA1c ve ilaç sayısı düzeyi arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki ($p<0,05$) saptanmıştır. Yaşlı bireylerin diyabet öz yönetimi ölçeği fiziksel aktivite ($\beta=-0,345$), sağlık hizmetleri ($\beta=-0,634$) ve diyabet öz yönetimi toplam puanı ($\beta=-0,256$), mini mental test ($\beta= -0,407$) ve uyku kalitesi toplam puan ($\beta=0,569$) ortalamalarının kırılganlık düzeyi üzerinde etkili olduğu görülürken ($p<0,001$), glikoz yönetimi ve diyet kontrolü alt boyutlarının kırılganlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Etkili olan belirleyici faktörlerin kırılganlık düzeyi üzerindeki değişimin % 73,9'ini (Adjusted R2= 0,739) açıkladığı belirlenmiştir. Bireylerin yaş ($\beta=0,447$), medeni durum ($\beta=0,768$), eğitim durumu ($\beta=0,637$), ekonomik durum ($\beta=0,607$), birlikte yaşadığı kişiler ($\beta=0,524$), diyabet hastalık süresi ($\beta=0,779$), diyabete bağlı komplikasyon varlığı ($\beta=0,672$) ve başka bir kronik hastalık varlığının ($\beta=0,524$) kırılganlık düzeyi üzerinde etkili olduğu görülürken ($p<0,001$), son bir yıl içinde hastaneye yatmanın ve diyabet tedavisi şeklinin kırılganlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Etkili olan belirleyici faktörlerin kırılganlık düzeyi üzerindeki değişimin % 70,2'ini (Adjusted R2= 0,702) açıkladığı belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak tip 2 diyabeti olan yaşlı bireyler hafif düzeyde kırılgandır. Diyabet öz yönetimi, uyku kalitesi ve bilişsel düzey kırılganlığın bir yordayıcısıdır. Bu sonuçlar doğrultusunda tip 2 diyabeti olan yaşlı bireylerin kırılganlık açısından kapsamlı bir ön değerlendirmesi hem klinik hem de birinci basamak sağlık hizmetlerinin rutinlerine eklenmeli ve kişilerin bakım ihtiyaçları multidisipliner ekip tarafından değerlendirilerek bireyselleştirilmiş girişimler planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Düzey, Diyabet Yönetimi, Kırılganlık, Uyku Kalitesi, Yaşlı Birey

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-126
Öğretmenlerde E-Sağlıklı Beslenme ve Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlık Düzeyi ile Sağlık Algısı ve Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Arasındaki İlişki

Adem Sümen[1], Fatma Dilek Turan[2], Aysun Ünal[3], Ülkü Özer[4], Selma Öncel[5]
[1]*Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Antalya*
[2]*Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Antalya*
[3]*Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı, Antalya*
[4]*Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Antalya*
[5]*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Antalya*

Amaç: Öğretmenler, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasında önemli rol modellerdir. Öğrenciler, öğretmenleriyle ailelerinden daha fazla zaman geçirebilir ve onların davranışlarını taklit edebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin sağlıklı beslenme ve diyet okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi, toplumun yeterli ve dengeli beslenmeye ulaşımında halk sağlığı açısından önemli bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma, öğretmenlerde e-sağlıklı beslenme okuryazarlık düzeyi ve dijital sağlıklı diyet okuryazarlık düzeyi ile sağlık algıları ve sağlıklı yaşam farkındalıkları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma, kesitsel ve ilişki arayıcı tasarımda yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, bir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda görev yapan 1328 öğretmen oluşturmuştur. Ekim-Aralık 2024 tarihleri arasında veri toplama sürecine katılmayı kabul eden 645 öğretmen ise araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile Tanımlayıcı Bilgi Formu, e-Sağlıklı Beslenme Okuryazarlık Ölçeği (e-SBOÖ), Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlığı Ölçeği (DSDOÖ), Sağlık Algısı Ölçeği (SAÖ) ve Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği (SYFÖ) kullanılarak toplanmıştır. Analizler IBM SPSS Statistics 25.0 programı ile yapılmış; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizleri uygulanmıştır. Sonuçların değerlendirilmesinde %95 güven aralığı ve $p<0.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Araştırma için Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin (MEB. TT.2024.002051) ve Akdeniz Üniversitesi Tıbbi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (TBAEK-590) onay alınmıştır.

Bulgular: Öğretmenlerin %58.9'u kadın olup, yaş ortalaması 41.47±6.66 yıl olarak saptanmıştır. Katılımcıların %22.9'u fazla kilolu, %12,4'ü ise obezdir. Son bir yıl içerisinde öğretmenlerin %39.1'i diyet yapmış, %25.7'si diyetisyene başvurmuş ve %26.8'i düzenli olarak spor yapmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin e-SBOÖ toplam puan ortalaması 39.98±6.56, DSDOÖ toplam puan ortalaması 28.75±10.83, SAÖ toplam puan ortalaması 52.83±7.35 ve SYFÖ toplam puan ortalaması 58.83±9.40 olarak bulunmuştur. Korelasyon analizi sonucunda, SAÖ toplam puanı ile e-SBOÖ toplam puanı ($r=0.469$, $p<0.001$) ve DSDOÖ toplam puanı ($r=0.408$, $p<0.001$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde, SYFÖ toplam puanı ile e-SBOÖ toplam puanı ($r=0.426$, $p<0.001$) ve DSDOÖ toplam puanı ($r=0.619$, $p<0.001$) arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, SAÖ ve SYFÖ değişkenlerinin e-SBOÖ üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$) ve bu bağımsız değişkenler, e-SBOÖ'deki toplam varyansın %26,1'ini açıklamaktadır ($R^2=0.261$, $F=113.186$, $p=0.000$). Ayrıca, SAÖ ve SYFÖ değişkenlerinin DSDOÖ üzerinde de anlamlı bir etkisi olduğu görülmüş (SAÖ için $p=0.009$, SYFÖ için $p<0.001$) ve bu bağımsız değişkenler, DSDOÖ'deki toplam varyansın %39'unu açıklamaktadır ($R^2=0.390$, $F=204.971$, $p=0.000$).

Sonuç: Sonuç olarak, öğretmenlerin sağlıklı yaşam farkındalığı ve sağlık algılarının, e-sağlıklı beslenme ve dijital sağlıklı diyet okuryazarlıklarını anlamlı şekilde etkilediği belirlenmiştir. Gelecek nesilleri yetiştiren ve onlara rol model olan öğretmenlerle sağlıklı beslenme ve sağlıklı diyet okuryazarlığı düzeyleri hakkında araştırmaların arttırılması ve bu konuda farkındalığının oluşturulması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, sağlıklı beslenme, sağlıklı diyet, sağlık algısı, sağlıklı yaşam

SB-127
Comparing Community Care Perceptions: A Study of Nursing Students in Classical and Integrated Education Models

Betül Özen[1], Mustafa Özer[2], Gökçe Demir[3]
[1]*Erciyes Üniversitesi*
[2]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*
[3]*Ahi Evran Üniversitesi*

Objective: With the increasing demand for health services outside the clinical setting, it is crucial to focus on community care to protect and improve public health. This study aims to evaluate the community care perceptions of nursing students trained in classical and integrated education models and to determine whether the two groups differ.

Materials-Methods: The research was conducted with a descriptive and correlational design. The study included 329 nursing students with different education models enrolled in two state universities. Data were collected using the "Community Care Perception for Nursing Students (SCOPE) Scale," adapted for the Turkish population, and a "Descriptive Information Form."

Results: The mean score of nursing students' community care perceptions was found to be at a moderate level (184.42±47.77). The primary reasons students preferred to intern in the field of community health included a favorable working environment in terms of occupational health, greater diversity in caregiving, and the necessity of acquiring basic nursing skills. A significant difference was found in the SCOPE total score, work perception, professional practices, learning environment, and caregiving perception scores between students receiving integrated education and those receiving classical education ($p<.05$). The education model had a moderate effect on the total score of community care perception ($d=0.40$)

Conclusion: The study determined that nursing students trained under the integrated education model had better community care perceptions than those trained under the classical education model. This finding suggests that integrated education better prepares nurses to meet community health needs, potentially improving public health outcomes and the overall quality of healthcare services.

Keywords: Community health nursing, Educational Models, Nurse Education, Nursing Students, Perception

SB-128
Acil Servise Başvuran Bireylerde Sağlık Okuryazarlığı, Sağlık İletişimi Sorunları Ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Aylin Akbaş[1], Fatma Özlem Öztürk[2]
[1]*Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara*
[2]*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ankara*

Amaç: Sağlık okuryazarlığı bireylerin bilgiye erişimini, eriştiği bilgiyi analiz etmesini ve bu bilgiyi kendi yaşam sürecinde kullanma becerisidir. Birey, sağlığını yönetme sürecinde sağlık okuryazarlığı becerisini kullanırken sağlık iletişimini de araç olarak kullanmak durumundadır. Sağlık iletişimi, sağlık sunucuları ile sağlık hizmeti alanlar arasındaki köprüdür. Bu köprü ile sağlıkla ilgili bilgi mesajları hastalar, hasta yakınları ve sağlık profesyonelleri arasında paylaşılmaktadır. Bir kişi; hastane ortamında gördüğü görselleri, okuduğu bilgileri ya da sağlık profesyoneli tarafından yapılan açıklamaları anlayabilmesi ve sağlık profesyoneline geribildirim verebilmesi için sağlık okuryazarlığı ile birlikte sağlık iletişimini de iyi kurmalıdır. Özellikle acil servislerde sağlıkla ilgili bilgilerin daha hızlı anlaşılması ve karar verilmesi için süreçte sağlık iletişiminin etkin olması gereklidir. Bu çalışma acil servise başvuran bireylerde sağlık okuryazarlığı, sağlık iletişimi sorunları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın evreni, 2024 yılı Şubat ve Mart aylarında Ankara'da bir şehir hastanesinin acil servisine başvuran bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 413 birey çalışmaya alınmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOÖ) ve Sağlık İletişimi Sorunları Ölçeği (SİSÖ) kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklemler t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Etik kurul onayı (20/11/2023, 21/143), kurum izni ve bireylerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %49,2'sinin 18-39 yaş aralığında, %53,8'inin kadın, %38,7'sinin lise mezunu olduğu, %79,7'sinin gelirinin giderinden az olduğu, %38,3'ünün özel sektörde çalışmakta olduğu, %88,1'inin sosyal güvencesinin olduğu, %74,8'inin bir yılda 3 kez veya altında hastaneye başvurduğu ve %64,6'sının sağlıkla ilgili konularda interneti kullandığı saptanmıştır. SOÖ puan ortalaması 83,47±19,55, SİSÖ puan ortalaması 2,49±0,62 olarak tespit edilmiştir. SOÖ ile SİSÖ arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-0,125$, $p<0,05$). Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ve sağlık iletişimi sorunları puanının sağlık okuryazarlığı üzerine etkisini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F=40.486$, $p<0.001$). Yaş, eğitim durumu, aylık gelir durumu, meslek, sosyal güvence durumu, sağlıkla ilgili internet kullanımı, hastaneye bir yılda başvuru sayısı ve sağlık iletişimi sorunlarının sağlık okuryazarlık düzeyine ilişkin toplam varyansın %57.3'ünü açıkladığı görülmüştür. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ve sağlık okuryazarlığı puanının sağlık iletişimi sorunları üzerine etkisini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F=3.749$, $p<0.001$). Yaş, gelir durumu ve sağlık okuryazarlığı puanının sağlık iletişimi sorunlarına ilişkin toplam varyansın %8.5'ini açıkladığı görülmüştür.

Sonuç: Bu çalışmada katılımcıların sağlık okuryazarlığı ve sağlık iletişimi sorunları orta düzeyde bulunmuştur. Sağlık okuryazarlığı arttıkça sağlık iletişimi sorunlarının azaldığı belirlenmiştir. Kurulan ilk modelde katılımcıların sağlık okuryazarlığı düzeyini yaş, eğitim durumu, aylık gelir durumu, meslek, sosyal güvence durumu, sağlıkla ilgili internet kullanımı, hastaneye bir yılda başvuru sayısı ve sağlık iletişimi sorunlarının yordadığı, ikinci modelde ise sağlık iletişimi sorunlarını yaş, gelir durumu ve sağlık okuryazarlığının yordadığı belirlenmiştir. Toplumun sağlık okuryazarlığını geliştirmeye yönelik yapılacak çalışmalarda bu düzeyi yordayan faktörler dikkate alınmalıdır. Sağlık iletişimi sorunlarının azaltılması için araştırmacıların sağlık iletişimi sorunlarının nedenlerini belirlemeye yönelik nitel araştırmalar yapması, hastane yönetimlerinin sağlık çalışanlarına iletişimle ilgili hizmet içi eğitimler vermesi ve acil servislerde iletişim konusunda görsel materyallere yer vermesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Acil servis, iletişim, sağlık okuryazarlığı, sorun

SB-129
Bir üniversite hastanesinde yatan hasta refakatçilerinin sağlık okuryazarlığı düzeyinin sosyoekonomik farklılıklar ve bazı sağlık davranışları yönünden incelenmesi

Feyza Kocakurt[1], Sarp Üner[2]
[1]*Lokman Hekim Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Halk Sağlığı Hemşireliği, ANKARA / TÜRKİYE*
[2]*Lokman Hekim Üniversitesi,Tıp Fakültesi,Halk Sağlığı Anabilimdalı, ANKARA / TÜRKİYE*

Amaç: 1970'li yılların başlarından itibaren sağlık okur yazarlığı sağlığın kritik belirleyicisi olup halk sağlığı ve sağlık hizmetlerinde giderek önemi artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bir üniversite hastanesinin bir servisindeki refakatçilerinin sağlık okur yazarlığı düzeylerinin, sosyo-ekonomik durumla ve sağlıklı yaşam davranışları ile ilişkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Çalışma tanımlayıcı türde olup, bir üniversite hastanesi üroloji yataklı servisinde yatan hastaların refakatçilerinde yürütülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından 01.11.2023 ile 01.02.2024 tarihleri arasında yüze toplanmıştır. Dahil edilme kriterleri 18-65 yaş arası olması, refakatçi olması, çalışmaya katılmaya gönüllü olmalarıdır. Dışlama kriterleri üroloji servisinde hasta olmak, zihinsel bir engeli olmasıdır. Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır: araştırmacılar tarafından hazırlanan ve bazı sosyodemografik ve sosyoekonomik özellikler ile bazı sağlık davranışları başlıklarını içeren bir anket formu, Avrupa Sağlık Okur Yazarlığı Ölçeği (ASOY-TR) ve Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA) Kısa Formu. Abacıgil ve ark. (2016) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ASOY-TR 47 soru, 12 boyuttan oluşan öz bildirime dayalı bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 47-188 arasındadır, bazı hesaplama sonunda toplam puan en 0-50 arası değer alacak şekilde standardize edilmiştir. Savcı ve ark. (2005) tarafından geçerlilik güvenilirliği yapılan UFAA kısa formunda fiziksel aktivite düzeyini hesaplamak için MET yöntemi kullanılmış olup fiziksel olarak aktif olmayan (<600) MET-dk/hafta), fiziksel aktivite düzeyi düşük olan (600-3000 MET-dk/hafta) ve fiziksel aktivite düzeyi yeterli olan (>3000 MET-dk/ hafta) şeklinde sınıflandırılmaktadır. Sosyoekonomik statü (SES) puanı hesaplaması Kalayacıoğlu ve ark. (2010) tarafından yapılan çalışmadaki SES indeksi kullanılmıştır. SES indeksi ortalama hane geliri, eğitim yılı, meslek statüsü ve dayanıklı tüketim mallarının toplanması ile elde edilen SES puana göre A,B,C1,C2 ve D grupları içerisinde incelenmiştir. A en yüksek SES'i D ise en düşük SES'i kapsamaktadır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ikili analizlerde ki-kare analizinden faydalanılmıştır. Etik kurul izni (2023/127) çalışmanın yapılacağı kurum izin (Eylül/2023) alınmıştır.

Bulgular: Çalışma 362 kişi ile tamamlanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 47,89±48,50 en küçük 22, en büyük 64, %49,4'ü kadın, %72,9' evli, %32,0'ı üniversite mezunu, %91,4'ü yaşamını kentte, %94,'2'sinin sağlık güvencesi var, %49,4'ü sigara içmemiş, %63,8'i alkol içmemiş, %51,9'u fazla kilolu, %65,5'inin kronik hastalığı bulunmamakta, %47,0'ı sağlığının iyi olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların %57,7'si fiziksel olarak inaktif, %26,8'inin SES "D" (çok düşük) olup %41,7'si sorunlu-sınırlı sağlık okuryazarlığına sahiptir.
Sağlık özellikleri incelendiğinde sigara kullanımı (p=0,001), alkol kullanımı (p=0,040), BKİ (p=0,004), algıya dayalı genel sağlık (p=0,000), ilişki olup sigara içenler, alkol içmeyenler, BKİ normal olanlar yüksek sağlık okuryazarlığına; sağlık algısı kötü olanlar düşük sağlık okuryazarlığına sahiptir. Sosyoekonomik özellikler incelendiğinde sosyoekonomik statü indeksi (p=0,000) ile arasında ilişki saptanmış olup "D" (çok düşük) SES sağlık okuryazarlığı daha düşük, A (çok iyi) SES sahip katılımcıların sağlık okuryazarlığı yüksektir.

Sonuç: Katılımcıların sağlık okuryazarlığı sınırlı düzeyde bulunmuştur ve bireysel özellikler ve sağlık özellikleri ve sosyoekonomik özelikler arasında bazı ilişkiler saptanmıştır. Sağlığın önemli bir belirleyicisi olan sağlık okuryazarlığı birden fazla faktörden ilişkili olup düşük SES düzeyi, sigara içmeyenler, alkol içenler, obez bireyler ve sağlık algısı düşük bireylerin SOY'ları daha düşüktür. Bu nedenle çözüm önerileri geliştirirken tüm faktörlere yönelik multidisipliner yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sağlık okuryazarlığı, sağlık davranışı, sosyoekonomik durum

SB-130
Dijital Sağlık Okuryazarlık ve Halk Sağlığı Hemşireliği

Gözde Gür
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Amaç: Bu derleme, dijital sağlık okuryazarlığının bireylerin sağlık sonuçlarına etkisini ve halk sağlığı hemşireliğindeki rolünü incelemeyi hedeflemektedir.
Sağlık okuryazarlığı, bilgi ve dijital çağında artan yanlış ve yanıltıcı bilgilerin karşısında sağlığın teşviki ve geliştirilmesinde önemli bir halk sağlığı hedefidir. Dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, sağlıkta dijital teknolojilerin rolü büyümüş, bireylerin sağlık bilgilerine erişim ve bu bilgileri etkili kullanma becerileri kritik hale gelmiştir. Bu bağlamda, dijital sağlık okuryazarlığı, elektronik kaynaklardan sağlık bilgi ve uygulamalarını arama, bulma, anlama, değerlendirme ve elde edilen bilgiyi sağlık sorunlarını çözmek için uygulama becerisi olarak tanımlanmaktadır. Yapılan araştırmalar, dijital sağlık okuryazarlığı düzeyi yüksek bireylerin öz yönetim becerilerinin daha gelişmiş olduğunu, sağlık yönetimine daha aktif katıldıklarını ve sağlık hizmetlerine erişimde daha bilinçli hareket ettiklerini göstermektedir. Pandemi süreci, dijital sağlık okuryazarlığının önemini daha belirgin hale getirmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2024 verilerine göre, 16-74 yaş grubundaki bireylerin %88,8'i interneti düzenli kullanmaktadır. Ancak, bu yüksek erişim oranı, bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. Dijital sağlık okuryazarlığı yalnızca teknolojiye erişimle değil, aynı zamanda dijital kaynakları eleştirel okuma, anlamlandırma ve sağlık kararlarına entegre etme becerileriyle ilişkilidir. Türkiye'de "Sağlıkta Dönüşüm Programı" ile başlayan dijitalleşme, e-Nabız, MHRS gibi sistemlerle şekillenmiş, günümüzde taşınabilir tıbbi cihazlar, giyilebilir teknolojiler ve tele-sağlık uygulamalarıyla genişlemiştir. Bu teknolojiler, hasta sonuçlarını iyileştirme, sağlık profesyonellerinin iş yükünü azaltma, hemşirelik uygulamalarını destekleme ve sağlık hizmeti sunumunu optimize etme potansiyeline sahiptir. Halk sağlığı perspektifinden dijital sağlık çözümleri, birey merkezli yaklaşımla sağlıkta korunmayı destekler, hastayı güçlendirir ve sağlık yönetimini verimli, güvenli ve ekonomik hale getirir. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı gruplarla çalışan hemşireler; dil bariyerleri, teknolojik altyapı eksiklikleri, düşük eğitim seviyesi, internet erişim sorunları ve yaşa bağlı adaptasyon zorlukları gibi çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Bu sosyal belirleyiciler, bireylerin dijital sağlık teknolojilerini kullanma kapasitelerini ve sağlık hizmetlerine katılım oranlarını doğrudan etkilemektedir. Kültürel farklılıklar ve sağlık sistemlerindeki dijitalleşme eşitsizlikleri bu zorlukları derinleştirmektedir. Bu noktada, halk sağlığı hemşirelerinin dijital sağlık hizmetlerine erişimde eşitliği sağlama ve dezavantajlı gruplar için dijital kapsayıcılığı artırma sorumluluğu ön plana çıkmaktadır. Hemşireler, dijital sağlık hizmetlerinin etkin kullanımı açısından kilit rol oynar. Örneğin, tele-sağlık hizmetleri, kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerine erişimi artırsa da, bu hizmetlerin etkinliği, hemşirelerin dijital araçları kullanma yetkinliğine bağlıdır. Kronik hastalığı olan bireylerin uzaktan takibi, hemşirelerin dijital veri analizi ve hasta eğitimi becerilerini gerektirir. Ancak, araştırmalar hemşirelerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin değişkenlik gösterdiğini ve bu alanda eğitim gereksinimlerinin sürdüğünü göstermektedir. Hemşirelerin dijital araçları kullanma yetersizliği, hasta güvenliğini ve bakım kalitesini riske atabilir. Dijital sağlık uygulamaları; bilgiye erişim, çevrimiçi iletişim, veri güvenliği ve etik kurallar ve eleştirel düşünme gibi çok yönlü beceriler gerektirmektedir. Bu bağlamda, Dünya Sağlık Örgütü, hemşirelerin dijital sağlık okuryazarlığını artırmak için sürekli eğitim programlarının geliştirilmesini önermektedir. Günümüzde, simülasyon temelli eğitimler, hemşirelerin tele-sağlık uygulamalarını öğrenmesinde etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç: Dijital sağlık okuryazarlığı, halk sağlığı hemşireliğinin modern sağlık sistemlerindeki rolünü güçlendiren bir yetkinliktir. Hemşirelerin dijital sağlık araçlarını kullanma becerilerinin geliştirilmesi, hasta bakımını optimize etmek, sağlık eşitsizliklerini azaltmak ve bireylerin sağlık hizmetlerine etkin erişimini sağlamak açısından önemlidir. Gelecekte, dijital sağlık okuryazarlığının hemşirelik eğitim programlarına sistematik bir şekilde entegre edilmesi ve sürekli eğitimlerle desteklenmesi, halk sağlığı hizmetlerinin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: E-sağlık okuryazarlığı, dijital sağlık okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı, halk sağlığı hemşireliği

SB-131
Hemşirelik/ Ebelik ve Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sağlık Okuryazarlığı Eğitim Durumu ile Tütün Kullanma Durumlarının İncelenmesi

Hakan Karatekin[1], Tülin Bodamyalı[2], Nurcan Bilgiç[3]
[1]*Dünya Barış Üniversitesi, Lefkoşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Lefkoşa, Kıbrıs*
[2]*Girne Amerikan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Girne, Kıbrıs*
[3]*Özel sektör*

Amaç: Gelişen ve değişen dünyamızda sosyal, psikolojik ve ekonomik nedenlerden dolayı tüm yaş gruplarında sigara ve madde bağımlılığı ürkütücü şekilde artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre dünyada tütün kullanımı nedeniyle her yıl 6 milyondan fazla insan hayatını kaybetmektedir. Tütün ve tütün ürünlerinin kullanımında toplumun tüm yaş grupları ve başlıca üniversite başlangıç dönemi ve eğitim hayatını sürdüren öğrenci yaş grubunun risk altında olduğu bilinmektedir. Sağlık okuryazarlığı; kişilerin sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi için ihtiyacı olabileceği sağlıkla ilgili bilgilere ulaşımını, anlamasını, kullanmasını ve değerlendirme becerisini geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 2009 yılında yayımlanan rapora göre, 776 milyon yetişkinin temel düzeyde sağlık okuryazarlığının olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmanın amacı Hemşirelik, ebelik ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı eğitim durumlarının tütün kullanma durumlarının incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Bu araştırmanın evrenini Girne Amerikan Üniversitesi hemşirelik, ebelik ve eğitim fakültesi 503 öğrenci oluşturdu. Evren ulaşılabilir olduğu için örneklem seçimine gidilmemiştir. Çalışma 10.03.2019-24.03.2019 tarihleri arasında Girne Amerikan Üniversitesinde belirtilmiş olan bölümlerde araştırmaya katılmaya gönüllü 400 öğrenci ile yapılmıştır. Evrenin %79.5'ine ulaşılmıştır. Araştırma verileri yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Verilerin toplanmasında literatür doğrultusunda hazırlanan öğrencileri tanıtıcı bilgi formu, Fagerstrom Ölçeği ve Türkiye Sağlıkokuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilen SPSS for Windows 21.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma için Girne Amerikan Üniversitesi Bilimsel ve Sağlık Etik Kurulu'ndan etik onay alındı.

Bulgular: katılan öğrencilerin %50.2'si hemşirelik bölümü öğrencisi, %67.0'si kadındır. Öğrencilerin %42.5'i, annelerinin %19.3'ü, babalarının %38.0'i her gün, arkadaşlarının %38.0'i tütün ürünü kullanmaktadır. Öğrencilerin %18.5'inin bağımlılık düzeyi yüksek bulunmuştur. Sağlık okuryazarlığı cinsiyet ve bölüme göre sağlık okuryazarlığı puanı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Araştırma sonuçlarına göre bağımlılık düzeyleri ile sağlık okuryazarlığının tüm boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin yarıdan fazlasının sigarayı bırakmayı istediği (%58.3), tütün ürünlerinin zararlarını bildikleri ve bu konuda yeterli bilgiye sahip oldukları bulunmuştur. Sağlık okuryazarlığı düzeyinin artırılması tütün ve tütün ürünleri kullanımını azaltacağı düşünülmektedir.

Sonuç: Erkek öğrencilerin Fageström bağımlılık düzeyi kızlardan daha yüksektir. Öğrencilerin arkadaşlarının üçte ikisi tütün ürünü kullanmaktadır. Öğrencilerin yarıdan fazlası en az bir kez tütün ürününü bırakmayı denemiştir. Sağlık okuryazarlık düzeylerini geliştirmeye yönelik üniversitelerde öğrencilere uygun programlar geliştirilebilir. Tüm eğitim alanlarına sağlık okur-yazarlığı hakkında müfredata dersler eklenebilir ve bilgi düzeyi artırılabilir. Sağlık okuryazarlığı düzeyi artırmak için materyaller yardımı ile sadece eğitim gören gruplar değil okuryazarlık becerisine sahip tüm bireylere görsel, sözel ve duyusal eğitimler verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık düzeyi, sağlık okuryazarlığı, tütün, tütün ürünü, üniversite öğrencisi

SB-132
Üniversite Öğrencilerinde Sağlık Okuryazarlığı, Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlığı ve Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Semanur Çelik Demiryürek[1], Naile Bilgili[2]
[1]*Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kastamonu*
[2]*Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Giriş-Amaç: Sağlık okuryazarlığı kavramı "İnsanların, sağlık durumları hakkında iyiye teşvik edecek ve sürdürebilecek verileri anlama ve hayatında uygulama konusundaki becerileri" olarak tanımlanmıştır. Sağlığı koruma ve geliştirme açısından önemli olan sağlık okuryazarlığı, beslenme, fiziksel aktivite, sigara ve alkol kullanmama, uyku ve sosyal destek gibi sağlıklı yaşam davranışlarını kapsamaktadır. Günümüzde internet kaynakları kullanımının yaygın hale gelmesiyle bireylerin özellikle sağlıklı beslenme davranışlarının oluşumunda dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı kavramı ortaya çıkmıştır. Bireylerin bu sağlıklı yaşam davranışlarını geliştirebilmeleri veya sürdürebilmeleri, farkındalık düzeyinin artışı ile daha fazla mümkün olabilmekte, bu durum sağlıklı yaşam farkındalığı kavramı ile açıklanmaktadır. Sağlıklı yaşam farkındalığı, bireylerin sağlıklı yaşam davranışlarını geliştirmeleri, seçimlerini yaparken olumlu yönde karar vermeleri ve bu kararları uygulayabilme yetenekleri olarak açıklanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı, dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı ve sağlıklı yaşam farkındalık düzeylerinin belirlenmesi, sağlık okuryazarlığı, dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı ve sağlıklı yaşam farkındalıkları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma, katılmaya gönüllü 380 birey ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sağlıklı Yaşam Farkındalık Ölçeği (SYFÖ), Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOY) ve Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlığı Ölçeği (DSDO) kullanılmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS sürüm 20.0 programı kullanılmış olup, verilerin parametrik ya da nonparametrik dağılımına göre uygun testler uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırma için gerekli etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20,33±2,86'dır. Bireylerin %78,4'ü kadın, %89,7'si lisans öğrencisidir. Öğrencilerin %68,4'ü sağlık bilimleri ile ilgili bir bölümde okumakta, %41,85'i birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin %55,8'inin kendilerini sağlıklı bir yaşam biçimine sahip olarak tanımladığı görülmektedir. Araştırmada kadın cinsiyete sahip olanların, sağlık bilimleri ile ilgili bir bölümde okuyanların SOY ve SYF ölçeklerinden aldıkların puanların daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kendilerini sağlıklı bir yaşam biçimine sahip olarak tanımlayan öğrencilerin her üç ölçekten de aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin istatistikler incelendiğinde, katılımcıların SOY ölçek puanı ortalaması 31,88 ± 8,07, DSDO ölçek puanı ortalaması 26,86 ± 11,19, SYFÖ puanı ortalaması ise 56,51 ± 10,62 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin SOY, DSDO, SYFÖ ve SYFÖ alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$).

Sonuç: Öğrencilerin sağlık okuryazarlığı ve dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı puanları ile sağlıklı yaşam farkındalığı puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu kapsamda öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını geliştirmede etkili olan sağlıklı yaşam farkındalığının arttırılması için sağlık okuryazarlığı ve dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı seviyelerinin arttırılması önem taşımaktadır. Öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının arttırılabilmesi için sağlık eğitimlerinin ve öğrencilere yönelik farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilir biçimde yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: farkındalık, sağlık okuryazarlığı, sağlıklı yaşam tarzı

SB-133
Vatandaşlara Yönelik Dijital Sağlık Okuryazarlığı Yeterlilikleri Ölçeği'nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Zekiye Büşra İder[1], Ayşe Dost[2]
[1]*İstanbul Medipol Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Diyaliz Programı*
[2]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Amaç: Dijital sağlık okuryazarlığı, 'dijital ortamda sağlık bilgisini arama, anlama ve değerlendirme, sağlık bilgisi alışverişine ve etkileşimine aktif olarak katılma ve elde edilen bilgileri sağlık sorunlarını çözmek için kullanma becerisi' olarak tanımlanmaktadır. Halk sağlığının temelini oluşturan sağlık okuryazarlığı yerini dijital sağlık okuryazarlığı kavramına bırakmıştır. Dijital sağlık okuryazarlığı kavramı, sağlık kurumlarının erişilebilirliğini artırmakta, sağlık sisteminin hızını ve işleyişini iyileştirmektedir. Bu nedenle bireylerin dijital sağlık okuryazarlığı bilgisi ölçülmeli ve değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme sonucunda halk sağlığı politikaları belirlenmelidir. Bu kapsamda literatür incelendiğinde dijital sağlık okuryazarlığını değerlendirebilecek bir ölçme aracının mevcut olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, "Vatandaşlara Yönelik Dijital Sağlık Okuryazarlığı Yeterlilikleri Ölçeği"nin Türkçe versiyonunun geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Çalışmada metodolojik tasarım türü kullanılmıştır. Çalışma, İstanbul'daki bir vakıf üniversitesi hastanesinde 270 kişiyle yürütülmüştür. Çalışmada, "tanıtıcı bilgi formu" ve iki alt boyut ve 26 maddeden oluşan "Digital Health Literacy Competencies for Citiziens Scale (DHLC)" kullanılmıştır İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan E-10840098-772.02-1710 numaralı yazılı onay alınmıştır. Çalışma verilerinin analizi "Statistical Package for Social Sciences" 25.0 istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistiksel metotlar olarak frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ölçeğin dil geçerliliği için içerik ve yapı geçerliliği analizleri yapılmıştır. Kapsam geçerliliğini sağlamak için ölçek altı uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda hiçbir madde çıkarılmamış ve kapsam geçerlilik indeksi (KGİ) %100 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi AMOS programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik bulgularının belirlenmesinde iç tutarlılık testi için Cronbach alfa, madde analizi, test-tekrar test ve ayırt edicilik analizleri uygulanmıştır.

Bulgular: Ölçeğin geçerliliğin tespit edilmesine yönelik dil, kapsam ve yapı geçerliliği analizleri, güvenilirliğini değerlendirmek için ise iç tutarlılık, madde analizi, test-tekrar test ve ayırt edicilik analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda dil ve kapsam geçerliği doğrulanmış olup, doğrulayıcı faktör analizinde $\chi 2/sd$=3,95; CFI= 0,93; GFI= 0,90; AGFI=0,90; RMR=0,07 olarak ve RMSEA=0,06 olarak elde edilmiştir. Uyum iyiliği indekslerin kabul edilebilir değerler arasındadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha 0,858 olarak saptanmıştır. Ölçeğin ortalamasının 125,433; varyansının 2364,365; standart sapmasının 48,624 olduğu tespit edilmiştir Madde-toplam korelasyon sonuçlarına göre ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır. Ölçeğin ayırt edici hassas ölçüm yaptığı saptanmıştır. Test-tekrar test analizine göre ölçümler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p<0.05$).

Sonuç: "Vatandaşlara Yönelik Dijital Sağlık Okuryazarlığı Yeterlilikleri Ölçeği"nin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital sağlık, sağlık okuryazarlığı, geçerlilik, güvenilirlik

SB-134
Bilgi- Motivasyon- Davranış Becerileri Modeline Temelli Motivasyonel Görüşme ve Hippoterapi Programının Adölesanların Dijital Oyun Bağımlılık Düzeylerine Etkisi

Aslı Memiş[1], Semra Kocataş[2]
[1]*Amasya Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Amasya*
[2]*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Sivas*

Amaç: Dijital oyun bağımlılığının çocuk ve adölesanlarda giderek artması dünyada önemli bir halk sağlığı sorunu olarak devam etmektedir. Bu araştırma bilgi-motivasyon-davranış becerileri modeline temelli motivasyonel görüşme ve hippoterapi programının adölesanların dijital oyun bağımlılık düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla randomize kontrollü deneysel tipte yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma, Aralık 2021-Nisan 2024 tarihleri arasında Amasya il merkezinde yer alan iki devlet ortaokulunda gerçekleşmiştir. Dijital oyun bağımlılığı ölçek puanı 73 ve üzeri puan olan 62 öğrenci randomizasyonla deney (n=32) ve kontrol (n=30) gruplarına ayrılmıştır. Deney grubunda yer alan öğrencilere dijital oyun bağımlılığı eğitimi, modele temelli bireysel motivasyonel görüşme (6 seans) ile eş zamanlı hippoterapi programı (6 seans) uygulanmış olup kontrol grubu öğrencilere herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak kullanılan Çocuklar İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Dijital Oyun Bağımlılığına İlişkin Farkındalık Ölçeği, Dijital Oyun Oynama Motivasyon Ölçeği, Dijital Oyun Oynama Tutum Ölçeği, Çocuk ve Adölesanlar İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği ve Öz Yeterlilik Ölçeği deney ve kontrol grubundaki öğrencilere girişim öncesi, girişim sonrası, girişim sonrası birinci, üçüncü ve altıncı ayda uygulanmıştır. Veriler R version 2.15.3 programıyla analiz edilmiş olup anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Girişimler sonucunda deney grubu öğrencilerin dijital oyun bağımlılığına ilişkin farkındalık, öz yeterlilik ve sosyal destek algısında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>0,05$) fakat dijital oyun bağımlılığı, dijital oyun oynama motivasyonu ve dijital oyun oynama tutumunda anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Bilgi-motivasyon-davranış becerileri modeline temelli motivasyonel görüşme ve hippoterapi programının öğrencilerin dijital oyun bağımlılığına ilişkin farkındalık düzeylerinde etkili olmamakla birlikte, dijital oyun bağımlılığı, dijital oyun oynama motivasyonu ve dijital oyun oynama tutumu üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Okul çağı çocuklarında dijital oyun bağımlılığı konusunda farkındalığın artırılması ve okul sağlığı hemşireleri tarafından dijital oyun bağımlılığını önlemeye yönelik müdahale programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Motivasyon Davranış Becerileri Modeli, Dijital Oyun Bağımlılığı, Hemşirelik, Hippoterapi, Motivasyonel Görüşme

SB-135
Üniversite öğrencilerinde kumar bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi

Kevser Işık[1], Ayşe Hava[2], Sevgi Demir[2]
[1]Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Gaziantep
[2]Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, Gaziantep

Amaç: Günümüzde, hızla gelişen teknoloji ve internetin yaygınlaşması ile birlikte, genç bireyler arasında kumar bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklar belirgin bir artış göstererek önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle üniversite öğrencileri hem akademik hem de sosyal çevrelerinde stresle başa çıkma yolları ararken bu tür bağımlılıklara daha yatkın hale gelmektedir. Öğrencilerin yoğun ders programları, sosyal baskılar ve geleceğe dair belirsizlikler yaşamaları bu davranışların tetikleyicileri arasında yer almaktadır. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde kumar bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Gaziantep üniversitesinde öğrenim gören 18 yaş ve üzeri tüm öğrenciler, örneklemi ise evrenden seçilen ve çalışmaya alınma kriterlerine uyan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler oluşturmuştur. Yapılan güç analizi sonucu minimum 1043 öğrencinin çalışmaya alınması belirlenmiştir. Araştırma 1145 öğrenci ile tamamlanmıştır. Araştırma verileri Google form aracılığıyla elektronik ortamda toplanmıştır. Veriler tanıtıcı anket formu, internet kumar bağımlılığı ölçeği, sosyal medya bağımlılığı ölçeği ile toplanmıştır. Veriler SPSS 25.0 paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde; verilerin normal dağılıma uygunluğunu tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) ve korelasyon analizleri yapılmış ve $p<.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için Gaziantep Üniversitesi müdahalesiz klinik araştırmalar etik kurulundan yazılı izin alınmıştır. Araştırma Helsinki Bildirgesine uygun olarak yürütülmüştür.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %80.4'ü kadın, %19.6'sı erkek öğrencidir. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.642.84 yıl, %77.8'inin çekirdek ailede yaşadığı, %80.2'sinin akademik başarısının orta düzeyde olduğu,%76'sının ekonomik durumunun orta olduğu, %52.2'sinin boş zamanlarında herhangi bir aktivite yapmadığı, %80.6'sının düzenli egzersiz yapmadığı, %45.4'ünün 3-6 saat arasında sosyal medyada zaman geçirdiği ve uyku sürelerinin ortalama 6.272.82 saat olduğu, %7.3'ünün telefonunda oyun, iddia, kumar türü gibi programların olduğu, %20 .3'ünün sigara, %10.5'inin alkol kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin kumar bağımlılığı ölçek ortalamasının 24.5711.76, sosyal medya bağımlılığı ölçek ortalamasının ise 53.2715.18 olduğu saptanmıştır. Araştırmada kumar bağımlılığı ölçeği ortalaması 27 ve üzerinde olan toplamda 133 öğrenci olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin %65.4'ü kadın, %34.6'sı erkek, %53.4'ünün boş zamanlarında herhangi bir aktivitesinin olduğu, günlük kumar oynama ortalamalarının 1.482.60 saat olduğu, %30.1'inin sigara, %21.8'inin alkol kullandığı saptanmıştır. Kumar bağımlılığı ölçek ortalamasının 49.8421.58, sosyal medya bağımlılığı ölçek ortalamasının ise 55.0515.96 olduğu bulunmuştur. Kumar bağımlılığı olan öğrencilerde, kumar bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin negatif yönde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0.04$).

Sonuç: Üniversitede okuyan öğrencilerin kumar bağımlılığı ortalamasının düşük, sosyal medya bağımlılık puan ortalamasının ise orta düzeyden yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %12'sinin kumar bağımlılığı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bağımlılıklara karşı farkındalıklarının arttırılması ve bağımlılık oranlarının yükselmesinin önlenebilmesi için eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kumar, sosyal medya, bağımlılık, öğrenci

SB-136
Kronik Hastalığa Sahip Yaşlı Bireylerde Hastalığa Uyum İle Akılcı İlaç Kullanımı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Fatmanur Balamut[1], Özge Öz Yıldırım[2]
[1]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi, Samsun, Türkiye*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Bölümü, Samsun, Türkiye*

Amaç: Bu araştırmanın amacı 65 yaş ve üstü kronik hastalığa sahip bireylerde hastalığa uyum ve akılcı ilaç kullanımı arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: İlişki arayan tanımlayıcı özellikte olan bu araştırma bir hastanenin Dahiliye ve Cerrahi servisinde yatarak tedavi gören 65 yaş üstü kronik hastalığı bulunan 229 hasta ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri hastaların sosyo-demografik ve klinik özelliklerini sorgulayan "Kişisel Bilgi Formu", "Akılcı İlaç Kullanım Ölçeği", "Kronik Hastalıklara Uyum Ölçeği" ve "Standardize Mini Mental Test" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizi independent t testi, one vay ANOVA, karelasyon ve regresyon analizleri kullanılarak elde edilmiştir. $P<0.05$ olarak kabul edilmiştir. "Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından PYO.SBF.1904.23.007 proje numarası ile desteklenmiştir."

Bulgular: Yaş ortalaması 71.44±6.74 olan katılımcıların, 56.8'sı erkektir. Kronik hastalığa sahip yaşlıların Kronik Hastalıklara Uyum Ölçeği puan ortalaması 79.838±14.203, Akılcı İlaç Kullanım Ölçeği puan ortalaması 52.616±5.308 bulundu. Kronik hastalığı diyabet olan bireylerin hastalığa uyum ölçeği alt boyuttan aldığı puan hipertansiyon olanlardan daha yüksektir. Çalışma sonucunda evli bireylerin, ilaç kullanmadan önce son kullanma tarihini kontrol edenlerin, ilaçları uygun zaman aralıklarında ve düzenli kullanan bireylerin akılcı ilaç kullanım ölçeğinden aldıkları puan arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Ancak yaş, kullanılan ilaç sayısı ve hastalık sayısı ile akılcı ilaç kullanımı ölçeğinden aldıkları puan arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

Sonuç: Çalışma sonucunda diyabet tanısı alan bireylerin hipertansiyon tanısı alan hastalara göre hastalığa uyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hastaların akılcı ilaç kullanım ölçeği kontrol inançları, subjektif norm ve niyetleri arttıkça hastalığa uyumlarının da arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kronik Hastalık, Hastalığa Uyum, Akılcı İlaç Kullanımı, Yaşlı Bireyler

SB-137
Yaşlılarda Düşme Korkusuna Bağlı Kaçınma Davranışının Sosyal Dışlanmaya Etkisi

Nur Özlem Kılınç, Fatoş Uncu
Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Elazığ

Amaç: Bu araştırma, yaşlılarda düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışının sosyal dışlanma üzerindeki etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Çalışma, Türkiye'nin Elazığ ilinde bir Aile Sağlığı Merkezine (ASM) başvuran yaşlı bireyler ile kesitsel, ilişki arayıcı bir araştırma olarak yürütülmüştür. Rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen katılımcılar arasından, belirlenen kriterlere uyan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 435 kişi araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Yaşlılarda Düşme Korkusuna Bağlı Kaçınma Davranışı Envanteri" ve "Yaşlılarda Sosyal Dışlanma Ölçeği" ile toplanmıştır. Çalışma için etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 71,77±6,74 olup, %49,7'si kadın, %50,3'ü erkektir. Katılımcıların %54'ü kilolu, %16,8'i obez olarak değerlendirilmiştir. Eğitim durumu incelendiğinde, %5,5'inin okuryazar olmadığı, %47,6'sının ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Sosyal durum açısından, %60,2'si evli, %28'i eşini kaybetmiş, %4,6'sı boşanmış bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların %84,8'inin sosyal güvencesi bulunurken, %14,5'inin gelir durumu kötü olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların %60'ının hobiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Yaşlılarda Sosyal Dışlanma Ölçeği puanı ortalama 59,48±12,39, Düşme Korkusuna Bağlı Kaçınma Davranışı Envanteri puanı ise 21,95±12,00 olarak bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışının sosyal dışlanmayı artırdığı belirlenmiştir (beta=0,526; $p<0,05$). Düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışı, sosyal dışlanmadaki varyansın %25,8'ini açıklamaktadır.

Sonuç: Bu çalışma, yaşlı bireylerde düşme korkusuna bağlı kaçınma davranışının sosyal dışlanma üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir. Araştırma bulguları, düşme korkusunun yaşlıların günlük yaşam aktivitelerine katılımını sınırlayarak sosyal dışlanmayı artırabileceğini ortaya koymaktadır. Regresyon analizi sonuçları, düşme korkusunun sosyal dışlanmadaki değişimin %25,8'ini açıkladığını göstermektedir. Bu doğrultuda, yaşlı bireylerde düşme korkusunu azaltmaya yönelik fiziksel ve psikososyal müdahalelerin geliştirilmesi, sosyal dışlanmayı önlemede etkili olabilir. Sağlık profesyonelleri, yaşlıların düşme korkusunu yönetmelerine ve aktif bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olacak eğitim ve destek programları oluşturmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, düşme korkusu, sosyal dışlanma, halk sağlığı

SB-138
Yaşlı Bireylerde Düşme Riski ve Düşme Riskini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Feyza Demir Bozkurt[1], Selda Seçginli[2]
[1]*Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Bartın*
[2]*İstanbul Atlas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul*

Amaç: Bu araştırma, yaşlı bireylerin düşme riski ve düşme riskini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırma Nisan-Aralık 2024 tarihleri arasında Bartın ilinde bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 65 yaş ve üzeri 329 birey ile yürütüldü. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Düşme Riski Öz-Değerlendirme Ölçeği ve Zamanlı Kalk ve Yürü Testi ile yüz yüze görüşülerek toplandı. Verilerin istatiksel analizi SPSS 26.0 istatistik paket programında sayı, yüzdelik ve ortalama değerler hesaplanarak ve t-testi, Anova ve ki-kare analizleri ile yapıldı. Araştırma öncesinde etik kurul ve kurum izni alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 73,3 (minimum: 65-maximum: 96) olup çoğunluğu erkek (%50,3'ü), evli (%74) ve ilkokul mezunudur (%74,5). Katılımcıların %82,2'sinin kronik hastalığı olup %56,1'i her gün ilaç kullanmaktadır ve %86,3'ü genel olarak sağlığını "iyi" olarak değerlendirdi. Son bir yıl içinde düşme oranı %33,1 olup düşmelerin %72,3'ünün evde gerçekleştiği belirlendi. Katılımcıların %41,1'inin düşme riski yüksek olarak bulundu. Araştırmada, cinsiyet, eğitim durumu, kronik hastalık varlığı, düzenli ilaç kullanma, günlük alınan ilaç sayısı, son 1 yılda düşme öyküsü, denge problemi ve sağlığını algılama durumu ile düşme riski düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Kadınlarda, kronik hastalığı olanlarda, düzenli ilaç kullananlarda, son 1 yıl içerisinde düşme öyküsü olanlarda ve denge problemi olan yaşlı bireylerde düşme riski daha fazladır ($p<0.05$).

Sonuç: Yaşlı bireylerde düşmenin ve düşme riskinin değerlendirilmesi önemlidir. Düşme riskini azaltmak için düşme önleme programlarının planlanması ve bu programlarda düşme riskini artıran faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: düşme, düşme riski, düşme risk faktörleri, yaşlı bireyler

SB-139
Altmış Beş Yaş Ve Üzeri Bireylerin Mobil Sağlık Uygulama Deneyimleri: Fenomenolojik Çalışma

Firdevs Kuzu
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Sivas

Giriş-Amaç: Dijitalleşmenin hız kazanması ile birlikte teknolojinin sağlık alanındaki entegrasyonu mobil platformlarda sağlık ile ilgili uygulamalarla kendini göstermeye başlamıştır. Bu doğrultuda dijital sağlık araçlarından mobil sağlık uygulamaları, sağlık alanındaki davranışlara teknolojinin entegre edilmesindeki uygulamalardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle yapılan araştırmada 65 yaş ve üzeri bireylerin mobil sağlık uygulama kullanma deneyimlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma, nitel araştırma deseni kullanılarak yapılmıştır. Araştırma için "Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu"ndan etik kurul izni ve "İl Sağlık Müdürlüğü"nden kurum onayı alınmıştır. Araştırmanın evrenini İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir il merkezinde bulunan bir aile sağlığı merkezine herhangi bir nedenle başvuran 65 yaş ve üzeri bireyler, örneklemini ise araştırmanın yapıldığı 7 Ekim-27 Aralık 2024 tarihleri arasında, araştırmaya katılmayı kabul eden (gönüllü) ve aydınlatılmış onamı alınan, aile sağlığı merkezine herhangi bir nedenle başvuran 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmakta olup, araştırma 21 katılımcı ile tamamlanmıştır. Katılımcıların araştırma ile ilgili bilgilendirilmesi yapılarak, bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Araştırmada yüzyüze görüşme yöntemiyle; "Tanıtıcı Özellikler Formu" kullanılarak nicel veriler elde edilmiş olup, ardından nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu olan "Mobil Sağlık Uygulama Deneyimleri Değerlendirme Formu" kullanılarak derinlemesine görüşme yolu ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 23.0 kullanılarak tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, nitel verilerin analizinde ise tematik analiz kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 65 yaş ve üzeri bireylerin %42,9'unu kadın bireyler ve %57,1'ini ise erkek bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalamasına bakıldığında ise 67,71±2,67 şeklinde olduğu belirlenmiştir. Altmış beş yaş ve üzeri bireyler ile yürütülen araştırmada uygulanan tematik analiz sonucunda da; "teknolojiye uyum sağlama", "erişilebilirlik", "zaman tasarrufu", "sosyo-demografik faktörler", "sağlık süreci izlemi", "eğitim" şeklinde temalar belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada altmış beş yaş ve üzeri bireylerin mobil sağlık uygulama kullanımı deneyimlerinden uygulama kullanımında karşılaştıkları zorluklar, kolaylıklar, yararlar, etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeleri belirlenen temalarla ortaya konulmuştur. Mobil sağlık uygulamalarında, kullanıcı dostu arayüzler geliştirilmesi, sesli komut desteği, büyük yazı tipi seçenekleri, basitleştirilmiş menüler gibi yaşlılara özgü iyileştirme çalışmalarının yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik, mobil telefon, niteleyici araştırma, sağlık, yaşlı

SB-140
Yaşlı Bireylerde Spiritüel İyi Oluş ve Kırılganlık Arasındaki İlişki

İlknur Aydın Avci[1], Mürselcan Kabakcı[2], Hacer Gök Uğur[3]
[1]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Samsun*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Samsun*
[3]*Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ordu*

Amaç: Dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus sayısı giderek artmaktadır. Artan yaşlı nüfusla birlikte yaşlı sağlığı önem kazanmaktadır. Yaşlı bireylerde kırılganlık artmakta ve kırılganlık yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini olumsuz etkileyebilmektedir. Spiritüel iyi oluş, yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini artırarak fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumlu yönde etkileme ve kırılganlık düzeylerini azaltma potansiyeline sahiptir. Bu araştırma yaşlı bireylerde spiritüel iyi oluş ve kırılganlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ilişki arayan türde Türkiye'nin kuzeyinde bir kamu hastanesine başvuran yaşlı bireyler üzerinde 1 Ekim 2024-1 Mart 2025 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu hastaneye başvuran 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmuştur. Örneklemi ise araştırma kriterlerine uyan 281 yaşlı birey oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Yaşlı Tanıtım Formu, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği ve Tilburg Kırılganlık Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi, t test ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma için Ordu İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan Etik Kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada yaşlıların Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalaması 114.26±18.36 (Min:43; Max:145) ve Kırılganlık Ölçeği puan ortalamaları 5.95±3.76 (Min:0; Max:14) olarak bulunmuştur. Yaşlıların yaşı, medeni durumu, çocuk varlığı, eğitim durumu, maneviyatı önemli bulma durumu, manevi inançların hayatına yön verme durumu, manevi aktivitelere katılma sıklığı, günlük işleri yaparken zorluk yaşama durumu ve genel sağlık algısı ile Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Yaşlıların yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, gelir durumu, maneviyatı önemli bulma durumu, manevi inançların hayatına yön verme durumu, manevi aktivitelere katılma sıklığı, günlük işleri yaparken zorluk yaşama durumu ve genel sağlık algısı ile Kırılganlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Yaşlıların Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalamaları ile Kırılganlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmada yaşlıların Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalaması yüksek ve Kırılganlık Ölçeği puan ortalaması düşük düzeyde bulunmuştur. Yaşlıların spiritüel iyi oluş düzeyi arttıkça kırılganlık düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırılganlık, Spiritüel İyi Oluş, Yaşlılık

SB-141
Yaşlı Hipertansiyon Hastalarında İlaç Tedavisine Uyum İle Akılcı İlaç Kullanımı Ve Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişki

Neslihan Düzkale[1], Hacer Gök Uğur[2]
[1]*Etlik Şehir Hastanesi, Ankara*
[2]*Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ordu*

Giriş-Amaç: Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve ortalama yaşam süresinin uzamasıyla birlikte yaşlı nufus sayısı artmakta ve buna bağlı olarak kronik hastalıklar daha çok görülmektedir. Yaşlılarda en sık görülen kronik hastalıklardan birisi hipertansiyondur. Yaşlı hipertansiyon hastalarında ilaç tedavisine uyum, akılcı ilaç kullanımı ve sağlık okuryazarlığı hastalık yönetimi açısından çok önemlidir. Bu araştırma yaşlı hipertansiyon hastalarında ilaç tedavisine uyum ile akılcı ilaç kullanımı ve sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-ilişki arayıcı türde, Ankara Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kardiyoloji Polikliniğine başvuran yaşlı hipertansiyon hastaları üzerinde 01 Ocak-31 Aralık 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini kardiyoloji polikliniğine başvuran yaşlı hipertansiyon hastaları, örneklemini araştırma kriterlerine uyan 370 yaşlı hipertansiyon hastası oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, "Hasta Tanıtım Formu", "Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği", "İlaç Tedavisine Uyum Öz-Etkililik Ölçeği" ve "Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Dunn testi, Spearman's rho korelasyon katsayısı ve Robust Regresyon testi ile uzman istatistikçi tarafından analiz yapılmıştır. Araştırma için Ankara İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni ve Ordu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan Etik Kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada yaşlı hipertansiyon hastalarının "İlaç Tedavisine Uyum Öz-Etkililik Ölçeği" puan ortalaması 39.77±9.2, "Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği" puan ortalaması 33.87±3.75 ve "Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" puan ortalaması 26.02±8.45 olarak bulunmuştur. Yaşlıların medeni durumu, eğitim durumu, en uzun süre yaşadığı yer, düzenli ilaç kullanması, ilaç kullanımına destek olan birisinin varlığı, hipertansiyon hastalık süresi, ilaç kullanım süresi ve günlük kullanılan ilaç sayısı "İlaç Tedavisine Uyum Öz-Etkililik Ölçeği" puanını etkilemiştir ($p<0.05$). Araştırmada "Akılcı İlaç Kullanım Ölçeği" puanının bir birim artmasının "İlaç Tedavisine Uyum Öz-Etkililik Ölçeği" puanını 0.240 birim artırdığı ($p=0.019$) ve "Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" puanının bir birim artmasının "İlaç Tedavisine Uyum Öz-Etkililik Ölçeği" puanını 0.288 birim arttırdığı belirlenmiştir ($p<0.001$). Yaşlıların eğitim durumu, gelir düzeyi, düzenli ilaç kullanımı ve günlük kullanılan ilaç sayısı "Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği" puanını etkilemiştir ($p<0.05$). Yaşlıların cinsiyeti, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi, en uzun süre yaşadığı yer, başka kronik hastalık varlığı, ilaç kullanımına destek varlığı, yaş, hipertansiyon hastalık süresi, ilaç kullanım süresi ve günlük kullanılan ilaç sayısı "Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" puanını etkilemiştir ($p<0.05$)

Sonuç: Araştırmada yaşlı hipertansiyon hastalarının ilaç tedavisine uyum, akılcı ilaç kullanımı ve sağlık okuryazarlığı düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yaşlı hipertansiyon hastalarının akılcı ilaç kullanımı ve sağlık okuryazarlığı arttıkça ilaç tedavisine uyumlarının arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, hipertansiyon, akılcı ilaç kullanımı, ilaç tedavisine uyum, sağlık okuryazarlığı

SB-142
Demans Hastalarına Bakım Veren Aile Bireyleri için Çevrimiçi Demans Eğitim Platformunun Geliştirilmesi

Seda Güney, Özlem Çiçek Doğan, Fahriye Oflaz, Seda Karakaya Çataldaş, Ayişe Karadağ
Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İstanbul

Giriş-Amaç: Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre dünya genelinde yaklaşık 55 milyon kişi demansla yaşamaktadır ve bu sayının 2050 yılına kadar üç katına çıkması beklenmektedir. Demans, sadece bireyin değil, aynı zamanda bakım verenlerin, ailelerin ve sağlık sistemlerinin de karşı karşıya kaldığı önemli bir toplumsal ve ekonomik yük oluşturmaktadır. Demans hastalarının büyük bir kısmı aile bireyleri veya yakınları tarafından evde bakım almaktadır. Ancak bakım verenlerin çoğu bu süreçte eğitim ve destekten yoksundur. Bilgi eksikliği, iletişim zorlukları, zorlayıcı davranışlarla başa çıkma güçlükleri ve bakım sürecinin fiziksel ve duygusal yükü, bakım verenlerin tükenmişlik yaşamasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bakım verenlere yönelik erişilebilir ve bilimsel temellere dayanan eğitim programlarının geliştirilmesi toplum sağlığı açısından büyük bir önem taşımaktadır. The European University of Post-Industrial Cities (UNIC) Seed Fund tarafından proje olarak desteklenen bu çalışmanın amacı, demans hastalarına bakım veren bireylerin bilgi ve becerilerini artırmak, bakım sürecinde karşılaştıkları zorlukları hafifletmek ve bakımın kalitesini iyileştirmek amacıyla çevrimiçi bir eğitim programı geliştirmek ve değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Proje kapsamında https://demansegitimi.org/ Web sitesi geliştirilmiştir. Web sitesinin yapısal ve içerik organizasyonu için ulusal ve uluslararası kaynaklar, eğitim kitapçıkları, güncel literatür ve ilgili kılavuzlar taranmıştır. Web sitesinin içeriği, alanında uzman iki Psikiyatri Hemşiresi, iki Gerontoloji Hemşiresi ve bir Halk Sağlığı Hemşiresi tarafından DISCERN Değerlendirme Aracı ile incelenmiş ve uzman görüşleri Kendall Uyum Katsayısı (Wa) testi ile analiz edilmiştir. Web sitesi, bilişim teknolojileri uzmanlarının desteğiyle tasarlanmıştır. Web sitesi ve eğitim modülleri; görseller, interaktif pekiştirme soruları, hatırlatmalar, e-posta desteği ve iletişim bilgileri ile zenginleştirilmiştir. Bu projenin yürütülmesi için, 2024.158.IRB3.065 sayılı Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı alınmıştır.

Bulgular: Eğitim içeriği, bakım verenlerin ihtiyaçlarına yönelik olarak beş temel modülden oluşmaktadır:
Modül 1: Demans nedir?
Modül 2: Demanslı kişilerin gereksinimleri ve bu gereksinimlerin karşılanması
Modül 3: Demansla yaşayan kişilerle iletişim ve zorlayıcı davranışlarla baş etme
Modül 4: Demanslı birey ile yapılabilecek yaratıcı ve sosyal aktiviteler
Modül 5: Bakım verenlerin kendi sağlığının desteklenmesi

Eğitim içeriğinin güvenilirliği ve bilimsel doğruluğu uzman değerlendirmeleriyle doğrulanmıştır. Bu çalışmada geliştirilen web sitesinin demanslı bireylerin yakınları tarafından kullanılabilirliği incelenmeye ve değerlendirilmeye devam etmektedir.

Sonuç: Bu çalışma, demans hastalarına bakım veren bireylerin bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik bilimsel temelli bir çevrimiçi eğitim programının geliştirilmesini ve değerlendirilmesini içermektedir. Web sitesi, içerik güvenilirliği ve erişilebilirlik açısından bakım verenler için önemli bir destek kaynağı olma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Demans, Bakım Verenler, Çevrimiçi Eğitim

SB-143
Emeklilik Sonrası Sosyal İnşa: Sosyal Roller ve Kimlik Algısındaki Değişim Üzerine Nitel Bir Araştırma

Sümeyra Yılmaz, Şeyma Nur Hepokur Yıldırım, Yeter Kitiş
Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Yaşam süresinin uzaması ve nüfusun yaşlanması ile küresel çapta emekli nüfus ve emeklilik konusundaki araştırmalar artış göstermiştir. Emeklilik, bireylerin yaşamında sosyal ağ, günlük aktiviteler ve ekonomik kaynaklar gibi birçok alanda değişikliklere neden olan önemli bir geçiş dönemidir. Bireyler bu süreçte bireysel fiziksel, sosyal, duygusal ve finansal olarak hayatlarını yeniden inşa ederek yaşama uyum sağlamaya çalışırlar. Bu araştırmada emeklilerin, emeklilik sonrası sosyal rolleri ve kimlik algılarındaki değişimin keşfedilmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, fenomonolojik nitel araştırma tasarımı ile yürütüldü. Çalışma grubunu Türkiye'nin bir ilindeki Emekliler Lokali'ne kayıtlı bireyler oluşturdu. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı, kurum izni ve katılımcılardan gönüllü olur alındı. Dahil edilme kriterlerine göre araştırmaya alınan katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapıldı. Görüşmeler bireysel ve yüz yüze gerçekleştirildi ve ses kayıt cihazı kullanılarak ses kaydı alındı. Veri doygunluğuna yirmi dört katılımcı ile ulaşıldıktan sonra araştırmanın veri toplama aşaması sonlandırıldı. Verilerin analizinde MAXQDA programı kullanıldı. Veriler tematik olarak analiz edildi.

Bulgular: Emekli bireylerin yaşı 58 ile 75 yıl arasında idi. Katılımcıların 15'i erkekti, 17'si mavi yakalı çalışan emeklisiydi. Araştırma verilerinin analizinde beş ana tema (kimlik ve kişisel değişim, sosyal roller ve aile dinamikleri, toplumsal katılım ve aktivite, ekonomik değişim ve fiziksel ve duygusal değişim) on beş alt temaya ulaşıldı.

Sonuç: Araştırma bulgularına göre emekliliğin, bireylerin sosyal rolleri ve kimlik algıları üzerinde bazı değişimlere neden olduğu belirlendi. Bu çalışmada emekliliğin katılımcılar üzerinde hem bireysel hem de toplumsal etkilerinin var olabileceği ortaya kondu. Katılımcıların emeklilik sonrası sosyal rolleri ve kimlik algılarının; ekonomik durumları, bireysel ilgi alanları, aile ve sosyal ilişkilerine bağlı olarak değişebileceği belirlendi. Bireylerin, emeklilik sonrası sosyal rollerinde ve kimlik algılarındaki değişimin sağlıklı olması ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için dijital sağlık teknolojileri ve sosyal destek sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılması, bireylerin emeklilik sonrası sosyal bağlarını güçlendirmelerinde ve sağlıklı kimlikler inşa etmelerinde etkili olabilir. Ayrıca, halk sağlığı hemşirelerinin emekliliğe hazırlık aşamasından başlayarak emeklilik sürecinde bireylere rehberlik sağlaması onların toplumsal katılımlarını güçlendirebilir. Emeklilik dönemindeki sosyal rollere uyumları ve kimlik algılarının sağlıklı şekillenmesine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Emeklilik, hemşirelik, kimlik algısı, sosyal roller

SB-144
Yaşlılarda Dijital Sağlık Hizmeti Kullanıma Yönelik Eğitim Müdahalesinin E-Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlık Arama Davranışına Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Zeynep Saçıkara[1], Fatma Zehra Genç[2], Kübra Sultan Dengiz[1], Dilek Cingil[1], Filiz Hisar[1]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Konya*
[2]*2 Necmettin Erbakan Üniversitesi, Proje Geliştirme ve Destekleme Koordinatörlüğü, Konya*

Giriş-Amaç: Günümüz dijital çağında yaşlılar, e-Sağlığın faydalarından yararlanacak yeterli dijital teknoloji erişimine veya becerisine sahip değildir. Araştırmanın amacı yaşlı bireylere dijital sağlık hizmeti kullanımına yönelik yapılan eğitim müdahalesinin e-sağlık okuryazarlığı ve sağlık arama davranışına etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Randomize kontrollü ön test-son test deneysel tipteki araştırma, Ekim-Aralık 2024 tarihleri arasında aynı bölgede yer alan iki aile sağlığı merkezinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya en az okuryazar olan, akıllı telefona sahip, 60 yaş ve üzeri, evinde veya işyerinde internet erişim imkânı olan yaşlılar dahil edilmiştir. Örneklem deneysel bir çalışmadaki 0,88 etki büyüklüğü %90 güçle her bir grup için 29 yaşlı birey olarak hesaplanmıştır. Çalışma grubu için % 10 kayıp ihtimali düşünülerek örneklem her bir grup (deney ve kontrol) için 32 olarak belirlenmiştir. Yaşlılar deney ve kontrol grubuna rastgele ayrılmıştır. Veriler ön test ve son test olarak e-sağlık okuryazarlığı ölçeği ve sağlık arama davranışı ölçeği ile toplanmıştır. Deney grubunda yer alan katılımcılara 4 haftalık eğitim müdahalesi yapılmıştır. Müdahale içinde sözlü ve yazılı anlatımlar, adım adım video gösterileri, uygulama ve geri bildirim yer almıştır. Çalışmanın son testleri 5. haftada toplanmıştır. Çalışmada deney grubuna girişimleri çalışma grubunu hiç görmemiş olan araştırmacı yaptığı için araştırmacı körlenmiştir. Ayrıca istatistikçinin körlenmesi de sağlanmıştır. Gruplara göre kategorik verilerin karşılaştırılmasında Continunty Correction ve Fisher's Exact test istatistikleri, grup ve zamana göre karşılaştırılmalarda genelleştirilmiş lineer modelleri kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel anlamlılık $p< 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Etik kurul onayı, kurum izni ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Çalışma grubunun yaş ortalaması 66.33 ± 4.88 olup neredeyse tamamı eşi veya çocukları ile yaşamaktadır. Bireylerin %53.1'i kadın, %85.9'u evli, %54.7'si ilkokul mezunudur. Müdahale ve kontrol grubunun benzerlik karşılaştırmasında yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi, gelir getiren iş ve evde kiminle yaşadığı değişkenleri arasında istatistiki açıdan fark yoktur ($p>0.05$). Müdahale sonrasında bireylerin telefondan ekran görüntüsü alma ve dijital sağlık uygulamalarını kullanma becerilerinde anlamlı artış görülmüştür. Müdahale grubundaki yaşlı bireylerin E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ortalama puanları ile Sağlık Arama Davranışları Ölçeği ortalama puanları müdahale sonrası artmıştır. E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği açısından müdahalenin etkisi incelendiğinde grupta, grup-zamanda farklılık yok iken; zaman yönünden farklılık elde edilmiştir ve bu farklılık düşük etki düzeyine sahiptir. Sağlık Arama Davranışları Ölçeği açısından müdahalenin etkisi incelendiğinde grup-zamanda farklılık yok iken, grup yönünden farklılık elde edilmiş ve bu farklılık orta etki düzeyine sahiptir.

Sonuç: Yaşlılarda dijital sağlık hizmeti kullanımına yönelik yapılan eğitim müdahalesinin e-sağlık okuryazarlığı ve sağlık arama davranışını artırmada etkili bir uygulama olduğu söylenebilir. Clinical Trial Number: NCT06629181

Anahtar Kelimeler: dijital sağlık, hemşire, e-sağlık okuryazarlığı, sağlık arama davranışı, yaşlı

SB-145
Genç Yaşlı Bireylere Verilen Web Tabanlı Eğitimin E-Sağlık Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranış Düzeylerine Etkisi

Zeynep Yıldırım[1], Sonay Bilgin[2]
[1]*Iğdır Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Iğdır*
[2]*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum*

Giriş-Amaç: Sağlığın geliştirilmesi ve bireylerin sağlıklarını iyileştirmesi için sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının kazandırılması gerekmektedir. Sağlık bilgisi edinme de sağlıklı yaşam biçimi davranışı olarak ele alınmaktadır. Yapılan çalışmalarda 65 yaş ve üzerindeki bireylerin sağlığı ilerletmeye yönelik yapılan girişimlerden daha çok yarar görmelerine rağmen, sağlığı geliştirici girişimlere katılımlarının düşük olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, içinde bulunduğumuz yaşlanma ve bilişim çağında, yaşlı bireylerde e-Sağlık okuryazarlığı ile ilgili faktörleri açıklığa kavuşturmak ve yaşlı yetişkinlerin dijital sağlık bilgilerinin kullanımında karşılaştığı önemli zorlukları etkili bir şekilde çözmek için ilgili müdahale planları geliştirilmelidir. Bu çalışma, genç yaşlı bireylere verilen web tabanlı eğitimin e-sağlık okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Randomize kontrollü deneysel olarak yapılan bu araştırma; Iğdır il merkezinde bulunan 1 Nolu ve 14 Kasım Aile Sağlığı Merkezlerinde Ocak 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, güç analizi yöntemi ile belirlenmiş olan 40 deney ve 40 kontrol grubu olmak üzere toplam 80 kişi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından oluşturulan ''Kişisel Bilgi Formu'', ''E-Sağlık Okuryazarlık Ölçeği'', ''Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Ölçeği'', ''Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği-II'' kullanılmıştır. Eğitimler deney grubuna 12 haftalık süre boyunca 1 hafta ara ile verilmiş ve eğitim sonrasında son test verileri toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayılar, yüzdelikler, standart sapma, ortalama, minimum ve maksimum değerler, Ki kare, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Mann Whitney U testi, Bağımlı Gruplar T Testi, Bağımsız Gruplar T Testi kullanıldı.

Bulgular: Web tabanlı verilen eğitime katılan deney grubundaki genç yaşlı bireylerin eğitim sonrası; E-sağlık Okuryazarlığı Ölçeği toplam puan ortalamasında ($p<0.05$), Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Ölçeği toplam puan ortalamasında ($p<0.05$) ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği-II toplam puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir artış olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ölçeklerden elde edilen toplam varyansın ESOYÖ'inde %28,9'u, DOSBETÖ'inde %47,2'si ve SYBDÖ'inde %83,7'si uygulanan eğitimin sonucu olduğunu göstermektedir.

Sonuç: Genç yaşlı bireylere verilen web tabanlı eğitimin e-sağlık okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve sağlıklı yaşam biçimi davranış düzeylerini olumlu yönde etkilediği belirlendi. Bu doğrultuda bu yaş grubundaki bireylere web tabanlı eğitimler yüz yüze eğitimlere alternatif olarak verilebilir

Anahtar Kelimeler: Dijital okuryazarlık, e-sağlık okuryazarlığı, hemşirelik, sağlıklı yaşam biçimi davranışları, yaşlılar

SB-146
Hassas Gruptaki Kadınlara Verilen Planlı Sağlık Eğitiminin Sağlıklı Beslenme, Egzersiz Tutumu ve Algınan Strese Etkisi

Ayla Hendekci
Giresun Ünversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Giresun

Amaç: Hassas gruplar, çeşitli nedenlerden ötürü sağlık, sosyal veya ekonomik açıdan daha fazla riske maruz kalır. Bu gruplar, sağlık hizmetlerine erişimde engellerle karşılaşma, sağlık bilgisine ulaşma ve yorumlamadaki eksikler, farkındalıklarının düşük olması gibi faktörlerden dolayı dezavantajlı konumda olabilir. Bu sebeple toplum temelli yapılan müdahaleler hassas grupta yer alan bireyler için çok önemlidir. Bu müdahalelerden biri de toplum eğitimleridir. Bu çalışmada amaç, hassas gruptaki kadınlara verilen planlı sağlık eğitiminin sağlıklı beslenme, egzersiz tutumu ve algınan strese etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma tek gruplu ön test son test yarı deneysel desendedir. Türkiye'de Karadeniz bölgesinde yer alan bir şehir merkezindeki Aile Destek Merkezine kayıtlı kadınlar örneklemi oluşturmuştur (n=30). Katılımcılar 4 haftalık sağlık eğitimine katılmıştır. Çalışma verileri araştırmacı tarafından, ön test son test şeklinde ve yüz yüze toplanmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları 'Sosyodemografik Bilgi Formu, Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, Egzersize Yönelik Sağlık İnançları Tutum Ölçeği ile Algılanan Stres Ölçeği'dir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, ortalama ve standart sapmaların yanı sıra Bağımlı gruplarda t testi ve Willcoxon testi kullanılmıştır. Çalışma için bir üniversitenin bilimsel araştırmalar etik kurulundan onay alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan katılımcıların %73.3'ü evli, %63.3'ü lise mezunu, %73.3'ü orta gelir düzeyine sahip olup yaş ortalaması 41.27±9.61'dir. Katılımcıların eğitim sonrası 'Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği' alt boyutlarından beslenme hakkında bilgi, olumlu beslenme, kötü beslenme ve ölçek toplam puanı daha yüksek bulundu ($p<0.005$). Eğitim sonrası 'Egzersize Yönelik Sağlık İnançları Tutum Ölçeği' alt boyutlarından sağlığın gelişimi, bilişsel sağlık, devamlılık ve ölçek toplam puanı daha yüksek bulundu ($p<0.005$). Eğitim sonrası 'Algılanan Stres Ölçeği' toplam puanı düşük olmasına karşın anlamlılık bulunmadı($p>0.005$).

Sonuç: Çalışma sonuçları, verilen planlı sağlık eğitiminin kadınların sağlıklı beslenme tutumları ve egzersiz inançlarını geliştirdiğini fakat algılanan stres üzerinde etkili olmadığını göstermiştir. Özellikle hassas gruplarda yapılan eğitimlerin sağlık davranışlarını etkileme potansiyeli olduğundan interdisipliner bir yaklaşım ile bireylerin olumlu sağlık davranışlarının teşvik edilmesi ve algılanan stresle uygun baş etme yolları geliştirmelerine yönelik politikalar geliştirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: hassas gruplar, sağlık eğitimi, beslenme ve egzersiz, stres algısı, sağlık davranışı

SB-147
Kendine İyi Bak: Demanslı Bireyler ve Bakım Vericileri İçin Güçlendirme Süreci Modeline Dayalı Web Tabanlı Kişiselleştirilmiş Eğitim ve Danışmanlık Desteği

Aysun Erdal, Naile Bilgili
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Ankara

Amaç: Demans, 21. yüzyılda sağlık sistemi için dünya çapında en büyük yük olarak görülmektedir. Her yıl yaklaşık 10 milyon yeni vaka ortaya çıkmaktadır. Demans hastası bireylerin aileleri ve bakım vericileri karmaşık ve hastalık ilerledikçe artan bir bakım yükünün altına girmektedir. Dünya genelinde 8,9 milyon aile üyesinin bu hastalara bakım verdiği ve bireylerin bakımına 15,3 milyar saat harcadıkları bilinmektedir. Bu nedenle bakım verenlerin yükünü ve stresini azaltmak için birçok çaba sarf edilmektedir. Literatür özellikle yaşlanma ve demansa yönelik oluşturulan eylem planlarında stratejik bir öncelik olarak görülen demanslı bireylere bakım verenlere yönelik eğitim ve destek müdahalelerinin genişletilmesi için teknolojinin fırsatlar sunabileceğini vurgulamaktadır. Ayrıca demans bakımında hem demanslı bireyin hem de bakım vericinin ihtiyaçlarına göre bireysel olarak hazırlanmış müdahalelere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak demanslı bireyler ve bakım vericileri için "Kendine İyi Bak" isimli web tabanlı kişiselleştirilmiş eğitim ve danışmanlık desteği platformu oluşturulmuştur. Platform ile bakım verenin bakım vermeye hazır oluşluğunu yükseltip, bakım yükünü azaltırken, demanslı bireyin bilişsel sağlık düzeyi ve davranışsal semptomlarının daha kontrol altına alınabilir düzeyde olması hedeflenmektedir.

Gereç-Yöntem: Güçlendirme Süreci Modeline temellendirilen Web uygulaması, Python programlama dili ve Django'nun Model-View-Controller (MVC) yapısı ile geliştirilmiştir. Kişisel kullanıcı adı ve şifre ile giriş yapılan sistem, eğitim modülleri ve aktiviteler, bireyselleştirilmiş çevrimiçi geri bildirim sağlayacak ve gerektiğinde yardım sunacak bireysel danışmanlık hizmeti ve zaman sınırlaması olmaksızın diğer bakım verenlerle etkileşim, bilgi, deneyim paylaşımı sağlayan çevrimiçi bir forumdan oluşmaktadır. Telefon numarası veya e-posta ile kayıt yapılan sistemde 10 haftalık eğitim modülü ve aktiviteler yer almaktadır. Kullanıcı eğitim modüllerini istediği zaman giriş yapabilmekte, eğitim modüllerindeki toplam sürelerini görebilmekte ve değerlendirme sorularının doğru/yanlış cevaplarını inceleyebilmektedir. Modül ve aktivite tamamlandığında veya yeni bir içerik eklendiğinde bilgilendirilmektedir. Danışmanlık hizmeti çevrimiçi canlı görüşme şeklinde ve mesaj yolu ile sunulmaktadır. Canlı görüşme için programda yer alan bölümden randevu oluşturulmaktadır. Canlı görüşme haricinde istenildiği zaman mesaj kutusunu kullanarak soru ve paylaşımlar iletilebilmektedir. Forum özelliği ile bakım vericiler güvenli bir ortamda etkileşimde bulunabilme fırsatı yakalamaktadır. Forumda yeni yorum yapıldığında veya kendilerine bir etiket atıldığında kullanıcılara bildirim gönderilmekte ve anketler oluşturup, oylamalar yapabilmektedir. Bu, topluluk etkileşimini artırmak amacı ile oluşturulan bir özelliktir.

Bulgular: "Kendine İyi Bak" ın ön uygulaması çalışması demans hastası ve bakım vericileri üzerinde yürütülmüştür. Görünümü, kullanım kolaylığı, kullanılan dil, eğitim modüllerinde ele alınan konular ve aktiviteler, bireysel danışmanlık hizmeti ve forum özelliği değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ankara Büyükşehir Belediye'sine bağlı Alzheimer Sosyal Yaşam Merkezi'nde 60 demans hastası ve yakını ile web tabanlı uygulamanın randomize kontrollü ön test – son test (paralel) araştırması planlamıştır.

Sonuç: Literatür hem bakıcıya hem de demans hastasına sunulan çevrimiçi müdahalelerin etkilerini ortaya koyulmakla birlikte, etkiler genellikle küçük ila orta düzeyde belirlenmiş ve metodolojik kaliteleri konusunda sınırlılıklar belirtilmiştir. Ortaya çıkan sonuçların, teori temelli ve karmaşık müdahalelerin geliştirildiği gelecekteki araştırmalarla doğrulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları ile bakım vericilerinin teknolojik bir uygulamaya katılımları değerlendirilmiş olacak, teknoloji temelli uygulamalar ve gelecek araştırmalar için kullanıcıların deneyimleri önemli bir veri oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: demans, bakım vericiler, e sağlık, dijital platform, çevrimiçi eğitim ve destek

SB-148
Duygu Tanıma ve Empati Odaklı Eğitiminin Çocukların Empatik Eğilimleri ve Özel Gereksinimli Akranlarını Sosyal Kabulü Üzerindeki Etkisi

Ayşe Elkoca[1], Sonay Bilgin[2]
[1]*Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi*
[2]*Atatürk Üniversitesi*

Amaç: Bu çalışmada, duygu tanıma ve empati odaklı hemşirelik eğitiminin normal gelişim gösteren çocukların empatik eğilimleri ve özel gereksinimli çocuklara yönelik sosyal kabulleri üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma, ön test son test kontrol gruplu deneysel bir çalışma olarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 1 Mart 2021 - 8 Temmuz 2021 tarihleri arasında 2 ilkokulda 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 559 öğrenci, örneklemini ise G*Power analizi sonrası evrenden tabakalama yoluyla basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılmayı onaylayan velilerin bulunduğu öğrencilerden oluşan 70 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler kişisel bilgi formu, KASI-EEO-CF ve SKO kullanılarak toplanmıştır. Duygu tanıma ve empati odaklı hemşirelik eğitimi haftada bir kez 11 oturumdan oluşan 40 dakikalık grup eğitimi şeklinde uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; Yüzde dağılımı, ki-kare, Fisher Exact, Fisher-Freeman-Halton Exact testi, Bağımsız gruplar t testi kullanıldı.

Bulgular: Verilen eğitimle birlikte, özel gereksinimli çocuklara yönelik empatik eğilimlerde ve sosyal kabul düzeylerinde ön teste göre olumlu bir değişim sağlanmış, duygusal empati ve bilişsel empati alt boyutlarında anlamlı bir artış bulunmuştur ($p<0,05$, Etki büyüklüğü: 0,95). Deney ve kontrol grupları arasında KASI-EES-CF ve SKO son test toplam ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Duygu tanıma ve empati odaklı hemşirelik eğitiminin, özel gereksinimli çocukların empatik eğilimlerini ve akranlarının sosyal kabulünü artırmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, empati, özel gereksinimli çocuklar, sosyal kabul

SB-149
Engelli bireyle konteynerde yaşamak: 2023 Kahramanmaraş depreminden sonra ne değişti? nitel bir çalışma

Burcu Cengiz, Nuray Öztürk, Gülendam Karadağ
Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Amaç: Son yıllarda doğal ve insan yapımı felaketlerin sıklığı ve şiddeti dünya genelinde artmaktadır. Afetler, engelli bireyleri orantısız bir şekilde etkiler. Bu çalışma, deprem sonrası konteyner kentte yaşayan ve engelli bireylere gayri resmi bakım sağlayan bireylerin deneyimlerini incelemeyi amaçlamıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırmada niteliksel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) araştırma tasarımı kullanılmıştır. Araştırma Malatya'da yer alan ve yaklaşık 10.000 nüfusun yaşadığı bir alanda kurulmuş Teknokent Konteyner Kenti'nde Mart -Nisan 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu bölgede yaşayan engelli bireye bakımveren informal bakımvericiler araştırmanın evren ve örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmış olup ölçüt örneklem kriterleri olarak; konteyner kentte yaşıyor olması ve özel gereksinimi olan bireye bakım veriyor olması ve çalışmaya katılmayı kabul etmiş olması belirlenmiştir.Çalışma 9 katılımcı ile tamamlanmıştır. Veriler, sosyodemografik özellikler formu ve yarı yapılandırılmış form kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için Konteynerkent Yönetiminden yazılı izin, katılımcılardan yazılı ve sözlü izin ve Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurum izi alınmıştır (tarih: 13.03.2024 ve karar no: 2024/10-20).

Bulgular: Tüm katılımcılarımız kadın olup, yaşları 32 ile 70 arasındadır. Katılımcılarımızın bakım verme süreleri en az 9 yıl, en fazla 37 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Yapılan içerik analizi sonucunda çalışmada iki ana tema ve bu temalara bağlı toplam yedi alt tema ortaya çıkmıştır. 'Konfor Alanının Değişimi/Fiziksel Ortama Uyum' ana temasına bağlı olan alt temalar; ulaşım sorunları, maddi kaygılar, fiziki ve kişisel alan sorunları ve öz bakım eksikliği iken; 'Olumlu Bakış Açısı' ana temasına bağlı; güvenlik, sosyal çevre ve yaşam, maneviyat/inanç alt temalarıdır.

Sonuç: Bu çalışma geleceğe yönelik çözüm önerileri oluşturmada özellikle birinci basamak sağlık hizmet sunucuları, yerel yönetimler/hükümet gibi karar vericiler için yararlı sonuçlar içermektedir. Bu çalışmanın bulguları, engelli bireylerin ve bakıcılarının güçlendirilmesi, afet yönetim planlarına dahil edilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Engelli rehabilitasyon merkezleri düzenli, ücretsiz bakım sağlamalı, konteyner yerleşim alanındaki sağlık birimleri ise ev ziyaretleri yapmalıdır. Çalışma, fiziksel ve sosyal çevrenin sağlık üzerindeki etkisinin ele alınmasının ve her iki bireyin yaşam kalitesini artırmak için proaktif önlemlerin teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Bakımverici, Deprem, Engelli Bireyler

SB-150
Öğrenci Hemşirelerde Sosyal Adalet Savunuculuk Tutum ve Becerilerini Geliştirmede Tekrarlı Simülasyonun Etkisi

Esin Ateş, Süheyla Özsoy
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuk tutum ve becerilerini geliştirmede tekrarlı simülasyonun etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Araştırma ön test-son test kontrol gruplu tasarıma sahip randomize kontrollü deneysel tek kör bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören ve meslek derslerine ilişkin teorik eğitimini tamamlayan 4. sınıf intörn öğrenciler (N=283) oluşturmuştur. Araştırmaya katılmaya gönüllü 48 öğrenci girişim (24) ve kontrol grubuna (24) randomize olarak atanmış olup, toplam beş öğrenci araştırmaya devam edememiş ve çalışma dışında bırakılmıştır. Araştırma girişim grubu (n=21) ve kontrol grubu (n=22) olmak üzere toplam 43 öğrenci ile tamamlanmıştır. Çalışma sonrasında yapılan post-hoc güç analizine göre; toplam 43 örneklem sayısı için, %5 hata payı ve belirlenen etki büyüklüğü (η2:0,593) ile çalışmanın gücü % 99,6 olarak bulunmuştur. Girişim grubuna tekrarlı simülasyon (senaryolar doğrultusunda standart hasta simülasyonu) ve kontrol grubuna tek simülasyon (senaryolar doğrultusunda standart hasta simülasyonu) uygulanmıştır. Çalışmada verilerin toplanmasında, Tanıtıcı Bilgi Formu, Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği (SASÖ) ve Sosyal Adalet Savunuculuk Beceri Değerlendirme Rehberi kullanılmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, ki-kare, bağımsız örneklem T testi, bağımlı örneklem T testi, Mann Whitney U testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, ANOVA, Friedman testi, Bonferroni Dunn, Intention to Treat Analizi, Spearman korelasyon, Regresyon analizi ve ICC katsayısı ile hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü Cohen d (%95 CI) ve eta-kare (η2) ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Girişim ve kontrol gurubu öğrencilerin yaşları 21 ile 27 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 23,21±1,25'dir. Girişim grubu öğrencilerinin SASÖ toplam puanlarının zamana göre değişimine bakıldığında ön test, ara test ve son test toplam puanları arasında fark olduğu saptanmış olup (p<0,05), etki büyüklüğünün güçlü olduğu bulunmuştur. Kontrol grubu öğrencilerinin SASÖ toplam puanlarının zamana göre değişimine bakıldığında ön test ve son test toplam puanları arasında fark olduğu (p<0,05), etki büyüklüğünün güçlü olduğu saptanmıştır. Girişim grubu öğrencilerinin SASÖ son test toplam puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasından daha yüksektir (p<0,05) ve etki büyüklüğü güçlü düzeydedir. Girişim ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuk Beceri Değerlendirme Rehberi toplam puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmış olup (p<0,05), etki büyüklüğünün (d:3,375) güçlü olduğu belirlenmiştir. Girişim grubu öğrencilerinde tekrarlı simülasyon sonrası sosyal adalet savunuculuk tutumları ile sosyal adalet savunuculuk becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuşken, kontrol grubunda böyle bir ilişki belirlenmemiştir. Öğrencilerin sosyal adalet savunuculuk tutum ve becerilerinin gelişiminde, tekrarlı simülasyonun tek simülasyona kıyasla 19,33 kat daha etkili olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Öğrencilerin sosyal adalet savunuculuk tutum ve becerilerini geliştirme çerçevesinde oluşturulan simülasyon temelli eğitim programının etkili olduğu; hem girişim hem de kontrol grubu öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuk tutumlarının olumlu yönde etkilendiği ve girişim grubunda etkinin daha güçlü olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sosyal adalet savunuculuk becerilerinin gelişiminde tekrarlı simülasyonun tek simülasyondan daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı hemşireliği, savunuculuk, sosyal adalet, tekrarlı simülasyon

SB-151
Otizm için Aile Eğitiminde Yapay Zeka: Hemşireler için Metodolojik Bir Kılavuz

Filiz Özkan[1], Feyza Çağlar[2]
[1]*Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Kayseri*
[2]*Kayseri Şehir Hastanesi*

Amaç: Bu çalışma, Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde (BBSH) çalışan hemşireler tarafından kullanılmak üzere, Otizm Spektrum Bozukluğu tanısını yeni almış çocukların (OSB) aileleri için oluşturulan yapay zekâ destekli eğitim materyalinin geliştirilmesi ve güvenilirliğinin test edilmesi amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Çalışmada metodolojik bir tasarım kullanıldı. Çalışma aile eğitim kitabının geliştirilmesi ve geçerliliğinin onaylanması olmak üzere iki ana aşamada ve toplamda beş adımda gerçekleştirildi. Aile eğitim kitabının geliştirilmesinde yapay zeka sohbet grubu(Chat GPT 4.0), Publuu Online Flipbook Maker(dönüştürücü) ve Gamma app (yapay zeka ile içerik oluşturma) kullanıldı. Eğitim materyalinin geçerliliğinin ölçülmesinde PEMAT-P(Hasta Eğitim Materyalleri Değerlendirme Aracı), okunabilirliğinin ölçülmesinde; Flesch–Kincaid Grade Level, Gunning Fog Index, Simple Measure of Gobbledygook (SMOG) ve Ateşman Formülü kullanıldı.

Bulgular: Sınıf içi korelasyon katsayısı (ICC) kullanılarak PEMAT değerlendirmesi için değerlendiriciler arası güvenilirlik 0,839; hasta eğitim materyali için ortalama PEMAT anlaşılabilirlik (PEMAT-U) puanı %96,50 ve ortalama PEMAT eyleme geçirilebilirlik (PEMAT-A) puanı %87,63 olarak bulunmuştur. Ateşman skoru; 73,6; SMOG ve Gunning Fog Indeks puanları sırasıyla; 9.62 ve 18.6 olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Yapay zekâ kullanılarak oluşturulan eğitim materyallerinin OSB tanılı çocuğu olan aileler için geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Eğitim materyalinin geliştirilmesinde multidisipliner uzman görüşlerinin alınması ve eğitim materyalinin kullanılırlığına ilişkin deneysel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim broşürü, hemşirelik, metodolojik çalışma, Otizm Spektrum Bozukluğu, yapay zeka

SB-152
Mevsimlik Tarım Göçüne Katılan 7-12 Yaş Arasındaki Çocuklarda Benlik Saygısı ve Öz Şefkat İlişkisinin Değerlendirilmesi

Gülnaz Ata[1], Mükerrem Kabataş Yıldız[2]
[1]*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Erbaa Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tokat*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Samsun*

Amaç: Mevsimlik tarım göçü zorlu bir deneyim olmasının yanı sıra çocukların benlik algısını olumsuz etkileyebilecek potansiyele sahiptir. 7-12 yaş aralığı, benlik algısı açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde yaşanan deneyimler, benlik saygısı ve öz şefkat gibi temel psikolojik yapı taşlarını şekillendirmede önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle araştırmada, mevsimlik tarım göçüne katılan 7-12 yaş arasındaki çocuklarda benlik saygısı ve öz şefkat ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki araştırma Ordu ili İkizce ilçesinde fındık hasadı sürecine katılan gezici mevsimlik tarım işçilerinin toplu konaklama alanlarında, Ağustos-Eylül 2024 tarihlerinde 7-12 yaş arasındaki 110 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Çocuklar için Öz Şefkat Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler bağımsız örneklemler t-Testi, ANOVA, pearson korelasyon ve hiyerarşik çoklu regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için; etik kurul ve kurum izinleri alınmış, tüm aşamalarda Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uyulmuştur.

Bulgular: Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği toplam puan ortalaması 25.97±2.92'dir. Pozitif Öz Şefkat Alt Boyut puan ortalaması 18.38±3.99 iken, Negatif Öz Şefkat Alt Boyut puan ortalaması 19.52±4.63'tür. Araştırmada bağımlı değişkeni pozitif öz şefkat olan hiyerarşik çoklu regresyon modeli-1'de yaş (β=0.928; p=0.011) ve kendini genel olarak nasıl hissettiği (β=2.227; p=0.006) ile pozitif öz şefkat arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sonraki adımda model 1'e benlik saygısı eklenmiş ve % 11.5 artışla pozitif öz şefkat varyansının %27.3'ünü anlamlı şekilde açıklamıştır (F=9.840; p<0.001, R2=0.273, R2 Değişim=0.115). Buna göre benlik saygısı ile pozitif öz şefkat arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki (β=0.510; p<0.001) olduğu belirlenmiştir. Bağımlı değişkeni negatif öz şefkat olan hiyerarşik çoklu regresyon modeli-2'de, çocukların kendini genel olarak nasıl hissettiği (β=3.097; p=0.001) ile negatif öz şefkat arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer adımda modele benlik saygısı eklenmiş ve %29.4 artışla negatif öz şefkat varyansının %48.5'ini anlamlı şekilde açıklamıştır (F=19.618; p<0.001, R2=0.485, R2 Değişim=0.294). Buna göre benlik saygısı ile negatif öz şefkat arasında negatif ve anlamlı bir ilişki (β=-0.947; p<0.001) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmaya göre yaş ilerledikçe pozitif öz şefkat düzeyi yükselmektedir. Çocukların benlik saygısı arttıkça pozitif öz şefkat düzeyleri artmakta, negatif öz şefkat düzeyleri azalmaktadır. Kendini kötü hisseden çocukların negatif öz şefkatleri, iyi hissedenlerin ise pozitif öz şefkatleri daha yüksektir. Buna göre, mevsimlik tarım göçü sürecinde çocukların yaşam ve eğitim koşullarının iyileştirilmesine; iyilik halini ve benlik saygısını artırarak, öz şefkati destekleyici müdahalelere ve bu desteklerin multidisipliner sürdürülebilirliğini sağlamak adına politik düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Çocuk, Göç, Mevsimlik Tarım, Öz Şefkat

SB-153
Özel Gereksinimi Olan Çocuklarla Eğitim Alan Ve Almayan Çocukların Özel Gereksinimli Akranlarına Olan Tutumlarının Belirlenmesi: Vaka – Kontrol Çalışması

İrem Erkızıl, Hatice Bebiş
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC

Özel gereksinimli çocuklara yönelik akran tutumlarının, geçmiş deneyimlerden, ailelerin ve toplumun değerlerinden, durumsal-bağlamsal olaylardan, aile bireylerinin birinde, yakın akraba ve komşularda ya da sınıfta/okulda özel gereksinimli bir bireyle etkileşimde bulunmanın etkili olduğu bildirilmektedir. Literatürde olumlu ve olumsuz tutumlarla ilgili farklı görüşler bulumaktadır. Bazı çalışmalarda, çocukların özel gereksinimli akranları ile ne kadar sık ve uzun süre etkileşimde bulunurlarsa, o kadar fazla olumlu tutum geliştirdiği belirtilmiştir. Diğer çalışmalarda ise, olumsuz tutumun akran zorbalığına varan davranışlarla sonuçlandığı belirtilmektedir. Türkiye'de ortaöğretime devam eden öğrenci sayısı yaklaşık 5.649.594'tür. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrenci sayısı 55.534 olarak kaydedilmiştir. Bu verilere göre, ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrencilerin oranı yaklaşık %0,98'dir. Özel gereksinimi olan çocuklar olan etkileşimi artırmak, olumsuz tutum ve önyargıyı azaltacağı ve bu çocukların sosyal açıdan kabul görmelerini sağlayayacağı değerlendirilmektedir.

Amaç: Bu araştırmada, özel gereksinimli çocuklara yönelik tutum puanları düşük olan (Vaka Grubu) ortaöğretim 6.7.8 sınıf öğrencilerinin, tutum puanı orta ve üzeri olanlarla (Kontrol Grubu) karşılaştırıldığında, puanların düşük olmasında aile, sosyal hayat, sınıf yada okul okulda özel gereksinimli bireylerle karşılaşmış olup-olmamanın etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, 1-30 Mart 2025 tarihleri arasında, Kuzey Kıbrıs'ta bulunan üç devlet okulunun, ortaöğretim bölümündeki 6.7.8 sınıf öğrencileri ile Vaka-Kontrol tipinde bir çalışma olarak yapılmaktadır. Çalışma halen devam etmektedir. Gruplar, öğrencilerin cinsiyet ve sınıf özelliklerine göre benzer olarak seçilmiştir. Kelsey'e göre örneklem büyüklüğü çalışmanın gücü %0,80, anlamlılık düzeyi % 05 ve Vaka-Kontrol Oranı = 1:2 alındığında, Vaka n=157 ve Kontrol n=314'tür. Veri Toplama Araçları: Veriler, sosyodemografik veri formu ve Chedoke-Mcmaster Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlar Ölçeği ile toplanmaktadır. Araştırmacı öğrencilere çalışmanın amacını açıkladıktan sonra öğrenciler toplu olarak sınıflarında, öğretmenlerin gözetiminde, formları yaklaşık 20 dk doldurmaktadırlar. Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler, 25.00 SPSS istatistik programında, tanımlayıcı veriler için sayı, yüzde, ortalama,standart sapma, çıkarımsal istadistiklerde normal dağılıma uyan veriler, parametrik testler ve uymayanlar için non parametrik testler kullanıldı. Veriler %95 Güven Aralığı ve %5 hata payı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular-Tartışma: Çalışmada şu ana kadar Vaka n=21 (%31,0), ve Kontrol n= 45 (%68) ulaşılabilmiştir.
Sonuç Öneriler:

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, özel gereksinimli çocuk, tutum, vaka-kontrol

SB-154
Yaşam Memnuniyeti Ölçeği'nin Kanser Hastalarında Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Mümin Savaş[1], Ömer Ödek[2], Hakan Çelik[3], Ender Doğan[2], Zeliha Kaya Erten[4]
[1]*Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Adıyaman*
[2]*Sağlık Bakanlığı, Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi*
[3]*Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Adana*
[4]*Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri*

Amaç: SWLS, kanser hastaları ile ilgili çalışmalarda kullanılmıştır. İleri kanser hastalarında yapılan psikometrik analizde ölçeğin puan düştükçe anksiyete, depresyon ve somatizasyon düzeylerinde artış olduğu ve yaşam kalitesinin düştüğü belirlenmiştir. Meme kanseri hastalarında SWLS puanı ile anksiyete, depresyon ve stres arasında negatif bir ilişki olduğu bildirilmiştir.
Bu araştırmada SWLS'nin Türkiye'de kanser hastalarında geçerlik ve güvenirliğinin yapılması hedeflenmektedir. Türk kanser hastalarında SWLS ile hastaların yaşam memnuniyetinin belirlenmesi sağlanacaktır. Kanserli bireylerde psikolojik uyumun değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma metodolojik bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini 97 kanser hastası oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri "Sosyo-Demografik Bilgi Formu" ve "Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (YMÖÖ)" ile toplanmıştır. Çalışmanın analizinde keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmada Cronbach alfa değeri 0,918 olarak hesaplanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin bir alt boyutunda %75,636 varyansı açıklamıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, tek boyutlu ve beş maddeli bir yapının kabul edilebilir aralıkta olduğu belirlenmiştir (X2/df = 1,084, RMSEA = 0,029).Kanser hastalarının %51.5'i kadın, %48.5'i erkektir. Hastaların %79.4'ü evli iken, %20.6'sı bekar'dır, %61.9'u ilkokul mezunu olup, %15.5', lise, %17.5'i ön lisans, %5.2'si yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların %12.3'ü yalnız yaşamakta, %25.8'i akciğer kanseri, %13.4'ü göğüs ile kolon kanseri, %9.3'ü karaciğer kanseridir. Hastaların yarısından fazlası (%63.9) iki yıldan az kanser tedavisi alırken, %51.5'i şuan kemoterapi almakta, %48.5'i hastaların kanserlerinin tekrarladığını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Ölçeğin AFA ve DFA analizleri sonucunda Türk kültürü için geçerli ve güvenilir bir araç olarak kabul edilmiştir. Ölçek kanser hastalarının yaşam memnuniyetini ölçerek kanser hastalarının yaşam kalitesini artıracak politikaların oluşturulmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam memnuniyeti, kanser, ölçek

SB-155
X,Y ve Z Kuşağındaki Bireylerin Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

Saliha Bulut, Nihan Türkoğlu
Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum

Amaç: Bu çalışma X, Y ve Z kuşaklarındaki bireylerin engelli bireylere yönelik tutumlarını belirleyerek, bu tutumları karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini Mayıs 2023-Ocak 2025 tarihleri arasında TÜİK Diyarbakır şubesinden elde edilen veriler doğrultusunda Diyarbakır ili sınırları içerisinde 18-63 yaşları arasında ikamet eden 203.970 kişi oluşturmuştur. Ancak il nüfusunun tamamına ulaşılması güçlüğü nedeni ile örneklem seçimine gidilerek çalışma 407 birey ile tamamlanmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın analizlerinde SPSS 27 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, X kuşağında yer alan bireylerin Kuşaklara göre Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının 120.45±12.44, Y kuşağında yer alan bireylerin toplam puan ortalamasının 117.89±14.53 ve Z kuşağında yer alan bireylerin toplam puan ortalamasının 114.54±18.53 olduğu saptanmıştır. Araştırmada, X kuşağında yer alan kişilerin duygu alt boyutu puan ortalamalarının Y ve Z kuşağına göre daha düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. X kuşağında yer alan kişilerin düşünce ve davranış alt boyutu puan ortalamalarının Y ve Z kuşağına göre daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Bu çalışmada farklı kuşaklarda olan kişilerin, engellilere yönelik tutumlarının farklılaştığı belirlenmiştir. kuşaklar arası farklılıkların anlaşılması ve bu farklılıkların nedenlerinin araştırılması, engellilere yönelik tutumların geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Eğitim ve farkındalık çalışmaları, bu tutumların olumlu yönde değişmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Engelilik, hemşirelik, X, Y ve Z kuşakları, tutum

SB-156
Kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumları ve etkileyen faktörler: Tanımlayıcı bir çalışma

Neşe Sıla Simsek[1], Selma Öncel[2]
[1]*Antalya Döşemealtı Devlet Hastahanesi*
[2]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi*

Giriş ve Amaç: Okul çağındaki özel gereksinimi olan ve normal gelişim gösteren çocuklar kaynaştırma eğitimi kapsamında aynı sınıfta, koridorda veya bahçe gibi ortak alanlarda sürekli bir arada bulunmaktadır. Kaynaştırma eğitimi, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını ve yeteneklerini kabul eden bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, öğrencilerin özgürlüklerine, onurlarına ve kendilik saygılarına saygı duyar ve toplumda aktif ve etkili bir şekilde yer almaları için gerekli becerileri geliştirmeye odaklanır. Bu araştırma kaynaştırma sınıflarındaki 9-13 yaş grubu öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada; Kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumları nasıldır?, Kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir? sorularının yanıtları aranmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, Döşemealtı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 2023-2024 eğitim öğretim yılında, içerisinde kaynaştırma sınıfı bulunan ilkokul ve ortaokullarda üçüncü sınıftan yedinci sınıfa kadar olan toplam 2309 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini kaynaştırma sınıflarında bulunan 9-13 yaş grubu 343 öğrenci oluşturmuştur. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal gelişim gösteren 9-13 yaş aralığında olan, ebeveynleri tarafından araştırmaya katılmaları onaylanan çocuklar dâhil edilmiştir. Etik kurul ve kurum izni alınmıştır. Veriler toplanmadan önce ön uygulama yapılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından Kasım 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında ''Tanıtıcı Özellikler Veri Toplama Formu'' ve ''Chedoke-Mcmaster Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Yönelik Tutumlar Ölçeği'' (CATCH) kullanılmıştır. Ölçeğin 31 maddesi ve 4 alt boyutu vardır. Bunlar etkileşim ve kabullenme (10 madde), kaçınma (10 madde), acıma (6 madde), benzer olma/benzerliktir (5 madde). Ölçekten 0-124 arasında puan alınmaktadır. $p<0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Öğrenciler CATCH'den ortalamanın üzerinde puan almış olup (72.57±13.06), ölçek alt boyutlardan en yüksek ortalamayı kaçınma, en düşük ortalamayı ise acıma alt boyutundan almışlardır. Öğrencilerin CATCH puanları yaşlarına göre karşılaştırıldığında, acıma ($F=3.996$; $p=0.004$) ve benzerlik ($\chi2=18.882$; $p=0.001$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Öğrencilerin CATCH puanları cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında, etkileşim ve kabullenme alt boyutu ($t=2.241$; $p=0.026$) ile ölçek genelinde ($t=2.450$; $p=0.015$) kız öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; CATCH puanları yaşadıkları yere göre karşılaştırıldığında, benzerlik alt boyutunda ($t=2.438$; $p=0.015$) şehir merkezinde yaşayan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; CATCH puanları babalarının mesleklerine göre karşılaştırıldığında, acıma ($\chi2=15.455$; $p=0.004$) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşadığı yer, babalarının mesleği ve annelerinin çalışma durumu özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumlarını etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir ($p<0.05$). Bunların da düşük ve orta derecede etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç: Araştırma sonuncunda yaşı büyük olan, cinsiyeti kız olan, şehir merkezinde yaşayan, babası serbest meslek ve işçi olan ve annesi çalışan öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına karşı tutumları daha olumludur. Öğrencilerin çevrelerinde özel gereksinimi olan bireylerin olmasının, tutumlarını herhangi bir şekilde etkilemediği görülmüştür. Okul sağlığı hemşirelerinin, öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarına yönelik tutumlarını değerlendirmesi; özel gereksinimi olan çocukların ihtiyaçları hakkında öğrencileri bilgilendirmesi ve farkındalık çalışmaları yapması; erken çocukluk döneminde empati ve hoşgörüyü teşvik eden eğitimler düzenlemesi; Özel gereksinimli çocuklar için destek grupları oluşturulmasında rol alması; çocukların empati geliştirmeleri konusunda ailelerle, öğretmenler ve okul yönetimi ile iş birliği yaparak farkındalık çalışmaları yapılmasına liderlik etmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Akran, Öğrenci, Özel Gereksinimi Olan Çocuk, Okul Sağlığı Hemşiresi

SB-157
Cezaevinde Sağlık: Mahkumların Sağlık Algıları ve Sağlıklı Yaşam Davranışları Üzerine Bir İnceleme

Şadiye Öztürk[1], Nilay Ercan Şahin[2]
[1]*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir*
[2]*Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşirelliği Anabilim Dalı, Ankara*

Amaç: Bu çalışma, mahkumların sağlık algıları ile sağlıklı yaşam davranışlarının ve etki eden faktörlerin belirlenmesi, sağlık algıları ile sağlıklı yaşam davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Çalışmada tanımlayıcı ilişkisel tasarım kullanılmıştır. Çalışma verileri Kasım 2023 – Ocak 2024 tarihleri arasında Eskişehir ilinde bulunan, Ceza ve Tevkifevleri Kurumu'na bağlı 1 ve 2 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda adli ceza almış 234 mahkum ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyodemografik Bilgi Formu, Sağlık Algısı Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları II Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler kapsamında Independent Sample t-test, One-way ANOVA ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Mahkumların sağlık algısının ortalama puanı 51,43±7,66 ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının ortalama puanı 130,41±26,90 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Sağlık Algısı Ölçeği ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği puanları arasında pozitif yönde, zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Sonuç: Mahkumların sağlık algıları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının, cezaevi hemşireleri tarafından düzenli ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi, ardından bu değerlendirmelere dayanarak mahkumların sağlıklı yaşam biçimlerini geliştirecek hemşirelik müdahalelerinin planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ceza ve tutukevi hemşireliği, mahkum, sağlık algısı, sağlıklı yaşam davranışları

SB-158
Hemşirelik Öğrencilerinde Salutojenik Sağlık ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişki

Ayşe Sezer Balcı
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Burdur

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde salutojenik sağlık ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Salutojenik sağlık modeli, bireylerin sağlıklarını sürdürebilmeleri ve geliştirebilmeleri için sahip oldukları kaynaklara odaklanmaktadır. Sosyal destek ise bireylerin stresle başa çıkmalarında önemli bir rol oynayarak sağlıklarını olumlu yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, çalışmada hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin salutojenik sağlık üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma, tanımlayıcı ve ilişkisel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemi, Türkiye'de bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 511 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler, Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS) ve Salutojenik Sağlık Göstergesi Ölçeği (SSGÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %75,9'u kadın, %24,1'i erkek olup, büyük bir kısmı orta gelir düzeyinde olduğunu belirtmiştir. Salutojenik sağlık puanları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek salutojenik sağlık puanlarına sahip olduğu bulunmuştur ($p<0,001$). Sosyal destek düzeyi ile salutojenik sağlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,42$, $p<0,001$). Özellikle aile desteğinin yüksek olduğu öğrencilerde salutojenik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, egzersiz yapan, sigara kullanmayan ve düzenli uyku alışkanlığına sahip öğrencilerin salutojenik sağlık puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde sosyal desteğin salutojenik sağlık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Aile, arkadaş ve özel bir kişi tarafından sağlanan sosyal destek, öğrencilerin sağlıklarını olumlu yönde etkilemekte ve stresle başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır. Sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin sağlıklarını geliştirmek amacıyla sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim programlarında sosyal destek sistemlerinin vurgulanması ve öğrencilere sağlıklarını koruyabilmeleri için destekleyici stratejiler sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: algılanan sosyal destek, hemşirelik öğrencileri, halk sağlığı, sağlık davranışı

SB-159
Hemşirelerin Sigara Kullanma Davranışının Üçüncü El Sigara Dumanına Yönelik Görüş ve İnançlarına Etkisi

Ayşegül Tekin[1], Şafak Dağhan[2]
[1]*Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*
[2]*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği, İzmir, Türkiye*

Amaç: Sigara kullanımı, bireyler ve çevre için ciddi sağlık riskleri oluştururken, sigara dumanına maruz kalan eşyalar da olumsuz etkiler taşımaktadır. Hemşirelerin, sigara kullanımının önlenmesi, tütün kontrolü ve toplumda farkındalık yaratmada önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu araştırma, hemşirelerin sigara kullanma davranışlarının, üçüncü el sigara dumanına yönelik görüş ve inançlarına etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu kesitsel çalışma, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan 309 hemşire ile yürütülmüştür. Hemşireler, basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve veriler yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Yataklı servisi olmayan birimlerde çalışan hemşireler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Veri toplama araçları; Tanıtıcı Bilgi Formu, Üçüncü El Sigara Dumanına Yönelik Görüş Formu ve Üçüncü El Sigara Dumanına Yönelik İnançlar (ÜESDYİ) Ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik izin Ege Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerden yazılı onam alınmıştır. Veriler $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin %83,5'i kadın, %53,1'i evlidir ve yaş ortalaması 34,46∓8,15'tir (min/max;23/59). Mesleki deneyim süreleri ortalama 10,89∓8,50 yıldır. Hemşirelerin %77,3'ü üçüncü el sigara dumanı kavramını daha önce duymamış, duyanların ise yalnızca %12,9'u doğru tanım yapabilmiştir. Hemşirelerin ÜESDYİ Ölçek puan ortalaması 3,85∓0,67, sağlığa etkisi alt boyutu 4,08∓0,72 ve çevrede kalıcılık alt boyutu 3,67∓0,74'tür. Hemşirelerin sigara kullanma davranışlarına göre, üçüncü el sigara dumanına ilişkin görüşleri kapsamında, kavramı duyma (p=0,057), kavram hakkında bilgi sahibi olma (p=0,068), kavramı tanımlama (p=0,068), sağlık üzerindeki etkilerini değerlendirme (p=0,064) ve son 7 gün içinde ev ve eşyalardan sigara kokusu alma durumları (p=0,407) arasında grup karşılaştırmalarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sigara kullanma davranışlarına göre, üçüncü el sigara dumanına ilişkin inançları ile karşılaştırmada inanç ölçeği toplam puanı (p=0,056), sağlığa etkisi alt boyutu (p=0,063) ve çevrede kalıcılığı alt boyutu (p=0,091) ölçek puanları bakımından gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Sonuç: Hemşirelerin çoğunluğu üçüncü el sigara dumanı kavramını doğru tanımlayamamıştır. Bulgular, hemşirelerin sigara dumanının oluşturduğu çevresel ve sağlık risklerine ilişkin inançlarının olduğunu ancak bu kavramı henüz yeterince bilmediklerini göstermiştir. Hemşirelerin sigara kullanma davranışının, üçüncü el sigara dumanına yönelik görüş ve inançlarına etkisi saptanmamıştır. Bu bulgular hemşirelere yönelik konuyla ilgili farkındalık artırıcı çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Hemşirelerin üçüncü el sigara dumanı konusundaki bilgi düzeylerinin artırılması, bu konuda etkin hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi hem hemşirelerin kendi sağlıklarını korumalarına hem de toplumda sigara dumanının zararlarına ilişkin etkili sağlık eğitimi vermelerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Sigara, Üçüncü El Sigara Dumanı, Görüş, İnanç

SB-160
Üniversite Öğrencilerinin Çevreci Davranışları, Çevreci Davranışın Belirleyicileri, Sağlıklı ve Sürdürülebilir Yaşam Tarzları ve Sürdürülebilir Tüketici Davranışlarının İncelenmesi

Zeliha Kaya Erten, Cansu Yaşar, Beyza Nur Kılıç, Başak Türk, Muhammet Aktulum
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hemşirelik ABD

Amaç: Günümüzde çevresel sorunlar, iklim değişikliği, doğal kaynakların hızla tükenmesi ve biyolojik çeşitliliğin azalması, insanlığın karşı karşıya olduğu en acil küresel halk sağlığı sorunları arasında yer almaktadır. Çevresel sürdürülebilirliği sağlamak, yalnızca ekosistemlerin korunması açısından değil, aynı zamanda toplumların refahını ve insan sağlığını güvence altına almak için de kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Bu noktada, bireylerin çevreci davranışlar sergilemesi ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını benimsemesi, çevresel sorunlarla mücadelede hayati bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çevreci davranışlarını, bu davranışların belirleyicilerini, sağlıklı ve sürdürülebilir yaşam tarzlarını ve sürdürülebilir tüketici davranışlarını incelemektir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, Mart 2024-Ocak 2025 tarihleri arasında, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir (n=298). Tanımlayıcı tipte olan bu çalışmada Anket formu; Tanımlayıcı Bilgi Formu, Çevreci Davranışın Belirleyicileri Ölçeği, Çevreci Davranış Ölçeği, Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği, Sağlıklı ve Sürdürülebilir Yaşam Tarzı Ölçeğinden (SASYAT) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 28.0 programı kullanılmıştır. Çalışmanın Etik kurul İzni bulunmaktadır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrencilerin %68'i günlük yaşamında enerji tasarrufu yaptıklarını, %70 i çöplerini geri dönüşüm için ayırdıklarını, %94'ü bireysel önlemlerin çevre kirliliğini azaltabileceğini düşündüğünü, %83'ü iklim değişikliği ile ilgili bilgi sahibi olduğunu, %75'i Sağlıklı ve sürdürülebilir yaşam tarzını benimsemeye yönelik bir çaba içinde olduğunu bildirmiştir. Kadınların Çevreci Davranış Teşvik Edici Faktörler (ÇDTEF) alt puan ortalamaları erkeklerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Çevreci Davranış Önündeki Engellerdir (ÇDÖEF) puan ortalaması cinsiyete göre değişmemektedir. Öğrencilerin okuduğu bölümler fen, sağlık ve sosyal bilimler olarak gruplandırılmıştır. Bölüm çevreci davranışın belirleyicisi açısından anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Enerji tasarrufu yaptığını belirten öğrencilerin ÇDTEF puan ortalamaları yapmayan öğrencilere göre puanları anlamlı düzeyde olumlu bulunmuştur. Cronbach's-Alpha değeri bu çalışmada 0,89 bulunmuştur. Çevreci Davranışın iki alt boyutta da cinsiyete göre farklılık belirlenmemiştir. Öğrenciler eğitim aldıkları alan bağlamında incelendiğinde, alan çevreci davranışın belirleyicisi açısından anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Enerji tasarrafu yaptığını belirten öğrencilerin Düşük Çaba Gerektiren Çevreci Davranış puan ortalamaları yapmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde olumlu bulunmuştur. Cronbach's-Alpha değeri bu çalışmada 0,91 bulunmuştur. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeğinin dört alt boyutlarda ve genel puan ortalamasında cinsiyet belirleyici bir faktör olarak bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrenciler eğitim aldıkları alan bağlamında incelendiğinde, alan Sürdürülebilir Tüketim Davranışı alt boyutları açısından anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Enerji tasarrafu yaptığını belirten öğrencilerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı toplam puan ortalamaları yapmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde olumlu bulunmuştur. Cronbach's-Alpha değeri bu çalışmada 0,856 bulunmuştur. SASYAT alt boyutlarda cinsiyet belirleyici bir faktör olarak bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrenciler eğitim aldıkları alan bağlamında incelendiğinde, alan ve SASYAT alt boyutları açısından anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Enerji tasarrafu yaptığını belirten öğrencilerin SAYSAT alt boyut puan ortalamaları yapmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde olumlu bulunmuştur ($p<0,05$). Sadece Zihinsel Sağlık açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Cronbach's-Alpha değeri bu çalışmada 0,973 bulunmuştur.

Sonuçlar: Çalışmanın veri toplama aşaması tamamlanmış ancak verilerin değerlendirmesi devam etmektedir. Aynı sosyokültürel ortamda yaşayan bireylerin cinsiyet, eğitim alanı çevreci davranışlar, sürdürülebilir tüketim davranışları ve sağlıklı sürdürülebilir yaşam davranışlarını etkilememektedir. Ancak çevreci davranış ve sürdürülebilir tüketim ve sürdürülebilir sağlıklı yaşam davranışları konusunda belirleyici olabilecek enerji tasarrufu konusunda hassas olan öğrencilerin puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Verilerin değerlendirilmesi devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevreci Davranış, Çevreci Davranışın Belirleyicileri, Sürdürülebilir Tüketim, Sürdürülebilir Sağlık

SB-161
Hemşirelerin Afet Tehdidi için Psikolojik Hazırlık Düzeyleri ve Psikososyal Bakım Yetkinlikleri Arasındaki İlişki

Mükerrem Kabataş Yıldız[1], Dilek Çelik Eren[2]
[1]*Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakım Programı*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelerin afet tehdidi için psikolojik hazırlık düzeyleri ve psikososyal bakım yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımdadır. Samsun ilindeki üçüncü basamak bir hastanede Mayıs-Eylül 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmada örneklem grubunu 246 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Afet Tehdidi için Psikolojik Hazırlık Ölçeği ve Psikososyal Bakım Yetkinliği Öz Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin Afet Tehdidi için Psikolojik Hazırlık Ölçeği toplam puan ortalamaları 64,61±10,62, Psikososyal Bakım Yetkinliği Öz Değerlendirme Ölçeği toplam puan ortalamaları 71,11±11,43'tür. Araştırmada hemşirelerin afet tehdidi için psikolojik hazırlıkları ile psikososyal bakım yetkinliği öz değerlendirmeleri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmaya göre hemşirelerin afet tehdidine karşı psikolojik hazırlıkları orta düzeyin üzerinde, psikososyal bakım yetkinliği öz değerlendirmeleri yüksek düzeydedir. Hemşirelerin afet tehdidi için psikolojik hazırlık düzeyleri arttıkça psikososyal bakım yetkinlikleri artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, hemşire, psikolojik hazırlık, psikososyal bakım

SB-162
Çevre Okuryazarlığı Karbon Ayak İzi Farkındalığını Etkiler Mi? Hemşirelik Öğrencileri Örneği

Handan Aydın Kahraman[1], Ebru Bozcu[2]
[1]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Erzincan*
[2]*Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum*

Giriş-Amaç: İklim değişikliği, her yıl binlerce insanın ölümüne yol açan, zamanımızın en acil halk sağlığı risklerinden biridir. İklim değişikliğinin çevresel etkileri insan sağlığı üzerinde giderek daha önemli hale gelmekte, morbidite ve mortaliteyi doğrudan etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), iklim değişikliğinin neden olduğu olumsuz sağlık etkilerinin artması nedeniyle 2030-2050 yılları arasında çok sayıda ölüm gerçekleşeceğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda bireyleri eğitmek ve toplum sağlığını korumakla görevli olan hemşireler, iklim değişikliği konusunda harekete geçmek için toplum tarafından güvenilir kabul edilen sağlık profesyonelleridir. Hemşirelerin gezegen sağlığı, çevresel sürdürülebilirlik ve insan refahı hakkında öğrenme, öğretme ve iletişim kurma konusunda liderlik rolü üstlenebilecekleri önerilmektedir. Bu bağlamda geleceğin sağlık çalışanları olan hemşirelik öğrencilerinin çevreye duyarlı ve çevre dostu bakıma katkı sağlamaya hazır olmaları gerekmektedir. Bu nedenle geleceğin sağlık çalışanları olan hemşirelik öğrencilerinin küresel iklim değişikliği konusundaki farkındalıklarının değerlendirilmesi ve çevre okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması kritik öneme sahiptir. Literatürde çevre okuryazarlığı ve karbon ayak izi farkındalığını birlikte inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinde çevre okuryazarlığının karbon ayak izi farkındalığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel türde yapılmıştır. Araştırmaya, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde eğitim gören 402 öğrenci katılmıştır. Veriler Google Forms aracıyla öğrencilerin gönüllük esasına göre "Öğrenci Bilgi Formu", "Yetişkinler İçin Çevre Okuryazarlığı Ölçeği", "Karbon Ayak İzi Farkındalığı Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu'ndan (29/11/2024 Tarihli, Protokol No: 11/09) onay alınmıştır.

Bulgular: "Yetişkinler İçin Çevre Okuryazarlığı" ölçeğinin ortalama puanı 79.01±10.349 olarak belirlendi. Analiz sonucuna bakıldığında; "Yetişkinler İçin Çevre Okuryazarlığı" ölçeğinin toplamı ile "Karbon Ayak İzi" ölçeğinin toplamı arasında orta düzeyde anlamlı pozitif korelasyon bulunmuştur [r(402)=.694; p<.001]. Çevre okuryazarlığının karbon ayak izi farkındalığını tahmin etmek amacıyla kurulan regresyon modelinin anlamlı olduğu belirlenmiştir (F(1-401)= 371.608; p<.001). Analiz sonuçları incelendiğinde çevre okuryazarlığının karbon ayak izi farkındalığındaki varyansın %48'ini açıkladığı belirlenmiştir (R=0,698; R2=0,480).

Sonuç: Bu sonuçlara göre öğrencilerin çevre okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çevre okuryazarlığı düzeyleri arttıkça karbon ayak izi farkındalık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel farkındalık, çevresel okuryazarlık, hemşirelik öğrencileri, karbon ayak izi farkındalığı

SB-163
Çevre Sağlığı Okuryazarlığı Çalışmalarının Genel, Kavramsal ve Sosyal Yapısı: Bibliyometrik Analiz

İlgün Özen Çınar, Edanur Özkaya Bozkurt
Pamukkale Üniversitesi

Amaç: Çevre sağlığı okuryazarlığı, bireylerin ve toplumların sağlıkla ilgili kararlar alırken çevresel bilgileri nasıl kullandıklarını etkileyen bir dizi bilgi, tutum ve davranışı içerir. Çevre sağlığı okuryazarlığını iyileştirme çalışmalarının amacı, çevre kaynaklı hastalıkları önlemek, birey, aile ve toplumu etkileyen çevresel riskleri anlamak ve kontrol edebilmek için bireyi güçlendirmektir. Literatür incelendiğinde çevre sağlığı okuryazarlığı konusunda çalışmaların artmaya başladığını belirlenmiştir. Bu çalışmada, çevre sağlığı okuryazarlığı konusundaki yayınların bibliyometrik analizini ve bilimsel haritalamasını yapmak amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Web of Science ve Scopus veri tabanlarında "environmental health literacy" OR "environmental health litera*" OR "environmental and health literacy" anahtar kelimeleri taranarak 1993-2024 (Temmuz) arasında yayımlanmış 149 doküman incelenmiştir. Veri analizinde, R programlama dilinin bibliometrix paketi kullanılarak, yıllık yayın sayısı, atıf sayısı, en çok yayın yapan yazarlar, kurumlar ve ülkeler, en çok atıf alan makaleler ve dergiler gibi metrikler ve bilimsel haritalama gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analizlerde resmi bir etik incelemeye gerek duyulmamaktır.

Bulgular: Çevre sağlığı okuryazarlığı araştırmalarının yıllık büyüme oranı %5,95'tir. Tek yazarlı yayınların sayısı 14 iken yayınlarda ortalama 5,24 yazar yer almaktadır. Etkili araştırmacılar çalışmalarında "Environmental health literacy", "health literacy", "risk comminucation" anahtar kelimelerini tercih etmiştir. "Environmental health literacy" terimi 2022 yıllarında belirgin hale gelmiştir. Çevre sağlığı okuryazarlığı konusu çevre bilimleri, sosyal bilimler, halk sağlığı, iletişim ve eğitim alanları gibi farklı alanlar etkileşim içindedir. Çevresel sağlık okuryazarlığı disiplinler arası ele alınan bir konudur.

Sonuç: Bu çalışma çevre sağlığı okuryazarlığı konusunda yapılan çalışmaların betimsel, kavramsal, sosyal ve entelektüel yapısına ilişkin genel bir bakış sağlamıştır. Çevre sağlığı okuryazarlığı, son yıllarda daha çok ele alınan bir konudur ve kendi kimliğini oluşturma sürecindedir. Son yıllarda çevre sorunlarının artması ve değişen iklim koşulları çevre sağlığına verilen önemi arttırmıştır. Çevre sorunlarının çözümünde birey ve toplumun farkındalık, bilgi ve tutumunun önemi de düşünüldüğünde çevre sağlığı okuryazarlığı popüler bir konu olmaya devam edecektir. Çalışma sonuçları araştırmacılar, sağlık profesyonelleri ve kurumların, iş birliği yapabileceği araştırmacılar, ülkeler ya da kurumlar bulmalarına, dergi seçimine, en üretken yazarlar, kurumlar ve ülkeler hakkında bilgi sahibi olmalarına ve yeni çalışma konularını belirlenmeye katkı sağlayacaktır. Ayrıca alandaki boşluklara ilişkin önemli ayrıntılar sunacağı ve bu araştırma alanının gelişmesine, etkili araştırmaların yapılmasına, araştırma fonu sağlamada katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, Ortak-atıf analizi, Çevre Sağlığı, Sağlık Okuryazarlığı, Çevre ve Halk Sağlığı

SB-164
Yetişkinlerin Depreme Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Efe Gençler[1], Özlem Sinan[2]
[1]*Ankara Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yara Bakım Kliniği, Ankara, Türkiye*
[2]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye*

Giriş-Amaç: Depreme yönelik tutumlar, deprem durumuna karşı hazırlıklı ve bilinçli davranış gösterme, deprem öncesinde, deprem anında ve sonrasında doğru tepkiler verebilme durumlarıyla ilişkili olması sebebiyle önemli bir konudur. Bu araştırmanın amacı yetişkinlerin depreme yönelik tutumlarını belirlemektir.

Materyal ve Yöntem: Ankara ilindeki iki farklı mahallede 20/01/2024 ve 30/05/2024 tarihleri arasında kesitsel olarak yapılan araştırmaya 466 yetişkin birey katılmıştır. Verilerin toplanmasında, ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan soru formu ve Depreme Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler standart tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada yetişkinlerin Depreme Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 170,71±14,86 olarak bulunmuştur. Yetişkinlerin cinsiyet, medeni durum, yaş, çocuk sahibi olma ve depreme yönelik eğitim alma isteği durumlarının depreme yönelik tutumlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilediği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca yetişkinlerin %52,6'sının depreme yönelik eğitim almadığı, %86,7'sının depreme yönelik eğitim almak istediği ve %82,6'sının olası bir depreme karşı hazır hissetmedikleri saptanmıştır.

Sonuç: Yetişkinlerin depreme yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Yetişkinlerin depreme yönelik tutumlarının olumsuz olması durumunda oluşabilecek sorunlar belirlenmelidir. Kitle iletişim yöntemleriyle hedef kitleye ulaşarak yapılabilecek çalışmalar depreme yönelik olumlu tutumların kazanılmasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, afet, tutum, hemşirelik

SB-165
Türkiye'nin Doğu Bölgesinde Yaşayan Bireylerin Ekolojik Ayak İzi Farkındalığının ve Sağlık Algısının Belirlenmesi

Süheyla Yaralı, Fatma Bayır
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Erzurum/Türkiye

Amaç: Dünya, içerisinde pek çok ekosistemi barındıran bir bütündür ve bu bütündeki her bir canlı, yaşamını devam ettirmek amacıyla doğal kaynakları kullanmaktadır. Fakat insanoğlunun artan popülasyonu ve gelişme isteğinin artması ile ortaya çıkan ekonomik aktivitelerden dolayı doğal kaynaklar, daha çok tüketilmekte hatta harap edilmektedir. Bu durum ön planda değerlendirilmesi gereken bir halk sağlığı sorunudur. Halk sağlığı hemşireleri bu sorunların çözümünde liderlik rolünü üstlenmelidir. Bu çalışmanın amacı bireylerin ekolojik ayak izinin azaltılmasına yönelik farkındalığının ve sağlık algısının belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı ve ilişkisel tipte tasarlandı. Etil kurul onayı alındı. GoogleDocs programı ile hazırlanan tanıtıcı bilgi formu, sağlık okuryazarlık ölçeği ve iklim değişikliği endişesi ölçeği kullanıldı. Araştırmada kartopu örnekleme yöntemi kullanıldı. Çalışma Ocak-Şubat 2025 tarihinde Türkiye'nin doğusunda bir ilde ulaşılabilen 18 yaş üstü 404 bireyle tamamlandı.

Bulgular: Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamasının 117.61±19.58, Sağlık Algısı Ölçeği puan ortalamasının 49.76±8.73 olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin, ilköğretim mezunu olanların, bekarların, serbest meslek sahibi olanların, geliri giderinden az olanların ve daha önce ekolojik ayak izi kavramını duymayanların Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği puan ortalamasının diğer gruplara göre daha düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Bekarların, Sağlık Algısı Ölçeği puan ortalamasının evlilere göre daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği ile Sağlık Algısı Ölçeği toplam, kesinlik ve öz farkındalık alt boyutu arasında pozitif yönde zayıf düzeyde, sağlığı önemi alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Sonuç: Çalışmada Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği ile Sağlık Algısı arasında ilişki olduğu belirlendi. Bireylerin ekolojik ayak izine yönelik farkındalığının artırılması ve bu alanda sağlık algısının oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik ayak izi, Ekolojik farkındalık, sağlık algısı

SB-166
Hemşirelerin Çevresel Risk Algılarının Farklı Etmenlere Göre Karşılaştırılması

Hatice Gürgen Şimşek[1], Zahide Nur Fıstıkçıoğlu[2]
[1]*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Manisa*
[2]*Gaziantep Şehir Hastanesi, Göz Polikliniği, Gaziantep*

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelerin çevresel risk algılarının bazı etmenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipteki araştırma 384 hemşire ile Ekim 2022-Nisan 2023 tarihlerinde yürütülmüştür. Türkiye'de hemşire olarak çalışan, 18 yaş üstü ve gönüllü hemşireler araştırmaya dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında 13 sorudan oluşan "Tanıtıcı Özellikler Formu" ve 22 maddeden oluşan "Çevresel Risk Algısı Ölçeği" (Altunoğlu & Atav, 2009) kullanılmıştır. Veriler, Google Forms aracılığıyla online (sosyal medya, e-posta vb.) olarak toplanmıştır. Veriler, SPSS IBM 23.0 programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı, Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bir üniversiteden etik kurul izni, ölçek sahiplerinden ölçek kullanım izni ve araştırmaya katılmaya davet edilen hemşirelerden bilgilendirilmiş onam (Araştırmaya katılmayı kabul ettiğini belirttiğine dair "Evet" seçeneğinin işaretlenmesi gerekmektedir.) alınmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0,96'dır.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması, 31,80 ± 7,63 yıl (min: 20, maks: 57) idi. Katılımcıların %81,5'i kadın, %69,3'ü lisans mezunu, %41,4'ü devlet hastanesinde çalışmaktaydı. Hemşire olarak çalışılan görev yılı ortalaması 8,97 ± 7,77 yıl (min: 3 ay; maks: 37 yıl) idi. Hemşirelerin %65,1'i çevre konularına ilgi duymakta; %33,9'u mezuniyetinden sonra çevre konusunda eğitim aldığını belirtmekte; %85,4'ü çevre konusunun hemşirelik lisans eğitiminde yer alması gerektiğini düşünmekteydi. Hemşirelerin %9,4'ünün herhangi bir çevre kuruluşuna üyeliği bulunmakta; %32,3'ü herhangi bir çevre kuruluşunun çevresel faaliyetine katılmış, %69,8'i çevre konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarını tanımaktaydı. Çevresel konularda eğitimlere katılmak isteme oranı %81 olup %85,4'ü çevresel konularda hizmet içi eğitimlerin yapılmasını istemekteydi. Hemşireler ölçek toplamından ortalama 134,39 ± 20,67; "Küresel Çevre Riskleri" alt boyutundan 24,80 ± 3,98; "Kimyasal Atık Riski" alt boyutundan 37,84 ± 5,95; "Ekolojik Riskler" alt boyutundan 49,03 ± 8,17; "Kaynakların Tükenme Riski" alt boyutundan 22,72 ± 4,90 puan almışlardır. En yüksek puan ortalamasına sahip ilk üç maddenin konusu sırasıyla "Tehlikeli atık alanları (6,38 ± 1,11), Kanalizasyon (6,38 ± 1,07), Radyasyon (6,36 ± 1,11)" iken en düşük puan ortalamasına sahip üç maddenin konusu "Aşırı otlatma (5,36 ± 1,69), Ticari balıkçılık (5,38 ± 1,62), Spor ve eğlence amaçlı avlanma (5,86 ± 1,50)" idi. Yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, çalışılan kurum, çalışma süresi, çevre konularına ilgi duyma, mezuniyetten sonra çevre konusunda eğitim alma, çevre konusunun hemşirelik lisans eğitiminde yer alması gerektiğini düşünme, herhangi bir çevre kuruluşuna üyelik, herhangi bir çevre kuruluşunun çevresel faaliyetine katılma, çevre konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarını tanıma, çevresel konularda hizmet içi eğitimlerin yapılmasını isteyip istememe gibi etmenlerin bazı alt boyutlarda veya toplam ölçek puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Bu çalışmada hemşirelerin çevresel risk algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte sosyodemografik, mesleki ve çevreye yönelik bazı özelliklerin hemşirelerin çevresel risk algı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Hemşirelerin çevresel risk algılarının incelendiği farkındalık çalışmalarının arttırılması, bu algıyı etkileyebilecek diğer çevresel kavramlarla ilişkinin irdelenmesi önerilebilir. Halk Sağlığı Hemşireliği akademisyenlerinin öncülüğünde çevresel sürdürülebilirlikle ilgili eğitim (hemşirelik bakış açısıyla ekolojik sorunlar eğitim serisi gibi), araştırma ve savunuculuk faaliyetlerinin yürütülmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: algı, çevre, hemşire, risk, sürdürülebilirlik

SB-167
Effects of Pesticide Exposure on Cognitive Functions in Agricultural Workers: A Systematic Review

İrem Huri Karabıyık[1], Ayşegül Ilgaz[2]
[1]*Department of Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Afyonkarahisar Health Sciences University, Afyonkarahisar, Turkey*
[2]*Department of Public Health Nursing, Faculty of Nursing, Akdeniz University, Antalya, Turkey*

Background and Aim: Pesticides are widely used in agricultural production to increase yield and quality. The total amount of pesticides used in the agricultural sector worldwide has been increasing in recent years. Agricultural workers constitute a high-risk and disadvantaged group in terms of health, as they are directly exposed to pesticides due to their working and living conditions. The long-term neurotoxic effects of pesticide exposure on the central nervous system may impair cognitive function. The literature shows that individuals working in the agricultural sector who are exposed to pesticides have lower levels of cognitive function than individuals in other sectors. This study aimed to evaluate the effects of pesticide exposure on the cognitive functions of agricultural workers.

Methods: This systematic review of the literature on studies published between 2014 and 2024 was conducted using PubMed, Scopus, Web of Science, MEDLINE, and EBSCOhost/CINAHL Complete online electronic databases. The following combinations of keywords were used: "farm*", "agricultural worker", "pesticide", "cogniti*". Research articles published in English language were included. According to PRISMA-P (Preferred Reporting Items for Systematic Review and Meta-Analysis Protocols) guidelines, irrelevant articles were removed, and articles that were fully relevant to the study were included in the review. The findings were presented using narrative analysis. The quality of the articles was assessed using The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal Checklist. The review protocol was registered in the International Register of Prospective Systematic Reviews (PROSPERO) under the protocol code CRD42024498818.

Results: A total of 12 articles (2441 agricultural workers from 11 countries) were included. The article quality assessment scores ranged from 5 to 10. Most studies found that pesticide exposure had significant negative effects on cognitive functions in agricultural workers. Pesticide exposure was identified to be associated with problems in memory, attention, visual memory, language, perceptual-motor functions, and complex attention among cognitive functions. Moreover, pesticide exposure was found to cause impairments in neurobehavioral performance, including headache, difficulty focusing, short-term memory loss, fatigue, palpitations, drowsiness, and peripheral neuropathy. Exposure to high concentrations of pesticides has been shown to impair cognitive and behavioral functions by negatively affecting working memory in the prefrontal cortex. However, a few studies revealed that pesticide exposure did not have a negative effect on cognitive functions or had a limited effect. The reason for this situation was attributed to confounding factors such as older age, lower education level, and duration of pesticide exposure.

Conclusion: Pesticide exposure has been found to have a negative impact on the cognitive function of agricultural workers in many studies included in this systematic review. However, two studies revealed that pesticides had no effect on cognitive function. The long-term neurotoxic effects of pesticides on the central and peripheral nervous systems increase the health risks of agricultural workers, and it is recommended that these effects be further investigated in future studies. Additionally, regulations and training programs regarding pesticide use can be developed to protect the health and safety of agricultural workers.

Keywords: Agricultural Worker, Cognitive Dysfunction, Occupational Exposure, Pesticides

SB-168
Examination of Environmental Attitudes and Behaviors Towards Environmental Problems of Vocational School of Health Services Students in Edirne

Özge Taştekin[1], Kübra İncirkuş[2]
[1]*Trakya University, Vocational School of Health Services, Department of Medical Services Techniques, Edirne, Turkey*
[2]*İstanbul Kültür University, Health Sciences Faculty, Nursing Department, İstanbul, Turkey*

Objective: Due to population growth, industrialization and technological developments, the natural environment has been deteriorated, and many health problems have emerged in the world and in Turkey. This study aimed to examine the environmental attitudes and behaviors towards environmental problems of Vocational School of Health Services students in Edirne province.

Materials-Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with a total of 1013 students between 11.10.2023-12.01.2024. Data were collected face to face using the "Personal Information Form", "Environmental Attitude Scale" and " Environmental Problems Behaviour Scale". The data were evaluated with descriptive statistics, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis test, Spearman correlation analysis, and multiple regression analyses using the SPSS package program (v 28). The significance level was taken $p<0.05$.

Results: The majority of the sample, whose average age was 19.85±2.67, were female (75.7%), middle-income (72.2%), and living in dormitories (76.7%). 95.4% of the students thought they were sensitive to the environment, and 73.8% stated that the most common source of information about the environment was the internet. There was a significant relationship between the students' environmental attitudes and behaviors towards environmental problems and their gender, class, age, income, interest and sensitivity towards the environment, education level of their parents, following people related to the environment on social media, the type of environmental problem that is considered the most important in Turkey, and smoking status. A moderate, significant, and positive relationship was found between the students' behaviors towards environmental problems and their environmental attitudes

Conclusion: As students' environmental attitudes increased, their behaviors towards environmental problems also increased. It is extremely important to increase education aimed at increasing environmental awareness, attitudes and behaviors both in the curriculum and for the whole society, and to support these educations with media/social media resources. It is recommended that further research be conducted on the subject with larger sample groups.

Keywords: Environment, attitude, behavior, health student, public health nursing

SB-169
Mediating Role of Disaster Risk Perception in the Impact of Climate Change Anxiety on Attitudes Toward Environmental Pollution

Pınar Duru, Şadiye Öztürk, Özlem Örsal
Department of Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir, Türkiye

Background and Aim: Climate change constitutes a significant global environmental, economic, and social threat. The environmental problems arising from this threat increase individuals' anxiety regarding climate change and shape their attitudes toward the environment. In particular, natural disasters (such as floods, fires, droughts, etc.) occurring in connection with climate change may affect individuals' environmental attitudes and behaviors by reinforcing disaster risk perception. Disaster risk perception is proposed to have an enhancing effect on environmental awareness and sustainability efforts. In this context, this study aims to investigate how climate change anxiety shapes the attitudes toward environmental pollution among students enrolled in the Faculty of Health Sciences and to examine the mediating role of disaster risk perception in this process.

Methods: The research was conducted as a cross-sectional study on students attending the Faculty of Health Sciences at a university in Türkiye between January and February 2024. The population comprised 1395 undergraduate students from the departments of Nursing (n=655), Midwifery (n=391), and Health Management (n=349). A sample of 302 students was determined with a 95% confidence interval and a 5% margin of error. Students were included using proportional stratified sampling based on their departments, and simple random sampling was employed within each stratum. Data were collected using the "Climate Change Anxiety Scale", "Attitudes Toward Environmental Pollution Scale", and "University Students' Disaster Risk Perception Scale". Ethical approval was obtained from the ESOGÜ Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee (approval number 31, dated 26.09.2023) and institutional permission from the ESOGÜ Rectorate (approval number 2300221416, dated 07.11.2023). Research hypotheses were tested using Baron and Kenny's Mediation Analysis approach with Model 4 of the PROCESS Macro 4.2 for SPSS, and a statistical significance level of $p < 0.05$ was adopted.

Results: Among the students, 82.1% (n=248) were female, with a mean age of 21.22±1.34 years (range: 19.00–32.00). It was determined that students had moderate levels of climate change anxiety (31.43±7.79), high levels of attitudes toward environmental pollution (60.97±8.33), and moderate-to-high levels of disaster risk perception (62.89±13.06). A moderate positive correlation was found between climate change anxiety and attitudes toward environmental pollution ($r=0.549$, $p<0.001$), a low correlation between climate change anxiety and disaster risk perception ($r=0.369$, $p<0.001$), and a low correlation between attitudes toward environmental pollution and disaster risk perception ($r=0.210$, $p<0.001$). Climate change anxiety was found to predict the mediator variable disaster risk perception ($b=0.6148$, $p<0.05$). Attitudes toward environmental pollution were significantly predicted by climate change anxiety ($b=0.5861$, $p<0.001$). However, disaster risk perception did not have a significant effect on attitudes toward environmental pollution. The direct effect of climate change anxiety on attitudes toward environmental pollution was 0.5861. When examining the mediation effects, it was observed that students' climate change anxiety did not significantly affect their attitudes toward environmental pollution through disaster risk perception ($\beta=0.0029$, $p>0.05$).

Conclusion: Students' climate change anxiety directly affects their environmental attitudes, but disaster risk perception is not a reinforcing factor in this relationship. Accordingly, individuals' climate change anxiety should be considered independently of disaster risk perception in combating environmental pollution and promoting sustainable environmental attitudes.

Keywords: Climate change anxiety, Environmental attitude, Environmental pollution, Disaster risk perception, University students

SB-170
Motivasyonel Görüşme Destekli Sağlık Eğitiminin Adölesanlarda Dijital Oyun Bağımlılığı ve Siber Zorbalık Davranışlarına Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma

Sultan Ayaz Alkaya[1], Ayşegül Akca[2]
[1]*Gazi Üniversitesi*
[2]*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

Amaç: Son yıllarda internet kullanımındaki artış, adölesanlar arasında dijital oyun bağımlılığı ve siberzorbalık gibi olumsuz davranışları beraberinde getirmiştir. Adölesanlar arasında giderek artan sıklıkta görülen dijital oyun bağımlılığı ve siber zorbalık önemli iki halk sağlığı sorunudur. Adölesanlarda dijital oyun bağımlılığı ve siber zorbalığı azaltmaya yönelik yeni yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Motivasyonel görüşme, adölesanın değişip değişmeme konusunda kendi kararını vermesi, değişmek için mevcut durum ve etkileri kendisinin belirlemesi üzerine temellendirilen etkili bir yaklaşımdır. Sağlık eğitimi ise, adölesanlara sağlıklı davranışlar kazandırılmasında en etkili yöntemlerden biridir. Motivasyonel görüşme destekli sağlık eğitimi ile adölesana bilgi ve tutum kazandırılarak olumlu davranışlar sergilenmesi hedeflenmektedir. Bu araştırma, motivasyonel görüşme destekli sağlık eğitiminin adölesanlarda dijital oyun bağımlılığı ve siber zorbalık davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma paralel grup randomize kontrollü deneysel tasarım ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir lisede dokuzuncu sınıfta öğrenim gören adölesanlar (N= 350) oluşturmuştur. Araştırma 52 adölesan (müdahale: 26, kontrol: 26) ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında "kişisel bilgi formu", "Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği (DOBÖ-7)", "Yenilenmiş Siber Zorbalık Envanteri-II" kullanılmıştır. Araştırmada müdahale grubuna sağlıklı dijital davranışları geliştirmeye, dijital oyun bağımlılığı ve siber zorbalık davranışlarını azaltmaya yönelik altı oturum uygulanmıştır. Müdahale ve kontrol gruplarına müdahale öncesi (ön test) ve müdahalenin tamamlanmasından sonra (son test) veri toplama araçları uygulanmıştır. Araştırma Nisan-Haziran 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ki-kare testi ve iki faktörlü karma tasarımlı varyans analizi ile birlikte "Bonferroni çoklu karşılaştırma testi" kullanılmıştır.

Bulgular: Müdahale grubu ve kontrol grubu arasında dijital oyun bağımlılığı (22.84±4.12; 22.00±3.83) ve siber zorbalık (20.81±4.25; 22.50±5.26) ön test ortalama puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Müdahale grubunda motivasyonel görüşme destekli sağlık eğitimi programı sonrası dijital oyun bağımlılığı (18.77±4.65) ve siber zorbalık (15.96±4.30) ortalama puanlarının kontrol grubuna (22.03±4.27; 23.31±5.20) göre anlamlı bir şekilde azaldığı bulunmuştur ($p<0,001$). Girişimin geniş etki büyüklüğüne ($\eta 2 = 0,339$, $\eta 2 = 0.428$) sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu araştırmada, motivasyonel görüşme destekli sağlık eğitimi müdahalesinin adölesanların dijital oyun bağımlılığı ve siber zorbalık davranışlarını azaltmada etkili olduğu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda motivasyonel görüşme destekli sağlık eğitiminin okul temelli programlar kapsamında uygulanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: adölesan, dijital oyun bağımlılığı, motivasyonel görüşme, sağlık eğitimi, siber zorbalık

SB-171
Hipertansiyon Hastası Olan Bireylerin Eşlerinde Eş Bağımlılık ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ebrar Çakar, Figen Çavuşoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Samsun

Amaç: Araştırmanın amacı hipertansiyon hastası olan bireylerin bakım vericilerinde eş bağımlılık ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırmanın türü tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olup Nisan-Haziran 2024 tarih aralığında, kardiyoloji polikliniğine başvuran 162 kişi olan hipertansiyon hastasının eşleri ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada tanımlayıcı bilgi formu, Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği, SF-12(Short Form-12) Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanılmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Analizde sayı, yüzde, minimum-maksimum değerler ile ortalama ve standart sapmalar, Kurtosis ve Skewness kat sayıları ve pearson korelasyon analizleri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında etik kurul izni ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 54.33±11.85, ortalama çocuk sayısı 2.41±1.28'dir. Katılımcıların %61.8'i kadın, %45.5'i lise mezunu, %50.9'u çalışmakta ve %50.3'ünün partneri çalışmamaktadır. Katılımcıların %98.8'i evlidir, %64.2'si 16 yıl ve üzerinde evlidir, %97'sinin çocuğu vardır, %61.8'inin eşe güven düzeyi "çok" olarak belirtmiştir. Gelir düzeyleri incelendiğinde %72.7'sinin geliri orta düzeydedir. Katılımcıların %98.2'sinin partnerinde psikolojik bir problem olmayıp olanların da %98.2'sinin tedavi gördüğü, %86.1'inin fiziksel bir hastalığının bulunmadığı saptanmıştır. Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği toplamından 65.35±22.78 puan, alt boyutlardan sırasıyla Diğerlerine Odaklanma/ Kendini İhmal alt boyutundan 13.84±5.33, Düşük Benlik Değeri alt boyutundan 12.55±5.60, Kendini Gizleme alt boyutundan 16.44±6.56, Tıbbi Sorunlar alt boyutundan 9.25±4.12, Aile ile İlişkili alt boyutundan 13.25±5.68 puan aldıkları görülmüştür. Bireylerin %44.8'inin eşe hafif derecede bağımlı olduğu bulunmuştur. SF-12 yaşam kalitesi alt bileşenleri olan Fiziksel Bileşeninden 44.65±10.86, Mental Bileşeninden 43.91±10.64 puan almışlardır. Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği toplam puanı ile yaşam kalitesi ölçeği Fiziksel ve Mental Bileşen puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Eş Bağımlılık Belirleme Ölçeği toplam puanı arttıkça, Fiziksel Bileşen ve Mental bileşen puanı azalmaktadır. Regresyon analizine göre de Fiziksel Bileşen puanındaki 1 birimlik artış, Eş Bağımlılık Belirleme puanında 0.714 birimlik azalmaya, Mental Bileşen puanındaki 1 birimlik artış, Eş Bağımlılık Belirleme puanında 1.060 birimlik azalmaya neden olmaktadır.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucuna göre hipertansiyon hastalarının eşlerinin eşlerine hafif düzeyde bağımlı olduklarının, hipertansiyon hastalarına bakım veren bireylerin eş bağımlılık düzeyleri arttıkça yaşam kalitelerinin azaldığı bulunmuştur. Eş bağımlılık düzeyi arttıkça özellikle mental bileşenlerde daha fazla bozulma olduğu görülmektedir. Hipertansiyon hastalarına bakım verenlerde eş bağımlılık düzeyini azaltmaya, mental sağlığını iyileştirmeye yönelik yeni çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eş bağımlılık, hipertansiyon, bakım verici, yaşam kalitesi

SB-172
Üniversite Öğrencilerinde Nomofobinin Siber Aylaklığa Etkisinde Öz Yeterliliğin Aracı Rolü

İrfan Akkoç[1], Ebru Dığrak[2]
[1]*İzmir Tınaztepe Üniversitesi, Rektörlük, İzmir*
[2]*İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir*

Amaç: Günümüzde teknolojinin ve mobil cihazların hızlı bir şekilde yaygınlaşması, bireylerin yaşam tarzlarını derinden etkilemiştir. Bu gelişmeler, özellikle üniversite öğrencileri arasında akıllı telefonlarından uzak kalma korkusu olarak tanımlanan nomofobinin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Nomofobi, öğrencilerin akademik performansları, sosyal etkileşimleri ve genel yaşam memnuniyetleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Ayrıca, siber aylaklık, yani internetin ders ile ilgisi olmayan işler için kullanılma eğilimi, bu grubun karşılaştığı bir diğer yaygın sorundur. Bu çalışmanın amacı, nomofobi ile siber aylaklık arasındaki ilişkiyi ele almak ve öz yeterliliğin bu iki değişken arasındaki aracılık işlevini ortaya koymaktır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışmada tanımlayıcı-ilişkisel bir araştırma tasarımı kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 akademik yılı bahar döneminde İzmir ilinde bulunan bir üniversitede öğrenim gören 10038 üniversite öğrencisi oluşturdu. Örneklem büyüklüğü, %95 güvenilirlik sınırları içerisinde %5'lik bir hata payı dikkate alınarak 384 kişi olarak hesap edildi. Araştırma, Ocak-Nisan 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 520 üniversite öğrenci ile tamamlandı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Nomofobi Ölçeği, Siber Aylaklık Ölçeği ve Öz Yeterlilik Ölçeği kullanıldı. Verilerin istatistiksel analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) versiyon 26, PROCESS makrosu ve AMOS paket programları ile yapıldı. Sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma hesaplanırken, kategorik değişkenler için frekans ve yüzde değerleri hesaplandı. Sosyodemografik değişkenleri tanımlamak için tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Ön analizlerin ardından, AMOS programı ve SPSS için PROCESS makrosu aracılığıyla bir aracılık modeli analiz edildi ve Bootstrap yöntemi (Model 4) uygulandı. İstatistiksel olarak p değerleri 0,05'ten küçük olması anlamlı kabul edildi. Çalışma öncesinde etik kurulu onayı, kurum izni ve öğrencilerden bilgi verilerek gönüllü bilgilendirilmiş onam formu alındı.

Bulgular: Öğrencilerinin yaş ortalaması 21,71±2,08 (min=18, maks=30) olup, %48,1'i kadınlardan oluşmaktaydı. Öğrencilerin %65,2'si ailesiyle birlikte yaşadığı ve %38,3'ünün bir kardeşi bulunduğu tespit edildi. Araştırmanın bulguları, nomofobinin üniversite öğrencileri arasında hem öz yeterliliği hem de sanal kaytarma davranışlarını önemli ölçüde etkilediğini gösterdi. Nomofobinin tüm boyutları sosyal amaçlı, akademik ve oyun amaçlı sanal kaytarma ile pozitif bir ilişki bulundu. Ayrıca öz yeterlilik, nomofobi ile sanal kaytarma arasındaki ilişkiye aracılık ederek sanal kaytarma üzerinde anlamlı bir pozitif etki belirlendi. Bu sonuçlar, üniversite öğrencileri arasında nomofobi, siber aylaklığı artırmakta ve öz yeterliliğin bu iki değişken arasında pozitif bir aracılık etkisi oluşturduğu bulundu.

Sonuç: Elde edilen verilere göre, nomofobi, öğrencilerin öz yeterlilik düzeylerini ve sanal kaytarma davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Ayrıca, öz yeterliliğin, nomofobi ile sanal kaytarma arasındaki ilişkiye aracılık etmesi, bu iki değişken arasında anlamlı bir etki bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, üniversite yönetimlerinin ve eğitimcilerin, öğrencilerin dijital bağımlılıklarına ilişkin farkındalık artırıcı programlar geliştirmesi ve eğitimler sunması önerilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin sağlıklı teknoloji kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, akademik başarılarını ve sosyal etkileşimlerini olumlu yönde etkileyeceği düşümülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nomofobi, Siber Aylaklık, Öz Yeterlilik, Üniversite Öğrencisi

SB-173
Yetişkin bireylerde akıllı telefon kullanımının etkilerinin değerlendirilmesi: korelasyonel bir çalışma

Edanur Çak Üçler, Sultan Ayaz Alkaya
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Akıllı telefonların kullanımı giderek artmaktadır. Akıllı telefonların günlük yaşamı kolaylaştırmasının yanı sıra aşırı kullanımı fiziksel, sosyal ve psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir. Bu araştırma akıllı telefon kullanımının yetişkin bireylerin günlük yaşamdaki bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal etkilerini ölçmek ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma korelasyonel tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 18 yaş üzeri yetişkinler bireyler oluşturmuştur. Örnekleme araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan 590 yetişkin birey dahil edilmiştir. Post hoc güç analizine göre alfa (α)=0.05, %95 güven aralığı ve %99.9 güç ile örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Akıllı Telefon Etki Skalası kullanılmıştır. Veriler Ocak-Şubat 2024 tarihleri arasında kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma (SS) ve Tek yönlü MANOVA Analizi kullanılmıştır. Araştırma öncesi etik kurul onayı ve bireylerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Akıllı Telefon Etki Skalası alt boyutları olan akıllı telefon kullanımında kontrol kaybı ortalama puanı (SS) 2.19 (0.98), nomofobi 2.80 (1.02), akıllı telefon aracığıyla iletişim 2.25 (0.88), akıllı telefon kullanımıyla duygu düzenleme 2.67 (1.04), romantik ilişkilerde akıllı telefon desteği 2.61 (0.96), akıllı telefon görevleri desteği 3.02 (0.97) ve akıllı telefonun olumsuz etkisi hakkında farkındalık 2.65 (0.80) olarak belirlenmiştir. Akıllı Telefon Etki Skalası alt boyutları ortalama puanlarının yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, günlük telefon kullanım süresi, herhangi bir aktivite yaparken, yemek yerken ve tuvalete giderken akıllı telefonu yanında bulundurma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Akıllı telefonların günlük yaşamdaki bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal etkilerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akıllı Telefon Etki Skalasının alt boyutlarının bazı bireysel özelliklere değiştiği tespit edilmiştir. Yetişkin bireylerin akıllı telefon kullanımına yönelik farkındalık düzeylerinin artırılması için eğitim programlarının hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: akıllı telefon, bağımlılık, etki, yetişkin bireyler

SB-174
Dijital Sporlar: Oyun Bağımlılığından Kaçınma ve Okula Katılımı Artırma

Hilal Büyüktopaç Çakıcı, Ecem Çiçek Gümüş, Feyza Demir Bozkurt, İlknur Dolu
Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Bartın

Amaç: Bu çalışmanın amacı, dijital oyun bağımlılığı ve öğrenci katılımının hemşirelik öğrencilerinin dijital spor oyunlarına yönelik motivasyonu üzerindeki etkisini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tasarıma sahip bu çalışma bir devlet üniversitesinde gerçekleştirilmiş olup, 321 hemşirelik öğrencisi (%73'ü) araştırmaya katılmıştır. Verilerin toplanmasında Dijital Spor Oyunları Motivasyon Ölçeği, Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği ve Öğrenci Bağlılığı Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların dijital spor oyunlarına yönelik motivasyon puan ortalaması 5 üzerinden 2,22 ± 1,05 olarak bulunmuş ve hemşirelik öğrencileri arasında orta düzeyde bir motivasyon düzeyi olduğunu göstermiştir. Yapılan regresyon analizine göre, dijital oyun bağımlılığı, sözlü katılım ve ders dışı etkinliklerin dijital spor oyunları motivasyonu üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna karşın, aktif dinleme değişkeninin dijital spor oyunları motivasyonu üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Kurulan model, dijital spor oyunları motivasyonundaki toplam varyansın yaklaşık %30'unu açıklamaktadır.

Sonuç: Araştırma bulguları, dijital oyun bağımlılığı ile öğrenci katılımı unsurlarından sözlü katılım ve ders dışı etkinliklerin, dijital spor oyunlarına yönelik motivasyonu artırdığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, dijital oyun bağımlılığı olan öğrencilerin dijital spor oyunlarına yönlendirilmesinin, oyunların sağladığı potansiyel faydalardan yararlanmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bağımlılık, dijital oyun, dijital spor, motivasyon, öğrenci katılımı

SB-175
Üniveriste Öğrencilerinde Sosyal Medya Görünüş Algısı, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ve Yaşam Memnuniyetinin Instagram Bağımlılığı Üzerindeki Etkisi

Kübra Pınar Gürkan
İzmir Bakırçay Üniversitesi

Amaç: Instagram, kullanıcıların fotoğraf ve video çekerek diğer kullanıcılarla paylaşmasına olanak tanıyan bir sosyal ağ hizmetidir. Türkiye'de 57,10 milyon kullanıcısı bulunan Instagram, sosyal medya platformları arasında ikinci sırada yer almaktadır. Instagram, özellikle genç yetişkinler arasında en çok kullanılan sosyal ağlardan biridir ve bu platformdaki kullanıcıların %59'u 18-29 yaş arasındadır. Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde sosyal medyada görünüş algısı, gelişmeleri kaçırma korkusu ve yaşam memnuniyetinin Instagram bağımlılığı üzerindeki etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Çalışmada tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir. Çalışmanın evrenini Türkiye'nin batısındaki bir üniversitede öğrenim gören 6624 öğrenci oluşturmaktadır. Türkiye'de üniversite öğrencilerinde Instagram bağımlılığı oranı %33,5 olarak bulunan bir çalışma baz alınarak hesaplanmıştır. Örneklem büyüklüğünün hesaplamasında evreni bilinen örneklem büyüklüğü hesaplama formülü kullanılarak 326 öğrencinin dahil edilmesi planlanmıştır. Çalışmada fakültelere göre tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak her fakülteden örnekleme alınacak öğrenci sayıları belirlenmiştir. Çalışmaya dahil edilme kriterleri; üniversite öğrencisi olma, Instagram bağımlılığı ölçek puanı orta düzey üstü ya da yüksek olarak belirlenmiştir. Çalışma için toplam 465 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Fakat Instagram bağımlılık puanı orta düzey ya da düşük olan 109 öğrencinin verileri analize dahil edilmemiştir. Çalışmaya başlamadan önce Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Değerlendirme Komisyonu Etik Kurulu'ndan 20.12.2023 tarihinde 1367-1347 karar no ile etik kurul onayı alınmış olup, çalışmanın yürütüldüğü üniversiteden yazılı izin alınmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup üniversite öğrencilerinden yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Sosyal Medya Görünüm Algısı Ölçeği, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, Instagram Bağımlılığı Ölçeği ve Yaşam Memnuniyeti Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon ve doğrusal regresyon analizi ile SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin ortalama yaşı 23,97±2,07 yıl olup %51,53'ü kadındır. Öğrencilerin ortalama Instagram bağımlılığı puanı 4,10 (orta seviyenin üzerinde), Yaşam Memnuniyeti Ölçeği için 10,39±1,93, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği için 40,69±8,01 ve Sosyal Medya Görünüş Algısı Ölçeği için 62,13±17,00 olarak bulunmuştur. Instagram bağımlılığı ile sosyal medya görünüş algısı ($r=0.629$, $p<0.001$) ve gelişmeleri kaçırma korkusu ($r=0.514$, $p<0.001$) arasında orta düzeyde pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Instagram bağımlılığı ile yaşam memnuniyeti arasında ise orta düzeyde negatif bir korelasyon ($r=-0.322$, $p<0.001$) olduğu saptanmıştır. Sosyal medya görünüş algısı, gelişmeleri kaçırma korkusu ve yaşam memnuniyeti, Instagram bağımlılığı düzeyinin %41'ini açıklamaktadır.

Sonuç: Bu bulgular, sosyal medya türlerinden biri olan Instagram bağımlılığının yordayıcılarını görmemizi sağlamaktadır. Öğrencilere uygulanacak bağımlılığı önleme programlarının oluşturulmasında bu bulgulardan yararlanılabileceği kanaatindeyiz. Instagram kullanımının gençlerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkisini ve aşırı kullanımın potansiyel risklerini vurgulamaktadır. Çalışmanın sonuçları, Instagram bağımlılığı konusunda farkındalık oluşturulması ve üniversitelerde danışmanlık programlarının geliştirilmesi gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelişmeleri kaçırma korkusu, Instagram bağımlılığı, Sosyal medya görünüş algısı, Yaşam doyumu

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-176
Cezaevi personeline verilen "Teknoloji bağımlılığı ve Sağlık" eğitiminin personelin teknoloji bağımlılığı düzeylerine ve sağlık sorumluluklarına etkisinin değerlendirilmesi

Mehmet Korkmaz[1], Suzan Tek Ayaz[2], Elif Altun[3], Derya Korkmaz[4]
[1]*Yozgat Bozok Üniversitesi Adağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yozgat*
[2]*Yozgat Bozok Üniversitesi Adağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yozgat*
[3]*Yozgat Bozok Üniversitesi Adağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yozgat*
[4]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Uzman Hemşire, Samsun*

Teknoloji bağımlılığı, bireyin teknoloji kullanımını kontrol edememesi ve günlük yaşamını olumsuz etkileyecek düzeyde teknolojiye bağımlı hale gelmesidir. Günümüzde hızla artan teknoloji kullanımı, bireylerin sosyal, psikolojik ve fiziksel sağlığını etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Teknoloji bağımlılığı ve yaygınlığı giderek artmakta ve özellikle stresli çalışma ortamlarında daha sık görülmektedir. Sağlık sorumluluğu ise bireyin kendi sağlığını koruma, geliştirme ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları edinme sürecini ifade etmektedir. Teknoloji bağımlılığı arttıkça bireyin sağlık sorumluluğu azalmaktadır. Cezaevlerinde çalışan personelin yoğun stres ve zor çalışma koşulları nedeniyle teknoloji bağımlılığı açısından risk altındadır. Literatürde cezaevi personeline yönelik verilen teknoloji bağımlılığı eğitimleri sınırlı sayıdadır. Hem teknoloji bağımlılığı hem de sağlığını içeren eğitim ve bu eğitimlerin değerlendirildiği çalışma bulunmamaktadır. Bu durum çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı cezaevi personeline verilen "teknoloji bağımlılığı ve sağlık" eğitiminin personelin teknoloji bağımlılığı düzeylerine ve sağlık sorumluluklarına etkisini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışmada, yarı deneysel araştırma metotlarından "kontrol grupsuz ön-test ve son-test" tasarım kullanılacaktır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen katılımcıların yaşı, eğitim durumu, medeni durum ve cezaevindeki görev gibi soruları içeren kişisel bilgi formu, Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II/ Sağlık Sorumluluğu alt boyutu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Yozgat Akdağmadeni Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli personeller oluşturmaktadır Çalışmanın örneklemini ise eğitimin gerçekleştiği tarihte gündüz vardiyasında olan (80 kişi) eğitime katılması yöneticiler tarafından uygun görülen (55 kişi) ve çalışmaya katılmayı kabul eden personeller oluşturmaktadır. Araştırmanın etik kurul izni alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden personellere verilen eğitim bağımlılık, teknoloji bağımlılığı ve sağlığa etkileri, teknoloji bağımlılığını önleme yöntemleri konularını içermektedir. Araştırmanın verileri eğitimlere başlamadan önce ve eğitimden 3 ay sonra veri toplama araçları kullanılarak toplanmıştır. Formlar uygulanmadan önce katılımcıların sözlü onamı alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 29.64 ± 5.57 olup, en genç katılımcı 20, en yaşlı katılımcı ise 47 yaşındadır. Katılımcıların mesleki deneyim süresi ortalama 4.72 ± 4.45 yıl olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %88'i erkek, %12'si kadındır. Medeni durum açısından, %62'si evli, %38'i bekardır. Eğitim düzeyi bakımından, %64'ü üniversite mezunu iken %36'sı lise mezunudur. Katılımcıların %44'ü çocuk sahibi olup, %56'sı çocuksuzdur. Cezaevinde görev yapan personelin büyük bir kısmını infaz koruma memurları (%76) oluştururken, öğretmen (%4), şoför (%6), teknisyen (%12) ve hemşire (%2) gibi farklı meslek gruplarına ait bireyler de yer almaktadır. Eğitim sonrasında, Sosyal Ağ Kullanma Alt Boyutu ($p = 0,031$) ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği Toplam Puanı ($p = 0,044$) anlamlı şekilde artış göstermiştir. Bu durum, bireylerin sosyal ağ platformlarını daha sık kullandığını ve genel olarak teknoloji ile etkileşimlerinin arttığını düşündürmektedir. Öte yandan, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II / Sağlık Sorumluluğu Alt Boyutunda da anlamlı bir artış gözlemlenmiştir ($p = 0,026$), bu da bireylerin sağlık konusundaki sorumluluk bilincinin arttığını göstermektedir.

Sonuç: Cezaevi personeline verilen eğitim sonrasında hem teknoloji kullanımında hem de sağlıklı yaşam davranışlarında belirli değişimler meydana gelmiştir. Sağlık sorumlulukları artan personelin bağımlılık düzeyinin artmış olması teknoloji bağımlılığı konusundaki farkındalıklarının arttığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Bağımlılığı, Sağlık Sorumluluğu, Cezaevi

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-177
The Effect of Digital Obesity and Phubbing Level on Life Satisfaction: Latent Profile Analysis

Muhammet Ali Aydın[1], Metin Yıldız[2], Mübin Kıyıcı[2], Mehmet Yıldız[3], Ali Kırksekiz[3], Şeyda Kızıloğlu[4]
[1]*Erzurum Technical University*
[2]*Sakarya University*
[3]*Sakarya University of Applied Sciences*
[4]*Ataturk University*

Objective: In this study, the effects of individuals' digital obesity and phubbing behaviors on their life satisfaction were investigated by latent profile analysis (LPA) method

Materials-Methods: The present study was conducted in a correlational cross-sectional descriptive design between November 2023- January 2024.

Results: As a result of LPA, Class 1 (Low Digital Addicts) has the lowest arithmetic mean in all indicators. When life satisfaction was analyzed on the basis of the classes, it was found out that Class 2 (High Digital Addicts), which was collected in the group with high levels of digital obesity and phubbing, had lower life satisfaction.

Conclusion: In the present study, two classes were found as a result of LPA. In the analysis, Class 1(Low Digital Addicts) was found to have the lowest arithmetic mean in all indicators. On the other hand, when life satisfaction was analyzed according to the classes, it was detected that Class 2 (High Digital Addicts) life satisfaction was lower in the group with high levels of digital obesity and phubbing.

Keywords: Digital obesity, Life satisfaction, Nursing, Phubbing

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

SB-178
Hemşirelik Öğrencileri için Sosyal Medya Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Metodolojik Bir Çalışma

Neslihan Köse Kabakcıoğlu[1], Sultan Ayaz Alkaya[1], Büşra Dağcı Günal[2], Adnan Kan[3]
[1]Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Bandırma On Yedi Eylül Üniveritesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Balıkesir
[3]Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Teknolojik gelişmelerle birlikte hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Sosyal medyanın hemşirelik öğrencilerini etkileyen olumsuz (bağımlılık, stres, FoMO vb.) etkisi bulunmaktadır. Bu etkilerin ortaya çıkması bireylerin sosyal medyaya yönelik tutumlarıyla şekillenmektedir. Literatürde, hemşirelik öğrencilerinde sosyal medyaya yönelik tutumu genel boyutta değerlendirerek hızlı bir şekilde ölçülmesini sağlayan bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumlarını ölçmek için bir ölçüm aracının geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma metodolojik bir tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Ankara'da bir kamu üniversitesinin hemşirelik bölümünde eğitim gören hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (N=1000). Örneklem büyüklüğü, "her bir ölçek maddesi için en az 10 katılımcı" kuralına göre belirlenmiştir. Araştırmaya 721 hemşirelik öğrencisi dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Hemşirelik Öğrencileri için Sosyal Medya Tutum Ölçeği kullanılmıştır. İçerik ve yapı geçerlikleri ile iç tutarlılık güvenilirliği testleri, IBM-SPSS 27.0 ve AMOS 24.0 programları aracılığıyla yapılmıştır. İçerik geçerliği, Lawshe tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Yapı geçerliği, açımlayıcı faktör analizi (n1 = 365) ve doğrulayıcı faktör analizi (n2 = 356) ile incelenmiştir. İç tutarlılık, Cronbach's alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Zamana göre değişmezlik, test-tekrar test yöntemi ile dört hafta sonra (n = 31) değerlendirilmiştir. Araştırma öncesi etik kurul onayı, kurum izni ve öğrencilerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Geliştirilen ölçek, 13 maddeden oluşmuştur. Ölçek toplam varyansın %66.68'ini açıklayan üç faktöre sahiptir: Geliştirme ve Yaygınlaştırma, Sosyal İzolasyon, Duygusal Bağlanma. Faktör yükleri 0.59 ile 0.91 arasında değişen maddeler, ölçeğin üç faktörlü yapısının geçerliliğini desteklemiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uyum indeksi değerleri ($\chi 2/df = 2.04$, RMSEA= 0.05, CFI = 0.97) ölçeğin iyi bir uyum sağladığını göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alfa katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test analizinde incelenen ölçümler arası Intraclass Correlation Coefficient (ICC) değerlerine göre ölçek toplam puanında mükemmel (ICC: 0.91) ve alt boyutlarında iyi uyum (ICC=0.86-0.89), Pearson korelasyon katsayılarına göre toplam puan ve alt boyutlarda mükemmel uyum ($r=0.75-0.84$ $p<0.05$) saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada, Sosyal Medya Tutum Ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumlarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal medya kullanımının artması bağımlılık davranışına yol açabilir. Bu bağlamda, geliştirilen ölçeğin bağımlılık davranışına yol açabilen tutumlarının ölçülmesinde kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik ve güvenilirlik, hemşirelik öğrencileri, psikometrik analiz, sosyal medya, tutum ölçeği

SB-179
Hemşirelik Öğrencilerinde Nomofobi ve Algılanan Stres Prevalansı ve Yordayan Faktörler: Kesitsel Bir Çalışma

Sultan Ayaz Alkaya[1], Neslihan Köse Kabakcıoğlu[1], Handan Terzi[2]
[1]Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı Ankara

Amaç: Bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerle, günümüzde akıllı telefonların kullanımı yaygın hale gelmiştir. Akıllı telefonlara bağımlılık durumu, 21. yüzyılın dijital hastalıklarından biri olan nomofobi sorununu gündeme getirmiştir. Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinde nomofobi ve algılanan stres düzeylerinin ve bu sorunların yordayıcı faktörlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (N=1030). Araştırma, dahil edilme kriterlerini karşılayan 808 öğrenci ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Nomofobi Anketi ve Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Aralık 2023-Mart 2024 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, basit ve çoklu lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma öncesi etik kurul onayı, kurum izni ve öğrencilerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20.74±2.22 idi. Öğrencilerin %86.9'unun kız, %27.6'sının üçüncü sınıf, %71'inin gelirinin gidere denk ve %61'inin akademik başarısının orta düzeyde olduğu ve %88.4'ünün günlük üç saat ve üzerinde akıllı telefon kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin Nomofobi Anketi ortalama puanı 78.92±25.1 olup %48'i orta düzeyde nomofobi davranışına sahipti. Kız öğrencilerde (β= 0.066), geliri giderden az olanlarda (β=0.069), akademik başarısı iyi olanlarda (β=0.109), günde üç saat ve üzeri akıllı telefon kullananlarda (β=0.176), sosyal medya kullananlarda (β=0.108), akıllı telefondan müzik dinleyenlerde (β=0.083), algılanan stresi yüksek olanlarda (β=0.285) nomofobi davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik Öğrencilerinde Algılanan Stres Ölçeği ortalama puanı 66.20±19.81 idi. Küçük sınıflarda okuyan (β=0.136), geliri giderden az olan (β=0.078), akıllı telefondan video izleyen (β=0.100), internette sörf yapan (β=0.101), nomofobi davranışı gösteren (β=0.260) öğrencilerde algılanan stres düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin çoğunun nomofobi davranışına sahip olduğu ve algılanan stres düzeyinin orta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet, gelir düzeyi, akademik başarı, akıllı telefon kullanım süresi, sosyal medya kullanma, akıllı telefondan müzik dinleme ve algılanan stres nomofobi davranışlarını yordayan faktörler olduğu belirlenmiştir. Sınıf, gelir düzeyi, akıllı telefondan video izleme, internette sörf yapma ve nomofobi düzeyinin algılanan stres düzeyini yordayan faktörler olduğu saptanmıştır. Nomofobi ve algılanan stresi birlikte ele alan önleyici müdahale programlarının planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan stres, hemşirelik öğrencileri, nomofobi

SB-180
Hemşire eğitimcilerin "Tek Sağlık" yaklaşımı hakkındaki bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi

Mücahide Öner[1], Nilay Ercan Şahin[2]
[1]*Bitlis Eren Üniversitesi*
[2]*Hacettepe Üniversitesi*

Amaç: Bu çalışma, Türk hemşire eğitimcilerinin Tek Sağlık yaklaşımı hakkındaki bilgi ve görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, Türkiye'deki çeşitli üniversitelerden toplam 272 hemşire eğitimcisini kapsayan kesitsel tanımlayıcı bir çalışmadır. Hemşire eğitimcilerin e-posta adresleri üniversitelerin web sitelerinden alınmış ve anket formu (Google Forms anket aracı kullanılarak oluşturulmuştur) kendilerine gönderilmiştir. Açık uçlu sorular içerik analizine tabi tutulurken, çoktan seçmeli sorular sayı ve yüzdeler açısından analiz edilmiştir.

Bulgular: Hemşire eğitimcilerin %82'si Tek Sağlık yaklaşımını daha önce hiç duymamış veya bu yaklaşımla karşılaşmamıştır. Hemşire eğitimcilerin yüzde 96'sı Tek Sağlık yaklaşımının hemşirelik eğitiminde yer alması gerektiğini düşünmektedir. Hemşire eğitimciler, hemşireliğin çevre ile ilişkisi, sağlığı önleme ve geliştirme ve toplumla yakın teması nedeniyle tek sağlık yaklaşımına bir disiplin olarak dahil edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları, hemşirelik eğitimcileri arasında Tek Sağlık bilgisinin artırılması gerekliliğinin altını çizmektedir. Hemşire eğitimcilerin çoğunluğunun Tek Sağlık yaklaşımıyla daha önce karşılaşmamış veya bu yaklaşımdan haberdar olmamış olması, farkındalık ve anlayış açısından önemli bir boşluğu vurgulaması açısından özellikle önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Nurse educators, nursing education, One Health

SB-181
İletişim Yeterliliğinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Yönelik Farkındalık Ve Tutumda Etkisinin Belirlenmesi: Kesitsel Bir Çalışma

Özlem Karatana[1], Yelda Özkoçak[2], Mustafa Bostancı[3]
[1]Doğuş Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, İstanbul
[2]Doğuş Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü, İstanbul
[3]Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Sakarya

Amaç: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri hakkında iletişim kurmak ve farkındalık yaratmak, Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündem'ini başarıyla uygulamak için kritik öneme sahiptir. İletişim olmadan, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak neredeyse imkansız görünmektedir. Bu çalışmanın amacı, iletişim yeterliliğinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine yönelik tutumlar ve farkındalık üzerindeki etkisini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma Kasım 2024-Şubat 2025 tarihleri arasında bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 18 yaş ve üzeri 740 gönüllü üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. İletişim Yeterlilik Ölçeği, Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği ve Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 26.0 programı ve AMOS 24.0 programı ile yapılmıştır.

Bulgular: İletişime yönelik eğitim alan üniversite öğrencilerinin, almayanlara göre iletişim yeterliliği, sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum düzeyleri anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). İletişim yeterliliği, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını (β:.811) ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumu (β:.747) anlamlı ve olumlu yönde etkilediği, açıklanan varyans değerlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı için (R2).654, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum için (R2).558 olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündem'ine ulaşmak için toplumun tüm kesimlerinde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığı artırmak ve olumlu tutumlar geliştirmek gerekir. Bu bağlamda üniversiteler ve eğitim kurumları, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin eğitim içeriklerini artırmak için programlar geliştirmelidir. Tüm paydaşların hedefleri bilmesini sağlamak için bilgilendirmek ve eğitmek, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmada iletişimin özüdür.

Anahtar Kelimeler: İletişim Yeterliliği, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Üniversite öğrencileri

SB-182
Halk Sağlığı Hemşirelerinin Temel Yeterliliklerinin Belirlenmesi: Pilot Çalışma

Elif Ateş[1], Zuhal Bahar[2], Nurgül Çiftçi[3]
[1]*İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul*
[2]*İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[3]*Ümraniye İlçe Sağlık Müdürlüğü, Eğitim Birimi, İstanbul*

Amaç: Yeterlilikler, meslekler ve uzmanlar arasında ki iletişimi artırır ve meslekler arası ortaklıkları geliştirir. Halk sağlığı hemşireliği yeterlilikleri, 1930'larda ilk defa halk sağlığı hemşireliğinin hedeflerinin belirlenmesine dayanmaktadır. Quad Council of Public Health Nursing Organizations, Halk sağlığı hemşireliğinin sorunlarını ele alan bir organizasyon olup, 2000 yılında, kısmen bir dizi ulusal halk sağlığı hemşireliği yeterliliği taslağı hazırlamış ve halk sağlığı hemşireliği yeterliliklerini bir çatı altında toplamıştır. Halk sağlığı hemşireliği yeterlilikleri 2003 yılında ilk defa yayınlanmakla birlikte, en güncel yeterlilik listesi 2018 yılında belirlenmiştir. Bu çalışmada güncel yeterlilik listesi temel alınarak, halk sağlığı hemşirelerinin uygulayabildikleri yeterlilikleri belirlemek ve ihtiyaç analizi yaparak, geliştirilmesi gereken yeterlilikler listesini oluşturmak amacıyla yapılmış bir pilot çalışmadır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Çalışmanın örneklemini 41 tane Aile Sağlığı Merkezleri'nde çalışan 131 hemşire oluşturmuştur. Veriler Sosyo-Demogradik Bilgi Formu ve Halk Sağlığı Hemşireliği Temel Yeterlilik Listesi ile, 2023 Aralık ve 2024 Haziran tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Örneklem seçimine gidilmeden amaçlı örnekleme ile seçim yapılmıştır. Çalışmanın verilerinin analizinde SPSS istatistiksel program kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 38±6.19 olup, ASM'lerde çalışma yıl ortalaması 8±5.01'dir. HSH'lerinin temel yeterliliklerini belirlemeye yönelik bu çalışmada, "finansal planlama", "değerlendirme ve yönetim becerileri" alanı yetersiz, "değerlendirme ve analitik beceriler", "politika geliştirme/program planlama becerileri", "uygulama becerilerinin toplum boyutları", "halk sağlığı bilimleri becerileri", "liderlik ve sistem düşüncesi becerileri" kısmı geliştirilmesi gereken alanlar, "iletişim becerileri" ve "kültürel yeterlilik becerileri" kısmı ise yeterli olarak saptandı. Ayrıca yeterlilik alanlarının birbirlerini ile pozitif yönlü anlamlı ilişkilerinin olduğu da belirlendi.

Sonuç: Bu çalışma sonuçları halk sağlığı hemşirelerinin yeterlilikleri konusunda farkındalığın artırılması gerektiğini, eksik ve geliştirilmesi gereken alanlarda ek eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca yeterlilik alanları arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde anlamlı olması, halk sağlığı alanındaki becerilerin birbirini pekiştirdiği ve bir bütün olarak toplum sağlığını iyileştirmek için entegre bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı hemşireliği, yeterlilikler, Quad Council, hemşirelik, yetkinlikler

SB-183
Yoğun Bakımda Çalışan Hemşirelerin Etik Duyarlılıkları ve Saygın Ölüme Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Mesiya Aydın[1], Hava Yıldırım[2], İlknur Aydın Avcı[1]
[1]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Halk Sağlığı Hemşireliği, Samsun, Türkiye*
[2]*Samsun Üniversitesi, Samsun Eğitim Araştırma Hastanesi, Periton Diyalizi Eğitim Hemşireliği Birimi, Samsun, Türkiye*

Amaç: Hastanın gereksinimleri doğrultusunda kesintisiz bakımını sağlayan hemşireler, sıklıkla ölümle ve ölmekte olan hastalarla karşı karşıya kalmakta ve bu zorlu süreçleri yürütmede önemli roller üstlenmektedir. Bununla birlikte yaşamı tehdit eden sağlık sorunlarının, tedavisi ve takibi için geliştirilmiş yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşireler, zorlu etik karar alma süreçlerini deneyimlemektedirler. Bu araştırma yoğun bakımda çalışan hemşirelerin etik duyarlılıkları ve saygın ölüme yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma kesitsel ve ilişki arayıcı tiptedir. Araştırma Şubat-Mart 2025 tarihleri arasında Samsun ilinde bulunan üniversiteye bağlı eğitim araştırma hastanesi yoğun bakım birimlerinde çalışan 310 hemşire ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği (min:34, max:170) ve Saygın Ölüme Yönelik Tutum Ölçeği (min:12, max:60) ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul ve kurum izni alınmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan yoğun bakım hemşirelerinin yaş ortalamasının 35.27±8.76 yıl, mesleki deneyim sürelerinin 12.86±8.89, yoğun bakım deneyim sürelerinin 6.40±5.47 olduğu bulunmuştur. Katılımcıların hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği puan ortalaması 150.33 ± 16.03 saygın ölüm ilkelerine ilişkin tutum ölçeği puan ortalaması 46.95±10.10 olarak bulunmuştur. Ölçek puanları arasındaki korelasyon r=0,33 olarak belirlenmiş olup hemşirelik bakımında etik tutum ile saygın ölüm ilkelerine ilişkin tutumları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir korelasyon olduğunu bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonucunda araştırmaya katılan yoğun bakım hemşirelerinin bakım etik duyarlılıklarının ve saygın ölüme yönelik tutumlarının ortalamanın üzerinde olduğu bulunmuştur. Sıklıkla genel durumu ağır ve ölüme yakın olan hastalara bakımın verildiği yoğun bakım ünitelerinde bakımda etik duyarlılıkları yüksek, saygın ölüm ilkelerini benimseyen hemşirelerin görev alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Hemşire, Saygın Ölüm, Tutum, Yoğun bakım

SB-184
Aile Sağlığı Merkezlerinde Çalışan Hemşire ve Ebelerin Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Düzeyleri ile Yapay Zekâ Kaygıları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Çok Merkezli Kesitsel Araştırma

Songül Çağlar, Bersu Adal
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Bolu

Amaç: Yapay zekâ teknolojisinin hemşirelik bakım uygulamalarında kullanımının giderek yaygınlaşması, hemşireler için öğrenilmesi gereken yeni bir alan doğurmuş ve yapay zeka ile ilgili araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Literatürde halk sağlığı hemşireliğinde yapay zekâ kullanımına ilişkin çalışmalarda eksiklik olduğu görülmektedir. Bu çalışmada temel amaç aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşire ve ebelerin yapay zekâ hazır bulunuşluk düzeyleri ile yapay zekâ kaygıları arasındaki ilişkiyi belirlemekti.

Gereç-Yöntem: Kesitsel bir araştırma olarak planlanan çalışmanın verileri 18 Şubat 2025- 24 Şubat 2025 tarihleri arasında Bolu il merkezindeki aile sağlığı merkezlerinde araştırmacılar tarafından mesai saatleri içerisinde yüz yüze olarak toplandı. Çalışma kapsamında örneklem seçimine gidilmedi ve il merkezindeki toplam 18 aile sağlığı merkezinde çalışan hemşire ve ebelerin tamamına ulaşılması hedeflendi (n=80). Veri toplama öncesi gerekli etik kurul izni ve kurum izni alındı (Protokol NO. 2024/431). Ayrıca uygulama öncesi katılımcılardan yazılı şekilde bilgilendirilmiş onamları alındı. Katılımcılardan sosyo-demografik özelliklerini değerlendirmeye yönelik veri toplama formu, yapay zekâ kaygı ölçeği ve Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeğini doldurmaları istendi. Veriler JAMOVİ İstatistik programında analiz edildi. İstatistik anlamlılık değeri olarak 0.05 alındı. Yapay zekâ kaygı ölçeğinin Chronbach alfa iç tutarlılık değeri 0.94, Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeğinin Chronbach alfa 0.96 belirlenerek, ölçeklerin yüksek güvenilirlik sağladığı görüldü.

Bulgular: Araştırma Aile sağlığı merkezlerinde çalışan toplam 77 hemşire ve ebe ile gerçekleştirildi. Katılımcıların yaş ortalaması 38.2±7.76 ve aile sağlığı merkezi çalışma yılı ortalama 9.37±5.88'dir. Katılımcıların %96.1'i kadın (n=74) %3.9'u erkektir (n=3). Katılımcıların tamamı işlerini yürütürken daha önce yapay zeka uygulaması kullanmamıştır. Katılımcıların yapay zekâ kaygı ölçeği ortalama puanları 79.66±28.13 (min.=21 max.=147), tıbbi yapay zeka ölçeği hazır bulunuşluk ortalama puanları 68.93±15.40 (min.=24 max.=101)'dir. Yapay Zeka Kaygı puanları ile Tıbbi Yapay Zeka Ölçeği Hazırbulunuş puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır, $p>0.05$. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yapay zeka kaygı ve tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluk düzeyleri değişmemektedir, $p>0.05$. Eğitim durumuna göre yapay zeka kaygı puanları değişmemekle birlikte, tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluk düzeyleri anlamlı şekilde değişmektedir, $F=4.1889$, $p=0.009$. Lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların ortalama tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluk düzeyleri diğerlerinden daha yüksektir. Katılımcıların yaşları ve aile sağlığı merkezlerindeki çalışma yılları ile yapay zeka kaygı puanları ve tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluk düzeyleri arasında bir ilişki yoktur, $p>0.05$.

Sonuç: Katılımcıların yapay zeka kaygı düzeyleri ve tıbbi yapay zeka hazırbulunuşlukları orta seviyededir. Yapay zeka kaygı seviyeleri ile tıbbi yapay zeka hazırbulunuşlukları arasında bir ilişki yoktur. Yak, aile sağlığı merkezinde çalışma ve cinsiyet yapay zeka kaygı seviyesi ile tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluğu açısından katılımcılarda bir farklılık oluşturmazken, lisansüstü mezuniyetin katılımcıların tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluğunu olumlu etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Halk sağlığı hemşireliği, Yapay zeka

SB-185
Evaluation of the Attitudes toward Practice and Artificial Intelligence Anxiety of Nursing Students Received Online Education during the Pandemic

Dilay Açıl[1], Aylin Güdük[2], Aleyna Coşkun[3], Açelya Aydın[4]
[1]*Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Sciences, Department of Public Health Nursing, Manisa Halk Sağlığı Hemşireliği AD.,Manisa*
[2]*Umrantip Centre Hair Transplantation Unit Istanbul*
[3]*Egepol Hospital/Adult Intensive Care Unit Izmir*
[4]*No institution*

Objective: The increasingly widespread use of artificial intelligence (AI) technologies in nursing practices has created a new area that must be learned. The aim of this study was to evaluate the attitudes toward practice and artificial intelligence anxiety of nursing students received online education during the pandemic.

Materials-Methods: This descriptive, cross-sectional study was carried out between January 2023 and May 2024 with 384 nursing students in Türkiye. The data were obtained via the sociodemographic form, Nursing Students' Attitudes toward Clinical Practices Scale and Artificial Intelligence Anxiety Scale. For the analysis of the research data, descriptive statistics, t tests, correlations and regression analyses were used.

Results: A total of 78% of the participants were female, and 71.7% had received online education for one year. The mean total score of the Nursing Students' Attitudes toward Clinical Practices Scale was 101.35±17.44, and the mean total score of the AI Anxiety Scale was 43.95±13.2. The total point correlation coefficient between the scales was calculated as $r=0.065$, $p<0.05$. Thus, a correlation was determined between concerns about AI and attitudes toward the clinical practices of the students. According to the regression analysis results, AI anxiety explained 4% of the attitudes toward clinical practices subscale scores. The model established with the subscales of attitudes toward clinical practices and AI anxiety accepted as the dependent variables was found to be statistically significant ($p<0.01$).

Conclusion: In conclusion, ensuring the continuity of care in the prevention and promotion of public health is important to ensure that practices are qualified and to adapt technological developments to the nursing care provided. The results obtained in this study demonstrated the need to develop attitudes toward the practices of nursing students and that keeping abreast of technological developments with online education is not ignored in addition to areas of skill-based professional training, and education must be supported with innovative methods.

Keywords: Nursing, artificial intelligence anxiety, attitudes toward practice, health promotion

SB-186
Geleneksel ve Yapay Zeka Destekli Yoganın Yaşam Kalitesine ve Mental İyi Oluşa Etkisinin Karşılaştırılması: Randomize Kontrollü Çalışma

Gözde Özsezer[1], Gülengül Mermer[2]
[1]*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Çanakkale*
[2]*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*

Amaç: Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde geleneksel ve yapay zeka (YZ) destekli yoganın yaşam kalitesine ve mental iyi oluşa etkisinin randomize kontrollü bir şekilde karşılaştırılmasıdır.

Gereç-Yöntem: Araştırma, geleneksel yoga ve YZ destekli yoga uygulaması olarak iki girişim ve ön test-son test kontrol gruplu tek kör randomize kontrollü bir izlem çalışmasıdır (Clinical Trials Number: NCT06186635). Ayrıca YZ destekli yoga grubunda doğru duruş tahmini yapmak için makine öğrenmesi ve derin öğrenme modelleri kullanıldığından deneysel bir tasarım oluşturuldu. Araştırmanın evrenini, 2023-2024 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik (n=460), Ebelik (n=310) ve Acil Yardım ve Afet Yönetimi (n=110) Bölümlerinde öğrenim gören yaklaşık 880 öğrenci oluşturdu. Araştırmaya katılmaya gönüllü ve dahil edilme kriterlerine uyan 69 öğrenci geleneksel yoga (n=23), YZ destekli yoga (n=23) ve kontrol grubuna (n=23) randomize olarak atandı. 4 öğrenci araştırmadan ayrıldı. Araştırma geleneksel yoga (n=21), YZ destekli yoga (n=21) ve kontrol grubu (n=23) olmak üzere 65 öğrenci ile tamamlandı. Araştırmanın sonunda 65 örneklem sayısı için yapılan posthoc güç analizine göre %95 güven aralığında %99 güç ile örneklem sayısının yeterli olduğu bulundu (etki büyüklüğü: 0,5). Üç grubun verileri ön test, izlem ve son test olmak üzere Tanıtıcı Bilgiler Formu, Çok boyutlu Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÇBYKÖ) ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİOÖ) ile toplandı. YZ destekli yoga uygulaması sırasında öğrencilere görüntülerden anahtar nokta koordinatlarını kullanarak gerçek zamanlı doğru duruş geri bildirimi veren Mediapipe kullanıldı. İki ayrı girişim grubuna geleneksel ve YZ destekli yoga uygulaması 12 hafta boyunca haftada 2 defa her seans 1 saat, haftada ortalama 2 saat olmak üzere uygulandı. Veri analizi Python 3.0 ve IBM SPSS 25.0 programları ile tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi, Kruskal Wallis, tekrarlı ölçümlerde iki yönlü ANOVA testi, Bonferroni testi ile yapıldı. Etki büyüklükleri- Cohen d ve eta-kare (η2) ile %95 güven aralığında değerlendirildi. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edildi. Araştırmanın yürütülmesi için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Etik Kurulu'ndan (Sayı: E-84026528-050.01.04-2300301759) izin alındı.

Bulgular: Geleneksel yoga grubunun ÇBYKÖ toplam puanı, kontrol grubuna göre anlamlı şekilde yüksek bulundu ($p<0.05$). YZ destekli yoga grubunda, kontrol grubuna göre ÇBYKÖ puanlarında anlamlı artış görüldü ($p<0.05$). Ancak, geleneksel yoga grubu ile YZ destekli yoga grubu arasında anlamlı fark bulunmadı. Grup-zaman etkileşimleri, yaşam kalitesinde gözlenen artışların müdahaleye bağlı olduğunu doğruladı. Geleneksel yoga ve YZ destekli yoga gruplarındaki öğrencilerin WEMİOÖ toplam puanları, kontrol grubuna göre anlamlı şekilde artış gösterdi ($p<0.05$). Mental iyi oluş üzerinde zaman etkisi gözlendi, ancak grup ve zamanın etkileşim etkisi anlamlı bulunmadı. Yoga duruşlarının doğru şekilde gerçekleştirilmesinde, derin öğrenme (CNN) ve makine öğrenimi (SVM) algoritmaları en yüksek başarıyı gösterdi. Özellikle CNN, yüksek doğruluk oranları ile öne çıkmıştır (%90 üzeri doğruluk).

Sonuç: Geleneksel yoga, özellikle fiziksel ve ruhsal sağlıkta anlamlı iyileşmeler sunarken, YZ destekli yoga, kişiselleştirilmiş rehberlik ve doğru duruş tahmini ile uzun vadeli faydalar sağlamıştır. Her iki uygulama yaşam kalitesini ve mental iyi oluşu artırırken, gruplar arasında mental iyi oluş açısından anlamlı bir fark gözlenmemiştir. YZ destekli yoga uygulamalarında kullanılan algoritmalar (özellikle CNN), doğru duruş tahmininde yüksek başarı oranlarına ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: yoga, yaşam kalitesi, mental sağlık, yapay zeka, randomize kontrollü çalışma

SB-187
Diyabetin öz-yönetiminde yapay zeka sohbet robotlarının geçerliliği ve güvenilirliği

Feyza Dereli, Jülide Gülizar Gülizar Yıldırım
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

Amaç: Bu çalışmanın amacı, diyabet öz-yönetiminde sıkça sorulan sorulara chatbotlar tarafından oluşturulan yanıtların geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirmek ve karşılaştırmaktır.

Gereç-Yöntem: Veriler, her biri diabetes mellitus öz-yönetim parametreleriyle uyumlu beş soru ile elde edilmiştir; diabetes mellitus hakkında bilgi/tanı, tedavide işbirliği, semptomların tanınması ve yönetimi ve baş etme). Her bir soru altı yapay zeka sohbet robotuna (ChatGPT, Copilot, Google Gemini, HuggingChat, Llama ai 3.1 ve Claude 3.5 sonnet) yöneltilmiştir. Maddelerin geçerliliği/kullanışlılığı ve güvenilirliği iki uzman tarafından Global Kalite Puanı kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler, güvenilirlik analizi için değerlendiriciler arası kappa kullanılarak incelenirken, geçerlilik bağımsız örneklerde t-testi ve Cronbach alfa, sınıf içi korelasyon katsayıları kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Altı sohbet robotunun yanıtları tüm sorular üzerinden değerlendirilmiştir. Altı chatbot, semptom tanıma (geçerlilik/faydalılık α=0.944, ICC=0.894; güvenilirlik α=0.862, ICC=0.757) ve başa çıkma (geçerlilik/faydalılık α=0.934, ICC=0.877; güvenilirlik α=1.00, ICC=1.00) için yüksek geçerlilik/faydalılık ve güvenilirlik göstermiş ve uzmanlar arası uyum iyi düzeydedir ($p<0.05$). Spesifik olarak, ChatGPT için puanlayıcıların ortalama puanları geçerlilik/faydalılık için 4,90±0,22 ve güvenilirlik için 4,70±0,45'tir. Google Gemini'nin geçerlilik/faydalılık ve güvenilirliği için puanlayıcıların ortalama puanı 4.40±0.89'dur. Değerlendiriciler arası karşılaştırmalarda ChatGPT'nin geçerliliği/faydalılığı (α=1.00) ve güvenilirliği (α=0.76) konusunda mükemmel bir uyum olduğu saptanmıştır. ChatGPT için yapılan kappa analizi sonuçlarına göre, geçerlilik/faydalılık açısından mükemmel bir uyum (K=1, $p<0.01$), güvenilirlik için ise sadece zayıf bir uyum (K=0.545 $p>0.05$) saptanmıştır. Buna karşılık, Google Gemini hem geçerlilik/faydalılık hem de güvenilirlik açısından mükemmel bir değerlendiriciler arası uyum göstermiştir (K=1.000 p=0,002).

Sonuç: Tüm sohbet robotları semptomları tanıma ve başa çıkma konusunda faydalı ve güvenilir bulunmuştur. ChatGPT ve Google Gemini, diğer chatbotlara kıyasla diyabet öz yönetimi için daha üstün bilgiler sağlamıştır. Bununla birlikte, teknolojik ve sağlık alanındaki hızlı gelişmeler nedeniyle, chatbotlar içerik, bilgi doğruluğu, güvenilirlik, kullanışlılık ve etik yönlerden daha fazla alanda uzman kişiler tarafından değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Diabetes Mellitus, hasta bakımı, yapay zeka, chatbot

SB-188
Hemşirelik Öğrencilerinin 'Bağışıklama' Konusunda Sağlık Materyali Geliştirmede ChatGPT Kullanımı; Randomize Kontrollü Çalışma

Dilay Necipoğlu, Kemal Elyeli
Yakın Doğu Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Kıbrıs

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin bağışıklama konusunda sağlık materyali geliştirmelerinde bir yapay zeka programı olan ChatGPT kullanımının uygun, doğru ve yapısal özellikleri olan materyal geliştirmeye etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, randomize kontrollü çalışma tipinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini N=156 hemşirelik son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Fakat çalışmaya katılmayan 16 öğrenci çalışma dışı bırakılmıştır. Öğrenciler 'Tanıtıcı Veri Formu'nu ve 'Aydınlatılmış onam' formunu doldurmuşlardır. Ardından araştırmacılar dışında bir öğretim görevlisi, basit randomizasyon tekniği (randomizer.org web sitesi) kullanılarak, öğrencilerin gruplara atamasını tamamlamış ve araştırmacılardan birine (DN) kapalı zarf yöntemi ile iletmiştir. Girişim grubu=63, kontrol grubu n=77 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Öğrencilerin aldığı bir ders kapsamında 'bağışıklama' konusu geleneksel anlatım yoluyla sınıfa teorik ders olarak anlatılmıştır. Öğrencilere anlatılan konu ile ilgili eğitim materyali tasarlanmaları görevi verilmiştir. Araştırmacılardan biri (DN), girişim grubuna ataması yapılan öğrenci grubu ile randevulaşılarak toplantı ayarlanıp ChatGPT kullanımı için 1 saatlik danışmanlık verilmiştir. Öğrencilere 'hemşirelik, sağlık materyali ve bağışıklama' olarak 3 anahtar kelime kullanarak ChatGPT'de araştırma yapmaları istenilmiştir. Belirlenen tarihte ve saatte, girişim ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerle sınıf ortamında toplanıp, tasarladıkları sağlık materyallerini sırayla sınıf ortamında tanıtmışlardır. Sağlık materyallerini, sınıfta bulunan araştırmacı (KE) veri toplama formları ('Görsel Tasarım İlke ve Öğelerinin Değerlendirme Formu' ve 'Küresel Kalite Ölçeği') ile değerlendirmiştir. Araştırma Kasım 2024 - Şubat 2025 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veriler SPSS 25.0 paket programında değerlendirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul izni, kurum izni, ölçek izni ve katılımcılardan onamlar yazılı olarak alınmıştır.

Bulgular: Katılımcı öğrencilerin %50'si kadın cinsiyet grubundadır. Öğrencilerin %80'i Türkiye, %20'si KKTC uyrukludur. Öğrencilerin tümü daha önce yapay zeka programı kullanarak sağlık materyali hazırlamadıklarını ifade etmiştir. Girişim ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin sosyo-demografik verileri (cinsiyet, yaş, uyruk, akademik ortalama, daha önce yapay zeka programı kullanma durumları) arasında istatistiksel anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Girişim ve kontrol grubunda bulunan öğrenciler sosyo-demografik veriler açısında homojen dağılım göstermektedir. Uygulama sonrası ölçülen 'Görsel Tasarım İlke ve Öğelerinin Değerlendirme Formu'nda girişim grubu (51,0±4,19) ile kontrol grubu (42,36±8,42) puan ortalamaları arasında istatistiksel fark bulunmuştur ($t= -7,415$; $p =0,000$). Ayrıca yine uygulama sonrası ölçülen 'Küresel Kalite Ölçeği'nden girişim grubu (4,77±0,41) ile kontrol grubu (3,81±1,03) puan ortalamaları arasında istatistiksel fark bulunmuştur ($t= -6,905$; $p =0,000$).

Sonuç: Bu çalışmada, G*power 3.1 programıyla çalışmanın gücünü belirlemek için post-hoc hesaplaması gerçekleştirilmiştir. %5 tip1 hata payı, 0,7 etki büyüklüğü ile çalışmanın gücü %98 olarak belirlenmiştir. Araştırmada, kullanılan yapay zeka programı olan ChatGPT'nin, öğrencilerin sağlık materyali geliştirmesine etkisi olduğu saptanmıştır. Yapay zeka programlarının öğrencilere tanıtılması ve eğitime kontrollü şekilde entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, halk sağlığı hemşireliği, sağlık eğitimi

SB-189
Okul Çağı Döneminde Sanal Gerçeklik Destekli Kardiyovasküler Sağlık Davranışlarını Geliştirme

Özge Sürel[1], Aslıhan Öztürk Eyimaya[2]
[1]*Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara*
[2]*Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara*

Okul çağı döneminde çocuklar fiziksel, duygusal, ruhsal ve sosyal yönden büyüme ve gelişme süreci içindedirler. Bu dönem sağlıklı davranışların kazandırılması için önemlidir. Bu nedenle kardiyovasküler hastalık (KVH) risklerini azaltmak için olabildiğince erken sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını kazandırmaya ihtiyaç vardır. Bu dönemde kazandırılan olumlu sağlık davranışları, gelecekte kardiyovasküler hastalık yükünü azaltmak için kritik öneme sahiptir. KVH'lar küresel çapta başlıca ölüm nedenleri arasında yer aldığı için toplum sağlığı açısından büyük öneme sahiptir. Çocukluk dönemi KVH risk faktörleri, yetişkin dönem KVH'ları ile ilişkilidir. Sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite ve sigaradan kaçınma gibi sağlıklı yaşam biçimi davranışları çocukluk döneminde aterosklerozu önlemek için kabul gören davranışlardır. Sağlıklı beslenme, yeterli fiziksel aktivite, sigara kullanmama, yeterli benlik saygısı ve stresi önleme stratejileri okul çağı döneminde kazandırılabilir davranışlardır. Okul temelli yaklaşımlar bu davranışlar konusunda farkındalık oluşturmak için önemli fırsatlar sunar. Ayrıca tüm çocukların ideal kardiyovasküler sağlığının desteklenmesi ve şu anda kardiyovasküler sistem sağlık sorunlarına sahip olanların iyileştirilmesi için de okul temelli yaklaşımlar önemlidir. Okul çağı döneminde kardiyovasküler sağlığı geliştirme girişimleri çocukların bu konu ile ilgili farkındalıklarının artmasına katkı sağlayacaktır. Sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırmak kardiyovasküler sağlıklarını destekleyecektir. Sanal gerçeklik gerçek dünya ve sanal dünya arasında etkileşim kurarak insan duyularına hitap eden çoklu ortam teknolojisidir. Kullanıcının kendisini sanal ortamda gerçek bir dünya ile çevrili hissettiği ve gerçek bir deneyim yaşadığı, görüntü ve seslerin etkileyici bir şekilde sunulduğu ileri teknoloji cihazlar kullanılarak sağlanmaktadır. Öğrenciler sanal gerçeklik sayesinde gerçek hayata benzer bir ortamda öğrenme deneyimi yaşamakta ve dikkatlerini daha yoğun bir şekilde derse odaklayabilmektedir. Sanal gerçeklik, tüm duyulara hitap ettiği için öğrenme süreci daha etkin hale gelmektedir. Öğrencilerin bilgileri öğrenme süreci bu sayede kolay ve kalıcı olmaktadır. Eğitim sistemindeki yenilikler geleneksel yöntemin dışında yeni süreçlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Teknolojik gelişmeler sayesinde eğitimde daha etkin araçların kullanımı başlamıştır. Sanal gerçeklik, oyunlaştırma ve üç boyutlu ortamlar sunarak etkileşimli öğrenme deneyimini arttırmaktadır. Bilgilerin akılda kalıcılığını ve kavranmasını sağlamaktadır. Öğrenciler sanal gerçeklik ile grup etkinliklerine katılarak iş birliği yapma ve sosyal beceri kazanma şansı da bulabilmektedirler. Sanal gerçekliğin sağladığı bu etkileşimli ortam, öğrencilerin soyut ve karmaşık bilimsel kavramları anlamalarını kolaylaştırırken aynı zamanda öğrenme motivasyonlarını da artırmaktadır. Sanal gerçekliğin kardiyovasküler sağlık davranışları üzerine faydaları çeşitli boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, beslenme konusunda yapılan etkileşimli sanal gerçeklik simülasyonları sağlıklı yeme alışkanlıklarını öğrenme ve uygulama konusunda yardımcı olmaktadır. Sigara bırakmaya yönelik yapılan sanal gerçeklik ortamlarında sigara bırakma ve istek azaltma sürecine katkı sağlamaktadır. Fiziksel aktiviteyi teşvik etmede kullanılan sanal gerçeklik oyunları egzersiz yapmayı eğlenceli hale getirerek hareketsiz yaşam tarzını azaltmaktadır. Ayrıca literatür sanal gerçeklik destekli simülasyonlar ile öğrencilerin insan kalbini keşfetme, hastalıkların ilerleyişini, risk faktörlerini ve hastalıkları önleme stratejilerini daha iyi anladıklarını vurgulamaktadır. Bu derleme çalışmasında, sanal gerçeklik uygulamalarının okul çağı döneminde sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırmada eğitim aracı olarak kullanılabilirliğine ve çocuklarda kardiyovasküler sağlığa yönelik farkındalık oluşturmadaki önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, kardiyovasküler sağlık, okul çağı dönemi, sanal gerçeklik

SB-190
Omaha Sistemi Kullanılarak Hemşirelik Problemlerinin Belirlenmesi, Girişimin Planlanması ve Sonuçların Değerlendirilmesinde ChatGPT Güvenilir mi?

Aysun Ardıç, Merve Altıner Yaş, Makbule Şenel, Nur Sena Kayacan, Yasemin Adıgüzel Yaşar, Melek Nihal Esin
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş-Amaç: Yapay zeka uygulamaları hemşireler için hemşirelik süreci ve hasta bakımı konusunda önemli bir eğitici ve rehber olabilir. Yapılan araştırmalar hemşirelerin dokümantasyona harcadığı zamanın çok yüksek olabildiği ve hemşirelerin tanılama yaparken hatalar yapabildiğini bulmuştur. Hemşirelik bakım planı oluşturmada yapay zekanın kullanımı, hemşirelerin dokümantasyona harcadıkları zamanı önemli ölçüde azaltarak, klinik karar vermeyi destekler ve bakımın kalitesi artabilir. Bu araştırmanın amacı bir yapay zeka aracı olan Generative Pre-training Transformer (ChatGPT)'nin Omaha Sistemi kullanarak hemşirelik bakım planları oluşturmada geçerliğini ve etkinliğini değerlendirmektir.

Method: Araştırma Tanımlayıcı tasarım tipinde, 2024 Ocak-Eylül ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde halk sağlığı hemşireliği dersi uygulama ödevinden 90 puan ve üzeri alan 36 öğrencinin vaka ödevi oluşturmuştur. Veriler Tanımlayıcı Bilgi Formu ve Omaha Sistemi Problem Sınıflama Listesi, Girişim Şeması ve Problem Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğrenci vaka özetleri araştırmacılar tarafından ChatGPT-4o'a girilerek yapay zeka uygulamasından Omaha Sistemi'ni kullanarak problem tanılaması, girişim öncesi probleme ait bilgi davranış durum değerlendirmesi yapması ve girişimleri planlaması istenmiş ve ChatGPT-4o'ın yanıtları ile öğrenci bakım planları karşılaştırılmıştır. Araştırma verileri tanımlayıcı (frekans, yüzde) istatistik testler kullanılarak, Statistical Package for Social Science for IBM 30.0 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma öncesinde İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (07.05.2024 tarih 2024/209 sayı) etik kurul onayı ve Istanbul Universitesi-Cerrahpasa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Araştırma Komisyonundan (15.04.2024 tarih ve 2024/4 sayı) kurum izni alınmıştır. Öğrenci ödevleri ChatGPT-4o programına girilirken kişi isimleri gizlenerek giriş yapılmıştır.

Bulgular: ChatGPT-4o, Omaha Sistemi bileşenlerini kullanarak 3204 kod ve kavram ile bakım planları oluşturdu. Kodların ve kavramların %18,22'sinin (n=584) her iki bakım planında da mevcut olduğu ve aynı olduğu, %18'inin (n=577) öğrencilerin bakım planlarında mevcut olduğu ancak ChatGPT-4o'nun bakım planlarında mevcut olmadığı bulundu. 3204 kod ve kavramdan %28,05'i (n=899) yalnızca ChatGPT-4o'nun bakım planlarında mevcuttu ve vaka ile tutarlıydı ve %35,73'ü (n=1145) yalnızca ChatGPT-4o'nun bakım planlarında mevcuttu ancak vaka ile tutarsızdı.

Sonuç: Bu çalışma, ChatGPT-4o'nun tüm yanıtları Omaha Sistemi kodları ve kavramları kullanarak ürettiğini buldu. Ancak, bazı yanıtlar öğrencilerin bakım planlarıyla karşılaştırıldığında farklılık gösterdi. Yapay zeka, hemşirelerin bakım planları geliştirmesine destek olabilir ve belirli bir düzeyde rehberlik sağlayabilir. Ancak, yanıtlarının tamamen güvenilir olmadığını kabul etmek önemlidir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Hemşirelik Eğitimi, Hemşirelik Bakımı, Omaha Sistem, Yapay zeka

SB-191
Hemşirelerin Çevre Bilinci ve İklim Anksiyeteleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Rabia Türkmen Bayar[1], Dilay Açıl[2]
[1]Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik YL./Halk Sağlığı Hemşireliği Pr., Manisa
[2]Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği AD.,Manisa

Amaç: İklim değişikliğinin gelecekteki ön görülemez etkileri kaygı ve korku duygularını tetiklemektedir. Toplumun sağlığı koruma ve geliştirme faaliyetlerini sürdüren hemşirelerin çevre sağlığına yönelik algıları ve çabalarının, toplumun iklim değişikliğine ve çevresel maruziyetlere yönelik bilinçlendirilmesinde ve alınacak önlemlerde önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı hemşirelerin çevre bilinci ve iklim anksiyeteleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde çalışmadır. Çalışma Ağustos- Kasım 2024 tarihleri arasında bir devlet hastanesinde çalışan, dahil edilme kriterlerine uyan 302 hemşire ile yürütülmüştür. Sosyodemografik Form, Hemşirelik Çevre Bilinci Ölçeği ve İklim Anksiyetesi Ölçeği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Veriler bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans ve pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %85,1'i kadın, %74,5'i evli olup; %88,7'si çevre konusunda eğitim almamıştır. Çevre Bilinci-Hemşirelik Farkındalık Ölçeği sağlıkla ilişkisi alt boyutunda, 40 yaş üzeri hemşirelerin puan ortalamalarının yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Kadın ve çevre eğitimi alan hemşirelerin Çevre Bilinci – Hemşirelerin Mesleki Ekolojik Davranış Ölçeği davranış alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Çevre eğitimi alan hemşirelerin Çevre Bilinci- Hemşirelerin Mesleki Ekolojik Davranış Ölçeği davranış alt boyutu puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği ile Çevre Bilinci ölçeği davranış ve zorluk alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r =0,23$, $p<0.01$; $r= 0,149$, $p<0.05$; $r= 0,194$ $p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelerin çevre bilinci ve iklim anksiyetesi arasındaki ilişkinin düşük düzeyde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Kadın ve 40 yaş üstündeki hemşirelerin iklim değişikliği anksiyetesinin yüksek olduğu; meslekte çalışma yıllarının artmasıyla çevre duyarlılıklarının da arttığı belirlenmiştir. Hemşirelerin mesleki ekolojik davranışları yerine getirirken bu davranışların sonuçlarının iklim değişikliğini de etkilediğinin farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Evrensel boyutta ekolojik farkındalığın gelişmemiş olması nedeniyle bir tehdite dönüşen iklim değişikliğinin fiziksel ve ruhsal olumsuz etkileriyle karşılaşacak olan hemşirelerin ve adaylarının bu duruma hazırlıklı olması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Çevre Bilinci, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği Anksiyetesi

SB-192
Kadınlarda Dini Tutumun Genital Hijyen Davranışlarına Etkisi

Özlem Karatana, Ceren Sultan Ölker
Doğuş Üniversitesi, Hemşirelik, İstanbul

Giriş: Dini ve kültürel uygulamaların sağlık sonuçları üzerinde faydalı etkileri olduğu bildirilmektedir. Bununla birlikte, kadınların genital hijyen davranışları üzerinde zararlı sonuçları olabilir. Bu çalışma, kadınların dini tutumları ile genital hijyen davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma Temmuz- Eylül 2024 tarihleri arasında Türkiye'deki bir hastanenin kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran 759 kadın katılımcıyla yürütülmüştür. Dini Tutum Ölçeği ve Genital Hijyen Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 26.0 programı ve PROCESS macro programı ile yapılmıştır.

Bulgu: Genital hijyen davranışı üzerinde dini tutum (b=,759; p=,000) ve vajinal enfeksiyon geçirme (b=,811; p=000) durumlarının pozitif etkileşimsel etkinin (b=,183; p=,000) negatif ve açıklanan varyans değerinin (R2),428 olduğu belirlendi. Vajinal enfeksiyon geçirenlerde (b=,576; p,000) geçirmeyenlere göre (b:,396; p,000) dini tutumun genital hijyen davranışını daha yüksek düzeyde olumlu yönde etkilediği görüldü. Dini tutumun kadınların genel hijyeni önemli ölçüde etkilemediği, genital hijyen, menstrüel hijyenin ve anormal bulgu farkındalığı davranışlarını önemli ölçüde olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Sonuç: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının 'Amaç 3: Sağlık ve Yaşam Kalitesi 'ne ulaşmak için kadın sağlığının ele alınması, korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Genital hijyen, kadınların ve genç kızların sağlıklarının güçlendirilmesi için kritik öneme sahiptir. Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda, dinin genital hijyen davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu ve dini inancın kadın sağlığının geliştirilmesi ve teşvik edilmesine entegre edilmesi için mümkün olan tüm çabaların gösterilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Bu çalışma ile halk sağlığı hemşirelerine farklı bir bakış açısı kazandırabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın sağlığı, genital hijyen davranışı, dini tutum

SB-193
Kültürel bakış açısıyla kadınlarda ağrının ifade edilmesi

Damla Er[1], Betül Aktaş[2]
[1]*İzmir Şehir Hastanesi*
[2]*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Ağrı fizyolojik, psikolojik ve sosyal farklı bileşenler arasındaki çok boyutlu dinamik etkileşimleri içerdiği için kişisel bir deneyimdir. Bireylerin ağrı deneyimi, sağlığı etkileyen toplum ve çevresel bağlamlarla örtüşmektedir. Ağrının etkin yönetilmesinde, ağrıya anlam vermede ve ifade edilmesinde bireylerin kültürel sağlık inançları, kültürel yapıları ve sağlık davranış biçimleri rol oynamaktadır. Kültürel bakış açısıyla ağrının anlamdırılmasında toplumsal cinsiyet rollerindeki farklılıklar dikkat çekmektedir. Kadınların yaşam döngüsündeki menstrüasyon, doğum gibi kadın bedeninin mümkün kıldığı biyolojik özelliklerden dolayı çok yönlü ve bütünsel bakış açısıyla ağrının değerlendirilmesi gerekmektedir. Etnisite farklılığı olan kadınlarda ağrı bildirim davranışlarını ve inançlarını değerlendirmek, bildirimi açıklığa kavuşturmak ve ağrı eşitsizliklerine katkıda bulunan mekanizmaları ortadan kaldırmak için hayati önem taşımaktadır. Bu araştırmada kültürel bakış açısıyla kadınlarda ağrının ifade edilmesine ilişkin deyimleri hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışmada nitel tasarımda fenomolojik yaklaşım benimsenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi kullanılmış ve veri doygunluğu ilkesi ile 20 kadın (18-49 yaş aralığında, doğum yağmış) örneklemi oluşturmuştur. Veriler pilot testli görüşme kılavuzu kullanılarak yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veri analizinin tutarlılığı açısından katılımcı teyidi alınmış ve tematik analiz uygulanmıştır. Tüm çalışma sürecinde Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research (COREQ) rehberinden yararlanılmıştır. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce bir Devlet Üniversitesinin Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'ndan kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Çalışma grubunda yer alan kadınların altı tanesi yabancı ülkeden (Özbekistan, Türkmenistan, Suriye, Ukrayna) 14 tanesi Türkiye'nin farklı coğrafik bölgelerinden İzmir'e göçle gelmiştir. Kadınlarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda, kültürel ağrı, ağrı deneyimleri, ağrı ile baş etme stratejileri ve yaşam dinamiklerinde ağrı yükü olmak üzere dört ana tema belirlenmiştir. Kültürel ağrı teması: spiritüel anlam, metafor ve geleneksel olarak ağrıyı tanımlayan ifadelerden oluşan üç alt temadan oluşmuştur. Ağrı deneyimleri temasında: ruhsal güç, fiziksel reaksiyonlar, ağrının şiddeti ve ağrının kaynaklandığı bölge olmak üzere dört alt tema belirlenmiştir. Ağrı ile baş etme stratejileri teması altında, baş etme stratejileri ve destek mekanizmaları, ağrının etkinliğini azaltmak amaçlı geleneksel yöntemler ve ağrıya dayanılmadığında analjezik kullanma olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. Yaşam dinamiklerinde ağrı yükü teması: sosyal tabular, duygusal etkiler, fiziksel kısıtlılıklar ve fiziksel tepkiler olmak üzere dört alt tema etrafında şekillenmiştir.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda kültürel perspektiflerin ağrı deneyimleri üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Çalışmada farklı kültürel geçmişlere sahip kadınlar, ağrı deneyimlerini hem fiziksel hem psikolojik kavramlarla ifade etmişlerdir. Kadınların çoğunluğu doğum ağrısını dayanılmaz ağrı olarak ifade etseler de bu ağrının sonucunda bir çocuk dünyaya getirdikleri için katlanılabilecek bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Kadınların büyük çoğunluğu ağrının kaynaklandığı bölgeye göre gizlenebileceğini ifade etmişlerdir. Çalışmadaki bazı kadınlar güçlü görünmek adına ağrılarını paylaşmaktan kaçınırken, kimi kadınlar için ise sosyal çevre ve aile desteği ağrıyla baş etmede ruhsal olarak besleyici bir rol olarak görülmektedir. Bütünsel ve kültürel hemşirelik yaklaşımları ağrı yönetimi sonuçlarını iyileştirebilir ve kültürel uyarlanmış müdahalelerin etkinliğini arttırabilir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Sözcükler: Ağrı, Hemşire, Kadın, Kültür

SB-194
Hikaye Teorisine Dayalı Geliştirilen Semptom Yönetim Programının Postmenopozal Kadınlarda Vazomotor Belirtiler ve Uyku Kalitesine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması

Emel Güven, Birsen Altay
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun

Giriş-Amaç: Klimakteriyum, kadınların üreme yeteneğinin azalmasından sonlanmasına kadar geçen yaşam dönemidir ve 40-65 yaş aralığında görülmektedir. Bu dönemde kadınların yaşadığı en belirgin durum menstruasyonun tamamen sonlanması ile karakterize olan menopoz sürecidir. Postmenopozal dönemde en sık yaşanan sorunlardan birisi olan vazomotor belirtiler kadınların yaklaşık %75-85'inde görülmektedir. Vazomotor belirtiler özellikle menopoz sonrası ilk 2 yılda oldukça etkili olmakla birlikte genellikle menopoz sonrası 5 yıl içerisinde vücudun hormonal değişikliğe adaptasyonu ile sona ermektedir. Vazomotor belirtiler nedeniyle postmenopozal kadınların uyku kalitesi de olumsuz etkilenmektedir. Araştırmanın amacı, Hikaye Teorisine Dayalı Geliştirilen Semptom Yönetim Programının postmenopozal kadınlarda vazomotor belirtiler ve uyku kalitesine etkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Bu araştırmanın türü karma yöntem olup, ileri düzey karma yöntem desenlerinden müdahale deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda, randomize tek kör ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma, nitel boyutunda ise tanımlayıcı fenomenolojik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini beş Aile Sağlığı Merkezine başvuran ve dahil edilme kriterlerine uyan postmenopozal kadınlar oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grubunda 38 kadın olmak üzere toplam 76 kadın örnekleme dahil edilmiştir. Deney grubundaki kadınlara bireysel olarak online program uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Menopoz Semptomlarını Değerlendirme Ölçeği, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi ve Hikaye Teorisi Temelli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde Bağımsız iki örnek t testi Mann-Whitney U testi, Genelleştirilmiş lineer model, Tukey testi, Robust ANOVA testi, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın 30.04.2021 karar tarihli 2021/363 karar sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Samsun İl Sağlık Müdürlüğü'nden Ömürevleri, Atakum, Mimar Sinan, Çobanlı ve Yenimahalle Aile Sağlığı Merkezlerin kurum izinleri alınmıştır. Menopoz Semptomlarını Değerlendirme Ölçeği ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi kullanımı için yazarlardan izin alınmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara çalışmanın amacı ve kişisel verilerin gizli kalacağı konusunda açıklama yapılarak sözel onam alınmıştır.

Bulgular: Hikaye Teorisine Dayalı Geliştirilen Semptom Yönetim Programı sonrasında deney grubundaki kadınların Menopoz Semptomlarını Değerlendirme Ölçeği alt boyutlar ve toplam puanı, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi toplam puanı kontrol grubuna göre daha düşük bulunmuştur. Araştırmada menopoza ilişkin düşünceler, menopoz döneminde yaşanan semptomlar, menopozda kadınlık algısı, menopozun günlük yaşama etkisi, menopozda başetme ve menopozda beklentiler olmak üzere altı tema belirlenmiştir.

Sonuç: Deney grubundaki postmenopozal kadınlarda Hikaye Teorisine Dayalı Geliştirilen Semptom Yönetim Programının vazomotor belirtileri azalttığı ve uyku kalitesini artırdığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hikaye Teorisi, Postmenopozal kadın, Semptom yönetimi, Uyku kalitesi, Vazomotor belirtiler

SB-195
Hemşirelik Öğrencilerinin Bakış Açısından Kültür, Sağlık ve Kültürel Farklılıklar Arasındaki İlişki: Fotoses Yöntemi

Esin Ateş, Şafak Dağhan, Aslı Kalkım
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Topluma kaliteli bakım ve profesyonel hizmet verebilmek için hemşireler kültür sağlık ilişkisini, kültürel farklılıkları ve benzerlikleri bilmeli ve duyarlı davranmalıdır. Bu açıdan baktığımızda eğitim sürecinde hemşirelik öğrencilerinin sağlık kültür ilişkisini kavraması, mezun olmadan önce kültürel farklılıklara duyarlı olarak yetiştirilmesi önemlidir. Günümüzde ise hemşirelik eğitiminde farklı eğitim yöntemlerini içeren yenilikçi yaklaşımların kullanılması kaçınılmazdır. Bu yeni eğilimler, öğrencilerin öğrenme sürecine doğrudan katılmalarını ve etkileşimde bulunmalarını gerektirmektedir. Bu amaçla kullanılan yöntemlerden birisi de Fotosesdir. Bu çalışmanın amacı fotoses yöntemini kullanarak, hemşirelik öğrencilerinin kültür, sağlık ilişkisi ve kültürel farklılıklara yönelik hemşirelik öğrencilerinin bakış açılarının incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Bu nitel çalışmada, yansıtma süreci için fotoses kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini lisans Hemşirelik derecesinin son yılında olan ve "Hemşirelikte Manevi Bakım" dersine (2022-2023 akademik yılı) kayıtlı öğrenciler (n=50) oluşturmuştur. Bu derse kayıtlı olan öğrenciler uygun örnekleme ile seçilmiştir. Çalışmanın amacı tüm öğrencilere açıklanmıştır ve katılmak istemezlerse katılmayı reddedebilecekleri söylenmiştir (herhangi bir olumsuz sonuç olmadan). Son olarak, derse kayıtlı tüm öğrenciler çalışmaya katılmaya karar vermişlerdir (n=50). Veri toplamada, tanıtıcı bilgi form, fotoğraf çekimi ve şablon oluşturma formu, tanımlayıcı analiz soruları kullanılmıştır. Araştırma verileri Kasım 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında iki aşamalı olarak toplanmıştır. İlk aşama öğrencilerin çektikleri fotoğraflar, ikinci aşama sınıf ortamında bu fotoğraf şablonları üzerine araştırmacıların gerçekleştirdikleri tanımlayıcı analiz görüşmeleri "SHOWED adapted model"e dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Fotoğrafların yazılı anlatılarından elde edilen veriler, tekrarlayan anlam kalıplarını aramak ve verilere ilişkin iç görüler sağlayacak geniş bir tanımlama elde etmek için içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. "SHOWED uyarlanmış modeli" rehber olarak alınarak öğrencilerle grup görüşmeleri yapıldı ve verilerden yeni çıkarımlar eklenmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin elde ettiği imgelerin ve oluşturulan anlatıların analiz ve yorumlama süreci sonucunda dört tema ve beş alt tema belirlenmiştir. Tema ve alt temalar ise; "Kültürel Uygulamalar – Kültürel uygulama çeşitleri"; "Dini Temelli Uygulamalar – Dini inançlar ile sağlık arayışı"; "Maneviyat ve Ruhsal Sağlık – Maneviyatın sağlık süreçlerindeki destekleyici rolü; Maneviyatın sosyal ve kültürel dinamiklerle etkileşimi" ve "Kültürel Farkındalık – Kültürel farkındalık deneyimi" şeklindedir.

Sonuç: Çalışma, kültürün sağlık üzerindeki etkisi ve kültürel farklılıklara yönelik öğrencilerin farkındalıklarını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin kültürel farkındalık deneyimlerinin, sağlık hizmetlerinde daha empatik ve etkili bir iletişim kurmaları konusunda içgörü kazanmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fotoses, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencisi, kültürel farkındalık

SB-196
Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Düzeylerinin Belirlenmesi

Gülşah Yolcu[1], Özlem Sinan[2]
[1]*Ankara 29 Mayıs Devlet Hastanesi, Ameliyathane Birimi, Ankara, Türkiye*
[2]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye*

Amaç: Bireylerin sağlık ve hastalığı algılama, sağlığı koruma ve yükseltme, hastalıklardan korunma ve sağlık hizmetlerinden beklentileri kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın amacı lisans derecesinde hemşirelik eğitimi gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipteki çalışmamız, Ankara'daki iki üniversitenin 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören hemşirelik öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örneklem seçilmeyerek Aralık 2023- Mayıs 2024 tarihleri arasında 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencilerinin tümüne ulaşılması hedeflenmiş (1608), 1106 (%68,8) öğrenciyle çalışma tamamlanmıştır. Öğrencilerin %31,2'sine devamsızlık yapmaları nedeniyle ulaşılamamıştır. Verilerin toplanmasında, konuya ilişkin literatür incelenerek hazırlanmış soru formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) kullanılmıştır. Soru formu, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular ile kültür kavramı, farklı kültürden bireylerle ile yaşamaya ilişkin deneyimleri ve farklı kültürden bireylerle yaşadıkları klinik deneyimler, farklı kültürden bireylere yönelik duygu ve davranışları, farklı kültürden bireylerin bakımına ilişkin aldıkları eğitime yönelik soruları içermektedir.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin KDÖ puan ortancasının 87.0 (Min: 28, Maks: 120) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinde öğrenim gördüğü sınıf, cinsiyet, Türkçe dışında başka bir dilde iletişim kurabilme durumu, farklı kültürden insanlarla bir arada olma durumu, farklı kültürden arkadaş sahibi olma durumu, klinik uygulamalarında farklı kültürden hastaya bakım verme durumu, eğitim alma durumu ve farklı kültürden bir hastaya tedavi ve bakım hizmeti sunulurken kültürel özelliklerini öğrenme durumları gibi sosyodemografik özellikler açısından gruplar arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyinin orta seviyenin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik eğitimine birinci sınıftan itibaren kültürlerarası hemşirelik dersinin entegre edilmesi, derste farklı aktif öğretim metotlarının kullanılarak derslerin etkinliğinin değerlendirilmesi ve derse uygulama saatlerinin eklenmesi önerilmektedir. Klinik uygulamalar, özellikle farklı kültürlerden bireylerin bulunduğu ortamlarda yapılmalı ve öğrencilerin dil eğitimi güçlendirilmelidir. Yabancı dil gelişimi için uluslararası projelere katılımları artırılmalı ve öğrenciler aktif katılım için teşvik edilmelidir. Ayrıca, kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörlerin detaylı bir şekilde incelenip ulusal boyutta bölgesel farklılıkların ortaya çıkarılabilmesi için niteliksel araştırmalar gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, kültür, kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası hemşirelik

SB-197
Çocuklar İçin Algılanan Stres Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri: Metodolojik Bir Çalışma

Handan Terzi[1], Sultan Ayaz Alkaya[2], Neslihan Köse Kabakcıoğlu[2]
[1]*Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*
[2]*Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Giriş-Amaç: Stres beyin gelişimini etkileyen bir durum olup, çocukluk döneminde özel bir konu olarak ele alınmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan stres yaşam boyu sürebilen sağlık sonuçlarına neden olmaktadır. Çocuklarda algılanan stresi genel boyutta ele alarak hızlı bir şekilde ölçülmesini sağlayan Türk kültürüne uyarlanmış bir ölçüm aracıyla, çocuklara stresle baş etme becerilerinin proaktif olarak kazandırılmasına yönelik yapılacak çalışmalara katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, Çocuklar İçin Algılanan Stres Ölçeğinin (Perceived Stress Scale for Kids) Türkçe geçerlik ve güvenirliğini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Metodolojik tipteki araştırmanın evrenini Ankara'da bir ilkokul ve ortaokulda okuyan 7-13 yaş grubu çocuklar oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü, ölçekte yer alan toplam madde sayısının 20 katı kuralına göre belirlenmiştir. Çalışmaya, ebeveyn onamı alınan ve gönüllü olan 556 çocuk dahil edilmiştir. Veriler Eylül-Aralık 2023 tarihleri arasında kişisel bilgi formu ve 10 maddeli Çocuklar İçin Algılanan Stres Ölçeği Türkçe formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS 25.0 ve IBM AMOS 24.0 paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin kültürel ve psikometrik özellikleri dil, içerik ve yapı geçerliği testleri ve güvenirlik analizleri ile incelenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliği Polit & Beck Yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yapı geçerliği açıklayıcı faktör analizi (AFA) (n=278) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) (n=278) ile test edilmiştir. Ölçeğin güvenirliği McDonald's Omega katsayısı ile değerlendirilmiştir. Zamana göre değişmezlik ilk uygulamadan dört hafta sonra tekrar-test yöntemi ile incelenmiştir (n=30). Ölçek, madde ve alt boyutları arasındaki ilişkiler ile tekrarlı ölçümler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Ölçek maddeleri ile ölçeğin alt boyutları arasındaki çoklu bağlantı doğrusal regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin toplanabilirliği Tukey Toplanabilirlik Testi ile, tepki yanlılığı Hotelling-T2 testi ile incelenmiştir. Araştırma öncesinde ölçeği geliştiren yazarlardan yazılı izin, kurum izni, ebeveyn ve çocuklardan bilgilendirilmiş onam ve etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Çocukların yaş ortalaması 9.47±1.63 (min-max:7-13) olup %51.6'sı kız, %24.3'ü üçüncü sınıf öğrencisiydi. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi madde ve ölçek bazında 1.0 idi. Veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir (KMO= 0.716; X2=263.377; p<0.001). AFA'da ölçeğin iki alt boyutlu olduğu, bu yapının toplam varyansın %38.34'ünü açıkladığı bulunmuştur. Madde faktör yüklerinin >0.32 olduğu saptanmıştır. DFA'da kurulan modelin iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir. Ölçek toplam puanı ile ölçek maddeleri arasında (r=0.345-0.554, p<0.001) ve toplam puan ile alt boyutlar arasında (r=0.781-0.784, p<0.001) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Test ve tekrar-test ölçümlerinin pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu (r=0.928; p=0.001) ve iki ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (t=0.944; p>0.05). McDonald's Omega güvenirlik katsayısının ölçek toplamı için 0.846, birinci alt boyut için 0.741 ve ikinci alt boyut için 0.724 olduğu saptanmıştır. Ölçekte tepki yanlılığının olmadığı ve ölçeğin toplanabilir özellikte olduğu (Nonadditivity=0.580.353; p=0.446) belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda Çocuklar İçin Algılanan Stres Ölçeğinin çocukların stres düzeyini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu ortaya konulmuştur. Ölçeğin 7-13 yaş grubu çocukların algılanan stres düzeyini belirlemede kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar sözcükler: çocuk, stres, geçerlik, güvenirlik, okul sağlığı hemşireliği

POSTER BİLDİRİ ÖZETLERİ

P-001
The Relationship Between Individuals' Beliefs About Cardiovascular Diseases and their Physical Activity Levels: The Case of Kutahya Primary Care Center

Nalan Bostan Akmeşe, İbrahim Topuz, Emine Şişko
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

Objective: This study aims to examine the relationship between individuals' beliefs about cardiovascular diseases and their physical activity levels.

Materials-Methods: The population of this descriptive cross-sectional study consisted of 77.082 individuals aged 30 to 50 years enrolled in family health centers in the central district of Kutahya. There was no sample selection, and 411 individuals who applied to family health centers on the dates of the study, volunteered to participate in the study, and met the inclusion criteria constituted the sample of the study. With a confidence interval of 95%, the sample size was calculated as 383 with a 5% margin of error. The Socio-Demographic Characteristics Form, The Health Beliefs Related to Cardiovascular Diseases Scale, and the International Physical Activity Questionnaire-Short Form were used as data collection tools. We collected the data from April 2023 to September 2023 by the researchers. For the data analysis, descriptive statistics (mean, standard deviation, minimum, median, and maximum) were used, and for further analysis, the significance test of the difference between two means (t test) and Pearson correlation analysis were used as parametric tests since the data were normally distributed.

Results: The mean age of the participants was 40.73±9.48 years, and 63.7% were female. 32.6% of the study participants were primary school graduates, 79.6% were married, 63.3% smoked cigarettes, 89.1% drank alcohol, and 23.1% used medication for chronic diseases. The mean score of participants' Health Beliefs Related to Cardiovascular Diseases was 63.88±6.01, the mean score of Sensitivity sub-dimension was 11.04±2.76, the mean score of Severity sub-dimension was 12.15±3.09, the mean score of Benefit sub-dimension was 20.30±3.11, and the mean score of Obstacle sub-dimension was 20.38±2.88. When the Physical Activity scores of the individuals participating in the study were examined, it was determined that 88.1% were inactive in cases of severe activity, 88.2% were inactive in cases of moderate activity, and 55.2% were minimally active in walking situations. A significant difference was found between the smoking status of the participants and the Health Beliefs Related to Cardiovascular Diseases scale, sensitivity sub-dimension, and severe physical activity score ($p<0.05$). A significant difference was found between the participants' medication use status and the Health Beliefs Related to Cardiovascular Diseases scale, sensitivity sub-dimension, benefit sub-dimension, and obstacle sub-dimension ($p<0.05$). A very weak positive correlation ($r=0.121$ $p=0.01$) was found between individuals' beliefs about cardiovascular diseases and their physical activity levels.

Conclusion: The study participants' physical activity scores were found to be at an inactive level, while their Health Beliefs Related to Cardiovascular Diseases scores were determined to be intermediate. There was a correlation between individuals' beliefs about cardiovascular diseases and their physical activity levels.

Keywords: Cardiovascular diseases, health beliefs, physical activity

P-002
Engelli ve Sağlıklı Çocuğa Sahip Olan Annelerin Sosyal Destek ve Ölüm Algısı Düzeyleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma

Fikriye Yıldız Altan[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Dr. Ali Kemal Belviranlı Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi - Çocuk Cerrahi Servisi, Konya*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya*

Giriş-Amaç: Engelli bir çocuğun annesi olmak, doğumdan itibaren birçok zorlu süreçle yüzleşmek anlamına gelir. Bu araştırmanın amacı engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olan annelerin sosyal destek ve ölüm algısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi karşılaştırmaktır.

Gereç-Yöntem: Konya ili Selçuklu ilçesinde bulunan olan ortaokul ve özel eğitim meslek okullarında kayıtları bulunan engelli (n=103) ve sağlıklı çocuğa (n=103) sahip annelerde (n=206) yürütülmüştür. Veriler sosyodemografik bilgi formu, Ölüm Algısı Ölçeği (ÖAÖ) ve Yenilenmiş Anne Baba Sosyal Destek Ölçeği (YASDÖ) ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonuçlarımıza göre engelli ve sağlıklı çocuğa sahip annelerde Yenilenmiş Anne-Baba Sosyal Destek Ölçeğinin alt boyutları olan YASDÖ-ASDD ve YASDÖ-ASDMD istatistiksel olarak farklı iken($p< 0.001$), Ölüm Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olan annelerin sosyodemografik özelliklerini Yenilenmiş Anne-Baba Sosyal Destek Ölçeğinin alt boyut toplam puanlarına göre karşılaştırdığımızda engelli çocuğa sahip olan annelerin gelir durumu YASDÖ-ASDD alt boyutunda farklı iken ($p=0.013$), Ölüm Algısı Ölçeği'ne göre karşılaştırdığımızda engelli çocuğa sahip olan annelerin eşlerinin çalışma durumu, gelir durumu, çocuk sayısı, kendilerinde ve eşlerinde kronik hastalık varlığı değişkenlerinde farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). YASDÖ-ASDD için Model 1'de sosyodemografik değişkenlerin belirleyiciliği incelenmiş ve grup (engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olma) ($\beta = 0.515$) değişkeninin YASDÖ-ASDD değişkenini %27.5 oranında açıkladığı, ölüm algısı ölçeği alt boyutlarının eklendiği Model 2'de ise; grup (engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olma) değişkeni ($\beta = 0.502$) ve başarısızlık boyutu değişkeninin ($\beta = -0.176$) YASDÖ-ASDD değişkenini %31.4 oranında açıkladığı bulunmuştur. YASDÖ-ASDMD için Model 1'de sosyodemografik değişkenlerin belirleyiciliği incelenmiş ve grup (engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olma) ($\beta = 0.521$) değişkeninin YASDÖ-ASDD değişkenini %27.8 oranında açıkladığı, ölüm algısı ölçeği alt boyutlarının eklendiği Model 2'ye göre ise; grup değişkeni (engelli ve sağlıklı çocuğa sahip olma) ($\beta = 0.500$) ve başarısızlık boyutu değişkeninin ($\beta = -0.218$) YASDÖ-ASDD değişkenini %33.1 oranında açıkladığı bulunmuştur.

Sonuç: Sonuç olarak engelli çocuğu olan anneler sağlıklı çocuğu olan annelerden ölüm algısı ve sosyal destek yönünden dezavantajlı durumdadır. Ölüm algısını iyileştirmeye ve sosyal desteği arttırmaya yönelik Engelli çocuğu olan annelere yönelik girişimler planlanmalı, deneysel çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Anne, engelli çocuk, ölüm algısı, sosyal destek

Bu bildiri "TÜBİTAK 2224-B Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılımı Destekleme Programı" kapsamında desteklenmiştir.

P-003
Yaşlıların Yaşa Bağlı Değişim Farkındalıkları, Yaşam Alanı Hareketliliği ve Kırılganlık Düzeyleri: Türkiye Kırsal Bölge Örneği

Fatma Zehra Genç[1], Suzan Yıldız[2], Naile Bilgili[3]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Proje Geliştirme ve Destekleme Koordinatörlüğü, Halk Sağlığı Hemşireliği, Konya*
[2]*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği,Tokat*
[3]*Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Ankara*

Amaç: Yaşam alanı hareketliliğinin azalması ve yaşa bağlı değişim farkındalığının düşük olması bireylerin kırılganlığa eğilimini artırabilir. Bireylerin yaşa bağlı değişim farkındalıkları ve yaşam alanı hareketlilikleri kırılganlık ile ilişkili önemli risk faktörleri olabilir. Bu bağlamda yapılan araştırmada Türkiye'nin kırsal bölgesinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşa bağlı değişim farkındalıklarının, yaşam alanı hareketliliklerinin ve kırılganlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ilişki arayıcı tipte olan bu araştırma Ocak-Nisan 2024 tarihleri arasında 65 yaş ve üzeri 292 birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için üniversitenin etik kurulundan etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Veriler kişisel bilgi formu, Yaşa Bağlı Değişim Farkındalığı Ölçeği (AARC), Yaşam Alanı Değerlendirme Ölçeği (LSA), Edmonton Kırılganlık Ölçeği (EFS) ile halka açık yerlerde yüz yüze toplanmıştır. Veriler pearson korelasyon analizi, çok değişkenli varyans analizi ve yapısal eşitlik modellemesi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Bireylerin yaş ortalaması 72.72 olup %55.8'i erkektir. Bireylerin %87'si kırsal alanda yaş almanın ayrıcalıklı olduğunu, %88.4'ünün kırsal alanda hareket etmenin daha kolay olduğunu düşünmektedir. Kronik hastalık varlığı, sürekli ilaç kullanımı ve sosyal aktivitelere katılım durumuna göre bireylerin Yaşa Bağlı Değişim Farkındalığı Ölçeği, Yaşam Alanı Değerlendirme Ölçeği, Edmonton Kırılganlık Ölçeği skorları farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Bireylerin yaşa bağlı değişim farkındalıklarının kazanım ve kayıp ölçek skorlarının benzerlik gösterdiği, düşük yaşam alanı seviyelerinin olduğu ve %82.2'sinin farklı düzeylerde kırılganlığa sahip olduğu belirlenmiştir. Yaşlıların yaşa bağlı değişim farkındalığı kaybının; kazanım ile pozitif yönlü ilişkili ($r=0.394$, $p<0.01$), kırılganlık ile pozitif ilişkili ($r=0.189$, $p=0.001$), yaşam alanı seviyeleri ile negatif ilişkili olduğu ($r= -0.193$, $p=0.001$) belirlenmiştir. Ayrıca yaşam alanının kırılganlık ile negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir ($r= -0.324$, $p<0.001$). Yaşlı bireylerin yaşa bağlı olumsuz değişim farkındalıkları, yaşam alanı hareketliliği ve kırılganlık düzeyleri üzerine kurulan model anlamlıdır ($p<0.05$). Bireylerin yaşa bağlı olumsuz değişim farkındalıkları ölçek skorunun bir birim artması Yaşam Alanı Değerlendirme Ölçeği skorunu 0.282 birim azaltmakta ($p=0.041$) ve Edmonton Kırılganlık Ölçeği skorunu 0.180 birim artırmaktadır ($p=0.031$). Modelde Yaşam Alanı Değerlendirme Ölçeği skorunun bir birim artması Edmonton Kırılganlık Ölçeği skorunu 0.755 birim azaltmaktadır ($p<0.001$).

Sonuç: Yaşlılığı olumsuz algılamadaki artış yaşam alanı hareketliliğini azaltmakta ve kırılganlığı artırmaktadır. Ek olarak yaşam alanı hareketliliğinin azalması kırılganlığı artırmaktadır. Kırsal alandaki yaşlı bireyler için yaşlılığın kazanımlarını ortaya çıkaracak daha fazla müdahale çalışmaları yapılarak bireylerin yaşam alanı seviyeleri artırılabilir ve kırılganlıkları azaltılabilir.

Anahtar Kelimeler: kırılganlık, yaşa bağlığı değişim farkındalığı, yaşam alanı hareketliliği, yaşlı birey

P-004
Tip 2 Diyabetli Hastaların İnsülin Enjeksiyonu Tedavisine Uyum Durumlarının Belirlenmesi: Kesitsel Bir Araştırma

Selen Özdemir[1], Sonay Bilgin[2], Papatya Karakurt[3], Ebru Bozcu[1]
[1]Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum
[2]Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum
[3]Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Erzincan

Amaç: İnsülin tedavisi alan hastaların insülin enjeksiyonuna karşı olan olumsuz tutumlarını azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya çalışmak, olumlu tutumlarını geliştirerek karar dengesini sürdürmek tedavi başarısının artmasında büyük rol oynamaktadır. Bu araştırma tip 2 diyabetli hastaların insülin enjeksiyonu tedavisine uyum durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Kesitsel türdeki bu araştırma, bir il merkezinde yer alan aile sağlığı merkezinde en az 1 yıldır Tip 2 Diabetes Mellitus tanısı alan, insülin enjeksiyonu kullanan, 18 yaş üstü, iletişim problemi olmayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 200 hasta ile yapılmıştır. Araştırmada; Hasta Tanılama Formu, İnsülün Enjeksiyonu Karar Dengesi Ölçeği (İEKDÖ) ve Beden Kitle İndeksi (BKI) ölçümü kullanılarak veriler toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların, İEKDÖ olumsuz tutumlar/negatif yaklaşım alt boyut toplam puan ortalaması -3.53±4.37, olumlu tutumlar/profesyonel yaklaşım alt boyut toplam puan ortalaması 4.28±1.78, toplam puan ortalaması ise 0.75±4.12 olarak bulunmuştur. Evli olan, sigara kullanmayan, diyabet dışında başka kronik hastalığı olan hastaların diğer hastalara göre insülin enjeksiyonuna karşı daha çok olumlu tutum sergilediği saptanmıştır ($p<0.05$). Aynı şekilde hastaların hastalık süresi arttıkça insülin enjeksiyonuna karşı gösterdiği olumlu tutumun arttığı saptanmıştır ($p<0.05$). Hastanın yaşı ve BKİ değeri arttıkça insülin enjeksiyonuna karşı sergilediği olumlu tutumlar artmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Bu araştırmada tip 2 diyabetli hastaların insülin enjeksiyonuna karşı olumlu tutum sergilediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, İnsülin Enjeksiyonu, Tedavi Uyumu, Tip 2 Diabetes Mellistus

P-005
A Comparison of Mental Health Literacy and Depression Levels of Nurses Working in Two Different Hospitals: A Cross-Sectional Study

İbrahim Topuz[1], Barış Çiçeklidağ[2], Nalan Bostan Akmeşe[1]
[1]*Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Science, Department of Public Health Nursing, Kütahya, Türkiye*
[2]*Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Kütahya, Türkiye*

Background and Aim: A look into the global distribution of disease burden shows that mental illnesses account for 13% of Disability-Adjusted Life Years (DALY) and 32.4% of Years Lived with Disability (YLD). The term "mental health literacy" was first defined by Jorm et al. in 1997. The concept of mental health refers not only to the absence of mental illness but can also be expressed as an individual's mental wellness. This cross-sectional study aims to determine the mental health literacy and depression levels of nurses.

Methods: This study is of cross-sectional design. The study population consists of 874 nurses actively working in a Training and Research Hospital and a Physical Therapy and Rehabilitation Hospital located in the city center of a province in Türkiye. The sample size of the study was computed according to the method of calculation for known populations; the minimum sample size was found to be 268 at a 95% level of confidence with a margin of error of 5%. Due to circumstances beyond control, a total of only 190 nurses participated in the study. Three data collection instruments were used in the study: 1. A Descriptive Characteristics Data Collection Form, 2. The Mental Health Literacy Scale, and 3. The Beck Depression Inventory. This study focused on examining the levels of nurses' mental health literacy and depression as well as the relationship between these parameters. The analysis of the data began with an analysis of the quantitative data with the SPSS 23.0 package program recommended for quantitative analysis. Both parametric and nonparametric tests were employed in the data analysis, depending on which was appropriate. In order to conduct the study, permissions were obtained from the Noninterventional Clinical Studies Ethics Committee of a state university as well as from the Training and Research and Physical Therapy and Rehabilitation Hospitals where the study took place. Written consent was also received from the developers of the scales used in the research. Additionally, the nurses who volunteered to participate in the study provided their informed consent.

Results: It was found that 82.6% of the nurses are women, 48.4% are below the age of 30, 57.9% work at a Training and Research Hospital, 87.4% are university graduates, 66.3% are married, 44.2% have no children, 83% work in "Other" clinics, and 77.9% are employed on both day and night shifts. It was found that the total Mental Health Literacy (MHL) score of female nurses was significantly higher than that of their male counterparts ($p=0.001$). The MHL total score rose the higher the level of education ($p=0.036$). An examination of the relationship between civil status and the Beck Depression Inventory (BDI) showed that depression scores were higher in divorced individuals as compared to married or never-married single persons ($p=0.013$).

Conclusion: There is a low-level negative relationship between nurses' mental health literacy and their depression levels.

Keywords: Cross-sectional study, depression, mental health literacy, nurse

P-006
Hipertansif Yakını Olan Bireylerin Pişirme ve Yiyecek Hazırlama Becerileri ile Hipertansiyondan Korunma Tutumları

Aydan Yılmaz[1], Merve Kolcu[1], Nur Bahar Kuru Aktürk[2]
[1]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul*
[2]*Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul*

Giriş-Amaç: Önlenebilir ve kontrol edilebilir bir kronik hastalık olan hipertansiyonun yol açabileceği komplikasyonlar sebebiyle küresel çapta önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu bilinmektedir. Bu çalışma, hipertansif yakını olan bireylerin pişirme ve yiyecek hazırlama becerilerinin hipertansiyondan korunma tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu bir tanımlayıcı araştırmadır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinin bir ilçesinde yaşayan araştırmaya katılmaya gönüllü 18-64 yaş aralığındaki bireyler oluşturdu ve örneklem büyüklüğü benzer çalışmalar referans alınarak G*power 3.1.9.7 programı ile %95 güven aralığında 0.20 etki büyüklüğünde 327 birey olarak hesaplandı Araştırmanın verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Pişirme ve Yiyecek Hazırlama Becerileri Ölçeği (PB ve YHBÖ) ve Hipertansiyondan Korunma Tutumları Ölçeği (HKTÖ) kullanılarak Haziran-Ağustos 2024 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde normal dağılıma uygun gösterdiği için tanımlayıcı istatistikler, t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon ve regresyon testleri kullanılmıştır. Araştırma Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür ve etik kurul onayı (tarih: 10 Mayıs 2024, sayı: 2024/10) alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 30.2±6.9 yıldır ve yarısından fazlası (78.3%) kadındır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bekar (73.7%), lisans ve üzeri (71.6%) eğitim düzeyinde olduğu, bir işte çalışmadığı (%66.4) ve gelirinin giderine denk olduğu (60.2%) saptandı. Araştırmaya katılan yetişkinlerin PB ve YHBÖ toplam puanı 140,8 ± 52,8 ve HKTÖ toplam puanı 101,9 ± 20,1 olarak hesaplandı. Kadınlarda ve eğitim düzeyi lisans ve üzerinde olanlarda. HKTÖ ve PB ve YBHÖ puanının daha yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Ayrıca HTKÖ puanı ek vitamin-mineral kullananlarda da daha yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$). Katılımcıların PB ve YHBÖ puanı ile HKTÖ puanı arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu tespit edildi. Yiyecek hazırlama becerileri puanı, aktivite durumu ve ek vitamin-mineral kullanımının hipertansiyondan korunma tutumlarını önemli ölçüde etkileyen faktörler olduğu ve toplam varyansın %22,1'ini açıkladığı saptandı.

Sonuç: Hipertansif yakını olan bireylerin pişirme ve yiyecek hazırlama becerileri hipertansiyondan korunma tutumlarını olumlu yönde etkilemekte olup hipertansiyon riskini azaltmada kritik bir rol oynamaktadır. Koruyucu sağlık hizmetlerinde önemli yeri olan halk sağlığı hemşireleri hipertansiyon prevalansını azaltmada etkili halk sağlığı stratejilerinin geliştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Hipertansiyonun önlenmesinde, halk sağlığı girişimlerinin planlamasında ve yürütülmesinde eğitim düzeyi düşük olan bireyler ve özellikle erkek popülasyonun farkındalık artırıcı programlarla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hipertansiyon, korunma, pişirme becerileri, yiyecek hazırlama

P-007
Depremden Etkilenen ve Travma Düzeyi Yüksek Olan Üniversite Öğrencilerine Uygulanan Mobil ve Web Tabanlı İyileşme Programının Etkisinin İncelenmesi: Deneysel Çalışma Protokolü

Pınar Soylar[1], Fatma Özlem Öztürk[2], Ayşe Gül Yavaş[2], Derya Deliktaş Baran[3], Tülin Şener Kılınç[4], Bircan Ulaş Kadıoğlu[5], Ali Arı[6]
[1]*Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ*
[2]*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ankara*
[3]*İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul*
[4]*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara*
[5]*Osmaniye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Osmaniye*
[6]*İnönü Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Malatya*

Amaç: Ülkemizde 06/02/2023 tarihinde yaşanan deprem sonrası iyileştirme dönemi içerisinde bulunmaktayız. İyileştirme döneminde afetlerin neden olduğu psikolojik ve sosyal sağlık sorunları, ihmal edilen bir alan olarak belirtilmektedir. Depremden etkilenen bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden ağır travmalar yaşadıkları ve etkilerinin hala sürdüğü düşünülmektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin, gelişimsel durumları nedeniyle bir felaketin yıkıcı etkilerine karşı daha savunmasız oldukları bilinmektedir. Deprem sonrası çevrim içi eğitime geçilmesiyle birlikte üniversite okuyan öğrenciler akranları ile sosyal etkileşime girememişlerdir ve bu durumun psikososyal sorunları tetiklemiş olabileceği ifade edilmektedir. Bu araştırmanın amacı afet sonrası depremden etkilenen ve travma düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerine uygulanan mobil ve web tabanlı iyileşme programının deprem sonrası travma düzeyine, başetme becerilerine, duygusal yeme durumlarına ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına etkisinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, 01/09/2024 tarihinde kabul edilen TÜBİTAK 1001 projesi araştırma protokolüdür. Araştırma, randomize kontrollü paralel grup müdahale çalışması olup çevrimiçi ortamda yürütülecektir. Araştırmanın evreni; Osmaniye Korkut Ata ve Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü ile Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde eğitime devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Evrenin tamamına Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği (DSTDBÖ) uygulanacaktır. Araştırmanın örneklemini DSTDBÖ'den yüksek puan alanlar (52 puan ve üzeri) her üç üniversiteye göre tabakalandırılacak ve hemşirelik bölümlerinin öğrenci sayısına göre ağırlıklandırılacaktır. Öğrenciler rastgele örneklem yöntemi kullanılarak deney ve kontrol gruplarına atanacaktır. 40 deney ve 40 kontrol grubu olmak üzere toplam 80 öğrencinin çalışmaya dahil edilmesi planlanmıştır. Veriler; Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme, Deprem Stresi ile Baş etme Stratejileri, Sağlık Yaşam Biçimi Davranışları ve Duygusal Yeme Ölçekleri ile toplanacaktır. Çalışma beş aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama olan "Ön Hazırlık" aşaması; etik onay ve üniversitelerden izinlerin alınması, veri toplama araçlarının hazırlanması, bursiyerlerin belirlenmesini içermektedir. İkinci aşama "Mobil Ve Web Tabanlı Uygulamanın Geliştirilmesi"dir. Üçüncü aşama "Durum Tespiti" aşamasıdır. Bu aşamada ön test verilerinin toplanması ve öğrencilerin deprem sonrası travma düzeyinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Fırat Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde öğrenime devam eden Hemşirelik Bölümü öğrencilerine ulaşılacak ve DSTDBÖ ile veri toplanarak durum tespiti yapılacaktır. Dördüncü aşama "Müdahale" aşamasında hazırlanan eğitimlerin ve uygulamaların program dahilinde yürütülmesidir. Beşinci aşama ise "Değerlendirme" aşaması olup son test verilerinin toplanması ve analizlerin yapılması aşamasıdır. Bu araştırma projesinde "İyileşme Programı" kapsamında öğrencilere 12 hafta boyunca psikososyal girişimler uygulanacaktır. İyileşme programı için bir mobil ve web tabanlı uygulama programı geliştirilecek ve tüm girişimler, bu program üzerinden yürütülecektir. İyileşme programı içerisinde sinema filmi gösterimi, kahkaha yogası, stresle baş etme teknikleri eğitimi, progresif gevşeme egzersizi, kayıp/yas süreci eğitimi, dışavurumcu sanat terapisi uygulaması ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları eğitimleri yer alacaktır. Etik kurul onayı (26/05/2023, 2023/03/6) ve kurum izinleri alınmıştır.

Bulgular: Mobil ve web tabanlı iyileşme programının afet sonrası depremden etkilenen ve travma düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerine deprem sonrası travma düzeyine, başetme becerilerine, duygusal yeme durumlarına ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına etkili olması beklenmektedir.

Sonuç: Bu araştırmada uygulanacak mobil ve web tabanlı uygulama programının öğrencilere sosyal destek ortamı oluşturacağı, profesyonel anlamda psikososyal destek sağlayacağı, öğrencilerin rehabilite olmalarına destek olacağı, gelecekte farklı gruplarla travma sonrası müdahale programlarına örnek teşkil edeceği ve ulusal / il afet eylem planlarında yer alabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Çevrim İçi Sistemler, Depremler, Mobil Uygulamalar, Psikososyal Müdahale

P-008
Yaşa bağlı değişim farkındalığı ve sağlıklı yaşam tarzı davranışları: Türkiye'de kırsalda yaşayan yetişkinler

Fatma Zehra Genç[1], Suzan Yıldız[2], Naile Bilgili[3]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi,Proje Geliştirme ve Destekleme Koordinatörlüğü, Halk Sağlığı Hemşireliği, Konya*
[2]*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Tokat*
[3]*Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Ankara*

Amaç: Yaşlanma, yaşamın diğer evreleri gibi doğal, kaçınılmaz ve tüm insanlar için geçerli olan bir evredir. Temeli bireylerin davranışsal deneyimlerine dayanan ve çok boyutlu bir kavram olan yaşa bağlı değişim farkındalığına ilişkin öz algıları belirlemek önem taşımaktadır. Araştırmada, kırsal alanda yaşayan 40 yaş üstü yetişkinlerin yaşa bağlı değişim farkındalığını ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını etkileyen faktörleri ve aralarındaki ilişkiyi saptamak amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ilişki arayıcı türde olan bu araştırmanın verileri Aile Sağlığı Merkezleri'ne başvuran 648 bireyden yüz yüze elde edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul ve kurum izni alınmıştır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Yaşa Bağlı Değişim Farkındalığı Ölçeği (AARC) ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II (HLBS II) kullanılmıştır. Veriler Indipendent Samples T Test, Kruswal Wallis Testi, Welch, One Way ANOVA testi ve Pearson korelasyon analizleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 51.91 (40-88)'dir. Katılımcıların %55.7'si kırsal alanda yaşamanın, sağlıklı yaş almada dezavantaj olduğunu düşünmektedir. Yaşlılığın kazançlarının, kayba göre daha yüksek bir puan olduğu ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının orta derecede olduğu saptanmıştır. Yaşlılığın kazançlarını (AARC Gains) etkileyen faktörlerin eğitim ve çalışma durumu olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yaşlılığın kayıplarını (AARC Losses) cinsiyet, medeni durum, birlikte yaşadığı kişi, kronik hastalık durumu, sürekli ilaç kullanım durumu, kırsal alanda yaşamanın dezavantaj olduğunu düşünme durumu ve eğitim durumu etkilemiştir ($p<0.05$). Sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını etkileyen faktörlerin ise yaş ve eğitim durumu olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Yaşlılığın kazanç ($r=0.343$, $p<0.01$) ve kayıpları ($r=0.252$, $p<0.01$) ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin zayıf olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Kırsal alanda yaşayan 40 yaş üstü bireyler için yaşlılığın kazançları ile kayıplarının sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin zayıf olduğu ve yaşlılığın kazançları, kayıpları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçek puanlarının hepsini etkileyen faktörlerin eğitim durumu olduğu belirlenmiştir. Gelecekte araştırmacılar, bu ilişkinin yönünü ve gücünü dikkate alarak yaşa bağlı değişim farkındalığı ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları yordayıcılarına göre kırsal alanlarda müdahale çalışması yapabilir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin, yaşlanma, farkındalık, sağlıklı yaşam biçimi

P-009
Masa başı çalışanların fiziksel aktivite ve fiziksel aktiviteyi arttıran faktörlere ilişkin görüşleri: vaka çalışması

Sevda Emir[1], Sebahat Gözüm[2], İlhan Günbayı[2]
[1]*Antalya Bilim Üniversitesi*
[2]*Akdeniz Üniversitesi*

Amaç: Ofis çalışanları, yaptıkları iş nedeniyle günün neredeyse tamamını masa başı iş yaparak oturur pozisyonda geçirmektedirler. Uygulanabilir program geliştirebilmek için, öncelikle konunun muhatabı olan ofis çalışanları ile görüşmeler yapılmalı, beklentilerine uygun aktiviteler planlanmalıdır. Bu çalışma, masa başı çalışanların fiziksel aktivite ve onları fiziksel aktiviteye motive eden unsurlar hakkında fikir sahibi olmak amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırmada yorumlayıcı paradigma kullanılmıştır. Araştırma Nitel araştırma deseninde oluşturulup, araştırmada durum çalışması alt desenlerinden iç içe geçmiş bütüncül tek durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Antalya'da bulunan bir Vakıf Üniversitesinde görev yapmakta olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden akademik (4) ve idari personel (3) oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış bireysel görüşme tekniğine ek olarak gözlem analizi yöntemi kullanılmış olup, yarı yapılandırılmış görüşme formu literatür taramasına dayalı olarak hazırlanan pilot çalışma yapıldıktan sonra son şekli verilerek katılımcılara uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde nitel çalışma türlerinden durum çalışması kullanılmış olup, veri analizi yöntemlerinden tema, betimsel ve içerik analizi uygulanmıştır. Verilerin analizinde Nvivo 10 programı kullanılmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini arttırmak için, birden fazla veri toplama yöntemi kullanılmıştır (bireysel görüşme, gözlem ve doküman analizi) ve katılımcı teyidi sağlanmıştır, görüşmede kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve gizliliği konusunda bilgilendirilmiş olup, aydınlatılmış onam formu imzalatılmıştır. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır. Araştırmanın dış geçerliğini arttırmak için, katılımcılarla görüşmeler amaçlı örneklem yöntemiyle gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmıştır. Araştırmanın iç güvenirliliğini arttırmak için, elde edilen verilerin tamamı yalın haliyle, yorum yapılmaksızın verilmiştir; veriler alanında deneyimli ikinci araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlamalar yapılarak ve yapılan bu kodlamalar karşılaştırılarak Kappa Değeri her 4 durum için 100 olarak hesaplanmıştır. Araştırma için Akdeniz Üniversitesi Klinik Çalışmalar Etik kurulundan, planlanan çalışmanın uluslararası standartlara ve Helsinki Dünya Tıp Birliği Deklarasyonunda benimsenen ilkelere uygun olduğunu teyit eden etik onay alınmıştır (25.01.2024; TBAEK – 54). Katılımcılara, görüşme sırasında kayıt altına alınan tüm bilgilerin gizli kalacağı, araştırma dışında farklı kişilerle paylaşılmayacağı, katılımcıların isimlerinin raporlamada yazılmayacağı bilgisi paylaşılarak, görüşmeye başlamadan önce imzalı onamlar alınmıştır.

Bulgular: Çalışmamızda, katılımcıların fiziksel aktivite tercihleri sırasıyla "Yürüş yapmak", "Yoga, plates, fitnes", "Futbol, voleybol, basketbol vb.", "Koşu yapmak" olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıları fiziksel aktiviteye teşvik eden kaynaklar beş tema ile ölçülmüş olup, katılımcıların tercihleri sırasıyla "Kilo almak ve diğer sağlık sorunları", "Arkadaş ortamı", "Eğlenmek, rahatlamak", "Psikolojik durum, motivasyon kaynakları", "Vücut uyaranları (sırt ağrısı, gözlerde kızarıklık vb.)" olmuştur. Katılımcıların iş yeri ortamında katılmak istedikleri fiziksel aktiviteler için altı tema belirlenmiş olup, tercih sırası "Yürüyüş yapmak", "Ergonomik araçlar (monitor yükseltici vb.)", "Tenis", "Voleybol, futbol", "İş yerinde aktivite olması taraftarı değilim" şeklindedir. Katılımcıların kendilerini fiziksel olarak aktif veya inaktif birey olarak değerlendirmesi istendiğinde dört katılımcı "Fiziksel olarak inaktifim" olarak, iki katılımcı "Fiziksel olarak aktifim, çünkü mesai dışı sportif aktivitelere katılabiliyorum", bir katılımcı ise "Fiziksel olarak aktifim, çünkü masa başı germe egzersizleri yapıyorum" şeklinde belirtmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak ofis çalışanları için iş yeri ortamında fiziksel aktivitenin yararlı olabileceği düşünülmektedir. Ofis çalışanlarının sağlık durumlarının korunması ve geliştirilmesi için eğitim ve müdahale programları planlamalı, bu programların uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Çalışanların aktivitesini arttıracak ortamın oluşturulması, uygun fiziksel aktivite programlarının planlaması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ofis çalışanları, fiziksel aktivite, motivasyon unsurları

P-010
Toplumdaki Babaların Bebek Bakımına Katılımı ve Bağlanması

Yunus Emre Çelik[1], Tuba Özaydın[2]
[1]*Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*
[2]*Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

Amaç: Tanımlayıcı derleme niteliğinde olan bu çalışma, toplumsal cinsiyet rolleri ile kültür ve zamana göre değişkenlik gösteren babalık kavramının incelenerek, babaların bebek bakımına katılımını ve bebekleri ile olan bağlanma durumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır. Geçmişten günümüze annelerin bebek bakımına katılımının babalardan daha fazla olduğu bilinmektedir. Literatürde bebek bakımıyla ilgili çalışmaların çoğunlukla annelerle yapıldığı görülmektedir. Ancak hem anne baba hem de çocuğun gelişimi açısından her iki ebeveyninde çocuk bakımına katılımının önemli olduğu bilinmektedir. Babaların bebek bakımına genel olarak bebeklerin temel gereksinimlerin karşılanması başta olmak üzere çok yönlü katıldığı bilinmektedir. Bakıma katılım fizyolojik ve psiko-sosyal açıdan sağlıklı bireylerin gelişimi yanı sıra güvenli paternal bağlanma için önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmaların ve babaların bebek bakımına katılımının arttırılmasının literatüre ve halk sağlığına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, özellikle Türk toplumu olmak üzere diğer toplumları da içine alan çalışmalardan elde edilen veriler doğrultusunda, babaların bebek bakımına katılımını, paternal bağlanmayı ve bunları etkileyen faktörleri inceleyerek mevcut durumu tanımlamayı ve bu konudaki eksikleri ve gereksinimleri belirleyerek literatüre katkı sağlamayı hedeflemiştir. Ayrıca bu çalışmanın ebeveyn ve çocuk sağlığının geliştirilmesinde halk sağlığı hemşirelerine yol göstermesi hedeflenmektedir.

Sonuç: Babalar çocukların kişiliklerinin şekillendiği ilk beş yılda, çocuklarının hayatında, en az anneler kadar büyük öneme sahiptir. Babaların bebek bakımına çok yönlü katılımı, güvenli baba-bebek bağlanmasını da ortaya çıkarmaktadır. Özellikle 1970'li yıllardan sonra ortaya çıkan bebek bakımına katılan ve eşine yardımcı olan ''yeni baba'' kavramı, bebek bakımına katılan babalara işaret etmektedir. Ekonomik, toplumsal ve kültürel değişim gibi birçok faktörden etkilenen bu katılım ve beraberinde getirdiği güvenli baba bebek bağlanması getirdiği faydalar ile sağlıklı bireyleri; dolayısıyla sağlıklı toplum altyapısını meydana getirebilmektedir. Bebeğe, babaya ve anneye ayrı ayrı faydaları olan bu kavramlar, sağlıklı aile altyapısı için önem arz etmektedir. Özellikle bebeğin kişilik gelişimi, iletişim yeteneği, sosyal becerileri, baş etme kabiliyeti ve özgüveni üzerine olan katkısı bebeğin ilerleyen yaşamına etki etmektedir. Eşlerinin gebelik süreci ile başlayan baba bebek bağlanması, doğumdan sonra babanın bebeği ile tanışmasıyla devam etmektedir. Bu bağlamda doğumdan sonra bebeği ile en kısa sürede temas kuran babalarda paternal bağlanmanın daha yüksek olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalarda; ebeveynlerin yaşı, eğitim düzeyi, gelir durumu, çocuk sayısı, bebeğin cinsiyeti ve yaşı gibi birçok faktörün babaların bebek bakımına katılımını ve baba bebek bağlanmasını etkilediği görülmektedir. Bu değişkenler toplumdan topluma ve bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle bazı çalışmalarda bakıma katılım ve baba bebek bağlanma düzeyi arasındaki ilişki değişkenlik göstermektedir. Genel olarak eğitim düzeyi ve gelir durumu yüksek olan, eşiyle ilişkisini iyi olarak tanımlayan, çocuk sayısı az olan, çalışma yoğunluğu daha az olan babaların bebeklerinin bakımına katılımının daha fazla olabileceği belirtilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, hemşirelerin, babaları bebek bakımı sürecine dahil etmeleri önemli görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalık, bebek bakımı, hemşirelik, paternal bağlanma

P-011
Bir Kamu Kurumu Hastanesinin Değerlendirilmesi: Ön Cam Yöntemi

Nurcan Gebeşoğlu[1], Nesrin Arslan[2]
[1]*Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilimdalı*

Amaç: Windshield gözlem formu, hedeflenen bölgedeki toplum ile ilgili verilere gözlem yoluyla ulaşılabilen bir yöntemdir.Bu yöntemle yürüyerek veya araç kullanarak bölgedeki açık alanlar, bölge sınırları, binalar, ortak alanlar, etnik yapı, politikalar, din ve medya başlıkları gözlemlenmektedir. Omaha temeline dayanan bu sistem ile aynı zamanda elektronik kayıtlarda sağlanabilir ve hemşireler, birey, aile ve toplumun tanılamasını kolaylıkla gerçekleştirebilirler. Bu çalışmanın amacı belirlenen kamu kurumu hastanesinin Windshield gözlem yöntemi ile sağlığı destekleyen etmenleri ve sağlık açısından risk oluşturan durumları tespit etmektir.

Gereç-Yöntem: Çalışma, Haziran–Eylül 2024 tarihleri arasında bir kamu kurumu hastanesine yönelik veriler sunmaktadır. Gözlem yapılan alanların tespitinde dışarıdan içeriye, genelden özele şeklinde tarama yapılmış olup veriler toplanırken Windshield gözlem formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, topluma açık alanlarda gözlemden elde edilen kayıtlar olduğu için kurumdan herhangi bir etik kurul izni alınmamıştır.

Bulgular: Değerlendirilen kurumun en belirgin sorunları arasında çevresel alan problemleri gelmektedir. Belirlenen çevresel alan başlığı altında iş yeri güvenliği ve konut problemleri kapsamında fiziksel tehlikeler (klima filtrelerinin kirli olduğu, dışarda kullanılmayan cihazlar ve cam kırıkları depolanması, açıkta kablo/kablo ucu bırakılması, kırık yer zemini, düzensiz araba parkları, engelli geçiş rampasının önünün kapatılması, kırık dubalar, küflenmiş cihazlar/ dış cephede akan boyalar, kırık/ dökük duvarlar) gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra sağlık davranışları alanına ilişkin madde kullanımı problemine yönelik sağlık çalışanlarının, hastane personelinin, hastaneye başvuranların sigara içilmeyen alanda sigara içtiği görüldü.

Sonuç: Windshield gözlem yöntemi toplumsal sorunların çözümünde ve saptanmasında sistematik verilerin toplanabilmesi adına önemli bir gözlem aracıdır. Bu çalışmada, gözlem yapılan kurumda, çevresel alana ait iş ortamı güvenliğine ve konuta dair sorunlar ön plandadır. Çalışılan Kurumun yapısal olarak sağlam olmadığı gözlemlenmiş olup kurum içinde fiziksel tehlikeler ön plandadır. Bu bağlamda, yaşanabilecek tehlikeleri önlemek için kalite birimi hemşiresi, hastane yönetimi, birim sorumluları koordineli ve aynı zamnad yerel yönetimler koordineli bir şekilde çalışmalıdır. Aynı zamanda yasaklara ve kurallara uyulması için cezai yaptırımların uygulanması sağlanabilir. Çalışma bulgularına dayanılarak Omaha Sistemine uygun olarak yapılandırılmış Windshield tanılama aracı (ön cam araştırma yöntemi) ile aynı zamanda Omaha tabanlı elektronik sistem kaydı ile elde edilen bulgular dijital ortamda saklanabilir ve ileriye yönelik sistematik olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Omaha sistemi, toplum tanılama, Windshield gözlem yöntemi, ön cam yöntemi

P-012
Okul Çağı Çocuklarda Sağlığın Değerlendirilmesi

Özge Şanlıtürk[1], Nesrin İlhan[1], Ayşe Okanlı[2], Aynur Aytekin Özdemir[3], Cemile Savcı[4], Rujnan Tuna[5], Emel Emine Kayıkçı[6], Eda Polat[7], Dilşa Azizoğlu Keleş[2], Büşra Kütük[3], Emine Barbaros[8]
[1]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği*
[2]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği*
[3]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Hemşireliği*
[4]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelikte Esaslar*
[5]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim*
[6]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği*
[7]*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği*
[8]*İstanbul Kartal Yavuz Selim Ortaokulu*

Amaç: Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin sağlık taramaları ile büyüme ve gelişmelerinin değerlendirilmesi ve sağlık sorunları açısından şüpheli olanların erken dönemde belirlenerek yönlendirilmesi ve böylece sağlığın korunması konusundaki farkındalıklarının arttırılması amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırma İstanbul Kartal İlçesinde bir Ortaokulda 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı Güz döneminde 5. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirildi. Bu araştırma İstanbul Kartal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile imzalanan Okul Sağlığı Uygulama Protokolü kapsamında gerçekleştirildi. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı alındı. Öğrencilerin araştırmaya katılmaları için öncelikle ebeveynlerden yazılı onam alındı. Öğrenciler araştırmanın amacı ve araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesi doğrultusunda olduğu konusunda bilgilendirilerek izinleri alındı. Araştırmaya 106 5. Sınıf öğrencisi katıldı. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu ve Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanıldı. Öğrencilerin sağlık taramaları (boy ve kilo ölçümleri, kan basıncı ölçümü, görme taraması ve ağız diş sağlığı taraması) yapıldı. Öğrencilerin boy ve ağırlık ölçümü hassas taşınabilir boy ölçerli baskül ile ölçüldü. Vücut ağırlığı (kg) / boy2(m2) formülüyle hesaplanan Vücut kitle indeksi (VKİ) değerleri Neyzi ve arkadaşlarının (2008) Türk çocuklarında vücut kitle indeksi referans değerleri dikkate alınarak değerlendirildi. Bu değerlendirmede 5 persentil altı çok zayıf, 5 persentil ile 15 persentil arası zayıf, 15 persentil ile 85 persentil arası normal, 85 persentil ile 95 persentil arası kilolu, 95 persentil ve üzeri obez olarak kabul edildi. Kan basıncı değerlendirmesi, Amerikan Pediatri Akademisi (2017)'nin yayınladığı yaş ve boy persentiline göre kan basıncı persentil çizelgesi ile değerlendirildi. Ağız sağlığı taramasında, dişler, diş eti, damak ve oral mukozanın durumu görsel olarak kontrol edildi. Sağlık taramalarından sonra 5. Sınıf öğrencilerine sınıflarında 1 ders saati Sağlıklı Yaşam Eğitimi yapıldı. Verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 25 (IBM SPSS, Türkiye) programında tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (ortalama, standart sapma, frekans) kullanılarak yapıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında ve anlamlılık $p<0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 10,18±0,46 olup %50,9'u erkektir. Öğrencilerin %16'sının sürekli tedavi gördüğü kronik hastalığı olduğu, %58,5'inin kendi sağlığını çok iyi olarak değerlendirdiği belirlendi. Öğrencilerin %11,3'ünün çok zayıf, %12,3'ünün zayıf, % 50,9'unun normal kiloda, %12,3'ünün fazla kilolu ve % 13,2'sinin obez olduğu belirlendi. Öğrencilerin %35,8'inin (n=38) görme keskinliği ile ilgili sorunu olduğu, %58,5'inin çürük dişi olduğu, %9,4'ünün dişlerinde şekil bozukluğu olduğu belirlendi. Sistolik kan basıncı persentil eğrilerine göre öğrencilerin %21,7'sinin prehipertansiyon (90-95 persentil) ve %11,3'ünün hipertansiyon (95 persentil üstü) açısından riskli olduğu belirlendi. Diyastolik kan basıncı persentil eğrilerine göre ise %14,2'sinin prehipertansiyon (90-95 persentil) ve %23,6'sının hipertansiyon (95 persentil üstü) açısından riskli olduğu belirlendi. Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalaması 30,16±5,17 bulundu. Ölçek puan ortalamasına göre öğrencilerin sağlık okuryazarlığının %20,8'inin düşük, %63,2'sinin orta ve %16'sının yüksek düzeyde olduğu belirlendi.

Sonuç: Araştırma sonucunda öğrencilerin %11,3'ünün çok zayıf, %12,3'ünün zayıf, %12,3'ünün fazla kilolu ve % 13,2'sinin obez olduğu, %35,8'inin (n=38) görme keskinliği ile ilgili sorunu olduğu, %58,5'inin çürük dişi olduğu ve %41,5'nin sistolik yada diyastolik kan basıncının yüksek olduğu belirlendi. Öğrencilerin çoğunluğunun sağlık okuryazarlığının orta düzeyde olduğu belirlendi. Taramalar sonucunda görme sorunu olan 16 öğrenci göz kliniğine, 62 öğrenci diş hekimine, 44 öğrenci kan basıncı yüksekliği şüphesi ile çocuk hekimine sevk edildi.

Anahtar Kelimeler: Ağız diş sağlığı, kan basıncı, görme taraması, okul hemşireliği, vücut kitle endeksi

P-013
Adölesanlarda Fiziksel Aktiviteyi Geliştirmeye Yönelik Teknoloji Kullanımı

Şeyma Yıldırım[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*
[2]*Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Adölesan dönemi, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan hızlı değişim ve gelişim yaşadığı bir dönem olup, sağlıklı yaşam alışkanlıklarının kazanılması için kritik bir evredir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 10-19 yaş aralığını adölesan dönem olarak kabul etmekte ve bu dönemi bir yaşam evresi olarak tanımlamaktadır. Bu yaşam evresi sağlıklı yaşamın temellerinin oluşması için önemli bir aşamadır. Günümüz toplumunda giderek artan bir sorun olan hareketsiz yaşam ise adölesan dönem için ele alınması gereken en önemli sorunlardan birisidir. Fiziksel hareketsizlik, küresel bir salgın olarak kabul edilmekte ve diyabet, obezite, kardiyovasküler hastalıklar gibi birçok sağlık sorunlarının öncüsü olarak tanımlanmaktadır. Ancak fiziksel hareketsizliğin yaşam boyu bilinen sağlık risklerine rağmen adölesanların yüksek düzeyde hareketsiz yaşamı tercih etmesi sağlıklı bir yaşam sürdürmeleri açısından oldukça risklidir. Günümüz teknolojisinin hızlı gelişimi sedanter yaşamı teşvik etmesine rağmen bilinçli ve doğru kullanıldığında ise fiziksel aktivite düzeylerini artırmak için güçlü bir araçtır. Son zamanlarda adölesanların fiziksel aktivite davranışlarını geliştirmeye yönelik teknolojilerin kullanımı önemli bir hedef haline gelmiştir. Bu hedefe ulaşmak için, fiziksel aktivitenin değerlendirilmesi, gençler arasında uygulamaların teşvik edilmesi ve takip edilmesi önemlidir. Giyilebilir teknolojiler, akıllı uygulamalar, artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) gibi teknolojiler, fiziksel aktivitenin adölesanlar için optimal düzeye gelmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Giyilebilir cihazlar, adölesanların hareketlerini izlemek, fiziksel aktivitelerini değerlendirmek ve sağlıkla ilgili fizyolojik verileri takip etmek için kullanılmaktadır. Bu cihazlar kullanıcıların hareketlerini ölçerek adım sayısı, kalori tüketimi ve aktivite süresi gibi verileri takip etmelerini sağlar. Akıllı telefon kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan mobil sağlık uygulamaları da, adölesanların fiziksel aktivite düzeylerini artırmak için kullanılan önemli bir araçlardır. Mobil sağlık uygulamaları, gençleri egzersiz yapmaya teşvik eden oyunlaştırma teknikleriyle etkileşimi artırmaktadır. Video oyunları gibi teknolojiler, adölesanların dikkatini çekerek fiziksel aktivite davranış düzeylerini artırmak için fırsat sunar. Çok sayıda mobil ve akıllı telefon kullanıcısı genel olarak sağlık uygulamalarıyla ve özellikle fiziksel aktivite uygulamalarıyla ilgilenmektedir. Bu kullanıcılar arasında yer alan adölesanlarda uygulamalar aracılığıyla fiziksel aktivite düzeylerinde artış göstermekte ve bu uygulamaları giderek daha fazla kullanmaktadır. Gelecekte, fiziksel aktiviteyi teşvik eden teknolojilerin daha yaygın ve erişilebilir hale getirilmesi beklenmektedir. Genç bireyler arasında giyilebilir teknoloji ve mobil uygulamalarla fiziksel aktiviteyi teşvik eden programların artırılması, teknoloji destekli egzersizlerin adölesanlar arasında daha yaygın hale getirilmesi ve teknoloji kullanımının bireysel motivasyon faktörlerine uygun hale getirilmesi amaçlanmalıdır. Ayrıca, bireysel motivasyon faktörlerine uygun uygulama geliştirme, gençlerin uzun vadede aktif bir yaşam tarzı benimsemelerini destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan Dönemi, Fiziksel Aktivite, Teknoloji Kullanımı

P-014
The Effect of Cultural Marginality Theory-Based Education on Cross-Cultural Adaptability and Psychological Well-Being of Foreign Nursing Students: A Randomized Controlled Study

Emel Güven[1], Hilal Altundal Duru[2], Birsen Altay[1]
[1]*Department of Public Health Nursing,Faculty of Health Sciences, Ondokuz Mayıs University, Samsun, Turkey*
[2]*Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Çankırı Karatekin University, Çankırı, Turkey*

Background: Foreign nursing students face many problems in terms of intercultural adaptation. The long process of accepting intercultural differences of foreign nursing students with different beliefs, cultures and values can also affect their psychological well-being.

Aim: The aim of the study is to examine the effect of Cultural Marginality Theory-based education (CMTE) on cross-cultural adaptability and psychological well-being of foreign nursing students.

Methods: The type of the study was a randomised pretest-posttest control group experimental model. The sample size calculated with the G.Power programme was determined as 66 students in total, 33 in the experimental and control groups, with 5% significance level, 85% test power and 0.591 effect size. The data were collected with Personal Information Form, Cross-Cultural Adaptability Inventory (CCAI) and Psychological Well-Being Scale (PWBS). In the analysis of data, t-test, chi-square test, Yates-corrected chi-square test in independent groups and t-test in dependent groups were used. Ethics committee approval dated 31.12.2021 and numbered 2021/1072 and institutional permissions were obtained.

Results: Within the scope of the study, when the distribution of the total mean scores of the CCAI of the foreign national nursing students in the experimental and control groups before and after the CMTE was examined, a significant difference was found between the total mean scores of the CCAI according to the experimental and control groups. In the study, a statistically significant difference was found between the mean scores of perceptual acuity and personal autonomy sub-dimensions according to the experimental and control groups. After the CMTE, no significant difference was found between the total PWBS score averages of the foreign nursing students in the experimental and control groups.

Conclusion: In the study, cultural adaptation, perceptual acuity and personal autonomy of foreign nursing students in the experimental group were found to be higher after the CMTE.

Keywords: cultural marginality, foreign nursing student, cross-cultural adaptability, psychological well-being

P-015
İlkokul Öğrencilerinin Sağlık Tarama Sonuçlarının İncelenmesi: X İli Örneği

Nalan Bostan Akmeşe, İbrahim Topuz, Emine Şişko
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kütahya

Giriş-Amaç: Okul çağı dönemi büyüme ve gelişme açısından önemli bir dönem olup bu dönemde ortaya çıkan sorunların etkileri yaşam boyu devam etmektedir. Bu sorunların önüne geçmede okul sağlığı taramaları yol gösterici olabilmektedir. Okul sağlığı taramaları ile çocukların büyüme ve gelişmelerindeki sapmalar tespit edilerek hastalıkların erken tanısının konulmasına, tedavi edilmesine veya ilerlemesinin durdurulmasına katkı sağlanabilir. Bu araştırma üç farklı devlet ilkokulundaki öğrencilerin sağlık tarama sonuçlarının değerlendirilmesi ve zaman içerisindeki değişimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu çalışma, bir ilin üç farklı ilkokulunda öğrenim gören öğrenciler üzerinde Mart 2023-Mayıs 2023 ve Mart 2024-Mayıs 2024 tarihleri arasında olmak üzere iki dönemde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören 1192 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bu öğrencilerden ulaşılabilen ilk dönem 1112'si (%93,28) ve ikinci dönem 1090'ı (%91,44) oluşturmaktadır. Çalışma verileri bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinin Halk Sağlığı Hemşireliği dersi kapsamında yapmış oldukları sağlık taramaları aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür taramaları sonucunda oluşturulan Öğrenci Sağlık Kayıt formu (5 bölüm) kullanılmıştır. Veriler, SPSS 23.00 paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirmesinde sayı ve yüzdelik dağılımlardan yararlanılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için bir devlet üniversitesinin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Karar No: 2022/03-05) ve bir ilin Milli Eğitim Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden her katılımcının velisine 'Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu' doldurulmuştur.

Bulgular: 2022-2023 eğitim-öğretim yılı ve 2023-2024 eğitim-öğretim yılı olmak üzere iki farklı dönemde yapılan sağlık taramaları sonucunda öğrencilerden kilo persentil değeri 25-74 arasında olanların %36,8'den %44,1'e, boy persentil değeri 25-74 arası olanların %33,8'den %38,5'e yükseldiği belirlenmiştir. Öğrencilerden sistolik kan basıncı değeri 80-130 mmHg arasında olanların %98,9'dan %99,4'e yükseldiği, diyastolik kan basıncı değeri 50-85 arasında olanların %97,1'den %96,6'ya düştüğü saptanmıştır. Taramalarda öğrencilerden sağ gözde görme keskinliği 0,8 ile 1.0 arasında olanların oranı %70,7'den %69,8'e, sol gözde görme keskinliği 0,8 ile 1.0 arasında olanların oranı %70,8'den %68,5'e düşmüştür. Sağlık taraması yapılan öğrencilerden dişlerini günde 2 ve daha fazla fırçalayanların oranı 2022-2023 Dönemi'nde %66,7 iken 2023-2024 Dönemi'nde %61,7'ye düşmüştür. Bununla birlikte akşam dişini fırçalayanların oranı %73,1'den %79,7'ye yükselmiştir.

Sonuç: Sağlık tarama sonuçları iki dönem içerisinde değişiklikler göstermiş olup bu değişikliklerin kilo ve boy persentil değeri ile sistolik kan basıncında olumlu, görme keskinliği, diyastolik kan basıncı ve diş fırçalama davranışında olumsuz yönde olduğu görülmüştür. Sağlık taramaları ve sağlık eğitimleri yoluyla öğrencilerde sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını gerçekleştirme oranlarının yükseltilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: büyüme ve gelişme, hemşirelik, ilkokullar, okul sağlığı, sağlık taramaları

P-017
Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Kadınlarda Üriner İnkontinans Ciddiyeti ve Uyku Kalitesi

Tuba Yılmaz Bulut[1], Yasemin Çekiç[2]
[1]*Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Halk Sağlığı Hemşireliği Ana bilim Dalı, Kocaeli*
[2]*Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi / Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Amaç: Genel popülasyonu etkileyen idrar kaçırma, kadınlarda erkeklerden daha yaygındır ve dünya çapında yaşlı yetişkin kadınlarda görülme sıklığı %37,1'dir. Daha şiddetli üriner inkontinans ve yetersiz uyku, yorgunluk, daha kötü yaşam kalitesi ve daha kötü psikososyal sağlık ile ilişkilidir ve üriner inkontinans tedavisi arayan kadınlara uygun müdahalelerin sunulabilmesi için uyku alışkanlıklarının sorgulanması önerilir. Bu araştıma ile üriner inkontinans şikayeti açısından risk altında ve tedavi arama davranışları açısından dezavantajlı bir grup olan geçici koruma altındaki Suriyeli kadınların uyku ve yaşam kalitesini incelemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel tiptedir. Araştırmaya 35 yaş üstü ve üriner inkontinansı olan, iletişim engeli bulunmayan ve araştırmaya katılmaya gönüllü 362 Suriyeli kadın alınmıştır. Çalışma, Eylül-Kasım 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Suriyeli kadınlara veri toplama formu olarak Kişisel Bilgi Formu, Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ve International Consultation on Incontinence Short Form Questionnaire (ICIQ-UI-SF) yüz yüze görüşülerek kendi dillerinde uygulanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için bir etik komite tarafından onam alındıktan sonra Göç İdaresi Başkanlığından kurum izni alınmıştır. İstatistiksel analizler SPSSV26 kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların ortalama yaşı 42,77 ± 7,20 yıl olarak belirlenmiştir. Toplam ICIQ-UI SF'deki ortalama puanları 4,76 ± 5,52 olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %68,6'sı uyku kalitesinin kötü olduğunu bildirmiştir. PSQI ve ICIQ-UI SF puanları arasındaki korelasyon r=0,55 olarak belirlenmiş olup kötü uyku kalitesi ile idrar kaçırma şiddeti arasında orta düzeyde bir korelasyon olduğunu bulunmuştur. İdrar kaçırma şiddeti arttığında kadınların kötü uyku kalitesi yaşadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda idrar kaçırma şiddeti arttıkça uyku kalitesinin bozulduğu tespit edilmiştir. Sosyal açıdan ve tedaviye başvuru açısından dezavantajlı bir grup olarak değerlendirilen Suriyeli göçmen kadınların uyku kalitesini iyileştirmek için idrar kaçırma şiddeti artmadan erken tanı ve tedaviye dikkat edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen kadınlar, Üriner inkontinans, Üriner inkontinans şiddeti, Suriyeli, Uyku kalitesi

P-018
Sürdürülebilir Hemşirelik Uygulamaları ve Gezegen Sağlığı

Ümmühan Okur[1], Tuba Özaydın[2]
[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Isparta, Türkiye.*
[2]*Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.*

Giriş-Amaç: İklim değişikliğinin sağlığa yönelik etkilerinin artması, sağlık hizmetlerinin sağlık hizmeti sağlayıcıları tarafından sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasına duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Sağlık hizmetlerinin ön saflarında yer alan hemşireler, sürdürülebilir uygulamaların hayata geçirilmesinde ve gezegen sağlığının geleceğini etkilemede benzersiz bir konumdadır. Hemşirelerin bu önemli konumlarından yararlanarak gezegen sağlığına katkıda bulunmaları beklenmektedir. Bu derleme ile, hemşirelikte sürdürülebilirliğin önemi, hemşirelik alanındaki sürdürülebilir uygulamalar ve hemşirelerin gezegen sağlığını korumaya yönelik rollerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Sonuç: Hemşireler uygulamalarında sürdürülebilirliği benimseyerek kurumlarında değişim ajanı ve toplum içerisinde rol model olabilirler. Boş odalardaki ışıkların, kullanılmayan bilgisayarların ve diğer elektronik ekipmanların kapatılması, doğru atık bertarafı, ilaçların güvenli imhası, sağlık ekibi içerisinde kağıtsız dökümantasyon ve iletişimin sağlanması, tek kullanımlık malzeme tüketiminin azaltılması sürdürülebilir hemşirelik uygulamalarına örnek verilebilir. Bu uygulamaların gerçekleştirilmesi ile hem çevreye hem de hastalara önemli faydalar sağlanabilir. Örneğin, hemşirelerin etkili atık yönetimi, etkin kaynak kullanımı ve enerji verimliliği uygulamaları çevresel sürdürülebilirliği sağlamakla birlikte, sağlık hizmeti maaliyetlerinin düşürülmesine, hastane kaynaklı enfeksiyonların ve sağlık tesislerinin ekolojik ayak izinin azaltılmasına katkıda bulunabilir. Sağlık hizmeti ortamının ötesinde, hemşireler, toplumdaki güvenilir konumlarından yararlanarak, çevre sağlığı için savunuculuk yaparak, hastaları ve toplulukları kirliliğin, iklim değişikliğinin ve diğer çevresel tehlikelerin sağlık etkileri hakkında eğiterek bireyleri sürdürülebilir yaşam tarzını benimsemeleri konusunda güçlendirebilir ve yaşam kalitelerinin artırılmasına yardımcı olabilir. Hemşirelerin bir çevre okuryazarı olarak iklim değişikliği, sürdürülebilirlik ve gezegen sağlığı konularında yeterli bilgiye, olumlu tutum ve davranışlara sahip olmaları çok önemlidir. Bu doğrultuda hemşirelik eğitimine ve müfredatına sürdürülebilirliğin entegre edilmesi hemşirelik uygulamalarında sürdürülebilirliğin yerleşmesi ve sürdürülebilirlik bilincinin artırılması için bir gerekliliktir. Eğitim kurumları müfredatlarına, sağlık kurumları da hizmet içi eğitimlerine sürdürülebilirlik ve gezegen sağlığı konularını entegre ederek hemşirelerin bu alandaki bilgi ve becerilerini geliştirmelidir. Hemşirelik öğrencileri ve mevcut hemşireler için gezegen sağlığı ve sürdürülebilirlik konularını içeren eğitim ve müfredatların geliştirilmesi, hemşirelerin iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerini tanımasına ve bu etkileri azaltmak için stratejiler geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak hemşireler, gezegen sağlığının sürdürülebilirliğini sağlamada önemli aktörlerdir. Sürdürülebilir uygulamaları ve davranışları ile hem bireylerin hem de toplulukların sağlık sonuçlarını iyileştirebilirler. Bu sadece mevcut nesiller için değil, gelecekteki nesiller için de sağlıklı ve sürdürülebilir bir dünya inşa etme açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: çevre, hemşirelik, iklim değişikliği, sağlık

P-019
Üniversite öğrencilerinin Human Papilloma Virüs ile ilgili bilgi düzeylerini etkileyen faktörler: Karşılaştırmalı bir çalışma

Alime Duman
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Halk Sağlığı Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı Muğla

Giriş Ve Amaç: Human Papilloma Virüs (HPV) cinsel yolla bulaşan en yaygın enfeksiyonlardan biridir. Literatür incelendiğinde üniversite öğrencilerinin HPV konusundaki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, HPV aşısı oranlarının çok düşük olduğu, riskli cinsel davranışları gösterme eğilimleri açısından da değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada üniversitede öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin ve ayrıca sağlık bilimleri fakültesi ve diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin HPV bilgi düzeyi ve etkileyen faktörlerin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma 2024 yılı Mart ayında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi ve İşletme Fakültesinde öğrenim gören 416 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın etik onayı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nden ve kurum izinleri ise yetkili eğitim otoritesinden alınmıştır. Araştırmanın veri toplama formları 27 soruluk Sosyo-demografik Veri Formu ve 33 sorudan oluşan Human Papilloma Virüsü Bilgi Ölçeğinden (HPV-BÖ) oluşmaktadır. HPV-BÖ, Demir ve Özdemir (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Orijinal Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.84 (Waller et al, 2013), Türkçe'ye uyarlanan Ölçeğin, Cronbach α değeri ise 0.96 olarak hesaplanmıştır (Demir ve Özdemir, 2023). Alt boyutlarının Cronbah Alpha değerleri ise 0.72-0.93 (Demir ve Özdemir, 2023) arasındadır. Değerlendirme aşamasında, her bir doğru cevap=1 ile puanlanırken, yanlış cevaplar ile bilmiyorum ifadeleri=0 ile puanlanmıştır. Araştırma verileri sınıf ortamında gönüllü öğrencilerden toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzdelik dilimler, bağımsız değişkenlerde t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde $p<0.5$ değeri anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %50'si sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim görmektedir, %50'si kadındır ve %56.8'i 21-23 yaş aralığındadır. Katılımcıların, %57'si aylık gelir durumunu orta düzeyde olarak tanımlamaktadır ve %70.7'sinin ailesinde cinsellikle ilgili konular konuşulmamaktadır. Katılımcıların, %82.7'sinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgisi vardır, %58.9'unun cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi düzeyi sınırlıdır ve %13'ünün ilk cinsel ilişki yaşı 18 yaş ve altıdır. Katılımcıların, %97.3'ü HPV aşısı yaptırmamıştır ve %23,4'ü cinsel ilişki esnasında prezervatif kullanmaktadır. Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören hem kız hem de erkek öğrencilerin HPV Bilgi Ölçeğinin HPV Bilgi, HPV Tarama, HPV Aşı Bilgi, HPV Aşı Programı Bilgi alt boyutları ve aynı zamanda HPV Bilgi Ölçeği Toplam puan ortalamaları işletme fakültesinde öğrenim görenlerden daha yüksektir.

Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören kız öğrencilerin HPV Bilgi ($p=.010$), HPV Aşı Programı Bilgi ($p=.003$), HPV Bilgi Ölçeği Toplam ($p=.011$) alt boyutlarında puan ortalamaları erkeklerden daha yüksektir.

Sonuç: Bu çalışmanın en önemli sonucu cinsiyeti kız olan ve sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin HPV ile ilgili bilgilerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda, sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören erkek öğrencilerin HPV ile ilgili bilgilerinin işletme fakültesi erkek öğrencilerinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ışığında erkeklere ve sağlık alanı dışında öğrenim gören diğer üniversite öğrencilerine HPV ile ilgili farkındalıklarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Human Papilloma Virüs, HPV Aşı, bilgi düzeyi, üniversite öğrencileri

P-020
Yetişkin Bireylerde Stres Yönetiminde Bilişsel Davranışçı Terapinin Etkinliği: Sistematik Derleme The Effectiveness of Cognitive Behavioral Therapy in Stress Management Among Adults: A Systematic Review

Özge Aydoğan Aşır[1], Pınar Duru[2], Özlem Örsal[2]
[1]*Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara*
[2]*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir*

Amaç: Bu çalışma, yetişkinlere yönelik olarak yapılan Bilişsel Davranışçı Terapi'nin; bireylerin stresi üzerindeki etkililiğinin sistematik derleme yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın Bilişsel Davranışçı Terapi'nin yetişkin bireylerde stres üzerine etkisinin ne olduğu hakkında bilgi vereceği ve bu alanda gelecekte yürütülecek çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Yöntem: Literatür taramasında PubMed, Cochrane, Science Direct, Web of Science ve Google Scholar elektronik veri tabanları "Bilişsel Davranışçı Terapi" ve "Stres" anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Çalışmanın dahil edilme ve dışlanma kriterleri PICOS'a uygun olacak şekilde belirlenmiş, sistematik derlemeye sadece hakemli dergilerde yayınlanan ve tam metnine ulaşılan araştırmalar dahil edilmiştir. Taramalar sonunda, İngilizce dilinde, Aralık 2017 ve sonrasında yayınlanmış, tam metnine ulaşılan, dahil edilme kriterlerine uyan 8 randomize kontrollü çalışma araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmaların kalite değerlendirmeleri Joanna Briggs Enstitüsü tarafından oluşturulmuş randomize kontrollü çalışmalar için kontrol listesi; yanlılık değerlendirmeleri ise Cochrane grubunun tasarlamış olduğu "Randomize çalışmalar için revize edilmiş Cochrane yanlılık riski aracı (RoB 2)" kullanılarak yapılmıştır. Sistematik derleme protokolü PROSPERO (International prospective register of systematic reviews) veritabanına CRD42022363501 kayıt numarası ile kaydedilmiştir.

Bulgular: Ele alınan çalışmalarda Bilişsel Davranışçı Terapi yapılandırılmış telefon görüşmeleri, yüz yüze bireysel ya da gurup terapileri, web tabanlı uygulama yöntemleri ile gerçekleştirilmiş olup uygulama yöntemi müdahale sonrası değerlendirmelerde incelenen makaleler arasında stres algısı yönünden bir fark oluşturmamaktadır. Çalışmalarda standardize edilmiş müdahale süresi, gözlem sıklığı, gözlemler arası zaman aralığı ile girişimin başarısı arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Yetişkin bireylerde üniversite öğrencisi olmak, kanser hastası olmak, infertil olmak vb. strese neden olabilecek durumlarla karşılaşıldığında, Bilişsel Davranışçı Terapi'nin etkin bir şekilde uygulanması ve katılımcıların etkileşime hazır olması ile stres etkin bir şekilde yönetilmiştir. Çalışmaya dahil edilen sekiz çalışmanın altısında standart takip programı olmayan Bilişsel Davranışçı Terapi uygulamasına rağmen stresin azaldığı bulunmuştur. Bilişsel Davranışçı Terapi'nin Depresyon üzerine etkisi incelenen çalışmaların yedisinde ele alınmış olup altısında etkili bulunmuş ancak bir çalışmada etkisi olmadığı ortaya konmuştur. Derlemeye dahil edilen ve anksiyeteyi bir değişken olarak ele alan altı çalışmadan beşinde Bilişsel Davranışçı Terapi etkilidir.

Sonuç: Bilişsel Davranışçı Terapi'nin stres algısii anksiyete ve depresyon üzerine olumlu bir etkisi vardır. Ele alınan makalelerde uygulamaların yüz yüze, online ya da telefonla gerçekleştiriliyor olmasının stres algı puanını etkilemediği o yüzden daha ulaşılabilir olan web uygulamaları ya da telefonla yapılacak uygulamanın tercih edilebileceği önerilmektedir. Ayrıca tek bir hastalık grubunu ele alan, aynı örneklem özelliğine sahip, Bilişsel Davranışçı Terapi etkinliğini değerlendiren daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Bilişsel Davranışçı Terapi, Depresyon, Stres

P-021
Kronik hastalık yönetiminde kişiselleştirilmiş ve teknoloji destekli yeni yaklaşım: Hasta güçlendirme modeli

Zahide Aksoy[1], Saime Erol[2]
[1]*İstanbul Kent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[2]*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*

Sağlığı geliştirmenin özü olan güçlendirme, bireylerin sağlıklarıyla ilgili kararlar alma, sağlık hizmetlerine erişim ve bu hizmetleri kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirme konusunda daha fazla yetki ve sorumluluk sahibi olmalarını ifade eder. Bu kavram, hastaların sağlıklarını yönetme becerilerini geliştirmelerini, sağlık bilgisi edinmelerini ve tedavi süreçlerine aktif katılmalarını sağlamayı amaçlar. Bu derleme makalesinin amacı, kronik hastalık yönetiminde kişiselleştirilmiş ve teknoloji destekli yeni yaklaşım olan Hasta Güçlendirme Modeli hakkında detaylı bilgi sağlamaktır.

Yöntem; ulusal ve uluslararası literatür yıl sınırlaması yapılmadan "hasta güçlendirme (patient empowement)", "model" ve "güçlendirme, (empowerment)" anahtar kelimeleri ile tarandı. Bulgular doğrultusunda; model, bileşenleri ve uygulamada kullanımı hakkında bilgi sunuldu.

Bulgular: Hasta Güçlendirme Modeli; bilgiye erişim, hasta katılımı ve kendi kendini yönetme gibi birçok işlevsel unsur ile bağlantılıdır. Ayrıca, tele-sağlık hizmeti de dahil, teknoloji, güçlendirme modelinin her aşamasına dahil edilebilmektedir (Akeel & Mundy, 2018). Model; farkındalık-erişim(1), anlayış-bilgi(2), iş birliği-uygulama(3), seçim-öz etkililik(4), ve teknoloji destek mekanizması(5), olmak üzere 5 bileşenden oluşmaktadır. Farkındalık-Erişim: Modele göre bireyin güçlendirilmesi için bilgiye, sağlık hizmetlerine erişimi ve farkındalığının arttırılması gereklidir. Bireyin farkındalığı düşük ise erişimin bir anlamı olmadığı gibi, tek başına farkındalık da erişim için yeterli değildir. Birey, farkındalık düzeyi ve sağlık hizmetlerine erişimi artıkça güçlenir (Saric, 2016). Anlayış–Bilgi: Bilgiyi anlamak, hastanın bilinçli kararlar vermek için ihtiyaç duyduğu sağlıkla ilgili bilgileri elde etme, anlama ve kullanma becerisine sahip olmasıdır (Bridges ve ark., 2008). Bu bileşen hastaların özyönetimi anlamalarına ve bakıma aktif katılmalarına katkı sağlar. Aynı zamanda hasta ve sağlık profesyonelleri arasında iş birliğini geliştirir (Schulz & Nakamoto, 2013).

İş birliği-Uygulama: Bu bileşen, tedavi ve bakım planlama süreçlerinde sağlık profesyonelleri ile hastaların ortaklaşa çalışmasını ifade eder (Carnwell & Carson, 2005). Hasta ile iş birliği; hasta katılımını arttırarak öz-yönetim, sağlık hizmeti kullanımını iyileştirir. Bu da hastanın öz etkililiği ve bakımı üzerinde kontrolünü arttırarak güçlendirir (Carnwell & Buchanan, 2008; Anderson & Funnell, 2010).

Seçim- Öz Etkililik: Öz etkililik; bireyin sağlık bakımında kişisel insiyatif almasına ve bakımıyla ilgili daha faydalı seçimler yapmasını ifade eder (Aujoulat ve ark., 2007; Bridges ve ark., 2008; Anderson & Funnell, 2010). Kişiselleştirilmiş bakım hem yaşam kalitesini arttırır hem de bakıma yönelik gelişmiş bir yaklaşım sunar.

Teknoloji Destek Mekanizması: Teknoloji çok yönlü olup, hastanın güçlendirilmesine yönelik birçok farklı alanı destekler. Bu nedenle teknoloji, tüm yönleri destekleyen bir kolaylaştırıcı olarak modelde yer almaktadır ve hasta ve sağlık profesyonelleri arasındaki ilişkiyi geliştirmektedir (Akeel & Mundy, 2018; Calvillo ve ark., 2013).

Sonuç olarak: Hasta güçlendirme modeli, bireylerin kendi sağlıklarını yönetme becerilerini geliştirerek güçlenmelerini sağlayan bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Modelin hasta katılımını artırması, sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırması ve teknoloji destekli uygulamalarla bireysel bakım süreçlerini iyileştirmesi, kronik hastalıkların yönetiminde etkili ve sürdürülebilir bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: hasta güçlendirme, model, öz yönetim, teori

P-022
Diş Protezi Kullanan Huzurevi Sakinlerinde Ağız, Diş Sağlığı, Malnütrisyon ve Günlük Yaşam Aktivitelerinde Bağımsızlık: Kesitsel Bir Araştırma

Sümeyra Yılmaz[1], İcra Kartal[1], Beytullah Aşcıoğlu[2], Yeter Kitiş[1]
[1]*Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*
[2]*Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi*

Amaç: Ağız, diş sağlığı yaşlı yetişkinlerin genel sağlık ve beslenme durumları ile yakından ilişkilidir. Artan yaş, kötü ağız sağlığı için en güçlü risk faktörlerinden biridir ve ağız sağlığının korunması yaşlılıkla birlikte zorlaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı; diş protezi kullanan, huzurevinde yaşayan yaşlı yetişkinlerin ağız, diş sağlığı sorunları, malnütrisyon durumları, günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlıklarını belirlemek ve bunların öngörücülerini araştırmaktır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, kesitsel araştırma tasarımı ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin bir ilindeki dört farklı huzurevine kayıtlı 65 yaş üstü yaşlı yetişkinler oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 200 yaşlı yetişkin çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında Sosyodemografik Özellikler Formu, Yaşlıların Ağız Sağlığını Değerlendirme Aracı, Mini Nütrisyonal Değerlendirme Testi ve KATZ Günlük Yaşam Aktivitelerinde Bağımsızlık İndeksi kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülmesi için bir üniversitenin Etik Komisyonu'ndan yazılı izin ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Araştırma verilerinin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, doğrusal ve lojistik regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre yaşlı yetişkinlerin %62,5'inin erkek, yarısının (%50) eşinin vefat etmiş, %74,5'inin kronik hastalığı ve %56,5'inin ağız diş sağlığı problemi olduğu, %43'ünün çiğneme ve %%25,5'inin yutma sorunu olduğu, %25,5'inin tütün ürünü ve %3,5'inin alkol kullandığı belirlenmiştir. Huzurevi sakinleri arasında malnütrisyon sıklığı %8,5 olarak bulunmuş olup %49'unun malnütrisyon riski altında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca diş protezi kullanan, huzurevinde yaşayan yaşlı yetişkinlerde diş protezi sağlamlık durumunun ağız sağlığını etkilediği ve huzurevi sakinlerindeki malnütrisyon varlığının ağız, diş sağlığı ve günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlıkla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda huzurevi sakinlerinin ağız, diş sağlığının korunması ve iyileştirilmesinin ve diş protezlerinin uygunluğunun malnütrisyon riskini azaltabileceği ve günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlıklarını artırabileceğini düşündürmektedir. Yaşlı yetişkinlere huzurevi ortamında sürdürülebilir sağlık hizmeti sunan hemşirelerin, dijital sağlık teknolojilerinin de yardımı ile bireylerin ağız diş sağlığını düzenli olarak takip etmeleri, sorunları erken dönemde tespit etmeleri ve gereken müdahaleleri multidisipliner planlamaları, yaşlı yetişkinlerin sağlığını iyileştirmeye katkı sağlayabilir ve sağlık sonuçlarını olumlu yönde etkileyebilir.

Anahtar Kelimeler: ağız-diş sağlığı, bağımsızlık, hemşirelik, malnütrisyon

P-023
Yaşlı Yetişkinlerde Depresyon, Kırılganlık ve Başarılı Yaşlanma Düzeyleri Arasındaki İlişki

Canan Bozkurt[1], Büşra Dağcı Günal[2], Hande Arıcı Türk[1], Nurcan Akgül Gündoğdu[2]
[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Amaç: Son yıllarda nüfusun yaşlanma hızı, geçmişe göre çok daha hızlıdır. Bu veriler göz önüne alındığında başarılı/sağlıklı yaşlanma dünya genelinde halk sağlığı ve sağlığın geliştirilmesi için bir öncelik olarak görülmektedir. Yaşlı bireylerde depresyon ve kırılganlık başarılı yaşlanmayı etkileyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı birinci basamak sağlık hizmeti alan yaşlı bireylerin depresyon, kırılganlık ve başarılı yaşlanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışmaya, Nisan – Haziran 2024 tarihleri arasında birinci basamak sağlık merkezlerine başvuran 263 yaşlı birey katılmıştır. Araştırma verileri, "Birey Tanılama Formu", "Geriatrik Depresyon Skalası (GDS-5)", "Edmonton Kırılganlık Ölçeği" ve "Başarılı Yaşlanma Ölçeği" Türkçe formları kullanılarak, 10 – 15 dakika sürecek şekilde yüz yüze toplandı. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis H testi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanıldı. Anlamlılık için $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Yaşlı bireylerin %55.1'i kadın, %76.4'ü evli, yaş ortalamasının 71.05±6.51 ve %77.9'u 65 – 74 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Yaşlı bireylerin %74.9'unda depresyon varlığı saptandığı, ancak sadece %9.5'inin hekim tarafından tanı konduğu, %48.7'sinde kırılganlığın bulunmadığı belirlendi. Başarılı Yaşlanma Ölçeği puan ortalaması 49.77±11.35 idi. Bekar, eğitim seviyesi yüksek, aktif çalışan, geliri yüksek, genç veya orta yaşlı hisseden bireylerin başarılı yaşlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu görüldü. Komorbidite, polifarmasi ve hospitalizasyon ise başarılı yaşlanma düzeyini azaltıyordu. Kırılganlık puanı ve depresyon tanı varlığının başarılı yaşlanma düzeyini açıklama gücü %44.1 idi (Adjust R2: 0.441, $p < 0.001$). Kırılganlık puanının bir birim artması başarılı yaşlanma puanını 1.944 puan azaltırken (B= -1.944, β= -0.628, $p < 0.001$); hekim tarafından depresyon tanısı almanın başarılı yaşlanma puanını 6.622 birim azalttığı saptandı (B= -6.622, β= -0.171, $p < 0.001$). GDS-5 puanının ise başarılı yaşlanmayı yordamadığı görüldü ($p > 0.05$)

Sonuç: Yaşlı bireylerin depresyon tanısı alması ve kırılganlık düzeylerinin yüksek olması, başarılı yaşlanmanın negatif yordayıcılarıydı. Hemşireler tarafından yaşlı bireylere yönelik sunulacak eğitim ve destek programları, ekonomik yardım politikalarının güçlendirilmesi ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, başarılı yaşlanmanın desteklenmesinde önemli bir rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Başarılı yaşlanma, Depresyon, Kırılganlık, Yaşlı birey

P-024
Yaşlılara Yönelik Dijital Sağlık Uygulamaları ve Karşılaşılabilecek Sorunlar

Halime Sena Nur Kara[1], Filiz Taş[2]
[1]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş*
[2]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş*

Amaç: Bu derlemenin amacı, yaşlı bireyler için dijital sağlık uygulamalarını inceleyerek, bu uygulamalarda yaşlıların karşılaşabilecekleri sorunları ortaya koymaktır.

Giriş: Yaşlılık, fizyolojik ve biyolojik değişikliklerle bireyin günlük yaşam aktivitelerini sınırladığı ve başkalarına bağımlılığı beraberinde getirdiği bir dönemdir. Yaşlanma ile birlikte kronik hastalıklardaki artış yaşam kalitesinin etkilenmesine, kişisel bakım ve sosyalleşmede sorunlara yol açmaktadır. İleri yaş grubundaki bireylerin sağlıklı ve aktif yaşam sürmeleri için hastalıkları önleyici, nitelikli tedavi ve rehabilitasyon, ulaşılabilir sağlık hizmetleri ve sağlık alanında bilincin artırılmasına yönelik birçok dijital sağlık uygulamaları geliştirilmeye başlanmıştır. Yaşlılara yönelik, tele-sağlık, robotik sağlık uygulamaları, giyilebilir teknolojiler, akıllı ev sağlık teknolojileri, yapay zeka destekli cihazlar ve sanal gerçeklik uygulamaları bu gelişmelerden bazılarıdır. Dijital sağlık uygulamaları bireylerin sağlık durumlarını izlemeyi, kronik hastalıklarının yönetimini, bakım süreçlerini, acil durumlarda hızlı müdahale ve tedavi maliyetlerini düşürmeyi sağlamaktadır. Dijital sağlık, yaşlıların sağlık hizmeti sağlayıcılarıyla uzaktan bağlantı kurmasını sağlayarak zamanında danışmanlık ve takipleri kolaylaştırmaktadır. Bu uygulamalar koruma, bakım ve erken müdahaleye ve sağlık sorunlarının kötüleşmeden önlenmesine yardımcı olabilir. Yaşlılara yönelik dijital teknolojilerin etkili kullanımı, yaşam kalitelerini artırarak toplumsal uyum süreçlerine katkı sağlamaktadır.
Dijital teknolojiler, yaşlı bireylerin günlük aktivitelerini devam ettirmelerine ve yaşa bağlı ortaya çıkan fiziksel, sosyal ve psikolojik engelleri aşmalarına da yardımcı olmaktadır. Ancak yaşlıların dijital teknolojileri hayatlarına katmaları, görme, işitme, anlama, kavrama ve el becerilerindeki güçlükler, dijital teknolojilerin karmaşık içerikleri, öğrenme zorlukları, ekonomik yetersizlikler ve sosyal destek eksiklikleri gibi nedenler, kısıtlılıklar ve eşitsizlikler meydana getirmektedir. Yaşlıların dijital uygulamaları kullanmasında etik sorunlar ve riskler göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital sağlık uygulamalarındaki güvenlik açıkları ve veri mahremiyeti riskleri önemli etik sorunlar arasında yer almaktadır. Bunlardan en önemlisi eşitlik, gizlilik ve veri sorumluluğudur. Teknoloji eşitliği, teknoloji okuryazarlığı farklı olan kişiler arasında teknoloji kullanımı için gereken unsurlara eşit erişim sağlamayı gerektirir. Bu unsurlar arasında yüksek kaliteli internet, teknoloji kurulumu ve desteği, program kullanılabilirliği, benimsenmesi ve uyarlanabilirliği yer alır. Yaşlıların veri gizliliğine ilişkin endişeleri nedeniyle sağlık teknolojisini kullanma konusunda tereddütleri olduğu bildirilmektedir. Hemşireler ve hekimler arasında, hasta ziyaretlerinin sanal olarak yapıldığında duygusal etkileşimler gibi önemli durumları kaçırabilecekleri konusunda endişeleri olduğu, hastalar ile bağ kurulamadığı ve yüz yüze ziyaretler sırasında sahip oldukları sosyal etkileşime sahip olamadıklarını bildirmişlerdir. Çeşitli cihazlar ve ağlar aracılığıyla bağlantı kuran birçok kişi, hastaların gizliliğiyle ilgili endişeler bildirerek hassas konuları sanal olarak tartışmak için yeterli güveni hissetmediklerini belirtmişlerdir.
Teknolojik gelişmelerin sağlık hizmetlerinde verimliliği artırması avantaj sağlasa da bu süreçte mahremiyet, gizlilik, bilgilendirilmiş onam ve hasta özerkliği gibi etik ihlallerin engellenmesi gerekmektedir. Özellikle yaşlı bireylerin dijitalleşme sürecine uyum sağlamaları için dijital okuryazarlıklarının artırılması, bilgilendirilmiş onam, ekonomik erişimlerinin sağlanması ve teknolojinin güvenli kullanımı için çeşitli eğitim ve destek programlarının uygulanması önemlidir.

Sonuç Ve Öneriler: Dijital sağlık uygulamaları, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırma potansiyeline sahip olmakla birlikte, dijital okuryazarlık, ekonomik engeller ve güvenlik sorunları gibi zorluklara yol açmaktadırlar. Bu nedenle, yaşlıların dijital sağlık uygulamalarına erişimini kolaylaştırmak için dijital eğitim programları, ekonomik destekler ve güvenlik önlemlerini artıracak tasarımlar daha erişilebilir hale getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sağlık Uygulamaları, Engeller, Yaşlılık

P-025
"TechQuity" ve Halk Sağlığı Hemşireliği: Dijitalleşen Dünyada Eşitlikçi Sağlık Hizmetleri

Ebru Sönmez Sarı
Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bayburt

Dijital sağlık teknolojilerinin kullanımı, halk sağlığı hemşireliğinin etkinliğini artırma ve küresel sağlık için sürdürülebilir çözümler üretme açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, sağlık teknolojilerinin eşitlikçi ve kapsayıcı bir şekilde uygulanmaması durumunda, mevcut sağlık eşitsizliklerinin daha da derinleşmesi riski bulunmaktadır. Bu bağlamda, "TechQuity" kavramı, teknoloji ve "equity" (eşitlik, kapsayıcılık) kelimelerinin birleşiminden oluşur ve "Teknolojik erişilebilirlik" olarak ifade edilebilir. İlk kez Rhee ve arkadaşları (2021) tarafından tanımlanan bu kavram, dijital sağlık hizmetlerine erişimde adalet ve eşitlik sağlama sürecini tanımlar. Teknolojik erişilebilirlik, dijital sağlık hizmetlerinin tüm bireyler için eşit erişilebilirliğini sağlamayı hedefler ve sağlık eşitsizliklerinin, teknolojik engeller nedeniyle daha da derinleşmesini engellemeye yönelik bir ilkeyi ifade eder.

TechQuity kavramı, dijital sağlık hizmetlerine erişim sağlarken adalet ve eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesi gerektiğini vurgular. Özellikle yaşlı yetişkinler, düşük gelirli bireyler ve kırsal bölgelerde yaşayanlar gibi grupların dijital sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları engelleri aşmak için kritik öneme sahiptir. Hemşirelerin, dijital sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasında aktif bir rol oynaması büyük bir etkiye sahiptir. Hemşireler, teknoloji şirketleri ve sağlık bilişimi uzmanlarıyla iş birliği yaparak, dijital sağlık çözümlerinin eşitlikçi ve yenilikçi bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamalıdır.

Teknolojik erişilebilirlik ilkesinin halk sağlığı hemşireliğinde benimsenmesi, dijital sağlık çözümlerinin her topluluk için erişilebilir ve etkili hale gelmesini sağlayacaktır. Bu yaklaşım, halk sağlığı hemşireliğini dijitalleşen dünyada daha güçlü ve kapsayıcı bir hale getirerek, küresel sağlık için sürdürülebilir çözümler üretmeye katkı sağlayacaktır. Hemşirelerin sağlık eşitliğini destekleyerek dijital sağlık çözümlerinin yaygınlaştırılmasını sağlamaları, sağlık hizmetlerinin geleceği açısından kritik öneme sahiptir.

Bununla birlikte, teknolojik erişilebilirlik ilkesinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, sağlık profesyonelleri, politika yapıcılar ve teknoloji geliştiricilerinin iş birliği içinde hareket etmeleri gerekmektedir. Sağlık bilişimi ve dijital sağlık çözümleri konusunda yapılan araştırmalar ve stratejik planlamalar, tüm toplulukların dijital sağlık hizmetlerinden eşit yararlanabilmesi için temel oluşturacaktır. Ayrıca, dijital sağlık çözümlerinin sadece gelişmiş bölgelere değil, aynı zamanda kırsal ve dezavantajlı bölgelere de etkili bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır. Bu tür çok yönlü yaklaşımlar, toplumsal düzeyde sağlık eşitliğini sağlamada önemli bir rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sağlık, Halk Sağlığı Hemşireliği, Sağlık Eşitliği

P-026
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalıklı Bireylerde Üriner İnkontinans Prevalansı, Yaşam Kalitesi Ve İlaç Dışı Baş Etme Yöntemi Kullanım Sıklığının Belirlenmesi

Sena Karakuş[1], Özge Öz Yıldırım[2]
[1]*Merzifon Karamustafa Paşa Devlet Hastanesi, Merzifon, Amasya*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

Amaç: Bu araştırma kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) olan bireylerde üriner inkontinans (Üİ) prevalansı, yaşam kalitesi ve üriner inkontinansla ilaç dışı baş etme yöntemi kullanım sıklığını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan çalışma, 15/01/2024-15/07/2024 tarihleri arasında bir hastanenin dahili polikliniklerine başvuran 300 KOAH tanılı birey ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri SF 12 Yaşam Kalitesi Ölçeği, Üriner İnkontinansla İlaç Dışı Baş etme Yöntemi Kullanım Sıklığı Ölçeği ve sosyodemografik özelliklerin incelendiği Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Bağımsız Örneklemlerde T-Testi, Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis-H testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma öncesi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 28.07.2023 tarihli 2023-678 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %67.7'sinin üriner inkontinans (Üİ) yaşadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş ve kadın cinsiyeti Üriner inkontinans için istatistiksel olarak anlamlı birer açıklayıcı değişken olarak tespit edilmiştir (p değerleri sırasıyla 0.027 ve 0.004). yaş ile fiziksel yaşam kalitesi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenirken; hastalığa yönelik sürekli ilaç kullanma durumu ile fiziksel yaşam kalitesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Yaş, alkol kullanma durumu, KOAH tanısına sahip olma süresi, inkontinans miktarı ile mental yaşam kalitesi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenirken; inkontinans için ped kullanımı ile mental yaşam kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmada yer alan KOAH'lı bireylerde üriner inkontinans prevalansının yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadın katılımcılarda Üİ'ın daha fazla görüldüğü ve yaş ilerledikçe Üİ sıklığının arttığı, katılımcıların mental ve fiziksel anlamda yaşam kaliteleri azaldıkça üriner inkontinansla ilaç dışı baş etme yöntemi kullanım sıklığının arttığı belirlenmiştir.

Finansman beyanı: Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından BAP04-A-2024-4836 numarasıyla finanse edilmiştir.

Not: Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Evde Hasta Bakım Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yürütülen Yüksek Lisans tez çalışmasından üretimiştir.

Anahtar Kelimeler: KOAH, Üriner inkontinans, yaşam kalitesi, ilaç dışı baş etme

P-027
Hastanede Çalışan Hemşirelerin İş Güvenliği Uygulamaları Ve Çalışma Ortamındaki Risklere Karşı Tutumları İle İş Kazaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Dilara Oğuzhan Karadavut[1], Hülya Kulakçı Altıntaş[2], Funda Veren[2]
[1]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği YL öğrencisi, Zonguldak; Zonguldak Atatürk Devlet Hastanesi, Zonguldak*
[2]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Zonguldak*

Amaç: Hastaneler, sağlık çalışanlarının maruz kaldığı çeşitli tehlikeler ve riskler nedeniyle, çok tehlikeli çalışma alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu tehlikeler ve riskler, sağlık personelinin iş performansını olumsuz etkilemekte, iş kazaları ve meslek hastalıklarının görülme sıklığını artırmaktadır. Özellikle hemşireler, hasta bakımında birincil rol oynamaları ve yoğun iş yüküne sahip olmaları nedeniyle, bu risklere en fazla maruz kalan gruptur. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin iş güvenliği uygulamaları ve çalışma ortamındaki risklere karşı tutumlarının iş kazaları ile ilişkisini incelemektir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel- ilişki arayıcı tipteki bu çalışma, Zonguldak il merkezinde bulunan bir kamu hastanesinde çalışan 312 hemşirenin katılımıyla gerçekleştirildi. Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikli olarak Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik izin (02.08.2023/326515) alındı. Veriler Kasım 2023-Mayıs 2024 tarihleri arasında anket formunun çevrimiçi ortamda paylaşılması ile toplandı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Hastanede Çalışan Sağlık Personeli İçin İş Güvenliği Ölçeği ve Hemşirelerin Çalışma Ortamındaki Risklere Karşı Tutumu Ölçeği kullanıldı. Veriler, SPSS 25.0 programı ile değerlendirildi. Verilerin analizinde ise ölçümlere ilişkin sonuçlar ortalama ve standart sapma olarak gösterildi. Araştırmanın ölçek puanlarının normallik testi varsayımları Shapiro Wilk's testi ile incelendi. Araştırma grup sayılarının yeterli olması ve dağılımların normal dağılıma uygun olmaması nedeni ile parametrik testler kullanıldı. Araştırmaya katılan hemşirelerin demografik ve diğer özelliklerinin ölçek puanlarına göre incelenmesinde de basit ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı. Anlamlılık değeri $p<0.05$ olarak alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 38.08±10.37, %65'i (n=202) evli, %88.1'i (n=274) kadın, %75,2'si (n=234) lisans mezunudur. Hemşirelerin %39.2'si (n=122) riskli birimlerde, %16.4'ü (n=51) cerrahi birimlerde, %22.5'i (n=70), dahili birimlerde çalışmaktadır. Hemşirelerin %65.3'ü (n=203) son bir yıl içinde iş kazası/yaralanma yaşadığını belirtti. Çalıştıkları birimde iş kazası görülme sıklığı %3.9 (n=12) çok sık, %12.5 (n=39) sık, %37.6 (n=117) orta, %42.1 (n=131) nadir olarak bulundu. Hemşirelerin İş Güvenliği Ölçeği toplam puan ortalaması 3.56±0.89, Çalışma Ortamındaki Risklere Karşı Tutumu 3.82±0.68 olarak belirlendi. Son 1 yıl içinde iş kazası geçiren grubun İş Güvenliği düzeylerinin anlamlı şekilde daha düşük olduğu saptandı (β=-3,68, p=0,04). Sağlık kurum ve kuruluşlarında hasta ve çalışan güvenliğinin sağlanmasına ilişkin tebliği okumayan katılımcıların İş Güvenliği düzeylerinin anlamlı şekilde daha düşük olduğu bulundu(β=-4,99, p=0,01). Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre hemşirelerin demografik ve diğer özelliklerinin iş güvenliği düzeylerinde ve Hemşirelerin Çalışma Ortamındaki Risklere Karşı Tutumu düzeylerinde anlamlı fark olmadığı belirlendi($p>0.05$).

Sonuç: Hemşirelerin çalıştığı kurumda iş güvenliği uygulamaları orta düzeyin üstünde olduğu ve çalışma ortamlarında karşılaştıkları risklere yönelik genel olarak pozitif bir tutum sergiledikleri tespit edildi. Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına İlişkin Tebliği okuma durumunun hemşirelerin İş Güvenliği ile çalışma Ortamındaki Risklere Karşı Tutumu düzeylerine anlamlı şekilde etki eden en önemli değişken olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı hemşireliği, iş güvenliği, iş kazası, iş sağlığı, iş yeri hemşiresi

P-028
Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda kendini ihmal düzeyleri ve risk faktörleri

Esma Nur Sert[1], Ayşegül Ilgaz[2]
[1]*T.C. Sağlık Bakanlığı Hatay Dörtyol Devlet Hastanesi, Hatay*
[2]*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya*

Giriş-Amaç: Günümüzde toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun oranı her geçen gün artmaktadır. Yaşlanan nüfusa sağlıklı, kaliteli ve başarılı bir yaşlanma sağlanması önemlidir. Bu süreçte kendini ihmal, yaşlı bireylerin sağlığını tehdit eden ciddi bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmakta ve olumsuz sağlık sonuçlarına yol açmaktadır. Yaşlılarda kendini ihmali öngören risk faktörlerinin bilinmesi, bunun neden olabileceği olumsuz sağlık sonuçlarının azaltılması açısından önemlidir. Kendini ihmal için yaşam alanı önemli bir risk faktörü olabilir. Bu çalışmada, huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda kendini ihmal düzeyleri ve risk faktörlerinin ortaya konularak karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı karşılaştırmalı tipteki bu araştırmanın verileri Kasım 2022-Nisan 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Antalya'daki bir Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'ne kayıtlı olup evde yaşayan 60 yaş ve üstü 728 birey ile Antalya'da bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ve belediyelere bağlı üç huzurevinde yaşayan 60 yaş ve üstü 182 yaşlı birey oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin hesaplanmasında evrenin bilindiği durumlardaki formül kullanılarak, bir çalışmadaki yaşlılarda kendini ihmal görülme sıklığı (%16.8) dikkate alınarak örneklem büyüklüğü ASM için 170, huzurevleri için 108 kişi hesaplanmış olup dört kurumdan (huzurevleri ve ASM) toplam 278 yaşlı birey çalışmaya dahil edilmiştir. ASM'den amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak, huzurevlerinden ise bireyler tabaka ağırlıklı olarak seçilmiştir. Veriler sosyodeomografik özellikler soru formu, kendini ihmal risk faktörleri soru formu ve Yaşlının Kendi Kendini İhmalini Tarama Ölçeği kullanılarak ilk araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Kendini ihmal risk faktörleri soru formu Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği, Lawton Enstrumantal Günlük Yaşam Aktiviteleri Skalası, Mini Nütrisyonel Değerlendirme Testi, Görsel Ağrı Skalası, Geriatrik Depresyon Ölçeği–15, Lubben Sosyal Ağ Ölçeği'nden oluşmaktadır. Yaşlının Kendi Kendini İhmalini Tarama Ölçeği'nden alınan düşük test puanları, kendini ihmal etme olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, kikare testi, Mann Whithney U testi, bağımsız gruplarda t testi, varyans analizi, pearson korelasyon testi, spearman korelasyon testi, lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul, kurum izinleri ve ölçek izinleri ile yaşlı bireylerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Yaşlı bireylerin Kendini İhmal Tarama Ölçeği toplam puan ortalaması 7.3±2.0'dir. Bu bireylerin %55.8'i kendini ihmal etmektedir. Huzurevinde yaşayan yaşlıların yaş ortalaması evde yaşayan yaşlılara göre daha yüksektir. Evde yaşayan yaşlıların huzurevindeki yaşlılara göre kendini ihmal puan ortalaması anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur ($p<0.001$). Evde yaşayan bireylerde kendini ihmal edenlerin oranı huzurevindeki bireylere göre anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0.001$). Huzurevindeki yaşlılarda sosyal ağın zayıf olması kendini ihmali 0.79 kat ve depresyon riskinin olması 3.51 kat artırmaktadır. Evde yaşayan yaşlılarda ise eğitim düzeyinin düşük olması kendini ihmali 0.35 kat, sosyal ağın zayıf olması 0.91 kat, ağrı varlığı 1.38 kat ve depresyonun olması 3.66 kat artırmaktadır.

Sonuç: Evde yaşayan yaşlılar huzurevindeki yaşlılara göre kendini daha fazla ihmal etmektedir. Depresyon her iki grupta da önemli bir risk faktörü olup sosyal ağ, eğitim düzeyi ve ağrı varlığı da kendini ihmal açısından önemli risk faktörleridir. Evde yaşayan yaşlıların kendini ihmal açısından risk altında olduğu bu nedenle sağlık profesyonellerinin toplumdaki yaşlılara yönelik kendini ihmal taraması yapması önerilmektedir. Ayrıca depresyon varlığı ve sosyal ağ durumunun değerlendirilmesi ve gerekli girişimlerin planlanması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: ev, huzurevi, kendini ihmal, risk faktörleri, yaşlı

P-029
Dijitalleşme Ve Dijital Bağımlılığın Adölesan Sağlığı Üzerine Etkileri

Kevser Katkaya[1], Fatmanur Bayrak[1], Fatma Karasu[2]
[1]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı ABD*
[2]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Giriş: Son yüzyılda teknoloji ve internetin hızlı gelişimi, dijital ağ ve araçların yaşamın her alanında kullanılması insanlara birçok kolaylık ve konfor sunmuştur. Ancak bu gelişim birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Amaç: Bu derlemede teknolojinin gelişmesinin olumsuz sonuçlarından biri olarak; önemli bir halk sağlığı sorunu olan dijital bağımlılığının, gelişim dönemini henüz tamamlamamış bireyler olan adölesanlar üzerinde olumsuz etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Dijitalleşmenin ve dijital bağımlılığının adölesan sağlığı üzerinde olumsuz etkilerini incelemek amacıyla ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmıştır.

Bulgular: 21. yüzyıl bilişim/bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Dünyada küreselleşmenin etkisi ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte dijital imkanların yaşamın hemen hemen her alanında kullanılması insanların hayatını kolaylaştırmakta ve teknolojiyi vazgeçilmez kılmaktadır.Ancak sunulan bu kolaylığın yanında teknolojinin aşırı ve bilinçsiz şekilde kullanımı ile "dijital bağımlılık" kavramı ortaya çıkmaktadır. Günümüzde dijital araç ve ortamlar her yaştan bireyler tarafından etkin olarak kullanılmasına karşın kullanım oranı adölesanlarda diğer yaş gruplarına göre oldukça fazladır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'ne göre 10-19 yaş aralığı adölesan dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde bilişsel, psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimin devam ediyor olması bu yaş grubundaki bireyleri dijital bağımlılığa maruz kalma açısından potansiyel risk grubu haline getirmektedir. Kimlik oluşturma sürecinde olan bireyler gerçek ve sanal dünya arasında kalıp uzun süre ekrana maruz kalma, bilgisayar oyunu oynama, sosyal medyada vakit geçirme gibi durumlar yaşamaktadır. Bu durumlar ise doğrudan veya dolaylı olarak obezite, sedanter yaşam, asosyalleşme, yalnızlık, dikkat eksikliği, uyku bozukluğu, depresyon, anksiyete, sabırsızlık, öfke, saldırganlık vb. birçok fiziksel ve ruhsal soruna yol açabilmektedir.

Sonuç: Günümüzde teknolojinin hayatın her alanınayerleşmesiyle birlikte dijital bağımlılık en fazlaadölesanları etkisi altına almakta ve bu durum küresel bir sorun haline gelmektedir. Bu bağlamda dijital dünyanın risklerinden ve bu risklerin bağımlılığa dönüşmesinden gençleri korumak amacıyla hemşirelere büyük sorumluluk yüklenmektedir. Zamanının önemli bir kısmını okulda geçiren adölesan grubun sağlığını dijital dünyanın risklerinden korumak amacıyla okul sağlığı hemşireleri ve yaklaşımları büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşımlar arasında; aileye ve bireye danışmanlık, bağımlılık risk durumunu erken tespit etme, ekranla ilgilenme sürelerini kısaltmaya yönelik önerilerde ve girişimlerde bulunma,güvenli medya kullanımını sağlama, teknolojinin avantajlarından faydalanma, sağlık okuryazarlığını geliştirerek olumlu sağlık davranışları kazandırma örnek olarak verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan Sağlığı, Bağımlılık, Dijitalleşme, Dijital Bağımlılık

P-030
Hemşirelerin Egzersize Yönelik Sağlık İnançlarının ve Egzersiz Yapma Durumlarının Değerlendirilmesi

Özge Sürel[1], Aslıhan Öztürk Eyimaya[2]
[1]*Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Amaç: Bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesi sağlık çalışanlarının temel sorumluluklarındandır. Sağlık çalışanları, mesleki sorumlulukları gereği sürdürdükleri yaşam biçimleri ile rol model olma ve hizmet verdikleri bireyleri etkileme özelliğine sahiptir. Sağlık çalışanlarının yaşam biçimleri, toplumdaki bireylerin olumlu sağlık davranışı geliştirmesi için yol göstericidir. Egzersiz, sağlıklı yaşamın temel taşlarından biridir ve düzenli egzersiz yapmanın önemli olduğu bilinmektedir. Hemşirelerin sağlıklı yaşam için temel olan egzersiz davranışını kazanmaları kaçınılmaz olmalıdır. Egzersiz yapmak hemşirelerin tam bir iyilik halinde olmalarına katkı sağlamanın yanı sıra, hizmet vereceği bireylere rol model olmalarını sağlayacaktır. Bu nedenle, hemşirelerin egzersize yönelik sağlık inançları ve egzersiz yapma durumları sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmada önemli rol oynar. Bu çalışma hemşirelerin egzersize yönelik sağlık inançlarının ve egzersiz yapma durumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan bu araştırma kamu ve özel sağlık kurumlarında çalışan hemşireler ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 15.01-01.04.2024 tarihleri arasında kartopu yöntemi ile ulaşılan 342 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklem büyüklüğünün gücünü belirlemek için post hoc güç analizi yapılmıştır. Yapılan güç analizinde çalışmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde %95 güven aralığında etki büyüklüğünün 0,306 gücünün ise 0,95 olduğu belirlenmiştir. Araştırmada veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Egzersize Yönelik Sağlık İnançları Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama formları hemşirelere sosyal medya ile (Twitter, Instagram, WhatsApp vb.) ulaşılarak web tabanlı (Google Forms) olarak uygulanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Veri toplama formunun ilk sayfasında hemşirelerin araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını onayladıkları onam formu yer almıştır. Veriler SPSS 21 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Kategorik değişkenler için frekans, yüzde, sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 29,41±6,96 yıl olup, %69,9'u kadındır. Sağlık Bakanlığı'na bağlı kurumlarda %69,6'sı, üniversite hastanelerinde %19,6'sı çalışmaktadır. Hemşirelerin %41,5'inin düzenli olarak egzersiz yaptığı saptanmıştır. Katılımcıların %79,8'i egzersizin sağlıklarını korumak için önemli olduğunu düşünmektedir. Hemşirelerin %69,9'u yüksek çalışma temposu, %62,3'ü yorgunluk, %51,2'si ise zaman yetersizliği nedeniyle egzersiz yapamadığını bildirmiştir. "Egzersize Yönelik Sağlık İnançları Tutum Ölçeği" puan ortalaması 104±17,52'dir. Hemşirelerin egzersiz yapma durumuna göre ölçek puan ortalaması karşılaştırıldığında, egzersiz yapanların puan ortalamaları yapmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Hemşirelerin haftada kaç kez egzersiz yaptıklarına göre en düşük puan ortalamasının hiç egzersiz yapmayanlarda olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Egzersizin olumlu etkileri olduğunu düşünenlerin ölçek puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Egzersize çok önem verenlerin daha yüksek ölçek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Meslektaşlarına veya hastalarına egzersiz konusunda rehberlik yapanların puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Cinsiyete, çalışılan kurum türüne, çalışılan birime, haftalık çalışma saatine göre anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Araştırmanın sonucunda, hemşirelerin tamamına yakınının egzersizin sağlıklarını korumak için önemli olduklarını bilmelerine rağmen egzersiz yapma alışkanlığının hemşirelerin yaklaşık yarısında olduğu saptanmıştır. Çalışma ortamındaki yoğunluğun azaltılması ve sosyal olanakların genişletilmesinin hemşirelerin egzersize yönelik olumlu tutumlarını daha da arttıracağı ve bu düzenlemelerin hemşirelerin egzersize ilişkin sağlık inançları üzerinde olumlu bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, sağlık, sağlık inancı, hemşire

P-031
Sağlığın Geliştirilmesinde Teknoloji Kullanım Alanları

Fatmanur Akay[1], Dilek Cingil[2]
[1]*Hemşire, Meram Devlet Hastanesi Acil Servis; Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Konya*
[2]*Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD., Konya*

Amaç: Bu derlemede amaç; sağlığın geliştirilmesinde teknoloji kullanımını incelemektir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve sağlıklarını geliştirmelerini sağlama sürecidir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi sağlık hizmetlerinin ötesindedir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, tüm sektörlerde ve düzeylerde bulunan politika yapıcıların gündemine sağlığı yerleştirir, kararlarının sağlık açısından sonuçları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar ve sağlığa yönelik sorumluluklarını kabul etmeye yönlendirir. Teknoloji gelişiminin birey ve toplumlar açısından yarattığı fırsatlar, sağlık sektöründe de pek çok alanda değişimler yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine yardımcı olacak dijital konsültasyon, tele-tıp, uzaktan tedavi ve mobil sağlık uygulamaları geleneksel sağlık sisteminin yerini almaya başlamıştır. Dünyada sağlık teknolojileri kullanılarak geleneksel sağlık sistemiyle bütünleşen evrensel bir dijital sağlık sistemi oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu sistemde amaç tedavi edici sağlık hizmetlerinin yüksek maliyetlerini azaltmak ve toplum sağlığını geliştirip yaşam kalitesini artırmaktır. Hedeflenen sistemi desteklemek için de tıp alanında dijital sağlık teknolojilerinin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu eğilimin her geçen gün arttığı görülmekte ve gelecekte de hızla artacağı tahmin edilmektedir. Gelecek öngörüleri kapsamında pek çok tıbbi cihaz ve ilaç endüstrisi şirketleri sağlık teknolojilerine yaptığı yatırım hacmini genişletmektedir. Özellikle dikkat çeken sağlık teknolojileri, tele-tıp, mobil cihazlar, yapay zeka, giyilebilir teknolojiler ve bulut bilişim sistemleridir. Günümüzde hemşirelikte dijital ve teknolojik uygulamalarda yaygın olarak bilgi ve iletişim teknolojileri ile yapay zekayla işlenmiş robot ve sensörler kullanılmaktadır. Artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojileri ile damar görüntüleme cihazı, animasyonla iç organların görselleştirildiği tişört, Microsoft hololens ile eğitimsel ve girişimsel işlevler yapılmaktadır. Sanal bakım uygulaması ile yakın zamanda dijital eczane, konsültasyon uygulamaları, uzaktan izleme cihazları ve sanal terapi uygulamalarının kullanılacağı belirtilmektedir. İnsanların kendi sağlık düzeylerinin farkında olup geliştirmeye yönelik katkı sağlamaları çok önemlidir. Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi ve 21. yy'ın yenilikçi teknoloji çağı olması sebebiyle sağlığın geliştirilmesi için fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda hemşirelerin mesleğin gelişimini sürdürebilmesi için teknolojiyi yakından takip etmeleri ve uygulamalarında da etkili bir şekilde kullanmaları oldukça önemlidir. Sağlık bilgisinin gelişen teknoloji esas alınarak yeniden tanımlanması ve eğitim müfredatlarının da buna göre planlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sağlık Teknolojileri, Sağlık, Sağlığı Geliştirme, Teknoloji

P-032
Kadınların Kozmetik ve Kişisel Bakım Ürünlerini Seçme ve Kullanma Davranışlarının İncelenmesi

Yasemin Adıgüzel Yaşar[1], Sümeyye Gencer[2], Ayşe Dost[2], Senanur Karatoprak[3]
[1]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul*
[2]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*
[3]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi Hastanesi, İstanbul*

Giriş-Amaç: Kozmetik ve kişisel bakım ürünlerinin kullanımı küresel ölçekte artarken, içeriklerindeki kimyasal çeşitlilik de genişlemektedir. Literatürde, bazı kimyasalların cilt bariyerine uzun vadeli etkileri olduğu ve sağlık açısından risk taşıdığı belirtilmektedir. Endokrin bozucular (fitalatlar, parabenler, triklosan, benzofenon-3) ve kanserojenler (1,4-dioksan, formaldehit) gibi bileşenler hem bireysel sağlık hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından risk oluşturmaktadır. Bu ürünlerin üretim süreçleri ve aşırı ambalaj kullanımı çevresel sorunların başlıcalarıdır. Kadınların bu ürünleri seçerken bilinçli olması önemlidir, ancak bu konudaki araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, kadınların kozmetik ve kişisel bakım ürünlerini seçme ve kullanma davranışlarının incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tasarım tipinde olan araştırma, 1 Ocak - 1 Nisan 2024 tarihleri arasında İstanbul' da bir üniversite hastanesinin dahiliye, dermatoloji, kadın hastalıkları ve doğum, genel cerrahi polikliniklerine gelen 245 kadın ile gerçekleştirildi. Veriler "Sosyodemografik Özellikler ve Kişisel Bilgi Formu" ve araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan "Kozmetik ve Kişisel Bakım Ürünlerini Seçme ve Kullanma Davranışları Anketi" kullanılarak toplandı. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda kategorik değişkenlerin oranları arasındaki farklar Ki-Kare testleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Kadınların yaş ortalaması 27,89±9,44'tür; %31'i evli, %69'u bekâr olup %30,2'sinin çocuğu vardır. Kadınların %56,7'si lisans ve üzeri, %23,7'si lise ve altı, %19,6'sı ön lisans eğitim seviyesine sahiptir. Katılımcıların kişisel bakım ve kozmetik ürünlerini tercih ederken %66,5'i her zaman içerik incelediğini; %94,7'si kullanma talimatına, %90,6'sı kullanım süresine ve %96,3'ü saklama koşullarına uygun şekilde ürünleri kullandığını belirtmiştir. Lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip bireylerin %82'si ürünleri kullandıktan sonra sıkıca kapattığını (X^2=18,229; p=0,000), %72,7'si göz enfeksiyonu varsa ürünü kullanmadığını (X^2=10,581; p=0,005), %64,7'si ürünlerin paylaşılmaması gerektiğini (X^2=11,313; p=0,003) ve %84,9'u renk, koku ve kıvam değişimi olan ürünleri kullanmadığını (X^2=27,079; p=0,000) ifade etmiştir. Meslek grupları ile ürün güvenliği ve kullanım alışkanlıkları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiş; sağlık çalışanlarının %85,2'si, sağlık dışı meslek grubundakilerin ise %68,1'i ürünlerin sıkıca kapatılması gerektiğini belirtmiş (X^2=6,100; p=0,009) ve sağlık çalışanlarının %68,5'i, sağlık dışı meslek grubundakilerin ise %51,8'i ürünlerin paylaşılmaması gerektiğini belirtmiştir (X^2=4,746; p=0,021). Alerjisi olan bireylerin %55,8'i, alerjisi olmayanların ise %36,9'u helal sertifikalı ürünleri(X^2=5,943; p=0,012); cilt tipine uygunluk açısından alerjisi olanların %83,9'u, alerjisi olmayanlar ise %71,4'ü bu ürünlerin kullanımını uygun bulmuştur(X^2=3,534; p=0,041).

Sonuç: Bu çalışma, bireylerin kişisel bakım ve kozmetik ürün tercihleri, kullanım alışkanlıkları ve güvenlik algıları üzerinde eğitim düzeyi, sağlık durumu ve mesleğin belirleyici olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi arttıkça ürün güvenliği bilgisinin yükseldiği, sağlık çalışanlarının hijyen ve kullanım talimatlarına daha fazla dikkat ettiği; kronik hastalık ve alerji varlığının ürün tercihlerini ve kullanım alışkanlıklarını etkilediği belirlenmiştir. Bireylerin içerik bilgisi ve kimyasal maruziyet riskleri konusundaki bilgi düzeyi yetersizdir. Bilinçsiz kullanım, bireysel sağlığı ve çevresel sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. Bu kapsamda bireyleri güvenli kozmetik kullanımı konusunda bilinçlendirmede halk sağlığı hemşirelerinin önemi artmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte gelişen e-sağlık uygulamaları ve dijital bakım çözümleri, bireylerin güvenli ürün seçimi ve kimyasal maruziyet konusunda bilinçlenmesini destekleyebilir. Halk sağlığı hemşireleri, dijital platformlar aracılığıyla güvenilir bilgi sağlayarak farkındalığı artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sağlığı, Kozmetik, Çevre Sağlığı, Kişisel Bakım Ürünleri, Sürdürülebilirlik

P-033
Astım tanısı almış 7-11 yaş okul çocuklarında yaşam kalitesi, öz etkililik ve hastalık kontrolü arasındaki ilişkinin belirlenmesi

Sümeyye Gencer[1], Melek Nihal Esin[2]
[1]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye*
[2]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye*

Giriş-Amaç: Çocukluk çağı astımı, solunum fonksiyonlarını bozmasının yanı sıra fiziksel aktivite kısıtlılığı, uyku bozuklukları, okula devamsızlık, akademik başarısızlık ve psikososyal sorunlara neden olarak yaşam kalitesini düşürmektedir. Özellikle 7-11 yaş grubundaki çocukların semptomları eksik bildirmesi ve hastalık kontrolünde yetersiz kalması, sağlık sonuçlarını daha da kötüleştirebilmektedir. Bu nedenle, astımlı çocuklarda yaşam kalitesi, öz etkililik ve hastalık kontrolü arasındaki ilişkinin incelenmesi, hastalığın etkin yönetimi ve bütüncül yaklaşımlar geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, astım tanısı almış 7-11 yaş okul çocuklarında yaşam kalitesinin öz etkililik ve hastalık kontrolü ile ilişkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipteki bu araştırma, Mart-Haziran 2023 tarihleri arasında İstanbul'daki bir üniversite hastanesinin Çocuk Göğüs Hastalıkları, Çocuk Alerji ve İmmünolojisi Polikliniklerine başvuran astımlı 242 çocuk üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında sosyodemografik özelliklerin, yaşam ortamı ve okul çevresinde astım yönetimine yönelik engellerin ve astım hastalığına yönelik bilgilerin incelendiği Çocuk Tanıtıcı Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Astım Kontrol Testi, Astımlı Çocuk Yaşam Kalitesi Ölçeği ve Pediatrik Kronik Hastalık için Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılarak; tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova), post hoc (Tukey, LSD) analizi, pearson korelasyon ve çok değişkenli regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Astımlı çocukların yaş ortalaması 9,10±1,464 olarak saptanmıştır. %59,1'i erkek ve %39,3'ü 6 yıldan fazla süredir astım hastasıdır. %57,4'ünün astım nedeniyle uyku alışkanlığı etkilenmiştir. Çocukların %79,8'inin evinde, %46,7'sinin ise okulunda parfümlü temizleyiciler kullanıldığı; %64'ünün evinde tüylü halılar bulunduğu, %53,3'ünün ailesinde sigara içen birey bulunduğu; ayrıca, %15,3'ünün okulda sigara dumanına maruz kaldığı saptanmıştır. Beden eğitimi derslerinde çocukların %54,5'inin ağır egzersiz yaptığı, %31,4'ünün ise aktivite sonrasında astım nöbeti geçirdiği saptanmış; %71,5'i astım nedeniyle okula ara vermek zorunda kalmıştır. Çocukların Astımlı Çocuk Yaşam Kalitesi Ölçeği puan ortalaması 4,583±0,995, Çocukluk Çağı Astım Kontrol Testi puan ortalaması 16,141±4,674, Pediatrik Kronik Hastalık için Öz-yeterlik Ölçeği puan ortalaması 96,785±20,387'dir. %74'ü iyi kontrolde olmayan astıma sahiptir. Çocukluk çağı astım kontrolü (ß=0.296, $p<0.001$) ve pediatrik kronik hastalık için öz-yeterlik düzeyi (ß=0.187, $p<0.001$) yaşam kalitesini artırıcı etkiler göstermektedir. Astımın ders başarısını etkilemesi (ß=-0.132, $p<0.05$), uyku alışkanlıklarında değişim yaratması (ß=-0.124, $p<0.05$) ve diğer çocuklardan farklı hissettirmesi (ß=-0.170, $p=0.001$) yaşam kalitesini azaltırken, aktivite sonrası astım nöbeti geçirme deneyimi (ß=0.148, $p<0.01$) yaşam kalitesini artırmaktadır. Yaşam kalitesindeki toplam değişimin %45.1'inin bu değişkenler tarafından açıklandığı belirlenmiştir ($R^2=0.451$, $p<0.001$).

Sonuç: Çalışma, astımlı çocuklarda hastalık kontrolü ve öz etkililik düzeyinin artmasının yaşam kalitesini iyileştirdiğini göstermektedir. Astımlı çocukların yaşam kalitesini artırmak için okul temelli astım yönetim programları ve multidisipliner bir ekip yaklaşımıyla çevresel tetikleyicilere maruziyet azaltılmalı ve astım yönetimi becerileri kazandırılmalıdır. Ayrıca, dijital sağlık teknolojilerinin kullanımıyla çocuklara özel mobil uygulamalar, online eğitim platformları ve dijital takip sistemleri geliştirilerek astım yönetimi daha etkin hale getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: astım, yaşam kalitesi, hastalık kontrolü, öz etkililik

P-034
Yaşlı Bireylerin Sağlığının Korunması Ve Geliştirilmesinde Dijital Temelli Müdahale Programlarının İncelenmesi

Merve Anlar, Betül Uçar, Alime Selçuk Tosun
Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya

Giriş-Amaç: Bu derleme çalışması yaşlı bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde dijital temelli müdahale programlarını ve halk sağlığı hemşireliği açısından önemini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Literatür taraması 'elderly health, tele-nursing, digital health, health protection, health promotion, randomized controlled trial' anahtar kelimelerinin kombinasyonları kullanılarak Google Akademik, PubMEd, Academic Search Complete (EBSCOHOST) ve Web of Sciences veri tabanlarında yapıldı. 2020-2025 yılları arasında yayınlanan ve tam metnine ulaşılan İngilizce ve Türkçe makaleler incelendi.

Bulgular: Yapılan çalışmalarda, tele-sağlık ve dijital sağlık uygulamaları yaşlı bireyler için sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaktadır, ancak dijital beceri eksikliği ve teknolojik engeller kullanım oranlarını sınırlamaktadır. Hemşire liderliğindeki tele-sağlık programlarının yaşlı yetişkinlerin yaşam kalitesini, öz yeterliliklerini artırdığı depresyon düzeylerini düşürdüğü bildirilmiştir. Yapay zeka destekli teknolojiler ise (Alexa gibi AI asistanları) yaşlı bireyler için kullanılabilir ve kabul edilebilir müdahaleler sunmaktadır. Ancak, kullanıcıların teknolojiye aşinalığı ve kişilik özelliklerinin kullanımı etkilediği ifade edilmiştir. Web tabanlı, grup egzersiz programlarının (örneğin, Beat It Online) yaşlı bireylerin fiziksel uygunluklarını ve yaşam kalitesini artırmada etkili olduğu bildirilmiştir. Bu uygulamanın yüz yüze programlarla benzer sonuçlar sağlayarak uzaktan erişim imkânı sunduğu belirtilmiştir. Tele-hemşirelik yoluyla verilen eğitim ve izlemin, yaşlı kanser hastalarının ilaç tedavisine uyumunu ve öz yeterliliklerini artırdığı belirtilmiştir. Ayrıca WhatsApp üzerinden kısa mesaj ve eğitim videoları gönderimi ve telefonla izlem gibi yöntemlerin hasta desteğinde etkili olduğu bulunmuştur. Denge ve fiziksel performansı artırmaya yönelik simüle edilmiş denge egzersizleri (Xbox Kinect gibi) yaşlı bireylerin fiziksel fonksiyonlarını iyileştirdiği saptanmıştır. Ayrıca hatırlatıcı telefon görüşmeleriyle desteklenen evde fiziksel aktivite programlarının, yaşlı bireylerin hareketliliğini artırarak düşme riskini azalttığı bulunmuştur.

Sonuç: Yapılan çalışma bulguları doğrultusunda teknoloji destekli sağlık müdahaleleri yaşlı bireylerin fiziksel, bilişsel ve psikososyal sağlıklarını iyileştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Hemşire liderliğindeki programlar, sanal ve yapay zeka destekli müdahaleler, simüle edilmiş egzersizler ve tele-sağlık uygulamalarının yaşlı sağlığını desteklemede etkili yaklaşımlar olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda birinci basamak sağlık hizmetlerinde teknoloji destekli müdahalelerin etkin kullanımını sağlamak için yaşlı bireylerin dijital sağlık okuryazarlığını artırma, aile sağlığı merkezlerinde tele-sağlık ve uzaktan danışmalık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, hemşire liderliğindeki dijital müdahalelerin güçlendirilmesi, erişim engelinin azaltılması teknoloji destekli müdahalelerin etkinliğini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hemşirelik, Dijital Sağlık, Sağlığı Geliştirme, Sağlığı Koruma, Yaşlı Sağlığı

P-035
Dijitalleşme Sürecinde Mahremiyetin Kırılgan Yüzü: Dezavantajlı Grupların Karşılaştığı Riskler Ve Olası Sonuçlar

Eylül Gülnur Erdoğan
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Bilecik

Giriş-Amaç: Dijitalleşme süreci, bireyler arası etkileşimi ve bilgi paylaşımını artırarak toplumsal dönüşümlere yol açmaktadır. Ancak, bu dönüşüm mahremiyet algısını da değiştirmekte ve özellikle dezavantajlı gruplar için çeşitli riskler doğurmaktadır. Bu çalışmada, dijitalleşmenin mahremiyet üzerindeki etkileri, mahremiyetin dönüşümü ve dezavantajlı grupların karşılaştığı riskler ele alınmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma, dijitalleşme ve mahremiyet ilişkisini inceleyen akademik literatür taramasına dayanmaktadır. Mahremiyetin dönüşümü, dijital gözetim, siber zorbalık ve kişisel veri güvenliği gibi konular çerçevesinde, dezavantajlı grupların karşılaştığı riskler analiz edilmiştir. Literatürde yer alan güncel araştırmalar ve istatistiksel veriler değerlendirilerek dijital mahremiyetin toplumsal etkileri ortaya konulmuştur.

Bulgular: Dijitalleşme süreci, mahremiyet sınırlarını yeniden şekillendirmekte ve bireylerin kişisel verilerinin izinsiz paylaşımına, siber zorbalığa ve dijital gözetim mekanizmalarına maruz kalmasına neden olmaktadır. Dezavantajlı gruplar (yaşlılar, kadınlar, çocuklar, engelliler vb.) bu süreçten daha fazla etkilenmekte, mahremiyet ihlalleri ve veri güvenliği konusunda daha fazla risk taşımaktadır. Özellikle sosyal medya platformlarında kişisel bilgilerin ifşa edilmesi, çocukların mahremiyet ihlallerine uğraması ve yaşlı bireylerin dijital gözetim altında olması önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Sonuç: Dijitalleşme süreci, bireylerin özgürlüğünü artırmak yerine mahremiyet ihlallerini daha görünür hale getirmektedir. Özellikle dezavantajlı gruplar, dijital ortamda ayrımcılığa ve gözetim mekanizmalarına karşı daha savunmasız kalmaktadır. Bu nedenle, bireylerin dijital mahremiyet konusunda bilinçlendirilmesi, dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve mahremiyet ihlallerine karşı yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı Gruplar, Dijital Mahremiyet, Kişisel Veri Güvenliği, Siber Zorbalık

P-036
Development and Psychometric Properties of a Self-Efficacy Scale for Symptom Management and Self-Care in Patients with Cardiac Surgery

Rabia Sağlam Aksüt[1], Cantürk Çapık[2], Tuğçe Bozkurt Elmas[3]
[1]*Fenerbahçe University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Turkiye*
[2]*Atatürk University, Nursing Faculty, Erzurum, Turkiye*
[3]*Istanbul Bilgi University, Vocational School of Health Services, Department of Medical Services and Techniques, Anesthesia, Istanbul, Turkiye*

Objective: Evaluating self-efficacy for symptom management and self-care is crucial for ensuring follow-up care after cardiac surgery. As there is not yet a validated measurement tool for this evaluation, the aim of this study was to develop the Self-Efficacy Scale for Symptom Management and Self-Care (SESMSC: Cardiac Surgery) in patients with cardiac surgery and to examine its psychometric properties.

Materials-Methods: Before starting the study, ethical approval was obtained from the ethics committee of the university (date: 05.02.2021, approval no: 2021/04-03). Bandura's Self-Efficacy Theory and the Symptom Management Theory were used as the theoretical background for scale development. A multi-phase design was utilized. The initial development phase consisted of item generation and expert panel review. The second phase comprised a three-step validation process: a) face and content validity analysis, b) exploratory and confirmatory factor analysis for construct validity, and c) Cronbach's α coefficient, test-retest, and item-total correlation analysis to assess internal consistency reliability. The data were collected in the first 72 hours after discharge via telephone, and the SESMSC: Cardiac Surgery was administered to the patients during this interview. The total sample (n=401) was randomly divided into two subsamples for exploratory and confirmatory factor analysis (EFA group: n=201; CFA group: n=200).

Results: The results of KMO and Bartlett's tests performed before factor analysis confirmed sample and data adequacy for principal component and factor analyses (KMO=0.801, Bartlett's test: x2=2411.833, p<0.001). Exploratory factor analysis suggested a 20-item, two-factor structure with factor loadings of 0.342-0.782. The two subscales of the scale were labelled symptom management self-efficacy and self-efficacy for self-care activities. The variance explained by each subscale was found to be 27.106% and 14.001%, respectively, for a total explained variance of 41.107%. The interpretation of fit indices and the theoretical interpretation of the intercorrelations among items suggested two factors with good fit to the data ($\chi 2/SD = 4.36$, GFI = 0.90, AGFI = 0.96, CFI = 1.000, RMSEA = 0.071, and SRMR = 0.078). According to the path diagram of the factor structure and factor loadings of the items, item factor loadings varied between 0.33 and 0.70, and all items had t values higher than 1.96 (range: 2.60-14.59). Cronbach's α coefficients of the SESMSC: Cardiac Surgery were 0.853 for the entire scale, 0.852 for the symptom management self-efficacy subscale, and 0.810 for the self-efficacy for self-care activities subscale. Furthermore, test-retest measures demonstrated significant positive correlation at the desired level (r=0.816, p<0.001).

Conclusion: The SESMSC: Cardiac Surgery has promising psychometric properties in terms of face, content and construct validity and internal consistency reliability, and it might be used both in the clinic and at home after discharge to evaluate self-efficacy for symptom management and self-care activities after cardiac surgery. In addition, the fact that the scale has 20 easy-to-understand items, it might lead a practical way for home care nurses to ensure follow-up care for patients with cardiac surgery by using this scale via audio or video visit. Further evaluation in independent samples is needed to investigate its psychometric properties and usefulness in clinical practice.

Keywords: Cardiac surgery, nursing, self-care, self-efficacy, symptom management

P-037
Halk Sağlığı Hemşireliği Yetkinlik ve Yeterliliklerinin Geliştirilmesi: Literatür İncelemesi

Kübra Kabalcı, Medine Yılmaz
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir

Amaç: Halk sağlığı hemşirelerinin sahip olması gereken temel yeterlilikler, etkili halk sağlığı girişimlerinin başarısı için kritik öneme sahiptir (AHA, 2018). Bu literatür incelemesinin amacı, halk sağlığı hemşirelerinin yetkinliği ve yeterliliğini geliştirmeye yönelik ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmaların incelenmesidir. Ayrıca toplumun sağlığını geliştirmek ve korumak için halk sağlığı hemşireliğinin gerektirdiği yetkinlik ve yeterlilikleri(n) kazanmanın/kazandırılmasının ve geliştirme/geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Gereç-Yöntem: Literatür taraması Ekim 2024 - Aralık 2024 tarihleri arasında "Pubmed, Google Scholar, Web of Science, YÖK TEZ" veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Arama stratejisinde, "halk sağlığı hemşireliği", "yeterlilik", "yetkinlikler", "public health nursing", "core competencies", "core competences" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. 2006-2024 yılları arasında yapılan çalışmalar taramaya dahil edilmiştir. Halk sağlığı hemşireliği alanında yetkinlik ve yeterlilik konusunda yapılan İngilizce ve Türkçe tüm çalışmalar dahil edilmiştir. Vaka raporları ve editör yazıları ile İngilizce ve Türkçe dili dışındaki yayınlar incelemeye dâhil edilmemiştir.

Bulgular: Dâhil etme kriterlerini karşılayan 25 makale incelenmiştir. Uluslararası 18 çalışma İngiltere, Hollanda, Norveç, Endonezya, Singapur, Finlandiya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmıştır. Bu çalışmaların 1'i derleme, 1'i sistematik inceleme, 3'ü tanımlayıcı, 2'si kesitsel, 1'i ön test-son test, 1'si nitel, 1'si proje geliştirme ve değerlendirme, 3'ü araç-program geliştirme, 1'i karma yöntem ve 4'ü Delphi tekniğidir. Türkiye'de ise üç derleme, üç tanımlayıcı ve bir doktora tezi olarak toplam yedi (7) çalışma yapılmıştır. Çalışmaların örneklem grupları; halk sağlığı hemşireleri, halk sağlığı öğreticileri, lisans programında yer alan hemşirelik öğrencileri, tıp-sosyal hizmet bölümü öğrencileri, birinci basamak çalışanları ile müfredat programlarıdır.

Sonuç: Çalışmaların sonucunda halk sağlığı hemşirelerinin özellikle epidemiyoloji, sağlık istatistikleri ve toplum sağlığı programları konularında bilgi eksiklikleri olduğu, toplumla etkili iletişim kurabilme, sağlık eğitimi verebilme ve programlar planlayabilme gibi becerilerde gelişmeye gereksinimleri olduğu bildirilmiştir. Uluslararası düzeyde, halk sağlığı hemşirelerinin sahip olması gereken tüm yetkinlikleri kapsayan, tek bir standartlaştırılmış çerçevenin bulunmaması ve birçok ülkede, halk sağlığı hemşirelerinin sürekli olarak kendilerini geliştirmelerini sağlayacak yeterli eğitim imkânı bulunmamasının bu alandaki gelişimi sınırladığı şeklinde çeşitli görüşler belirtilmiştir. Sonuç olarak halk sağlığı hemşirelerinin yetkinlik ve yeterlilik düzeyleri hakkında daha fazla araştırma yapılmasının ve halk sağlığı hemşireliği eğitim programlarının ülkelerin sağlık sistemi gereksinimlerine göre düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesinin önemli olduğu görülmüştür.

Kaynak: AHA (American Heart Association). (2018). Public Health Nursing Competencies.

Anahtar Kelimeler: Halk Sağlığı Hemşireliği, Yetkinlikler, Yeterlilikler

P-038
Hemşirelik Öğrencilerinin Afetlere İlişkin Korku ve Tutumları Arasındaki İlişki

Ozan Özkol, İlknur Yazıcıoğlu
Maltepe Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul

Giriş-Amaç: Afetler ani gelişen, çevreyi yıkıma uğratan, yapılara zarar veren ve can kayıplarına neden olan olaylar bütünüdür. Can kaybı ve çevresel yıkımların yanı sıra, bireylerde fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal sorunlara neden olarak yaşamı derinden etkiler. Afetlerin bir sonucu olan bu sorunlar, bireylerde afet korkusu gelişmesine neden olabilir. Gelişebilecek olumsuz sonuçlara karşı, bireylerin afetlere yönelik tutum ve hazırlıkları, afet sonrasındaki sorunları azaltabilir. Topluma her koşulda sağlık hizmeti sunan hemşirelerin afet süreçlerindeki rolleri de, yaşanabilecek sorunların önlenmesine katkı sağlar. Bu anlamda hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerini afetlere yönelik tutumları önemlidir. Literatürde hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin afetlere yönelik tutumlarını inceleyen çalışmalar vardır. Ancak afet korkusu ile afet tutumları arasındaki ilişkiye inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin afet korkusu ve afet tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı – ilişkisel türde planlanan bu çalışmanın evrenini İstanbul Anadolu yakasında 234 öğrencisi olan bir vakıf üniversitesinin 1, 2, 3 ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem sayısı G Power'da (3.1.9.7) bağımsız gruplarda t testi için 0.5 etki büyüklüğü %5 hata payı ve %90 güç alındığında 172 olarak belirlenmiştir. Örneklem sayısı, hatalı veri ihtimaline karşı %20 artırılarak, çalışma 206 katılımcı ile tamamlanmıştır. Veriler Afet Korkusu Ölçeği (AKÖ), Afet Tutum Ölçeği (ATÖ) ve literatür doğrultusunda hazırlanan Öğrenci Tanılama Formu ile Ocak 2025 - Şubat 2025 tarihlerinde, Google Forms aracılığıyla, whatsapp gruplarında paylaşılarak, bilgilendirme sonrası toplanmıştır. Veriler SPSS 27.0'de tanımlayıcı istatistik yöntemleri, Bağımsız Örneklem t-testi, One Way ANOVA ve Spearman korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Çalışma için etik kurul izni, kurum izni, ölçeklerin kullanım izni ve katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Afet korkusu ve afet tutumları bağımlı değişkenler, tanımlayıcı özellikler ise bağımsız değişkenlerdir.

Bulgular: Öğrencilerin %81,6'sı kız, yaş ortalamaları 21,12±2,26'dır. Yüzde 3,9'unun kronik hastalığı vardır. Yüzde 31,1'i 1. sınıf, %14,6'sı 2. sınıf, %24,3'ü 3. sınıf, %30,1'i 4. sınıftır. Öğrencilerin %65,5'i ailesiyle, %23,8'i yurtta yaşarken, %41,7'sinin afete maruz kaldığı ve %68'inin afet eğitimi aldığı belirlenmiştir. Katılımcıların %62,6'sı afetlerde yapılması gerekenleri bildiğini ve %63,6'sı afetlerde hemşirelerin rollerini bildiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin toplam AKÖ puan ortalamaları 24,72±7,66 ve ATÖ puan ortalamaları 79,05±15,01'dir. Cinsiyet ile AKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,001$). Sınıf, afet eğitimi alma durumu, afet anında yapılacakları bilme ve afetlerde hemşirelerin rollerini bilme durumları ile ATÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin afet korkusu ile afet tutum puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde bir korelasyon saptanmıştır (r: 0,159 p: 0,023).

Sonuç: Kız öğrencilerin afetlerden daha çok korktuğu, 4. sınıfların, afet eğitimi alanların, afet anında yapılması gerekenleri bilenlerin ve afetlerde hemşirelerin rollerini bilenlerin afet tutumlarının daha iyi olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin afet korkusu ile afet tutumları arasında düşük de olsa ilişki saptanmıştır. Afet korkusu arttıkça, afet tutumları iyileşmiştir. Hemşirelik müfredatlarına, afet yönetimine ilişkin derslerin eklemesi, teknolojik destekli simülasyon uygulamaları ve düzenli aralıklarla tatbikatlar önerilir.

Anahtar Kelimeler: tutum, korku, hemşirelik

P-039
Diyabetes Mellituslu Hemodiyaliz Hastalarının Sağlık İnançları İle Tedaviye Uyumlarının İlişkisinin Belirlenmesi

Furkan Yiğit[1], Tülin Bodamyalı[2], Nurcan Bilgiç[3]
[1]*Özel Sektör*
[2]*Girne Amerikan Üniversitesi/Tıp Fakültesi, Girne, Kıbrıs*
[3]*Dünya Barış Üniversitesi, Lefkoşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Lefkoşa, Kıbrıs*

Amaç: Dünyada yaygın bir metabolik rahatsızlık olan diabetes mellitus gün geçtikçe artış göstermektedir. Diabetes mellitus varlığı böbrek fonksiyonlarının bozulmasında önemli bir etkendir ve kronik böbrek hastalığı olan diyabetli sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Son on yıllık dönemde diyabetes mellitus ve hipertansiyona bağlı olarak Kronik Böbrek Hastalığı (KBH) prevalansı artış göstermiştir. Kronik Böbrek Hastalığı mortalitesi ve morbitidesi yüksek, bulaşıcı olmayan ölümcül bir hastalıktır. Bireylerin iyileşmelerinde en önemli rol oynayan faktörlerden biri de iyileşmeye, tedaviye, ilgili hekime, hemşireye, hastane kuruluşuna olan inançlarının bütünlüğüdür. Bu çalışmanın amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) Diyabetes Mellituslu Hemodiyaliz Hastaların Sağlık İnançları ile Tedaviye Uyumlarının İlişkisinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Bu araştırmanın evrenini KKTC Dr. Burhan Nalbatoğlu Devlet Hastanesi, Girne Akçiçek Hastanesi ve Gazimağusa Devlet Hastanesi'nde tedavi gören diyabetes mellituslu hemodiyaliz tedavisi alan 76 hasta oluşturuldu. Evren ulaşılabilir olduğu için örneklem seçimine gidilmemiştir. Evrenin %64.5'ine ulaşıldı. Araştırma verileri yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Verilerin toplanmasında literatür doğrultusunda hazırlanan öğrencileri tanıtıcı bilgi formu, Sağlık İnanç Modeli Ölçeği ve Tip 2 Diyabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği kullanıldı. Araştırmadan elde edilen verilen SPSS for Windows 21.0 programı kullanılarak değerlendirdi. Araştırmaya katılmayı kabul eden hastalardan Aydınlatılmış (Bilgilendirilmiş) Onam Formu ile yazılı izin, Girne Amerikan Üniversitesi Bilimsel ve Sağlık Etik Kurulu'ndan ve KKTC Sağlık Bakanlığı adına Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi Etik Kurulu'ndan etik onay alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların %76.3'ü kadın, %89.8'i evli, %51.0'i ilkokul mezunu, %53.1'inin geliri giderinden fazladır. Hastaların %6.1'i diyet, oral diyabetik ve insülün tedavisi, %63.3'ü periton diyaliz tedavisi almaktadır. Sağlık İnanç Ölçeği toplam puan ortalamaları ile tip 2 diyabet hastalarının hastalıklarına karşı algılanan duyarlılıkları 152.08, algılanan ciddiyetleri 169.0, algılanan yararları 155.88, algılanan engelleri 127.98, hastalıklarına karşı önerilen aktivitelere uyumları 173.13 olduğu belirlenmiştir. Kadın hastaların erkek hastalara göre algılanan duyarlılıklarının anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.5$). Sigara içmeyenlerin Tip 2 Diyabetes Mellitus tedavisine hasta uyumunun anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.5$). Hastalar hastalıklarına karşı uyumlu ve tedbirli olmaya özen göstermeye çalışmaktadır.

Sonuç: Sağlık İnanç Ölçeği ile tip 2 diyabet hastalarının hastalıklarına karşı algılanan duyarlılıklarının, algılanan ciddiyetlerinin ve algılanan yararlarının orta düzeyde, algılanan engellerinin orta düzeyin altında olduğu, hastalıklarına karşı önerilen aktivitelere uyumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Kadın hastalar erkek hastalara göre algılanan duyarlılıkları daha yüksektir. Sigara içmeyen Tip 2 Diyabetes Mellitus hastaları tedavisilerine daha uyumlu olduğu bulunmuştur. Tedavi süreci içerisinde hastaların ve yakınlarının sağlık çalışanlarından oluşan bir ekip tarafından (doktor-hemşire- diyetisyen-psikolog ve diğerleri) desteklenmesi sağlık inanç düzeylerini ve uyumlarını olumlu yönde artıracaktır. Hasta bireylerin psikolojik açıdan desteklenmesi, hemodiyaliz sürecinin zorluklarını azaltılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diabetes mellitus, diyaliz, sağlık inanç modeli, Tip 2 diabet, uyum

P-040
Teknolojinin Afet Hemşireliğinde Kullanım Alanları

Derya Aslan Huyar
Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, Bursa, Türkiye.

Amaç: Afet hemşireliği eğitimi ve uygulamaları ile teknolojik yeniliklerin entegrasyonu afet evrelerinde hemşirelerden beklenen roller üzerinde önemli etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Bu çalışmanın amacı; teknolojinin afet hemşireliği üzerindeki yansımalarının incelemektir.

Yöntem: Bu çalışma "hızlı derleme" türünde hazırlanmıştır. Araştırma sorusunu çerçevelemek için; PICOS formatı kullanılmıştır. "Herhangi bir afet söz konusu olduğunda hemşireler teknolojiyi nasıl ve ne amaçla kullanmaktadırlar?" Çalışmada son 10 yılda afet hemşireliğini teknoloji ile birleştiren çalışmalar belirli dahil etme ve dışlama kriterleri ile Google Scholar, Pubmed ve Scopus veri tabanlarında taranmıştır. Anahtar kelimeler; "disaster nursing", "nurs*" kelimeleri, AND ifadesi ile sıralanmış olan ifadelere bağlanarak "virtual reality", "e-learning", "e learning", "simulate", "scenarios", "telenursing", "Mobile applications"," electronic records" ingilizce olan makaleler olarak taranmıştır. Nitel çalışmalar, derleme çeşitleri ve hemşirelik öğrencilerini örneklem olarak belirleyen araştırmalara çalışmaya dahil edilmemiştir.

Bulgular: PubMed veri tabanında 16 çalışmaya erişilmiştir ve yapılan başlık ve özet okumasında; 9 adet çalışma kapsama alınmıştır. Ardından bu çalışmaların 4'ünün konu dışı, 3 tanesinin sistematik derleme, 2 tanesinin duplikasyon, 4 tanesinin hemşirelik öğrencilerini kapsadığı görülmüş olup tam metnine erişilemeyen 2 çalışma daha çıkartıldığında 1 adet çalışma tam metin okumasına bırakılmıştır. SCOPUS taramasında erişilen 73 çalışmada başlık/özet okumasının ardından 18 çalışma kalmıştır (37 tanesi afet konusu dışında, 3 tanesi sistematik derleme, 15 tanesi ise duplikasyondur). 4 çalışmanın tam metnine ulaşılamadığı için; 14 adet çalışma tam metin okumaya bırakılmıştır. 5 çalışmanın örneklemi hemşirelik öğrencilerini içerdiği için elenmiş olup son adımda tam metin okumaya 9 adet çalışma bırakılmıştır. Google Scholar veri tabanından 13 çalışmaya erişilmiş olup İlk yapılan başlık ve özet okuması sonrasında 6 adet çalışma kalmıştır. Bu çalışmaların 4 tanesi konu dışı, 3'ü duplikasyondur ve tam metin okumalarına yalnızca bir çalışma dahil edilebilmiştir. Toplam 11 adet çalışma incelenmiştir

Sonuç: Sonuç olarak; afet hemşireliği eğitiminde sanal gerçeklik (VR) ve e-öğrenme platformları, sağlık personelinin afetlere hazırlık seviyesini artırmada kritik rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, hemşirelerin gerçek risklere maruz kalmadan simüle edilmiş senaryolarda yeteneklerini geliştirmesini sağlayarak afetlere hazırlık süreçlerini iyileştirmektedir. Afet hemşireliğinde teknoloji kullanımı, özellikle simülasyon, VR, çevrimiçi eğitim, mobil uygulamalar ve elektronik kayıt sistemleri ve tele hemşirelik aracılığıyla hemşirelerin bilgi ve becerilerini artırarak daha etkin ve koordineli müdahale imkânı sunmaktadır. Acil durum ve afet elektronik kayıt sistemleri sağlık kayıtlarına yönelik yapılan hataları azaltması, kullanıcı memnuniyetini arttırması hasta sonuçlarını olumlu yönde etkilemesi ve sağlık sisteminin üzerindeki yükü azaltması bakımından oldukça kıymetlidir. Bu bağlamda afet gibi kaotik, yönetilmesi güç durumlarda teknolojik uygulamaların kolaylaştırıcı, kullanıcı dostu bir faktör olduğu yorumu yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Disaster Nursing, Virtual Reality, E-learning, Telenursing, Electronic Records

P-041
Kasa İnvaziv Olmayan Mesane Kanseri Tanılı Hastalarda Telefon Destekli Sigara Bıraktırma Programının Öz Etkililik, Sigara İçme Davranışı, Tümör Nüksü ve Progresyonu Üzerine Etkisi

İrem Nur Özdemir[1], Eda Kılınç İşleyen[2], Yavuz Onur Danacıoğlu[3]
[1]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*
[2]*Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*
[3]*Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Üroloji Kliniği*

Amaç: Sigara kullanımı mesane kanseri için en önemli ve değiştirilebilir risk faktörüdür. Bu sebeple mesane kanseri tanısı alan hastalarda sigara bıraktırmaya yönelik müdahaleler çok değerlidir. Sigara bırakmanın kalıcı olması için sadece bilgi vermek değil motivasyonun da sağlanması gerekmektedir. Davranış değişimi için hastalara hem bilgi hem motivasyonun sağlanması gerektiğini savunan Bilgi Motivasyon Davranış Becerileri Modelinin (IMB) literatürde mesane kanseri tanılı hastalarda sigara bıraktırma programında kullanıldığı görülmemiştir. Bu nedenle çalışma, kasa invaziv olmayan mesane kanseri tanısı almış hastalarda IMB modeline dayalı telefon destekli sigarayı bırakma programının öz yeterlilik, sigara içme davranışı, tümör nüksü ve progresyonu üzerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Method: Bu çalışma, tek merkezli, tek kör ve paralel grup randomize kontrollü bir çalışmadır (1:1 oran). Araştırma, 01.06.2023-01.09.2024 tarihleri arasında İstanbul ilindeki bir eğitim ve araştırma hastanesi üroloji kliniğinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Transüretral rezeksiyon (TUR-BT) işlemi sonucunda primer kasa invaziv olmayan mesane kanseri tanısı alan (Ta low grade) hastalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise üroloji kliniğinde örnekleme dahil edilme ve dışlanma kriterlerine uyan hastalar oluşturmuştur. Kriterlere uyan hastalardan ön test verileri toplandıktan sonra çalışmadan bağımsız bir hemşire tarafından basit randomizasyon ile gruplara atanmıştır. Araştırma deney grubu 25 kontrol grubu 24 toplam 49 kişi ile tamamlanmıştır. Veriler, birey tanılama formu, Kronik hastalık yönetimi öz-etkililik ölçeği, sigara içme davranışı ölçeği ve izlem formu ile toplanmıştır. Araştırma için bir eğitim araştırma hastanesi etik kurulundan onay alınmıştır. Müdahale grubundaki hastalara IMB modeline dayalı telefon destekli sigara bıraktırma programı uygulanırken kontrol grubundaki hastalara araştırmacılar tarafından herhangi bir müdahalede bulunulmamış yalnızca rutin hastane takipleri gerçekleşmiştir. Telefon destekli sigara bıraktırma programının bilgi bileşeni için hastalara hemşire liderliğinde sigara bıraktırma eğitimi verilmiş, motivasyon bileşeni için yine hemşire araştırmacılar tarafından Whatsapp yoluyla motivasyonel görüşme uygulanmıştır. Motivasyonel görüşme iki haftada bir toplamda 6 görüşmeden oluşmuştur. Çalışmadaki tüm hastalar 12 ay boyunca takip edilmiştir. Hastaların 3.,6. ve 12. aylarda kronik hastalık yönetim öz-etkililik ve sigara içme davranışları değerlendirilmiştir. Tümör nüksü ve progressyonu ise 3.araştırmacı olan üroloji uzmanı tarafından sistoskopi yoluyla Avrupa Üroloji Derneği kılavuzu önerilerine uygun olarak 3. ve 12. aylarda değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması deney grubu 62.48±7.13 kontrol grubu 60.70±7.14'dir. Deney grubunun zaman içerisinde (1 yıl boyunca) kronik hastalık yönetimi öz-etkililik toplam puanı artmakta, sigara içme davranış ölçeği toplam puanı ve günlük sigara kullanım adedi anlamlı olarak düşerken kontrol grubunda bir değişim olmamıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki nüks artışı 12. Ay sonunda anlamlı farklılık ortaya koymuştur.

Sonuç: Mesane kanseri önemli bir küresel sağlık sorunudur. Kasa invaze olmayan mesane kanseri hastalarında telefon destekli sigara bıraktırma programı sigara içme davranışını ve günlük sigara kullanım adedini anlamlı olarak düşürmüştür. Bu sebeple mesane kanseri için yalnızca etkili tedavilerin geliştirilmesi değil aynı zamanda hastalığın yönetimi ve komplikasyonların önlenmesi için hemşire liderliğinde kapsamlı sigara bıraktırma eğitimleri ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: mesane kanseri, IMB modeli, sigara bıraktırma, hemşirelik, Whatsapp

P-042
Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamada Maruz Kaldıkları Meslektaş Şiddeti ve Başa Çıkma Yöntemleri Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma

Şeyma Nur Hepokur Yıldırım, Sümeyra Yılmaz, Yeter Kitiş
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş-Amaç: Hemşirelik öğrencileri için klinik uygulamalar, mesleki becerilerin kazanılması ve mesleki kimliğin şekillenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak, bu süreçte öğrenciler, meslektaş şiddeti gibi olumsuz deneyimlere maruz kalabilmektedir. Klinik ortamın stresli yapısı, güç hiyerarşileri ve yoğun iş yükü, öğrencileri meslektaş şiddetine karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Şiddet, öğrencilerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyerek anksiyete, depresyon ve mesleği terk etme eğilimi gibi sonuçlara yol açabilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, klinik uygulamada meslektaş şiddetine maruz kalan hemşirelik öğrencilerinin deneyimlerini ve başa çıkma yöntemlerini derinlemesine incelemektir.

Gereç-Yöntem: Araştırma, fenomenolojik nitel tasarımla yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'deki bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 16 son sınıf hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Hemşirelik Öğrencileri İçin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Ölçek toplam puanları en yüksekten en düşüğe sıralanarak en yüksek puandan başlayarak yüz yüze görüşmeyi kabul eden öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında ses kaydı alınmıştır. Veriler, Colaizzi tarafından önerilen yedi adımlı yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için bir üniversitenin etik komisyonundan onay ve araştırmanın gerçekleştirileceği üniversiteden kurum izni alınmıştır. Çalışmanın raporlanmasında Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri (COREQ) temel alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin 2'si erkek, 14'ü kadın ve tamamı son sınıftır. Araştırma verilerinin analizinde dört ana tema (şiddetin türü, şiddetin etkisi, başa çıkma yöntemleri ve meslektaş şiddetini önleme) ve on üç alt temaya ulaşılmıştır.

Sonuç: Araştırma bulgularına göre, meslektaş şiddeti, hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve mesleki yaşamlarını olumsuz şekilde etkilemektedir. Meslektaş şiddetine maruz kalan öğrencilerin psikolojik olarak zorlandığı ve mesleki değerlerinin olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Öğrenciler en çok psikolojik ve sosyal şiddete maruz kalmakta, şiddetle etkili şekilde baş edememekte ve meslektaş şiddetinin önüne geçilmesinde hizmetiçi eğitimlerin etkili olabileceğini düşünmektedir. Öğrencilerin şiddetle başa çıkma becerilerinin güçlendirilmeli ve şiddetle mücadeleye yönelik daha etkili stratejiler geliştirilmelidir. Bu nedenle, sağlık kurumlarının, üniversitelerin, öğrencilerin ve hemşirelerin, yani hemşirelik eğitiminden sorumlu tüm paydaşların, meslektaş şiddetini önlemeye yönelik müdahale programlarına katılması büyük önem taşımaktadır. Bu müdahale programlarının dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi, meslektaş şiddetini önlemeye yönelik farkındalığın yaygınlaştırılması açısından önemli bir rol oynayabilir. Hemşirelik öğrencileri ve hemşireler arasında meslektaş şiddetinin farkındalığını artırmak için toplantılar planlanabilir ve şiddetten arınık bir iletişim için neler yapılabileceği tartışılabilir. Etkili iletişim ve şiddetin önlenmesine yönelik eğitim programları hazırlanıp, uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: başa çıkma yöntemleri, hemşirelik öğrencileri, meslektaş şiddeti, nitel araştırma

P-043
Üriner inkontinans tanısı alan kadın hastalarda sağlığın sosyal belirleyicileri ve yaşam kalitesi ilişkisi

Hanife Tarhan Yazıcı, Şafak Dağhan
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir

Amaç: Üriner inkontinans tanısı alan kadın hastalarda sağlığın sosyal belirleyicileri ve yaşam kalitesi ilişkisini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve ilişkisel bir çalışmadır. İzmir'de bir kamu hastanesinde yürütülmüştür. Veriler tanımlayıcı özellikler ve sağlığın sosyal belirleyicilerini içeren tanımlayıcı bilgi formu, Üriner İnkontinans Davranış Ölçeği (ÜİDÖ), Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOÖ) ve Üriner İnkontinans Yaşam Kalitesi Ölçeği (I-QOL) kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların yaşam kalitesi orta düzeydedir. ÜİDÖ'ne göre çalışmaya katılan kadınların %48,9'unun üriner inkontinansa karşı olumsuz tutuma sahip olduğu bulunmuştur. İdrar kaçırma sorunu olan kadınların I-QOL toplam puanı, ÜİDÖ'ne göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p>0,05$). ÜİDÖ ile I-QOL toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Sağlık okuryazarlığı ölçeğine göre kadınların %47,9'unun sağlık okuryazarlığı düşüktür. İdrar kaçırma sorunu olan kadınların I-QOL toplam puanı, SOÖ'ne göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Sağlık okuryazarlığı düzeyi yüksek olanların yaşam kalitesi ise oldukça anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,0001$). Regresyon analizinde SOÖ toplam puanı ile I-QOL toplam puanı arasında pozitif yönde oldukça anlamlı bir ilişki vardır. I-QOL toplam puanı; çalışma durumu, hava kirliliği ve çevre sorunları, çevredeki şiddet, medeni durum, eğitim durumu, gelir algısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Sonuç: Üriner inkontinans tanılı kadın hastaların yaşam kalitelerinde etkisi olan sağlığın sosyal belirleyicileri; kadınların sosyal statü ve sosyoekonomik durumları ile ilişkili bazı değişkenler ve sağlık okuryazarlık düzeyleri olarak saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: kadın sağlığı, sağlığın sosyal belirleyicileri, üriner inkontinans, yaşam kalitesi

P-044
Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ: Yenilikçi Çözümler ve Uygulamalar

Kadriye Olğaç[1], Gülhan Yiğitalp[2]
[1]*Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Mardin*
[2]*Dicle Üniversitesi, Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Diyarbakır*

Giriş-Amaç: Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte yapay zekâ özellikle sağlık alanında yeniliklerin öncüsü konumuna gelmiştir. Yapay zekâ ile sağlığın teşviki, hastalık yönetimi ve kaliteli bakımın geliştirilerek sağlık hizmeti sunumunu dönüştürücü bir potansiyele sahip olabileceği beklenmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde yapay zekânın kullanımı sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hasta bakımının iyileştirilmesi için önemli fırsatlar sunabilmektedir. Bu çalışma, yapay zekânın birinci basamak sağlık hizmetlerindeki mevcut ve gelecekteki rollerinin belirlenmesi, yenilikçi çözümlerin ve uygulamaların ortaya konması konusunda bilgi edinmeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Google Scholar, Pubmed gibi arama motorlarında birinci basamak, birincil sağlık bakımı, sağlık hizmetleri, yapay zekâ başlıkları araştırılmış ve çeşitli makaleler çalışma kapsamına alınmıştır.

Bulgular: Yapay zekâ, birinci basamak sağlık hizmetlerinin geleceğini şekillendirmek ve etkili halk sağlığı uygulamalarını sağlamak için birçok kolaylık sağlamaktadır. Yapay zekânın toplum temelli birincil sağlık bakımına entegrasyonu üzerine yapılan araştırmalar, örneğin tanı ve hastalık yönetimini kolaylaştırma ve bu entegrasyonun istenmeyen zararlı etkilerine ilişkin şüpheler gibi uygulamada çeşitli avantaj ve dezavantajları vurgulamaktadır. Yapay zekânın birinci basamak sağlık hizmetlerine yönelik avantajları incelendiğinde, risk tahmini ve müdahale, toplum sağlığının yönetimi, tıbbi danışmanlık ve triaj, dijital sağlık koçluğu, klinik dokümantasyon, tanılama, klinik karar verme, uygulamaların yönetimi, hasta-sağlık çalışanları ilişkilerinin geliştirilmesi, hastalık yönetiminin kolaylaşması ve hasta öz yönetiminin sağlanması gibi uygulamalar bulunmaktadır. Fakat hastalar, sağlık profesyonelleri ve sistem açısından etik sorunların ve gizlilik, kullanım, erişim konusunda belirsizliklerin varlığı bazı endişelere de yol açtığı belirtilmektedir. Bu nedenle yapay zekânın fikirden kullanıma kadar tüm aşamalarda sağlık profesyonelleri ve hastalarla iş birliği içinde geliştirilmesi önemli olabilmektedir. Bu, hasta yararına gerçek sorunlara güvenilir çözümler sağlayabilecektir.

Sonuç: Birincil bakım alanında yapay zekâ sağlık hizmetleri dinamiklerini yeniden şekillendirerek önemli adımlar atmıştır. Bu gelişmelere rağmen, bazı zorluklar devam etmektedir. Veri gizliliği endişeleri, hasta bakımında insan faktörünün erozyonu, mevcut sistemlere yapay zekânın entegrasyonuyla ilgili zorluklar ve teknolojiye aşırı bağımlılık riski, dikkatli bir yönetim gerektiren acil konulardır. Birinci basamak sağlık bakımında yapay zekâ araçlarının etkili bir şekilde kullanılması, uygulayıcıların bu araçların geliştirilmesi ve test edilmesine katılımını ve ortaya çıkan yapay zekâ araçları ile birinci basamak sağlık hizmetlerindeki klinik/sistem ihtiyaçları arasında bir dengenin kurulması önemli olmaktadır. Bu gelişmeler için ortamı hazırlamak amacıyla, uygulayıcıların ve karar vericilerin birinci basamak sağlık hizmetlerinde yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin görüşlerinin daha derinlemesine incelenmesi gerekli olabilmektedir. Önyargı, eşitlik, açıklanabilirlik, genelleştirilebilirlik ve veri kalitesi ve gizliliği gibi yapay zekânın birinci basamak sağlık hizmetlerinde güvenli ve etkili uygulamaları için gerekli çalışmaların yapılması elzemdir. Ek olarak stratejik birinci basamak sağlık hizmetlerinde yapay zekâ uygulamasını yönlendirmek için kanıta dayalı kararlara ve kapsayıcı araştırmalara olan ihtiyaç da artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birinci basamak, birincil sağlık bakımı, sağlık hizmetleri, yapay zekâ

P-045
Yaşlı Bireylerde Dijital Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlığın Geliştirilmesi

Şeyma Nur Hepokur Yıldırım, Yeter Kitiş
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Günümüzde internete daha kolay ve düşük maliyetle erişim sağlamak, sağlık bilgisini dijital ortamlarda aramayı yaygınlaştırmıştır. Bu durum, dijital sağlık okuryazarlığını daha önemli hale getirmektedir. Dijital sağlık okuryazarlığı, sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık bilgilerini doğru şekilde kullanma açısından bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu bağlamda dijital sağlık okuryazarlığı, elektronik ortamda sağlıkla ilgili bilgi bulma, anlama, değerlendirme ve kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Dünya genelinde ve ülkemizde dijital sağlık okuryazarlığının farklı seviyelerde olması, bireylerin sağlık hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanma şansı ve becerisinin olmadığını göstermektedir. Bu eşitsizlik, dijital uçurum kavramını ortaya çıkarmaktadır. Dijital uçurum, bireylerin bilgi teknolojilerine erişim sağlama ve bunları kullanma konusunda yaşadığı eşitsizlik olarak tanımlanabilir ve yaşlılar, dijital uçurumdan en çok etkilenen gruplardan biridir. Yaşlıların dijital becerilerinin yetersiz olması, dijital teknolojilere erişimlerinin kısıtlı olması ve fiziksel engelleri (örneğin, görme problemleri ve sınırlı hareket kabiliyeti) gibi nedenler dijital uçurumun yaşlılar üzerinde daha belirgin olmasına yol açmaktadır. Bu uçurumu ortadan kaldırmak ve yaşlıları dijital çağa entegre etmek, dijital sağlık okuryazarlıklarını geliştirmek için kritik öneme sahiptir. Yaşlı bireylerin dijital sağlık okuryazarlığını geliştirmek amacıyla özel eğitim programları düzenlenmeli, dijital sağlık platformlarının kullanımına yönelik rehberlik sağlanmalı, dijital sağlık platformlarının erişilebilirliği artırılmalı ve bu platformlarda kullanılan dil ile tasarımlar, yaşlıların anlayabileceği şekilde sadeleştirilmelidir. Ayrıca, dijital sağlık araçlarının erişilebilirliğini artırmak için yaşlı dostu ara yüzler tasarlanmalı ve topluluk destekli projelerle dijital sağlık becerileri yaygınlaştırılmalıdır. Literatürde yaşlı bireylerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmektedir ve Dünya Sağlık Örgütü, yaşlıların dijital sağlık okuryazarlıklarını geliştirmeyi öncelikleri arasında kabul etmiştir. Yüksek dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlıkla ilgili daha bilinçli kararlar almasına ve sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemelerine olanak tanır. Dijital sağlık okuryazarlığının sağlık davranışlarını teşvik etme ve geliştirme üzerinde belirgin bir etkisi vardır. Hastalığın ciddiyetini anlama, hastalık öncesi önlemler almayı ve sağlığı koruma davranışlarını benimsemeyi sağlamak, yüksek düzeyde dijital sağlık okuryazarlığı gerektirir. Bu nedenle, dijital sağlık okuryazarlığı ile sağlığın geliştirilmesi arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunmaktadır. Sonuç olarak, dijital sağlık okuryazarlığının artırılması, sadece bireysel sağlığı değil, toplum sağlığını da olumlu yönde etkileyecek bir yatırımdır. Bu bağlamda, dijital sağlık okuryazarlığını geliştirmek için yapılan her adım, sağlıklı bir toplum için kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda derleme, yaşlılarda dijital sağlık okuryazarlığı, bu konuda ilişkili faktörler ve dijital sağlık okuryazarlığının sağlığın geliştirilmesi üzerindeki etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır

Anahtar Kelimeler: dijital sağlık okuryazarlığı, sağlığın geliştirilmesi, yaşlı birey

P-046
Türk Toplumunun Kanser Hastalarına Karşı Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Şeyma Zeybek, Fatma Şeyda Özbıçakçı, Elif Karakan
Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş-Amaç: Kanser, toplumdaki sosyal ve ekonomik yükü nedeniyle sosyal bir sorun olarak değerlendirilebilir ve kansere ilişkin olumsuz imaj ve algılara neden olabilir. Bu çalışma, toplumda kanser hastalarına karşı tutumları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel, korelasyonel araştırma tipindedir. Kartopu örneklem yöntemi kullanılarak sosyal medya üzerinden gönüllülere ulaşılmıştır. Araştırma verileri Google Form üzerinden anket linki paylaşılarak Kansere Yönelik Tutum Ölçeği ve Temel Demografik Soru Formu ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 24.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde T-Testi; Tek Yönlü (One-way) Anova Testi, Post-Hoc Analizi olarak Bonferroni Testi, Spearman Korelasyon ve Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Toplamda 508 kişi çalışmaya katılmış, örneklemin ortalama yaşı 34,50 ± 10,66, %77,8'i kadındır. %54,1'inin kanser yakınının bulunduğu ve %7,1'inin daha önce kanser tedavisi gördüğü tespit edilmiştir. Kansere Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının ortalaması kadınlarda 94,81 ± 15,28, erkeklerde 98,85 ± 15,65 orta düzeyde belirlenmiştir. Kadınlar ile erkekler arasında Kansere Yönelik Tutum Ölçeği puanları açısından anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2,467$; $p<0,05$). Kanser tedavisi görenler ile görmeyenler arasında Kansere Yönelik Tutum Ölçeği puanları açısından anlamlı fark bulunmuştur ($t=2,746$; $p<0,05$). Modelde yer alan değişkenlerin Kansere Yönelik Tutum Ölçeği puanı üzerindeki varyansın %18,9'unu açıkladığı saptanmıştır ($R2=0,189$; $F=5,979$; $p<0,001$). Modelde yer alan diğer değişkenlerin Kansere Yönelik Tutum Ölçeği puanını tek başına anlamlı olarak yordamadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Bu çalışma, kanser ve kanser hastalarına yönelik toplum tutumunu inceleyen ilk çalışmadır. Çalışma sonuçları Türk toplumunun kanser ve kanser hastalarına yönelik orta düzeyde olumlu tutumlara sahip olduğunu göstermiştir. Kanser ve kanser hastasına ilişkin tutumların olumlu geliştirilmesinde, kanserin tedavi edilebilirlik, erken tanı, tedaviye katılım ve tedavide iş birliği gibi konularda gelişmeler elde edilebilir. Çalışma sonuçlarının toplum eğitim ve bilinçlendirme programlarının geliştirilmesinde kullanılması önerilir. Bu programlar hazırlanırken; tutumlardan elde edilen bulgular da dikkate alınarak, damgalamaya yol açmayacak düzenlemeler önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kanser Farkındalık, Kanserli Bireylere Karşı Tutum, Kanser Hastaları, Toplumsal Farkındalık, Türk Toplumu

P-047
Engelli/ özel gereksinimli bireyleri kapsayan iklim faaliyetlerini güçlendirmede halk sağlığı hemşireliğinin önemi

Derya Dağdelen
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Kayseri, Türkiye

Amaç: Bu derlemedeki amaç, savunmasız bir grup olarak görülen engelli/özel gereksinimli bireyleri kapsayan iklim faaliyetlerini güçlendirmede halk sağlığı hemşireliğinin önemini açıklamaktır.

Giriş: Dünyanın iklim değişikliğine tepkisini ve sağlık yararlarını izleyen, "Lancet Cutdown (Lancet Geri Sayım: Sağlık ve İklim Değişikliğiyle İlgili İlerlemeyi İzleme" grubu 2024 raporunda; iklim değişikliğinin etkilerine yönelik gecikmiş iklim değişikliği faaliyetlerinin, dünya çapında insanları sağlık, iyilik ve hayatta kalma noktasında rekor kıran tehditlerle karşı karşıya bıraktığını belirtmektedir. Dünya çapında 1 milyardan fazla engelli/özel gereksinimli birey vardır. Her 6 kişiden 1'i ise önemli ölçüde bir engellilik yaşamaktadır. Bu bireyler, engelli/ özel gereksinimli olmayan akranlarına göre iklim değişikliğinin etkilerinden orantısız şeklide etkilenmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)'ndan biri olan "iklim değişikliği ve etkileriyle mücadele etmek için acilen eyleme geçmek" hedefi, hemşirelerin çevresel sürdürülebilirliğe ve insan refahına odaklanan SKA'ya ulaşmadaki anahtar rolünün altını çizmektedir. Hemşireler, nerede çalışırlarsa çalışsınlar, halka başka hiçbir profesyonelin erişemeyeceği benzersiz hizmet sunarlar. İklim değişikliğinin etkileri, genelde tüm insanlığı özelde ise engelli/özel gereksinimli bireyleri savunmasız bir şekilde etkilemekte, iklim faaliyetlerini güçlendirmede acil olarak hemşirelerin katılımını, savunuculuğunu ve liderliğini gerektiren küresel çevre sağlığı sorunlarını temsil etmektedir. Halk sağlığı işgücünde en büyük paya sahip halk sağlığı hemşirelerinin, iklim faaliyetleri üzerinde mevcut rollerini gerçekleştirebilmesi önemlidir. Engelli/özel gereksinimli bireylerin farklı iklim değişikliği etkilerinden neden ve nasıl etkilendikleri; iklim değişikliği etkilerinin azaltılması, uyum sağlanması ve dayanıklılık geliştirilmesi ile ilgili çok az şey bilindiğine dikkat çekilmektedir. Engelli/özel gereksinimli bireylerin iklim değişikliği konusundaki deneyimleri ve bilgileri, onların engelliliklerinden, ırklarından, cinsiyetlerinden, yaşlarından ve diğer kimlik kategorilerinden etkilenmekte, ayrıca kültür, sosyoekonomik, coğrafi konumda bu etkiyi tetiklemektedir. Bu nedenlerle Engelli İklim Adaleti Çerçevesi bu nüfusun onların önemli iklim aktörleri olduğunu kabul etmektedir. Halk sağlığı hemşirelerinin engelli/özel gereksinimli bireyleri, ailelerini ve onlarla birlikte çalışan sivil tolum kuruluşlarını önemli iklim aktörleri olarak görmeleri ve hemşirelik rollerini gözeterek iklim değişikliği etkilerinin azaltılması, uyum ve dayanıklılık geliştirmede çaba göstermeleri gerekmektedir. Bu doğrultuda; engelli/özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarının belirlenerek koruyucu girişimlerle desteklenmesi; iklim değişikliğinin sağlık etkilerini izlemek için sağlık sistemlerinin desteklenmesi; erken ölümler, atfedilen risk gibi iklim değişikliği ile ilgili hastalıkların yükünü ölçen çalışmaların yapılması; halkın konu ile ilgili eğitiminin sağlanması; bu grupların dayanıklılığını arttırmak için toplum temelli girişimlerin geliştirilmesi; disiplinlerarası sağlık ekiplerinin çalışmalarının sağlanması ve teşvik edilmesi; iklim değişikliğine uyum ve müdahalede araştırmalara katılım sağlanması; yüksek riskli coğrafi bölge ve nüfus üzerinde doğrudan fayda sağlayacak veriye dayalı stratejilerin belirlenmesi; iklim değişikliği ve etkileriyle ilgili sağlık bakım hizmeti sunma bilgi ve becerisini geliştirmeye odaklı müfredat ve mesleki gelişim olanaklarının sağlanması; ortaya çıkabilecek acil durumlar için ilgili kurum/kuruluş, sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılması önerilmektedir.

Sonuç: İklim değişikliğinin artan etkileri dünya çapında insanlığı tehdit eden önemli halk sağlığı sorunlarındandır. İklim değişikliği etkilerinden en çok etkilenen savunmasız gruplar, engelli/özel gereksinimli bireyler ve aileleridir. Halk sağlığı hemşireleri, iklim değişikliği etkilerine müdahale, uyum ve dayanıklılık geliştirmede mevcut rollerini kullanarak onların gereksinimlerine yanıt verebilirler.

Anahtar Kelimeler: engelli/özel gereksinimli bireyler, halk sağlığı hemşireliği, iklim değişikliği

P-048
Hemşirelik Eğitiminde Yapay Zekanın Yeri

Cemile Akçam[1], Belgin Yıldırım[2]
[1]*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Giriş: Son yıllarda teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, sağlık sektöründe yenilikçi araçların kullanımı artmıştır. Özellikle hemşirelik eğitimi, klinik deneyim ve teorik bilgi arasında denge kurmak için çeşitli teknolojik araçlardan faydalanmaktadır. Önemli teknolojik gelişmelerin her alanda olduğu gibi eğitim alanıyla da bütünleşmelidir. Öğrenci ve öğreticilerin verilerini tutan yapay zekâ uygulamalarıyla yüksek istatistiki doğruluğa sahip verilere ulaşılabilmelidir. Teknolojik gelişmeler; Öğrencilerin ilgili olduğu alanların belirlenmesinde, akademik alandaki eksikliklerin hızla tespit edilerek tamamlanmasında, farklı öğrenme yapısındaki öğrencilere yönelik özel programların hazırlanmasında etkili olabilir. Aynı zamanda, öğrenci işbirlikçi ders ortamının oluşturulmasında, öğrencilerin farklı öğrenme deneyimlerini yaşamalarında, öğrencilerin derse karşı olan isteklendirmelerinin arttırılmasında, öğrenci yapısına uygun olan mesleklerin belirlenmesinde ve akademik başarının artmasında etkili olabilecektir.

Gelişme: Ülkemizde, Millî Eğitim Bakanlığının 2023 yılı hedefleri kapsamında eğitim alanında iyileştirme yapılabilmesi adına yapay zekâ uygulamalarının kullanılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda konu ile ilgili yapılan çalışmalar, eğitimde yapay zekânın kullanım alanları ve faydaları hakkında bilgilerin verilmesi, eğitimcilerin konu ile ilgili kendilerini güncel tutmaları ve kendilerini yeni teknolojilere adapte etmeleri açısından önemlidir. Yapay zekâ okuryazarlığının eğitim ve çalışma hayatında bireylerin başarılı olabilmeleri için çok önemli bir tartışma hâline gelmiştir. Yapay zekâ teknolojilerinin sağlık hizmetlerinden eğitime, finans sektöründen ulaşıma kadar geniş bir yelpazede kullanılması, yapay zekâ okuryazarlığının önemini daha da artırmaktadır. Eğitimde yapay zeka kullanımı ve gelişimi, yapay zekanın eğitime olası etkileri, gelecek senaryoları ve yapay zekanın öğrenme süreçlerindeki rolleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Hemşirelik eğitiminde yapay zeka kullanımı, öğrencilere daha etkili bir öğrenme deneyimi sunmayı ve klinik karar verme süreçlerinde yetkinlik kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Yapay zeka, eğitim alanında devrim niteliğinde değişiklikler yaratma potansiyeline sahiptir. Bu teknolojinin en önemli katkılarından bir diğeri de kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunabilmesidir. Yapay zeka, öğrenci verilerini analiz ederek her bireyin öğrenme hızını, tercihlerini ve ihtiyaçlarını belirleyebilir. Böylece, her öğrenciye uygun içerikler ve yöntemler sunulabilir, öğrenme süreçleri daha verimli hale gelir. Ayrıca öğretmenlere öğrencilerinin ilerlemeleri hakkında detaylı geri bildirimler vererek, onların eğitim stratejilerini daha etkili bir şekilde düzenlemelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin yapay zeka tutum ölçeği düzeylerinin belirlenmesi ve buna uygun girişimlerin yapılmasının önemi büyüktür. Eğitim kurumları, yapay zekâ teknolojilerini kullanırken veri güvenliği ve gizliliği konusunda gerekli önlemleri almalıdır. Öğrenci bilgileri doğru şekilde toplanmalı, saklanmalı ve işlenmeli, bu süreçler için sağlam bir altyapı oluşturulmalıdır. Veri güvenliğini sağlamak amacıyla katı protokoller ve erişim sınırlamaları uygulanmalıdır.

Sonuç: Önemli teknolojik gelişmelerin her alanda olduğu gibi eğitim alanıyla da bütünleşmesi, öğrenci yapısına uygun olan mesleklerin belirlenmesinde ve akademik başarının artmasında etkili olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Hemşirelik, Yapay Zeka

P-049
İnmede Dijital Sağlık Girişimlerini İnceleyen Sistemik İnceleme ve Meta-Analiz Çalışmaları: Literatür Tarama

Serpil Kolunsağ
Bakırçay Üniversitesi Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Evde Sağlık Birimi

Giriş: İnme sıklıkla felç, konuşma, görme ve bilişsel işlev bozukluğu gibi ciddi ve uzun süreli sorunlara neden olur. Dünya çapında yılda 11 milyon kişiyi etkilediği tahmin edilen inme, birincil ve ikincil önlemedeki ilerlemelere ve akut felç tedavisi ve nörolojik rehabilitasyon alanındaki gelişmelere rağmen hala halk sağlığı açısından büyük önem taşıyan bir hastalık olmaya devam etmektedir. Dijital teknolojinin gelişmesi inme bakımında geleneksel yöntemlere ek ya da rakip olarak dijital sağlık müdahalelerinin önünü açmıştır. Yapılan çalışmalar inme bakımında çok çeşitli araçlar ve yöntemler içeren dijital sağlık araçlarının olumlu sonuçlarını rapor etmektedir.

Amaç: Bu araştırma ile inme nedeniyle gelişen fonksiyon kayıplarına yönelik yürütülen dijital sağlık girişimlerini içeren sistemik inceleme ve meta-analiz literatürünü incelemektir.

Yöntem: Retrospektif olarak yürütülen bu çalışmada "stroke&digital health", "stroke&virtual reality", "stroke&mobil health", "stroke&telehealth" anahtar kelimeleri kullanılarak PUBMED veri tabanından son beş yılda yayınlanan, tam metnine ulaşılabilen, sistemik inceleme ve meta-analiz çalışmaları filtrelendi. Son veri çekme 20 Ocak 2025 tarihinde yapıldı. Bu yöntemle 264 yayına ulaşıldı. Yinelenen yayınların çıkartılmasıyla 153 yayına ulaşıldı. Dijital sağlık ürünleri incelemeleri, inme ile birlikte diğer nörolojik durumlara yönelik girişimleri inceleyen çalışmalar, inmeyi önlemeye ve akut inmeye yönelik yönelik dijital sağlık girişimlerini konu alan yayınlar çıkartılarak 37 yayın incelemeye alındı.

Bulgular: Taranan sistemik inceleme ve meta analiz çalışmalarının %29,7(11)'si 2024, %29,7(11)'si 2023, %18,9(7)'u 2022, %16,2(6)'si 2021, %5,4(2)'ü 2020 yılına aitti. Hedeflenen gelişim türüne göre yalnızca motor işleve yönelik %67,5(25), yalnızca bilişsel işleve %16,2(6), çoklu alan işlevlerine %13,5(5), yalnızca psikolojik işleve yönelik %2,7 (1) çalışma listelendi. İncelenen müdahalelerde en çok sanal gerçeklik %40,54(15), tele sağlık/mobil sağlık araçları %21,6(8), Beyin bilgisayar arayüz araçları %13,5(5), giyilebilir cihazlar %2,7(1), uzaktan hareket değerlendirme cihazları %2,7(1) ve birden fazla aracın/yöntemin kullanıldığı girişimleri içeren %18,9(7) çalışma belirlendi. Motor işleve yönelik çalışmaların %56(14)'sı yalnızca üst ekstremite işlevine yönelik, %36(9)'sı genel fiziksel rehabilitasyona, %4(1)'i yalnızca dengeye, %4(1)'ü fiziksel aktiviteyi arttırma ve sedanter davranışlara yönelik çalışmalardan oluştu. Bilişsel işleve yönelik çalışmaların %66,6(4)'sı öz yönetim, kan basıncı kontrolü ve ilaç uyumunu iyileştirmeye %33,3(2)'ü afaziye yönelik çalışmalardan oluştu. Psikolojik işleve yönelik yürütülen bir çalışma depresyona yönelikti.

İncelenen çalışmalarda;
• Beyin bilgisayar ara yüz girişimlerinin motor işlevlerin ve bilişsel işlevlerde bazı anlamlı sonuçlar ürettiğine,
• Mobil sağlık girişimlerinin fiziksel işlevlerde anlamlı bulgular sağladığına, bazı biyokimyasal sonuçları iyileştirdiğine ve afazili bireylerde konuşma-dil işlevini iyileştirme potansiyelinin olduğuna,
• Tele sağlık müdahalelerinin genel olarak olumlu olduğuna, bazı müdahalelerde anlamlı iyileşme sağladığına ve inme hastalarına uygulanabilir olduğuna,
• Sanal gerçeklik girişimlerinin genel olarak motor işlev iyileşmesi ile alakalı fark oluşturduğuna ve odaklamayı iyileştirdiğine,
• Dijital sağlık teknolojilerinin en azından geleneksel tedavi kadar etkili bulunduğuna vurgu yapılmıştır.
Yalnızca bir çalışma (2024) sanal gerçeklik girişimlerinin geleneksel yaklaşımlardan daha iyi performans gösterdiği sonucuna varmak için yeterli kanıt bulamamıştır. Tele-değerlendirmelerin inceleyen yayın (2022) hiçbir uygulamanın klinik fayda kriterlerini karşılamadığını değerlendirmiştir.

Sonuç: Dijital sağlık teknolojileri ile inmeye yönelik girişimlerin çeşitli kanıt düzeylerinde sonuçlarına ulaşıldı. Son derece hızlı gelişmekte ve çeşitlenmekte olan bu teknolojilerin anlamlı iyileştirme gösteren sonuçları yanında ulaşılan en mütevazı kanıtlar, dijital teknolojilerin geleneksel yöntemlere benzer etkilere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital teknoloji, İnme rehabilitasyonu, literatür tarama

P-050
Sosyoekonomik Düzeyi Düşük Bir Bölgede Yaşayan Kadınların Omaha Sistemine Göre Sağlık Problemlerinin Belirlenmesi: Fenomenolojik Bir Çalışma

Cansu Yaşar[1], Zeynep İrem Yalınkaya[1], Feray Sır[1], Zeliha Kaya Erten[1], Betül Özen[2]
[1]*Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*
[2]*Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

Amaç: Kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesi, toplumsal kalkınma ve sürdürülebilir sağlık politikaları açısından kritik bir öneme sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Ekonomik Forumu gibi uluslararası kuruluşların raporları, kadınların özellikle düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgelerde sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadığını, kronik hastalıkların erken teşhis edilemediğini ve sağlık sorunlarının yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, sosyoekonomik düzeyi düşük bir bölgesinde yaşayan kadınların sağlık sorunlarını Omaha Sistemi çerçevesinde belirlemektir.

Gereç Yöntem: Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak tasarlanmıştır. Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde bulunan ve sosyoekonomik düzeyi düşük bir mahallesinde yaşayan kadınlarla bireysel derinlemesine görüşmeler yapılmıştır (n=13). Görüşmeler yarı yapılandırılmış sorular içeren bir form ile yürütülmüştür. Formun içeriği, Omaha Sistemi'nin Problem Sınıflama Listesi temel alınarak hazırlanmıştır ve katılımcıların sağlık durumlarını çevresel, psikososyal, fizyolojik ve sağlık davranışları olmak üzere dört ana başlık altında değerlendirmeye yönelik sorular içermektedir. Veriler tekrarlanmaya başladığında ve verilerde doygunluk sağlandığında görüşmelere son verilmiştir. Elde edilen nitel verilerin analizi için Maxqda programı kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında, kadınların sağlık sorunları beş ana tema altında incelenmiştir. Geçirilen hastalıklar ve bilgi düzeyi açısından, katılımcıların önemli bir kısmında kronik hastalıklar hakkında bilgi eksikliği gözlemlenmiştir. Kadınların çoğu, diyabet, tansiyon ve meme kanseri gibi hastalıklarla ilgili bilinç düzeyinin düşük olduğunu belirtmiştir. Çevresel sorunlar teması kapsamında, kadınların yaşadıkları bölgedeki çevre kirliliğine dair farkındalıklarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Çoğu katılımcı çevresel risk faktörlerinin sağlıkları üzerindeki etkisini tam olarak kavrayamamaktadır. Ayrıca, bazı kadınlar çocuklarının çevresel faktörlerden etkilenebileceği konusunda kaygı duyduklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Bu çalışma, sosyoekonomik düzeyi düşük bir bölgede yaşayan kadınların sağlık sorunlarını Omaha Sistemi çerçevesinde değerlendirmiş ve kadınların sağlık farkındalığının düşük, sağlık hizmetlerinden yararlanma düzeylerinin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Kadınların kronik hastalıklar, beslenme, çevresel faktörler ve aile planlaması gibi konularda bilgi eksikliği yaşadığı, ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyoekonomik engeller nedeniyle sağlıklarını ihmal ettikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, kadın sağlığına yönelik toplum temelli sağlık eğitim programlarının artırılması, sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması ve bireysel sağlık farkındalığını geliştirecek politikaların oluşturulması gerektiğini göstermektedir. Sağlık profesyonelleri ve politika yapıcılar, kadınların sağlık ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bütüncül ve sürdürülebilir sağlık politikaları geliştirmelidir. Kadın sağlığını iyileştirmeye yönelik yapılacak her girişim, sadece bireysel sağlık seviyesini değil, toplumsal kalkınmayı da doğrudan etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Halk Sağlığı Hemşireliği, Kadın Sağlığı, Omaha Sistemi

P-051
Hemşirelik Eğitiminde Yapay Zeka Kullanımı

Cemile Akçam[1], Belgin Yıldırım[2]
[1]*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi*
[2]*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Giriş: Son yıllarda teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, sağlık sektöründe yenilikçi araçların kullanımı artmıştır. Özellikle hemşirelik eğitimi, klinik deneyim ve teorik bilgi arasında denge kurmak için çeşitli teknolojik araçlardan faydalanmaktadır. Önemli teknolojik gelişmelerin her alanda olduğu gibi eğitim alanıyla da bütünleşmelidir. Öğrenci ve öğreticilerin verilerini tutan yapay zekâ uygulamalarıyla yüksek istatistiki doğruluğa sahip verilere ulaşılabilmelidir. Teknolojik gelişmeler; Öğrencilerin ilgili olduğu alanların belirlenmesinde, akademik alandaki eksikliklerin hızla tespit edilerek tamamlanmasında, farklı öğrenme yapısındaki öğrencilere yönelik özel programların hazırlanmasında etkili olabilir. Aynı zamanda, öğrenci işbirlikçi ders ortamının oluşturulmasında, öğrencilerin farklı öğrenme deneyimlerini yaşamalarında, öğrencilerin derse karşı olan isteklendirmelerinin arttırılmasında, öğrenci yapısına uygun olan mesleklerin belirlenmesinde ve akademik başarının artmasında etkili olabilecektir.

Gelişme: Ülkemizde, Millî Eğitim Bakanlığının 2023 yılı hedefleri kapsamında eğitim alanında iyileştirme yapılabilmesi adına yapay zekâ uygulamalarının kullanılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda konu ile ilgili yapılan çalışmalar, eğitimde yapay zekânın kullanım alanları ve faydaları hakkında bilgilerin verilmesi, eğitimcilerin konu ile ilgili kendilerini güncel tutmaları ve kendilerini yeni teknolojilere adapte etmeleri açısından önemlidir. Yapay zekâ okuryazarlığının eğitim ve çalışma hayatında bireylerin başarılı olabilmeleri için çok önemli bir tartışma hâline gelmiştir. Yapay zekâ teknolojilerinin sağlık hizmetlerinden eğitime, finans sektöründen ulaşıma kadar geniş bir yelpazede kullanılması, yapay zekâ okuryazarlığının önemini daha da artırmaktadır. Eğitimde yapay zeka kullanımı ve gelişimi, yapay zekanın eğitime olası etkileri, gelecek senaryoları ve yapay zekanın öğrenme süreçlerindeki rolleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Hemşirelik eğitiminde yapay zeka kullanımı, öğrencilere daha etkili bir öğrenme deneyimi sunmayı ve klinik karar verme süreçlerinde yetkinlik kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Yapay zeka, eğitim alanında devrim niteliğinde değişiklikler yaratma potansiyeline sahiptir. Bu teknolojinin en önemli katkılarından bir diğeri de kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunabilmesidir. Yapay zeka, öğrenci verilerini analiz ederek her bireyin öğrenme hızını, tercihlerini ve ihtiyaçlarını belirleyebilir. Böylece, her öğrenciye uygun içerikler ve yöntemler sunulabilir, öğrenme süreçleri daha verimli hale gelir. Ayrıca öğretmenlere öğrencilerinin ilerlemeleri hakkında detaylı geri bildirimler vererek, onların eğitim stratejilerini daha etkili bir şekilde düzenlemelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin yapay zeka tutum ölçeği düzeylerinin belirlenmesi ve buna uygun girişimlerin yapılmasının önemi büyüktür. Eğitim kurumları, yapay zekâ teknolojilerini kullanırken veri güvenliği ve gizliliği konusunda gerekli önlemleri almalıdır. Öğrenci bilgileri doğru şekilde toplanmalı, saklanmalı ve işlenmeli, bu süreçler için sağlam bir altyapı oluşturulmalıdır. Veri güvenliğini sağlamak amacıyla katı protokoller ve erişim sınırlamaları uygulanmalıdır.

Sonuç: Önemli teknolojik gelişmelerin her alanda olduğu gibi eğitim alanıyla da bütünleşmesi, öğrenci yapısına uygun olan mesleklerin belirlenmesinde ve akademik başarının artmasında etkili olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Hemşirelik, Yapay Zeka

P-052
Hemşirelikte Mobil Uygulama Çalışmaları: Lisansüstü Tez İncelemesi

Emine Şişko[1], Süheyla Altuğ Özsoy[2], Nalan Bostan Akmeşe[1]
[1]*Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kütahya*
[2]*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir*

Giriş-Amaç: Günümüzde akıllı telefonların toplumun pek çoğu tarafından sıklıkla kullanımıyla birlikte mobil uygulama çalışmaları da literatürde yerini almıştır. Her ne kadar telefon kullanımı aracılığıyla yürütülen çalışmalar teknoloji bağımlılığı açısından bir tehlike oluştursa da sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik mobil uygulamalar bu kullanımı daha yararlı bir hale dönüştürebilmektedir. Mobil uygulamalar kronik hastalık yönetimi, yaşam kalitesini artırma, bilgi ve beceri kazandırma gibi pek çok amaçla kullanılmaktadır. Bu çalışma Türkiye'de hemşirelik alanında mobil uygulama kullanımını içeren randomize kontrollü deneysel türdeki lisansüstü tez çalışmalarının detaylı incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Gereç-Yöntem: Çalışma nitel araştırma deseni olan doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Tezlerin taranması 21-31 Ocak 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, arama motoru olarak Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır. İlgili veri tabanı üzerinden yapılan taramada herhangi bir yıl sınırlaması olmadan ''Mobil uygulama'' anahtar kelimesi tezin tümünü içerecek şekilde taranmış ve toplam 1314 teze ulaşılmıştır. Ardından konu bölümüne ''Hemşirelik'' yazılmış ve 78 tez çalışması olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar arasından tam metin erişime kapalı olan 2 çalışma, farklı bölümde yürütülen 1 çalışma, amaca uygun olmayan 1 çalışma ve randomize kontrollü deneysel dışındaki çalışma yöntemlerini içeren 26 çalışma dışlanmıştır. Bu doğrultuda 48 tez çalışması doküman analizi yöntemi ile kapsamlı olarak incelenmiştir. Tam metin erişime açık olan çalışmaların doküman analizi olduğu için etik kurul onayı alınmamıştır.

Bulgular: Yapılan tarama doğrultusunda mobil uygulamaya yönelik lisansüstü tez çalışmalarının 2018 yılından itibaren yürütülmeye başlandığı ve 2022 yılından itibaren yoğunluk kazandığı, lisansüstü tezlerin yaklaşık üçte birinin (%31,2) 2023 yılında yürütüldüğü ve tamamına yakınının (%91,7) doktora tezi olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü tezler en sık Hemşirelik (%45,8), İç Hastalıkları Hemşireliği (%22,9) ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği (%12,5) programlarında yürütülmüştür. Lisansüstü tezlerin üçte ikisinden fazlası (%70,8) profesör ünvanına sahip danışmanla ve neredeyse tamamı (%97,9) devlet üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü tezlerde en çok 50-100 kişilik örneklemle (%68,7) çalışılmış olup en çok çalışılan örneklem grupları prediyabet/diyabet hastaları (%14,6) ve kanser hastaları (%22,9) olarak belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerde en sık çalışılan parametre yaşam kalitesi (%39,6) olup bunu sırasıyla anksiyete/kaygı (%27,1) ve bilgi düzeyi (%16,7) takip etmiştir.

Sonuç: Teknoloji kullanımının her alanda artmasıyla birlikte sağlık alanındaki araştırmalarda da sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda lisansüstü tezlerde yürütülen mobil uygulama çalışmaları yaşam kalitesini artırma, anksiyete/kaygıyı azaltma, semptom yönetimi, bilgi ve beceri kazandırma, tedaviye uyum gibi pek çok konuda olumlu sonuçlara yol açmıştır. Mobil uygulamaların sağlığı koruma ve geliştirme amacıyla kullanımının artırılması, teknolojinin sağlık yararına dönüştürülmesini sağlayarak dijitalleşen dünyada sağlık bilgisini daha ulaşılabilir hale getirebilir.

Anahtar Kelimeler: akıllı telefon, bilişim, hemşirelik, mobil uygulamalar

P-053
Hemşirelik Alanında Kullanılan Mobil Uygulamalar ve Doğurganlık Takip Sistemlerinin Etkinliği

Berfin Bingöl Genç
İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Ana Bilim, İstanbul

Teknolojinin ilerlemesi ve mobil cihaz kullanımının yaygınlaşmasıyla sağlık alanında mobil teknolojilere olan yönelim artmaktadır. Bu durumdan en çok etkilenen alanlardan biri de obstetri olup, kadın sağlığı, gebelik, doğum ve doğum sonrası bakım gibi konulara yönelik birçok mHealth (mobil sağlık) uygulaması geliştirilmektedir. Kullanıcı sayısındaki artış ve kadınların bilgi edinme kaynaklarını bu alana yönlendirmesiyle mHealth (mobil sağlık) uygulamaları üzerine yapılan çalışmalar da çoğalmıştır. Bu çalışmalar, hemşirelik bakımının sunum şeklini etkilemektedir. Bu bildiri, hemşirelik alanında kullanılan mobil uygulamaları incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılan çalışmaların genellikle tıbbi ve bilimsel temellere dayandırıldığı, ancak hemşirelik felsefesine özgü niteliklerin yeterince yer almadığı görülmektedir. Türkiye'de hemşirelerin mHealth uygulamaları geliştirmesi ve/veya kullanmasının, hemşirelik bakımı ve kadın sağlığı açısından büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobil Uygulamalar, MHealth, Kadın Sağlığı Hizmetleri, Hemşirelik

P-054
Yaşlı Sağlığında Dijitalleşme ve Teknoloji Kullanımı

Ferdane Koçoğlu
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Niğde, Türkiye

Doğuştan beklenen yaşam süresinin artmasının düşen doğum oranlarıyla birleşmesi nedeniyle yaşlı nüfusunda artış kaçınılmaz olmaktadır. Yaşlı bireyler, kronik, dejeneratif ve komplike sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu özellikler, yaşlı hastalar için fiziksel, işlevsel, psiko-bilişsel, beslenme ve sosyal durumlarının sürekli değerlendirilmesi ve müdahalesi yoluyla özel bir klinik yaklaşım ve yönetime ihtiyaç duyulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle yaşlı sağlığında sadece tedavi edici yönlere değil, aynı zamanda optimum sağlık ve yaşam kalitesine ulaşmak için teşvik edici, önleyici ve rehabilite edici önlemlere de dikkat edilerek disiplinler arası bir yaklaşım yürütülmesi gerekmektedir. Sağlık sektörü yaşlılara yönelik sağlık hizmeti planlarken yaşlı sayısındaki artışın, kronik hastalık yönetiminin, yerinde yaşlanma arzusunun ve maliyetin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu derlemede yaşlı sağlığına yönelik uygulanan dijitalleşme ve teknoloji kullanımlarının etkileri değerlendirilmiştir. Bilgi ve iletişim (BİT) teknolojilerinin yaşlılarda sosyal desteği, sosyal bağlılığı ve genel olarak sosyal izolasyonu olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. BİT kullanımının öz saygı ve kişinin hayatı üzerindeki kontrolünü artırarak dış dünyayla bağlantı kurma, sosyal destek kazanma, ilgi duyulan faaliyetlere katılma ve öz güveni artırma alanlarında sosyal izolasyonu hafiflettiği ifade edilmektedir. Yaşlılar dijital formdaki kapsamlı geriatrik değerlendirmeyi kullanarak sorunlarını yönetebildiklerini ve akıllı telefon kullanabilmenin önemli olduğunu belirtmektedirler. Akıllı telefonlar sayesinde yaşlılar evden çıkmadan sağlık bilgilerine daha kolay ulaşabilmekte, sağlık danışmanlıkları alabilmekte ve ilaç siparişi verebilmektedirler. Yaşlıların mobil sağlık uygulamalarını en çok yaşlı sağlığı eğitimi ve geriatrik sağlık günlükleri (örneğin ilaçları, yiyecek ve sıvı alımını, idrar hacmini kaydetmek için günlükler) için kullanmak istedikleri belirtilmektedir. İnternet kullanımının fiziksel egzersiz, sosyal etkileşim ve öğrenme sıklığı yoluyla yaşlı insanların fiziksel ve ruhsal sağlığını geliştirdiği belirtilmektedir. İnternet kullanımının yaşlıların ruh sağlığı üzerinde koruyucu bir etkiye sahip olduğu ve yabancılaşmayı azaltarak ruh sağlıklarını iyileştirilebileceği belirtilmektedir. Canlı yaşanmış deneyimleri paylaşma ve sosyal ilişkilerin oluşumunu destekleme potansiyeline sahip olan dijital hikaye anlatımının, yaşlılarda ruh sağlığının teşviki, anlamlı topluluk bağlantılarını artırma, dijital okuryazarlıkta artma, olumsuz yaşlı ayrımcılığının azaltılmasında ve gelişmiş entelektüel yeteneklerin sağlanmasında etkili olduğu belirtilmektedir. 65 yaş ve üzeri için tasarlanmış video oyunu tabanlı müdahalelerin yaşlı yetişkinler arasında fiziksel sağlığı (yani denge, hareketlilik, güç, fiziksel uygunluk ve yürüme performansı/yürüyüş parametreleri) ve zihinsel sağlığı (yani denge güveni, yönetici işlevler, tepki süresi ve işlem hızı) desteklemede yardımcı olduğu belirtilmektedir. Akıllı evler, ev ortamının (evdeki sıcaklık, nem ve duman gibi) yanı sıra önemli fizyolojik belirtilerin (kalp hızı, vücut sıcaklığı, kan basıncı ve kan oksijen seviyesi gibi) ve sakinlerin aktivitelerinin uzaktan izlenmesini kolaylaştırabilen çevresel ve fizyolojik sensörlerle donatılmıştır. Ayrıca uzaktaki sağlık tesisleri ve bakıcılarla iletişim kurarak sağlık personelinin sakinlerin genel fizyolojik durumunu takip etmesine ve gerekirse uzaktaki bir tesisten yanıt vermesine olanak tanımaktadır. Tele sağlık teknolojisini içeren sağlık koçluğu müdahalelerinin 65 yaş ve üzeri bireylerde kronik rahatsızlıkları yönetmek için uygulanabilir bir müdahale yöntemi olduğu belirtilmektedir. Her alanda olduğu gibi sağlık hizmetlerinde dijitalleşme ve teknoloji kullanımı, yaşlı yetişkinlerin refahını etkilemekte ve bakım için yeni fırsatlar sunmaktadır. Teknolojinin, yaşlılara yönelik kullanımında istenmeyen durumları önlemek için bilgi sağlamak ve farkındalığı artırmak, yaşlıların fiziksel veya zihinsel görevlerini telafi etmelerine yardımcı olmak, sağlık veya çevre sorunlarını tespit etmek rollerini üstlendiği belirtilmektedir. Ancak yaşlı yetişkinlerin alışılmadık dijital yeniliklerle çalışırken onurunu korumak ve dijital becerileri geliştirmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Teknoloji, Yaşlı sağlığı

P-055
İntern Hemşirelerde Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlarının ve Vicdan Algısının Değerlendirilmesi

Merve Keser[1], Sezer Avcı[2], Ufuk Doğan[3]
[1]*Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi, Adana, Türkiye.*
[2]*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Afşin Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye.*
[3]*Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Elazığ, Türkiye.*

Amaç: İntern hemşirelerin ruhsal hastalıklara yönelik inanç ve algılarını değerlendirmek ve iyileştirmek, ruh sağlığı bakımını ilerletmek için kritik öneme sahiptir. Güçlü bir etik vicdan geliştirerek ve hedeflenmiş eğitim müdahaleleri sunarak, hemşirelik profesyonelleri ruh sağlığı sorunları olan bireyleri desteklemek için daha donanımlı hale gelebilir. Bu, yalnızca hasta sonuçlarını iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumda ruhsal hastalıkların damgalamasını azaltmaya da katkıda bulunur. Dolayısıyla bu çalışmada Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersini alan intern hemşirelik öğrencilerinin bu dersi almadan önce ve aldıktan sonra ruhsal hastalığa yönelik inançlarının ve vicdan algısının değişimini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma Eylül 2022-Ocak 2023 tarihlerinde Türkiye'nin güneydoğusundaki bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören son sınıf (intern) hemşirelik öğrencilerine uygulandı. Araştırma, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersini almadan önce ön test ve aldıktan sonra son test şeklinde anket uygulaması yapıldığından yarı deneysel türdedir. Araştırmanın evrenini bu üniversitede hemşirelik bölümünde son sınıfında öğrenim gören 80 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip araştırmaya katılmayı kabul eden son sınıf hemşirelik bölümü öğrencilerinin %94'ü (n=75) dahil edildi. Veri toplama formları olarak Kişisel Bilgi Formu, Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeği (RHYİÖ) ve Vicdan Algısı Ölçeği (VAÖ) kullanıldı. RHYİÖ hem toplam puan, hem de alt ölçek puanları üzerinden yorumlanmakta olup, ölçek ve alt ölçeklerden alınan yüksek puan olumsuz inancı ifade etmektedir. Araştırmanın uygulaması için gerekli izinler ve etik kurul onayı alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçek puanları değerlendirildiğinde, RHİÖ ön test puan ortalamasının 46.54±17.87, son test puan ortalamasının 32.64±12.59 olduğu saptandı. RHİÖ son test puanında ön test puanına göre 13.90 puan azalma olduğu bulundu. VAÖ ön test puan ortalamasının 53.64±11.18, son test puan ortalamasının 56.49±12.56 olduğu saptandı. VAÖ son test puanında ön test puanına göre 2.85 puan artış olduğu bulundu. Öğrencilerin yaş grupları, cinsiyet, sağlık güvencesi durumu, kalınan yer, yaşanılan yer, aile tipi, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre uygulanan eğitim sonrasında yapılan RHİÖ son test puan ortalamalarının ön teste kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalma olduğu görüldü ($p<0.001$). Ön ve son test puanları açısından ölçeklerin toplam puanları ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı ($p>0.05$). Ölçek ve alt boyutlarına ait Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği ders eğitimi ön ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında, RHİÖ, Tehlikelilik, ÇKİB, Utanma ve Otoriter alt boyut ön ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p<0.01$). Tümünde son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamasından daha düşük olduğu görüldü.

Sonuç: Çalışmamızda RHİÖ toplamında, Tehlikelilik, ÇKİB ve Utanma alt boyutunda intern hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik inançlarının eğitim öncesine göre değiştiği ve eğitim sonrası ruhsal hastalığı bulunan kişilerin tedavi ve bakımlarına yönelik daha olumlu inançlarının olduğu söylenebilir. Otoriter alt boyutunda, intern hemşirelik öğrencilerinin vicdan algılarının yükseldiğinin göstergesidir ve etik değer, adalet duygusu ile sorumluluk bilincine sahip oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Algı, Hemşirelik, İnanç, Ruhsal Hastalık, Vicdan

P-056
Gebelik ve Doğum Sonu Dönemde Yapay Zekâ Destekli Sağlık Uygulamalarının Sistematik İncelemesi

Çağla Sunker Çoban[1], Jülide Gülizar Yıldırım[2]
[1]*Uzman Hemş., Dr. Öğrencisi, Altınova İlçe Devlet Hastanesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yalova*
[2]*Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*

Giriş-Amaç: Gebelik ve doğum sonrası dönem, kadınların fiziksel ve psikososyal sağlık açısından özel bir desteği gerektiren bir süreçtir. Günümüzde dijital sağlık teknolojileri, özellikle yapay zekâ destekli uygulamalar, gebelerin ve doğum sonrası süreçlerin takibini ve yönetimini destekleyici araçlar olarak kullanılmaktadır. Yapay zekâ kavramı, gebelik ve doğum sonu sürecinde hastalıkların erken teşhisi, tarama testlerinin optimizasyonu, gebelikte tarama, uzaktan gebelik takibi fetüs gelişimi ve elektronik izleme gibi alanlarda postpartum süreçte kullanılmış ve olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Bu çalışmada, gebelik ve doğum sonu süreçte yapay zekâ destekli sağlık uygulamalarının kullanımına yönelik yapılmış ulusal ve uluslararası literatürü sistematik olarak incelemek ve literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma sistematik derleme niteliğinde olup, 20 Şubat- 9 Mart tarihleri arasında İngilizce ve Türkçe literatür taraması yapılmıştır. PRISMA bildiriminden yararlanılmıştır. Araştırma sorusunun çerçevesi PICOS (Population, Intervention, Compare, Outcome, Study)'a göre oluşturulmuştur (CRD, 2008; Gerrish ve Lacey, 2010). PubMed, Google Scholar, Cochrane Library, CINAHL Complete veri tabanlarında MeSH Browserdan yararlanılarak elde edilen "Pregnancy", "Artificial Intelligence", "Postpartum Period" anahtar kelimeleri sözcük grupları ile tarama yapılmış ve 2065 çalışma değerlendirilmiştir. Araştırmaya 2021-2025 yılları arasında yapılmış ve yayınlanmış, tam metin olarak ulaşılabilen toplam 28 çalışma dahil edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya yalnızca gebelik ve doğum sonu dönemde yapay zekâ destekli sağlık ve bakım uygulamalarına yönelik yayınlar dahil edilmiştir. İncelenen çalışmalar, yapay zekâ destekli sağlık uygulamalarının gebelik ve lohusalık dönemindeki kadınların sağlık takibi ve izlemlerinde etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmalar kapsamında ele alınan temel konular; gebelikte yapay zekâ destekli risk değerlendirmesi ve erken müdahale, mobil uygulamalar aracılığıyla sağlık verilerinin izlenmesi, doğum sonrası takip, dijital platformlar üzerinden sağlık eğitimi ve danışmanlık olarak saptanmıştır. Çalışmaların çoğunda, yapay zekâ destekli uygulamaların gebelik sürecinde kadın sağlığını olumlu yönde etkilediği, erken teşhis ve müdahaleyi kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Ancak, bazı çalışmalarda yapay zekâ tabanlı sistemlerin veri güvenliği ve etik kullanım konusunda sınırlılıkları olduğu vurgulanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler: Bu sistematik derlemede yapay zekâ destekli sağlık uygulamalarının gebelik ve doğum sonu süreçlerde sağlık izlemini daha etkin hale getirerek, sağlığın izlenmesi, komplikasyonların erken tespiti ve tedavi süreçlerinin iyileştirilmesinde olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir. Ancak, yapay zekanın sağlık hizmetlerinde sunduğu bu avantajlar, insan uzmanlığıyla iş birliğini ve klinik karar destek sistemlerinin güçlendirilmesini gerektirmektedir. Bununla birlikte gebelik ve doğum sonu süreçlerde yapay zekanın kullanılması uygulamalarının daha etkin ve güvenilir hale getirilmesi için geniş ölçekli, uzun vadeli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Doğum Sonu Dönem, Gebelik, Sistematik Derleme, Yapay Zekâ

P-057
Halk Sağlığı Hemşireliği Dersinin Ölçme ve Değerlendirme Aracının Yapay Zeka ile Değerlendirilmesi

Dilay Necipoğlu, Kemal Elyeli
Yakın Doğu Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Kıbrıs

Amaç: Yapay zeka yenilikçi bir yaklaşım olarak algortimalardan oluşan bir insan zekası simülasyondur. Yapay zeka, soyut akıl yürütme, bilgi gösterimi, öğrenme, otonom karar alma, doğal dillerde iletişim kurma, doğal dünyayı algılama ve onunla etkileşim kurma gibi insanın bilişsel yeteneklerini taklit etmeye çalışır. Günümüzde yapay zeka birçok alanda yaygın kullanılmaktadır. Özellikle sağlık alanında, hemşirelik alanında yapay zeka kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmada, bir üniversitede halk sağlığı hemşireliği dersi için 2023-2024 bahar döneminde ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılan final sınav sorularının ChatGPT ile değerlendirmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Araştırma nicel içerik analizi tipinde yürütülmüştür. Çalışma Şubat 2025 tarihinde yapılmıştır. Uygulama sırasında 2023-2024 akademik yılı, bahar dönemine ait 'Halk Sağlığı Hemşireliği' dersi 40 adet çoktan seçmeliden oluşan final sınav, yapay zeka programı olan ChatGPT'ye eklenerek, programın soruları değerlendirmesi istenmiştir. 'Soruların kapsam uygunluğu nedir?', 'soruların zorluk seviyesi nedir?', 'soruların profesyonel dil yapısı uygunluk seviyesi nedir?' ve 'soruların toplum sağlığına katkı düzeyi nedir' ifadeleri ile ChatGPT programında halk sağlığı hemşireliği sınav soruları değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmada değerlendirilen soruların %90'ı halk sağlığı hemşireliğinin kapsamına uygun olduğu belirlenmiştir. Soruların %75 zorluk seviyesinde olduğu, %80 profesyonel dil ve ifadesinin anlaşılır olduğu saptanmıştır. Ayrıca sınav içeriğinin %90 seviyede halk sağlığı hemşireliğinin toplum sağlığına katkı sağlayacak soruları kapsadığı ortaya çıkmıştır. Ders kapsamında ise öğrencilerin final sınav puan ortalamalarının 74,46 (min:50, maks:100) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Yapay zeka programı ile ölçme değerlendirme aracı olarak kullanılan halk sağlığı hemşireliği final sınav soruları değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda halk sağlığı hemşireliği final sınav sorularının kapsamının, dil yapısının, zorluk seviyesinin ve toplum sağlığına katkı sağlama düzeylerinin yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan öğrenci final sınav puan ortalamaları da bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmanın sonucunda, öğretim üyelerinin yenilikçi ve çağın gereksinimlerine cevap veren bir ölçme değerlendirme yöntemi olarak yapay zeka programlarını kullanmaları önerilmektedir. Bunun yanında yapay zeka programlarının önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapılması zaman, kolaylık ve anlaşılabilirlik açısından etkili olduğundan dolayı kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, Hemşirelik, Halk Sağlığı Hemşireliği, Ölçme ve değerlendirme

P-058
Transnasyonal Yaşam Sürdüren Kişilerin Köken Uluslarına Aidiyetleri ve Yaşamları: Etnografik Araştırma

Başak Yavuzyaşar, Filiz Özkan
Erciyes Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Hemşireliği, Kayseri

Amaç: Bu çalışma transnasyonal yaşam sürdüren kişilerin köken uluslarına aidiyetleri ve yaşamlarını etnografik araştırma yöntemi ile incelemek amacı ile yapıldı.

Gereç-Yöntem: Çalışma etnografik araştırmalardan kalitatif saha araştırması olarak yapıldı. Amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak İç Anadolu bölgesinde nüfusunun büyük çoğunluğunun transnasyonal yaşam süren yaşlıların olduğu bir kasabada yapıldı. Transnasyonal yaşam sürdüren bireylerin özellikle göç ettikleri ülkeden köken ülkelerine kasabalarındaki şenlikler için geldikleri dönem seçilerek çalışma planlandı. Araştırmacı 2 ay bu kasabada kalarak; transnasyonal yaşam süren bireylerin köken ülkelerindeki yaşamlarını gözlemledi, kasabada gerçekleştirilen şenlik, müze açılışı… vb etkinliklere katıldı, halkın içerisinde ve halk gibi yaşam sürdü. Veri toplama katılımlı gözlem yöntemi kullanılarak yapıldı. Veriler araştırmacı tarafından saha notları alınarak toplandı. Veriler içerik analizi kullanılarak ve temalara ayrılarak yapıldı.

Bulgular: Çalışmada; Kasabalarını tanıtmak istemeleri, misafir yaklaşımları, birlik beraberlik duygusu, ekonomik ve sağlık durumları, dini inançlar ve transnasyonal yaşama etkileri, Kültürel bağlamda din; Din bağlamında insan olmak, kadın ve erkek eşitliği, Transnasyonal yaşamın asıl kaynakları/sebepleri, Köken ülkeye bağlılık, Göçe ilişkin anılar olmak üzere 10 tema bulunmuştur.

Sonuç: Sonuç olarak; Transnasyonal yaşam sürdüren kişilerin zorluklar yaşasalar dahi kendilerini köken ülkelerine ait hissettikleri ve yaşamlarında ait hissetmek için çeşitli eylemlerde bulundukları ve bu durumu etkileyen birçok etmen bulunduğu söylenebilir. Bu sebeple kültürel çalışmalar derinlemesine incelenmesi gereken çalışmalardır. Çalışmanın Etnografik olarak planlanmasının bulgular üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünmekte ve bu yöntem ile transnasyonal yaşam sürdüren kişilerin göç ettikleri ülkelerdeki yaşayışlarının da değerlendirilebilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aidiyet, Etnografik araştırma, Göç, Transnasyonalizm

P-059
Kuzey Kıbrısta Uluslararası Öğrenci Hemşire Olmak: Kültürel Uyum ve Farklılıkların Yönetimi

İrem Erkızıl, Hatice Bebiş
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC

Bu derlemenin amacı; Kuzey Kıbrıs'a gelen uluslarası hemşirelik öğrencilerinin, kültürel uyum sorunları ve farklılıkların yönetimi konusunda önerilerde bulunmaktır.

Küreselleşme, ürünlerin, fikirlerin, kültürlerin ve dünya görüşlerinin alış verişinden doğan, uluslararası bütünleşme sürecidir. Küreşelleşmenin bir sonucu olarak, dünya genelinde gençler; başka bir ülkede üniversite eğitim almak, yabancı dil öğrenmek, kaliteli bir üniversitede eğitim almak, daha iyi iş olanağı bulmak, farklı kültürden arkadaşlıklar kurmak, farklı kültürleri tanımak için tercih etmektedir. Dünya 2024 göç raporuna göre, yaklaşık 10 milyon uluslararası öğrencinin (%47 kadın), %60 Çin, Hindistan, Suidi Arabistan, Güney Korelilerden oluşmakta; ve özellikle Avrupa üniversiteleri tercih edilmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta 23 üniversite ve 199 ülkeden 79801 öğrenci eğitim almaktadır. Kültür; kısaca yaşam biçimidir. Her ülkenin, kendine özgü sanat, inanç, örf ve âdet, anlayış ve davranışları bulunmaktadır. Kültür şoku, Oberg (1954)' tarafından yeni bir kültüre giren kişiyi etkileyen dört aşamalı belirsizlik, kaygı hissi olarak tanımlanmıştır. Balayı aşamasında, kişiye farklılıklar ve benzerlikler heyecan verici, çekici gelir. Kültür şoku aşamasında, kişi farklılıklara karşı çaresizlik, hayal kırıklığı hisseder, izolasyon, memleket özlemi yaşar. Uyum aşaması; dil ve kültürü öğrenmeye bağlı ve yavaş gerçekleşir. Son aşama, uyum aşamasıdır, kişinin kalış süresine bağlı, farklılıkları yönetebilme ve yeni kültürün belirli özelliklerini benimseme ile sonuçlanır. Uluslararası hemşirelik öğrencileri ülkeye geldiklerinde, kalma yeri bulma, dili anlayamama ekonomik problemler yaşama yanı sıra eğitim süreçlerinde akademik başarısızlık, klinik uygulamalarda hastalarla iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Kuzey Kıbrıs'ta; görece güvende ve yerel halk tarafından oldukça fazla kabul görseler de, yeni kültüre uyum sorunları, yerel halkı iletişim güçlükleri, kendi kültürlerinden uzak kalma, aile özlemi, sosyal izolasyon gibi kültürel uyum sorunları yaratan farklılıkları yönetmede zorlanmaktadırlar. Bireyin; yeni kültürdeki yerini "entegrasyon" şeklinde bulması arzulanır, ancak bu süreç; asimilasyon, ayrılma, marjinalleşme şeklinde de gerçekleşebilir. Farklı kültürler; bir araya geldiklerinde kültürleşme meydana gelir. Uluslararası hemşirelik öğrencileri "üniversite öğrenci kültürünün" bir parçasıdır. Kültürel uyumları; ev sahibi ülke insanları ile uyum düzeyinin artırılması, yeni kültürel çevrenin taleplerini karşılayabilir hale gelmeleri ile mümkündür. Öğrencilerin birbirleriyle kültürel paylaşımlarında, yerel halkla iletişimlerinde ve akademik başarıları için eğitimcilerin; öğrencilerin kültürel uyum aşamalarını (İnkâr, Savunma, Azaltma, Kabul Etme, Uyum) tanılayabilmesi önemidir. Sonuç olarak, kültürel uyum ve farklılıkların yönetilebilmesi için, öğrencilerin kültürel çeşitliliği kabul etmeleri, üniversitenin ise bütünsel ve süreğen bir yaklaşımla, öğrencilere oryantasyon atölyeleri, dil yardım faaliyetleri, akran rehberliği, kültürel hassas danışmanlık vermesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencisi, Kültür, Uluslararası Öğrenci

P-060
Kadın Sağlığında Teknolojinin Rolü: Kullanım Alanları

Elifnaz Aralı[1], Melissa Sıdan[2], Burcu Cengiz[1], Dilek Bilgiç[2], Gülendam Karadağ[1]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş-Amaç: Son yıllarda teknolojinin gelişimi, sağlık hizmetlerinin sunum biçimini ve kalitesini önemli ölçüde değiştirmiştir. Yapay zekâ, dijital dönüşüm ve medikal cihazlar; sağlık sistemindeki verimliliği artırmış, özellikle kadın sağlığı alanında önemli etkiler yaratmıştır. Türkiye'deki dijital sağlık uygulamaları, sağlık hizmetlerine erişimi hızlandırmış ve etkinliği artırmıştır. Bu çalışma; teknolojinin kadın sağlığındaki rolünü ve kadın sağlığı alanında kullanımını ele almayı ve ülkemizde yapılan çalışmaları derlemeyi amaçlamıştır.

Gereç-Yöntem: Teknolojinin kadın sağlığı boyutu ele alınmış ve bu konu ile ilgili Google Akademik arama motorunda, Şubat 2025 tarihinde "kadın sağlığı" ve "teknoloji" anahtar kelimeleri taraması ile derleme olarak sunulmuştur.

Bulgular: Teknolojik gelişmeler, kadın sağlığı alanında hastalıkların tanısı, tedavisi ve uzun dönem bakımında kullanılan birçok yeni cihazı ve uygulamayı beraberinde getirmiştir. Yapay zekâ, hasta eğitimi, kanser ve obezite riskinin belirlenmesi, gebelikte riskleri öngörmek, robotik cerrahi, laparoskopik cerrahi ve tele sağlık hizmetleri gibi teknolojiler, bakım kalitesini artırırken maliyetleri düşürmekte ve kadın sağlığını iyileştirmektedir. Ayrıca anne ve yenidoğan sağlığını koruma, genetik taramalar, embriyo ve oosit kalitesi sınıflandırması ve fetüs gelişiminin takibi gibi alanlarda da önemli katkılar sunmaktadır. Adet döngüsü takibi, ultrason, giyilebilir takip cihazları ve uzaktan erişimli sağlık uygulamaları gibi teknolojiler öne çıkmaktadır. Ayrıca, meme ve jinekolojik kanserlerin erken tanısı, menopoz şikayetlerini azaltan giyilebilir teknolojiler ve doğum sürecini destekleyen cihazlar kadın sağlığına katkı sağlamaktadır. Obstetrik hastalıkların teşhis ve tedavisinde kullanılan ultrason, gebelik süreci ve fetüs gelişimi hakkında bilgiler sunar. Sanal gerçeklik gibi non-farmakolojik yöntemler, doğum sırasında anksiyete ve ağrıyı azaltıp süreci kısaltarak annenin memnuniyetini artırabilir. Sanal gerçeklik gözlüğü kullanılarak fetüs görüntülerinin izletilmesinin, gebelerde doğum ağrısını ve kaygısını azaltmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Emzirme danışmanlığının teknolojik ve kişiselleştirilmiş eğitimlerle güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sanal gerçeklik, emzirme eğitiminde de etkili bir teknoloji olarak öne çıkmaktadır.

Düzenli muayene, tarama programları ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları jinekolojik sağlığın korunmasında kritik rol oynar. Teknolojik gelişmeler, özellikle web tabanlı uygulamalar sayesinde, sağlık verilerinin takibi, öz yönetim, sağlık eğitimi ve düşük maliyetle bilgiye erişim sağlanarak jinekolojik sağlığın geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği artırılmaktadır. Jinekolojik cerrahide dijital uygulamalar, operasyon sürecini iyileştirerek hastaların yönetimini kolaylaştırır. Mobil uygulamalar, sanal gerçeklik ve robotik cerrahi, hastaların süreçleri daha iyi anlamalarına, streslerini azaltmalarına ve iyileşme süreçlerini hızlandırmalarına yardımcı olurken; yapay zekâ, risk tahmini, operasyon planlama, iyileşme takibi ve hastalık tahmini gibi alanlarda kullanılarak operasyonların etkinliğini artırır ve erken teşhis sağlar. Aile planlamasında, uygun kontraseptif yöntemler ve kullanımı ile ilgili bilgiler sunulurken, ürojinekoloji alanında üriner inkontinansı önlemek için kegel egzersizleri ve pelvik taban kasları hakkında bilgilendirmeler yapılmaktadır. Pandemi süreci, teknoloji destekli çalışmaların kadınların iş hayatına katılımını, girişimciliğini ve aile yaşamını olumlu etkilediğini göstermiştir.

Sonuç: Teknolojinin hızlı gelişimi, kadın sağlığına yönelik yenilikçi uygulamaların kullanımını önemli ölçüde artırmıştır. Mobil uygulamalar, yapay zekâ ve diğer teknolojik araçlar, kadınların sağlık takibini yapmalarına, sağlıklarına yönelik bilgi edinmelerine ve yaşam kalitelerini artırmalarına olanak tanımaktadır. Hemşireler, bu süreçte kadınları bilgilendirme, yönlendirme ve güvenli kullanım konusunda danışmanlık yaparak önemli bir rol üstlenmelidir. Ülkemizde bu alandaki literatürün kısıtlı olması, konuya dair daha fazla araştırma ve çalışma yapılmasını gerektirmektedir. Gelecekte, kadın sağlığında teknolojinin daha yaygın ve etkili bir şekilde kullanılması hem bireysel hem de toplumsal sağlık açısından önemli iyileşmeler sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, sağlık, teknoloji

P-061
Adölesanların Uykululuk Düzeyinin Duygusal ve Davranışsal Sorunlar Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi

Yunus Emre Çelik[1], Tuba Özaydın[2]
[1]*Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*
[2]*Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

Amaç: Bu çalışma adölesanların uykululuk düzeylerinin duygusal ve davranışsal sorunlar üzerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan bu çalışma Mayıs – Haziran 2023 tarihleri arasında Konya'da bulunan bir lisede 107 son sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı lise rastgele kura yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile ölçek yazarlarından izin alınan Cleveland Adölesan Uykululuk Anketi ve Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) kullanılarak sınıf ortamında yüz yüz görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences, IBM) programı kullanılmıştır. Bu bağlamda tanımlayıcı istatistikler ve Shapiro- Wilk testi, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. İstatiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan adölesanların %53,3'ünün kız öğrenci olduğu belirlendi. Katılımcıların uyku durumunu %28'inin kötü; %57,9'unun orta; %14'ünün ise iyi olarak algıladığı saptandı. Cinsiyet, algılanan uyku durumu, akademik başarı durumu, aile tipi ve okula ulaşım aracı ile gitme durumu ile Duygusal ve Davranışsal Sorunlar (GGA) puan ortalaması arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0,05$). Bu bağlamda kız öğrencilerin, çekirdek ailede yaşayanların, okula servis/otobüs ile gelenlerin, uyku durumunu ve okul başarısını kötü algılayanların GGA puan ortalaması daha yüksek bulunmuş olup; bu adölesanların daha fazla duygusal ve davranışsal soruna sahip olabileceği belirlenmiştir. GGA puan ortalaması ile yaş, gelir getiren bir işte çalışma durumu, sağlık durumu algısı, en uzun süre yaşanan yer ve kafeinli içecek içme durumu arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yapılan korelasyon analizi sonucunda GGA düzeyi ile uykululuk düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde bir ilişki bulundu ($p<0,05$; $r=0,408$).

Sonuç: Sonuç olarak adölesanların duygusal ve davranışsal sorun düzeyi ile uykululuk düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Uykululuk düzeyi artan adölesanların duygusal ve davranışsal sorunlarının da arttığı görülmektedir. Adölesan dönemdeki uykululuk probleminin önemli bir halk sağlığı problemi olduğu belirtilmektedir. Bu problemin de duygusal ve davranışsal sorunları tetikleyebileceği düşünüldüğünde; halk sağlığı hemşirelerinin adölesan bireylere duygusal ve davranışsal sorunların azaltılmasına yönelik olarak uykunun önemi konusunda danışmanlık/rehberlik yapması ve eğitim vermesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesanlar, davranışsal sorunlar, duygusal sorunlar, hemşirelik uyk

P-062
Yeme Bağımlılığı ve Dijital Medyanın Rolü

Melek Avcı Gültekin, Serap Batı
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Yeme bağımlılığı, bireylerin belirli yiyeceklere karşı bağımlılık benzeri tepkiler geliştirdiği bir durum olarak tanımlanmaktadır. Aşırı tüketim, yiyecek istekleri, yiyecek miktarını azaltmada başarısızlık ve aşırı yemeğe karşı tolerans ve yoksunluk belirtileri ile karakterize edilir. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nın madde bağımlılığı kriterlerine dayanarak oluşturulmuş Yale Yeme Bağımlılığı Ölçeği (YYBÖ) gibi araçlarla ölçülmektedir. Prevalansı, YYBÖ kullanılarak yapılan meta-analizlerde ortalama %20 olarak bulunmuştur. Özellikle fazla kilolu ve obez bireylerde daha yaygın olmakla birlikte, genel nüfusun önemli bir kısmını etkileyen bir durumdur. Kadınlar ve belirli yaş gruplarında daha yüksek prevalans gösteren bu durum halk sağlığı için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Obezite ve ilişkili hastalıkların artışına katkıda bulunabilir ve özellikle çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Dijital medya, özellikle sosyal medya, reklamlar ve online platformlar aracılığıyla bireylerin yeme alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bu derlemede dijital medya ve yeme bağımlılığı ilişkisinin ele alınması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma derleme niteliğinde olup konu ile ilgili yapılmış araştırmalardan yararlanılmıştır.

Bulgular: Dijital medya, özellikle görsel içeriklerin aşırı tüketimi ve yemekle ilgili motivasyonları şekillendirerek yeme bağımlılığına zemin hazırlayabilir. Dijital medyaya fazla maruz kalma, yüksek kalorili beslenme, yeme tutumlarında değişim ve daha yüksek beden kütle indeksi ile ilişkilendirilmektedir. Dijital medya platformlarında yapay zekâ destekli algoritmalar; bireylerin internet gezinti geçmişi, izlediği videolar, beğendiği gönderiler ve daha önce yaptığı alışverişleri analiz ederek bireysel tüketim profilleri oluşturur. Bu profiller doğrultusunda kullanıcıya, ilgi alanlarına uygun özel reklamlar sunulur. Bu da kişinin bilinçli karar vermesini engelleyerek aşırı tüketim davranışını tetikleyebilir. Bireyin tercihlerine göre şekillenen reklamlar, belirli gıdalara olan bağımlılığın artmasına neden olabilir.
Yemek yeme deneyimini mutfağa girmekten akıllı telefon ile basit bir tıklamaya dönüştüren yemek sipariş uygulamaları bireylerin daha az sağlık bilincine sahip diyet seçimlerine katkıda bulunabilir. Mobil uygulamalar üzerinden yapılan siparişlerde, geleneksel yöntemlerle karşılaştırıldığında daha yüksek kalorili, doymuş yağ ve şeker içerikli yüksek içecek ve yiyecekler tercih edilmekte, bunun da obezite oranlarında artışa neden olacağı öngörülmektedir. Bunların yanı sıra, dijital sağlık uygulamaları ve çevrimiçi terapi hizmetleri, yeme bağımlılığı gibi bağımlılık türlerinin tedavisinde yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır. Bu teknolojiler kullanılarak verilen hizmetler hem bağımlılık tedavisine erişimde artışa hem kişiselleştirilmiş destek sağlama potansiyeline sahip olma açısından önemlidir. Çevrimiçi terapi hizmetleri, bağımlılık davranışlarının tedavisinde giderek daha fazla kullanılmakta ve bu alanda çeşitli web siteleri ve uygulamalar bulunmaktadır. Ancak bu uygulamaların etkinliğini değerlendiren çalışmalar çok sınırlıdır. Yeme bağımlılığı için çevrimiçi programlar, düşük karbonhidratlı diyetler ve eğitim materyalleri ile desteklenmektedir. Bu programlar, yeme bağımlılığı semptomlarını azaltmada etkili olabilir.

Sonuç: Dijital medyanın sağladığı kolaylıklar, doğru bir şekilde kullanıldığında bireylerin yeme alışkanlıklarını düzenlemelerine yardımcı olabilirken, yanlış kullanımı bağımlılığı daha da körükleyebilir. Bu durum, bireysel ve toplumsal sağlık açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Bireylerin bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmesi ve dijital medya içeriklerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşması önem arz etmektedir. Yeme bağımlılığını önleyici yaklaşım olarak kullanılan çevirim içi programların etkinliğini değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca, bu uygulamaların uluslararası düzeyde standartlaştırılması ve akreditasyonu, kullanıcılar ve sağlık profesyonelleri için daha güvenilir bir rehberlik sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı yeme bozukluğu, bağımlılık, dijital medya

P-063
Huzurevlerinde çalışan hemşirelerde merhamet yorgunluğu: Tanımlayıcı fenomenolojik bir çalışma

Nilay Ercan Şahin[1], Mücahide Öner[2]
[1]*Hacettepe Üniversitesi*
[2]*Bitlis Eren Üniversitesi*

Amaç: Bu çalışma, huzurevlerinde çalışan hemşirelerin merhamet yorgunluğuna ilişkin deneyimlerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı fenomenolojik bir çalışma için Ocak ve Şubat 2024 tarihleri arasında X, XX'deki bir huzurevinde çalışan on hemşire ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapmak için amaçlı bir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler tematik analiz kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Tematik analiz sonucunda dört tema ortaya çıkmıştır: "Merhamet Yorgunluğunun Nedenleri", 'Merhamet Yorgunluğunun Sonuçları', 'Tükenmişlik' ve 'Merhamet Yorgunluğu ile Başa Çıkma'. Bulgular, merhamet yorgunluğunun hemşireler üzerinde kalıcı bir etkisi olduğunu ve onları hem kişisel hem de profesyonel olarak etkilediğini vurgulamaktadır.

Sonuç: Huzurevlerinde yaşlı yetişkinlerle çalışan hemşireler arasında merhamet yorgunluğunun erken tespiti için programlar geliştirmek önemlidir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, huzurevi, merhamet yorgunluğu

P-064
Futbolcuların Sporcu Yaralanma Kaygı Düzeylerinin Spora Bağlılık ve İyilik Haline Etkisi

Yılmaz Mert, Hatice Bebiş
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC

Giriş: Spor yaralanmaları üzerine yürütülen epidemiyolojik çalışmalar, spor yaralanmalarının doğasını ve yaralanmaların altında yatan mekanizmaları derinlemesine araştırmakatadır. Özellikle fiziksel etkenlerin sporcu yaralanmalarında önemli bir paya sahip olduğu bilinmekte, yaralanmanın sosyal ve psikolojik nedenlerinin de araştırılması gerekmektedir. Spor yaralanmaların da psikolojik problemler, duygu durum bozuklukları etkili olurken, spor yaralanmaları bağlı bireyde; stres, düşük benlik saygısı, depresyon, korku, öfke, bilinç bulanıklığı ve kaygı dâhil birçok olumsuz durum meydana gelir. Spor yaralanmaları sosyal sağlığa ve ekonomik durumda olumsuz etkiler yapmaktadır.

Amaç: Bu araştırmada; futbolcuların, spor yaparken yaralanma kaygısı yaşamaları ile spor yapmaya olan bağlılıkları ve iyilik hallerini sürdürmeleri arasındaki ilişki incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç Yöntem: Bu araştırma 2023-2024 futbol sezonu içerisinde Gazimağusa'da bulunan profesyonel spor kulüpleri sporcuları ile kesitsel tipte tanımlayıcı bir araştırma olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evreninin Gazimağusa'da bulunan Dumlupınar, Çanakkale, Maraş, Yenişehir ve Mağusa Türk Gücü takımında aktif olarak futbol oynayan N=521 sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın giriş kriterlerine uyan n=416 futbolcu çalışma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş araştırmaya katılmaya gönüllü olanlar alınmıştır.
Veri Toplama Araçları: Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan 22 soruluk veri toplama anketi ve Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği, Spora Bağlılık Ölçeği, İyilik Hali Yıldızı Ölçeği ile toplanmıştır. Formlar Google Forms aracılığı ile sporculara gönderilmiştir. Yaklaşık 30 dakikada doldurulmuştur.
Verilerin Analizi: Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0'değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı veriler için sayı, yüzde, ortalama ortanca kullanılmış, kategorik değişkenleri karşılaştırılmasında Ki kare testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığı Kalmogrow Smirnow testi ile test edilmiştir. Verilerin analizinde non parametrik test teknikleri kullanılmıştır. İkili gruplar "Mann Whitney U Testi", üç ve üçten fazla olanlar "Kruskal-Wallis H Testi" ile değerlendirilmiştir. Gruplar arası farklar "Mann Whitney U Testi" kullanılmıştır. Posthoc test Bonferroni testi uygulanmıştır. Araştırma %95 güven aralığında %0.05 hata ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın öncesinde üniversiteden "Etik Kurul İzni" "Futbol Federasyonundan Kurum İzni" alınmıştır Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçekler için araştırmacılaradan ölçek kullanma izni alınmıştır. Ayrıca, futbolculardan Hessinki Bildirgesine uygun hazırlanan "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu"alınmıştır.

Bulgular-Tartışma: Bu çalışmaya katılan futbolcuların yaş ortalaması, 23,32±4,13, %57,0'sinin üniversite mezunudur. Yaklaşık futbolcular 10 yıldır futbol oynamaktadır. En çok maddi kazanç amacıyla futbol oynadıkları bildirmişlerdir. Sporcuların %75,7' de geçmiş öykülerinde yaralandıkları belirlenmiştir. Yaralananların yaralanma yerleri incelendiğinde, %41,8'inin hem antrenmanda hem de maçta ciddi yaralanma geçirdiği görülmüştür. Ayrıca %65,1'i yaralanma sonrası kendilerine destek konusunda kluplerinden çok iyi destek alamadıklarını bildirmişlerdir. Ölçek puanları incelenmiş, Sporcu yaralanma kaygı ölçeği genel puanının (64,87±10,17), Spora Bağlılık Ölçeği Genel puanının (56,06±721), İyilik Hali Yıldızı Ölçeği genel (97,20±9,92) ve ortalamanın üzerinde olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve öneriler: Bu sonuçlar doğrultusunda, futbolcuların, sporcu yaralanması kaygısı konusunda sağlık eğitimleri almaları, takımlarda multidisipliner ekip anlayışı içinde hemşire istihdam edilmesi önerilmektedir. Yaralanma yaşayan futbolculara iyi bir rehabilitasyon süreci sağlanmalı, Doğru saha zeminlerinde doğru ekipman kullanımını sağlamak için takımlara eğitimler verilmeli, ayrıca bu eğitim ile birlikte ısınma ve soğuma hareketlerinn önemide anlatılmalı. Genç takımda forma giyen sporculara ekipman konusunda maddi destek sağlanmalı. Her takımda alanında uzman antrenörler görev alması anlatılmalı ve kişiye özel antreman programı hazırlanmasının önemi anlatılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Futbolcular, İyilik Hali, Sporcu Yaralanması, Spora Bağlılık

P-065
Halk Sağlığı Hemşireliği Bakış Açısıyla Yapay Zeka ve Yaşlı Sağlığına Yansımalar: Derleme

Gözde Akçay[1], Adile Tümer[2]
[1]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Hemşireliği Doktora Programı, Muğla*
[2]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla*

Giriş-Amaç: Dünyada giderek artan yaşlı nüfus ülkelerin; ekonomilerini, işgücü yapılarını, sosyal güvenlik sistemlerini, sağlık hizmetinin sunumunu ve geleneksel bakım modellerinin sürdürülebilirliğini de etkilemektedir. Yaşlı yetişkinlerin fiziksel işlevleri azalmakta ve kronik hastalıklara yakalanma riskleri artmaktadır. Yapay zeka, birden fazla bilgi alanını içeren ve çok çeşitli teknikleri kapsayan, makineler aracılığıyla insan zekasını simüle etmeyi ve genişletmeyi amaçlayan bir bilimdir. Araştırma alanları arasında uzman sistemler, makine öğrenimi, robotik, karar destek sistemleri ve desen tanıma yer alır. Bu geleneksel derlemede yapay zeka teknojilerinin yaşlılarda kullanım alanları ve halk sağlığı hemşireliğine yansımaları tartışılacaktır.

Gereç Yöntem: Çalışma, Google Scholar, PubMed, Web of Science veri tabanlarında 'Artificial İntelligence', 'Elderly' ve 'Nurse' anahtar kelimeleri kullanılarak, 1 Ocak 2014- 31.12.2024 tarihleri arasında sınırlandırılarak, uluslararası çalışmalar taranmıştır. Ulaşılan İngilizce ve tam metin 24 makale incelenmiştir.

Bulgular: Sağlık hizmetlerinde yapay zeka; eğitim, toplum taramaları, tıbbi teşhis, tedavi, kendi kendini izlem, rehabilitasyon gibi çok çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Yapay zeka destekli yaşam tarzı izleme sistemleri, bir kişinin evindeki ortam ve çevresel sensörlerden girdi alarak çalışmaktadır. Bunlar, kızılötesi hareket, temas, ışık, sıcaklık ve nem gibi fizyolojik parametreler için sensörler olabilmektedir. Yaşlı yetişkin nüfusu arttıkça yaşlılara yönelik, bakım ve sosyal/ bilişsel olarak destekleyici, evcil hayvan benzeri, insansı olmak üzere birçok şekil ve formda robotlar geliştirilmiştir. Bakım robotları günlük görevler için yaşlılara destek sağlayabilmekte ve yaşlılar için arkadaş olarak işlev görebilmektedir. Yaşlı yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalarda, Paro isimli evcil hayvan robotunun yaşlılarda depresyonu azalttığı, demansa bağlı nöropsikiyatrik semptomları, sosyal etkileşimlerini ve yaşam kalitelerini iyileştirdiği tespit edilmiştir. Alzheimer hastaları için 2015 yılında geliştirilen bir robot yaşlılara görevler vererek (bulmaca çözme, kitap okuma vb), ilaç ve yemek saati hatırlatmaları yaparak hastalığın ilerleyişinin yavaşlatılmasına katkı sağlamıştır. Araştırmalarda, yaşlıların düşme riskini saptamak için yapay zeka destekli uygulamalar kullanılmıştır. Japonya'da 2022 yılında huzurevinde yapılan bir araştırmada; yaşlıların oturdukları yerden ayağa kalkarken düşme riskleri yapay zeka destekli kamera tarafından incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Yapay zeka destekli koşu bandı ve hareket sensörü kullanarak da yaşlıların düşme riskini değerlendiren araştırmalar mevcuttur. Çin'de 2022 yılında yapılan bir araştırmada huzurevinde kullanılan yapay zeka destekli bir gözetleme sistemiyle yaşlılara bakım veren hemşirelerin iş yüklerinin hasta başına 10-18 dakika azaldığı tespit edilmiştir. İspanya'da 2020 yılında Avrupa Birliği destekli çok merkezli bir araştırmada yapay zekanın enfeksiyöz hastalıkları ön görebildiği saptanmıştır. Yapılan başka bir çalışmada yaşlılarda bilişsel bozulma riskini tahmin etmek için bir tahmin modeli geliştirilmiş ve daha az maliyetli, uygulanmasının daha kolay olduğu bildirilmiştir. Yapay zeka, yaşlılar için öngörücü bakım sağlayarak pozitif sağlığı iyileştirme potansiyeline sahiptir.

Sonuç: Yapay zeka odaklı teknolojiler, halk sağlığı hemşirelerinin çalışmalarında güçlü bir potansiyele sahiptir. Yapay zeka hemşirelik bakımını desteklemek için kullanılabilmesine rağmen; henüz buna bağlı rehberler olmaması, yeterli araştırma bulunmaması, uygulamaların standardize edilmesini zorlaştırmaktadır. Yaşlılar üzerinde yapay zeka kullanımı araştırmalarını özetlemek, gelecekteki araştırmalar için önemli bilgiler sağlayacaktır. Halk sağlığı hemşireleri yaşlılarda; yapay zeka destekli uygulamalar kullanarak "erken tespit, erken tanı ve erken tedavi" sürecinde hem toplum sağlığını olumlu etkileyip hem de maliyeti azaltabilecektir. Halk sağlığı hemşirelerinin yaşlılar için geliştirilen yapay zeka destekli uygulama alanlarında daha fazla araştırma yapmaları önerilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Hemşirelik, Yapay Zeka, Halk Sağlığı Hemşireliği

P-066
Amyotrofik Lateral Skleroz Hasta Yakınlarının Evde Bakıma Yönelik Bakım Verme Yükünün Belirlenmesi

Edanur Kurnaz[1], Seher Yurt[2]
[1]*Büyükçekmece Mimar Sinan Devlet Hastanesi, İstanbul*
[2]*İstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul*

Amaç: ALS hastalarına bakım verme sürecinde yaşanan yük, özellikle yaşlı bakım verenlerin sayısının artmasıyla gelecekte daha da önemli hale gelecektir. Gelişmiş ülkelerde, gönüllü kuruluşların ALS hastalarına bakım süreçlerinde önemli destek sağladığı ve bu organizasyonların sağlık hizmetlerini desteklediği görülmektedir. Bu çalışma; Amyotrofik Lateral Skleroz hasta yakınlarının evde bakıma yönelik bakım verme yükünün belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma, ilişkisel tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmada, örnekleme yapılmayıp tüm evren (N=700) çalışmaya dahil edildi. Türkiye ALS- MNH derneğine kayıtlı, 700 ALS hasta yakınlarına online anket formu gönderildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve verileri eksiksiz dolduran 260 kişi ile Eylül 2023- Kasım 2024 tarihleri arasında yürütüldü. Araştırma için, İstanbul Kent Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alındı (08.12.2023/2023-08). ALS-MNH Derneğinden kurum izni, araştırmada kullanılan ölçek için ölçek kullanım izni alındı. Araştırmaya katılan bireylerden aydınlatılmış onam alındı Verilerin toplanmasında 'Tanıtıcı Veri Formu', 'Zarit Bakım Verme Yükü ölçeği kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0 (SPSS INC., Chicago, IL, USA) istatistik programı kullanıldı. Verilerin analizinde, frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. İleri analizlerde bağımsız gruplar t-testi, Anova ve posthoc Tukey, LSD ve Pearson Korelasyon analizleri kullanıldı.

Bulgular: Bakım yükü toplam ortalaması 33.96±18.83 (Min=0 Maks=87) olarak bulundu. Bakım verenlerin %37.3'ünün orta düzeyde, %26.2'sinin şiddetli bakım yükü, %10'unun çok şiddetli bakım yükü olduğu belirlendi. Kadınların, üniversite mezunlarının, evde bakıma yönelik eğitim almak isteyenlerin, hemşire bilgilendirmesinin yetersiz olduğunu düşünenlerin, kendi sağlığını kötü algılayanlarının ve bakım verme nedeniyle çalışmayı bırakanlarının bakım yükünün daha fazla olduğu belirlendi. Yaş (r=-0.02) ve evde bakım yeterlilik düzeyi algısı (r=-0.05) ile bakım yükü arasında ilişki bulunamadı (p>.05).

Sonuç: ALS-MNH derneği aracılığıyla ALS hasta yakınları ile gerçekleştirilen bu çalışmada, hasta yakınlarının yarısından fazlasının, bakım verme yükünün orta ve çok şiddetli bakım yükü arasında dağılım gösterdiği bulundu. Evde bakım vericilerin yükünün azaltılmasına yönelik girişimsel çalışmalara ihtiyaç olduğu ve bu çalışmaların kanıta dayalı yapılmasına gereksinim olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Amyotrofik Lateral Skleroz, Evde Bakım, Bakım Yükü, Bakım Verici

P-067
Erişkin Acil Serviste Çalışan Sağlık Çalışanlarının İşe Bağlı Stres Düzeylerinin Sigara Bırakma Davranışı Üzerine Etkisi

Nursena Gündüz[1], İnan Can Gündüz[1], Demet Duman[2], Veysel Sıltağ[2]
[1]*Marmaraereğlisi İlçe Devlet Hastanesi, Tekirdağ*
[2]*Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, İstanbul*

Amaç: Tüm dünyada önlenebilir mortalite ve morbiditenin ilk sebeplerinden birisi olan sigara kullanımı, yaşamın tüm evrelerinde birçok sağlık problemine sebep olan ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Stres de sigara içmeyle sebep olan bir psikolojik etmendir. Kişiler stres durumunu azaltarak çevreye uyumlu hale gelebilmek, sakinlemek için sigaraya başvurmaktadır. Bu çalışmada erişkin acil servis de çalışan sağlık çalışanlarının sigara bırakma davranışları ile iş stresi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı olarak yürütülen bu çalışma bir şehir hastanesinin erişkin acil servisinde Haziran 2022 – Ağustos 2022 tarihlerineonline anket yöntemi ile sigara içen 135 sağlık personelinden toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan 15 maddelik Tanıtıcı Bilgi Formu, Sigara Bırakma Davranışı Sağlık İnanç Modeli Ölçeği (SBD-SİM ölçeği) ve A İş Stresi Ölçeği-20 kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan çalışanların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Çalışanların ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Bir Şehir hastanesinin girişimsel olmayan etik kurulundan etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının %49,6'sı 25-30 yaş aralığında, %55,6'sıkadın%69,6'sı bekar, %46,7'sinin) geliri giderine eşittir. Katılımcıların, %65,9'u acil serviste isteyerek çalıştığını ı %41,5'i günde 20 adet ve üzeri sigara içtiğini, %80'niyaptıkları işi stresli bulduklarını ve %51,9'u sigarayı sıkıntılarını hafifletmek içtiğini ifade etmiştir.r. İş stresi ile yarar algısı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=9,622$; $p=0,002<0.05$). Yarar algısı düzeyindeki toplam değişim %6 oranında iş stresi tarafından açıklanmaktadır ($R2=0,060$). İş stresi yarar algısı düzeyini arttırmaktadır ($ß=0,095$). Çalışanların iş stresi puanları gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=4,401$; $p=0.014<0.05$; $\eta2=0,063$). Çalışanların engel algısı puanları sigara içmeye başlama nedenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=9,307$; $p=0<0.05$; $\eta2=0,176$).

Sonuç: Sağlık çalışanları ile yapılan bu çalışmada, kadın sağlık çalışanlarının erkek sağlık çalışanlarına göre sigara kullanımının daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır. Sigara bırakma davranışı ile iş stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma kapsamında incelenen değişkenlerin, elde edilen sonuçların sigara bağımlılığı çalışmalarına ciddi bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigara, Stres, Sağlık Personeli

P-068
Maymun Çiçeği Hastalığına İlişkin Hemşirelerin Viral Epidemi Stres ve Kaygı Düzeyleri

Kübra Pınar Gürkan[1], İlknur Bektaş[1], Gönül Kılıç[2]
[1]*İzmir Bakırçay Üniversitesi*
[2]*T.C.Sağlık Bakanlığı İzmir İl Sağlık Müdürlüğü*

Amaç: Maymun çiçeği hastalığına ilişkin hemşirelerin viral epidemi stres ve kaygı düzeyleri ve etkileyen faktörlerin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel bir çalışmadır. Araştırma popülasyonu Türkiye'de çalışan hemşirelerden oluşmaktadır. Cohen'in orta etki büyüklüğü, %95 güven aralığında ve %5 hata payıyla minimum örneklem büyüklüğü 215 belirlenmiştir. Çalışma sürecinde örneklemde kayıplar olabileceğinden, daha önce hesaplanan denek sayısından %20 daha fazla olan 258 hemşire çalışmaya dahil edilmesi planlanmıştır. Örnekleme yöntemine gidilmemiş olup, veriler çevrim içi olarak Google anket aracılığı ile araştırmacılar tarafından sosyal medya platformlarında paylaşılmış ve 384 hemşire çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Değerlendirme Komisyonu Etik Kurulu'ndan 23.10.2024 tarihinde 1824-1804 karar no ile etik kurul onayı alınmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı çevrimiçi olarak katılımcıların onayları alınmıştır. Veriler Sosyo-demografik Form ve Sağlık Çalışanları için Virüs Epidemisine bağlı Stres ve Kaygı ölçeği ile toplanmıştır. 5'li Likert tipi ölçek dokuz maddeden oluşmaktadır. Viral salgınlarla ilişkili anksiyeteyi ve viral salgın sırasında işle ilgili stresi değerlendiren iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçeğin kesme noktası 22, anksiyete alt ölçeğinin kesme noktası ise 15'tir.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 39.98±8.48 olup, çalışma yılı 16.39±9.19'dur. Ölçekten alınan toplam puan ortalaması 25.51±6.95, viral salgınlara ilişkin anksiyete alt boyut toplam puan ortalaması 18.25±4.99, viral salgın sırasında işle ilgili stres alt boyut toplam puan ortalaması ise 7.26±2.79 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %66,67'si maymun çiçeğinin epidemi yapacağını, %57.44'ü epidemi olursa kontrol edilemeyeceğini, yalnızca %11.75'i hastalığa karşı aşı yaptırabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların %52.22'si covid-19 pandemisinde pandemi kliniğinde çalıştıkları saptanmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık ve basıklık değerleri ile Shapiro-Wilk testi kullanılarak değerlendirilmiştir (Skewness=0.14, Kurtosis=-0.22). Doğrusal regresyon analizine göre model anlamlı bulunmuş olup [$F(26,356)=3.97$, $p<.001$, $R^2=.2247$], değişkenler toplam varyansın %22.47'sini açıklamaktadır. Maymun çiçeğinin epidemi yapabileceğine inanma ($\beta=-0.14$, $p=.015$), hastalığın COVID-19 benzeri bir salgına dönüşmesi ($\beta= -0.12$, $p =.043$), epidemik dönüşün kontrol edilebilirliği ($\beta=0.17$, $p =.001$), ve aşı olma niyeti ($\beta= -0.14$, $p =.030$) değişkenleri anlamlı bulunmuştur. regresyon modeli de altboyut2top değişkenine yönelik uygulanmış ve model anlamlı bulunmuştur [$F(26,356)=2.34$, $p <.001$, $R^2=.146$]. Model toplam varyansın %14.6'sını açıklamaktadır. Regresyon katsayıları incelendiğinde, maymun çiçeğinin epidemi yapabileceğine inanma ($\beta= -0.14$, $p =.021$) ve COVID-19 geçirme durumu ($\beta = -0.11$, $p =.024$) değişkenlerinin anlamlı etkileri bulunmuştur.

Sonuç: Bulgular, hemşirelerin maymun çiçeği hastalığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinde, hastalığın epidemik potansiyeline dair algıların önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Maymun çiçeği hastalığının kontrol edilebilirliği konusundaki şüpheler, hemşirelerin kaygı düzeyini ve hastalığa karşı geliştirilen stratejileri etkileyebilmektedir. Bu bulgular, hemşirelerin mesleki rolleri doğrultusunda halk sağlığı politikalarının şekillendirilmesinde ve hastalık hakkında bilgilendirme kampanyalarının planlanmasında dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kaygı, Maymun Çiçeği, Stres

P-069
Madencilerde İşe Bağlı Duygusal Tükenmişlik: Uykusuzluk ve Mesleki Stres Etkilerinin Değerlendirilmesi

Enise Sürücü[1], Hülya Kulakçı Altıntaş[1], Yaren Gök[2]
[1]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Zonguldak*
[2]*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Zonguldak*

Amaç: Madencilik sektörü, zorlu bir çalışma ortamında önemli ölçüde sorumluluk gerektiren bir alandır. Bu koşullarda çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlık düzeyleri iş sağlığı ve güvenliği açışından önemli bir faktördür. Bu çalışmada, madencilik sektöründe çalışan işçilerde uykusuzluk ve mesleki stresin işe bağlı duygusal tükenmişlik üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırma örneklemini Zonguldak Türkiye Taşkömürü Kurumunda çalışan işçiler oluşturmuştur (n=473). Araştırma veri toplama aşaması 01.05.2024-01.08.2024 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Çalışma için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu (25.03.2024/432149) ve Zonguldak Türkiye Taşkömürü Kurumu'ndan yazılı izin alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu, Bergen Vardiyalı Çalışma Uyku Ölçeği, İşe Bağlı Duygusal Tükenmişlik Ölçeği ve Genel İş Stresi Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon, t testi, tek yönlü varyans analizi, çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 35.57±7.98 olarak belirlenmiştir. Çalışanların ortalama 12,29±7,64 yıl mesleki deneyim süresine ve %49.3'ünün lise düzeyinde eğitime sahip olduğu saptanmıştır. Bergen Vardiyalı Çalışma Uyku Ölçeği puan ortalaması 56.15±14.83, İşe Bağlı Duygusal Tükenmişlik Ölçeği puan ortalaması 15.51±6.46, Genel İş Stresi Ölçeği puan ortalaması 20.86±8.50 olarak belirlenmiştir. Katılımcılar arasında yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir durumu, fazla çalışma, mesleki deneyim süresi faktörlerinin işe bağlı duygusal tükenmişlik üzerinde etki oluşturduğu saptanmıştır. İşe bağlı duygusal tükenmişlik ile mesleki stres arasında ($r=0.71$, $p<0.01$) ve uykusuzluk arasında ($r=0.43$, $p<0.01$) pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki saptanmıştır. Çalışmada uykusuzluk ($\beta=0.134$), mesleki stres ($\beta=0.604$), medeni durum ($\beta=0.101$), eğitim düzeyi ($\beta=0.151$), gelir durumu ($\beta=0.111$) ve fazla çalışmanın ($\beta=0.101$) işe bağlı duygusal tükenmişlik üzerinde yordayıcı etkisi bulunmaktadır.

Sonuç: Maden çalışanlarında işe bağlı duygusal tükenmişlik orta düzeydedir. İşe bağlı duygusal tükenmişlik üzerinde sosyal ve mesleki faktörlerin etkisi bulunmaktadır. İşe bağlı duygusal tükenmişliğin iyileştirilmesine yönelik programların, mesleki ve sosyal yaşam koşullarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyacak şekilde geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maden işçileri, duygusal tükenmişlik, uykusuzluk, mesleki stres

P-070
Perinatal Dönemde Dijital Sağlık Okuryazarlığının Önemi

Fatmanur Bayrak[1], Kevser Katkaya[1], Fatma Karasu[2]
[1]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş
[2]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş

Giriş: Günümüz dünyasında dijitalleşme kavramı oldukça gündem haline gelmektedir. Bu kavram bireyin sağlık davranışlarını yönlendirmeye kadar uzamaktadır.

Amaç: Bu derlemede, dijital sağlık okuryazarlığı kavramının perinatal dönemdeki kadınların sağlık davranışları ve kararlarını almasındaki etkileri ve öneminin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Dijital sağlık okuryazarlığının perinatal dönemdeki etkilerine ve önemine değinmek amacıyla ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmıştır.

Bulgular: Perinatal dönem DSÖ tanımıyla, gebeliğin 21. haftası ile doğumdan sonraki dört haftalık süreyi kapsamaktadır. Anneler bu dönemde gerek kendi sağlığı gerekse bebeğin sağlığı ile ilgili birçok endişe duymaktadır. Bu endişenin kaynağı ise annenin sağlıklarıyla ilgili bilgi ihtiyacından doğmaktadır. Bu dönemde anne doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere her dönemde farklı konular hakkında bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Bilgi edinme amacıyla başta sağlık profesyonelleri olmak üzere akraba, sosyal çevre, televizyon, cep telefonu gibi kaynakları kullanmaktadırlar. Annenin doğru kaynaklardan doğru bilgileri elde edebilmesi için sağlık okuryazarlığı düzeyini geliştirmesi gerekmektedir. Dijitalleşmenin küresel anlamda yaygınlaşmasıyla kadınlar, gebelikleri ile ilgili süreçte interneti ve dijital uygulamaları gün geçtikçe daha sık kullanır hale gelmektedir. İnternet kullanımı, bu artışının yanında etik ve mahremiyet başlığı altında birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu noktada annenin sosyal çevresinden, dijital ağlardan, sağlık profesyonellerinden faydalanarak dijital sağlık okuryazarlığını geliştirmesi önem kazanmaktadır.

Sonuç: İnsanların sağlıklarıyla ilgili konularda bilgi edinme, uygun bakıma ve tedaviye ulaşma hakkı en temel haklarından biridir. Dijitalleşen dünyada teknolojik araçlar aracılığıyla sağlık hizmetlerinden faydalanma oranları her geçen gün artmaktadır. Bilgiye kolay ve hızlı ulaşılmasından kaynaklı bu hizmetlerden gebelik düşünen ve gebelik döneminde olan kadınlar da sıklıkla yararlanmaktadır. Ancak bu hizmetlerin olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz yönleri de bulunmaktadır. İnternette dolaşan yanlış ya da eksik bilgiler, bireylerin sağlık profesyonelleri yerine internete daha çok güvenmeleri, dijital ortamda veri güvenliğinin olmaması, mahremiyet ve etik kavramlarının danışanları endişeye sürüklemesi bunlara örnek verilebilmektedir. Bu yüzden gebe kadınlarla en çok etkileşimde olan gruplardan biri olan hemşirelerin gebeler tarafından sık kullanılan internet veri tabanlarına ulaşarak bu sitedeki verilerin güvenliğini saptamalı, doğru ve güvenilir bilgilere nasıl kolay bir şekilde ulaşabilecekleri konusunda danışmanlık vermeli, internetteki verileri gebelik dönemi boyunca yaptığı ziyaretlerde ya da gebelerin sağlık kuruluşlarına başvurdukları sırada bu verilerin doğruluğunu danışan bireylerle etkileşim içinde saptayabilmeli, gebenin ihtiyaçlarını gebe ile birlikte saptayarak dijital ortamlarda önceliği bu konulara vermesi gerektiğini ifade etmeli, gebelerin yeterli düzeyde doğum öncesi bakımı almalarını sağlamalı ve bu bakımları olabildiğince sağlık kuruluşlarında yüz yüze şekilde yapmalı, eğer imkan yoksa dijital veri tabanlarını kullanarak, hasta mahremiyetini gözeterek bakımlarını sürdürmelidir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Gebelik, Sağlık Okuryazarlık

P-071
Genetik Danışmanlıkta Halk Sağlığı Hemşireliği

Esra Betül Uğuz[1], Fadime Hatice İnci[2]
[1]*Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli*
[2]*Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli*

Genetik bilimindeki gelişmeler, birçok kalıtsal hastalığın tanı ve tedavisinde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu süreçte, genetik danışmanlık hizmetleri, bireylerin ve ailelerin genetik hastalıklarla ilgili bilinçlenmesini, risk faktörlerini anlamasını ve uygun sağlık önlemlerini almasını sağlamaktadır. Halk sağlığı hemşireleri, genetik danışmanlık sürecinde önemli bir rol üstlenerek bireylere, ailelere ve topluma rehberlik etmektedir. Halk sağlığı hemşireleri, bireylere ve ailelere genetik hastalıklar, risk faktörleri ve koruyucu önlemler hakkında bilgi vererek hastaların genetik test süreçlerini anlamalarına ve sonuçlarını yorumlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, genetik danışmanlık sürecinin duygusal ve psikolojik açıdan zorlayıcı olabileceği göz önüne alındığında, hemşireler bu süreçte bireylere ve ailelere psikososyal destek sağlayarak danışanların duygusal gereksinimlerini karşılamaktadır. Halk sağlığı hemşireleri, bireylerin aile öyküsünü değerlendirerek genetik hastalıklara yatkınlık durumlarını belirlemekte ve gerekli yönlendirmeleri yapmaktadır. Ayrıca, toplum sağlığını koruma ve geliştirme amacıyla genetik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmakta, özellikle kalıtsal hastalıkların önlenmesine yönelik tarama programlarının uygulanmasını desteklemektedir. Genetik risk taşıyan bireylerin erken tanı almasını sağlamak amacıyla tarama programlarında görev alan hemşireler, genetik testlerin erişilebilirliğini artırarak bireylerin erken müdahale şansı elde etmelerine katkıda bulunmaktadır. Halk sağlığı hemşireleri, genetik danışmanlık sürecinde bireylerin bilinçlenmesine ve sağlıklı kararlar almasına yardımcı olan önemli sağlık profesyonelleridir. Genetik bilimindeki ilerlemeler ışığında, hemşirelerin bu alandaki rolü giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Halk sağlığı hemşirelerinin genetik danışmanlık alanındaki etkinliği artırılarak, toplumun genel sağlık düzeyinin yükseltilmesi sağlanabilir. Bu derlemenin amacı genetik danışmanlıkta halk sağlığı hemşiresinin rolleri hakkında bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Genetik, Halk Sağlığı, Hemşirelik, Danışmanlık

P-072
Hemşirelerin Bireysel Yenilikçi Davranış Düzeyleri ile Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Yağmur Kaya[1], Hatice Kaya[2], İlknur Göl[3], Serap Açıkgöz[3]
[1]Haymana Devlet Hastanesi, Haymana, Ankara
[2]Çubuk Devlet Hastanesi, Çubuk, Ankara
[3]Çankırı Karatekni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD. Çankırı

Amaç: Hemşirelerin yenilikçi yaklaşımlara ve rollere sahip olması, yeniliğe açık olmaları, inovatif uygulamaları bakım sürecine entegre etmeleri ve hemşirelik bakımında kanıta dayalı uygulamaları kullanmaları açısından yönlendirici olabileceğinden dolayı çok önemlidir. Bu nedenlerle bu çalışma hemşirelerin bireysel yenilikçi davranış düzeyleri ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada; a) Hemşirelerin bireysel yenilikçi davranış durumları ne düzeydedir? b) Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ne düzeydedir? c) Hemşirelerin bireysel yenilikçi davranış düzeyleri ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasındaki ilişki bulunmakta mıdır? sorularına yanıt aranmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve korelasyonel tipte çalışma, Haziran 2024–Ağustos 2024 tarihlerinde Türkiye'de Orta Anadolu'da iki ilçe merkezinde yer alan devlet hastanelerinde görev yapan 149 hemşire ile yürütülmüştür. Örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tamamı araştırma kapsamına alınmış ve araştırmaya gönüllü 148 hemşire öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik bilgi formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin toplanması için Türkiye'de bir Üniversite'nin Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onay ve araştırmanın yürütüldüğü hastanelerden gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca; hemşirelere araştırma hakkında bilgi verilerek, araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların sözel onamları alınarak araştırmaya gönüllü katılımları sağlanmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği toplam puanı 64.66±9.36, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı 58.76±8.58 olarak belirlenmiştir. "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği" toplam puanları arasında orta düzeyde pozitif yönlü, "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği Değişime Direnç dışındaki alt boyutları" ve "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutları" arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. ($p<0.05$). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği değişime direnç alt boyutu ile "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği" toplam ve alt boyut puanları arasında ise negatif yönlü zayıf ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca, hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliklere katılan ve süreli yayın takip eden, araştırma dersi ve kanıta dayalı uygulamalara yönelik eğitim alan hemşirelerin hem bireysel yenilikçilik düzeylerinin hem de kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelerin hem bireysel yenilikçilik düzeyleri hem de kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları orta düzeydedir. Bireysel yenilikçilikleri arttıkça kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının da arttığı belirlenmiştir. Hemşirelerin sağlık alanındaki yenilikleri takip edebilmeleri ve bu yenilikleri hasta bakımına entegre edebilmeleri için bireysel yenilikçiliğe sahip olmaları önemlidir. Bu nedenle, gerek mezuniyet öncesi gerekse mezuniyet sonrası eğitim programlarında hemşirelerde hemşirelik yenilikçiliği ve kanıta dayalı hemşirelik konusunda daha fazla farkındalık yaratılmalı ve artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kanıta Dayalı Uygulama, Yenilikçilik

P-073
Tip 2 Diyabetli Bireylerde Teori Temelli Fiziksel Aktivite Programının Aktivite Düzeyi, Sosyal Bilişsel Süreçler ve Metabolik-Antropometrik Parametreler Üzerine Etkisi

Hülya Demirbaş[1], Şafak Dağhan[2]
[1]Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü, Balıkesir
[2]Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir

Amaç: Diyabet, insülin salınımının tam ya da kısmi eksikliği veya değişik derecelerdeki insülin direnci sonucunda karbonhidrat, yağ ve protein metabolizmasının bozukluğu ile seyreden, yaşam boyu süren kronik ve metabolik bir hastalıktır. Dünyada en sık görülen, en fazla ölüme ve engelliliğe neden olan halk sağlığı sorunlarından biridir. Tip 2 diyabette, fiziksel aktivite glisemik kontrolü geliştirir, kan basıncını düşürür, abdominal yağ kütlesini azaltır, kardiyovasküler morbidite ve mortalite oranını azaltır ve yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Tip 2 DM'li bireylerin yalnızca %30-40'ı günlük fiziksel aktivite hedefini karşılayabilmekle beraber, uzun süreli egzersiz yapanların oranı oldukça düşüktür. Bu araştırmanın amacı, tip 2 diyabetli bireylerde Sağlık Eylem Süreci Yaklaşımı (SESY) temelli fiziksel aktivite programının etkinliğini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Araştırma, ön test-son test randomize kontrol gruplu modelin kullanıldığı bir izlem araştırmasıdır. Araştırma örneklemini bir Sağlıklı Hayat Merkezinde takip edilen tip 2 diyabetli bireyler oluşturmuştur (girişim grubu:18 kontrol grubu:17). Veriler, Nisan-Kasım 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Girişim grubundaki bireylere 10 haftalık SESY temelinde yapılandırılmış bir fiziksel aktivite programı uygulanmıştır. Program kapsamında bireylere "Diyabetle Yürüyüş" çalışma rehberi ve pedometre verilmiş, haftada bir kez olmak üzere toplam 9 kez telefon ile mesaj/görüşme yapılmış, rehbere göre haftalık yapılması gerekenler ve adım sayısını kaydetmeleri hatırlatılmıştır. 10.hafta ve 20.haftada izlem yapılmıştır. Veriler "Katılımcı Değerlendirme Formu", "Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi Kısa Formu", "SESY Temelli Fiziksel Aktivite Niyet Ölçeği" ile toplanmış, bireylerin metabolik parametreleri (AKŞ, HbA1c, Total Kolesterol, HDL, LDL), antropometrik ölçümleri (BKİ, Bel/Kalça Oranı, Vücut Yağ Oranı) ve kan basıncı ölçülmüştür. Verilerin analiz edilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, "Mann Whitney U Testi", "Bağımsız Gruplarda t Testi", "Ki-Kare Analizi", "Fisher Ki-kare Analizi" ve "Tekrarlı Ölçümler İki Yönlü Varyans Analizi" kullanılmıştır. Etik kurul izni "Ege Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu'ndan, kurum izni "Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü"nden alınmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında uygulanan SESY temelli fiziksel aktivite programının tip 2 diyabetli bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri ve niyet durumları için etkili olmadığı bulunmuştur. Girişim grubunun AKŞ, HbA1c, Total Kolesterol, BKİ, vücut yağ oranı ve sistolik kan basıncında anlamlı bir fark bulunurken; kontrol grubunda ise AKŞ, Total Kolesterol, HDL, sistolik ve diastolik kan basıncında anlamlı bir fark bulunmuştur. Girişim grubunun SESY Temelli Fiziksel Aktivite Niyet Ölçeği toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Kontrol grubunda ise istatistiksel anlamlı olarak 10.hafta ölçek toplam puan ortalaması, başlangıç puan ortalamasından daha düşük bulunmuştur ($F= 8.273$; $p=0,016$).

Sonuç: SESY temelinde uygulanan fiziksel aktivite programı ile tip 2 diyabetli bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri ve teorinin sosyal bilişsel süreçlerinde değişiklik olmamıştır. Ancak bazı metabolik ve antropometrik değerleri olumlu yönde değiştirmiştir. Sosyal bilişsel süreçler ile uzun vadeli fiziksel aktivite düzeyindeki iyileşmeler arasındaki ilişkinin daha büyük örneklemli çalışmalar ile araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tip 2 Diyabet, Fiziksel Aktivite, Teori, Niyet, Öz Yeterlik

P-074
The Role of Artificial Intelligence Technology in the Early Diagnosis of Breast Cancer

Yurdagül Günaydın
Tarsus University Faculty of Health Sciences

Breast cancer is the most common malignancy among women worldwide and a leading cause of cancer-related mortality. It is a complex disease shaped by genetic, hormonal, and environmental factors. Early diagnosis and treatment remain the most effective strategies for improving survival rates. In recent years, artificial intelligence (AI) has significantly transformed breast cancer detection, particularly in early diagnosis. AI refers to computer-based algorithms that analyze medical data to enhance diagnostic accuracy and decision-making.

AI-powered systems assist in detecting cancer cells with high precision using mammography, ultrasound, and magnetic resonance imaging (MRI). These imaging techniques have improved sensitivity and specificity due to deep learning (DL) models. DL, a subfield of machine learning (ML), utilizes neural networks to process large datasets, identifying patterns that might be missed by radiologists. Studies show that AI can achieve high accuracy in distinguishing malignant from benign tumours, reducing false positives and false negatives in screening (McKinney et al., 2020; Raghu et al., 2019). Machine learning (ML) focuses on developing algorithms that improve through data analysis and experience.

AI-based ML, combined with DL techniques, plays a crucial role in breast cancer imaging, enabling the classification of tumours as benign or malignant. DL-based approaches have shown promising results in mammographic risk assessment, significantly enhancing the ability to detect early-stage cancer lesions. Moreover, these AI-driven models provide more consistent interpretations, minimizing variability among radiologists. Beyond imaging, AI contributes to personalised treatment planning. By analysing genetic and biomarker data, AI helps develop tailored therapies, improving patient outcomes. AI-assisted precision medicine enables the selection of optimal treatment strategies based on an individual's unique molecular profile, potentially increasing therapeutic success rates.

However, despite these advancements, integrating AI into clinical practice presents significant challenges. Key concerns include data security, ethical considerations, and patient confidentiality. AI systems require large, high-quality datasets for training, raising concerns about data privacy and consent. Additionally, AI-driven decision-making raises ethical issues regarding the responsibility of healthcare providers in cases of diagnostic errors or treatment failures. Establishing standardised AI models and regulatory frameworks is essential to ensuring the safe and effective implementation of AI technologies in healthcare.

In conclusion, AI is revolutionising breast cancer detection and management by enhancing early diagnosis and treatment precision. Despite challenges, ongoing advancements suggest that AI will continue to improve patient care and survival rates. The integration of AI in breast cancer screening, diagnosis, and personalised medicine holds great promise for the future. As AI technologies evolve, collaboration between healthcare professionals, data scientists, and policymakers will be critical to optimizing their potential while addressing ethical and regulatory concerns.

Keywords: Breast Cancer, Artificial Intelligence, Early Diagnosis

P-075
Hemşirelerin Öz Duyarlılık, Tükenmişlik ve Yorgunluk Düzeylerinin İlişkisi: Tanımlayıcı, İlişki Arayıcı Bir Çalışma

İbrahim Topuz, Funda Turhan, Nalan Bostan Akmeşe
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kütahya, Türkiye

Giriş-Amaç: Öz-duyarlık kavramı, Neff tarafından geliştirilmiş olup, temeli 2000 yıllık Budizm felsefesine dayanmaktadır. Öz-duyarlık, bireyin acı ve sıkıntı çekmesine neden olan duygularına açık olması, kendine özenli, sevecen tutumlarla yaklaşması ve anlayışlı olması, olumsuz deneyimleri yaşamın doğal bir süreci olarak kabul etmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Tükenmişlik (Burnout) kavramı ilk kez Freudenberger tarafından 1974 yılında tanımlanmış, daha sonra Maslach ve Jackson tarafından duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı kavramlarıyla 3 ayrı kategori şeklinde ortaya konarak geliştirilmiştir. Sağlık çalışanları arasında tükenmişlik sendromu açısından en riskli gruplardan biri de hemşirelerdir. Genel olarak yorgunluk; toplum içinde sık görülen ve birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuru nedenleri arasında önde gelen bir şikâyettir.

Gereç-Yöntem: Çalışmanın evreni Bir İlin, merkez ilçe Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan hemşirelerden oluşmaktadır (874 hemşire). Tanımlayıcı, ilişki arayıcı olan bu projede örneklem büyüklüğü evrenin bilindiği durumlarda örneklem hesabına göre minimum 268 olarak belirlenmiştir. Araştırma bir İlin Merkezi'ndeki Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yürütülmüştür. Veri toplama araçları: Tanımlayıcı Özellikler Veri Toplama Formu, Öz Duyarlık Ölçeği, Tükenmişilik Ölçeği ve Piper Yorgunluk Ölçeği'dir. Bu projede kullanılan ölçekler için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Hemşirelerin öz duyarlık, tükenmişlik ve yorgunluk düzeyini ve bu faktörler arasındaki ilişki düzeyinin ortaya konmasını sağlayan bu çalışmada, nicel veriler toplanmış, toplanan veriler nicel veri analizi için kullanılan SPSS 23.0 paket programına aktarılarak veri analizi süreci başlatılmıştır. Verilerin analizi gerçekleştirilirken uygunluk durumuna göre parametrik ve parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için bir devlet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan, Bir ilin merkez ilçe Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden gerekli izinler ile araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından yazılı izin alınmıştır. Ayrıca, çalışmaya katılacak olan gönüllü bireylerden bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %65.6'sı kadın, %55.6'sı 30 yaşın altında, %93.9'u üniversite mezunu, %55.6'sı evli, %54.4'ünün çocuğu bulunmamakta, %65'i çocuk-genel cerrahi-acil servis dışındaki bir serviste çalışmakta, %85.6'sı hem gündüz hem de gece vardiyası biçiminde çalışmaktadır. Hemşirelerin %57.2'si bazen uyku problemi yaşamaktadır. Hemşirelerin %48.3'ü yorgun olup, %53.3'ü orta düzeyde öz duyarlığa sahiptir. Hemşirelerin %35.0'inin tükenmişlik düzeyi alarm vermekte ve %59'u orta düzeyde yorgunluk yaşamaktadır. Hemşirelerin total öz duyarlık ortalama puanı 3.44, tükenmişlik puanı 3.77 ve yorgunluk puanı ise 5.51 olarak bulunmuştur. Bu ortalama puanlar hemşirelerin orta düzeyde öz duyarlılığa sahip olduğunu, tükenmişlik düzeylerinin tehlike sinyalleri verdiğini ve orta düzeyde yorgun olduklarını göstermektedir.

Sonuç: Çalışmada öz duyarlık ölçeği total puanı ile tükenmişlik ve yorgunluk ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre hemşirelerin öz duyarlılık puanı arttıkça tükenmişlik (r= -0.573, p=0.000) ve yorgunluk düzeyi (r= -0.468, p=0.000) azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, öz duyarlık, tükenmişlik, yorgunluk

P-076
Üniversite Öğrencilerinde Sağlığın Sosyal Belirleyicilerinin Uyku ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi: Kesitsel Bir Çalışma

Özlem Karatana, Beyzanur Buldu
Doğuş üniversitesi, Hemsirelik, İstanbul

Giriş: Sağlığın sosyal belirleyicileri, üniversite öğrencilerinde fiziksel ve ruhsal sağlıklarını etkilemektedir. Üniversite öğrencilerinde sağlığın sosyal belirleyicilerinin uyku ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma Eylül 2024- Ocak 2025 tarihleri arasında bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 18 yaş ve üzeri 1629 gönüllü üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Sağlığın Sosyal Belirleyicileri Formu, Uyku Kalitesi Ölçeği ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 27.0 programı kullanılmıştır.

Bulgu: Sağlığın sosyal belirleyicilerinden barınma (β=1,119 p<=0,05), gıda (β=0,957 p<=0,05) ve güvenlik (β=1,046 p<=0,05) üniversite öğrencilerinin uyku kalitesinde istatistiksel olarak anlamlı tahmin edicileri olarak bulunmuştur ve toplam varyansının %15,7 açıklamıştır (R^2=,157, p<=0,05). Barınma (β=4,048, p<=0,05), gıda (β=4,642, p<=0,05), ulaşım ihtiyaçları (β=4,389, p<=0,05), güvenlik (β=2,997, p<=0,05) ise üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesinde istatistiksel olarak anlamlı tahmin edicileri olarak bulunmuştur ve toplam varyansının %29,7 açıklamıştır (R^2=,297, p<=0,05).

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin sosyal sağlık ihtiyacı arttıkça yaşam ve uyku kalitesinin olumsuz etkilendiği göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma üniversite öğrencilerinin sosyal sağlık ihtiyaçlarının belirlenmesi ve karşılanması gerektiğini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlığın sosyal belirleyicileri, Uyku kalitesi, Yaşam kalitesi

P-077
The relationship between health literacy and selfcare management in patients with hypertension attending primary healthcare centers

Kübra Esen[1], Merve Kolcu[2]
[1]*Kanuni Training and Research Hospital, education family health unit, Trabzon, Turkey*
[2]*Department of Public Health Nursing, University of Health Sciences-Turkey Hamidiye Faculty of Nursing, Mektebi Tıbbiyei Şahane (Haydarpaşa) Külliyesi, Selimiye Mah. Tıbbiye Cad. No:38 34668, Istanbul, Turkey*

Objective: In hypertension management and therapy adherence, the level of health literacy is a significant factor likely to contribute to improved self-care management by patients. This research was conducted to identify the relationship between health literacy and self-care management in patients diagnosed with hypertension.

Materials-Methods: A total of 210 patients with hypertension who presented to the family practice polyclinic of a training and research hospital and the family health center affiliated with this hospital were included in this descriptive study. The research data were collected with the patient identification form, the Self-Care Management Processes-Guarding Scale, and the Health Literacy Scale.

Results: The mean age of patients was 53.80±8.41 years, and 70% were female. Statistically significant differences were identified in patients' mean Self-Care Management Processes-Guarding Scale scores according to age, employment status, and status of cigarette smoking; in addition, statistically significant differences were found in patients' mean Health Literacy Scale scores based on age, marital status, education level, employment status, economic status, attention to diet, and regular engagement in physical exercise. Moreover, a positive correlation was identified between patients' Self-Care Management Processes-Guarding Scale and Health Literacy Scale scores (P <.05).

Conclusion: Efforts should be made to identify hypertensive patients' self-care management and health literacy levels. It is recommended that hypertension training course material be prepared based on patients' health literacy levels to offer in the context of primary healthcare services to develop self-care management.

Keywords: Hypertension, Health literacy, Self-care management

P-078
Tüp Bebek Tedavisinde Yapay Zeka

Özge Minaz[1], İsmail Yavuz[1], Mehtap Sönmez[2]
[1]*Türkoğlu Devlet Hastanesi, Acil Servis, Kahramanmaraş*
[2]*Kahramamaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kahramanmaraş*

İnfertilite gittikçe yaygınlaşmaktadır. Tedavi seçeneklerinden biri olan tüp bebek tedavisi uygulanmaktadır. Bu tedavinin sonucu da hep olumlu olmamaktadır. Günümüz teknolojisinde önde gelen yapay zeka, tüp bebek tedavisinin olumlu sonuç doğurmasına katkı sağlamaktadır. Yapay zeka, embriyoların gelişiminin tüm gelişim aşamaları boyunca kapsamlı bir üç boyutlu değerlendirmesini sağlar. Bu dataları fetal kalbin gelişip gelişmeyeceğine kadar ilişkilendirir. En iyi embriyo puanlamasını sağlayarak ve canlı bir fetusa gelişebilecek en yüksek potansiyelli embriyoyu, daha sonra sağlıklı bir bebeğin şansını arttırmak amacıyla transfer için seçilmesini sağlar.

Ivy, analiz ettiği embriyolardan sürekli olarak öğrenen, kendini geliştiren bir yapay zekadır. Yapay zeka, güçlü süper bilgisayarlar üzerinde yinelemeli olarak yeniden eğitim görür ve başarılı bir hamilelik için en yüksek potansiyele sahip embriyoyu tanımlamak için önceki sürümlerinde sürekli olarak kendini geliştirdiği gösterilmiştir.

Tüp bebek tedavisinde rol alan hemşirelerin gelişen teknolojiyle var olan yapay zekanın nasıl kullanıldığını ve nasıl rol alacağını bilmesi gerekmektedir. Bu araştırma hem yapay zekanın tüp bebek tedavisinde nasıl uygulandığını ve hemşirenin rolünü araştırmak amacıyla derleme şeklinde yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüp bebek, gebe, yapay zeka, hemşirelik, teknoloji

P-079
Dijital Çağda Beyin Çürümesi: Sessiz Salgın

Buket Çam, Betül Özen
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kayseri

Dijitalleşme, bilgilerin ve süreçlerin dijital teknolojiler aracılığıyla dönüştürülmesi, bu sayede daha hızlı, verimli ve erişilebilir hale getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Hızla gelişen dijitalleşme, bireylerin yaşamını, alışkanlıklarını ve birbirleriyle olan etkileşimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Dijital teknolojiler, günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bilgisayar, tablet, akıllı telefon, giyilebilir teknolojiler ve akıllı sistemler, yaşamın her alanına entegre olmuştur. Günümüzde dijitalleşmenin yaygınlığı artmakta olup, dünya nüfusunun %66,2'sini oluşturan 5,35 milyar kişi internet kullanmaktadır. Türkiye'de ise internet kullanıcı sayısı 74,41 milyona ulaşmış olup, bu değer toplam nüfusun %86,5'ine karşılık gelmektedir. Küresel ölçekte değerlendirildiğinde, bu oran dünya ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Araştırmalar, dijital teknolojinin bilinçli bir şekilde kullanılmadığında bireylerde internet bağımlılığına yol açabileceğini, dikkat eksikliği ve odaklanma güçlüğü ile sosyal etkileşimde azalmaya neden olabileceğini ortaya koymaktadır. Literatür, dijital teknolojinin sık kullanımının beyin fonksiyonları ve davranışlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir. Dijitalleşme, iletişim ve bilgiye erişim süreçlerini hızlandırarak bireylerin günlük yaşamını kolaylaştırırken özellikle bilinçsiz ve aşırı kullanımı durumunda, bireylerin bilişsel süreçleri, sosyal davranışları ve beynin işlevsel süreçleri üzerinde olumsuz sonuçlar oluşturabilmektedir. Oxford Üniversitesi tarafından 2024 'de yılın sözcüğü olarak seçilen "beyin çürümesi" (brain rot) dijitalleşmenin beynin işlevsel süreçleri üzerinde ki olumsuz sonuçlardan biridir. Beyin çürümesi, dijital çağın ve sürekli akan bilgi akışının, insan zihni üzerindeki olumsuz etkilerini tanımlamaktadır. Özellikle internet ortamında aşırı ve sürekli akan içerik tüketiminin bireylerin zihinsel ve entelektüel kapasitesini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Sosyal medyanın aşırı tüketimi beyin çürümesine yol açmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı artan bireyler, internette daha fazla zaman geçirmeye başlayarak yaşamlarının diğer alanlarında olumsuz etkilerle karşılaşmaktadır. Bu olumsuz etkiler arasında günlük yaşam verimliliğinde düşüş, dikkat dağınıklığı, uyku kalitesinde azalma, aile ve sosyal çevreyle etkileşimin azalması gibi durumlar yer almaktadır. Nitekim bu olumsuz etkiler beyin çürümesinin etkileri ile paralellik göstermektedir. Beyin çürümesi, günümüzün dijital çağında, düşünce ve algı süreçlerindeki bozulmaları simgeleyerek, bireylerin zihinsel sağlığını tehdit eden önemli bir sorun haline gelmiştir. Ekran karşısında uzun süre içerik tüketimi, bireylerin beyinlerini dijital bilgilerle aşırı yükleyerek yalnızca beynin bilişsel süreçlerinde değil aynı zamanda zihinsel ve fiziksel sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Aynı zamanda sosyal ilişkileri zayıflatmakta yalnızlığa sebep olmakta ve dolayısıyla yaşam kalitesine zarar vermektedir. Bu bilgiler doğrultusunda; dijitalleşmenin ve sosyal medya bağımlılığının bireysel ve toplumsal düzeyde doğurduğu sonuçların, özellikle beyin çürümesi bağlamında daha kapsamlı bir şekilde ele alınması ve farkındalık kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak, bireysel ve toplumsal farkındalığın artırılması, dijital teknolojilerin bilinçli ve kontrollü kullanımıyla beyin çürümesinin etkileri azaltılabilir ve bireylerin sağlığı korunabilir.

Anahtar Kelimeler: Beyin çürümesi, dijitalleşme, internet kullanımı, sosyal medya bağımlılığı

P-080
Hemşirelik Öğrencilerinde Organ Bağışına Yönelik Tutumların Din ve Merhamet ile İlişkisi

Ebru Dığrak[1], Ayfer Tezel[2]
[1]*İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir*
[2]*Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Giriş ve Amaç: Cerrahi teknikler ve tıbbi teknolojideki ilerlemeler, organ nakli sayısını ve başarı oranlarını arıtırken, dünya genelindeki organ eksikliği sorunu hala büyük bir halk sağlığı problemi olarak devam etmektedir. Bu nedenle, artan organ talebini karşılamak için organ bağışı oranının artırılması zorunludur. Bireylerin organ bağışına yönelik olumsuz tutumlarını ve bu tutumları şekillendiren faktörleri ortaya çıkarmak önemlidir. Bu çalışma, özellikle Türk toplumda İslami değerleri göz önünde bulundurarak, hemşirelik öğrencilerinde organ bağışına yönelik tutumların din ve merhamet ile ilişkisini belirlenmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı-ilişkisel bir araştırma tasarımı kullanılan bu çalışmanın evrenini, 2022-2023 akademik yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin hemşirelik programında öğrenim gören toplam 880 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin, evrenin %84'ünü temsil eden 740 hemşirelik öğrencisi ile çalışma tamamlandı. Daha önce gönüllü organ bağışçısı olan, çalışmaya katılmayı kabul etmeyen, veri toplama aracını uygun olarak doldurmayan ve ulaşılmayan toplam 153 öğrenci çalışma dışında bırakıldı. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Organ Bağışı Tutum Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Bireysel Dindarlık Envanteri kullanılarak toplandı. Verilerin istatistiksel analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) versiyon 26 kullanılarak yapıldı. Sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma hesaplanırken, kategorik değişkenler için frekans ve yüzde değerleri kullanıldı. Normallik analizi sonrasında, ölçek puanları arasındaki korelasyon Pearson korelasyon katsayıları kullanılarak değerlendirildi. Ayrıca, ölçek puanlarını etkileyen faktörler çoklu regresyon analizi ile belirlendi. İstatistiksel olarak p değerleri 0,05'ten küçük olması anlamlı kabul edildi. Çalışma başlamadan önce etik kurulu onayı ve kurum izni ve öğrencilerden bilgi verilerek gönüllü bilgilendirilmiş onam formu alındı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20.48±1.23 (min=18, maks=24) olup, %78.4'ü kadınlardan oluşmaktaydı. Öğrencilerin, %35.1'i birinci sınıf ve %38.8 ikinci sınıf öğrencisiydi. Öğrencilerin %84'ünün yakınlarında organ yetmezliği bulunmaktaydı. Öğrencilerin %34.6'sı, aile üyelerinden birinin beyin ölümü gerçekleşirse organlarını bağışlayacağını belirtti, %41.5'i gelecekte organ bağışı yapmayı düşünmekteydi. Organ bağışçısı olmak istememe nedenleri arasında bağışçı olmaya hazır hissetmemek, beden bütünlüğünü bozulması, dini kaygılar ve bilgi eksikliği yer almaktaydı. Öğrencilerin dindarlık ve merhamet düzeylerinin yüksek, organ bağışı yönelik tutumlarının düşük düzeyde bulundu. Organ bağışına yönelik olumlu tutumlar, dindarlık düzeyi pozitif ilişki, merhamet düzeyi ile negatif bir ilişki gösterdiği belirlendi ($p<0.01$).

Sonuç: Türk hemşirelik öğrencilerinde yüksek dindarlık düzeyinin organ bağışına yönelik olumlu tutumlarla ilişki gösterdiği, bunula birlikte yüksek merhametin olumsuz bir ilişki sergilediği sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinde organ bağışına yönelik tutumları iyileştirmek için, eğitim programlarında dindarlıkla bağdaşabilecek etik ve dini öğretilerle merhamet geliştirmeye yönelik yaklaşımların entegrasyonu önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Hemşirelik öğrencisi, Merhamet, Organ bağışı

P-081
Yükseköğretime Geçiş Sınavlarına Hazırlanan Lise Öğrencilerinin Ders Çalışma Durumlarının Obezite Üzerindeki Etkisi: Edirne'de Kesitsel Bir Çalışma

İlker Murat Avcıbaşı[1], Sude Ergen[2], Erva Tuana Ertürk[3]
[1]*Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Bakırköy Acıbadem Hastanesi, Genel Yoğun Bakım Ünitesi*
[3]-

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 10. ve 12. sınıf öğrencilerinin ders çalışma durumlarına bağlı olarak beden kitle endeklerini (BKİ) karşılaştırmak ve bu gruplar arasındaki potansiyel farklılıkları belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Edirne merkez ilçede bulunan 4 anadolu lisesinin 10. ve 12. sınıfları bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır (N=1189). Veri toplama araçları olarak öğrenci tanılama formu ve Adölesan Yaşam Biçimi Ölçeği'nin fiziksel aktivite ve beslenme alt boyutları kullanıldı. BKİ'leri belirlemek için sınıf ortamında öğrencilerin boy ve kiloları ölçüldü. Boy ölçüleri mezura ile tam sayı olarak santimetre cinsinden kaydedildi. Kilo ölçümü ise birbiri ile kalibre edilmiş 2 adet baskül ile yapıldı, kilogram cinsinden kaydedildi.

Bulgular: Bu çalışmaya 338'i 10. Sınıf; 358'i 12. Sınıf olmak üzere toplam 696 lise öğrencisi katıldı. Katılımcıların %57,8'i (n=402) kadın ve yaş ortalaması 17,03 ± 1,09 idi. Katılımcılardan %40,9'u düzenli egzersiz yaptıklarını; %13,1'i düzenli ilaç kullandıklarını belirtti. 10. Sınıf katılımcılarının boy ortalaması 169,8 ± 8,84 cm., kilo ortalaması 65,17 ± 15,64 kg. ve BKİ ortalaması 22,51 ± 4,64; 12. Sınıf katılımcılarının boy ortalaması 169,43 ± 8,51 cm., kilo ortalaması 67,33 ± 18,21 kg. ve BKİ ortalaması 23,29 ± 5,22 olarak hesaplandı. Sınav öncesi grup olan 12. Sınıf katılımcılarının BKİ ortalaması sınavsız grup olan 10. Sınıf katılımcılarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksekti ($p<0,05$). AYBÖ-Fiz skorlarına göre 12. Sınıf katılımcılarının ortalaması 10. Sınıf katılımcılarının ortalamasından düşüktü ($p<0,01$).

Sonuç: Sonuç olarak sınavlara hazırlanan öğrencilerin fiziksel aktivite ve uyku sürelerinin azaldığı, BKİ'lerinin ise yükseldiği görülmektedir. Sınavlara hazırlanan öğrencilere düzenli olarak BKİ'lerini kontrol etmeleri, yükselmesi durumunda fiziksel aktivite düzeylerini korumaları veya artırmaları önerilir. Adölesanların sağlıklı yaşam biçimi kazandırılması ve sağlık göstergelerinin takibi için okullara okul sağlığı hemşiresi görevlendirilmesi tavsiye edilir.

Anahtar Kelimeler: okul sağlık hizmetleri, beden kitle indeksi, egzersiz, beslenme

P-082
Climate change in Turkey: A retrospective analysis of postgraduate theses written in the field of health

Özge Taştekin[1], Kübra İncirkuş[2]
[1]*Trakya University, Vocational School of Health Services, Department of Medical Services Techniques, Edirne, Turkey*
[2]*İstanbul Kültür University, Health Sciences Faculty, Nursing Department, İstanbul, Turkey*

Introduction and Objective: Florence Nightingale, the founder of modern nursing, emphasised the importance of the environment for the recovery of patients in her theory developed in 1859. Climate change is a public health problem which is one of the most important environmental problems both today and in the future. The World Health Organisation reports a 70% increase in global warming-related deaths in individuals over the age of 65 in the last 20 years. Climate change is expected to cause approximately 250,000 additional deaths annually between 2030 and 2050, due to malnutrition, malaria, diarrhoea and heat stroke alone. The cost of direct damages on health is estimated to be between 2-4 billion dolars annually by 2030. The importance of environmental health and climate change is increasing day by day in public health nursing practices that provide preventive and health promotion care. The aim of this study is to examine the postgraduate thesis studies on climate change in the field of health in Turkey in terms of their numerical and methodological characteristics.

Method: Within the scope of the retrospective descriptive study, postgraduate theses in the field of health, which are open to access and whose full text can be accessed in the database of the National Thesis Centre of the Turkish Council of Higher Education, were scanned using the keywords 'climate change' between 01-07.03.2025. Of the 858 theses, 21 postgraduate theses that met the inclusion criteria (in the field of health, open to access and full text available) were examined with the 'Questionnaire Form' created by the researchers. The data obtained were evaluated by descriptive analyses (number, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation) in SPSS v28 programme.

Results: It was observed that 47.62% (n=10) were medical speciality theses and 52.38% (n=11) were master's theses. There was no doctoral thesis published on the subject in the field of health. Only 3 of the 11 master's theses were in the field of nursing. Eighty per cent (n=8) of the medical speciality theses were in the Department of Public Health. Most of the studies were descriptive type (66.7% and n=14). The mean sample size of the theses analysed was 375.77±373.11 (minimum 17, maximum 1723). The majority of the study samples were students (47.6%) and healthcare professionals (28.6%). In the theses evaluated within the scope of the study, the importance of informing and raising awareness on climate change, increasing community and curriculum education on the subject, and the need to empower the community were emphasised.

Conclusion: It was noteworthy that there were only 3 master's theses in the field of nursing and no thesis at the doctoral level among the studies examined. In this context, it is thought that increasing and supporting postgraduate studies on climate change, which is one of the most important issues of environmental health, will contribute to the formation of social awareness about climate change, and behavioural change for prevention.

Keywords: Health, environment, climate change, postgraduate education

P-083
Kadınlarda Cinsel Sağlık Okuryazarlığı, Cinsel İşlev ve Cinsel Yaşam Kalitesi: Kesitsel Bir Çalışma

Serap Canlı[1], Fatma Özlem Öztürk[2], İlknur Münevver Gönenç[3], Yeşim Çetinkaya Şen[1], Cemile Alaca[4]
[1]*Ankara Üniversitesi Haymana Meslek Yüksekokulu, Sağlık ve Bakım Hizmetleri, Ankara*
[2]*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Ankara*
[3]*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Ankara*
[4]*Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara*

Amaç: Toplumsal ve kültürel faktörler, özellikle kadınlarda cinsel işlev bozukluğu prevalansını artırmakta olup kadınlarda cinse l işlevi ve cinsel yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Cinsel sağlık okuryazarlığı, bireylerin cinsel sağlıkla ilgili doğru bilgiye ulaşma, bu bilgileri değerlendirme ve sağlıklı karar alma becerisiyken, cinsel işlev, cinsel istek, uyarılma, orgazm ve tatminle ilgili öznel değerlendirmeleri içeren bir kavram olup, bu ikisi arasındaki etkileşim, bireylerin cinsel yaşam kalitesini doğrudan etkileyebilir. Çünkü cinsellikle ilgili doğru bilgiye sahip olma ve sağlıklı kararlar alma, cinsel alanda yaşanan sorunların üstesinden gelmeyi kolaylaştırabilir. Bu kavramları etkileyen faktörlerin ve aralarındaki ilişkilerin bilinmesinin, cinsel sağlığı geliştirmeye yönelik müdahalelerin geliştirilmesinde yol gösterici olacağı bireylerin daha sağlıklı bir cinsel yaşam sürmelerine katkı sağlayacağı ön görülmektedir. Bu çalışmada, kadınlarda cinsel sağlık okuryazarlığı, kadın cinsel işlevi ve cinsel yaşam kalitesini yordayan faktörlerin belirlenmesi ve bu üç kavram arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipte olan bu çalışmanın örneklemini Ankara'da bir üniversite hastanesi jinekoloji polikliniğine başvuran 18 yaş ve üzeri 366 kadın oluşturmuştur. Veriler Sosyo-demografik Özellikler Bilgi Formu, Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği (CSOÖ), Kadın Cinsel İşlev Ölçeği (KCİÖ) ve Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ) kullanılarak Ocak 2024 ile Ocak 2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklemler t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma, etik kurul onayı (Tarih: [29.01.2024], Karar No: [02/04]), kurum izni ve bireylerden aydınlatılmış onam alınarak yürütülmüştür.

Bulgular: Katılımcıların %81,4'ü evli, %48,8'i üniversite mezunu, %54,8'i gelir getiren bir işte çalışmakta olup%84,7'si orta düzeyde ekonomik duruma sahiptir. Ölçek puan ortalamaları CSOÖ için 52,54±9,78, KCİÖ için 18.09±6.59, CYKÖ için 70,25±22,15'tir. CSOÖ puan ortalaması ile CYKÖ arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki (r=0.377, p<0.001), KCİÖ İstek (r=-0.298, p<0.001), Uyarılma (r=-0.234, p<0.001) ve Doyum (r=-0.116, p=0.035) alt boyutları ile negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Cinsel yaşam kalitesi, ekonomik durum, çalışma durumu, düzenli okuma alışkanlığı ve düzenli ilaç kullanımı gibi faktörlerin cinsel sağlık okuryazarlığını %30,5 oranında etkilediği görülmüştür (Adj. R2=0.305, F=11.395, p<0.001). Cinsel Yaşam Kalitesi'ni cinsel istek, uyarılma, doyum, ağrı ve yaşın %43.8 oranında yordadığı saptanmıştır (Adj. R2=.438, F=24.477, p = <.001). Medeni durum, aile yapısı ve düzenli okuma alışkanlığının KCİÖ'yü %21.4 oranında yordadığı saptanmıştır (Adj. R2=.214, F=30.517, p = <.001).

Sonuç: Bu çalışmada kadınların cinsel sağlık okuryazarlığı düzeyinin yüksek olduğu, çoğunluğunun cinsel işlev bozukluğu yaşadığı ve cinsel yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğu belirlendi. Cinsel sağlık okuryazarlığı arttıkça cinsel yaşam kalitesinin arttığı, cinsel işlev düzeyinin azaldığı bulundu. Cinsel sağlık okuryazarlığını cinsel yaşam kalitesi, ekonomik durum, çalışma durumu, düzenli okuma alışkanlığı ve düzenli ilaç kullanımı gibi faktörlerin yordadığı, cinsel yaşam kalitesini cinsel istek, uyarılma, doyum, ağrı ve yaşın yordadığı ve cinsel işlevi medeni durum, aile yapısı ve düzenli okuma alışkanlığının yordadığı belirlendi. Çalışma sonuçlarına göre, cinsel sağlık okuryazarlığı düzeyini, cinsel işlevi ve yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin ve bu kavramlar arasındaki ilişkinin göz önünde bulundurularak sağlıklı cinsel yaşamı destekleyecek eğitim programları ve farkındalık artırıcı müdahalelerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, kadın, sağlık okuryazarlığı, yaşam kalitesi

P-084
Yetişkinlerin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutumu, Aşı Tutumu ve Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri

Ayşegül Akca[1], Şevval Zeynep Gül[2]
[1]*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*
[2]*Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Amaç: Geçmişten bu yana hastalıklardan korunmak, sağlık ve iyilik halini sürdürmek ve geliştirmek için geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları kullanılmaktadır. Dünyada ve ülkemizde çocuk sağlığı, kadın sağlığı ve onkolojik hastalıklar olmak üzere pek çok alanda kullanılan geleneksel ve tamamlayıcı alternatif tıp uygulamaları, bireylerin sağlık kararlarına katılımını gerektirmektedir. Son dönemde geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına yönelik eğilim aşı tereddütlerini gündeme getirmiştir. Bireylerin uygun sağlık davranışlarını benimsemeleri, sağlığını geliştirme ve hastalıklardan korunmaları için gerekli bilgilere erişebilmeleri, güvenilir uygulamaları ayırt edebilmeleri ve uygun olanı seçebilmeleri için yeterli sağlık okuryazarlığı düzeyine sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda geleneksel ve tamamlayıcı tıp tutumu, aşı tutumu ve sağlık okuryazarlığına yönelik mevcut durumun ortaya konulmasının sağlığın geliştirilmesi programları için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı yetişkinlerde geleneksel ve tamamlayıcı tıp tutumu, aşı tutumu ve sağlık okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesidir.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Ankara'da bulunan dört aile yaşam merkezine kayıtlı yetişkinler oluşturmuştur. Araştırmada dahil edilme kriterlerine uyan ve katılmayı kabul eden 958 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında; "kişisel bilgi formu", "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği", "Ghana Aşı Tutum Ölçeği" ve "Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-Kısa Form" kullanılmıştır. Araştırma Şubat-Mart 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için üniversite etik kurulu onayı ve kurum izni alınmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 35.21±12.04 olup %69.2'si kadındı. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği ortalama puanı 114.53 ± 22.83, Ghana Aşı Tutum Ölçeği ortalama puanı 20.96 ± 4.27 ve Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ortalama puanı 32.84 ± 7.37'dir. Çocuğu olanların ve kronik hastalığı olmayanların Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği ortalama puanının, kadınların ve geleneksel ve tamamlayıcı tıp yöntemlerini kullananların Ghana Aşı Tutum Ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Geliri iyi olanların, ilde yaşayanların ve sağlığını iyi olarak değerlendirenlerin sağlık okuryazarlığı ortalama puanının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği ($r=-0.134$, $p<0.001$) ve Ghana Aşı Tutum Ölçeği ($r=-0.208$, $p<0.001$) ortalama puanları ile Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ortalama puanı arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada yetişkinlerin geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına yönelik olumlu tutuma sahip olduğu, aşı tereddütlerinin olduğu ve sağlık okuryazarlığının istenen düzeyde olmadığı ortaya konulmuştur. Ayrıca cinsiyet, çocuk sahibi olma, gelir düzeyi, yaşanan yer, sağlık değerlendirmesi, kronik hastalık durumunun geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları, aşı tutumu ve sağlık okuryazarlığı düzeyi açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur. Yetişkinlerin uygun sağlık kararları almalarına yönelik bilgi ve tutum geliştirme amacıyla farkındalık çalışmaları ve eğitim faaliyetleri yürütülmelidir. Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının güvenilirliğinin değerlendirilmesi, aşılara karşı güven eksikliğinin giderilmesi ve aşı uygulamaları hakkında bilgilerin elde edilmesi, anlaşılması, yorumlanması ve sağlık kararlarında kullanılması için sağlık okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir. Böylece bireylerin sağlığa yönelik bilinçli kararlar alması desteklenirken toplumun genel sağlık düzeyinin geliştirilmesine katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: aşı, geleneksel ve tamamlayıcı tıp, sağlık okuryazarlığı, tutum, yetişkin

P-085
Genç kadınlara yönelik dijital şiddet ve halk sağlığı hemşiresinin rolü

Aleyna Varol, Nazan Koştu
Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Denizli

Dijitalleşme ile şiddet, fiziksel alanlardan sanal dünyaya taşınmış ve "dijital şiddet" kavramı ortaya çıkmıştır. Dijital şiddet; bireylerin dijital platformlarda maruz kaldıkları fiziksel olmayan ancak psikolojik, sosyal ve ekonomik zarar veren saldırılar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal medya, anlık mesajlaşma uygulamaları, çevrimiçi oyunlar ve dijital iletişim araçları üzerinden gerçekleşen bu tür şiddet; tehdit, taciz, zorbalık, ifşa, cinsel içerikli şantaj gibi farklı biçimlerde görülebilmektedir. Genç kadınlar, toplumsal cinsiyet normlarının dijital ortamda yeniden üretilmesi nedeniyle siber şiddete karşı daha savunmasızdır. Kadınların fiziksel şiddetle mücadelede kazandıkları haklar ve farkındalık süreçleri, dijital şiddetin yaygınlaşmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Geleneksel toplumsal cinsiyet kalıpları, genç kadınların çevrimiçi ortamda maruz kaldıkları saldırıları normalleştirmekte ve psikolojik etkilerini arttırmaktadır.

Toplumsal cinsiyet algısı, bireyin kadın ya da erkek olarak kendini nasıl tanımladığını ve bu kimliğe uygun davranışlar geliştirdiğini belirleyen sosyal bir çerçevedir. Ataerkil toplum yapılarında kadınlar hem fiziksel hem de dijital ortamlarda daha fazla ayrımcılığa maruz kalmakta, cinsiyetçi dil ve söylemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle genç kadınlar, dijital platformlarda bedenleri, ilişkileri ve yaşam tarzları üzerinden daha fazla yargılanmakta ve psikolojik baskıya maruz kalmaktadır. Araştırmalar, genç kadınların dijital şiddet nedeniyle özgüven kaybı yaşadığını, dijital platformları kullanmaktan çekindiğini ve psikolojik iyi oluşlarının zarar gördüğünü göstermektedir. Dijital şiddet, geleneksel şiddet biçimlerinden farklı olarak, fiziksel temas gerektirmediği için geniş bir yayılım göstermektedir. Çevrimiçi taciz, anonim saldırılar, tehditler, zorbalık, dijital takip gibi uygulamalar, mağdurların sürekli olarak psikolojik baskı altında kalmasına yol açmaktadır. Dijital şiddetin sonuçları yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde de ciddi etkiler yaratmaktadır. Dijital şiddet mağduru genç kadınlar; akademik başarı, sosyal ilişkiler ve mesleki kariyer açısından da olumsuz etkilenmektedir. Toplumda yaygınlaşan dijital şiddet, kadınların kamusal ve özel alanlarını da daraltarak, onların sosyal yaşamda aktif roller üstlenmelerini zorlaştırmaktadır.

Halk sağlığı hemşireleri, bireylerin ve toplumun sağlık düzeyini koruma, geliştirme ve güçlendirme görevini üstlenen önemli sağlık profesyonelleridir. Dijital şiddetin ruhsal, fiziksel ve sosyal etkileri göz önünde bulundurulduğunda, halk sağlığı hemşirelerinin koruyucu ve önleyici stratejiler geliştirmesi kritik bir öneme sahiptir. Halk sağlığı hemşireleri, bireylerin farkındalık düzeyini artırarak, siber şiddete karşı toplumsal bilincin oluşmasına katkı sağlayabilir. Dijital şiddet konusunda genç kadınlara yönelik eğitimler düzenleyerek, onların bilinçlenmesini ve kendilerini koruyabilmelerini destekleyebilir. Önleme çalışmaları kapsamında; genç kadınların siber şiddete maruz kalma risklerini azaltmaya yönelik programlar oluşturulabilir, psikolojik destek mekanizmaları güçlendirilebilir ve sosyal medya platformlarında güvenlik politikaları hakkında bilgilendirici çalışmalar yürütülebilir. Koruma stratejileri açısından ise mağdurların ruhsal destek alması sağlanmalı, hukuki hakları konusunda bilgilendirilmeli ve gerektiğinde güvenlik önlemleri alınmalıdır. Halk sağlığı hemşireleri, bireylerin yalnızca fiziksel sağlıklarını değil, aynı zamanda ruhsal ve sosyal sağlıklarını da koruma sorumluluğuna sahiptir. Bu doğrultuda, dijital şiddetle mücadelede multidisipliner bir yaklaşım benimsenmeli ve sağlık çalışanları, hukuk uzmanları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışmalar yürütülmelidir. Sonuç olarak, genç kadınların dijital şiddet mağduriyetine karşı korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesi için halk sağlığı hemşireleri önemli bir rol üstlenmektedir. Kadınların güvenli bir dijital ortamda varlık gösterebilmeleri, sağlıklı toplum yapısının oluşması için kritik bir unsurdur. Dijital şiddetle mücadelede sağlık profesyonellerinin daha etkin yer alması, kadınların güçlenmesini sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital şiddet, halk sağlığı, halk sağlığı hemşireliği, kadın sağlığı

P-086
Afetlerin Gölgesinde Üreme Sağlığı Hizmetlerine Erişim: Afetzede Kadınlar İçin Tele-Sağlık Uygulamaları

Sümeyye Gencer[1], Yasemin Adıgüzel Yaşar[2]
[1]*Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye*
[2]*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye*

Afetler, toplumun büyük bir kesimini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Birey, aile ve toplum ekonomik, psikolojik ve sosyal alanlarda etkilenmekte; afet sırasında ve sonrasında sağlık hizmetlerine erişim önemli ölçüde kısıtlanmaktadır. Özellikle dezavantajlı gruplar bu etkilenimleri daha fazla yaşamaktadır. Nitekim; afetlerin bireyler üzerindeki etkisi, sosyo-ekonomik eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan farklılıklar nedeniyle eşit değildir. Özellikle barınma, hijyen, sağlık hizmetlerine erişim ve güvenlik konularında kadınlar daha savunmasız hale gelebilmektedir. Afet sonrası dönemde ise istihdam kaybı, bakım yükünün artması ve psikososyal travmalar kadınların yaşamını olumsuz etkilemektedir. Sağlık hizmetlerine erişim kapsamında kadın sağlığının temel taşlarından biri olan üreme sağlığı hizmetlerine erişim gözden kaçırılmaması gereken önemli bir konudur. Bu kapsamda bu derleme ile afetzede kadınların üreme sağlığı hizmetlerine erişiminde tele-sağlık uygulamalarının rolü ele alınmıştır. Afet sürecinde; sağlık tesislerinin zarar görmesi, altyapı eksiklikleri, ekonomik kayıplar ve uzman sağlık personeli yetersizliği gibi faktörler, üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinde aksamalara yol açmaktadır. Kontraseptif yöntemlere erişimin azalması, istenmeyen gebelik oranlarını artırırken, hijyen koşullarının bozulması, temiz suya erişimin azalması ve uygun barınma imkanlarının yetersizliği Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkların (CYBH) yayılma riskini de yükseltmektedir. Bu eşitsizlikler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle daha belirgin hale gelmektedir. Türkiye'de yakın tarihte meydana gelen 2023 Kahramanmaraş depremlerinde Halk Sağlığı Uzmanları Derneğinin Hatay'da Afet Sonrası Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığına (CSÜS) ilişkin saha uygulamasında 5236 kadına CSÜS hizmeti sunulmuştur. Bu kadınların %98,4'üne aile planlaması (AP), kendi kendine meme muayenesi, Kegel egzersizi ve hijyen konularında eğitimler, %40,4'üne CYBH tedavisi ve %33,2'sine AP yöntemi verildiği belirtilmektedir. AP yöntemleri kapsamında; en fazla kondom verildiği ve bunun sebebinin CYBH bulaşının önlenmesi olduğu; kadınların %42,6'sında vajinal akıntı, genital bölgede kaşıntı, kasık ağrısı, %5,4'ünde idrar yaparken yanma, sık idrara çıkma şikayetleri olduğu belirtilmektedir. Literatürde afet anlarında kadınlara yönelik tele-sağlık uygulamalarıyla üreme sağlığı hizmetlerine erişimin artırılabileceği belirtilmektedir. Tele-sağlık uygulamaları, afet gibi kriz durumlarında sağlık hizmetlerine erişimi artırarak sağlık yönetimini destekleyen etkili bir müdahale yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Sağlık personeli ile hastalar arasındaki iletişimi telefon, bilgisayar, interaktif televizyon gibi telekomünikasyon araçlarıyla sağlayan bu sistem, sağlık verilerinin paylaşımını, bakım bilgisinin aktarılmasını ve eğitimin sunulmasını mümkün kılar. Tele-sağlık sistemi, hastanın durumundaki değişiklikleri erken belirleyip müdahale etmeyi, hastaneye yatış oranlarını düşürmeyi, hastanede yatış süresi ve bakım maliyetlerini azaltmayı ve hastanın öz bakımını iyileştirmeyi hedefler. Özellikle uzak bölgelerde yaşayanlar, hassas gruplar ve yaşlanan nüfus için önemli bir çözüm sunan tele-sağlık uygulamaları, hastaların bulundukları yerden bağımsız olarak kaliteli ve uygun maliyetli sağlık hizmetlerine erişimini artırarak evrensel sağlık hedefine katkıda bulunur. Afetlerin ardından; kadın sağlığı sorunlarını tespit etme, teşhis ve tedavi işlemleri ile iyileşmenin takibi konularında tele-sağlık uygulamalarının yeri kritiktir. Uzaktan danışmanlık, mobil sağlık uygulamaları ve dijital eğitim sistemleri aracılığıyla sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştıran bu sistemler, erken teşhis ve önleyici sağlık hizmetlerinin sunulmasına olanak tanır. Afet sonrası kriz yönetiminde, multidisipliner yaklaşımlar ve halk sağlığı temelli stratejiler ile tele-sağlık uygulamalarının yaygın kullanımı, üreme sağlığının korunmasına ve sürdürülebilir sağlık çözümlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu süreçte, devletin, sağlık otoritelerinin ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği yaparak tele-sağlık alanına yatırım yapması, afet yönetim süreçlerinde kadınların ihtiyaçlarının dikkate alınması ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Kadın Sağlığı, Üreme Sağlığı Hizmetleri, Tele-sağlık

P-087
Birinci Basamakta Aşı Karşıtlığında Hemşireler: Nitel Bir Araştırma

Kübra Kabalcı, Medine Yılmaz
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir

Amaç: Aşı karşıtlığı COVID-19 pandemisi sonrası daha çok gündeme gelmeye başlamış, önemli bir halk sağlığı problemidir. Sağlık iş gücünün büyük bölümünü oluşturan hemşireler, özellikle birinci basamakta aşı ile ilgili verilecek kararlarda güvenilir meslek üyeleri olarak görülmektedirler. Aşılara ilişkin güveni inşa etmede önemli rol oynamaları nedeniyle sağlık çalışanlarının aşı karşıtlığına yönelik tutum ve davranışları önemlidir. Ülkemizde hemşirelerin aşı karşıtlığına yönelik bakış açılarını, tutum ve davranışlarını inceleyen nicel çalışmalar sınırlı olup nitel çalışmalara ise rastlanamamıştır. Bu nedenle yürütülen bu araştırmada hemşirelerin aşı karşıtlığına yönelik görüşleri, tutum ve davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Fenomenolojik tipteki nitel araştırma aile sağlığı merkezinde çalışan hemşirelerle Aralık 2024 - Şubat 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Hemşirelere kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmış, veri doygunluğu sağlanan 17 hemşire ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler, birey tanıtım formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, alan yazına dayalı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş 10 soruluk bir araçtır. Görüşme içerikleri kelimesi kelimesine metne aktarılarak, araştırmacı ve danışman tarafından veriler kodlanmış ve içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma için etik kurul izni, hemşirelerden sözel onamları (ses kayıt cihazında kayıtlı olacak şekilde) alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 17 hemşirenin hepsi kadın olup yaş ortalaması 40.0±6.43'tür. Hemşirelerden birisi yüksek lisans, ikisi lise ve 14 'ü lisans mezunudur. Hemşirelerin mesleki deneyimleri 3-29 yıl arasında değişmektedir. Yapılan nitel görüşmeler sonrası "Bağışıklamaya Yüklenen Anlam, Aşı Karşıtlığını Tanımlama, Direnç ve Şüphe Uyandıran Etmenler, Kaygı Besleyicileri, Yansımalar, Hemşirelerin Yaklaşımı ve Aşı Bilinci İnşası" olmak üzere yedi ana tema belirlenmiştir.

Sonuç: Birinci basamak hizmetleri sunan aile sağlığı merkezlerinde yapıtaşı olan hemşireler aşı karşıtlığının yayılmasından endişe duyduklarını, hizmet verdikleri halkı aşı karşıtlığı konusunda bilinçlendirmeye ve ikna etmeye yönelik büyük bir mücadele içinde olduklarını, halkın güvenini kazanma konusunda sürekli çaba gösterdikleri, ancak bu sorunun üstesinden gelmek için geniş kitleleri etkileyebilecek güçlü önlemlerin üst yönetimler tarafından alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Elde edilen ana ve alt temalar doğrultusunda aşı karşıtlığıyla mücadelede hemşirelerin rolünün güçlendirilmesinin, toplumun doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmasını sağlayacak eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenmesinin, toplumun tüm kesimleriyle işbirliği yapılmasının gelecekte oluşabilecek aşı karşıtlığının doğuracağı olumsuzluklar için önemli adımlar olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aşı Karşıtlığı, Aşı Reddi, Halk Sağlığı Hemşireliği

P-088
Yaşlı yetişkinlerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde hemşirenin rol ve sorumlulukları

Edanur Çak Üçler, Naile Bilgili
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Dijital okuryazarlık, 21. yüzyılda hızla dijitalleşen dünyada bireyler ve toplumlar için vazgeçilmez bir beceri haline gelmiştir. Teknolojinin günlük yaşamın her alanına entegre olması ve toplumun tüm kesimlerine nüfuz etmesiyle, dijital okuryazarlık artık temel bir yeterlilik olarak öne çıkmaktadır. Dijital okuryazarlık, "bireylerin dijital kaynakları tanımlama, analiz etme ve sentezleme, yeni bilgiler üretme ve başkalarıyla etkili iletişim kurmak için dijital araç ve olanakları uygun şekilde kullanma farkındalığı ve yeteneğidir". Bu beceri, bireylerin daha sorumlu ve yenilikçi bir dijital vatandaş olmalarını destekler. Dijital okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler kaliteli bilgiye erişebilir, dijital topluluklara aktif şekilde katılabilir ve yaşam kalitelerini artırmak için teknolojiden etkili bir şekilde faydalanabilirler. Giderek karmaşık bir hale gelen dijital dünyanın sunduğu fırsatlardan herkesin eşit bir şekilde yararlanabilmesi için bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Dijital okuryazarlık becerilerinin yaşla birlikte azaldığı bilinmektedir. Yaşlı yetişkinler kendilerinden daha genç yetişkinlere göre daha düşük dijital okuryazarlık seviyelerine sahiptir. Dijital okuryazarlık becerileri değerlendirilen 10 yaşlı yetişkinden 8'inin çok düşük/düşük dijital becerilere sahip olduğu görülmüştür. Yaşlı yetişkinlerde dijital okuryazarlık seviyesinin düşük olmasında bazı faktörler rol oynamaktadır. Özellikle yaşlanma sürecinin beraberinde getirdiği bir dizi fiziksel, bilişsel, algısal ve psikolojik engeller bu becerilerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte yaşlı yetişkinlerin geçmişlerinde teknolojiyle sınırlı derecede karşılaşmış olmaları ve dijital cihazlara yönelik ilgilerinin az olması da dijital okuryazarlık düzeylerini olumsuz etkilemektedir. Ancak hızla dijitalleşen günümüz dünyasında yaşlı yetişkinlerin teknolojik gelişmelere uyum sağlamaları bir zorunluluk haline gelmiştir. Yaşlı yetişkinlerin başka bir kişiyi arama, tıbbi yardım, e-sağlık hizmetleri, fatura ödeme ve demokratik süreçlere katılma gibi birçok görevi yerine getirebilmesinde dijital okuryazarlık giderek daha fazla gerekli hale gelmiştir. Yaşlı yetişkinlerin gerekli olan dijital okuryazarlık düzeyine sahip olması onların fiziksel ve ruhsal hallerini destekleyebilir, bilişsel olarak gerilemelerini önleyebilir, bağımsızlıklarının artmasına ve kimliklerinin korunmasına yardımcı olabilir. Diğer tüm sağlık mesleklerinde olduğu gibi hemşirelik mesleği de dijital teknolojik gelişmelere uyum sağlamalıdır. Hastaların değerlendirilmesi, izleme süreçleri, bakım kalitesinin artırılması ve klinik ortamlarda güvenliğin sağlanması gibi birçok rutin hemşirelik uygulamalarında dijital teknolojilerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Dijital okuryazarlığı yüksek olan hemşireler, hastalara daha güvenli ve etkili bakım sunmasına ve hasta sonuçlarının iyileştirilmesine de katkıda bulunabilirler. Bunların yanı sıra hemşirelerin yaşlı yetişkinlerin dijital okuryazarlıklarını artırmada da önemli rol ve sorumlulukları vardır. Dijital okuryazarlık eğitimleri aracılığıyla yaşlı bireylerin teknolojiye erişimlerini kolaylaştırabilir, onların dijital dünyada daha bağımsız ve güvenli bir şekilde hareket etmelerini destekleyebilirler. Bu derleme çalışması, yaşlı bireylerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi sürecinde hemşirelerin üstlendiği rol ve sorumlulukları incelemek amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: dijital okuryazarlık, hemşirelik, yaşlı birey

4. Uluslararası 5. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi
Dijitalleşen Dünyada Halk Sağlığı Hemşireliğinin Gücü: Küresel Sağlık için Yenilikçi ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar
16-18 Nisan 2025
Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu ANKARA
www.halkhemder2025.org
4th International 5th National Public Health Nursing Congress
The Power of Public Health Nursing in a Digital World: Innovative and Sustainable Approaches for Global Health
April 16-18, 2025
Gazi University Mimar Kemaleddin Hall ANKARA

P-089
Gaziantep ilinde yaşayan bireylerin empatik eğilimleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi

Kevser Işık[1], Özge Nur Çetinkaya[2], Kamile Bozdal[2]
[1]Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı
[2]Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Programı

Giriş-Amaç: Şiddet, sadece fiziksel ve psikolojik problemlere neden olan küresel bir halk sağlığı sorunu değil, aynı zamanda bireylerin topluma katılımını engelleyen ve yaşamlarını tehdit eden sosyal bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre, şiddetin en yaygın görülen şekli aile içi şiddettir ve çoğunlukla kadınlar bu şiddete maruz kalmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü Raporunda kadınların %35'inin (3 kadından 1'i) fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Avrupa'da kadınların %12 ile %15'i günlük aile içi şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların genel sağlık durumları kötüye giderek yaşam kaliteleri düşmekte ve sağlık hizmetine başvurma oranları artış göstermektedir. Empati bir başkasının deneyimlediği duyguları hissedebilme yeteneğidir. Empati ve şiddet arasında negatif korelasyon olduğu, empati yeteneği azaldığında şiddetin arttığı ifade edilmektedir. Bu araştırma, Gaziantep ilinde yaşayan bireylerin empatik eğilimleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Gereç-Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ilişkisel tiptedir. Araştırmanın evrenini Gaziantep il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri tüm bireyler, örneklemi ise evrenden seçilen ve çalışmaya alınma kriterlerine uyan çalışmaya katılmaya gönüllü olan bireyler oluşturdu. Yapılan güç analizi sonucu minimum 1073 bireyin çalışmaya alınması belirlendi. Araştırmanın veri toplama süreci devam etmekte olup mevcut 490 veri üzerinden istatistik yapıldı. Araştırma verileri Google form aracılığıyla elektronik ortamda, Tanıtıcı Anket Formu, İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği, Empatik Eğilim Ölçeği kullanılarak toplandı. Kadına yönelik şiddet ölçeğinde puanın yüksek olması; kadına yönelik şiddete yaklaşımın olumsuz, puanın düşük olması ise kadına yönelik şiddete yaklaşımının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Empatik eğilim ölçeğinde ise yüksek puan bireyin empatik eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir. Veriler SPSS 25.0 paket programında değerlendirildi. Verilerin analizinde; verilerin normal dağılıma uygunluğunu tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov testi kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) ve korelasyon analizleri yapıldı ve $p<.05$ anlamlı olarak kabul edildi. Araştırmanın yapılabilmesi için Gaziantep Üniversitesi müdahalesiz klinik araştırmalar etik kurulundan yazılı izin alındı. Araştırma Helsinki Bildirgesine uygun olarak yürütüldü.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %59.4'ü kadın, %59.2'si bekar, yaş ortalaması 29.39±8.95 yıl, %75.7'si çekirdek ailede yaşıyor, %62.4'ü çalışıyor, %71'inin ekonomik durumu orta düzeyde, %23.3'ü fiziksel şiddet, %21.8'i psikolojik şiddet, % 8.2'si ekonomik şiddet, %2.2'si cinsel şiddete maruz kaldığı belirlendi. Katılımcıların %43.9'unun aile içerisinde bir şiddet olayına tanıklık ettiği, %20.2'sinin başkasına şiddet uyguladığı bulundu. Katılımcıların %52.7'sinin girişken, %52.4'ünün sevecen, %26.7'sinin gergin/stresli ve soğukkanlı, % 24.5'inin çekingen, %22.4'ünün alıngan olduğu saptandı. Katılımcıların empatik eğilim ölçek puan ortalaması 66.40±9.50, kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortalaması ise 118.54±25.20 olarak belirlendi. Ölçek puan ortalamaları sonucunda; katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumlarının olumsuz (yani şiddete karşı oldukları), empatik eğilimlerinin de ortalamanın üzerinde olduğu saptandı. Katılımcıların empatik eğilimleri ile kadına yönelik şiddete karşı tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi ($p=0.00$).

Sonuç: Katılımcıların kadına yönelik şiddete karşı oldukları ve empatik eğilimlerinin yüksek olduğu bulundu. Araştırmanın daha büyük örneklem grubu ile yapılması ve şiddete yönelik farkındalığın daha fazla arttırılması için eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Empatik eğilim, şiddet, kadın

P-090
Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Yaşlı Ayrımcılığı Farkındalık Eğitiminin Yaşlı Ayrımcılığı Tutumları Üzerine Etkisi

Dilek Çelik Eren[1], Gizem Canbulat[2]
[1]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun*
[2]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerine verilen yaşlı ayrımcılığı farkındalık eğitiminin yaşlı ayrımcılığı tutumları üzerine etkisinin incelenmesidir.

Gereç-Yöntem: Öntest-sontest kontrol gruplu deneysel araştırma tasarımı tipinde yürütülen çalışmanın evrenini bir üniversitenin 2023-2024 eğitim öğretim yılında hemşirelik bölümünde öğrenim gören 559 öğrenci örneklemini ise 124 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın ön test verileri 26 soruluk "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği" kullanılarak araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Ön testlerin ardından basit rastgele randomizasyon yöntemi ile katılımcılar deney ve kontrol grubuna ayrılmış ve deney grubuna 4 oturumluk eğitim programı uygulanmıştır. Programın uygulanmasından üç ay sonra deney ve kontrol grubuna "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği" kullanılarak son test verileri toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, paired t testi, independent t testi, Mann Whitney U ve korelasyon testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p<0.05$ değeri kabul edilmiştir. Araştırma başlamadan önce etik kurul izni, verilerin toplanması için kurum izni ve çalışma kapsamındaki öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

Bulgular: Deney ve kontrol grubundaki hemşirelik öğrencilerinin girişim öncesinde Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği toplam puan, yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrıcalık ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık altı boyut puan ortalamaları arasında itatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Girişim sonrasında ölçek toplam puan ortalaması deney grubu için 103.92±3.74, kontrol grubu için 81.37±5.66'tır. Deney ve kontrol grubu arasında Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.001$). Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin; yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerine uygulanan yaşlı ayrımcılığı farkındalık eğitiminin, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, hemşirelik öğrencisi, yaşlı, yaşlı ayrımcılığı, yaşlı ayrımcılığı farkındalık

P-091
Türkiye'de Hemşirelik Alanında Aşı ile İlgili Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Nurgül Çelik[1], Meva Nur Çürük[1], Nurbanu Odacı[2]
[1]*Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara*
[2]*Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara*

Amaç: Aşılama mortalite ve morbidite oranlarının önemli derecede önleyerek halk sağlığının korunmasında kilit rol oynamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü son yıllarda aşı tereddütünün küresel sağlığa yönelik önemli bir tehdit olduğunu vurgulamaktadır. Hemşireler aşı tereddütü ile mücadelede aşı savunucuları olarak önemli rol oynamaktadır. Hemşirelik alanında aşı ile ilgili bilimsel bilginin artması girişimlerin etkinliği açısından önemlidir. Bu çalışma, Ulusal Tez Merkezi'nde indekslenen yüksek lisans ve doktora tezlerinin hemşirelik literatüründe aşı kavramına odaklanan araştırmaları bibliyometrik açıdan inceleyerek, ilgili literatürdeki eğilimleri ve odak konuları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Gereç-Yöntem: Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "aşı" anahtar kelimesi kullanılarak ve hemşirelik alanında filtreleme yapılarak tarama gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, 2021-2024 yılları arasında tam metnine erişilebilen 70 çalışma ayrıntılı olarak incelenmiştir. İncelenen çalışmalardan metodolojik (4 çalışma) ve derleme (1 çalışma) türündekiler analiz dışında bırakılmış; böylece toplam 65 ampirik çalışma detaylı bir analiz için ele alınmıştır.

Bulgular: İncelenen çalışmaların %92,85'i araştırma çalışmalarından, %1,42'si derleme çalışmalardan, kalan %5,71'i ise metodolojik çalışmalarından oluşmaktadır. Çalışmaların 59'u (%91) yüksek lisans tezi, 6'sı (%9) doktora tezi niteliğindedir. Araştırma çalışmalarının %73,84'ü tanımlayıcı, %24,61'i deneysel ve %1,53'ü analitik çalışmadan oluşmaktadır. Konuyla ilgili en çok tez 2022 yılında yayınlanmıştır. Analiz edilen tezler, farklı anabilim dallarında yürütülmekle birlikte çoğunluğu Hemşirelik ve Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim dalında yoğunlaşmıştır. Çalışmalardan yalnızca 9'unun (%6) bilimsel yayına dönüştürüldüğü görülmektedir. Tematik analiz sonucunda, tezlerin ana odaklarının HPV aşısı (%16), Covid-19 aşısı (%16), çocukluk çağı aşılarına yönelik ebeveyn farkındalığı (%16), çocukluk çağı aşılamasında ağrı kontrolü (%12) ve aşı kararsızlığı (%6) konularında toplandığı belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuçlar hemşirelikte aşı kavramı ile ilgili son yıllarda belirgin bir araştırma artışı olduğunu ve özellikle Covid-19 aşısı, HPV aşısı ve çocukluk çağı aşılarına yönelik ebeveyn farkındalığı konularına odaklanıldığını göstermektedir. Sıklıkla tanımlayıcı türde çalışmaların yürütüldüğü ve analitik çalışmaların arttırılması gerektiği dikkat çekmektedir. Tez sayısındaki artış, hemşirelik literatüründe aşı kavramının giderek daha fazla akademik ilgiyi çektiğine işaret etmektedir. Ancak, incelenen tezlerin yalnızca %6'sı bilimsel yayına dönüştürülebilmiş olması, hemşirelikte aşı kavramıyla ilgili literatürünün akademik görünürlüğü açısından geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekte aşı ile ilgili yürütülecek araştırmalara rehberlik edebilecek önemli bir referans niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Aşı, bibliyometrik analiz, hemşirelik

P-092
Üniversite Toplumunda Yetişkin Aşılarına Yönelik Toplum Tutumu ve İlişkili Faktörler

Nurbanu Odacı, Belgin Akın
Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Yetişkin aşılaması bireylerde bağışıklığın pekiştirilmesinin yanı sıra çocukluk çağı aşıları eksik olanları da kapsayacağından önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Yetişkin aşıları ile her yıl binlerce kişi hastalıklardan korunmaktadır. Ancak ülkemizde yetişkin aşılama oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada çeşitli sosyo-demografik özelliklere sahip bir grup olan üniversite toplumunda yetişkin aşılarına yönelik toplum tutumu ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma Ocak-Mart 2023 tarihleri arasında tanımlayıcı tipte yürütülmüştür. Çalışmanın evreni Ankara'da bulunan bir üniversitenin akademisyenleri, idari personelleri ve öğrencilerinden oluşmaktadır (n=4319). Gelişigüzel örnekleme yöntemi ile 480 kişiye ulaşılmıştır. Veriler "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Sağlık İnanç Modeli Ölçeğine Dayalı Yetişkin Aşılarına Yönelik Toplum Tutumu Ölçeği" ile Google Forms üzerinden online toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Katılımcılara ait tanıtıcı bilgiler yüzdelik ve sıklık analizleri ile verilmiştir. Tanıtıcı özellikler ve ölçek toplam puanları arasındaki ilişki parametrik testler ile analiz edilmiştir. Araştırmanın yürütülmesi için etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 24±9,370 olup 18-69 yaş aralığında değişmektedir. Katılımcıların çoğu kadın (%82,5), yarısından fazlası lisans öğrencisi (%64,6)'dir. Neredeyse her dört katılımcıdan üçü (%72,9) yetişkinlik çağı aşılarını bilmediğini bildirmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%67,5) geçtiğimiz yıl içerisinde en az bir aşı olduğunu bildirmiştir. Geçtiğimiz yıl içerisinde aşı olanların sırasıyla en çok covid-19, Hepatit B ve Tetanoz aşılarını yaptırdığı görülmüştür. Katılımcıların alt boyut puan ortalamaları; algılanan duyarlılık 15,242±3,036, algılanan önem 14,983±3,194, algılanan yarar 15,131±2,965, algılanan engel 20,138±6,678 ve sağlık sorumluluğu 18,500±3,795 olarak saptanmıştır. Yetişkin aşılarına yönelik engel algısının 25 yaş ve altı grupta, erkeklerde, kronik hastalığı olmayanlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p <= 0,05$). Akademisyenler ve lisansüstü öğrencilerde yarar algısı diğer gruplara göre daha yüksekken, engel algısının daha düşük olduğu dikkat çekmektedir ($p < 0,01$). Yetişkin aşılarını bilenlerin sağlık sorumluluğu, duyarlılık ve yarar algısı yüksek iken, engel algısı anlamlı şekilde düşüktür ($p<0,01$). Geçen yıl içerisinde en az bir aşı yaptıranların sağlık inançları tüm alt boyutlarda anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($p <= 0,05$).

Sonuç: Üniversite toplumunda yetişkin aşılarına yönelik sağlık inançlarının ortalamanın üzerinde, engel algısının ise orta düzeyde olduğu görülmektedir. Yetişkin aşılarına yönelik engel algısının yaş, cinsiyet, kronik hastalık varlığı, pozisyona göre farklılaştığı saptanmıştır. Yetişkin aşılarına yönelik bilginin ve geçen yıl içerisinde aşılanmanın yetişkin aşılarına yönelik olumlu sağlık inançları ile ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aşı, tutum, yetişkin

P-093
Yetişkinlerde Kardiyovasküler Hastalık Riski Farkındalığı ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Bir Çalışma

Cahide Çevik[1], Reyhan Yüzbaşı[2]
[1]*Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*
[2]*Afyon Devlet Hastanesi*

Amaç: Kardiyovasküler hastalık (KVH) dünya çapında morbidite ve mortalitenin önde gelen nedenleri arasındadır. Kardiyovasküler hastalıklar ve risk faktörleri hakkında yeterli farkındalık, bireylerin değiştirilebilir risk faktörlerine maruz kalmasını azaltmaya yardımcı olabilir ve böylece önleme ve kontrol stratejilerine katkıda bulunabilir. Bireylerin bu konudaki farkındalıkların arttırılmasında topluma yönelik farkındalık çalışmaları önem kazanır. Ancak öncelikle bireylerin KVH risk farkındalık düzeylerinin ve farkındalıklarını etkileyen faktörlerin bilinmesi gerekir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı yetişkin bireylerde kardiyovasküler hastalık riski farkındalığının ve bu farkındalığı etkileyen faktörlerin araştırılmasıdır.

Gereç-Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Çalışma kardiyovasküler hastalığı olmayan 666 yetişkin birey ile gerçekleştirildi. Veriler kişisel veri tanımlama formu ve Kardiyovasküler Hastalık Risk Farkındalığı Değerlendirme Ölçeği aracılığı ile 20 Ocak – 15 Mart 2025 tarihleri arasında Google form ile online, Devlet Hastanesi ve Aile Sağlığı Merkezlerinde yüz yüze elde edildi. Çalışmanın yapılabilmesi için etik izin (Tarih: 13 Aralık 2024, Sayı: 2024/492) ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alındı. Çalışmada katılımcıların ölçekten aldıkları puanların bireysel özelliklere göre karşılaştırılması için bağımsız örneklerde t testi ve One Way ANOVA, çoklu karşılaştırma testlerinden Duncan testi kullanıldı. Kardiyovasküler hastalık risk farkındalığını etkileyen faktörleri belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi için $P<0,05$ kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 35,88±12,79, %52,6'sı kadın, %47,4'ü erkek, %13,1'i ilkokul, %11,0'i ortaokul, %27,2'si lise, %43,4'ü lisans, %5,4'ü ise yüksek lisans eğitimine sahipti. Sigara kullananların oranı %40,2 idi. Katılımcıların %36,5'inde kalp hastalığı olan ve %17,7'sinde ise inme geçiren aile bireyi olduğu belirlendi. Kardiyovasküler hastalık risk farkındalığı ortalama puanın 31,77±9,95, bilgi puanı ortalamasının ise 5,21±1,88 olduğu tespit edildi. Kadın katılımcıların kalp krizi ve inme hakkındaki bilgi puanı erkek katılımcılardan yüksekti ($t=4,897$; $p<0,001$). Farkındalık puanları eğitim düzeyine göre değişmezken ($p>0,05$) kalp krizi ve inme hakkındaki bilgi puanı yüksek lisans mezunlarında en yüksekti ($F=21,016$; $p<0,001$). Farkındalık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek üzere cinsiyet, ailede kalp hastalığı bulunma durumu, ailede inme geçirenlerin varlığı, ailede kronik hastalık varlığı, sigara kullanma durumu, sağlıklı beslenme önerilerine uyma ve düzenli egzersiz yapma durumu ile oluşturulan regresyon modeli anlamlı bulundu ($F=3,283$; $p=0,002$). Regresyon analizi sonuçlarına göre ailede herhangi bir kronik hastalık varlığı ($B=2,573$; $p=0,002$) ve düzenli egzersiz yapma kardiyovasküler hastalık risk farkındalık puanın pozitif yordayıcıydı ($B=2,360$; $p=0,014$).

Sonuç: Çalışmaya katılan yetişkinlerin kardiyovasküler hastalık risk farkındalık düzeyinin, kalp krizi ve inme hakkındaki bilgi düzeyinin orta değerin üzerinde olduğu, ailede herhangi bir kronik hastalığın varlığı ile farkındalık ve düzeyinin arttığı, düzenli egzersiz yapmanın farkındalık üzerinde pozitif bir etki yarattığı sonucuna varılabilir. Bu doğrultuda halk sağlığı hemşirelerinin kardiyovasküler hastalık riski farkındalığına yönelik yapacağı eğitimlerin sürekliliği kardiyovasküler hastalıkları önleyici davranışların kazandırılması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin birey, Kardiyovasküler hastalık, risk, inme

P-094
Erkek Üniversite Öğrencilerine Verilen Kendi Kendine Testis Muayenesi Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Öznur Kırmızı Ay[1], Gülcan Kar Şen[2]
[1]*Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*
[2]*Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Giriş: Dünya çapında Testis Kanseri, 20-40 yaş arası erkeklerde en sık bildirilen malignite iken, 15-19 yaş arası genç grupta en çok bildirilen ikinci kanserdir ve görülme sıklığı son yirmi yılda dünya çapında artmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından 2019 verilerinin yayınlandığı Türkiye Kanser İstatistikleri raporunda 15-24 yaş grubundaki erkeklerde %25 oranında ilk sırada testis kanseri görülmektedir. Testis kanserinin en erken saptanabilen semptomu testislerde görülen, ağrı ile belirti vermeyen nodüldür ve ilk evrede tespit edildiğinde hastalarda beş yıllık sağkalım oranı %95 üzerindedir. Testis kanserinin erken tanısı için en önemli ve etkili yol kendi kendine testis muayenesinin (KKTM) düzenli olarak yapılmasıdır. KKTM basit, ağrısız, öğrenmesi kolay ve tamamlanması yaklaşık üç dakika gerektiren non-invaziv bir uygulamadır. Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda erkeklerin büyük bir çoğunluğun testis kanserini duymadığı, duymuş olanların ise risk faktörlerini bilmesine rağmen KKTM yapma oranlarının düşük olduğu görülmüştür. KKTM yapmama nedenleri arasında ise büyük oranda muayene yapmayı bilmemeleri belirtilmiştir. Bu nedenle toplumu testis kanseri konusunda bilinçlendirmek, erken tanı ve sürveyans konularına ağırlık vermek ve yüksek risk grubundaki erkeklere KKTM yapma konusunda eğitim vermek önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada Erkek üniversite öğrencilerine verilen kendi kendine testis muayenesi eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır

Gereç-Yöntem: Çalışma 100 erkek öğrenci ile ön test-son test ve izlem değerlendirmesi yapılarak, kontrol gruplu yarı deneysel olarak gerçekleştirildi. Veriler literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan "Anket Formu" ve "Kendi Kendine Testis Muayenesi İle İlgili Planlı Davranış Teorisi Ölçeği" kullanılarak elde edildi. Öntest sonrası girişim grubuna "Erkek Sağlığını Geliştirme Kendi Kendine Testis Muayenesi Eğitim Programı" uygulandı ve üç ay boyunca mesaj ile hatırlatma yapıldı. Eğitim sonrası sontest ve 3 ay sonrasında izlem değerlendirilmesi yapıldı.

Bulgular: Elde edilen verilerin analizi sonucunda katılımcıların sosyo-demografik özellikleri girişim ve kontrol gruplarında farklılık göstermedi. Girişim ve kontrol grupları arasında ön testte ölçek toplam puan ve alt boyut ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmazken girişim grubundaki katılımcıların niyet, öznel norm, algılanan davranışsal kontrol, özetkililik, toplam puan alt boyut son test ve izlem puanlarının, kontrol grubundaki katılımcıların puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Girişim ve kontrol grupları arasında katılımcıların tutum alt boyut puanlarında son test ve izlemde anlamlı fark olmadığı saptandı ($p=0,873>0.05$). Yapılan ileri analizde girişim grubunun grup içi son test ve izlem değerlendirmesi ölçeğin niyet, öznel norm, özetkililik alt boyutları ile toplam puan ortalamalarının, önteste göre daha fazla olduğu görüldü ($p=0.000<0.05$). Ölçeğin algılanan davranışsal kontrol alt boyutunun ise sontestin önteste göre daha fazla olduğu görüldü ($p=0.007<0.05$).

Sonuç: Girişim grubundaki katılımcıların ölçek alt boyut puan ortalamalarında KKTM eğitim planı uygulandıktan sonra görülen artış erkek sağlığının geliştirilmesi yönünde istenen ve beklendik bir sonuçtur. Bunun üç ay sonra elde edilen izlem test sonucunda da KKTM davranışının ve farkındalığının devam etmesi yönünde olumlu bir durumdur. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, geliştirilen eğitim programının erkek sağlığının geliştirilmesi ve KKTM davranışı kazandırılması amacı ile kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kendi kendine testis muayenesi, planlı davranış teorisi, testis kanseri

P-095
Toplumda Anesteziye Dair Yanlış İnanışların Halk Sağlığına Etkileri: Bir Literatür Taraması

Sibel Töre[1], Selin Nur Kara[2], Şeyma Dilmen[1]
[1]*Giresun Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbı Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Giresun*
[2]*Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Ordu*

Öz: Anestezi cerrahi müdahalelerde ağrıyı önlemek veya azaltmak amacıyla kullanılan tıbbi bir uygulamadır. Cerrahi müdahalelerde önemli bir rol oynayan anesteziye yönelik toplumda çeşitli yanlış inanışlar ve bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Yanlış inanışların ve bilgi eksiklerinin temelinde çoğunlukla önyargılar ve hasta deneyimleri bulunmaktadır. Anesteziye dair yaygın olan yanlış inanışlar, bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini ve cerrahi uyumunu engellemekte ve bununla birlikte sağlık harcamalarını artırmaktadır. Genel anestezinin ölümcül olduğu inancı, anesteziden uyanamama korkusu, epidural anestezinin felce yol açacağı düşüncesi, sezaryen sırasında anestezinin bebeğe zarar vereceği inancı ve anestezinin bağımlılık yapacağına dair endişeler toplumda yaygın şekilde karşılaşılan yanlış kanılar arasındadır. Bireylerin anestezi uygulamaları hakkındaki bilgi yetersizliği, yanlış inanışların yayılmasına ve toplum üzerinde anesteziye yönelik korku algısının oluşmasına neden olmaktadır. Yanlış inanışlar, halk sağlığı üzerinde önemli olumsuz etkilere yol açarak bu inanışlar nedeniyle, önlenebilir cerrahi işlemler ertelenmekte veya tamamen reddedilmekte, bireyler bilimsel temele dayanmayan alternatif bilim dışı yöntemlere yönelmekte ve güvenli tıbbi müdahaleler ihmal edilmektedir. Bu faktörler sağlık hizmetlerine duyulan güvenin azalmasına neden olarak bireylerin tıbbi yardıma erişiminde ve kabulünde istenmeyen sonuçlara neden olmaktadır. Anesteziye yönelik yanlış inanışlar, genel halk sağlığını tehdit eden bir problem haline gelerek hem hasta için hem de sağlık sistemi için yük oluşturmaktadır. Olumsuz etkilerin önüne geçmek için halk sağlığı alanında çeşitli çözüm önerileri ve müdahale stratejileri geliştirilmesi gerekmektedir. Sağlık profesyonellerinin aktif katılımı, eğitim materyalleri ve medya üzerinden yürütülecek bilinçlendirme çalışmaları bu olumsuz etkileri azaltmada etkili yöntemler kapsamındadır. Anestezi konusunda doğru bilgilendirme yaparak yanlış inanışları düzeltmek, halk sağlığını iyileştirmek adına kritik öneme sahiptir. Bu doğrultuda sağlık profesyonellerinin ve kurumlarının toplumda anesteziye dair doğru bilgilerin yayılmasını sağlamak ve yanlış anlayışları ortadan kaldırmak amacıyla eğitim programları ve farkındalık oluşturma faaliyetleri düzenlemesi halk sağlığı açısından anahtar rol oynamaktadır. Bu derleme, güncel literatür ışığında anesteziye dair yanlış inanışları ve halk sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyerek bu etkilerin azaltılması için çözüm önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anestezi, halk sağlığı, inanç, hemşire

P-096
Digitalization and Public Health: The Effects of the Digital Divide

Büşra Yürük
Toros University Faculty of Health Sciences, Nursing, Mersin; İzmir Katip Çelebi University, Public Health Nursing, İzmir; Unıversıty of Rome Tor Vergata, Department of Nursing and Public Health, Rome

Aim: This study aims to establish a framework examining digitalization, which has gained prominence for its role in facilitating daily life, as a potential social determinant of health in the context of public health.

Method: In this study, a review and synthesis of existing literature were conducted by evaluating studies that examine digitalization and the factors influencing access to digital health services from a public health perspective.

Results: Today, digitalization is driving significant transformations in all aspects of life, including healthcare services. In particular, broadband internet access plays a critical role in ensuring access to healthcare, making it one of the key social determinants of health. However, inequalities in digital access hinder individuals from benefiting from healthcare services and further deepen existing socioeconomic disparities in society. In this context, the term redlining, which historically referred to the denial of credit to low-income and disadvantaged neighborhoods in the U.S., has evolved into digital redlining to describe similar inequalities in internet access today. Individuals living in areas with limited broadband access face significant barriers in utilizing digital healthcare services, which presents a major public health concern. In Turkey, the e-Nabız application, launched in 2015, serves as a key example of digital healthcare services, facilitating the widespread adoption of digital health solutions. Similarly, during the COVID-19 pandemic, various digital tracking systems were implemented worldwide. Applications such as Hayat Eve Sığar in Turkey, TraceTogether in Singapore, CovidWatch in the U.S., and PeduliLindungi in Indonesia have been used to monitor diagnosed individuals, assess regional risk levels, and protect public health. Studies in the literature emphasize the crucial role of user-friendliness in the effectiveness of these digital health applications. However, for individuals with low levels of digital literacy, utilizing these systems remains a significant challenge. Elderly individuals, in particular, face multiple barriers to accessing digital healthcare services. Vision and hearing impairments, decreased psychomotor abilities, low income levels, social isolation, and a lack of familiarity with technology make it difficult for older adults to benefit from these applications. Additionally, concerns regarding the privacy and security of personal health data further discourage elderly individuals from using digital health platforms. This situation poses a significant threat to the fundamental right to equal access to healthcare services.

Conclusion: Although digitalization has become an essential part of modern life, the growing digital divide presents a serious threat to public health. One of the core principles of public health—"leaving no one behind"—emphasizes the importance of equal access to healthcare services. However, for those unable to benefit from digital health services, achieving this principle becomes increasingly difficult. Therefore, to enhance accessibility, educational programs tailored to elderly individuals should be implemented, internet infrastructure should be improved to ensure equal access for all, and stronger policies should be developed to protect personal health data. Otherwise, the digital transformation of healthcare services may further deepen societal inequalities instead of bridging them.

Keywords: Social Determinants of Health, Digitalization, Digital Divide, Public Health, Healthcare Access

P-097
Hemşirelik Öğrencilerinin Sessiz İstifa Düzeyleri

Hümeyra Hançer Tok, Lütfiye Nur Uzun
Sivas Cumhuriyet University, Suşehir School Of Health, Department Of Nursing. Susehri/Sivas/Türkiye.

Giriş-Amaç: öğrenci sessiz istifası, öğrencilerin eğitim hayatlarından tamamen kopmadan ancak derslere, okul etkinliklerine veya akademik gelişimlerine olan ilgilerini ve motivasyonlarını kaybetmeleri durumunu tanımlayan bir kavramdır. Bu, iş hayatındaki "sessiz istifa" (quiet quitting) kavramına benzer şekilde, öğrencilerin minimum çaba göstererek eğitim sürecine devam etmeleri anlamına gelir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin sessiz istifa düzeylerini belirlemektir.

Gereç-Yöntem: bu çalışmada, evreni bilinen örneklem büyüklüğü ile n=511 hemşirelik öğrencisi içinden n=220 öğrenci seçilmiştir. Tabakalı örneklem yöntemi kullanılarak belirlenen sınıf bazlı öğrenci sayıları şu şekildedir: 1. Sınıf (60), 2. Sınıf (66), 3. Sınıf (46), 4. Sınıf (48). Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve sessiz istifa ölçeği kullanılmıştır. Sessiz istifa ölçeğinden minimum 16- maksimum 80 puan alınabilmektedir. Sessiz istifa ölçeğinden alınan puanlar 16- çok düşük, 17-32= düşük, 33-48= orta, 49-64= yüksek, 65-80= çok yüksek olarak hesaplanmaktadır. Veri toplama işlemi online olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmamanın yürütülmesi sürecinde etik kurul (2024/445) ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin 70'i (%33,3) erkek olup, 45'i (%21,4) sağlıkla ilgili bir alanda çalışmak istedikleri için hemşirelik mesleğini tercih etmiştir. Çalışmanın sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin ölçek toplam puan ortalaması 50,03±10,05 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencileri arasında sessiz istifanın yüksek bir düzeyde var olduğunu ortaya koymaktadır. Hemşirelik mesleği, birey ve toplum sağlığını koruma, geliştirme ve sürdürme noktasında kritik bir role sahiptir. Bu nedenle, öğrencilerin mesleki bağlılığını artırmak ve halk sağlığına yönelik etkin roller üstlenmelerini sağlamak amacıyla eğitim programlarının daha bütüncül, uygulama ağırlıklı ve motivasyonu destekleyici hale getirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin mesleki motivasyonlarını artırmak amacıyla: Hemşirelik öğrencileri için interaktif ve yapay zekâ destekli eğitim platformları oluşturulmalıdır. Sanal hasta senaryoları ve simülasyon temelli öğrenme ortamları ile öğrencilerin uygulama becerileri artırılmalı ve mesleğe olan ilgileri canlı tutulmalıdır. Klinik becerileri geliştirmek amacıyla Sanal Gerçeklik (VR) ve Artırılmış Gerçeklik (AR) teknolojileri kullanılarak öğrencilerin uygulama deneyimi artırılabilir. Bu sayede öğrenciler, gerçek hasta deneyimi olmadan hemşirelik ve halk sağlığı hemşireliği müdahalelerini sanal ortamda öğrenebilir ve deneyimleyebilirler.

Anahtar Kelimeler: Anahtar sözcükler: Hemşire, Öğrenci, Sessiz İstifa

P-098
Nomofobi: Ergenler İçin Sinsi Bir Tehdit!

Necmettin Çiftci[1], Abdullah Sarman[2]
[1]*Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*
[2]*Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Giriş: Nomofobi, bireyin cep telefonundan uzak kaldığında veya kullanamadığında hissettiği yoğun kaygı ve bağımlılıkla şekillenen modern çağın psikolojik bir sendromudur.

Amaç: Bu çalışmada, nomofobinin ergenler üzerindeki etkilerini ele alan araştırma bulgularının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kapsam analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Science Direct, PubMed veri tabanlarından 2020-2024 yılları arasında tam metin olarak ve İngilizce dilinde yayınlanan tüm araştırma makaleleri, sistematik derleme ve meta-analiz çalışmaları İngilizce dilinde "adolescent", "nomophobia" "adolescent ve nomophobia" anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Araştırma için yapılan literatür taraması 01 Ocak 2025-01 Mart 2025 tarihleri arasında her iki yazar tarafından ayrı ayrı yapılmış ve erişilen çalışmalar bir araya getirilerek kapsamlı şekilde incelenmiş ve analiz edilmiştir. Yapılan veri tabanı incelemelerinde Science Direct üzerinden 69, PubMed üzerinden 52 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Sonraki aşamada çalışmaların başlık ve özetleri kontrol edilmiş 30 araştırmanın analiz edilmesi kararlaştırılmıştır. Çalışmaların tamamı okunup incelendikten sonra 10 makalenin detaylandırılması kararlaştırılmıştır.

Bulgular: İncelenen çalışmalar, nomofobinin ergenlerde kaygı, depresyon ve düşük öz güven ile ilişkili olduğunu, dikkat dağınıklığını artırarak akademik başarıyı olumsuz etkileyebileceğini ve uyku süresini kısaltarak uyku kalitesini düşürdüğünü göstermektedir. Ayrıca, nomofobinin ergenlerde yüz yüze sosyal etkileşimi azalttığı, dijital bağımlılık belirtileriyle ilişkili olduğu ve özellikle kız öğrencilerde daha yüksek seviyelerde görüldüğü tespit edilmiştir. Literatür taraması sonucunda, nomofobinin ergenler arasında giderek yaygınlaştığı ve psikososyal iyi oluş üzerinde olumsuz etkiler yarattığı belirlenmiştir.

Sonuç: Nomofobi, ergenler arasında giderek yaygınlaşan ve psikososyal iyi oluş üzerinde olumsuz etkiler yaratan önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmelidir. Bu durumun önüne geçebilmek için hemşireler, ergenlerin dijital medya kullanımını bilinçli şekilde yönetmelerine yardımcı olmada, teknoloji bağımlılığını önleyici eğitim programlarının yaygınlaştırılmasında ve ergenlere yönelik psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesinde aktif rol oynamalıdır. Nomofobinin uzun vadeli etkilerini daha iyi anlayabilmek için prospektif araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Hemşirelik, Nomofobi

P-099
Atık Yönetimi Bilincinin Geliştirilmesi: Deneysel Hemşirelik Öğrenci Çalışması

Neslihan Söylemez[1], Hilal Yıldırım[2]
[1]*Osmaniye Korkut Ata Üniveristesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hemşirliği AD*
[2]*İnönü Üniveristesi Hemşirlik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD*

Amaç: Hemşirelik öğrencilerine verilen atık ayrıştırması ve geri dönüşüm eğitiminin atık yönetimi bilinci geliştirilmesi üzerine etkisini araştırmak amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu araştırma tek grupta ön test- son test randomize deneme modeli ve metodolojik olarak gerçekleşti. Araştırma İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2025 Bahar Eğitim-Öğretim döneminde arasında yapıldı (etik ve kurum onay izni alındı). Araştırmanın evrenini hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Araştırmanın örneklem hacmi güç analizi ile belirlendi. Yapılan hesaplamada %95 güven aralığında, % 80 teorik güç ve 0.5 etki gücü ile ön - son test grubunda 105'er aynı katılımcı olarak belirlendi. Katılımcılar olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit rastgele örnekleme yöntemi ile tayin edildi, ön testi 180, son testi 117 katılımcı cevapladı. Veriler Öğrenci Tanıtım Formu, Atık Yönetimi Ölçeği kullanılarak toplandı. Ön test uygulandıktan sonra araştırmacılar tarafından hazırlanan atık ayrıştırması ve geri dönüşüm doğrultusunda tekrarlı 40 ar dakikalık 3 eğitim verildi. Üçüncü eğitimin sonunda son test uygulandı. Ön test verileri ile ölçeğin geçerlik güvenirliği, atık yönetim ölçeğinin geliştirmek için kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 20.37±1.52, %79. 4 kadındır. Hemşirelik eğitimi süresince hastane atıkları yönetimini (tıbbi atık, kesici-delici atık) %80 aldı. Atık ayrıştırması ve geri dönüşüm eğitimini %44.4 aldı. Hastanın elini sildiği peçete hastaya temas ettiği için tıbbi atık olduğunu %66.7'si belirtti. %26.1'si tarihi geçmiş ilaçlar evsel atık kutularına atılmalıdır dedi. Bir ölçeğin yapı geçerliliğini ölçen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO):.795, Barlett's test: 527.50 p=.000 bulundu. Ayrıca ölçek varyansı toplam varyansı ise %56.52 bulundu. Ölçek maddesinin uygunluğunu.30 ve üstü faktör yüküne sahip olan maddeler belirler, bu araştırmada ki maddelerin faktör yükü.60 ve üstü değerler aldığı belirlendi. İç tutarlılığı ölçen Cronbach's.704 olduğu ve ölçeğin iyi düzeyde güvenirlik sağladığı saptandı. Atık Yönetimi ölçeği 9 madde, 5 li likert tipinde bulundu. Atık Yönetiminin ön (26.28±4.86) –son (34.13±5.17) test ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulundu (p=.000).

Sonuç: Araştırma bulgularına göre katılımcıların atık yönetimi konusunda ki bilgi düzeyleri orta düzeyde olduğu görülmektedir. Atık ayrıştırması ve geri dönüşüm doğrultusunda verilen eğitimin etkili olduğu atık yönetimi konusundaki farkındalığı artırdığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda sürdürülebilir bir çevre için, üniversitelerde atık yönetimi, ayrıştırılması ve çevrenin korunması konusunda seminerler ve bilgilendirme etkinlikleri yapılması önerilir. "Bu araştırma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAPSİS) tarafından 2025-3978 proje numarasıyla desteklenmiştir."

Anahtar Kelimeler: Atık ayrıştırılması Atık yönetimi, Geri dönüşüm, Hemşirelik öğrencileri

P-100
Preadölesanlarda Hedonik Açlık ve İnternet Bağımlılığı: Etkileyen Faktörler ve Halk Sağlığı Hemşireliği Açısından Önemi

Elif Zeynep Metin Gemici
Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Nevşehir

Preadölesan dönem, bireyin fiziksel büyüme, bilişsel gelişim ve duygusal farkındalık açısından hızlı değişim gösterdiği; çevresel uyaranlara duyarlılığın arttığı ve davranışsal alışkanlıkların kalıcı hâle gelmeye başladığı kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde gelişen hedonik açlık ve internet bağımlılığı gibi davranışsal sağlık sorunları, çocukların ruhsal, sosyal ve akademik yaşantılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Hedonik açlık, fizyolojik bir açlık durumu olmaksızın, yiyeceklerin tat, koku ve görüntü gibi hedonik özelliklerine karşı duyulan yeme isteğiyle karakterizedir. İnternet bağımlılığı ise bireyin günlük yaşam işlevselliğini bozacak düzeyde, dijital araçları aşırı ve kontrolsüz biçimde kullanma davranışını tanımlar. Bu iki durumun preadölesanlarda eş zamanlı görülme sıklığı artmakta ve birbiriyle ilişkili şekilde ilerlemektedir.

Davranışsal sağlık sorunlarının ortaya çıkışında aile dinamikleri, sosyal çevre, akademik başarı düzeyi, fiziksel aktivite alışkanlıkları ve zaman yönetimi becerileri gibi çok sayıda faktör rol oynamaktadır. Aile içi iletişimin yetersiz olduğu ve ebeveyn denetiminin düşük olduğu durumlarda çocukların stresle baş etme kapasiteleri zayıflamakta; bu da dışsal ödüllere yönelimi artırmaktadır. Okul başarısızlığı olan çocuklar dijital ortamlarda kaçış davranışı geliştirebilmekte; bu da zamanla bağımlılık döngüsünü besleyebilmektedir. Fiziksel aktivite eksikliği ise hem öz denetim üzerinde olumsuz etki yaratmakta hem de duygusal yeme davranışlarını pekiştirmektedir. Yapılan araştırmalar, egzersizin beynin ödül merkezlerini düzenleyerek hem hedonik açlığı hem de dijital medya bağımlılığını azaltmada koruyucu bir rol üstlendiğini göstermektedir. Düzenli fiziksel aktivite, preadölesan bireylerde stres yönetimi, duygusal dayanıklılık ve öz düzenleme becerilerini geliştirerek davranışsal sağlığı desteklemektedir.

Halk sağlığı hemşireliği disiplini, bu süreçte hem koruyucu hem de geliştirici sağlık hizmetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında kritik bir rol üstlenmektedir. Halk sağlığı hemşireleri; okul ortamında sağlık eğitimi uygulamaları yürütmek, ailelere yönelik farkındalık programları düzenlemek, çocukların fiziksel aktiviteye katılımını teşvik edecek topluluk temelli müdahaleler geliştirmek ve riskli davranışları erken dönemde saptamak gibi çok boyutlu sorumluluklara sahiptir. Ayrıca ruhsal sağlık ve dijital medya okuryazarlığı konularında eğitim programları geliştirmek de hemşirelerin toplum sağlığına katkılarını artıracaktır. Bu kapsamda, çocuklara yönelik geliştirilecek planlı davranış modeli temelli eğitimler, sağlıklı alışkanlıkların kazanılması ve sürdürülmesi açısından etkili olabilir.

Çocukların dijital araçlarla sağlıklı ilişki kurması, yeme davranışlarını farkındalıkla yönetebilmesi ve zaman kullanımında denge kurabilmesi; ancak bütüncül, çok paydaşlı ve hemşire liderliğinde yürütülen halk sağlığı müdahaleleri ile mümkün olabilir. Bu nedenle, davranışsal sağlık risklerinin erken fark edilmesi ve müdahale edilmesi; hem bireysel hem de toplumsal sağlık çıktılarının iyileştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, hedonik açlık, preadölesan, halk sağlığı hemşireliği, zaman yönetimi

P-101
Dijital Kıskaç: Teknoloji Bağımlılığı ve Davranışsal Etkileri

Büşra Yürük
Toros Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Mersin; İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir; Roma Tor Vergata Üniversitesi Hemşirelik ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Roma

Amaç: Günümüzde teknoloji, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnternet, akıllı telefonlar, sosyal medya platformları ve dijital oyunlar, bireylerin günlük alışkanlıklarını ve davranışlarını köklü bir şekilde değiştirmiştir. Ancak, teknolojinin aşırı ve kontrolsüz kullanımı, bireylerde davranışsal bağımlılıklara yol açarak çeşitli psikolojik ve sosyal sorunlara neden olmaktadır. Bu bildiride, teknoloji bağımlılığının bireyler üzerindeki etkileri, bağımlılığın psikolojik ve nörolojik boyutları ile bu sorunun yönetilmesine yönelik stratejiler ele alınmaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada, literatürde yer alan teknoloji bağımlılığı ve davranışsal etkilerini inceleyen akademik araştırmalar taranarak değerlendirilmiştir. Özellikle dijital bağımlılığın psikolojik, nörolojik ve sosyolojik yönleri üzerine yapılan güncel çalışmalar incelenmiş ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

Bulgular: Teknoloji bağımlılığı, bireylerin beyin ödül sistemlerini doğrudan etkileyerek dopamin salınımını artırmakta ve zamanla bireyin teknoloji kullanımını kontrol edememesine neden olmaktadır. Özellikle sosyal medya platformları, oyunlar ve sürekli bildirim sağlayan uygulamalar, bireylerde haz mekanizmasını tetikleyerek bağımlılığa sebep olmaktadır. Bu durum, bireylerin teknolojiye duydukları ihtiyacın giderek artmasına ve zamanla tolerans geliştirmelerine yol açmaktadır. Madde bağımlılığında olduğu gibi, teknoloji bağımlılığında da bireyler belirli bir süre teknolojiye erişemediklerinde yoksunluk belirtileri gösterebilmektedir. Psikolojik açıdan bakıldığında, teknoloji bağımlılığı dikkat eksikliği, anksiyete, depresyon ve uyku bozuklukları gibi sorunlara yol açmaktadır. Özellikle genç bireyler arasında aşırı ekran kullanımı, akademik başarıda düşüşe, motivasyon kaybına ve sosyal kaygının artmasına neden olmaktadır. Ayrıca, sürekli çevrimiçi olma ihtiyacı bireylerin gerçek hayattaki ilişkilerini zayıflatmakta, yüz yüze iletişim becerilerini körelterek sosyal izolasyona yol açmaktadır. Sosyolojik perspektiften değerlendirildiğinde, teknoloji bağımlılığı bireylerin aile ilişkilerini ve toplumsal etkileşimlerini olumsuz etkilemektedir. Özellikle çocuk ve gençlerde ebeveynlerle geçirilen zamanın azalması, aile içi iletişimin zayıflamasına neden olmaktadır. Aynı zamanda, sürekli çevrimiçi olma hali bireylerde gerçek hayattaki sosyal sorumluluklarını ihmal etmelerine yol açabilmektedir. Teknoloji bağımlılığı ile mücadelede bireysel ve toplumsal düzeyde çeşitli stratejiler geliştirilmelidir. Öncelikle, bireylerin teknoloji kullanımına yönelik farkındalıklarının artırılması ve bilinçli teknoloji kullanımına teşvik edilmesi önemlidir. Eğitim kurumları ve aileler, gençleri dijital dünyanın zararlarından korumak için bilinçlendirme çalışmaları yürütmeli ve teknoloji kullanımına yönelik sınırlar belirlemelidir. Ayrıca, dijital detoks uygulamaları, bireylerin teknolojiye bağımlılıklarını azaltmada etkili bir yöntem olarak önerilmektedir.

Sonuç: Teknolojinin sağladığı avantajlar göz ardı edilemez olsa da, bilinçsiz ve aşırı kullanım bireylerde ciddi psikolojik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır. Teknoloji bağımlılığının birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için bilinçli kullanım stratejileri geliştirilmelidir. Bireylerin sağlıklı teknoloji kullanımı alışkanlıkları edinmesi, sosyal ilişkilerini güçlendirmesi ve dijital dünyayı kontrollü bir şekilde deneyimlemesi, bu sorunun çözümü için hayati önem taşımaktadır. Eğitimciler, ebeveynler ve sağlık uzmanları, bu konuda daha bilinçli politikalar geliştirerek teknoloji bağımlılığı ile mücadelede öncü rol üstlenmelidir. Teknolojiyi tamamen hayatımızdan çıkarmak mümkün olmasa da, onunla sağlıklı bir denge kurmak mümkündür. Teknolojinin bilinçli ve kontrollü kullanımı, bireylerin hem psikolojik hem de sosyal refahını artıracak ve dijital bağımlılığın olumsuz etkilerini minimize edecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Teknoloji, Bağımlılık

P-102
Akciğer kanseri hastaların bakım vericilerinde bütünlük duygusu, stresle başa çıkma tarzları ve bakım yükü

Gönül Taşcı[1], Nurcan Uzdil[2], Handan Zincir[2], Züleyha Kılıç[3]
[1]*Kayseri Şehir Hastanesi, Kayseri*
[2]*Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Kayseri*
[3]*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Niğde*

Amaç: Bu çalışma akciğer kanseri hastaların bakım vericilerinde bütünlük duygusu, stresle başa çıkma tarzları ve bakım yükü düzeylerini belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel olarak bu çalışma yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini bir hastanenin göğüs hastalıkları polikliniği ve göğüs hastalıkları servislerine başvuran akciğer kanseri tanısı alan hastalara bakım veren bireyler oluşturmaktadır. Çalışmaya toplamda 84 kişi katılmıştır. Veriler tanıtıcı bilgi formu, Bütünlük Duygusu Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ve Zarit Bakım Yükü Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Bakım verenlerin bütünlük duyguları ile çaresiz yaklaşım puanları arasında –0,509, bütünlük duyguları ile boyun eğici yaklaşım puanları arasında -0,280, bakım yükü ile çaresiz yaklaşım puanları arasında 0,586 korelasyon olduğu belirlenmiştir. Bakım verenlerin bütünlük duygusu, bakım yükü, hastalık evresi ve bakıma ilişkin memnuniyet durumunun ana etkisinin çaresiz yaklaşım üzerinde anlamlı etkisi bulunmuş olup, çaresiz yaklaşım puanındaki değişimin %55,4'lük kısmını öngörmektedir. Hastalık evresi ve çalışma durumunun ana etkisinin sosyal destek arama üzerinde anlamlı etkisi bulunmuş olup, sosyal destek arama puanındaki değişimin %18.3'ünü açıklamaktadır.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda bütünlük duygusunun işlevsel olmayan başa çıkma tarzları ile negatif yönlü bir ilişkisi bulunmuştur. Bütünlük duygusu gelişimi işlevsel olmayan yöntemlerin kullanımını azaltabilir. Bakım verenlerde bakım yükü arttıkça çaresiz yaklaşımları azalmaktadır. Aynı zamanda bakım verenlerin kendine güvenli yaklaşımları arttıkça çaresizlik düzeyleri azalmaktadır. Bakım verenin çaresizliğini ve bakım yükünü azaltmak için öz güvenlerini geliştirmeye yönelik müdahaleler planlanmalıdır. Bakım vericilerin çaresiz yaklaşım puanlarının yarısından fazlası bütünlük duygusu, bakım yükü, hastalık evresi ve bakıma ilişkin memnuniyet durumu ile açıklanmaktadır. Bu değişkenlerdeki değişimin çaresizliği ortadan kaldırmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Akciğer kanseri hastaya bakım verme zorlu bir süreç olup birçok sorunla karşı karşıya kalırlar, bakım verenlerin bakım yükünü azaltma da sosyal destek sistemlerinin ve sağlık hizmeti sunucularının destekleri önemlidir. Hastalık evresinin sonunda daha fazla çaresizlik hissedilmekte ve bu evrelerde bakım verene fiziksel, ruhsal ve sosyal destekler sunulmalı ve ihtiyaçları giderilmelidir. Akciğer kanserli hastaya bakım verenlere karşılaştıkları zorlukları etkili bir şekilde yönetmeye yardımcı olmak için bütünlük duygusunu geliştirmeye yönelik müdahalelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akciğer Kanseri, Bakım Verici, Bütünlük Duygusu, Başa Çıkma, Bakım Yükü

P-103
Perceived Stress and Burnout in Parents of Infants and Toddlers Attending Family Health Centers: A Cross-Sectional Correlational Study

Akgün Yeşiltepe[1], Yahya Ateşpolat[2], Hakan Coşkun[3]
[1]*Munzur Üniversitesi-Ebelik*
[2]*Munzur Üniversitesi-Çocuk Gelişimi*
[3]*Munzur Üniversitesi-Sosyal Hizmet*

Background: The literature reveals a clear and pressing need to focus on the perceived stress and burnout experienced by parents of children aged 0-3 years. This study was carried out to investigate perceived stress and burnout in parents of infants and toddlers attending family health centers.

Method: This descriptive correlational study was conducted by holding face-to-face interviews with 190 parents between December 2023 and March 2024. A "Sociodemographic Information Form", the "Perceived Stress Scale", and the "Burnout Measure - Short Version" were used to collect data. The Jamovi 2.3.2.1, JASP 0.19, and SPSS 26, G-Power programs were utilized to analyze the collected data using t-tests, one-way ANOVA, Bonferroni test, and Simple Linear Regression and Ordinal Logistic regression analysis.

Results: There was a significant positive relationship between the perceived stress (PSS) and burnout (BMS) scores of the participants ($r=0.584$, $p<0.001$). Perceived stress was found to explain 34.1% of the total variance in burnout ($R^2=0.341$). As perceived stress increased, burnout also increased, and a 1-unit increase in the perceived stress levels of the participants corresponded to a 3.561 increase in their burnout levels ($\beta=3.561$). Parents can be encouraged to participate in parenting programs that focus on reducing stress and burnout in parents. Financial aid, parenting education, and counseling programs should be prioritized to reduce stress and burnout in parents. Community-based initiatives promoting physical and mental well-being can further support parents effectively.

Keywords: Family health, Early childhood, Parenting stress, Burnout, Fathers

P-104
Hemodiyaliz Hastalarının Ölüm Depresyonu, Manevi İyi Oluş ve Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı ve İlişkisel Bir Araştırma

Yelda Koçak[1], Handan Zincir[2], Nurcan Uzdil[2]
[1]*Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Programı, Kahramanmaraş*
[2]*Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Programı, Kayseri*

Amaç: Hemodiyaliz hastalarının manevi iyi oluş, ölüm depresyonu ve yaşam kalitesi düzeylerini ve bu düzeyler arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini, depremin en çok etkilediği bir ildeki diyaliz merkezlerinde kayıtlı olan 115 hasta oluşturmuştur. Veriler etik izin ve kurum izni alındıktan sonra 15 Ocak-15 Mart 2025 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Verilerin toplanmasında; Katılımcıyı Tanıtıcı Bilgi Formu, Manevi İyi Oluş Ölçeği, Ölüm Depresyonu Ölçeği ve Yaşam Kalitesi (SF-36) Formu kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı ve ileri istatistikler uygulandı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 55,60±14,28 olup %51,3'ünün kadın, %76,5'inin evli, %47'sinin ilkokul mezunu olduğu ve %73'ünün çalışmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %78,3'ünün başka bir hastalığı olduğu ve %59,1'inin beş veya beş yıldan daha az süredir hemodiyaliz tedavisi aldığı saptanmıştır. Katılımcıların %67'sinin hastalığıyla ilgili bilgi aldığı ve %53,9'unun hastalığı nedeniyle gelecek hakkında umutsuzluğa kapılmadığı bulunmuştur. Ölçeklerin puan ortalamaları; ölüm depresyon ölçeği 53.19±19.32, manevi iyi oluş ölçeği 26.00±8.68, fiziksel sağlık 54.21±28.14, fiziksel rol güçlüğü 37.82±46.75, emosyonel rol güçlüğü 40.00±47.59, enerji/canlılık 46.08±20.25, ruhsal sağlık 61.91±14.78, sosyal işlevsellik 76.08±37.00, ağrı 64.71±38.51 ve genel sağlık algısı 42.26±22.37 olarak hesaplanmıştır. Manevi iyi oluş ölçeği puanı ile ölüm depresyonu ölçeği puanı arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Manevi iyi oluş ölçeği puanı ile fiziksel sağlık, ruhsal sağlık, ağrı ve genel sağlık arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu; enerji/canlılık ile ise pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ölüm depresyonu ölçeği puanı ile fiziksel sağlık, fiziksel rol güçlüğü, enerji/canlılık, sosyal işlevsellik, ruhsal sağlık, ağrı ve genel sağlık arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Sonuç: Manevi iyi oluşla yaşam kalitesi arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır ancak; bunların ölüm depresyonuyla negatif bir ilişkileri olduğu belirlenmiştir. Bu yüzden manevi iyi oluşu geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunmak önem arz etmektedir. Böylelikle bütüncül bir hemşirelik bakımının sağlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemodiyaliz, Manevi iyi oluş, Ölüm depresyonu, Yaşam kalitesi

HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ DERNEĞİ
Korumak
Geliştirmek
Sürdürmek
Önlemek
2014